

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (17.Yüzyıl), (346a-375a), (Metin-Dizin-İnceleme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNEM GÜNERLİ

İSTANBUL 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (17.Yüzyıl), (346a-375a), (Metin-Dizin-İnceleme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNEM GÜNERLİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. EMİNE GÜRSOY NASKALİ

İSTANBUL 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Sinem Günerli'nin "Bedâyiü'l-Vekâyi (17. yüzyıl), (346a - 375a) (Metin-Dizin-İnceleme)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali
Üniversitesi Marmara

Üye : Doç.Dr. Mesut Şen
Üniversitesi Marmara

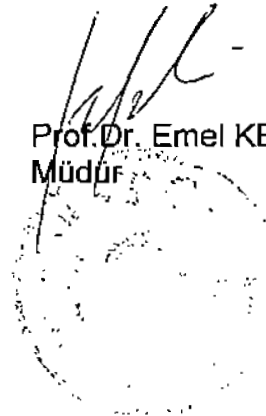
Üye : Dr. Yüksel Çelik
Üniversitesi Marmara

İmza

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 29.10.2010 tarih ve 2010/6-3 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

1.ÖNSÖZ	II
2.ÖZET	III-VI
3.SUMMARY	V-VI
4.KISALTMALAR	VII
5.GİRİŞ	
1.1 ESER ve MÜELLİFİ HAKKINDA BİLGİ	1-4
1.2 TEZİN KAPSAMI	4
1.3 TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM	4-7
6.BEDÂYİÜ'L-VEKÂYİ (ÖZET)	8-28
7.DİL İNCELEMESİ	29-50
8.KAYNAKÇA	51-52
9.METİN	53-100
10. DİZİN	101-409
11.TIPKIBASIM	

ÖNSÖZ

17. yüzyılda müellifi Koca Hüseyin Efendi olan Bedâyiü'l-Vekâyi adlı eserin Rusya'da İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'nde bulunan ikinci cildinin 346a-375a varakları arasındaki bölümünü, Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALİ danışmanlığında tez konusu olarak seçtik.

İlk başta eser okunup transkripsiyon alfabetiyle yazıldı. Daha sonra dizin oluşturabilmek amacıyla transkripsiyonsuz şekilde metin tekrar yazıldı. Dizin yapılırken de kelimelerin metindeki anlamları dikkate alındı.

Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinin 346a-375a varaklarında anlatılan önemli olayların geniş özeti çıkarıldı. Özette Koca Hüseyin Efendi'nin bilgilerine sadık kalmak amacıyla başka bir kaynaktan yararlanılmadı ve müellifin anlattığı olayların özeti verildi. Ancak dizin yapılırken eserde geçen tarihi kimlikler hakkında bilgi vermek amacıyla, Tarih Lûgatları, İslam Ansiklopedisi ve internetten faydalanıldı.

Eserin 346a-375a varaklarının dil özelliklerini incelemek amacıyla fişleme yöntemine başvuruldu. Kelimeler eklerine ve köklerine ayrılarak incelendi. Günümüzden farklı olan dil özelliklerine değinildi ve eserin 346a-375a varaklarında yer alan eklerin gelişimi hakkında bilgi verildi. Dil incelemesi yapılırken ve örnekler verilirken metnin yazıldığı yüzyıl dikkate alındı.

Tez konusunun belirlenmesinde yardımlarını esirgemeyen ve tezin oluşturulması sırasında yol gösterici fikirleriyle beni aydınlatan ve her zaman bilgisine ve görüşlerine saygı duyduğum çok değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALİ'ye; dizin oluşturma konusunda zamanını ayırarak metodik bilgilerini paylaşan ve aynı zamanda metinde okunamayan kısımların okunmasında yardımcı olan çok değerli hocam Sayın Doç.Dr. Mesut ŞEN'e teşekkür ederim.

ÖZET

Tezin konusu, 17. yy. tarih yazarı olan Koca Hüseyin Efendi'nin Bedâiyü'l-Vekâyi adlı eseridir. Eserin 346a-375a varakları arası okunarak bu varaklara dayalı dil incelemesi yapılmıştır. Ardından varakların özeti çıkartılmıştır. Son olarak da okunan metnin dizini yapılmıştır.

Bedâiyü'l-Vekâyi iki ciltten oluşan bir eserdir. Eserin birinci cildi Viyana'da bulunmaktadır. Bu ciltte insanlık tarihi ve İslam tarihi anlatılmıştır. İkinci cilt ise Rusya İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü'nde yer alan Petersburg nüshasıdır. İkinci ciltte, Osmanlı Beyliği'nin ortaya çıkışından Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki olayları anlatır. İlk başta Osmanoğullarının şeceresi hakkında bilgi verir. Daha sonra da Ertuğrul Gazi'nin Anadolu'ya gelişini ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatır. Her padişah döneminde Anadolu ve İstanbul'daki siyasi ve askeri olayları gözlemlerine dayanarak yazar. Ayrıca her padişah dönemindeki ulemâ, şeyh ve vezirlerin de kısa biyografisini verir. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak her padişah döneminde Osmanlı Devleti'nin komşularıyla olan ilişkilerinden bahseder.

İkinci cilt, 517 varaktan oluşur ve her varakta 25 satır yer alır. Eser, 1862 yılında özel bir koleksiyondan satın alınarak Petersburg'a götürülmüştür. 18.yy. biyografi yazarı ve diplomatı olan Ahmet Resmi Efendi, bu eserden ilk bahseden kişidir. 1961'de Anna Tveritina tarafından fihrist ve ayrıntılı indeks ilavesiyle iki cilt halinde yayınlanmıştır.

Tezde, Bedâiyü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 346a-375a varakları okunup dizini yapılmıştır. Dil incelemesi de bu varaklara dayalı olarak yer almaktadır. Bu varaklarda: Dulkadiroğlu Alaüd-Devle'nin isyanının zikri, Arnavut Bagaza Şahı'nın niyeti, Derencil Ban Yakup Paşa'nın öldürülmesinin zaferi, Polonya sahibinin fitnesinin definde Balı Beg'in isteği, Sultan Hisarı İnebahtı'nın ele geçirilişi, Meton fethi seferinin beyanı, Koron ve Navarin Hisarı'nın kuşatılmasının zikri, Dırac Hisarı kuşatmasının kıssası, veba ve kıtlığın görülmesi ve Şah Selim'in fetihleri anlatılır.

Eserde yer yer ayetlere ve Arapça ibarelere yer verilmiştir. Ancak eserin dili o döneme göre oldukça yalın ve açıktır.

Tez konusu olarak bu eseri belirlendikten sonra, eser ve yazarı hakkında çeşitli araştırmalar yaptık. Ancak eserin nüshaları Türkiye'de olmadığı için eser ve yazarı

hakkındaki bilgilere Abdülkadir Özcan'ın İslâm Ansiklopedisi'nde yazdığı makaleden Türk Ansiklopedisi'nden ulaşabildik. Petersburg nüshasının tıpkıbasımından kendimize ait olan varakları çoğaltarak okumaya geçtik.

346a-375a varakları arası öncelikle transkribe edildi. Okunamayan kelimeler, Arapça ayet ve hadisler [...] şeklinde geçildi. Müellifin yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı için okunmakta güçlük çekilen kelimeler oldu. Ayrıca varak sınırları dışına taşmış olan kelimeler {dua-yı sultan} şeklinde yazıldı. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için noktalama işaretleri konuldu. Her bölüm başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları da [346a] şeklinde bond biçiminde yazıldı. Satır numaraları (18) şeklinde parantez içinde verildi.

Arapça ayet ve ibareler dışındaki tüm kelimeler dizine alındı. Yapım ekleri kelimeyle bir yazıldı ancak çekim ekleri ayrıldı.

Madde başı olan kelimeler bond yazıldı. Her kelime metinde geçen anlama göre yazıldı. Anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu. Anlamı bulunan ancak kesinliğinden emin olunamayan kelimelerin karşısına da yine soru işareti konuldu.

Eğer kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarla kullanıldıysa bu farklı anlamlar da numaralandırılarak yazıldı.

SUMMARY

This thesis is an edition of *Bedâyiü'l-Vekâyi*, a 17th Century history by Hüseyin Efendi. The folios between 346a-375a are transcribed using a standard transcription system and a full grammatical index is given.

Bedâyiü'l-Vekâyi is divided into two volumes. Each volume has only one copy. The first volume (or MS) is located in Vienna and gives an account of human history and continues with events relating to Islamic history. The second volume (or MS) is in Petersburg in the Russian Academy of Sciences Oriental Studies Institute. The second volume tells the events from the emergence of the Ottoman Dynasty to the end of the rule of Yavuz Sultan Selim. The account begins by giving the genealogy of Osmanoğulları. The account then continues to describe how Ertugrul Gazi comes to Anotolia and the Ottoman Empire is founded. The author gives an account of political and military events in Anatolia and Istanbul for the rule of each sultan. The account for the period covering Hüseyin Efendi's life time is based on his observations.

Bedâyiü'l-Vekâyi also gives a short biography of the ulema, sheikhs and the sultan's consort for each period of rule. Hüseyin Efendi, furthermore also describes the relations of the Ottomans with their neighbours; this is often not found in historical acconuts.

The second volume consists of 517 folios with 25 lines to each folio. The manuscript was purchased from a private collection in 1862 and taken to St. Petersburg. A biographer and diplomat Ahmet Resmi Efendi in the 18th Century is the first person who mentions the work. In 1962, a faxsimile of the work was published in two volumes with the addition of a detailed index of proper names by Anna Tveritinoval.

The section of *Bedâyiü'l-Vekâyi* between the folios 346a-375a relate the rebellion of Dulkadiroğlu Alaüd-Devle, the intentions of the Albanian Bagaza Shah, the Derencil Ban Yakup Pasha's killing, the request of Balı Beg, the seizure of Sultan's fortress İnebahtı, the declaraion of the Meton campaign, the siege of the Koron and Navarin fortresses, the siege of Dırac fortress, the appearance of plague and famine, and Shah Selim's conquests.

The text sporadically employs Arabic phrase and verses. But in general the language of text is fluent and clear. The text was transcribed with the addition of punctuation marks.

The only reference to Hüseyin Efendi's *Bedâyiü'l-Vekâyi* in studies of history is Abdulkadir Özcan's article in the *İslam Ansiklopedisi* and the *Türk Ansiklopedisi*.

Primarily, between leaf 346a-375a were transcribed. Unreadable words, Arabic verses and hadiths were described in the form like [...]. There are some words which can read difficultly because of facsimile copy at author's titles and some specific names and citations. Also beyond the borders of foil words were written in the form like {du' a-yı sultān}. For a better understanding of the text was used punctuation marks. The title of each chapter was written with bond. The title of each chapter was written with bond. Leaf numbers also written in the form like **[346a]** with bond. Line numbers given in brackets in the form like **(18)**.

Except the Arabic verses and phrases words were all indexed. Construction of additional words written with words but the inflection of additional words were written left from words. The meaning part of the words which meaning can not be found, were getting blank end put (?) "question mark". Also in front of the words which has meaning, but can not be sure of accuracy, again a question mark was placed.

If the word is used with different meanings in different parts of the text, these different meanings were also numbered.

Kısaltmalar

Ar.	Arapça
bir.	birleşik
bağ.	bağlaç
bkz.	bakınız
c.	cem'i (yani çoğulu)
e.	edat
Far.	Farsça
fi.	fiil
is.	isim
İt.	İtalyanca
km.	kilometre
mec.	mecaz
öz.	özel
sf.	sıfat
Sırp.	Sırpça
ünl.	ünlem
vb.	ve benzeri
yard.fi.	yardımcı fiil
zf.	zarf
zm.	zamir

1.GİRİŞ

1.1 Eser ve Müellifi Hakkında Bilgi

Bedâyiü'l-Vekâyi, Koca Hüseyin Efendi'ye ait bir eserdir. Koca Hüseyin Efendi, Osmanlı tarihçisi ve reisülküttablarındandır. Koca Hüseyin Efendi'nin hayatı hakkındaki bilgiler, sadece eserinde kendisiyle ilgili verdiği bilgilere dayanmaktadır. Doğum tarihi bilinmeyen Koca Hüseyin Efendi'nin, eserinde belirttiği bazı olaylara dayanarak 1646 yılından sonra vefat ettiği düşünülmektedir.

Aslen Saraybosnalı olan Koca Hüseyin Efendi'nin babası, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nin hâfız-ı kütübüdür. Hüseyin Efendi, babasından Arapça ve Farsça öğrenerek hususi tahsil görmüştür.¹ Koca Hüseyin Efendi'nin hangi tarihte İstanbul'a geldiği bilinmiyor; ancak kendisi eserinde 1613'te reisülküttablık makamında bulunduğunu söyler. Bedâyiü'l-Vekâyi'nin birinci cildinde de, Divân-ı Hümayûn'da altmış sene boyunca çalıştığını ve yetmiş seksen yaşlarında görevinden ayrıldığını belirtir. Ancak onun bu önemli görevde aralıksız değil, fasıllarla birkaç defa bulunduğu anlaşılmaktadır. Sicill-i Osmanî'de de 1624,1629 ve 1634 yıllarında reisülküttablık yaptığı belirtilir.

Koca Hüseyin Efendi'nin ölüm tarihi, adının yanlışlıkla Hasan olarak anıldığı Nâimâ Tarihi'nde 1644 olarak geçer. Ancak Koca Hüseyin Efendi, eserin birinci cildinin temize çekme işini 1645 yılının ocak ayında bitirdiğini ifade eder. Üstelik Koca Hüseyin Efendi, gördüğü bir rüya üzerine Osmanlı Devleti'ne ait ikinci cildi yazmaya başladığını belirtir. İkinci cildin yazılma işinin de birkaç yıl sürdüğü düşünülürse Hüseyin Efendi'nin 1646'dan sonra vefat etmiş olması muhtemeldir. Ayrıca Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinin 269a varlığında 1646 yılının içinde bulunulduğundan bahsetmesi, bu tarihte Hüseyin Efendi'nin hayatta olduğunun bir başka önemli kanıtıdır.

Koca Hüseyin Efendi'nin anadili Boşnakçadır. Ancak Boşnakça dışında Arapça, Farsça ve Türkçeyi çok iyi derecede bildiği de anlaşılır. Hüseyin Efendi'nin, Hammer'in "Devlet-i Osmâniye" adlı eserinde "Hoca" şeklinde yazılan "Koca" sıfatını ne zaman aldığı da bilinmemektedir.

¹ *Türk Ansiklopedisi* , c.19, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1971, s.418.

Koca Hüseyin Efendi'nin bilinen tek eseri Bedâyiü'l-Vekâyi adlı umumî tarihidir. 1637'de IV. Murad'ın düzenlediği Bağdat seferine katılan Koca Hüseyin Efendi'nin, padişahın emriyle Ahmed bin Yusuf el-Karamanî'nin “Ahbârü'd-Düvel” adlı Arapça umumî tarihini Türkçeye çevirdiği bilinmektedir; ancak bu eser henüz ele geçmemiştir.

Tespit edilebildiği kadarıyla Bedâyiü'l-Vekâyi'den ilk bahseden kişi XVIII. yüzyılın ünlü diplomatı ve biyografi yazarı Ahmet Resmî Efendi'dir (Halifetü'r-Rüesâ adlı eserinde). Hammer, eserin Viyana Nationalbibliothek'teki nüshasını görmüştür. Bedâyiü'l-Vekâyi'nin birinci cildi olan bu nüsha Gustav Flügel tarafından tavsif edilmiştir. Flügel'in verdiği bilgiye göre birinci cilt, nesih hatla yazılmış 609 varaktan oluşur. Üç bâblık bir mukaddimesi vardır. Mukaddimededen sonraki asıl bölüm de dört fasıldan oluşmaktadır.

Birinci cildin ilk bölümünde; Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar kısaca insanlık tarihi anlatılır.

Beş fasıllık ikinci bölümde Hz. Muhammed'in doğumundan hicrete kadar olan İslâm tarihi anlatılır.

Üçüncü bölüm on iki fasıldan oluşur ve hicretten peygamberimizin vefatına kadar Asr-ı Saâdet dönemini anlatır.

Dördüncü bölümde de Hulefâ-yı Râşidîn, on iki imam, Emevî, Abbasî ve Fâtımîlerden söz eder. Ardından da Abbasiler döneminde Horasan'da, Mâveraünnehir'de, İran, Azerbaycan gibi yerlerde hüküm süren hanedanlar hakkında bilgi verir.

Birinci cildin son kısmında; Abbasilerin ardından Mısır, Şam ve diğer İslam ülkelerindeki devletlerden, Cengiz Han'dan ve Kızılbaşlardan bahseder.

Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildi, Rusya Federasyonu İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'ndedir. 1862'de özel bir koleksiyondan satın alındığı anlaşılan nüsha dar aralıklarla yazılmış olup 517 varaktan oluşur. Her varakta 25 satır vardır. Bu cilt, Viyana'daki nüshayla aynı ismi taşımakta ise de sadece Osmanlı Devleti'ni anlatan müstakil bir kitap olarak da değerlendirilebilir. Viyana ve Petersburg yazmalarında müellifin adı bulunmamakta, ancak metnin içindeki kayıtlardan çıkarılabilmektedir. Bu nüshaların gerek hattından gerekse eserin sonunda

müstensih kaydının bulunmamasından ve müellife ait düzeltmelerin, ilavelerin bulunmasından dolayı bizzat müellifin kaleminden çıktığı söylenebilir.

Petersburg'daki nüsha Osmanlı Beyliği'nin ortaya çıkışından Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki olayları anlatır. Eserin başında Osmanoğulları'nın şeceresinden bahseder ve şecereyi Oğuz Han'a kadar götürür. Daha sonra Ertuğrul Gazi'den ve aşiretiyle birlikte Anadolu'ya yerleşmesinden bahseder. Hüseyin Efendi, anlattığı her padişah dönemini ayrı bir bölüm halinde verir. Bu bölümlerde İstanbul ve Anadolu'daki askeri ve siyasî olayları; toprak meselelerini; vergiler ve fiyat politikası gibi ekonomik olayları anlatmış ve kendi gözlemlerine de yer vermiştir. Her padişah dönemindeki ulemâ, şeyh ve vezirlerin de kısa biyografisini yazmıştır. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak her padişah döneminde Osmanlı Devleti'nin komşularından ve bu devletlerle olan ilişkilerinden de bahsetmiştir.

Hüseyin Efendi'nin eserini kendi dönemine kadar getirememesi, Osmanlı tarihi cildine geç başlaması ve yaşının hayli ilerlemiş olmasıyla izah edilebilir. Müellifin eserini devam ettirmek istediği, Petersburg yazmasının sonlarında iki yerde Sultan Selim'in ölümünden sonraki döneme ait olayları daha tafsilatlı yazacağını, Kanûnî Sultan Süleyman devrinde Celâlzâde Mustafa Çelebi tarafından Fatih Kanunnâmesi'nin elkab ve erkanının tashih edildiğini belirttikten sonra ilerde bundan bahsedileceğini belirtmesinden açıkça anlaşılmaktadır. Fakat bu niyetini gerçekleştirememiş, sadece yeri geldikçe daha sonraki dönemlerin ve kendi zamanının olayları hakkında bilgiler vermiştir. III.Murad devrinde yayaların ve müsellemlerin sayılarının azaltılarak reaya sınıfına dahil edilmeleri, böylece tasarrufları altındaki toprakların tımara verilmesi 1645 yılında mahkeme raporu için ücret ödenmesinin başlatılması, I.Ahmed döneminde Avusturya kralına yazılacak mektupta “çaşar” sıfatının kullanılıp kullanılmaması meselesi kendi zamanındaki narh meselesiyle İstanbuldaki inşa faaliyetleri hakkında verdiği bilgiler bunlardan birkaçıdır.

Koca Hüseyin Efendi, eserini yazarken başka tarihçilerin eserlerinden faydalandığını da belirtir. Özellikle ilk cildin, tertip ve içerik bakımından Türkçeye çevirdiği bilinen Ahbârü'd-Düvel'e ve Cenâbî'nin “el-Aylemü'z-Zâhir”ine benzediği söylenmektedir. Koca Hüseyin Efendi, ilk ciltte Gaffarî'nin “Nigâristân” adlı eserinden yararlandığını açıkça belirtir. İkinci ciltte yararlandığını söylediği isimler de şunlardır: Heşt Behiş'in yazarı İdris-i Bitlisî, Âşıkpaşazâde, Neşrî, Kemalpaşazâde, Celâlzâde Mustafa, Salih Çelebi (Celâlzâde Mustafa'nın kardeşi), Hoca Sadeddin Efendi. Ayrıca

Divân-ı Humâyun'da çalışırken buradaki kaynak ve belgelerden de yararlanmıştır. Bunlardan en önemlisi, Fatih Sultan Mehmed'in devlet teşkilatına dair Kânunnâme-i Âl-i Osman'ın metnini eserinde derc etmesidir.

Bedâyiü'l-Vekâyi, Anna S. Tveritnova tarafından 1961'de bir fihrist ve ayrıntılı indeksler ilavesiyle Moskova'da faksimile şeklinde iki cilt halinde yayımlanmıştır.²

1.2. Tezin Kapsamı

Tezde, Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 346a-375a varakları okunup bu varakların transkripsiyonlu şekli verilmiştir. Bununla birlikte tezde, 346a-375a arasında yer alan varaklardaki dil özelliklerine dayalı yapılan inceleme sonuçları bulunmaktadır. Bu varaklarda: Dulkadiroğlu Alaüd-Devle'nin isyanının zikri, Arnavut Bagaza Şahı'nın niyeti, Derencil Ban Yakup Paşa'nın öldürülmesinin zaferi, Polonya sahibinin fitnesinin definde Balı Beg'in isteği, Sultan Hisarı İnebahtı'nın ele geçirilişi, Meton fethi seferinin beyanı, Koron ve Navarin Hisarı'nın kuşatılmasının zikri, Dırac Hisarı kuşatmasının kıssası, veba ve kıtlığın görülmesi ve Şah Selim'in fetihleri anlatılır.

Eserde yer yer ayetlere ve Arapça ibarelere yer verilmekle birlikte dilinin o döneme göre oldukça yalın ve anlaşılır olduğunu söylemek mümkündür. Ancak eserde Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinin yer yer devam ettiği görülmektedir.

1.3. Tezin Hazırlanışında İzlenen Yöntem

Tez konusu olarak bu eseri belirlendikten sonra, eser ve yazarı hakkında çeşitli araştırmalar yaptık. Eserin herhangi bir yerde nüshası ve üzerinde çalıştığımız tıpkıbasımdan başka bilimsel bir neşrine ulaşamadık. Eser ve yazarla ilgili bilgilere de Abdülkadir Özcan'ın İslâm Ansiklopedisi'nde kaleme aldığı makalesinden ve Türk Ansiklopedisi'nden ulaşabildik. Daha sonra Petersburg nüshasının tıpkıbasımından 346a-375a varaklarını hem bilgisayar ortamına hem de kağıt üzerine aktararak okumaya çalıştık.

346a-375a varakları arası öncelikle transkribe edildi. Metindeki harf yazılışına bağlı kalındı. Okunamayan kelimeler, Arapça ayet ve hadisler [...] şeklinde geçildi. Müellifin yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı

² Abdülkadir Özcan, "Koca Hüseyin", c.26, *İslam Ansiklopedisi*, s.130.

için okunmakta güçlük çekilen kelimeler oldu. Ayrıca varak sınırları dışına taşmış olan kelime, kelimeler veya cümleler {dua-yı sultân} şeklinde parantez içinde yazıldı.

Metinde anlam karışıklığına yol açmamak için noktalama işaretleri kullanıldı. Özel isimler büyük harfle başlanarak yazıldı. Yeni bir bölüme geçildiğine dikkat çekmek için her bölümün başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları köşeli parantez içinde [346a] şeklinde bond biçiminde, satır numaraları da parantez içinde (11) şeklinde yazıldı. Transkripsiyonlu metinde eminliğinden şüphe duyulan kelimelerin yanına (?) soru işareti konuldu.

Metinde Arapça ayet ve ibareler dışında geçen tüm kelimeler dizine alındı. Dizin oluşturulurken yapım ekleri kelimeyle birlikte alındı; ancak çekim ekleri ayrı yazıldı. Arapça ve Farsça tamlamalar ise metinde geçen madde başı kelimenin altında parantez içinde verildi. Birleşik fiiller de geçtiği fiilin altında gösterildi.

Madde başı kelimelerin daha iyi farkedilebilmesini sağlamak amacıyla bond şekli kullanıldı. Her kelimenin anlamı metinde geçen şekliyle verildi. Ancak anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu. Anlamı bulunan ancak kesinliğinden emin olunamayan kelimelerin karşısına da yine soru işareti konuldu.

Kelimelerin anlamı yazılmadan önce kelimenin hangi dile ait olduğu ve hangi türü ifade ettiği kısaltmalarla verildi.

Örnek:

intiḳām: (Ar.is.) Öç alma.

i. 362b/03, 366b/03, 368b/13

i.+ına (merāsım-i intiḳām) 349b/08

i. içün 356a/22

i. oln- 366b/17

Metinde geçen kelimeler metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarda kullanılmışsa anlamları ayırt etmek için numaralandırma yapıldı.

Örnek:

büyük : (sf.) 1.Boyutları benzerlerinden daha fazla olan 2.Yaşı daha ileri, daha fazla olan.

b. 355b/10, 355b/15

b. birāder 348a/06

Eski Türkçe döneminden beri kullanılan kelimeler için parantez içinde bilgi verildi.

Örnek:

at : (is. Eski Türkçeden beri kullanılır.) Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.

a. 350a/06, 355a/10

a.+ı 362b/09

a.+ından 354a/07

a.+larına 360b/24

Eğer madde başındaki Arapça ya da Farsça kelime, çoğul bir anlam belirtiyor ise bu kelimenin hangi kelimenin çokluğu olduğu c. şeklinde gösterildi.

Örnek:

evkāt : (Ar.is. vaqt'in c.) Vakitler, zamanlar, çağlar.

e. 347b/17

e.+daki 349b/22

e.+de 368a/08

Birleşik kelimeler madde başına alındı. Eğer birleşik kelime farklı dillerin birleşiminden oluşmuşsa kökenlerin sırası dikkate alınarak ve hangi türe ait olduğu belirtilerek verildi.

Örnek:

itāb-āmīz: (Ar.Far.sf.) Azarlamayla karışık.

i. (hitāb-ı itāb-āmīz) 374b/01

Arapça ve Farsça tamlamalar kullanıldığı her kelimenin altında parantez içinde verildi.

Örnek:

Etrāk : (Ar.is. Türk'ün c.) Türkler.

e.+dan (ümerā-yı Etrāk) 346a/16

ümerā : (Ar.is. emir'in c.) Emirler, beyler.

ü.-yı Etrāk 346a/16

Kişi ve yer adları madde başı yapıldı. Ayrıca bu adlar metinde geçen orijinal şekilleriyle verildi. Madde başında yer alan özel adlar (öz.is.) kısaltması şeklinde gösterildi ve daha sonra anlamlandırıldı. Kişi ve yer adları için ayrı bir dizin oluşturulmayıp bu adlara genel dizin içinde yer verildi. Hakkında bilgi bulunamayan kişi ya da yer adlarının karşısına (?) soru işareti konuldu.

Örnek: **Dolina:** (öz.is.) Avusturya'nın Galiçya hitasında (Esteri) Sancağı'nda ve Esteri'nin 50 km cenubunda bir kasaba olup 2920 ahalisi, maden suları ve tuz temizleme yerleri vardır.

d. 358a/16

d. suyu 358b/04

2. BEDÂYİÜ'L-VEKÂYİ (Özet) 346a – 375a

Bu bölümde Dulkadiroğlu Alaüd-Devle'nin isyanının zikri, Arnavut Bagaza Şahı'nın niyeti, Derencil Ban Yakup Paşa'nın öldürülmesinin zaferi, Polonya sahibinin fitnessinin definde Balı Beg'in isteği, Sultan Hisarı İnebahtı'nın ele geçirilişi, Meton fethi seferinin beyanı, Koron ve Navarin Hisarı'nın kuşatılmasının zikri, Dırac Hisarı kuşatılmasının kıssası, veba ve kıtlığın görülmesi ve Şah Selim'in fetihleri anlatılır.

Dulkadiroğlu Alaüd-Devle'nin İsyasının Zikri

Zülkadiroğlu Osmanlı hanedanının nimetinde büyütülmüşken büyük dergahtan gördüğü saygıları, ağırlamaları unutup Çerkes alçaklarına inanmaya heves edip Büyük Mısır'a mektup gönderdi ve kızını oğluna vermek niyetinde olduğunu, Osmanlı hanedanına da yüz döndürdüğünü yazdı. Meğer o zaman Alaüd-Devle'nin büyük kardeşi olan Budak Beg, Şam'da hapisken burada bulunan hizmetçiler karanlık bir gecede hisarın eteklerine gelip hapsolan beyzadeyi kurtarmış. Alaüd-Devle'nin büyük evladı olan Şahruh Bey de Kırşehir hakimiydi. Şahruh Bey'in gözüne mil çekildiğini duyan Alaüd-Devle intikam almak için Budak Bey üzerine hücum etti. Budak Bey, bu hücumu Şam askerinin de katıldığını öğrenince Mahmut Bey'den yardım istedi. O da Karaman ordusunu toplayıp Niğde'ye geldi. Budak Bey, Alaüd-Devle'nin Fırat hücumunu anlayınca isteklerini içinde barındıran bir mektubu haberci ile Mahmut Bey'e gönderdi. Bu düzme mektup Mahmut Bey'e ulaşınca savaşa girişilmekten vazgeçip askere izin verildi. Budak Bey, Mahmut Bey'i beklerken Alaüd-Devle'nin ansızın şiddetli hücumla üzerine geldiğini işitince aralarında savaş oldu. Son olarak Budak Bey kaçıp askeri perişan olunca Mihal oğlu İskender Bey, firarın yanlışlığından utanıp önüne geleni dağıttı. Alaüd-Devle, bu durumu Mısır'a mektupla bildirince, Mısır bu kırılmayı ganimet saydı. 890 bin senesinde Şam ve Mısır ordusu Alaüd-Devle'nin ittifakı ile Kayseri Hisarı'nı kuşattı. Daha sonra Hersek oğlu Ahmet Paşa'ya, Anadolu askeri ile Kara Hisar sahip yolundan düşmanların defedilmesi görevi verildi. Bu esnada Arap askerinin Kayseri'den göçüp Niğde'ye oradan da Larend'e akın ederek vardıkları haberi geldi. Bu haber işitilince tekkenin büyük teğmenleri Beşiktaş adlı mevziye teşrif buyurup Üsküdar'a geçme hazırlığında bulundular. Mısırlılar, Hersek

oğlunun Kara Hisar taraflarından Saçanlı ovaya geldiğini işitince ümitsizlik ve nasipsizlik ile memleketlerine geri döndüler.

Arnavut Bagaza Şahı'nın Niyeti

897 tehevvüründe emirler tarafından Macaristan kralı olan Yanki adlı uyuz kafirin Sakar tarafına sefer ettiği haberi geldi. Yanki'nin hristiyandan nikahsız yapmış olduğu hayırsız evlattan başka halefi kalmamıştı. Macaristan sınırının nikbanları o meçhul soya baş eğmekten utanıp kafir başlarından Ban ismi ile meşhur olan Polonya kralının bir oğlunu Macaristan tahtına oturtmuşlar. Kendilerine danışılmayan Banlar onların tayinine izin vermeyip baş kaldırmaya başladı ve o soyu meçhul olan çocuk da krallık davasından vazgeçmeyip fitne ve fesadı esas aldı. O vakitte Semendire hakimi olan Süleyman Paşa, Belgrad hakimine dostluk ve himayelik sebebiyle haber gönderip yabancıları İslam sultanına teslim etmesini istedi. Ancak kendisi bu isteği kabul etmeyerek: "İslam padişahı Belgrad üzerine gelirse itaat canıma minnettir." diye haber gönderdi. Bunun üzerine padişah toplanıp Belgrad üzerine yönelme hazırlığında bulundu. Ancak Belgrad'ın fethi kolay olmayınca dizginleri Arnavut'a sarf etmek gerektir diye o tarihte Gelibolu hakimi ve kaptan olan Sinan Paşa'yı 300 pare gemiyle Havlonya memleketine oradan da Slovenya tarafına gönderdiler. Arem ve Daver Paşa da Depedelende'ye bir miktar yeniçeri ile gönderildi. Allah'ın yardım ettiği asker, çocukları mahsur edince, Depedelende'yi fethedip ganimetleri ve esirleri kolaylıkla ele geçirdi. Kılıç yiyenlerden başka birden fazla kafir, zincirler ve prangalar ile yüksek divana yollandı. Birisi Arnavut komutanının oğlu iken kendisini sakladığı ve savaşmadığı için katledildi. İstenilen ganimetler, yağma edilmiş köleler ve cariyeler şeriat gereği beşte bire çıkarıldı ve diğerleri savaşa tevzih olundu. Ele geçirilen bölgelerdeki halk cizye vermeye tabi tutuldu. Asker kışın zaman kaybetmeden sefere giderek sözünden geri dönmeye başladı ve Prelepe'ye vardı. Ancak buraya vardıklarında korkunç bir haber erişti. Yüksek rütbeli padişah işlek yoldan geçerken, alçak kimse çıplak ve elinde aşiretlerin kılıcı ile saklandığı yerden hızla ortaya atılıp solakları yarararak sultan cihanına kılıcını geçirdi. Kurt Aydın isimli çavuşun emrinde olan kuvvetli Bozdoğan, o fedainin farkına vardı. Ardından yürekli vezir İskender Paşa da topuz ile o alçağın kellesini vurdu ve kılıç çekenler de kılıçlarını savurup alçağın her

yerini parça pinçik etti. O korkusuz kişinin nereli olduğu, kim olduğu, nerden geldiği araştırıldıysa da hiçbir bilgi elde edilmedi. Kanun gereği o perişan olanların asılmaları icap ediyordu. Ancak onlar asılmayıp sadece ulufelerinin kesilmesi yeterli görüldü. Bundan sonra da seferlerde divan oldukça kapıcıların kılıçla hazır olması ve fedailerin de asker kıyafetleriyle bulunmaları ferman olundu. O dönemde İstanbul'da veba olduğu için dört ay Edirne'de durulup sonra İstanbul'a geçildi.

Derencil Ban Yakup Paşa'nın Öldürülmesinin Zaferi

Sultan Bayezid, Arnavut seferinden döndükten sonra aynı yıl İstanbul'da karar kıldı. Macaristan kralının anlaşmayı bozmasının etkisiyle Semendire hakimi Mihal oğlu Ali Bey, yirmi bin yürekli asker ile Tuna'dan geçip Macaristan'ı yağmayla meşgulken Macaristan kralı, dönüş vaktinin geldiğini görüp, geçecekleri yolu güvenli hale getirip yağmacılar ganimetle geçerken düşman tuzaklarına düşüp çoğu şehit, bazıları da bahadırlar yardımıyla kurtuluş yoluna kavuştu. Ali Bey, bu durumda kaçmayı gerekli gördü ve daha sonra doğru yoldan ayrılmış kral, bu halden gururla ve Bosna vilayetini yağmaya mütesaddi oldu. Akrabası olan kafirlerin memleketleri yardım edince 6000 süvari ve Rim Papa 2000 kafir ile bir haç gönderdi ki bu haçı alem önünde gezdirip sergilediler. Avrupa ve Hırvat'dan da fazlasıyla atlı ve yaya asker topladılar. Daha sonra büyük memleketlere taaruz konusunda söz birliğine vardılar. Kral oğlu, Gugar oğlu, Kriz Nikola, Batrusa hakimi ve Derencil Ban ki kralın yeğeni olup Mihal oğlunu bozgun etmişti. 12000 zırhlı asker ve büyük askerler de yardıma gelip Bosna'yı almaya gönderildi. Hırvat vilayetinde Macaristan ile Bosna arasında iki yönetici vardı. Birine Kirkarlı derlerdi. Kirkarlı, bazen İslam sultanına tabi olurdu ama bu sefer krala tabi oldu. Bosna hakimi Yakup Paşa, Amasya'da padişahın kapı ağası iken sonra Karaman'a beylerbeyi olmuştu. Kirkarlı isyanını bildirip memleketi yağmalamaya izin alıp, askerleri toplamıştı. Yöneticilerin diğerine de Kirancad derlerdi. O ki padişahın eteklerine yardım için sarılırdı. Ancak o da bu sefer krala sığındı. Kral, Derencil Ban'ı şeytan Kirancad'ın orduları ile Bosna'ya gönderince Kirkarlı'nın, İslam padişahından kaleyi çekip almasını sipariş etti. Derencil, Kirancad ilini yağma edip, direnç göstermişti. Kaleyi kuşatınca Kirancad, Yakup Paşa'ya yardım etmek üzere haberci gönderdi. Yakup Paşa, Hırvat'a saldırı için hazır bulundurduğu yürekli askerler ile

kendisi gaza bayrağı ile Yayçe semtine yöneldi. Yayçe, fetihlerin serdarı Sultan Mehmed zamanında, büyük memleketlerin en kötüsü olmuşken aynı zamanda din düşmanlarının toplandığı yer de olmuştu. Onun için Yakup Paşa, o makamda durup, Macaristan sınırını yağmaladı ve sonra mübarek yerde garip olaylardan bazıları ortaya çıktı. Bu esnada hiçbir tarafı tutmayanlar da oldu. Ancak, yapılan cihadın Allah'ın rızasına ve kurallarına uygun olduğuna Allah kelamı ve hadisler şahittir. Bu hususta, rivayet edilen senetli hadis onların seferdeki yoldaşları ve yardımcısı oldu. Bilenler bilir ki Yakup Paşa ve gazilerin çadırları üzerine gökten ilahi bir nur ve mavi bir sofranın inmişti.

Yayçe halkı, İslam askerinin istilasını ve padişahlarının saklandığını görünce, örnek gördükleri papazı hediyelerle donatıp paşaya gönderdiler. Paşa: "Memleketten toplanan malları isterseniz, ben onları getirtmeye söz veririm." dedi. Yayçe halkı, evleri harap olmasın diye Yakup Paşa'ya yalvardı. Paşa da hisar zabıtı olan Mihal Kral önünde bu insanlık davasını halletmek için sınıra geldi. Sonra, Bosna'yı alıp askerini ile götürmek amacı güttü. Ancak Papaz, Mihal oğlu'na şiddetli hücum karşılık, kendisini ortaya koyduğu haberini verince, Yakup Paşa savaşa başladı. Paşa, yoldan çıkmış bu cemaatin geleceğini önceden bilip, gazilerin hamlesi ve adamların kılıçları kanlar akıttı. Yakup Paşa, ganimetle Yayçe'den çıkıp Derencil Ban'la karşılaşma hazırlığında oldu ve İslavin vilayetine öbür taraftan asker koşan çar memleketlerine girip Hırvat'a vardı. Binaları talan ve viran edip, nefislerine yetecek kadar ganimetleri alıp Derencil hanedanına ateş verip yerlerini ve diyarlarını yağmaladılar. Paşa, kafirlerin büyük mabedlerini viran etti ve Sader derbendinden geçip nehre vardığında burada çokça mal ve para olduğunu gördü. Savaştayken, gizli bir yerde bin savaşa yetecek kadar silah bulundu. Paşa, bu silahları mücahitlere dağıttı ve Kolva adında bir yerde öyle azgın bir topluluk gördü ki Sam ve Neriman o amansızların ayaklarını görse sersem olurdu. O gazada ortaya çıkan gizli işaretlerden biri şudur ki; iki tarafın karşılaşması ve savaşması esnasında yedi tane kartal kafirlerin üzerinde görüldü. İslam ehilleri ile kafirler savaşmadan önce o kuşlar birbirlerine hamlede bulundu. Bir zaman kavgaları ve savaşları olan kartalların üç tanesi İslam tarafında, yedi tanesi kafirlerin tarafında oldu ve İslam tarafında olan üç kartal, yedi kartala galip geldi. Mücahitler, bu şaşılacak manzarayı görünce korkularını akıllarına getirmeyip kalplerinin kuvvetiyle mertçe savaştilar. İslam askerini oluşturan yedi sıra, kutsal kuvvet ile kafirleri gediklerinden ayırdı ve Allah'ın yardımıyla binlerce kafiri helak etti. Dilaver, Derencil'le nice

çekişmeden sonra elini bağlayıp Huzur Paşa'ya götürdü. Teşhis ve tayinde hazır olanlar kendisine Derencil olup olmadığını sordu. Ancak o, inkar etti. Sonra, cellada katli ferman olunca kendisinin olduğunu doğruladı. Derencil, sert bir bağla bağlanıp askerin ölü ve canlısının durumunu öğrenmek için esirlerin arasında gezdirildi. Derencil, tersine dönmüş sancakları, esirleri ve ölüleri görünce kendisini Mesih memleketlerinin viran olmasının sebebi olarak gördü: “Kıyamet gününde Hazret-i İsa huzurunda utanırım.” diyerek feryat edip ağlamaya başladı. Adı geçen lain: “Kara Hisar Kalesi'nde hapsedilsin.” diye büyük ferman ortaya çıktı. Gam ve tasa ile o lain hapiste helak oldu.

Bu azim cihad 898 Zilhiccesinin yedinci günü olan Cuma gününde meydana geldi. Paşanın bu zaferi padişah dergahında etki uyandırınca Yakup Paşa'ya değerli hediyeler, yüklü paralar, kıymetli bir kılıç ve devlet adamlarına yakışır gösterişli bir at verildi. Birkaç gün sonra İskender Paşa'nın isteği ile terbiye ettiği Rumeli Beylerbeyi Yahya Paşa'ya Bosna sancağı verildi. Yakup Paşa'ya da Rumeli Beylerbeyliği verildi ki daha sonra Paşa vezir olmuştur.

Polonya Sahibinin Fitnesinin Definde Balı Beg'in İsteği

Polonya memleketleri askerlerinin yoldan sapanlarının, Slav illerinin ve kafirlerin kuzey meskeninin padişahıdır. 902 aylarında asker, Boğdan memleketini geçerek Boğdan valisine haber gönderip yol göstermesini istedi. Boğdan hakimi haraç verenlerden olup çok defa Osmanlı hanedanına muhalefet ettiğinden zarar görmüş bir gafildi. Boğdan hakimi, Polonya kralından Boğdan vilayetine askerlerin lideri olacak bir sancak beyi göndermesini rica etti. O sınırda olan alimlerden birisi altı yüz silahlı dilaver ile Boğdan memleketine dahil oldu. Boğdan hakimi, beş altı insanı Rumeli askerine benzetip şunu öğretti ki: “Polonya askeri bunları gördüklerinde derhal kılıçlarını çıkarıp onların üzerine yürüsünler.” Onlar da Boğdan hakiminin belirlediği yerde beklediler ve Osmanlı askerinin ardlarınca geldiğini öğrenince Polonya kralı beş altı bin silahlı zırhlı asker daha yolladı. Polonya öncüsü, Boğdan hakimi kılavuzluğu ile ormana gelince çok az olan erkek arslanlar pusudan çıkıp kafirlerin toplandığı yere at salıp, savaş aletleri ile hücum etti. Osmanlı, adeti olduğu üzere davul ve kös çaldı. Boğdan hakimi de: “Ben bu askere güç yetiremem.” diye kaçtı. Polonya askeri, bu durumu görünce vücutlarına

titreme, dillerine boş lakırtı gelip nereye gideceklerini bilemeyip şaşıldılar. Boğdan hakimi, can korkusuyla kaçınca birçok kafir de onun peşinden gidip nice dağ ve çöl aştı. Çoğu o yabancı memlekette perişan olup İslam öncüsünü takip etme ile niceleri esir, niceleri de kılıç darbesiyle öldü. Tahminen bin kafir kurtulup binbir zorlukla Polonya askerine karıştılar ve İslam askerinin Boğdan ülkesine girdiğini haber verdiler. Bunu duyan kralın, kalbine korku düşüp acele ile memleketine kaçtığını ve İslam öncüleri ile Boğdan hakimlerinin emri altına girdiğini söylediler. Bu sırada, yüce makamlı Şah Emir Gazi, Silistre hakimi olan Malkoçoğlu Balı Bey'i, İslam askerilerine komuta edip kırk bin seçkin atlı asker ile Boğdan seferine gönderdi. Torlu tarafına geçmek için de sağlam bir köprü inşa ettirildi. Tuna Nehri'nden geçtikten sonra sekiz gün, sekiz gece menzilleri aşarak Polonya vilayetine girdiler. Bu savaşta Balı Bey, büyük oğlu Ali Bey'i artçı, küçük oğlu Duralı Bey'i de üstün gelmiş askerlerin öncüsü yapıp Polonya vilayetini viran eyledi ve pek çok şehir ve kasabayı aldı. Ama o fetihlerin en büyüğü olan 8 değerli olay şu şekilde açıklanmıştır. Birinci fethin beyanı: Kırkova isimli kale ki muazzam ve mamur bir kale olup, duvarları aralıksız bir köprüye sahipti. Bu yüzden köprüden geçmek çok zor idi ve köprü başına toplar konulup muhafızlar yerleştirilmişti. Ancak Hakk'ın yardımıyla gaziler o büyük nehrin yukarısında bir yer bulup buradan yüzerek geçtiler ve köprü başında olan bekçileri katledip hemen o yeni günde kaleyi feth ve zapt ettiler. Yaşlıları katl edip, zayıfları, çocukları ve kadınları azad ettiler. Kafirlerin başkanından iki hakimi ile götürüp birini katl birini de esir ettiler. Şehir ve hisarı ateşe verip buraları harap ve viran ettiler.

İkinci fethin beyanı: Ordular, Kuku Kalesi'ni fethettikten sonra birkaç gün yürüdü. Öyle bir şehre eriştiler ki ortasında bir gölü ve iki tarafında da iki mamur şehri vardı. Polonya kralı, her birine beşer yüz muhafız koymuştu. Lakin bu şehri göl kuşattığından şehrin içine dahil olmak zordu. Bu yüzden Osmanlı orduları, hemen orada bir köprü inşa edip sudan geçerek Kuku Kalesi'ni kuşatıp sakinlerini öldürdüler. Buradaki ganimetleri alıp tahta ve derme çatma olan binaları da yakıp küllerini ateşe verdiler.

Üçüncü fethin beyanı: Yağmalamanın karından vazgeçildikten sonra Glagori ve Badine Gülyalı isimli hisarlara varıp mücahitlerden korkan kafirler ile memleketlerini ve vatanlarını terk ettiler. Hemen bu sırada yaşlıları katledip gençleri esir aldılar ve hisarları yaktılar.

Dördüncü fethin beyanı: O menzilden iki üç konak ileri gittiklerinde mamur bir şehre eriştiler. O memleket kralın başkenti olup Adana ismi ile biliniyordu ve buranın halkı da oldukça zengindi. Burada olanlar İslam askerlerinin geldiğini işitip korkularından mallarını ve yüklerini mağaralara ve dağlara naklederken İslam askerleri tarafından yağmaya uğradılar. Kafirlerin işe yarayanlarını da esir edildi.

Beşinci fethin beyanı: Nakitler, cinsler, komşular ve çokça erkek kölenin fazla olması Malkoçoğlu'na caizdir. Kafirlerin padişahı, intikam için ortaya çıkıp Çenance isimli bir şehre uğradı. Bu şehrin ortasından büyük bir nehir akıyordu ve geçişler köprüden yapılıyordu. Ancak bu köprü öyle bir köprüydü ki asker geçişi bu köprüde toplar, tüfekler ve muhafızlar tarafından engellenmişti. Gaziler, o nehirden bir yer bulup öbür tarafa geçti ve kafirleri katledip şehri ateşe vererek yakında bulunan sağlam ve ganimet alınacak olan başka bir şehre yöneldi.

Altıncı fethin beyanı: İslam gazileri, bir gece yürüyüp Radminine şehrine vardılar. Sabah olduğunda o şehrin kalesinin kolay zapt edilemeyeceğini gördüler ve ileriye doğru yürüdüler. Öyle bir yere vardılar ki memleket her taraftan mamure olup en büyük askerleri rahat ve gafil haldeydi. Asker o yerde bekleyip gazileri, ganimetleri almak için etrafa bölük bölük dağıttı. Bir tarafa oğlu Durali Bey'i, bir tarafa da Yahya Paşa oğlu Balı Bey'i gönderdi. Durali Bey, bir şehre varıp o şehri ateşe verip sayısız ganimet ile Moskov pederine dahil oldu. Yahya Paşa oğlu Balı Bey de mamur bir vilayeti yağmalayıp dört günden sonra çeşitli ganimetlerle orduya ulaştı.

Yedinci fethin beyanı: Geçilen menzilde beklerken askerlerin en büyüğü olan Malkoçoğlu Ali Bey Hasan Ağa, dilaverleri bir miktar gaziler ile bir tarafa göndermişti. İttifakın güzelliğinden bir çölde yedi yüz göçer ovaya rast geldiler. Gaziler, burada Hüdavend Han'a bağlı olanları kılıçtan geçirip ganimetle geri döndüler.

Sekizinci fethin beyanı: Ganimetlerin artmasıyla İslam askeri zengin olmuştu. Ancak geri dönüş yolundaki nehrin köprüsünün kral tarafından yakıldığı haberi gelince köprü'nün tamirine Balı Bey gönderildi. Balı Bey, tamir araçlarını tertip edip öyle sağlam bir köprü yaptırdı ki İslam askerleri buradan kolaylıkla geçti. O menzilden geçip dar bir geçide vardıklarında buranın içerisinin ve dışının kapalı olduğunu gördüler. Derhal balta ve keser darbesi ile o meşeyi yarıp muhafızları olan lanetlileri o sıkıntıdan kurtardılar. Böylelikle selamete erdiler. Birkaç merhaleden sonra dar bir yerde saklanmış kefareye rast geldiler. Savaş edip savaşı kazandılar. Çok dilaver Hak yolunda

helak oldu ama kafirler de rahat bir nefes alamadı. Sonra Kasım Bey'in oğlu Mustafa Bey, beş yüz seçkin dilaverle etrafı yağmalamaya gönderildi. İki yerde kafir ile savaş sözleşmesi yapıp zaferi kolaylaştırdılar. Oradan mamur bir vilayete eriştiler ki burada derin bir nehir vardı. Köprüsünü bin beş yüz silahlı kafir beklerdi. Mustafa Bey, savaşarak köprüden geçip başka bir şehri talan eyledi. Orada büyük bir manastır vardı ki içinde mücevherler ile taçlı yarım putlar vardı. O diyar müşriklerin kiblesiydi. Ancak o manastır sağlam bir hisar içinde olmakla birlikte az asker ile fethi de mümkün değildi. İslam askerleri manastıra saldırmayıp başka bir kiliseye eriştiler. O memleket ehli gümüş ve altınlarını o kilise de saklamıştı. Malkoçoğlu Balı Bey, çeşitli ganimetlerle yabancı memleketin sınırlarından kendi memleketinin sınırlarına geçti. Menziller ve konaklarda mal, eşya, esir ve hayvanların çoğu telef oldu. Ama gazilerin eline öyle ganimet girdi ki nice yıl o mallar ile geçindiler. Malkoçoğlu, Tuna Nehri kenarında Kilia Hisarı tarafında sultan için ganimetlerin beşte birini ihraç edip, zafer kazanmış askerlere de vatanlarına gitmek için izin verdi.

Avrupa Memleketleri Bosna ve Macaristan Sınırlarındadır

Sultan Bayezid, deniz tarafından Avrupa ülkelerine gaza ve cihad niyetinde olup özellikle İnebahtı, Meton ve Koron Kaleleri'nin fethi ve zabtına teşvik edince ferman gereği İskender Paşa'nın, Yahya Paşa'nın yerine Bosna vilayetine tefviz olunması istendi. Bosna vilayeti ki İslam ülkeleri ile kafir memleketleri ortasında ve üç taraftan Macaristan, Avrupa ve Çar sınırına bitişiktir. İslam askeri o tarafa yöneldiğinde İslam ülkesinin Bosna tarafından zarar görme ihtimaline karşı İskender Paşa, dokuz dört aylarında oraya tayin edildi. İskender Paşa, Sultan Mehmet zamanında da orada vali olup pek çok mertlikleri görülmüştü. İskender Paşa hemen iki bin savaş askeri ile Bosna sınırından İtalya vilayetine hücum etti. İskender Paşa'nın ganimetlerini saadet dergahına götürülen adamlar, İskender Paşa'nın maceralarını anlatınca padişah: "Allah'ın yardımıyla zafer elde edeceğiz." deyip İskender Paşa'yı takdir etti ve İnebahtı Hisarı mahsur olunduktan sonra İskender Paşa'nın Avrupa vilayetine yürümesini istedi. İskender Paşa da beş bin mükemmel süvar ile kafirlerin memleketine yirmi gün boyunca saldırıp bir kenarı hisar olan Aksu isimli büyük bir nehre erişti. Lakin hisarın içinde oturan kafirler, misafirleri kalacakları yere götürüp mükemmel yemek ve nimet

sunup yoldan geçmelerine izin verdi. Paşa, on günlük yolu katedip bağlı ve bahçeli yerlere varıp altı kale geçti. İnatçı sakinler, öldürme ve savaşa çalıştılar. Mücahitler de mertçe savaşarak Allah'ın yardımıyla ganimetler elde edip resimli ve işlenmiş yüzeyleri, yerleri ateşe verdiler. Daha sonra Dolina isimli büyük bir suya rastladılar. Bu nehri geçip Venedik karşısında bulunan ve Venedik padişahının tahtı olan Bandakya isimli adaya vardılar. Venedik denizinin içinde olduğundan taaruz olasılığı azdı. Ama o yerde olan hakim kafir, İnebahtı üzerinde sultan askerlerine karşı gelme sebebi için asker hazırlayıp Bosna üzerine gitmek üzereyken İskender Paşa, gaflet anında tahta yaklaşmış kılıcını o ilin asker ve halkından esirgemeyip yağma etti. Köleleri, malları ve güzel cevherleri alıp meskenleri yaktı. Paşalar, dönüş yapmak için Dolina suyu kenarına gitti. İslam gazileri Allah'ın yardımıyla geçit başlarında bulunan kafirleri öldürüp öbür tarafa geçti. Aksu tarafında bulunan kafir memleketleri, İslam gazilerinin geçecek yerlere set kurup savaşa kalkıştı. İslam gazileri, Aksu'yu geçtikten sonra sağlam bir hisarı olan mamur bir şehre vardı. Üstün zafer kazanmış gaziler, hemen o gün orada bulunan hisarı savaş ve katl ile kuşatıp sayısız ganimetleri aldıktan sonra kafirlerin evlerini yaktı. Daha sonra o sağlam hisara varıp fatihin kılıcı ile hisarın kapılarının kilidini açıp nüfusu katletti ve malları yağmalayıp şehrin pazarını ateşe verdi. Aksu'nun etrafında toplanan alçak kafirler karşılık beklerken dört ayaklı vahşi canavar gibi dilaverlerin kılıcının gösterişinden korkup İslam gazilerinden kaçacak yolu bulamadıklarından perişan oldular. İslam askeri sekiz günde o suyun kenarında ganimetleri elde etti. O arada Avrupa halkından Eskişehir adında bir il vardı. Bir miktar asker gece baskını yoluyla buradan sayısız ganimetler elde etti ve üç ay kötü düşüncelilerin olduğu memlekette emellerine kavuşup İslam diyarına geldi. Talihli sultan, İnebahtı'nın kuşatmasındayken İskender Paşa, Bosna'ya dahil olup beşte bir ganimetten başka kumaşların en güzellerini ve Avrupalıların malları ile iki yüz köle seçip yapılacak fetih için yüce dergaha yolladı. Diğer devlet erkani da ganimetlerden hisselerini gönderdi. O zamanda İskender Paşa, Bosna memleketine hakimdi. Daima kafirlerin belediyelerinin fethini ve kötü düşünceli kişilerin defedilmesi düşüncesindeydi. Bosna memleketi ve Macaristan diyarının ortasında Yayçe isimli meşhur sağlam bir hisar vardı. Sultan Mehmet, zamanında orayı fethetmişti. Sultan Mehmet öldükten sonra Macaristan kralı burayı tekrar kendi zimmetine geçirmişti. İskender Paşa, Yayçe Kalesi'nin fetih ve işgalini istemişti ve fethin araçlarını hazırlamıştı. Kral, her yıl iki defa ünlü bir komutan ile Yayçe Kalesi'ni mükemmel zahire ve cephaneye ile donatırdı. Zira Yayçe Kalesi, Macaristan ile Sava Nehri'nin

arasındadır. Hemen yakınında Lafça denilen sağlam bir hisar vardı. İslam askerleri, Yayçe Kalesi'nin fethinin Lafça Hisarı'nın alınmasıyla daha kolay olacağını düşündü. O sebepten 907 aylarında bin atlı asker ile iki bin yaya asker cesurca hazırlanıp Daruga Mustafa Bey'i komutan yapıp Lafça Kalesi'nin fethi için yolladılar. Paşa oğlu, kafirlerin gaflet anını gözetip askerlerle kaleyi kuşattı. Mustafa Bey, yaşının vermiş olduğu tecrübeyle savaşa başlayıp az zamanda kafirleri kılıçtan geçirip nicesini zincire vurdu. Çokça mal ve ganimet elde etti. Hemen bu hiddetle o kaleye yakın başka bir kaleyi bir günde fethedip ganimet malları ile oradan geri döndüler. 908 aylarında Macaristan kralı, meşhur alimlerden birisi ile mükemmel zahirler göndermişti. İskender Paşa, bu durumdan haberdar olup oğlu Mustafa Bey'in yanına dört yüz faydalı askeri hücumla gönderdi. Mustafa Bey, beş günlük yolu bir günde alıp Bosna'nın sınırından aceleyle geçip kafir askerlerini bozguna uğrattı. Yaya ve atlı askerlerin nicesi, kafirleri katledip en beğenilen malları aldı. Böylece paşa oğlu, mutlu ve sevinçli bir şekilde geri döndü.

Sultan Hisarı İnebahtı'nın Ele Geçirilişi

Mutlu padişahın son isteği Mora belediyelerinin fethinin tamamlanmasıydı. Ama o niyetin gerçekleşmesi İnebahtı Hisarı'nın fethine bağlıydı. Yüce Osmanlı sultanları, Mora Adası'nın Rumeli semtinde olan sahillerin çoğunu cihangir kılıcı ile sıra sıra İslam ülkesine dahil etmişti. Ancak İnebahtı Hisarı'nın tamamının fethi sonraya kalmıştı. Çünkü deniz üzerinden kuşatma için çokça gemiye sahip olmak gerekiyordu. Geçmiş sultanlar zamanında o kadar gemiye sahip olunmamıştı. Sultan Bayezid zamanında Yemen, yeşil deniz üzerinde gemilerin sayılarının çokluğu gökteki yıldızlar görünümündeydi. O sebepten, padişah uğurlu eski gemilerden başka dağ misali iki savaş gemisi yaptırdı. Her birinin uzunluğu yetmiş, arzı da otuz ziraydı ve başı türlü türlü ağaçlardan yapılmıştı. Yan dairesi dört zira olup ok ve tüfekte savaşmak çok kolaydı. Büyük memleketlerin ürünlerinin oluşturulması için sultan hizmetçilerinin her birine yirmi bin flori verilmişti. Birinin başkanlığı Reis Kemal'e, birinin başkanlığı da Burak Reis'e layık görüldü. Köke, mavna, barça, kalyon, kadirga ve kayık çeşidi hazırlanıp içi savaşçı yiğitlerle doldurularak İnebahtı tarafına yollandı. O sırada kafirler, Sakarya Nehri üzerinde Geyve kazası yakınında büyük bir köprü inşa ettiler ve yüce makamlı padişah zafer kazanmış asker ile Şevval'in 27. gününde sultan kapısı

Edirne'ye girilmesini yasakladı. Davut Paşa, o zaman ikinci büyük komutan olmuştu. Vardar taraflarına eriştiklerinde Rumeli Beylerbeyi Mustafa Paşa'yı da askeri ile birlikte İnebahtı kuşatmasına gönderdiler. Mustafa Paşa, kaleyi mahsur ve fethine güç, kuvvet harcayınca buranın koruyucusu olan kafir, haber gönderdi: “ Büyük Venedik doyumuz, Müslüman gemilerinin hisarı kuşatmasına izin vermeyin ve hisarı teslim etmeyin diye bizi tembihlemiştir. Bizde bu söze uyarız.” Mustafa Paşa, bu haber üzerine hisarın kara tarafını kapatıp padişaha ait donanmanın gelmesine hazır bulundu. Gemiler üç ay denizde durup sonra Mora yakınına geldi. Amaçlanan yere vardıklarında karşıdan öyle bir yel esti ki sıra sıra dizilmiş gemilerin düzenini bozdu. Bin ıstırap ile Meton Kalesi'nin güney tarafında olan Cezire Limanı'na girdiler. Yirmi gün gemiler o dar boğazda kaldı. Bir taraftan düşman gemileri bir taraftan da Meton Kalesi'nin kafirleri yolları bağladı. Gemide olan mücahitlerin suları kalmadı. Susuzluktan dudakları kurudu, erzak azlığından da güçsüz ve zayıf kaldılar. Bu bitkin halleriyle, erzak ve su talebi için sahil semtlerine gitmeye kalkıştıkça kafir hücumuna rastlayıp yoldan geri döndüler. Açlıktan ve susuzluktan helak olan mücahitlerin Allah'a dua etmekten başka çareleri kalmadı. Bu korkunç durum içinde hızlı bir adamı haber yollamak için gizlice dışarı çıkardılar. Mora valisi Halil Paşa, padişah donanmasının girdapta kaldığını ve etrafını da kafir gemilerinin sardığı haberini padişaha bildirdi. Bunun üzerine Hersek oğlu Vezir Ahmet Paşa, Anadolu askerlerinin en seçkinleri ve iki bin yeniçeri ile Mora'ya vardı. Ahmet Paşa, aceleyle Meton'a varınca gemiler o sıkıntılı, dar yerden kurtulmuş. Ahmed Paşa da, İnebahtı halicine dahil olmaya acele etmiştir. Ancak kafirler, İnebahtı halicinin girişini bağlamış ve yollarını kapamışlardı. Alimler ve mücahit askerler birbirleriyle helalleştikten sonra şehitlik mertebesine gönüllerini bağlayıp Allah yoluna yüreklile ayak bastılar. O dar boğazdaki gemiler Kemal Reis ve Burak Reis'e emanet edilmişti. Dağ gibi gönüllerini Hakk'ın yardımıyla dayanıklı kılıp hüsemaya yüz vurdular. Yoldan çıkmış topluluk, Kemal Reis'ten çok defa acı ve yaralar alıp gönüllerinde haddinden fazla düşmanlık vardı. Yenişehir hakimi Kemal Bey, Burak Bey'in gemisinde olunca Burak Reis'in gemisini Kemal Reis'in gemisi sanıp üzerine üşüştüler ve her iki taraftan birçok kişi suda boğulup helak oldu. İki savaş gemisinin her birinde bin tane barça ve mavnada beş yüz tane kafir vardı. Kafirler, Burak Reis'in gemisini ortaya aldılar. O anda mavna ile barça suda battı ve içinde olan alçakların çoğu boğuldu. Kurtulmaya çalışanlar ise çengellere bağlanıp esir edildi. Kafir topluluğu, Burak Reis'in gemisine yaklaşıp o anda demir gibi sağlam çengeller atıp etraftan olan Müslüman gemilerini zincirlerle kendilerine bağladı.

Şüphesiz savaşta top, tüfek, mızrak ve kılıç yediler. Gemilerin ikisi ateşle yandı. Gaziler, İslam gemilerini bağdan koparmaya çalıştılar; ancak ayırmak mümkün olmayıp onlar da birlikte yandı. Yenişehir hakimi Kemal Bey ile Burak Reis, beş yüz dilaver ile zabıtları Kara Hasan o zor durum ortasında şehit oldu. Her taraftan savaşa hazır olanlar bu durumu görünce ıstırap ve pişmanlık ateşiyle yandı. Yanan İslam gemilerinden denize atılan mücahitleri kayıklarla alıp yedi yüz insanı kurtardılar. Kafir gemilerinde de yedi yüz kişiyi kılıçtan geçirdiler. Hücum ve izdihamla kafiri defedip kafir gemilerini de perişan ettiler. Hersek oğlu Ahmet Paşa ve Kaptan Daver Paşa padişahın donanması ile İnebahtı halicine gitti. Padişah, o zamanda koru tarafından İnebahtı üzerine gizlice buyurduğu fermanla Vezir Mustafa Paşa'yı, Rumeli askeri ile birlikte adı geçen hisarın fethi için görevlendirdi. Mustafa Paşa da sultanın bu isteğini kabul etti. Padişahın donanmaları İnebahtı'na yakın bir boğazda oraya girmeyi bekleyen kafir gemileri ile bir gün boyunca akşama kadar savaştı. Allah'ın yardımıyla bu sefer İslam askerleri galip geldi. Padişahın donanması, iki üç gün deniz üzerinde ilerleyip İnebahtı'nın deniz tarafını kuşattı. Dilaverlerin birçoğu hisarın burcuna çıkıp sancağı dikince içinde mahsur olanlar padişahlarından gelecek yardımdan ümitlerini kesip zaruretten dolayı Mustafa Paşa'ya haber gönderip yardım istediler. Paşa bu durumu padişaha bildirince padişah onları affetti. Kafirler de kaleyi Mustafa Paşa'ya verip evlerini ve canlarını kurtardılar. Bu fetih 905 Muharrem'inde gerçekleşti. Padişah bu fetihden sonra askere izin verip Edirne'ye döndü.

İnebahtı'na gelen gemilerin yolu İnebahtı'nın güneybatısında bulunan dar boğazdan geçer. Bu boğazın her iki tarafında karşılıklı iki hisar binası ferman olundu ve Rumeli Beylerbeyi Mustafa Paşa ve Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa adı geçen iki hisarın tamamlanması görevine memur oldu. Gelibolu yakınında yüz yüze olan kalelerin biri Yeni Hisar adıyla şöhretlendi. Şeçkin toplar ve faydalı muhafızlar buraya tayin olundu. Bu faydalı tedbir ile İnebahtı tehlikesiz ve yaşanacak bir yer haline geldi.

Dört ay denizde kalan gemilerin çoğu yaralanmış ve askerler de zahmet çekmişti. Padişah, Preveze hakimi Mustafa Bey'e o kış bahardan önce kırk adet mavna gemisi yapmasını buyurdu. Mustafa Bey de kışın ortasında yirmi parça gemiyi tamamlayıp diğer yirmi gemiyi de bitirmek üzereyken karanlık bir gecede kafirler derya üstünden gizlice gelip bitmiş olan yirmi gemiyi yaktı. Böylece yapılan masraflar ve çekilen zahmetler boşa gitti. O kışta kafirlerin gemileri intikam için Rumeli diyarından Ravne isimli kale ve kasabayı kuşattı. Kale ehli esir olup, Mustafa Bey öfkeyle kalenin

üzerine varınca birkaç gün muharebe oldu. Savaş sırasında Mustafa Bey'in abisi top darbesinden şehit oldu. Yeğenin de eli kesildi ve kendisinin de atı helak oldu. İşin sonunda az bir toplulukla zaferin kolay olmayacağı görüldü ve kalan yirmi geminin tamamlanmasına önem verildi. Yirmi gemi tamamlandıktan sonra her birine büyük toplar koyuldu. Rayat, Allah'ın yardımıyla İnebahtı sınırından geri dönünce din düşmanları öfkelenip deniz üzerinden top ve tüfek ile donatılmış asker gönderip Mora'nın karşısındaki Kafonya isimli adanın kalesini kuşattı. Kafonya Kalesi, İnebahtı halicinin dışında olup Avrupa memleketlerine doğruydu. Pek çok gemi ve asker ile oraya yardım etmek kolay değildi. Bu yüzden kafirler, üç ay burayı her taraftan kuşatıp yüksek binaları düz ovaya döndürdü. Bu kalenin muhafızları ve hakimleri gayretli ve dindardı. Ayrıca kale de yüksek bir yerdeydi. Kalenin savaşı daha sonra kadınlara ve çocuklara kaldı. Hatta kalenin hakiminin cesur yürekli bir kızı vardı. Kendi eliyle on iki Avrupalı askeri helak etti. Bir zaman sonra kafirlerin barutları da bitince zorunlu olarak o hisardan zafer ümidini kesip kalkıp gittiler.

Meton Fethi Seferinin Beyanı

Avrupa memleketlerinden özellikle Venedik kralı, Macaristan kralına hediyeler ile birlikte elçi göndererek şu sözleri ilettiler: "İslam padişahı İnebahtı Kalesi'ni fethetti. Bütün gemilerini dar bir limanda mahsur edip gemilerin dışarı çıkmaması hususunda güçlü tedbirler aldık. Rumeli memleketlerinde olan yerlerine koru tarafından hücum etmenin tam zamanıdır. Siz kara tarafından, biz de deniz tarafından kuvvet salalım. Macaristan sınırına bitişik olan memleketleri siz alın, deniz sahillerine yakın olan yerleri biz alalım. Türkleri eski memleketlerimizden çıkartalım." Preveze Bey'i bu durumu öğrenince hemen devlet kapısına bildirdi. Padişah da o bölgeye pek çok asker gönderdi. Avrupa askerleri, İslam askerlerinin üzerine gelemedi ve padişahın donanması selamete Meton Hisarı'na erişti.

Koron ve Navarin Hisarı'nın Kuşatılmasının Zikri

Sultan, Ali Paşa'nın kara ordusunu ve Davut Paşa'nın deniz ordusunu Koron Hisarı'nı almakla görevlendirdi. Ali Paşa, Koron'a giderken Navarin halkı harp yapmadan teslim oldu. Koron Hisarı muhafızları, ailelerini ve çocuklarını Avrupa'ya nakil için izin; mal ve canlarının korunması için de aman talep etti. Paşa da muhafızların bu isteğine izin verdi. Bunun üzerine Mora eyaleti paşaya inayet olundu.

Navarin Hisarı'nın İslam Dinini Bırakması ve Diğer Fetihler

Ali Paşa, kışın bazı gösterişsiz kalelerin fethi endişesindeyken Navarin Hisarı'nda ve etrafında harac olan Avrupalı kafirler, hakimlerine haber gönderip gemilerle gizlice buraya gelmelerini istedi. Freng hakimleri de gemiye yeteri kadar savaş aletiyle bir miktar asker gönderdi. Kaleye yaklaştıklarında kendilerini tacir suretinde gösteren askerler etekleri altında gizledikleri savaş aletleriyle kapıcıları katlettiler, kale hakiminin başını kesip kaleyi zapt ettiler. Müslümanların çoğunu şehit, bazılarını da esir ettiler. Ali Paşa, İstefe ve Ahrese fethinde bu durumu haber aldı ve bu zor durumu yüce dergaha bildirerek deniz tarafından düşmana gelen yardımı kesmek için birkaç parça kadirga istedi. Padişah da otuz parça kadirga ile Kemal Reis'i Navarin'e gönderdi. Kemal Reis, Navarin önüne gelince kale limanında olan kafir gemilerine hücum edip ilk hamlede kafirlerin sekiz gemisi içinde olan alçak kafirleri kılıçtan geçirdi. Paşayla gelen dilaverler, din düşmanlarına galip oldular. Zafer kazanmış asker her taraftan hisarı kuşattı. Müşriklerin başında olan dört yüz sağlam kişi yüksek bir hisara kapanıp yardım talep etti. Çok yalvardıktan sonra, bir gemiye koyulup geldikleri yoldan zarar ve ziyana uğrayarak gittiler. Navarin Hisarı yeni baştan feth olunup zarara uğrayan duvarı da tamir olundu.

Ali Paşa, 907 senesinin baharında İstefe Hisarı'na varıp buraya işten anlar bir elçi göndererek kafirlerin hisarı teslim etmesini istedi. Ancak kafirler hisarın sağlamlığına güvenip inat ettikleri için hisar kuşatıldı. Allah'ın yardımıyla hemen o gün zafer kapısı açıldı. Mücahitlerden çok kimse şehitlik şerbetini içti; fakat hisar tamamen ele geçirildikten sonra kafirler öldürülerek intikam alındı. İstefe Hisarı'nın yıkılan yerleri tamir olunduktan sonra Ali Paşa, Ahtibos Hisarı'nın üzerine yöneldi. İslam gazileri,

hisarı kuşatıp bir gün bir gece hiç ara vermeden savaş etti. Hisarda mahsur olanlar paşadan aman talep etti. Paşa da bunun üzerine burada yaşayanları asıl vatanlarından çıkarıp yerlerine İslam ehlini yerleştirdi. Batıda ve özellikle Endülüs vilayetinde kafirlerin istilasıyla dağılan Müslümanları buraya getirtip Ahtibos Hisarı'na yerleştirdi.

Dırac Hisarı Kuşatmasının Kıssası

Perişan kafirlerin sağlam hisarlarından olan Dırac Hisarı, Rumeli memleketinin eskiden beri en sağlam kalelerindendi. Büyük bir liman olmakla birlikte kafir gemileri çoğu zaman mallarını adı geçen yerin civarlarına indirirdi. Dırac Hisarı, İlbasan sancağı toprağında olup İslam ülkelerinin yakın civarındaydı. Ancak yabancı ülkelerin suları civarında olduğundan önceki sultanlar tarafından kolaylıkla fethedilememişti. Sultan Bayezid Han'ın devrinde deniz kenarında olan hisar fethedilince adı geçen hisarın ele geçirilmesi İlbasan sancak beyin oğlu olan İsa Bey'in oğlu Mehmet Bey'e emredildi. Bu emir gereğince Mehmet Bey, sekizinci dokuzuncu aylarda buranın istila edilmesini istedi ve birtakım bilgiler edinmek için casuslar gönderdi. Casuslar, bu hisarda korkusuzluk ve eminlik içinde, ömürleri boyunca savaş ve kavga görmüş muhafızlar olduğu haberini verdi. Mehmet Bey, bu fırsatı ganimet bilip boş bir anda hisarın üzerine hücum etti. Havlonya Bey'i ile az sayıdaki birkaç yürekli asker bir yerde saklanıp çatışmaya azimle ve gayretle devam etti. Mücahitler de cahil kafirleri gözlerine kestirip onları hisardan dışarıya çıkardı. Ancak kafirler, dağılmış ve şuursuz bir halde İslam askerlerine saldırıya geçti. Gazilerin birkaçı şehit olunca Mehmet Bey, kaçır süsü verip taaruza karşılık vermedi. Günahkar kafirler de daha hırslı bir şekilde artlarına düştü. Geminin civarına vardıklarında ortadan kaybolan pehlivanlar pusudan çıkarak o rezil kafirlere kılıçlarını saplayıp öldürdüler. Bazı kafirleri de esir ettiler. Hisar, kafirlerden temizlenip ıssız ve تنها bir hal aldı. Mücahitler de ganimetler edildi.

Önceden asla İslam askeri görmemiş olan hisar, Allah'ın güzel yardımıyla serhat kulların kuşatmasına girdi. Üstün zafere nail olan askerler, hisarın kilidini ve çok sayıda hediye istediğine ulaşmış şaha göndererek durumu ayrıntılarıyla şaha bildirdi. Hisarın zarara göre yerleri tamir edildi, gereken ihtiyaçlar karşılandı ve kafirler vergi vermek şartıyla Osmanlı tebaası kılındı. Böylece cihat ehli, din düşmanlarının kışkırdığı, imrendiği bir zaferi ele geçirdi.

Din Düşmanının Hücumu

Venedik hakimi ve Fransa padişahı, kafir memleketlerinin en büyük ve kötü padişahlarındandı. İnebahtı, Meton, Koron ve Venedik ellerinden alındığından intikam almak niyetiyle birlik oldular. Fransa padişahı, Venedik düküne çokça mal ile yardım etti. Fransa padişahı, abisinin oğlunu iki yüz bölük gemiyle 909'un ilkbaharında daha önce kuşatılmış olan büyük memleketlerin adalarına gönderdi ve buralar kendi hükümleri altına alındı. Üç yüz bine yakın Avrupalı asker yirmi gün boyunca aralıksız saldırarak hisarı kuşattı. Aynı şekilde o ili ve karayı yağma ve talan ettiler. Bu kötü haber Manisa memleketinin şehzadesi Korkut'a bildirilince sekiz yüz yürekli asker ve silahdarlar ağası, Ayazmend'e gönderildi. Karesi sancağı asker ve şehzade hizmetine uygun görüldü. Karanlık bir gecede hisara yakın bir yere gelen İslam askerleri adaya geçip bazı yerlerde saklandı ve özellikle iç taraflara doğru gitti. Edepsiz kafirler, İslam askerlerinin hisarın kenarına eriştiğini görünce yolu kapattı. Savaş sırasında da bazı din savaşçılarıyla silahdarlar ağası şehit oldu. Ancak kalan savaşçılar göz kamaştırıcı şimşek gibi kafirlerin saflarını yarıp hisara girdi. Bu korkunç haber padişahın huzuruna erince hazır bulunan gemiler, padişahın hizmetindeki teğmenler ve askerlerle dolduruldu. Hersek oğlu Vezir Ahmet Paşa, baş asker tayin edildi. Anadolu Beyler Beyi Sinan Paşa da vazife görmek için emir aldı. Hükümetin emrindeki askerlerin de Ayazmend'e götürülmesi ve donanmaya katılması emredildi. Avrupalı gözcüler, Ahmet Paşa'nın adı geçen karaya eriştiğine görünce kuşatmayla meşgul olan kafir askerlerine haber verdi. Fransa padişahının yeğeni karşı koymak istediye de çok başarılı olmadı. Mücahit askerlerden biri hisarın içine yürüyüp Avrupa askerinin başını kesti. Kellesini de mızrağına takarak kuleye dikti. Bunu gören Müslümanlar sevinip müjde davullarını çaldı. Fransız askerleri komutanlarının pek fena haldeki başını görünce kaçmaya başladı. Venedik askerleri de onları görüp hayretle gemilerine koşup aniden kaçtı.

Veba ve Kıtıhın Görülmesi Beyanındadır

Geçmiş zamanlarda Rum diyarını veba ve pahalılık sarınca üç yıl veba ve altı yıl kıtlık devam etti. Bir tane ekmek alan neşe dolardı. Yalı taraflarında iki aydan fazla

ekmeksiz kaldıkları için bitki, ot yemişlerdir. Bir zaman sonra kuru yerlerde pınarlar, akan nehirler ortaya çıktı. Hatta Beyşehir Gölü taşıp Konya Çölü deniz gibi oldu. Dokuz yedi tarihinde iki seneden fazla Konya Çölü bu halde kaldı. Kara Turmuş Bamer, deniz alanında Mahir Kara Hasan isimli kadirga reisi Venedik kafiri ile savaşan Burak Reis'in yakılan ve batan gemisinde bulunup kale döven bölümündekilerle şehit olunca Kara Turmuş isimli kardeşi o yerde durmayıp Seferihisar'da gemiler yaptırdı. Yol kesicilik ve birkaç yıl haydutluk yapıp fazlaca eşraba sahip olmaya maruz kalınca on tane kadirga donatıp içlerine beş yüz yeniçeri koyup gönderdiler. Böylece haydutlarda da götürüldü. Bunlar Kara Turmuş'un menziline başında plan yapıp olduğu gibi kaçtılar. Sonra evini yağma edip, beş yüz yelken, asker, diğer alet, çok sayıda top, tüfek ve savaş silahları bulup devlet hazinesi için zapt ettiler.

Mora korumasında olan ve vezir yardımcılığı yapan Ahmet Paşa, 912 aylarında veziriazam oldu. Milletin emirlerinin ve hazinesinin korunması ona teslim edildi. O da ülkede boy gösteren kargaşanın düzene girmesiyle meşgul oldu. Tüm haydut deniz askerlerinin zaptı için birkaç bölük kadirga ve silahdarlar kethüdası Karaçin Ağası'nın oğlu Ahmet Bey'i seçkin silahdarlara baş asker edip beş yüz yeniçeri ile gönderdi. Onlar da bu fenalık peşinde olanları avlayıp zincirler ve prangalarla yüce divana götürdü. Ve bunlar orada yargılandı. Bu günlerde Rodos kafirleri Menteşe ilinden birkaç köy halkını esir edip, mallarını yağmaladı.

Alaüd-Devle Bey Harbinin Açıklanması

Kızılbaş şahı Şah İsmail, Zülkadiriye hakimi Alaüd-Devle Bey'in eşi benzeri olmayan kızının özelliklerini işitince 913 Ramazan'ında elçi gönderip damadı olmaktan ısrar ettiğini bildirince Alaüd-Devle de bunu uygun görüp, gerekli dini merasimlerin korunmasını istedi. Şah İsmail bunu öğrenmekle beraber çok da fazla yakınlık kurmak istemiyor bundan kaçınıyordu. Çünkü Zülkadir vilayetinin öbür taraftan Osmanlı memleketlerine dahil olması söz konusuydu. Alaüd-Devle, Osmanlı Devleti'ne yalvarır içerikli bir mektup gönderip özür diledi. Şah İsmail, Zülkadiriye iline varıp Alaüd-Devle ile savaşıp Alaüd-Devle 'nin oğlunu ve iki torununu yakalayıp kellelerini yok edince Alaüd-Devle kaçıp dağlık bir yere kapandı. O adı geçen topluluk ayaklanınca dağ gibi sabit, sağlam ve dayanıklı durdular. Yüksek rütbeli şah memleketin korunması

için beş bin yeniçeri ve Anadolu askeri ile Macaristan'da durması için gönderdiği Yahya Paşa'yı, Şah İsmail öğrenince ve Rum sultanının aklını yağmalar gibi yol bulan şüpheler ortaya çıkınca mareşali Şeyh Necm Geylani geri dönüp İran'a gitti.

Sultan Tenayicinin Beyanıdır

Hep esen ve sürekli olan cihan şahıydı. Sultan Bayezid, 917 senesinde vefat edince atası Sultan Mehmed yakınında gömüldü. Ayrıca Sultan Mehmed, isimli de bir oğlu vardı. Babası hayattayken Beyşehir sancağının amiriydi. Sultan Selim Han zamanında memurların çıkardığı fitnenin defedilmesi sırasında şehit olmuştur. Birisi de isteğine nail olmuş, mutlu şehzade Sultan Ahmet'ti. Sultan Ahmet, tahta çıktığında kendi sancakları olan saltanatın küçük sancağını ve Amasya tahtını başkasına bırakmıştı ve dört oğlu vardı. Birisinin adı Sultan Murat, biri Sultan Alaüddin, biri Sultan Süleyman birisi de Sultan Osman'dı. 910 aylarında Amasya taraflarında padişahın fermanıyla büyük bir düğün yapıp adı geçen şehzadeler sünnet edilmiştir. Yüce Osmanlının büyük sultanlarına yapılan meşhur, sevinç dolu düğünlerden biri de bu düğündür.

Sultan Selim Han, savaşta iken 919 seferinin sekizinci gününde ahirete göçtü. Sultan mezarı yanına defnedildi. Oğulları da bir gecede öldürüldü. Şehzadelerden birisi Sultan Korkut'tu. Fen ilminde dört mezhebin de ittifakla kabul ettiği kitap yazmıştır. Müzik ilminde mahareti çok olup mükemmel peşrevler bestelemiştir. Padişah, Amasya'dan saadet dergahına çıkınca yüce makam sahibi, alemin düzenini sağlamıştır. Son emir fermanı Sultan Selim Han ile 919 aylarında mülkün ıslahı yolunda şehit olmuştur. Sultan Orhan civarında huzurdadır.

Birisi de yürekli, edepli ve terbiyeli biri olan Şehzade Sultan Mahmut'tu. Önceden kendisine Kastamonu sancağı verildi, sonradan da Saruhan sancağı bağışlandı. Sultanın fermanıyla 911 aylarında Manisa'da büyük bir düğünde oğulları sünnet olmuştu. Ömrü yetmeyip babası hayattayken vefat etmiştir.

Birisi de şehzadelerin en seçkini Sultan Selim Şah'tı. Saadet zatının yüceliği ile şeref bulmuştur. Selim Şah'ın önceki sancağı Trabzon olup sonra Semendire, Vidin ve Alacahisar sancakları kötü durumlarıyla verilmişti. Sultan Süleyman'ın önceki sancağı doğu Karahisar'dı. Sonra Kefe sancağı verildi. Şehzadelerden birisi de Sultan

Abdullah'dı. Karaman'da sancaktayken 888 senesinde ebedi aleme göçüp Bursa'da Sultan Murat civarında defnolundu. Birisi de Sultan Mehmet'ti. On yedi yaşında şehzade olup Kefe'de valiyken 910 Receb'inde vefat etti. O da Bursa'da Gazi Hüdavendigâr yanında rahattadır. Bunlardan başka beş şehitler vardır ki biri Sultan Alem Şah oğlu Osman ve dördü Sultan Mahmut oğulları; Orhan, Musa, Emir Bey ve Mustafa isimli şehzade oğullarıydı. Mısır tarafına şehzadelige giden Sultan Bayezid'in oğlu Sultan Korkut, Teke'de sancak beyi iken o diyarın halkının kaba ve sert olmasından hoşlanmayıp Saruhan sancak beyliği ile kendi sancağının değiştirilmesini rica etti. Ancak veliahtlık meselesinden dolayı Saruhan'a tayini kabul edilmedi. Bunun üzerine Sultan Korkut'un İstanbul'la arası açıldı ve 915 muharreminde gemiye asker olup Teke'den Mısır'a vardı. Mısır sultanının, Sultan Korkut'u parlak merasimlerle karşılaması Sultan Bayezid'i kızdırdı. Sultan Korkut, başışlanmak üzere Teke'ye dönmek istediye de yolda kendisini almak isteyen Rodos kadırgalarına rastladı. O, Allah'ın yardımıyla Antalya şehrine gelince hediyelerle devlet kapısına özür yazısı gönderdi. Padişah da bu özrü kabul edip Sultan Korkut'u geri Teke sancağına gönderdi.

915 muharreminde İstanbul şehrinde öyle bir deprem oldu ki Konstantiye binaları, surlar, sığınaklar ve kuleler harap oldu. Depremin yarattığı hasarın giderilmesi bir ay boyunca devam etti. Sarayda padişah için çatma odalar yapıldı; çünkü depremin devamı sabır binasını viran etti. Padişah, bu depremin Allah'ın kendilerine vermiş olduğu bir uyarı olduğunu devletin ileri gelenlerine sert çıkarak söyledi. Şah Alişan'a da, Dimetoka Sarayı'nın tamiri emrolundu. Adı geçen senenin Receb'inde yüce idareciliği Edirne tarafına döndü ve İstanbul Hisarı'nı tamir etmek için sağlam destekler dikildi. Böylece eskisinden daha iyi olacak şekilde tamir edildi.

Şah Selim'in Fetihlerinin Açıklanması

Şehzade Sultan Selim'in karargahı Trabzon'da idi. Trabzon, kuzeyde Karadeniz kenarında bolluk ve cennet yeridir. Bir tarafı Gürcistan ve Çerkez bir tarafı Şirvan ve Geylan'a bitişiktir. O iller Sultan Mehmet Han zamanında fethedilmişti. Yüce Allah'ın hikmetiyle Erdebil kabilesinden Şah İsmail sultanların bayındırını sevindirip, İran'da oturan padişah oldu. Trabzon sınırından bazı mevzileri askerle donattı. Lakin cihanı

zapt eden şehzade hazretleri kılıcının parıltısıyla Trabzon'a güneş gibi doğup Allah'ın yardımıyla galip geldi.

Erzincan şehri, Trabzon'a yakın olup memleket etrafında yapılan değişiklikler esnasında Şah İsmail, Erzincan'ı da zorla, şerle zapt etmişti. Bunun üzerine Şah Selim de askere Erzincan'a girmesini emretti. Çok sayıda Osmanlı askeri, Erzincan üzerine varıp İranlı subaylarla savaştı ve düşmanları zayıf düşürüp yok eden, hüsrana uğratan bir kuvvetle Erzincan'ı fethetti.

Mutlu Padişahın Aşırıya Kaçmasının Zikri

Sultan Bayezid zamanında vezirler, dini ve devleti kayırmayıp kendi nefislerine bağlanmış ve saltanat binası günden güne sarsıntılara maruz kalmıştı. Hatta bu vezirler padişah'tan bile korkmamaya başlayıp kendi gönüllerince hareket eder olmuş. O sırada hepsi Anadolu defterdarı olan Piri Efendi'den nakledilmişti. Anlatılır ki padişah huzuruna gelen dört vezire azarlamaya benzer bir hitapla şöyle buyurmuştur: "Allah bana saltanat vazifesini bağışladı. Sahip olduğum tahta bağlı olan halkın hepsinin durumu yarın kıyamet gününde benden sorulacaktır. Ben de sizi görevli kılıp tüm emirleri sizin güvencenizle size verdim. Allah'ın bildiği üzere mizacımda zayıflık ve acziyet olmasından dolayı hepsini benim denetlemem kolay değildir. İşitiyorum ki dışarının hali oldukça ihmal edilmiş. Atalarımın zamanından beri süregelen adet ve kanunun hepsi değişmiş ve bozulmuş. Asker ve halk memleketin bu durumundan şikayetçidir. Ahirette bana yatacak yer koymayıp yarın kıyamet gününde Allah'ın iradesi tecelli edince bu müşkil hale nasıl cevap veririm. Neden güç yetirmeyip zulme rıza gösterdiniz?" Vezirler, bu sözler üzerine yalan yanlış cevaplar verdi. Bu sırada doğruları ve yanlışları fark eden Vezir Mesih Paşa, merhumun huzurunda kalkıp vezirlerin durumunu şöyle açıklamış: "Veziriazam, sürekli yiyip içen dinsizlik ve sıkıntı altında olan biridir. Rum'dan ve Avrupa'dan şaraplar getirtip gece gündüz arkadaşlarıyla kurduğu meclislerde şarkı söyleyip çalgıcılarla eğlenmektedir. İkinci vezirin işi gece gündüz mal mülk toplamaktır. Gelir yollarını sarıp hazineden anlayan, hazineden ödünç almayı uygun gören cihanı bile satabilecek bir Yezid olmakla zamanın en zenginlerindendi. Üçüncü vezir de gökte uçan kuşları avlayıp cansız kılmakla mutlu ve sarhoştur. Memleketin hali kötüdür ve zorluk içindedir. Halk ayakaltına alınmış ve

zulüm görmektedir.” Padişah, bu sözleri işitince gözlerinden yaşlar akıtmış. Ancak vezirler, bu sözlerin hiçbirinden etkilenmeyip eski yaşam biçimlerine geri dönüp dünya nimeti ile kibirlenmiş.

3. DİL İNCELEMESİ

Hazırladığımız tez, Bedâyiü'l-Vekâyi'nin 346a-375a arasındaki varaklarını kapsadığı için metnin genel dil özellikleri hakkında kesin bir yargıya ulaşamadık. Ancak incelediğimiz varaklardan yola çıkarak bir inceleme yaptık ve bu varaklarda geçen dil özelliklerine aşağıda değindik.

3.1. İsim Çekimi

İsimler dilde kök ya da gövde olarak veya çekimli şekilleri ile yani işletme ekleri olarak kullanılırlar. İsim çekim ekleri isim adı altında toplanan bütün kelime çeşitlerine dilde işleklik veren eklerdir. Çekim ekleri, isim kök ve gövdelerinin başka kök ve gövdelerle münasebete getiren, onların kelime grupları ve cümleler içinde görev almasını sağlayan eklerdir. Bu ekler *çokluk eki*, *iyelik ekleri*, *hâl ekleridir*.³

3.1.1. Çokluk Eki

Çokluk eki isimlerin çokluk şekillerini yapan işletme ekidir. Çokluk eki, Türkçede eskiden beri +lAr olarak ünlü uyumuna uygun kullanılmıştır.⁴

İncelenen metnin varaklarında çokluk eki kullanımı geleneğe bağlı olarak kullanılmıştır: Karamaniler (347a/03), hemrâhlarından (347a/07), bunları (347a/10), anlarla (347a/11), kapuğulları (347a/11), haditleri (347a/19), kullarıyla (347b/08), mücrimler (347b/12), haffaflar (347b/20), nâkeslerine (348a/01), tedbîrler (348b/18), kadırgalarla (349b/17), yağmurlar (358b/05), begler (360a/22), elçiler (363a/10) gemiler (365b/09), bunlar (370b/01), odalar (373b/03), babalar (374a/08), çakırlar (375a/10), atmacalar (375a/10), sözler (375a/20)

3.1.2. İyelik Ekleri

İsimlerdeki işletme eklerinden biri de iyelik ekleridir. Bu ekler, ismin karşıladığı nesnenin kime veya neye ait olduğunu bildiren, sahiplik gösteren ve isimler

³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Yayınları, 2000, § 348

⁴ A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, Ankara, TDK Yayınları, 2003, s.62; Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1994, s.64; Muharrem Ergin, a.g.e., § 349; Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, Ankara, TDK Yayınları, 2003, s. 257; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000, s.111; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, Ankara, TDK Yayınları, 2007, s. 8.

ile isimler arasında bağlantı kuran eklerdir. Dolayısıyla getirildikleri isimlerin dışında fakat o isimlere ait olan, o isimlerin malı sayılan nesnelere şahıs olarak gösteren eklerdir.⁵

İncelenen metnin varaklarında iyelik ekleri şu şekilde kullanılmıştır: I.tekil şahıs: bizümle çapumda (374b/10) II.tekil şahıs: kullarıñuza (374b/18) III.tekil şahıs: üstinde (347a/10), çapıkulları (347a/11), leşkerinüñ (347a/15), baruthanesi (347a/22), birisi (347a/19), gicesi (347b/18), hücumını (348b/02), önine (348b/13) I.çokluk şahıs: ‘adūmuz (348b/07) II.Çokluk Şahıs: kullarıñuza (374b/18) III.Çokluk şahıs: gülamları (346a/10), keştileri (346a/23), birbirlerine (346a/23), ordularına (347a/18), hatıralarına (347a/21), canlarından (347a/14), niçeleri (354a/14), gülāmları (346a/10), dilāverleri (346b/07), buyurdıkları (347b/13).

3.1.3. Hâl Ekleri

3.1.3.1. İlgî Hâli Eki

İsmin başka bir isimle ilişkisi olduğunu ifade eden ilgi hâli; ismin bir isimle ilgisi olduğunu, kendisinden sonra gelen bir isme tâbi bulunduğunu gösterir.⁶

Eski Türkçede dudak uyumuna giren ilgi hâli eki⁷, Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak vokalli olmuştur.⁸ Ayrıca bu ekin Eski Anadolu Türkçesi döneminde -Um teklik birinci şahıs iyelik morfemindeki m sesinin tesiriyle, analogi yoluyla yuvarlaklaştığı düşünülmektedir.⁹

Eserin incelediğimiz varaklarında ekin geleneğe bağlı kalınarak yuvarlak vokalli kullanıldığı görülmüştür: añlarıñ (346b/18), oğlınuñ (347a/04), leşkerinüñ (347a/15), paşanuñ (347a/20), medresenüñ (347b/17), ümerānuñ (348a/19), beglerinüñ (348a/18), Alaü’ d-Devle’nüñ (348a/06), temmuzuñ (347b/22), birinüñ (360a/09), babasınüñ (375a/23).

⁵ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s. 259.

⁶ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 352.

⁷ A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, s. 63.

⁸ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 35; Musa Duman, *Vasiyyet-nâme*, İstanbul, R Yayınları, 2000, s. 41; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 114; *Kazım Köktekin, Yusuf-ı Meddah Varka ve Gülşah*, Ankara, TDK Yayınları, 2007, s. 64.

⁹ Ahmet Karadoğan, “Eski Anadolu Türkçesi’nde Yuvarlaklaşan Ekler”, *TDAY Belleten*, Ankara, TDK Yayınları, s.177.

3.1.3.2. Yükleme (Akuzatif) Hâli

Eski Türkçede üç türlü akuzatif eki kullanılmıştır.

- a) İsimlerden sonra +G
- b) Zamirlerden sonra +nI
- c) İyelik ekli kelimelerden sonra +n veya Ø¹⁰

İsimlerden sonra kullanılan -ğ ve -g akuzatif eki konsonantla biten isimlerde, önüne gelen yardımcı vokali sonradan kendi bünyesine alarak -(X)G şekline geçmiştir. Batı Türkçesi Dönemi'nde sondaki -ğ ve -g fonemleri düştüğü için isimlerden sonra gelen akuzatif eki -i, -i şekline geçmiş¹¹ ve aynı zamanda kullanım alanını genişleterek iyelik eklerinden ve zamirlerden sonra da getirilmeye başlanmış ve genel akuzatif eki olma yoluna girmiştir.

-nI akuzatif eki ise Batı Türkçesinin Azeri sahasında isimlere de geçerek kullanılmaya devam etmiş ve bu sahanın büyük bir kısmında bugün vokalle biten isimlerin akuzatif eki haline gelmiştir. Fakat Azeri sahası dışında bu ek Batı Türkçesi'nde kullanım sahasını iyice daraltmış ve yalnız işaret zamirlerinin tekliklerinde kalmıştır.¹²

Eksiz yükleme hâli olarak adlandırılan bu kullanımın da Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde pek çok örneği bulunmaktadır.¹³ Eski Anadolu Türkçesi'nde +(y)I, +n, +Ø morfemleri yükleme hâlini karşılamak üzere kullanılmıştır.

İyelik eklerinden sonra gelen -n akuzatif eki de Batı Türkçesi'nde son zamanlara kadar yaşamış; Osmanlı Türkçesi ve bilhassa da Eski Anadolu Türkçesi'nde geniş ölçüde kullanılmıştır.¹⁴

¹⁰ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 70.

¹¹ M. Canpolat "Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Durumu Ekinin Kökeni Üzerine" adlı makalesinde, +(I)G morfeminin art ve ön damak /ğ/ ve /g/ fonemlerinin düşmesi sonucunda ortaya çıkmış olacağı görüşünü benimsememiş ve buna sebep olarak da /ğ/ ve /g/ fonemlerinin düşmesi sonucunda ünlülerin yuvarlak olması gerektiği görüşünü ileri sürmüştür. Canpolat'a göre akuzatif eki, +nI akuzatif ekine analogi yoluyla gelişmiş olmalıdır. (DTCF Türkoloji Dergisi, X 9-11).

¹² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 354.

¹³ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 71; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s.115; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 34; Gülsev SEV, *Tarihi Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2007, s. 186.

İncelediğimiz varaklardaki ekin kullanımını şu şekildedir:

Varaklarda akuzatif eki daima düz vokalli şekliyle kullanılmıştır. kendüyi(351b/21), keştüyi (347a/02), hişārını (346a/04), cümlesini (346a), dīvarını (346a/07), kıızını (348a/02), hücumını (348b/02), serdārlarını (346a/15), devşürdüklerini (348b/15), esbābını (348a/09), qarayı (368b/18), qaravulı(369a/09), haberi (348a/22), paşayı (347b/03), hişārı (347a/24), qaraltuyı (347a/09), topı (361a/06)

Varaklarda iyelik eki biten isimlerden sonra da akuzatif ekinin –n’li kullanımını da rastlanmıştır: güzīdelerin (346b/22), kal’asın (347a/04), yolın (347a/04), eserin (350b/22), geldügin (348b/11), birin (348b/08), meyllerin (348a/18)

3.1.3.3. Yönelme (Datif) Hali

Eski Türkçede +GA morfeminden gelişen datif eki kelime guruplarında ve cümlede fiilin kendisine doğru yaklaştığını ve yöneldiğini ifade etmek için kullanılır. Batı Türkçesine geçerken çekim eklerinin başındaki /ğ/ ve /g/ art ve ön damak fonemleri düştüğü için yönelme hali eki +A morfemi şekline girmiştir.¹⁵ Varaklardaki bazı örnekler şöyledir: vilayetine (346a/04), Mışır’a (346a/09), teslime (346a/08), tağına (346a/18), yola (346a/21), rezmgāha (347a/01), orduya (347a/03), ‘askerine (347a/05), leşkere (347a/20), İstanbul’a (347b/12), tekerrürine (347b/12), nākeslerine (348a/01), kendüye (348a/18), Niğde’ye (348b/01), önüne (348b/13), üzerine (348b/08), bugüne (348b/07), içerye (366a/16), niçesine (371a/03), taldurmağa (375a/05)

Eski Anadolu Türkçesi’nde -n ile biten tek tük kelimeler ile, şahıs ve işaret zamirlerinde +GA yönelme hâli ekinin -n- ünsüzüyle birleşmesinin bir kalıntısı olan bu yönelme hâli eki +ñA şekliyle de kullanılmıştır.¹⁶ *baña, saña, aña (oña), buña, şuña* şekillerindeki /ñ/, zamirlerdeki /n/ ile yönelme ekindeki /ğ/ ve /g/’nin çok eskiden birleşmesi ile meydana gelmiştir. Batı Türkçesi’nde ise yönelme hâli ekindeki /ğ/ ve /g/ sesleri düştüğü hâlde bu ñ’ler son zamanlara kadar onların izini taşımıştır. Ergin, şahıs zamirlerinin yönelme hâlinde kullanıldıklarında teklik şahısların birbirlerini etkilediklerini, üçüncü teklik şahıs zahirinin 1. ve 2. teklik şahısları etkileyip kalınlaştırdığını, buna karşılık kendisinin de onlardan etkilenip üzerine bir /n/ sesi

¹⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 354.

¹⁵ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 355.

¹⁶ Zeynep Korkmaz, *Marzuban-nâme Tercümesi*, Ankara, TDK Yayınları, 1973, s. 141.

aldığını ve bu sesin zamir n'si olduğunu ifade eder.¹⁷ : Varaklarda geçen örnekler şöyledir: baña (353b/09), saña (374b/18), anlara (370a/08), buña (363a/17).

3.1.3.4. *Bulunma (Lokatif) Hâli*

Türkçenin her devresinde bütün şivelerinde +DA şeklinde olan bulunma hâli eki, Eski Anadolu Türkçesi'nde imlası kalıplaşmış olarak sadece +dA biçiminde kullanılmıştır.¹⁸ Fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini ve zamanını bildiren bu hâl¹⁹ ismin kendisinde bulunma ifade eden fiillerle ilişkide olduğunu gösteren bu hal incelenen varaklarda şu örneklerde görülmüştür: sekizinde (346a/02), etrafında (346b/05), karşularında (347a/09), iştiğalde (347a/23), üstinde (347a/10), orduda (347a/15), tarihte (348a/06), yerde (347b/23), anda(350b/04), kulede (369a/15), gemisinde (370b/20), yaşında (372a/10), çapumda (374b/10) gökde (375a/07)

3.1.3.5. *Ayrılma (Ablatif) Hâli*

Eski Türkçede konsonant uyumuna bağlı olmayarak -dIn ve -tIn şeklinde dar vokalli olarak kullanılan ayrılma hâlinin vokali Eski Anadolu Türkçesi'nde muhtemelen yönelme ve bulunma hâllerinin tesiri ile ek geniş vokale dönmüştür.²⁰ Bu ek Eski Anadolu Türkçesi'nde her zaman dal harfi ile yazılmıştır.

Ekin Eski Türkçedeki -dIn morfemleri, Eski Anadolu Türkçesi'nde yalnızca kalıplaşmış olarak birkaç kelimedede kullanılmış (öñdin, yanadın)²¹ ve Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlı Türkçesinin ilk devrelerinde -dan, -den şeklini almıştır. Ek, Osmanlı Türkçesinin sonlarına doğru konsonant uyumuna bağlanarak bugünkü -dan, -den, -tan, -ten şekillerini almıştır.²²

İncelenen varaklarda ekin kullanımı şöyledir: suyından (346a/01), teşyidden (346a/05), cebelden (346a/20), çarârgâhlarından (347a/02), ordudan (347a/06), hemrâhlarından (347a/07), şudan (347a/15), mağalden (347a/16), Kızıl Irmak'dan (347a/17), andan (349a/01), Varsak'dan (347a/19), kılıçdan (359b/10), ayakdan

¹⁷ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 355.

¹⁸ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 71, Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 356.; Zeynep Korkmaz, *Marzuban-nâme Tercümesi*, TDK Yayınları, s. 140.

¹⁹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s. 24.

²⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 357.

²¹ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 72; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s.57; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 116; Kazım Köktekin, *Yusuf-ı Meddah Varka ve Gülşah*, TDK Yayınları, s. 67

²² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 357.

(362b/24), uzaqdan (363b/06), taqdan (367b/23), yuzinden (368a/01), gunden (374a/20), bilenlerden (374b/08), gozlerinden (375a/19)

3.1.3.6. Eşitlik (Ekvatif) Hâli

Eski Türkçede +çA olarak görülen bu hal,²³ Eski Anadolu Türkçesi'nde +CA morfemi şeklindedir.²⁴ Ekin kullanımında bugünkünden farklı bir durum yoktur.

İncelenen varaklarda bu halin kullanımına sık rastlanılmamıştır: ardlarınca (346b/24), ' aqablarınca (355a/04), önlerince (361a/12), başınca (370b/25)

3.1.3.7. Vasıta Hali (İnstrumental Hali)

Eski Türkçede işlek bir hâl eki olarak bol bol kullanılan vasıta hali eki -n Batı Türkçesine geçince işlekliliğini kaybetmiş ve ancak sayılı örneklerde klişeleşmiş olarak kalmıştır. Bu örneklerin Batı Türkçesi'nde hem gittikçe sayıları azalmış hem de sonlarındaki -n tamamen klişeleşerek cansız bir yapım eki haline gelmiştir: uç-u-n (üçün, için, için), -ile-n, gel-üben+i+n, degi-n (değın) gibi. Konsonantla biten kelimelerden sonra ekin önüne gelen yardımcı vokal Eski Türkçede uyuma bağılı iken Eski Anadolu Türkçesi'nde bu vokalin uyum dışında kaldığı ve yalnız düz şekillerinin kaldığı görülür: dün-i-n, gündüz-i-n gibi.²⁵

Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan diğer vasıta hâli ekleri; +IIA, +IA morfemleridir. Bağlama edatı +IIA ve bunun ekleşmiş biçimi olan +IA'nın kullanılışı Eski Anadolu Türkçesi'nde bugünkü gibi daha çok fiilin ne ile yapıldığını gösteren vasıta fonksiyonundadır.²⁶

it-mekle (346b/21), şiddetle (346a/22), anlarla (347a/11), kullarıyla (347b/08), virmekle (348a/02), girmekle (348b/04), şalvetle (348b/11), helâk olmanın (347a/23), buyurulmanın (350b/05), alınmağla (358b/12), olmamağla (360a/05), kaynaklarla (361b/07), elleriyle (364b/21), haberle (348b/08)

²³ Şinasi Tekin, "Eski Türkçe", Türk Dünyası El Kitabı, Ankara, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları*, 1976, s.161.

²⁴ Zeynep Korkmaz, "Türkiye Türkçesi", Türk Dili Üzerine Araştırmalar, c. I, Ankara, *TDK Yayınları*, 2005, s.551; Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 359; Musa Duman, *Vasıyyet-nâme*, R Yayınları, s. 43; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s.74; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 116; Kazım Köktekin, *Yusuf-ı Meddah Varka ve Gülşah*, TDK Yayınları, s.68; Gülsev Sev, *Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*, Akçağ Yayınları, s. 510.

²⁵ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 358.

²⁶ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 117.

3.1.3.8. Yön Gösterme (Direktif) Hali

Türkçenin tarihi devirlerinde büyük bir yer işgal eden bu ek, Eski Türkçede -GArU morfemi şeklinde kullanılmaktaydı. Ek tarihi ve coğrafi şartlar dolayısıyla, bazı fonetik değişimler göstermiştir:

-ğaru > -garu > -karı -ğaru > -ğarı -ğaru > -aru > -arı
-gerü > -kerü > -keri -gerü > -geri -gerü > -erü > -eri

Eski Türkçe döneminde Orhun yazıtlarında normal şekli ile kullanılan bu ekin, Uygur metinlerinde normal şeklin yanında -ğaru, -kerü morfemlerinin de kullanıldığı bilinmektedir. Ek Batı Türkçesine geçerken başındaki /ğ/ ve /g/ art ve ön damak fonemlerini düşürmüş ve Eski Anadolu Türkçesi'nde -ArU şeklinde girmiştir. Eski Anadolu Türkçesi'nde -ArU ekinin kısalmasından -rU eki doğmuş; ancak kalıplaşmış bazı kelimelerde kullanılmıştır.²⁷

Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan yön eklerinden sonuncusu da Eski Türkçede az kullanılan ve Eski Anadolu Türkçesi'nde de değişmeyen -rA' dir.²⁸

İncelenen varaklarda tespit edilen yön gösterme ekleri ve örnekleri şunlardır:

-ArU: ilerü (347a/02)

-rU: girü (355a/23)

-rA: üzere (348a/13) , soñra (347a/15), taşra (360b/18)

3.2. Yapım Ekleri

Yapım ekleri isim ya da fiil kök ve gövdelerinden yeni isim ya da fiil gövdeleri yapan eklerdir. Türkçede kökler ile ekler arasında birleşme ölçüleri kurallı ve sistemli olduğu için isimlere gelen ekler fiillere, fiillere gelen ekler isimlere gelmez. Aralarında şekilce bazı benzerlikler görülse bile, bunlar görevce ayrı sınıflarda yer alırlar. Türkiye Türkçesi'nde ve Türkçenin tüm dönemlerinde yapım ekleri başlıca dört gruba ayrılır: 1. İsimden isim yapan ekler, 2. İsimden fiil yapan ekler, 3. Fiilden isim yapan ekler, 4. Fiilden fiil yapan ekler²⁹

²⁷ Suzan Duran, "Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözcükler", *TDAY Belleten*, 1956, s.3-4.

²⁸ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 360.

²⁹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s. 21.

3.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+AgU

İşlek olmayan isimden isim ve sıfat türeten bir ektir.

güyegü (351b/05), külegü (359b/11)

+CA

İsim çekim eklerinden eşitlik eki olan +CA incelenen varaklarda şu örnekte tespit edilmiştir: niçe (353a/07, 353b/12)

+CI

Türkçede eskiden beri kullanılan bu ek Eski Türkçe dönemi ve Eski Anadolu Türkçesi Döneminin ilk zamanlarında ç’li biçimde kullanılmış, Osmanlıcanın başlarında da c’li biçimler ortaya çıkmıştır. Bu ek; Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi vokal bakımından Osmanlıcanın ilk dönemlerinde yalnızca düz vokalli şekilde kullanılmıştır. Ekin yuvarlak vokalli şekli Osmanlıcanın son dönemlerinde ortaya çıkmış ve günümüzde ekte hem konsonant bakımından hem de vokal bakımından tam birçok çeşitlilik görülmektedir.

Kullanış sahası çok geniş, işleklik derecesi çok yüksek olan bu ek, her türlü ismin sonuna gelerek onlarla ilgili meslek sıfatları, uğraşma isimleri yapar.³⁰

Ekin, incelenen varaklardaki örnekleri şunlardır: vālācılar (347b/20), elçi (351b/13), feryādcı (352b/22), ılgarcı (370b/07)

+CUK

Eski Türkçede olmayan bu ek, Batı Türkçesinin başından beri görülmeye başlamış ve son zamanlarda çok işlek hâle gelmiştir. Genellikle küçültme fonksiyonunda kullanılan bu ek, alet ismi de türetir.³¹ İncelenen varaklarda ekin sadece küçültme fonksiyonunda kullanıldığı tespit edilmiştir: köprücükleri (359b/05)

+DAş

Eski Türkçeden beri kullanılan bu ek sahası çok geniş olmamakla birlikte isim yapma işlekliliğini daima koruyan ve tarih boyunca canlı kalan³² Eski Türkçeden beri de

³⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 207.

³¹ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi’nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 116.

³² Marcel Erdal, *Old Turkic Word Formation*, Vol-I, Wiesbaden, 1991, s. 119-120

ünlü-ünsüz uyumlarına giren bir türetme ekidir.³³ Başlıca fonksiyonları eşlik, ortaklık, mensubiyet ve bağlılık ifade eden isimler yapmaktır; varaklarda şu örnekle karşımıza çıkmıştır: yoldaş (357a/02)

+IIk, +IUk

Genellikle adlardan ve sıfatlardan isim türeten bu ek, başlangıçtan beri Türkçenin belli başlı isimden isim yapma eklerinden biri olarak kullanılmasıyla birlikte çok işlek ve kapsamlı bir ektir. Başlıca işlevleri isimlerden yer, alet, topluluk isimleri; mücerred isimler ve sıfat yapmaktır. Bu ek, sadece Eski Anadolu Türkçesi Döneminin başlangıcında dudak uyumu dışında kalarak yuvarlak vokalli kelime tabanlarında da +IIk biçiminde düz vokalli olarak kullanılmış, dönemin sonlarına doğru ise düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren örneklere rastlansa da asıl uyum Osmanlıcanın içinde sağlanmış ve ek +IIk, +IUk biçiminde bugünkü şekliyle kullanılagelmiştir. Ekin incelenen varaklarda kullanım şekli şu şekildedir: kapūdānlık (346a/01), nātūvanlığı (348b/06), küstağlığına (349a/11), begliği (354b/07), şināverlik (355b/19), kılağuzluğu (355a/08), günlük (358a/11), serbestlik (366a/01) hayr-ḥāḥlık (368a/01), ḥarāmilik (370b/22), dil-āvīzlik (374a/14).

+IU

Türkiye Türkçesi'nin her isme gelebilen ve isimden isim ve sıfat türetebilen en işlek eklerinden biri olan bu ekin geniş fonksiyonu sahiplik isimleri yapmaktır. Her türlü isimden mevcut bulundurma, ihtiva etme, nefsinde taşıma ifade eden çeşitli sahiplik isimleri yapar. Bu ek, Eski Türkçede +IIk, +IUk şeklinde idi. Fakat Batı Türkçesi'ne geçerken ekin bu asıl şekilleri değişmiş Eski Türkçede iki ve daha çok heceli kelimelerin sonunda bulunan ğ ve g'ler Batı Türkçesi'nde düştüğü için bu ekteki ğ ve g'ler de düşmüş ve ekin düz ünlüsü yuvarlaklaşmıştır. Bu ekin Eski Anadolu Türkçesi'nde yalnız yuvarlak olarak +IU şeklinde görülmesi bu sebeptendir. Ekin düz vokalli şekilleri Osmanlıca içinde ortaya çıkmış ve Batı Türkçesi'nin yeni devirlerinde ek düzlük yuvarlaklık uyumuna bağlı olarak kullanıla gelmiştir.³⁴

İncelenen varaklarda ekin hem yuvarlak hem de düz vokalli şekline rastlanılmıştır: oldeñlü (347a/12), şöretli (350b/09), Oğuzlı (350b/11), gizlü (353b/11), balçıklı (359b/04), sürilü (374b/07)

³³ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s.46.

³⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 208.

+sIz

Olumsuz anlam taşır. Metnimizde itmeksiz (370b/15) şeklinde kullanımı vardır.

3.2.2. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+dA-

İşlek olmayan bu ek varaklarda şu örneklerde tespit edilmiştir: aldanup (347a/08).

+IA-

+IA- eki incelenen varaklarda, eklendiği ismin gösterdiği nesne veya niteliği başka bir nesneye yönelten, o nesneden etkilenen geçişli fiiller türetmiştir: bağladılar (360b/09) kışlanması (361b/10), gizledükleri (366a/12)

3.2.3. Fiilden İsim Yapma Ekleri

-(U)k

Bu ekin ünlüsü daima yuvarlaktır.³⁵ Ancak Duman, bazı eserlerde uyuma bağlı örneklere de rastlandığını belirtmiştir: delik, artık, eksik, katık gibi kelimeler hem düz hem de yuvarlak şekilli olmak üzere iki şekilli olarak görülmüştür.³⁶ Hem geçişli hem de geçişsiz fiillere gelen bu ek ünlü ile biten tabanlara da doğrudan gelmektedir. Nitekim metnimizde incelenen varaklarda da ekin iki sözü edilen kullanımına rastlanılmıştır: bölük (367b/16), kayıklar (361b/07), yaylağ (362a/19)

-mur

İşlek olmayan eklerden biridir. Vokal uyumuna bağlanmamıştır: yağmurlar (358b/01)

-I

Eski Türkçede konuş; konuşmak “birlikte yakın yerlere komak, yerleşmek”ten konuş-ı> konuş> konuş> konuş> komşu)³⁷

³⁵ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 96; Güler Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 136; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 120.

³⁶ Musa Duman, *Vasiyyet-nâme*, R Yayınları, s.32.

³⁷ İlhan Ayverdi, Ahmet Topaloğlu, *Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları , 2007, s.633.

İncelenen varaklarda kelimenin “koşu (363a/14)” şekli tespit edilmiştir.

-t

Türkçede eskiden beri görülen, eskiden örnekleri daha çok olan, bugün ancak bir kaç kelimeye bulunan, işlek olmayan bir ektir. Eski Anadolu Türkçesi’nde içit (içilecek şey), binit (binilecek şey), yüklet (yük taşıyacak vasıta) kelimelerinde bu ek vardır.³⁸ İncelenen varaklarda ise şu örnek tespit edilmiştir: geçit (356b/06)

-tI

Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan ve esas itibariyle –n-’li fiil gövdelerine getirilen bu ek üzüntü, kruntu, özenti gibi kelimeler oluşturur. Ancak bu ek az da olsa başka fiil kök ve gövdelerine de getirilmiştir.³⁹ İncelenen varaklarda ekin bu şekilde kullanımı tespit edilmiştir: qaraltu (347a/09)

-r

Partisip ekleri esas itibariyle geçici isimler yapar. Fakat bu geçici isimlerden bazıları klişeleşip kalıcı isim haline geçerek partisip ekleri, fiilden isim yapma durumuna girerler.⁴⁰ İncelenen varaklarda bunun örneği tespit edilmiştir: yarar (359b/16)

3.2.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-A

İşlek olmayan bir ektir: tolanup (360b/24)

-Ar-, -Ur-

Eski Türkçede üç ayrı ekin mevcut olduğu görülmektedir: -Ar, -Ur, -Ir-; fakat aralarında anlam farkı olup olmadığının tespiti mümkün değildir.⁴¹ Eski Anadolu Türkçesi’nde çoğunlukla tek heceli ve ünsüzle biten kelimelere getirilerek geçişli çatı kuran bir ektir.⁴² İncelenen varaklarda kullanımı şu şekilde tespit edilmiştir: çıkarup (355a/01), düşürdiler (367a/14), geçürdiler (356b/20)

³⁸ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 283.

³⁹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 282.

⁴⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 306.

⁴¹ Şinasi Tekin, “Eski Türkçe”, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları*, s. 159.

⁴² Musa Duman, *Vasiyyet-nâme*, R Yayınları, s. 34.

-DUr-

Ünsüz ile biten geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdelerine gelerek oldurma ve yaptırma bildiren geçişli fiiller türetir. İncelenen varaklarda kullanımı şu şekilde tespit edilmiştir: iriştirüp (361a/25), döndürdiler (362b/22), etdürdi (367b/05), toldurılıp (360a/17), bildürdiler (360b/18), sevindürmek (347a/22), döndürdügin (348a/04), yapdurup (370b/22)

-I-

Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan asıl edilgenlik ekidir. Bu ekin fonksiyonu pasiflik ifade eden fiiller yapmaktır.

çekilen (362b/02), denilmekle (357a/02), gönderilmek (354b/21), buyurılıp (347b/13), virilüp (348a/14), görülmüş (347a/12), verildi (350b/12)

-mA-

Fonksiyonu menfi fiil yapmak olan bu ek Eski Türkçeden beri kullanılan ve işleklilik derecesi en geniş olan fiilden fiil yapma ekidir.⁴³ İncelenen varaklarda kullanımı şu şekildedir: bilmeyüp (355a/13), irmeyecek (346b/25), kalmayacak (347a/14), getürmeyüp (347a/05)

-n-

Ünlü veya /l/ biten fiillere gelince edilgenlik görevini bu ek üstlenebilmektedir. İncelenen varaklardaki örnekleri şunlardır: tolanup (360b/24), aldanup (347a/08), olındılar (347b/13), sevindürmek (347a/22), idincek (348b/02).

-(I)ş-

Geçişli ve geçişsiz fiiller -ş- eki ile işteş çatıya nakledilirler.⁴⁴ Fiilin yapılmasında karşılıklı ve birliktelik bildirir.⁴⁵ İncelenen varaklarda birliktelik ifade eden örnek tespit edilmiştir: iriştirüp (361a/25)

-t-

Eski Türkçe döneminden beri kullanılan, ettirgenlik fiilleri kuran işlek bir çatı ekidir. a.Ek, r gibi akıcı ünsüzlerden biriyle biten fiil kök ve gövdelerine araya bir bağlantı ünlüsü almadan eklenmiştir: getürdüp (367a/05)

⁴³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 318.

⁴⁴ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 135.

⁴⁵ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 141.

b.Bu ek, ünlü ile biten iki heceli geçişli ve geçişsiz fiillere bir bağlantı ünlüsü almadan doğrudan doğruya –t olarak da eklenmiştir: ʒonadup (370b/24)

3.3. Fiilimsiler

Fiilimsiler, fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle türetilen ancak şahıs ekleri alarak çekime girmedikleri için yargı bildirmeyen dolayısıyla da bitmemiş fiil niteliğinde olan fiillerdir. Bu özelliği dolayısıyla Zeynep Korkmaz fiilimsileri *çekimsiz fiil* olarak adlandırmıştır.⁴⁶

Cümle içinde isim, sıfat, zarf gibi isim soylu sözcüklerin görev ve özelliklerini taşıyan isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiiller incelenen varaklarda şu şekilde tespit edilmiştir:

3.3.1. İsim-Fiil

-mA

olmasına (349a/12)

mAk

sevindürmek (347a/22), buyurulmağın (347b/08), virmekle (348a/02) girmekle (348b/04), olmağla (349a/15), demekle (349a/18).

3.3.2. Sıfat-Fiil

-An

olınan (347b/16), geleni (348b/13), bulunmayan (351a/09), koşan (353b/04) giden (354a/17), gören (352a/10), kıalan (347a/15), eyleyen (347a/18), turan (347a/09)

-Ar

uçar kıuş (375a/07)

⁴⁶ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s.863.

-dUK

Daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır: aldığı (347a/06), bulduğun (347a/04), etdüğü (348a/11), olduğun (348a/03), döndürdüğün (348a/04), gördüğü (348a/01), buldukları (346b/21), buyurdukları (347b/15).

-mİş

Daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır: görmüş (352a/12), işitmiş (352a/12), görülmüş (347a/12)

3.3.3. Zarf-Fiil

-A

gelebil (348b/07), yine “kalıplaşmış edat” (359b/13)

-ArAk

ğaret iderek (349a/01)

-dUkça

Varaklarda “ ...ınca, -dığı zaman, -dığı sürece, -dığı müddetçe” anlamlarında zaman ifadesiyle kullanılmıştır. Daima yuvarlak ünlülüdür: olduğça (352a/14), çıktıkça (352a/15).

-dUkdA

Varaklarda “ ...ınca, -dığı zaman, -dığı sürece, -dığı müddetçe” anlamlarında zaman ifadesiyle kullanılmıştır. Daima yuvarlak ünlülüdür: geldükde (347a/04), etdükde (347a/01), olduğda (348a/13), gönderdükde (352b/20), dedükde (353a/22), eyledükde (352a/09).

-I

dahı “kalıplaşmış edat olarak kullanılmıştır.” (351b/13)

-IcAk

Varaklarda “ ...ınca, -dığı zaman, -dığı sürece, -dığı müddetçe” anlamlarında zaman ifadesiyle kullanılmıştır. Daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır: göricek

(346a/08), olıcağ (346a/12), bulıcağ (347b/12), işidicek (349a/06), bilicek (347a/19), varıcağ (347a/18).

-IncA

« -dığı zaman» anlamlarında zaman ifadesiyle kullanılmıştır. Daima düz ünlülüdür: varınca (347b/20).

-kAn

Genellikle imek fiiline getirilmiştir: anda iken (347b/01), olmuşken (348b/12), giderken (354a/20), olmuş iken (353a/01)

-mAdIn

Daima düz ünlülü olarak kullanılmıştır: itmedin (350a/21), olunmadın (350a/21)

-mAzdAn öñ

Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan bu ekin incelenen varaklarda –mAdın anlamında itmezden mukaddem (353b/22) şekliyle değişik kullanımı dikkati çekmiştir.

-U

Kalıplaşmış edat olarak: diyü (351a/06)

“karış-mak” karşı koymaktan zarf-fiil ekinin kalıplaşmasıyla karış-u” karşularında (347a/09)

-Up

döndürüp (351b/14), getürmeyüp (354a/03), bırağup (346a/19), girüp (346a/04), olup (346a/3) aşup (346a/23), düşüp (346b/21), urup (346a/23), döküp (347a/06), rast gelüp (347a/05), cān atup (347a/03) , destūr virüp (347b/09), geçüp (347a/18), olmayup (351a/11), göstermeyüp (351a/10), açup (351b/09), tırılıp (352a/17), aldanup (347a/08), bulup (354b/01), kılçup (353b/03), dirüp (354a/17), çıkup (353a/25), dönüp (353a/23), itdürüp (354a/11).

3.4. Fiil Çekimi

3.4.1. Şahıs Ekleri

Fiiller bir oluşu, bir kılışı veya bir durumu bildiren kök ya da gövde durumundaki anlamlı gramer birimleridir. Bu gramer birimleri, dilde yalın olarak yalnızca gösterdikleri oluş, kılış ve durumun adı olan mastar şekilleriyle yer alırlar. Cümle ve söz içerisinde ise diğer kelimelerle çok yönlü ilişkiler kurdukları için dilde çekimli olarak bulunurlar. Çekimli bir fiilde fiil kök veya gövdesi dışında; *kip*, *zaman*, *şahıs*, *sayı* kavramı ve öğeleri bulunur.⁴⁷

Türkçede geçmişten beri şahıs ekleri köken bakımından üç gruba ayrılır:⁴⁸

- 1.Zamir Kökenli Şahıs Ekleri
2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri
3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri

3.4.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Bu şahıs ekleri, şahıs zamiri menşeli olup, şahıs zamirlerinin ekleşmesinden oluşmuşlardır.

1.Teklik Şahıs: “+Am” iderem (363b/01)

2.Teklik Şahıs: “+sIn” yüz süresin (347b/08)

3.Teklik Şahıs: Ø (eksiz) olınmış (354b/03), gelmiş (353a/20), derc eylemiş (348a/04), oturur (346a/20), kıyorur (346a/20), sığmaz (347b/16), müsa‘ade itmez (347b/17), olmaya (351b/03), ola (351b/07), eyleye (348a/17), teveccüh ide (348b/24), habs ide (347b/03)

1.Çokluk Şahıs: “+vUz , +Uz “etmişüzdür (363a/11), idevüz (355a/06)

2.Çokluk Şahıs: “+sIz”olasız (363a/20), urasız (364a/23)

⁴⁷ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s.567.

⁴⁸ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s.571.

3.Çokluk Şahıs:“+lAr” kırmışlar (347a/02), eylemişler (353a/21), görünürler (351b/01), geçerlerken (352a/25), gezdüreler (352b/05), dirler (350a/11)

3.4.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Bu ekler iyelik eki menşelidir. Görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılırlar. İncelenen varaklarda şu örneklerde tespit edilmiştir:

1.Teklik Şahıs: “m”oldum (354a/21)

2.Teklik Şahıs: İncelenen varaklarda tespit edilememiştir.

3.Teklik Şahıs: “Ø (eksiz)” gönderildi (352b/12), bulındı (353b/12), kalmadı (350a/08), eyledi (347a/17), bildürdi (351b/12), geldi (351a/03)

1.Çokluk Şahıs: “+k” geldük (353a/21)

2.Çokluk Şahıs: “+ñUz” geldiñüz (364b/14)

3.Çokluk Şahıs: “+lAr” bezdiler (347b/14), gezdürdiler (354a/12), yaydılar (354a/13),görseler (353b/14), eyleseler (359b/05).

3.4.1.3. Emir Kipindeki Şahıs Ekleri

İncelenen varaklarda şu kelimelerde tespit edilmiştir:

1.Teklik Şahıs: “-AyIm” ideyüm (374b/19)

2.Teklik Şahıs: “Ø / -GII”

3.Teklik Şahıs: “-sUñ” olsun (353a/22), olmasun (353a/18), olınsun (354a/23), eylesün (351a/25)

1.Çokluk Şahıs: “-AlUm” idelüm (375a/15)

2.Çokluk Şahıs: “-ñ, –ñUz” söyleñ (365b/06)

3.Çokluk Şahıs: “-sUñlAr” olmasunlar (348b/07), etsünler (364b/25)

3.5. Şekil ve Zaman Ekleri

3.5.1. Bildirme Kipleri

3.5.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Bu zamanın çekiminde iyelik eki menşeli şahıs ekleri kullanılmakta olup, 3. şahıslar da çekim düz ünlülü diğer şahıslar da ise yuvarlak ünlülüdür.⁴⁹ Yuvarlaklık, birinci teklik m'nin, ikinci şahıslarda da ñ'nin etkisiyledir.

çalmadı (350a/08), gördiki (347a/01), oldum (354a/21), eyledi (347a/17), bezdiler (347b/14), gezdürdiler (354a/12), bulındı (353b/12), gönderildi (352b/12), geldük (353a/21), yaydılar (354a/13), bildürdi (351b/12), geldi (351a/03), geldiñüz (364b/14).

3.5.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Eski Türkçede görülen geçmiş zaman eki -miş'tir. Ek, Batı Türkçesine geçerken aynı kalmış, Eski Anadolu Türkçesinden başka Osmanlıcanın ilk dönemlerinde de bu düz şekil korunmuştur.⁵⁰ Çekiminde zamir menşeli şahıs ekleri kullanılan öğrenilen geçmiş zaman eki -miş, -miş'in ünlüsü daima düzdür. Eklendiği kök nasıl olursa olsun dudak uyumuna uymaz.⁵¹

kırılmışlar (347a/02), eylemişler (353a/21), olunmuş (354b/03), gelmiş (353a/20), derc eylemiş (348a/04), etmişüzdür (363a/11)

3.5.1.3. Geniş Zaman

Eski Türkçe döneminde ünsüzle biten fiil tabanlarına getirilen geniş zaman ekleri -Ur, nadiren -Ar tek tük de -Ir; ünlüyle biten fiil tabanlarına getirilen geniş zaman eki ise -y(U)r, nadiren de -r'dir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ünlüyle biten fiil tabanlarına "U"nun yardımcı ünlüye dönüşmesi sonucu sadece -r eki getirilmeye

⁴⁹Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, §463; Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, s. 120; Zeynep Korkmaz, *Marzuban-nâme Tercümesi*, TDK Yayınları, s.163; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 89; Musa Duman, *Vasiyyet-nâme*, R Yayınları, s. 48; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 136.

⁵⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, §467.

⁵¹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 467; Zeynep Korkmaz, *Marzuban-nâme Tercümesi*, TDK Yayınları, s. 164; Musa Duman, *Vasiyyet-nâme*, R Yayınları, s.50; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK Yayınları, s. 80; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s. 137.

başlanmıştır. Eski Türkçede seyrek kullanılan -Ir şekli, istisnalar dışında Eski Anadolu Türkçesi döneminde -Ur olmuştur. Bu zamanın çekiminde zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmaktadır.

görünürler (351b/01), geçerlerken (352a/25), gelebilür (348b/07), dirler (350a/11), turur (346a/20), zorur (346a/20), iderem (363b/01).

Geniş zamanın menfisi diğer zaman eklerinde olduğu gibi 1.şahıslarda -mA fiilden fiil olumsuzluk ekiyle yapılırken diğer şahıslarda -mAz ekiyle yapılmıştır. İncelenen varaklarda teklik 3. şahıs tespit edilmiştir: sızmaz (347b/16), müsa'ade itmez (347b/17)

3.5.2. Tasarlama Kipleri

3.5.2.1. İstek Kipi

İstek kipi -A'nın Eski Türkçedeki gelecek zaman gereklilik, dilek kiplerini kuran -ğa, -ge (-ğay, -gey)den geldiği kabul edilmektedir.⁵² Eski Anadolu Türkçesi döneminde teklik birinci şahısta iyelik kökenli şahıs eki, diğer şahıslarda ise zamir kökenli şahıs ekleri kullanılmaktadır.

gezdüreler (352b/05), olmaya (351b/03), ola (351b/07), eyleye (348a/17), teveccüh ide (348b/24), habs ide (347b/03), yüz süresin (347b/08), idevüz (355a/06), olasız (363a/20), urasız (364a/23).

3.5.2.2. Emir Kipi

Emir ekleri şekil ekleri olduğundan emir kipinde her şahsın ayrı bir eki vardır. Bu nedenle emir kipinde kip ekleri ile şahıs ekleri iç içedir.

Emir kipindeki şahıs çekimi şu şekildedir: ⁵³

1.Teklik Şahıs: -AyIm, -AyIn

2.Teklik Şahıs: Ø / -GII

3.Teklik Şahıs: -sUñ

⁵² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, §493; Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s.649; Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s.138

⁵³ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s. 572.

1.Çokluk Şahıs: -AlUm

2.Çokluk Şahıs: -ñ, –ñUz

3.Çokluk Şahıs: -sUñlAr

İncelenen varaklarda emir kipinin şu çekimleri tespit edilmiştir: olsun (353a/22), olmasun (353a/18), olınsun (354a/23), eylesün (351a/25), olmasunlar (348b/07), ideyüm (374b/19), etsünler (364b/25), söyleñ (365b/06), idelüm (375a/15).

3.5.2.3. Şart Kipi

Eski Türkçede şart kipi için uzun bir süre -sAr eki kullanılmıştır. Devrenin sonlarında ekin r'si düşerek -sA şekline geçmiştir.⁵⁴ Ek Batı Türkçesine de -sA biçiminde geçmiş ve Eski Anadolu Türkçesi'nde aynı şekilde kullanılmaya devam etmiştir.

görseler (353b/14), eyleseler (359b/05), olursa (364a/22).

3.5.2.4. Gereklik Kipi

Eski Anadolu Türkçesi'nde gereklik kipi üç şekilde yapılmaktadır: Birincisi sadece gerek kelimesiyle, ikincisi -se, -sa morfemine “gerek” veya “gerekdür” kelimelerinin eklenmesi ile, üçüncüsü ise -A morfemine “gerek” veya “gerekdür” kelimelerinin eklenmesi iledir.⁵⁵

İncelenen varaklarda Eski Anadolu Türkçesinin özelliği olarak –a morfemine gerek kelimesinin getirildiği görülmüştür: selāmete çıkmağa tedbīr gerek (356b/24)

3.6. Cevher Fiili ve Bildirme Ekleri

İsim soyundan kelimelerin fiilleştirilmesinde kullanılan i- fiili, Eski Türkçede “er-“ şeklindedir. er->-ir>i- değişimine uğramış olan i- fiili; Eski Anadolu Türkçesi'nde, geniş zaman çekiminde isim ögesi ile şahıs eki arasında eriyip kaybolduğu için artık tam

⁵⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, § 488.

⁵⁵ Timurtaş gereklik kipi için, ETT'de sadece -sA gerek şeklinin kullanıldığını, Ergin ise “-sA gerek” şeklinin yanında istek şekliyle beraber “-A gerek” biçiminde kullanıldığını, Korkmaz ise gerekliğin “-A gerek” ve fiillerin mastar şekillerinden sonra “gerek, gerekdür” kelimelerinin getirilmesiyle kurulduğunu belirtmişlerdir.

bir ek-fiil durumuna geçmiştir. Bundan dolayı isme eklenen şahıs ekleri bildirme eki niteliğini kazanmıştır.

İncelenen varaklarda ek fiilin görülen geçmiş zamanı, öğrenilen geçmiş zamanı ve kalıplaşmış zamir olarak ek fiilin şartı tespit edilmiştir: hâkimi idi (348a/21), padişahı idi (349b/17), şanurlar idi (349a/15), kim ise >kimse (347a/07) günü idi (347b/22), üzere imiş (348a/23), ümîdinde imişler (364a/03), mağrûr imişler (375a/21), gerekse (375a/17)

Cevher fiilinin geniş zaman eklerine bildirme ekleri denir. Bildirme eklerinden 1. ve 2. şahıs için kullanılanlar şahıs zamirlerinden, 3.şahıs için kullanılanlar ise tur-fiilinden gelişmiştir.⁵⁶ İncelenen varaklarda 3.teklik şahıs çekimi tespit edilmiştir: içindür (349b/05), degildür (349b/07), âyâtıdur (348b/18), begdür (348a/20), budur (353b/18), muqarrerdür (356b/19), mübârekdür (358a/04), maḥaldür (363a/12), âsüdedür (372a/18).

3.7. Birleşik Kipli Fiiller

Birleşik kipli fiiller, olumlu ya da olumsuz, kök ya da gövde hâlinde olan bir asıl fiile “i-“ ek-fiilinin çekimli şekillerinin eklenmesi ile oluşur. “i-“ ek-fiilinden önceki kısım; şekil, zaman, olumluluk, olumsuzluk ve soru kavramlarını taşıyan birer sıfat-fiil, dolayısıyla da isim durumundadır. Çoğu zaman ek-fiil çekim sırasında arada eriyip kaybolmuştur: geldi i-di-m > geldiydim, ağlıyor i-miş > ağlıyormuş örneklerinde olduğu gibi.⁵⁷

Birleşik kipli fiiller üç başlık altında incelenir:

a.Birleşik Kipli Fiillerin Hikâyesi: iltimâs olunmuş ıdı (348b/06), ‘inâyet buyurulmuş ıdı (348a/12), etmişler idi (346a/01), olurlardı (353b/14), itmezler idi (353a/11), itmişdi (352b/17), olurdu (352b/14), dirlerdı (352b/13), eylemiş idi (352b/10), olurdu (354a/22).

b.Birleşik Kipli Fiillerin Rivâyeti: olmuş imiş (352a/03), bağlamışlarmış (361a/07)

⁵⁶ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s.144.

⁵⁷ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, TDK Yayınları, s. 732.

c.Birleşik Kipli Fiillerin Şartı: istizād iderse (348a/17), gelürse (351a/17), idersek (351a/15), olursa (364a/20).

3.7.1. Birleşik Filler

3.7.1.1. İsimlerden Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller

Eski Anadolu Türkçesi'nde Arapça ve Farsça isimler; it-, kıl-, eyle-, ol-, bulun-yardımcı fiilleri kullanılarak fiil haline getirilmektedir. Bunlardan it-, kıl-, eyle- fiilleri ile yapılan geçişli; ol-, bulun- fiilleri ile yapılanlar da geçişsiz anlama sahiptirler. Aslında yardımcı fiil olmamakla birlikte, bul-, dut-, gel-, gör-, var-, vir-, tur-, ur-fiillerinin oynadığı rol de hemen hemen yardımcı fiillerinki gibidir.⁵⁸

İncelenen varaklarda tespit edilen birleşik fiiller şunlardır: şaff çekdiler (346b/07), destūr vir- (347b/09), fetvā vir- (349a/22), vuşūl bul- (348b/09), vuķū' bul- (349b/22), cān at- (347a/03), yüz sür- (347b/08), gelebil- (348b/07), muķarrer bil- (348a/18), şitābına var- (347a/20), teşrif buyur- (349a/04), 'ināyet buyur- (348a/12), 'asker şan- (347a/09), tākāt getir- (347a/05), ılğar eyle- (348b/09), sa'y eyle- (349a/10), i' lām eyle- (347a/20), 'arż eyle- (348a/06), derc eyle- (348a/04), pervāz eyle- (351b/09), żuhūr eyle- (352a/02), ihtiyār eyle- (352b/02), revān ol- (350b/04), müyesser ol- (349a/07), helāk ol- (347a/23), süvār ol- (348a/11), me'mūr ol- (348a/19) mütezelzil ol- (347a/13), sārī et- (346b/24), zabt et- (371a/03), teşhīr et- (374a/08), kıyām it- (346b/14), ķarār it- (346/05), hücūm it- (347a/01), taleb et- (347a/04), 'avdet et- (347a/01), esīr et- (361a/20), hark et- (363b/25), muķārebe et- (365a/09).

⁵⁸ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, s.147.

4.KAYNAKÇA

- Akbayar, Nuri (2003), *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Ayverdi, İ; Topaloğlu, A., (2007), *Türkçe Sözlük*, Kubbealtı, İstanbul.
- Canpolat, M. “Eski Anadolu Türkçesi’nde Belirtme Durumu”, (*DTCF Türkoloji Dergisi*, X 9-11), Ankara Üniversitesi Dil Tarih, Coğrafya, Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Çetinoğlu, Oğuz (2009), *Tarih Sözlüğü*, Bilge Oğuz Yayınları, İstanbul.
- Devellioğlu, F., (1993), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Duman, M., (2000), *Vasiyyet-name*, R Yayınları, İstanbul.
- Erdal, M., (1991) *Old Turkic Word Formation, Vol-I*, Wiesbaden.
- Gabain, A. Von, (1995), Çev. : Akalın, M., *Eski Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülsevin, G., (2007), *Eski Anadolu Türkçesi’nde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özcan, A., (2002), “*Koca Hüseyin*”, İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları, cilt 26, Ankara.
- Karadoğan A., (2001), “Eski Anadolu Türkçesi’nde Yuvarlaklaşan Ekler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kepeci, Kamil (1952), *Tarih Lûgâtı*, Tan Matbaası.
- Korkmaz, Z., (1973), *Sadru’-din Şeyhoğlu Marzuban-name Tercümesi*, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z., (2005), *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Köktekin, K., (2007), *Yûsuf-ı Meddâh Varka vü Gülşah*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Özkan, M., (2000), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Sev, G., (2007), *Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Sami, Ş., (2004), *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Sami, Ş. (1996), *Kâmûs'ül-A'âm*: Tıpkı Basım, Kaşgar Neşriyat.

Tekin, Ş., (1976), "Eski Türkçe", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Timurtaş, F., K., (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Türk Ansiklopedisi, (1971), Milli Eğitim Basımevi, cilt 19, Ankara.

(2005), *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

5. METİN

[346a] (1) hüdāvendigār kapudanlık manşibi ile behre-dār etmişler idi. Yüz päre gemiler ile (2) cânib-i bahırdan ‘Alī Paşa’ya imdād için irsāl buyurdılar. ‘Alī Paşa, Karaman’a (3) varduğda Karaman begler beğsi Ya’küb Paşa, sipāh-ı zafer-penāha mülhāk olup fāşıla-i (4) memleket-i Rūm ve Şām olan Adana vilāyetine girüp hişārını ta‘mīr ve Tarsus (5) Kāl‘ası’nı teşyīdden soñra Anavur ve Güre ve Ayas ve ğarūn kāl‘aların alup (6) Ayas Kāl‘asın yıkdı ve Rūmeli begler beğsi Hālīl Paşa’yı kāl‘a-yı (7) Sīs fethine gönderdi. Serdār-ı muhāfızān hişārdur ve dīvārını harb-ı top ile (8) müşebbek etdiklerini göricek āmanla teslīme mübāderet etdi. Şāh-ı kerem-şān dahı (9) bend-kerāndan rehā ve kat‘-ı girān-bahā ihsān idüp gire Mışır’a gönderdi (10) ve hākim-i mezbūruñ iki yüz nefer hās gūlāmları var idi. Cümlesin hizmet-i sultāna gönderdiler (11) ve Adana Hişār’nuñ ta‘mīrine muqayyed oldılar. Bir müddetden soñra sultān-ı (12) Mışır ‘asker-i Rūm’uñ hücumlarından haber-dār olıcağ kalem-revinde olan emīr-i kebīri ki (13) şānī sultāndur ve ümerā-yı ‘izām-ı Mışır ve Şām ki mānend-i melikū’l-ümerā-i Dımışk ve Haleb’dür ve (14) Timurtaş ki emīr-i silāh ve şālīs sultāndur ve Kānsu emīr-i āhūr-ı a‘zam (15) ve rābi‘ sultāndur ve elf ki ümerā-yı i‘zāmdandur ve elf ü hāmsemie serdārlarını (16) ve nāyib-i Trablus ve Şam ve Haleb şayda ve Remle’dür. Ümerā-yı Etrāk’dan Ramazān (17) oğlı ve Turğud oğlı ve ğayrīdür. Cümlesini cem‘ idüp ‘Alī Paşa’ya (18) karşı gönderdi. Būkrāş Tağı’na geldüklerinde gördiler ki sāhil-i cebelde (19) Hersek oğlı Aħmed Paşa, kūh-peyker gemiler ile lenger bırağup sedd-i āhenīn (20) gibi tırur ve ol yolları qorur. Rūm diyārına rāh ve ol cebelden güzergāh (21) ol yola münhasır olmağın ‘Arab leşkeri mütehayyir kaldılar. İrādet-i ezeliye (22) nüzül-ı beliyeye müteallik olmağın nā-gāh tünd-bād-ı cenūb şiddetle hūbūb idüp (23) emvāc-ı iztirāb ve aşup ol kūh-şukūh keştileri birbirlerine urup (24) destiler gibi päre päre ve içlerinde olanlar deryā-yı firqātde āvare (25) oldılar. Hālāş olanlar dahı hilāf şamta düşüp reh-güzer-i ‘adū güşāde [346b] (1) olıcağ ol tengnāda ‘ubüre fırsat buldılar ve cihān suyından güzār (2) ve Kızıl Irmağ’dan ‘ubūr eylediler. Ramazānuñ sekizinde Ašana’nuñ Toros’dan (3) yaña vāki‘ Enbiya çayırından nām maħallde telāki-i şaffeyn

olup sipāh-ı Rūm ve Şam (4) teḳābül-i şubh ve şām gibi muvaḳḳıf-ı kıyāmda tūrular. Paşa-yı serdār ḳalb-gāh-ı sipāhda (5) ḳarār idüp eḫrafında İsfendiyār oğlı Ḳızıl Aḫmed Beg ve Ṭurḫan oğlı (6) ‘Ömer Beg ve Mehmed Beg bin müstansır gibi nām-dārlar tūrurup dergāh-ı ‘ālī ḳulları paşayı (7) ihāta etdiler ve yigirmi dilāverleri piş-gāh-ı sipāhda şaff çekdiler. Anaḫolı (8) begler begsi gibi Sinān Paşa ve Ḳaraman begler begsi Ya‘ḳūb Paşa meymene-i sipāhda tertib-i (9) şufūf idüp Veliyüddin oğlı Aḫmed Paşa ve Süleyman Beg aşḫāb-ı yemīnden ma‘dūd (10) oldılar ve Ḥalīl Paşa, Rūmeli dilāverleri ile cānib-i yesārda ḳarār ve İskender Beg (11) ve Evrānos oğlları Avni Beg Süleyman Beg Anaḫolı cānibinde Oḫri Begi (12) Ḥüseyn Beg ba‘zı ümerā ile Rumeli cānibinde ṭalī‘a oldılar. ‘Arab leşkerini (13) dağı tertīb-i şufūf idüp serdār olan Özbek güzīde-i sipāh-ı (14) Mışır ile ḳalb-gāhda kıyām idüp milletü’l-ümerā-yı Dımışk, Çerākese-i Şam (15) ve ümerā-yı Türk cānib-i yemīnde ve milletü’l-ümerā-yı Ḥaleb cānib-i yesārda ḳarār idüp (16) dört biñ nīze-dār cündi ile Timur ba‘zı ümerā ile talīa-yı sipāh olup (17) ‘azm-ı rezm-gāh etdiler. Nāire-i ḳıtāl bu vechle işti‘āl bulicaḳ Ḳaramanīler (18) ‘adetleri üzere ihtiyār-ı firār itdiler {ve begler begsi Ya‘ḳūb Paşa münhezim olup} Anaḫolı dağı anlaruñ sebebi ile münhezim (19) olup Evrānos ođllarınuñ ikisi bile şehīd ve anlar mānendi niçe begler nā-bedīd (20) oldılar. Cündiler ile Timur ve Ramazān oğlı ve Ṭurgūd oğlı Ḳaramanīleruñ (21) ardına düşüp ol gürūh-ı gürbüzān dağı menzil-i şebanelerine cān atup (22) bađayā-yı serāyā-yı inhizāmda kendülere müşārik zann itmekle orduda (23) bulduḳları esbābuñ güzīdelerin intiḫab idüp bād-pālarını dāhi firārda (24) cāri ve şeāmetleri baḳıyye-i sipāhe sārī etdiler. Timur ardlarınca (25) biraz ılğar idüp tozlarına ırmeyecek ordu tārācı ile iktifā idüp [347a] rezm-gāha ‘avdet etdükde gördiki sipāh-ı Rūm Özbek üzerine hücūm idüp (2) ḳarār-gāhlarından ilerü gidüp eşḳıyā-i Çerākese’den çok keştiyi ḳırmişlar. (3) İnhizām zannı ile Özbek’e lühūḳ ḫavf idüp Ḳaramanīler gibi orduya cān atup (4) bulduğun alup Ḥaleb yolın ṭaleb etdi. Buḳrāş beline geldükde Hersek ođlınuñ (5) āmāde ‘askerine rāst gelüp dilāverān-ı Rūm hücūma ṭāḳat getürmeyüp iki (6) ordudan alduğı nefāis-i esbābı döküp hezār felāketle cān ḳurtardı (7) ve hem-rāhlarından çok kimse libās-ı ḫayātdan ‘üryān oldı. Anaḫolı ile Ḳaraman (8) ‘askeri ol vehlede ḳaçup Rūmeli ‘askeri mekr ü firīb ‘Arab’a aldanup (9)

karşılarında tıran ıaraltuyı ‘ asker şanup cānib-i āhere imdād idemediler (10) ve bunları üstinde olan [...] gibi ālātı cebe-pūř (11) ‘ asker şanup anlarla muıayyed oldılar. ‘ Alı Pařa ıapukūlları ve kendü havāřı (12) ve ümerāı ile oldeñlü guşış itdiler ki görülmüş degıldür. Yahyā Pařa daıı (13) Kezālik ve’l-hāřıl Mışır ve řām sipāhınıñ aıdām-ı ikdāmları mütezelzil olup (14) iıāmete iıtidārları ıalmayıcak rāh-ı idbāra ‘ āzim oldılar. Pařa, ‘ Arab (15) leřkerinüñ şudan ‘ ubūrlarını isti‘ lāmdan řoñra orduda ıalan ıop (16) ve tüfeng vesāir edevāt-ı cengi ol gıce Adana ıal‘ası’na ıoyup ol (17) maıalden dūr olmaıda řarf-ı maıdūr eyledi. Özbek daıı ıızıl Irmaı’dan (18) geıüp ordularına varıcak Hersek oğlı Dest Berdi ile źuhūr eyleyen (19) ĥaditleri bilicek firār rāhına ‘ āzimet etdi. Lakin Vārsāk’dan birisi (20) ‘ Alı Pařa’nuñ mūrāca‘atda řitābına varup leşkere Mışır’a i‘ lām eylemiş. (21) Anlar daıı ĥatıralarına izāle idicek Adana ıal‘ası’nu muıāřara etmişler. (22) İıtizā-yı taıdİR ile barūthānesine āteř dūřup ĥiřāriler sevindirmek (23) iştiğalde iken serdār müstaıfazān-ı [...] ile helāk olmağın (24) nā-ıār olup eyman-ı müekkede ile ĥiřārı teslim etdiler. ‘ Alı Pařa (25) her [...] geldükde derr-i devlete ‘ arz-ı aıvāl idüp andan lāzımda [347b] var idi. Anda iken fermān-ı ĥümāyūn vārid oldı ki sābıkā ıaraman begler begsi (2) olup Hersek oğlı vaı‘asında firār etdügiıün ma‘ zül ba‘ dehu Beg şehri (3) begi olan ıaragöz Pařa’yı bu ma‘ rekede daıı firār etdügiıün ĥabs ide (4) ve ıayşeriyye begi olan Yular ıaşdı Sinān Beg’i ve ıaresi begi olan (5) İşıaı Beg’i Rūmeli’nden ıızılca müselleme begi ıaraca Pařa oğlı İskender (6) ıelebi’yi ve Anaıolı kethüdāı ve defterdārını bi’l-cümle ol ma‘ rekede ‘ āzim-i (7) firār olan nā-bekārları bend ü zincİR ile derr-i devlete gönderüp (8) kendüñ daıı dergāh-ı ‘ ālı ıullarıyla südde-i sa‘ ādete yüz süresin buyurulmağın (9) ‘ Alı Pařa buyurulan ol emr-i ‘ aliyyeye imtiřāl ve ‘ askere destūr virüp bār-gāh-ı (10) iıbāl mülāzemetine isti‘ cāl itdi. Rūmeli begler begi ĥalİL Pařa ve ıurıan oğlı (11) ‘ Ömer Beg ve İřfendiyār oğlı ıul Aımed Beg paşaya hem-rāh olup ‘ āzim-i dergāh (12) oldılar. İrsāl etdüği mücrimler İstanbul’a vuşul bulıcak Yeni ĥiřār’da ĥabs (13) olındılar. řoñra ıaragöz Pařa’nuñ cürm-i tekerrürine bināen siyāset buyurilup mā- ‘ adāı (14) ma‘ zül gezdiler ve zillet ile cānlarından bezdiler ve bu sālde Larende’de (15) binā buyurduıları cāmi‘ ve medrese ve dārü’ř-řifā itmāme irüp bābı fetı olduğı

(16) gün fuķarā ve mesākīn tevzī[‘] olınan  a[‘]ām zurūf-ı ħurūfa sıĝmaz ve bezl (17) olınan Őadaķāt ta[‘]dādına evķāt mūsā[‘]ade itmez. Medresenūn ciheti boyı (18) altmıŐ ‘OŐmānīdūr [...] sekiz yūz toķŐan dōrt cemāziye’l-evvelinūn (19) ol pencŐenbih gicesi Edirne yanup Eski Cāmi[‘] ōnindeki [...] dūkkānlarından (20) ħaffaflar ve vālācılar  arŐusunuñ nihāyetine varınca ‘imāretten eŐer çalmadı (21) ve sene-i mezbūr recebinūn ol pencŐenbih gice İŐĥaķ PaŐa Maĥallesi bi’t-tamam yandı. (22) recebūn yigirmi dōrdündeki temmuzūn rābi[‘]i ve cum[‘]a gūni idi. Heybetlū Őā[‘]iķalar (23) peydā olup yedi yerde ‘azīm zelzele ve zarar-ı iĥdāŐ eyledi.

(24) Zīkr-i ‘isyān-ı ‘Alaū’d-Devle İbn-i Dulķadir

(25) Zūlķadr oĝlı perverde-i ni[‘]met-i ħānedān-ı ‘OŐmānī iken dergāh-ı mu[‘]allādan [348a] gōrdūĝi ri[‘]āyetleri ferāmuŐ idūp  erkes nā-keslerine tevessūle (2) heves idūp āmīz-i kebir-i MıŐr’a nāme gōnderūp  ızını oĝlına virmeĝle (3) va[‘]de idūp ve bir oĝlını gōndermek Őadedinde olduĝın ve ħānedān-ı (4) OŐmānī’den yūz dōndürdūĝin nāmesinde derc eylemiŐ ve li-hazā ‘Alī PaŐa (5) derr-i devlete geldükde Zūlķadr oĝlunuñ itā[‘]atden bezer olduĝın (6) ‘arz eyledi. Meger ol tārīĥde ‘Alaū’d-Devle’nūn bũyũk birāderi olan (7) Budaķ Beg, Őām’da maĥbus iken ħuddāminuñ ħavaŐŐı taraŐŐud-ı firŐāt idūp (8) gāh ũ bī-gāh Budaķ Beg’e mũlāķat iden pīre-zen vesāĥeti ile Őām (9) nāibinūn tebeddũli hengāmında firār esbābını iĥzār idūp bir Őeb-i tārda (10) dāmen-i ĥiŐāra gelūp begzāde-i maĥbusı ħalāŐ itmiŐler. Budaķ Beg daĥı (11) ħavaŐŐ-ı ħuddāmı āmāde etdūĝi bād-pāya sũvār olup diyār-ı Rũm’a (12) ‘āzim olup Vize sancaĝı ‘ināyet buyurulmıŐ ıdı. ‘Alaū’d-Devle (13) nifāķ ũzere olduĝı mesmũ[‘] olduķda Zūlķadriyye eyāleti (14) Budaķ Beg’e virilūp imdādı için Ĥızır Beg oĝlı Muĥammed PaŐa ki (15) Rũmiyye eyāleti aña mũfevvez idi. Ta[‘]yīn buyurilup Miħal oĝlı (16) İskender Beg’e daĥı  ayŐeriyye sancaĝı virilūp Budaķ Beg istizād (17) iderse i[‘]ānāt eyleye diyũ fermān olındı. Budaķ Beg(18) Tũrkmen beglerinūn kendũye meylerin muķarrer bilūp ol bed-peymānlara (19) magrũr olmaĝla i[‘]āneti ile me[‘]mur olan ũmerānuñ ictimā[‘]ına (20) intizār itmedi. ‘Alaū’d-Devle’nūn ekber evlādı ki Őāħruĥ Beg’dũr. (21) Taklīd-i sultānī ile  ırŐehri ĥākimi idi tũtup gōzine mil (22)  ekdi.

‘Alāü’ d-Devle bu haberi gūş idicek bī-hūş olup (23) muāvenet-i şāmiyanla cem‘ -i sipāh idüp āh̄z-i intikām için (24) Budak Beg üstine hücūm itdi. Budak Beg, Şām ‘askerinūñ inzimāmını (25) istimā‘ idicek Karaman begler begi Müstansır oğlu Maḥmūd Beg’e nāme gönderüp [348b] istimdād etdi. Ol daḥı Karaman sipāhını cem‘ idüp Niğde’ye (2) geldi. ‘Alaü’ d-Devle’nūñ Fıraṭ hücūmını Budak Beg ma‘lūm idincek istid‘ ā-i (3) müsāra‘ atı muḥtevi nāme ile girü Maḥmūd Beg’e berīd-i şabā-şitāb gönderdi. (4) Nāme ‘Alāü’ d-Devle eline girmekle tebdīl idüp Budak Beg lisānından (5) böyle yazdı ki egerçi sābıka i‘ānete müsāra‘atları iltimās (6) olınmış ıdı; ammā ḥaşmuñ nā-tüvānlığı ma‘lūm oldı. Hem-rāh olan sipāh (7) ‘adūmuz ḥaḳḳından gelebilür. Mürtekb-i ta‘ab u meşakḳat olmasunlar. Bugüne (8) ḥaberle Türkmen ḥīle-ḳārlarından birin gönderüp Budak Beg üzerine (9) ılḡar eyledi. Mektūb-ı müzevver Maḥmūd Beg’e vuşul bulıcaḳ müsāra‘atdan vāz (10) gelüp ‘askere destūr virdi. Budak Beg, Maḥmūd Beg’e müterakḳıb iken nā-gāh (11) ‘Alaü’ d-Devle’nūñ mezīd-i şavletle geldügin işidüp esbāb-ı muḳāvemeti (12) āmāde olmışken muḳābil olup miyānlarında ḥarb-ı küllī vāḳi‘ oldı. (13) Āḳıbet Budak Beg, ḳaçup ‘askeri perīşān olıcaḳ Miḥāl oğlu (14) İskender Beg, zell-i firārdan ‘ār idüp önüne geleni tārumār (15) itdi. Āhir-kār ciger-gūşesini devşürdüklerini göricek ‘amelden ḳaldı. (16) Düşmen ıztırābını göricek dest-gīr idüp ‘Alaü’ d-Devle’nūñ önüne (17) getürdiler. Ol daḥı ḳayd ü bendle Mışır’a gönderüp nāmesinde (18) Rūm mülkinūñ teshīri āyātıdur diyü nā-sezā tebdīrler ilkā etdi. (19) Emīr-i kebīr Mışır Özbek bu inkisārı gānīmet bulup sekiz yüz ṭoḳsan (20) beş senesinde sipāh-ı Mışır u Şām ile ‘Alaü’ d-Devle ittifāḳı ile (21) Ḳayşeriyye ḥisārını muḥāşara idüp ümerā-yı ḥudūd-ı ‘Alaü’ d-Devle’nūñ (22) Özbek Mışır ile Ḳayşeriyye vürūdını derr-i devlete ‘arz (23) etdüklerinde ale’l-fevr Hersek oğlu Aḥmed Paşa’ya fermān (24) şudūr etdi ki: “Anatolı ‘askeri ile Ḳara Ḥiṣār-ı şāḥib yolından ḥuşemā def‘ine teveccūh ide.” Bu eṣnāda ḥaber geldi ki: “ [349a] ‘Arab leşkeri Ḳayşeriyye’den göçüp Niğde’ye andan Lārende’ye ḡāret iderek (2) vardılar.” Bu ḥaber sem‘-i āliye iriicek āsitāne mülāzımları olan (3) bölüklere Üsküdar’a ‘ubūr fermānı şudūr idicek zāt-ı ḥümayūn-ı (4) sa‘adet-maḳrūnları Beşik Taşı nām mevzi‘i teşrīf buyurup Üsküdar’a (5) gūzār tedārikinde oldılar. Hersek oḡlınıñ Ḳara Ḥiṣār nevāḥisinden şaçanlu (6) ovaya geldügi Mışıriler

işidicek muhâşara etdikleri hişârlara zafer (7) müyesser olduğun bilüp ye's ü hirmânla dönüp memleketlerine gtdiler.

(8) Âştî-kerden-i Şâhin-şeh ve sultân-ı 'Arab

(9) Cümle erkân-ı devlet ve â'yân-ı salţanat pâdişâh-ı sa' idüñ nâire-i ğazabların (10) teskîne sa'y eylediler. Zirâ' sultânun müstaķarr-ı hilâfetden ħurûcî niçe mefâsid-i (11) mülkî ve dinî müeddâ idi. Cümleden a'dâ-yı dîñün küstâhlığına ve sâkinân-ı (12) ħudûd-ı İslâm'un perîşân olmasına mücib idi. Egerçi ba'zî erkân-ı devlet (13) izĥâr-ı cür'et idüp dâimâ mizâc-ı sultânî semt-i intikâma sevk idüp (14) ve kendü kelâmlarını tervîc için mülûk-ı Mışr u Şâm'un ilĥâd u zulm u 'isyânları (15) bâbında ba'zî müftiyân-ı mâcinden fetvâ almaĝla kendüleri devlet-ĥâh şanurlar idi. (16) Lakin bu ma'nâdan ĝâfiller idi ki dimişlerdür. Beyt (17) [...] ammâ ol zamânda (18) müftî-i İslâm olan Mevlâna Zeynü'd-din Alî ki Mollâ-yı 'Arab dimekle (19) meşhûr idi. Diyâr-ı Şâm'da neşv ü nemâ bulup fe emmâ niçe yıllar diyâr-ı (20) Rûm'da ifâde-i 'ulûm-ı fetvâ ve taşnîf-i ħavâid ü rûsûma ihtimâm idüp (21) ĥaĥķâniyyet ü taķvâda ebnâ'-i cinsinden aķdem idi. Ĥükkâm-ı Mışr u Şâm'un (22) ve tensîķ ü tekfîri bâbında fetvâ virüp resm-i intikâm için sultânun (23) memâlik-i Mışr u Şâm'a ħurûclarını câiz gören 'ulemâya muĥâlefet gösterüp (24) işlâĥ-ı zâtü'l-beyne sa'y u ihtimâm eyledi ve erkân-ı devletden ĥayr-ĥâh-ı dîn ü devlet (25) olan ba'zî 'uķalâ ile ĥidmet-i sultânda kelimât-ı naşîĥat encâma cür'et [349b] idüp delâil-i 'aķlî ve naķlî ile 'azîmet-i sultânî fesĥa ilzâm eyledi ve bu muķaddime-i (2) müsellemeyi taķdîm eyledi ki şimdiye dek iki yüz yıla ħarîbdür ki selâtin-i mücâhidin-i (3) âl-i 'Oşmân diyâr-ı Rûm'da fî-sebî'l-illâĥ ĝazâ ve cihâd idüp netice-i esfâr (4) ve fâide-i ceng ü kârdârları tevsî'-i dâire-i İslâm ve taziyĥ-i 'abede-i ezâm (5) içündür. Ĥâlâ ki bu ĥuşûmet ve mükâbere ki mülûk-ı Mışr u Şâm ile miyâna düşmişdür. (6) Bir bölük müfsidlerün ifsâdı sebebi ile olmuşdur. Muţlaķa bu mücâhid-i fî-sebî'l-illâĥ olan (7) ĥânedâna lâyıķ degildür ki mu'azzam memâlik-i İslâmiyye'de ebvâb-ı muķaseme külliye (8) küşâde olan eger ĝarâz-ı Sultân Cem Çelebi vaķ'asınun merâsim-i intikâmına (9) iķdâm ise ikrâm-ı zayf ķānun-ı şâlţanat ü mürüvvette lâzım olup ĥuşuşen (10) sultân-ı Mışr derr-i devlete rûsl ü resâil muķabere

irşāl idüp mükerreren (11) taqđim-i i'zār idüp isti'fā vü istiğfār-ı zuhūra getürmişdür. Hālā dağı (12) 'afv-ı taqşirāt iltimās iderken k̄ānun-ı mürüvvet-i pādişāhiyye mülāyim olan (13) refāhiyet-i müselmānān için terk-i mükāvaha ve şulha rızādur didi (14) ve sultān-ı Mışr'a dağı mađfī mektüb gönderüp muqaddemāt-ı 'aqlıyye vü naqliyye ile (15) naşihatler idüp hayr-ıhāhlıklar eyledi. İttifāka bu esnāda pādişāh-ı (16) 'alīşān Sultān 'Osmān Tunusī ki eben-'an-ceddin iqlīm-i Afrikiyye ve (17) mağrib pādişāhi idi. Rāh-ı deryā-yı Freng'den qadırğalarla (18) dergāh-ı mu'allāya bir mu'teber elçi gönderüp nāmesinde ıslāh (19) zātü'l-beyni şefā'at eylemiş ve bir cild muşhaf-ı şerīf ile ehādiş-i nebeviyyeden (20) birkaç kıt'a kitāb-ı mu'tebere ve hedāyā irşāl idüp ve zārā'et (21) nāmesinde muşhaf-ı şerīfī şeffī' idüp sultān-ı Mışr ile muşālağa (22) ricā eylemiş ve bu şüret dağı vukū' bulmuş ki ol evkātdeki (23) leşker-i Mışr Kayşeriyye hisār üzerinde idiler. Kāināt cevvi (24) semāyiden darü'l-hilāfe-i Qoştantiniyye'de sekiz yüz toksan beş (25) tarihinde bir hādişe yüz gösterdi ki nā-gāh bir 'azīm yağmur

[350a] (1) yağup sene-i mezbūre şa'bānınuñ yigirmi ikisi ve temmuzuñ dördünde (2) nā-gāh beraber sipāh dağı peydā olup keşāfet-i zülmetde İstanbul (3) gibi sevād-ı a'zam nā-peydā oldı ve meyl-i bārān ile dervāze (4) taldı ve tetābu'-ı şavāik ü berķ ile niçe mevāzi' ve ebniye (5) hark olup kıyāmet kıyām etdi şandılar. Şā'ıklarardan biri (6) at meydānı qurbunda gün görmez künyesiyle ma'rūf deyre nüzül (7) idüp bārūt mağzeni olmağla ol qubbe-i refī'ayı āsumāna (8) çıkarup şöyle perīşān etdi ki binādan eşer kalmadı. Semāya (9) şu'ūd idüp tesākuṭ iden aḥcārdan dört maḥalle-i maḥbere (10) ebniyesi münhedim oldı ki kıyāsen iki biñe qarīb ḥāne idi (11) dirler ve ol tışlaruñ ba'zısı ḥālīc-i İstanbul'u aşup kimi Ğalaṭa'ya ve (12) kimi Üsküdar'a düşüp kīnenüñ kıyye devresi Qızıl Aṭa qurbunda (13) deryāya düşdi. Ol gün daḥve-i kübrādan vaḳt-i aşra dek (14) buḥār ve duḥān İstanbul'uñ emkinesini şöyle ihāṭa itmiş (15) idi ki şubḥ şāmdan fark olunmaz idi ve ol günde (16) şehri-i İstanbul ehli eşvāt-ı hevl-nākdan ıztıraba düşüp (17) bīm-i helāke vardılar. Muḥaşşıl-ı kelām Mevlānā 'Arab vesāir erkān-ı (18) devlet neşāih meşālih maḥrūn ve şefā'at-efzūn ile (19) sultān-ı nükte-dānuñ ḥātır-ı şerīflerin nerm eylediler ve ta'ahhüd (20) eylediler ki ḥavali-i Qaraman'da olan leşkeri girü döndürelər (21) ve sultān teveccüh itmedin ve 'asker irşāl olunmadın şulh ile

o (22) hüsni ittifakatden bu eşnâda haber irişdi. Leşker-i Mısr merküm (23) üç gün Nigde al'ası'na hücum idüp niçe mu'teber âdemleri (24) telef olup âhirü'l-emre Zülkadrlü Türkmen'ün igvâsıyla (25) şehri gâret idüp 'ale't-ta' accül memleketlerine dönüp gitmişler [350b] (1) ve sultân-ı sa'ide dağı tedrîc ile naşâyih-i ehl-i hađ te'sir idüp kuvvet-i (2) diyânet ü vufür-ı hağkâniyyetden mürâ'ât-ı musâlih-i müselmânî-yi kâmrânî-i câh ü sultânî (3) ve devâi-i nefsanîyye tercih idüp muşâlahaya izn-i hümayûnları oldu (4) ve 'azv-ı iqbâl ile Edirne cânibine revân oldılar. Anda dağı 'ufunet-i hevâ (5) ve esâret-i vebâ ihsâs buyurılmağın İpşala ve Gümülcine'ye varup ıyd-ı (6) aşhâbı anda idüp girü Edirne'ye mürâca'at buyurdılar. Bir haftadan soñra (7) hağan ba'zı şehri erkân satşa İstanbul'a teveccüh buyurıldı ve bu sâl evâilinde vâlid-i mâcidleri 'ahdında (8) sünnet olmayan şehzâdeler için velîme-i hitân tedârîki görölüp maħrûsa-i (9) İstanbul'da bir sūr-ı pür-sürür maħâlisi 'ađd olındı ki öyle şöretli (10) düğün görölmiş değil idi ve vezîr-zâdelerün biri dağı ol cemiyetde bile (11) sünnet olınu muħterimât-ı şulbiyyelerinün biri Uzun Ėasân oğlı Oğuzlı (12) Meħmed'ün oğlı Aħmed Mîrzâ'ya verildi ve biri Davûd Paşa oğlına ve biri (13) İskenderiye Beg'i Naşûh Beg'e, 'ađd olındı. Sancađda olan şehzâdeler (14) cedd-i 'alîleri 'ahdinde Sultân Cem ile ihtitân olınmışlardır. Evvel (15) Sultân Aħmed, Amasiyye'de ve Sultân Şehenşâh, araman'da ve Sultân 'Alem Şâh, (16) Mentese'de ve Sultân orđud, Şarûhân'da ve Sultân Selîm Ėân, Trabzon'da (17) mesnednişin idiler ve minha: Mollâ 'Arab muğaddema mesfûre ile şâh-ı (18) âlî-câh Ėatırını şulha imâle idicek Mısr sultânına dağı naşîhat idüp (19) gönderdüği mektûblardan ayıtbây-ı Mısrî müte'esir olup dîde-i ârzûsı (20) Mollâ 'Arab'ün mektûbı müťala'asıyla rûşen oldu ve hemân-dem hedâyâ-yı cüvânle (21) ve darâat-nâme ile bir mu'teber resül gönderüp Dâvud-i kişver zamîrinden (22) keder eşerin be-der eyledi. Pâdişâh dağı nâme ve hediye ile bir merd-i dâna (23) gönderüp ihsânla muğâbele buyurdılar ve nizâ' vü Ėuşûmet 'ırđını (24) ať idüp şecer-i bî-semer-i Ėilâf ve şikâkı kökünden kesdiler ve muħabbet ve vedâd (25) üzre oldılar ve bu muşâlahâ ve ať-ı 'ırđ-ı Ėuşûmât sekiz yüz toğsan altıda oldu.

[351a] (1) ‘Azm-i Şāhī Bāgāza-yi Arnavud

(2) Te’yīdāt-ı Rabbāni ve tevķifāt-ı sübhāniden sekiz yüz toķşan yedi tehevvründe (3) ümerā-i hūdūdan haber geldi ki Engürüs kralı olan Yanķū dedükleri (4) kāfir-i menķūs Saķar cānibine sefer idüp ol kibr-i cehennem-i muķarrerüñ nikāhsız taşarruf (5) etdüđi tersā-zādeden mütevellid olan veled-i nā-ķalefdan ğayri ķalefi ķalmaduđı (6) cihetden hūdūd-ı Engürüs nikbānları ol meķhülü’n-nesebe veled-i zinā’ dur diyü (7) serfürü itmekden ‘ār idüp şanādīd-i küffārdan ban ismi ile meşhūr (8) olanlar Liyeh kralınuñ bir ođlını ‘alāķa-i ķarābet taķrībi ile Engürüs (9) taķtına iclās itmişlerdür. Ol müşāvirede bulunmayan banlar, anlaruñ (10) ta’yinine rızā göstermeyüp ser-keşlige āġāz etdiler ve ol ferzend-i (11) meķhülü’n-neseb dađı ķrallık da’vāsından fariġ olmayup fitne vü fesād (12) bünyādın eylediler. Ol evānda Semendire ķākimi olan Süleymān Paşā, (13) Belgrād ķākimine dostluk ve himāyelik yüzinden haber gönderüp: “Memleketiñizde (14) aşāleten mesned-nişīn olmamađla ecnebīler (15) sulţān-ı İslām’a teslim idersek girü saña ‘ināyet itmek ve Alaca Hışār (16) ve İzvorniġ’i zamīme itmek muķarrerdür.” demekle ol dađı haber gönderüp: “(17) Eger İslām pādişāhı bizzāt Belgrād üzerine gelürse ita’at (18) cānıma minnetdür.” didüđin ve bu bābda olan mevā’id-i müekkedesi müşārün-ileyh (19) Süleymān Paşā pāye-i serīr-i a’lāya ‘arz eyledi. Pādişāh-ı nīkū-nihād (20) dađı cem’ idüp Belgrād üzerine müteveccih olmak tedārikinde olup (21) ümerā-i etrafā aķķām-ı ciķān-mutā’ perākende eylediler. Lakin ķadīs-i şāķihū’l-metāne-i (22) zānnū’l- mü’min gehāne ķasebine sulţān-ı ķārdānuñ ķaķır-ı münīrine bu tedbīr-i (23) dīl-pezir ķuķūr eyledi ki ol kāfirüñ va’desi ihtimāldür ki dürüġ (24) olan eger ğayr-i vāķī’ olursa Şufrılı’ya rücū’ etmek maķall-i ‘ār ü nāmūsdur. (25) Bāri deryā yolından Arnavud vilāyetini varup ‘asker iķāta eylesün. [351b] (1) Egerçi a’dā-yı dīn ekseriyyā muvāfiķ şüretinde görünürler; āmmā der-‘aķab (2) münāfiķ oldukları mu’tād-ı ķadīmleridür. Mücerred sözlerine i’tibār cāiz (3) degildir. Şöyle ki Belgrād’uñ fetķi müyesser olmaya ‘inān-ı ‘azmimiz ol ķarafa şarf (4) olunmaķ gerekdir diyü ol tārīķde Gelibolı ķākimi olup ķapudān olan (5) Güyegü Sinān Paşā’ya buyurdılar ki: “Üç yüz pāre gemi ile Arnavud (6) sevāhilinden Havlonya? vilāyetine ki Avlonya? dedükleri memleketdür varup (7) ķudūm-ı şehr-yāre muntazır ola.” Esbāb-ı sefer ale’l-

āde āmāde olduđdan Őoñra (8) sene-i mezbūre cemāziye'l-āñiresi ŐālīŐinūñ rāyet-i iķbāl-
 i zerrīn-bāl (9) aĉup Őlovenya Őarafına pervāz eyledi. Ol maħalde Süleymān Paşa'dan
 (10) ulāķ gelüp kāfir banları ķudūm-ı Őehr-yāriden āgāħ olıcaķ iħtilāfı (11) itilāfe tebdīl
 idüp Liyeh ķralı oğlını beklemede ve Engürüs (12) memleketini beklemede yek-dīl ü
 yek-zebān olduğların bildürdi. Belgrād'dan yās (13) ile gelüp ķral-ı cedīd daħı hedāyā
 ile elĉi gönderüp ilzām-ı ĥarāc (14) etmegin 'inān-ı 'azimlerin Arnavud Őarafına
 döndürüp Manastır yolından (15) teveccūħ etdiler. Depedelen'de māħ-ı Őıyām olmađla
 yigirmi dōrt gūn (16) ārām ve Dāvud PaŐa'yı bir miķdār yeñiĉeri ve ĥayrılar ile müŐkil-
 (17) gūzār mevāzı' teŐħirine gönderdiler. 'Asker-i manŐūr ba'zı beĉeleri (18) maħsūr
 idicek tevfiķ miftaħū'l-ebvāb ile fetħ idüp mücāhidler (19) ĥanāim ve esire müyesser
 oldılar ve Şa'ama-i Şimşir olanlardan ma'ada(20) biñden ziyāde kāfiri selāsil ü ađlāl ile
 bār-gāħ-ı iclāle (21) irsāl etdiler. Birisi Arnavud serdārı oğlı iken kendüyi (22) nihān
 itmekle ķatlı olındı. Ėanāim-i mergūbe ve ĥılmān ü cevāri-i (23) menhūbeden ĥums-ı
 Őer'ı ihrāc ve mā'adāsı ĥuzāta tevzīħ (24) olındı ve zabt olan ĥudūd-ı re'āyāsında cizye
 ta'yīn (25) buyurıldı ve leŐker Őitā Őitāb ve zamān-ı sefer-gūzer itmekle [352a] (1)
 rücū'a Őürü' ve Prelepe'ye varduđları menzilde ĥarāib-i ĥāvadiŐ-i rūzgār (2) ve
 mekāyid-i ĉerħ-i ĥaddārdan bir uħduŐe-i hevl-nāk zuhūr eyledi. Meger ki ĥādīŐe-i hevl-
 nāke (3) bir ŐaħŐ-ı ķalender-i mechūl-i nā-pāk bir muzīķ Őarīķde pinhān olmuŐ imiŐ.
 PādīŐāħ- (4) 'ālī-cāħ Őāħ-rāħdan gūzār ider iken ol ŐaħŐ libāsdan 'ārī elinde (5) bir tūĝ-ı
 'urbān ale'l-ĥafle pinhān olduĝı maħalden kendüyi pertāb idüp (6) Őolaķları Őaķķ idüp
 ol ŐimŐiri sultān-ı cihān-ı kebīre ĥavāle eyledi. Ėaķķ (7) sübhānehü ve Tealā'nūñ ĥıfzı
 ile Ėurd Aydın nām ĉavuş elinde olan (8) Boz Doĝan āhenīni ol fedānūñ fevķine urup
 müteāķiben vezīr-i dilir (9) İskender PaŐa daħı ŐeŐber ile ol pelīdūñ kellesini ĥurd ü ĥāŐ
 eyledükde (10) gören ŐimŐir-zenler ķılıĉ üŐürüp her pāresini gūŐı ķadar itdiler. (11) Ol
 ŐaħŐ-ı bī-bāk ķankı ĥākdāndur diyü teftiŐ ü tefahħuş olındı. AŐl ü nesli (12) nā-ma'lūm
 olup görmiŐ işitmiş ferd bulunmadı ve egerĉi muķtezā-yı riyāset (13) ol perīŐān olanları
 siyāset idi. Yalnız 'ulūfeleri ķaĉ'ı ile (14) iktifā olındı. Bundan Őoñra seferlerde divān
 olduĉa ve yola (15) ĉıkıldıĉa ĥācibler süyūfla ĥāzır ve fedāiler ķıyāfetlerine nāzır
 olmaķ (16) fermān olındı. Edirne Őehrine ĥulūl idicek İstanbul'da vebā-i (17) kebīr

olduğundan olmaları ile dört ay tırılıp ta'ün 'azm (18) ber-ṭaraf olduğdan soñra teveccüh buyurıldı ve 'adl ü dāde muayyid oldu.

(19) Muzaffer-keşten-i Ya'kūb Paşa Ber-Derencil Ban

(20) Pādişāh-ı sa'īd ḥazret-i Sultān Bāyezīd, Arnavud seferinden 'avdet (21) etdükden soñra yıl ale'l-istimrār İstanbul'da ḳarār buyurdılar. Engürüs (22) ḳralınıñ naḳz-ı 'ahdi ma'rūz olduğda Semendire ḥākimi Miḥāl oğlı (23) 'Alī Beg, yigirmi biñ dilāver ile Tuna'dan güzār idüp Engürüs'i (24) ḡarete meşḡul iken Engürüs ḳralı hengām-ı rücu'larını gözleyüp (25) rāh-ı ḥurūclarını berkidüp ḡaret-gerler ḡanāimle geçerlerken dām-ı ā'dāya [352b] düşüp ekseri şehīd ba'zı bahādırlar gücüyle rāh-ı necāte vuşul buldılar. (2) Müşarün-ileyh 'Alī Beg daḡı bi'z-zarūre firārı iḥtiyār eyledi ve minha: (3) ḳral-ı dāll bu ḥalden maḡrūr ve vilāyet-i Bosna'yı ḡarete müteşaddi (4) olup aḳrabāsı olan mülūk-ı kefereden istimdād idende çar (5) altı biñ süvār ve Rīm Papa iki biñ küffār ile bir şālīb gönderdi ki 'ālem şeklinde önlerince gezdüreler Freng ve Ḥırvāt'dan daḡı ḥadden (7) ziyāde süvār ve piyāde cem' itdiler. Peş-bān memālik-i maḥrūsaya ta'arruz (8) ḥuşuşunda yek-zebān oldılar ki biri ḳral oğlı ve biri ḡuḡar oğlı (9) ve biri Kriz Niḳola ve biri Baṭrūsa ḥākimi ve biri Derencil Ban ki (10) ḳralıñ birāder-zādesi olup Miḥāl oğlını münhezim eylemiş idi. (11) On iki biñ cebe-pūşe serdār ve imdāda gelenlere daḡı sipeh-sālār (12) olup Bosna'yı almaḡa gönderildi ve Ḥırvāt vilāyetinde Engürüs ile (13) Bosna arasında iki ban var idi. Birine Kirḳarlı dirlerdi. (14) Gāh sultān-ı İslām'a daḡı tābi' olurdu; bu def'a ḳrala tābi' (15) oldu. Bosna ḥākimi Ya'kūb Paşa ki pādişāhuñ Amasiyye'de (16) ḳapu āḡası soñra Ḳaraman'a begler begi olmuş ıdı. Kirḳarlı 'işyānını (17) 'arz idüp memleketini ḡarete muraḥḥaş olmaḡla cem'-i sipāh itmişdi. (18) Birine daḡı Kirāncād dirlerdi. Dāmen-i 'ināyet-i pādişāhiye mütevessil (19) idi. Ol daḡı ḳrala ilticā etdi. Ḳral Derencil Ban'ı cünūd-ı (20) Kirāncād'den şeyṭānī ile Bosna'ya gönderdükde Kirḳarlınuñ ḳılā'ı (21) onuñçün ki pādişāh-ı İslām intizā'ını sipāriş etmiş idi. Derencil, Kirāncād vilāyetini yaḡmā idüp (22) mukāvemet etmiş idi. Ḳılā'ını muḥaşara etdükde Kirāncād, Ya'kūb Paşa'ya feryādcı gönderdi. (23) Paşa, Ḥırvāt'a ilḡar içün ihzār etdüḡi ciḡer-dārlar ile (24) süvār

olup livā-i ġazāyı Yayçe? ve tevābi‘ i semtine tevcīh etdiler. (25) Qal‘ a-i mezbūre ebū’l-feth Sultān Meħmed ‘ahdinde zamīme-i memālik-i maħrūsa [353a] olmiş iken cem‘ -i ā‘ dā-yı dīn olmiş ıdı. Onuñçün pařa ol maķāmda (2) ārām idüp serħadd-i Engürüs’i ġāret eyledi ve minha: (3) ol menzil-i mübārekde ġarāib vākı‘ ātdan ba‘zı acībe zāhir oldı ki (4) şuret-i bīn olanlar ķatında maħall-i iřtibāhdur. Fe emmā şeref-i cihādını fi-sebī’l-illāhdan vaķıa‘ -i acībe (5) bu maķūle veķāyi‘e kelām-ı Hāķ ve eħādīř-i nebevī ġüvāhdur. Bu ķazıyye tevātür-ı (6) aħbār merdüm-i veřiķ ile ki ol seferde refiķ idiler. Taħķiķ eylemişler ki (7) Ya‘ķüb Pařa’ya, Yayçe Hiřārı üzerinde iken üç nevbet miřāl (8) māide-i āsumānī lemeān-ı nūrānī ġāzilerüñ eadırları ġuřusā Ya‘ķüb (9) Pařa’nuñ nişimeni üzerine nāzil ü nümāyān olup bir kere řeb-i tārda (10) ve iki kere rüz-ı rüşende şöyle müřāhid ve ‘ayān olurdı ki (11) cümle leşkerde olan ā‘ yān iřtibāh itmezler idi ve ol bir āyet-i (12) ġaybı idi ki ġalebe-i sipāh-ı devlet-i İřlāmī müyesser idi. Beyt (13) [...] (14) ve minha: Yayçe ġalkı ‘asker-i İřlām istilās (15) ve hākimlerinüñ iħtifāsın ġöricek muķtedāları keşşi hedāyā ile (16) paşaya ġönderdiler. Gelüp: “Taħzīb-i memleketden murād māl ise (17) ben taħřiline taahhüd iderem. Herkes māl-i āmān virmege cān virdi. (18) Ĥān u mānları ġarāb ve nişimenleri ġākister ü türāb olmasun.” diyü (19) tazarru‘ lar etdi. Pařa daħı zābiṭ-i hiřār olan Miħāl ķral (20) öñinde da‘vā-yı merd itmekle bu serħādde ġelmiř ve Bosna’yı (21) alup zābiṭini ele ġötürmek da‘vāsın eylemiş. “İşte ġeldük (22) bizümle rü-be-rü olsun.” dedükde keşşi merdü’l-maķāl olduġından (23) dil-riř olup dönüp pařanuñ ġücüm ve şavletın ve kendüyi (24) meydāna okuduġın Miħāl’e zıkr idicek ol lā‘ in kibr (25) ü kīn ile hiřārdan çıķup kıtāle iķbāl eyledi. Pařa [353b] daħı ol ġürüh-ı dālāli istiķbāl idüp şarşar ġamle-i ġuzāt ile perišān ve (2) süyüf-ı merdān ile ķātların rızān eyledi ve ġanāimle Yayçe’den (3) ķalkıp Derencil Ban’la muķābele tedārikinde oldı ve İşlovin? vilāyetine (4) ‘ubür andan Derencil’e ‘asker ķořan eār memleketine ġirüp [...] nehründen (5) ġeçüp Ĥırvāt vilāyetine duħül idüp on beř ġün tālān ve bināların (6) vīrān idüp ġanāimüñ nefāisiyle iktifā idüp andan Derencil’üñ (7) ġānedānına āteř şalup dār ü diyārın tārāc eyledi. Bu eyyāmda bu encād (8) ġükümeti pāymāl olduġından ġaberdār olıcaķ ‘asker-i müteferriķasını cem‘ (9) idüp Ya‘ķüb Pařa’dan baña řitāb eyledi. Pařa, küffāruñ bir

ma'bed-i (10) azîmini vîrân ve sâdâr derbendinden zor ile güzerân idüp bir nehre (11) vardı ki emti'a ve nuķûd ĥadden ziyâde idi. Gâretde iken bir gizlü (12) yerde niçe biñ ĥarbe vesâir esliĥâ bulındı. Tevzî' olunup naşîb-i (13) mücâhidîn oldı ve Ķolva nâm maĥalde bir gürûĥ nümâyân oldı ki Sâm (14) ve Nerîmân ol bî-âmânların iķdâmın görseler sersâm olurlardı. (15) Paşa-yı mücâhidîn-şî'âr şaĥâbe-i ebrâr süyûfundan olmaĥla iştihâr (16) bulan seyf-i nâmdâr ile meydâna girüp ĥamleler itmekle çehre-i zafer (17) âyîne-i zuhûrda cilve-ger olurdu. Ol ĥazâda vuķû' a gelen (18) emârât-ı ĥaybıyyeden biri budur ki eşnâ-i telâķî-i şaffeyn ve ĥîn-i (19) muķâbele ve muķâtele-i ĥarafeynde ĥalvet-i 'iķâb-ı âhenîn-minķârda üç (20) mürĝ-i büzürĝ ehl-i İslâmuñ şafları üzere bâl açup cevelân eylediler. (21) Hemân ol şüretde yedi 'uķâb küffârûñ şafları üzere zâhir (22) ü nümâyân oldı. Ehl-i İslâm ile küffâr-ı liyâm muĥarebe itmezden muķaddem (23) ol mürĝler birbirlerine ĥamle eylediler. Bir zamân ĥarb ü zarbları mümteb olup (24) ittifaķân cânib-i İslâm'da üç 'uķâb küffâr cânibinde olan yedi 'uķâbe (25) ĥalib olup cevvi-i havâda ol yedi 'uķâbı birbirlerinden ayırup [354a] perâkende vü perîşân eylediler. Bu şüret-i acîbe manzûr-ı mücâhidîn olıcaķ (2) [...] mefhumuna mâ-şadaķ olacaķların (3) muĥaķķaķ bilüp ru'b u hirâsı ĥaĥıra getürmeyüp ĥuvvet-i ĥalble merdâne (4) ceng ü cidâl ve ĥarb u kıtâl eylediler. Muĥaşşıl yedi nevbet leşker-i İslâm (5) küffâr liyâmı ĥuvvet-i ĥudsiyye ile gediklerinden ayırup bi-'inâyetillahi'l-ķaĥhâr (6) hezârân hezâr küffârı helâk eylediler. Bu kerr ü fer eşnâsında bir dilîr dilâver (7) Derencil'le beraber olup niçe keşâkeşden şoñra atından düşürüp (8) dest ü kerrden beste ĥuzûr-ı paşaya götürdi. Teşĥîş ve ta'yînde ĥâzır (9) olanlar mütereddid olmaĥla herçend: “ Sen Derencil degil misin?” diyü şu'al olınuķda (10) inkâr eyledi. Âĥir cellâda ĥatli fermân olınuķda iķrâr eyledi. Bend-i (11) girânle bend itdürüp leşkerinüñ mürde ve zindesi aĥvâlini isti'lâm için (12) keşteler ve giriftârlar olduĥı maĥalde gezdürdiler ve kefere-i fecere başlarından (13) on iki menâr yaydılar ki her menârda biñ serr-i küffâr te'lîf olunmuş ıdı (14) ve niçeleri daĥı esîr-i derzencîr olup mücâhidleri bend için iĥzâr (15) etdükleri selâsil ü aĥlâl ol ferîķ-i đalâlemiz olup tedbîrleri ma'kûs (16) ve livâları menkûs oldı. Paşa, ol rûus-ı maķtû'anuñ (17) iplere dizüp Derencil yanınca giden giriftârlarludur. Devlete irsâl (18) eyledi ve ĥanâim-i sâiķa ve lâĥikeden âsitâne-i

sa‘adete lāyike olanı (19) emvāl-i hams-ı sultānī ile dergāh-ı mu‘allāya gönderdi. Derencil, bir tazlīl-i (20) ā‘lām menkūsesi ile giderken nālān ü giryān olup: “Memālik-i Mesīhī’yi (21) vīrān olmağa bāiṣ oldum. Rūz-ı kıyāmetde ḥazret-i Mesīh ḥuzūrunda (22) ṣermende olurum.” diyü zu‘m-ı fāsidence efgān iderdi. La‘īn-i mezbūr (23) Kāra Hīṣār ṣāhib ḳal‘asında ḥabs olınsun diyü fermān-ı ‘ālī ṣudūr (24) idüp ğam ü endüh ile ol maḥbesde helāk oldı ve bu cihād-ı ‘azīm (25) sekiz yüz toḳṣan sekiz zi’l-ḥiccesinüñ yedinci günü olan cum‘a gününde [354b] vuḳū‘ bulup dergāh-ı pādiṣāhiye ma‘rūz olıcaḳ Ya‘ḳūb Paṣa’ya (2) girān-bahā ḥil‘atler ve nuḳūd-ı vāfire ve bir muraṣṣa‘ ṣimṣīr ve rikāb-ı hümāyūna maḥṣūṣ (3) ṭavīleden zerrīn zīr ile tezyīn olınmış. Esb-i bād-peymā ve gürz-i zerīn-gār (4) ve bir ṭavīle esbān-ı nāmdār ī‘ṭā buyurıldı ve ḥidmet idenler içün bir ḥar-vār (5) ḥıla‘-ı fāḥire iḥsān olındı. Birḳaç gündēn ṣoñra İskender Paṣa ‘arzı ile terbiye (6) etdükte Rümeli begler begisi Yaḥyā Paṣa’ya Bosna sancağı virilüp (7) Ya‘ḳūb Paṣa’ya Rümeli begler begligi ‘ināyet olındı ba‘dehu vezīr olmışdur.

(8) ‘Azm-ı Balı Beg be-def‘i-fitne-i dārā-yı Liyeh

(9) Pādiṣāh-ı ḳalālet sipāh-ı memālik-i Liyeh ki mu‘azzamātı vilāyāt-ı ṣaḳalibe (10) ve mesākin-i ṣimāli-i küffārdur. Keṣret-i ricāl ve mālına maḡrūr olup (11) da‘vā-yı istiḳbāl ile memālik-i maḥrūsaya ta‘addı ḳaşdı ile cem‘-i (12) sipāh eyledi. Toḳuz yüz iki ṣühūrında leṣker-i hezīmet eṣerinüñ memleketi (13) Boḡdan memerri olmaḡla Boḡdan vālīsine ḥaber gönderüp refīḳ ve bedreḳa (14) ṭarīḳ olmasın diledi. Boḡdan ḥākimi ḥarāc-güzār olup kerrāt ile (15) ḥānedān-ı ‘Oṣmāniyāna muḥālefetden āṣīb görmüş bir ‘āḳil kāfir idi. (16) Liyeh ḳralınuñ ḥareket-i bī-bereketi ḳuṣūr-ı ‘aḳl ü nādānlıḳdan olduḡun bilüp (17) eger yol virirse naḳz-ı ‘ahd itmiş olup āḥir-ḳār kendü memleketi (18) berbād olacaḡın fikr idüp muḳaddem Liyeh ḳralına ḥayr-ḥāḥlıḳ (19) yüzinden naṣiḥatler eyleyüp her-ḳend ki teskīne sa‘y eyledi mecāl olmadı. (20) Aḥirü’l-emr ḥākim-i Boḡdan peygām gönderüp (21) bir sancaḳ begi gönderilmek ricā eyledi ki vilāyet-i Boḡdan’a gelüp (22) ṭalī‘a-i ‘asker ola. Ol ḥudūdda olan ümerādan birisi (23) altı yüz müsellāḥ dilāverler ile memleket-i Boḡdan’a dāḥil oldılar. Ḥākim-i (24) Boḡdan daḡı beṣ altı beg ademi Rümeli libāsınla mültebis idüp (25) ta‘līm eyledi ki Liyeh ‘askerin gördüklerinde bilā‘ te’ḥīr ḳılıçların [355a] ḳıḳarup üzerlerine yürüyeler. Anlar

dahı hâkim-i Boğdan ta'yîn itdüğü (2) mekânda pinhân oldılar ve hâkim-i mezbûr
 zâhirde hirâsla girüsine firâr (3) idüp Liyeh kralına haber gönderdi ki sipâh-ı
 'Osmaniyân talî'ası memleketime (4) girüp 'açablarınca 'acele vü şitâb ile
 geliyorlarmış. Beş altı biñ müsellağ (5) âdam göndersünler oldukları mağali gösterüp
 çâre-i kâr ne ise hüsni (6) tedbîr ile âşikâr idevüz. Liyeh kralı dahı hâkim-i Boğdan
 didüğü üzre (7) beş altı biñ cebe-püş kâfir gönderdi. Liyeh talî'ası Boğdan hâkimi (8)
 kılağuzluğu ile şühûd olan bîşe-zâre gelicek keminde olan şîr-i nerler (9) bîşe-zâren
 çıqup Rûmeli libâsı ile olan Boğdan dilâverleri ile (10) mecma'-ı küffâra at şalup âlât-ı
 harbla hücûm eylediler ve 'âdat-ı 'Osmaniyân üzere (11) tağl ve kôs çaldılar. Boğdan
 hâkimi ben bu 'askere muğâvemete kâdir degilim diyü (12) firâr eyledi. Liyeh 'askeri
 bu hâleti göricek endâmlarına lerze ve zebânlarına (13) herze galebe idüp ne semte firâr
 ideceklerin bilmeyüp şaşdılar. Boğdan hâkiminde (14) bîm-i cânla firârin ve hâdden
 ziyâde ıztırâbuñ göricek ardına düşüp niçe (15) küh ü deşt aşdılar. Ekşerî ol bî-gâne
 memlekete perîşân olup talî'a-i İslâm (16) te' aqubu ile niçeleri esîr ve niçeleri tu' me-i
 şemşîr oldu. Tahmînen biñ kâfir (17) hâlâş olup hezâr-ı mihnetle Liyeh 'askerine
 mülhâk oldılar ve İslâm 'askerinüñ kişver-i (18) Boğdan'a hülûlundan haber virdiler.
 Kral, gümrâh-ı talî'asından az âdem kalduğun (19) ihsâs idicek kalbine hirâs düşüp
 eşkâlini birağup ıztırâb (20) ve şitâb ile memleketi semtine firâr eyledi. Dirler ki:
 "Yigirmi biñ 'Arab'a esbâb (21) ve âlâtı kalup talî'a-i islâm ile Boğdan hâkimlerinüñ
 taşarruflarına girdi (22) ve raht-ı iğâmetlerin vîrân olan kervân-ı girizân ardlarınca ılğar
 (23) gönderüp girü kalmışlardan çoğun esîr ve 'inâd idenleri muğterin-i (24) ka' r-ı sa' ir
 eylediler." Boğdan hâkimi iline girân gâna'im-i nefslerinüñ bir miqdâr (25) giriftârlar
 yanınca dergâh-ı sa' âdete göndericek hîdmeti muğâbelesinde [355b] nüvâzişler görüp
 esbâb ve nuğûd-ı bî-hesâb 'ağasıyla ser-firâz ve üsküf-ı (2) zerrîn 'inâyeti ile
 emşâlınden mümtâz buyurdılar ve minha: (3) Liyeh kralınıñ etdüğü küstâhlık ve
 mezbûrdan şâdir olan sū'-i edeb ve vaqıa' (4) müstağrib olmağın âhz-ı intikâm niyeti ile
 şâh-ı 'âlî-mağâm Emîr Gâzi, Silisre (5) hâkimi olan Malkoç oğlu Balı Beg'i sipâh-ı
 İslâm'a serdâr idüp (6) gâziyân ve aqıncıyândan kırk biñ güzîde süvâr ile nehr-i
 Tuna'dan geçüp (7) memleket-i Boğdan'a girdükde Boğdan Beg'i ihzâr-ı zâd ü zevâde

idüp kıovalaşurken (8) hizmetini edâdan sonra Torlu şuyını ‘ubür için keştîler üzerinde (9) bir cîsr-i üstüvâr peydâ idüp geçdüklerinden sonra sekiz gün sekiz gece tayy-i merâhil (10) idüp Liyeh vilâyetine girdiler. Balı Beg’ün büyük oğlu ‘Alî Beg dümdâr (11) ve küçük oğlu Dur‘alî Beg, talî‘a-i ‘asker zafer-şi‘ar olup Liyeh vilâyeti (12) miyânına girüp haşûn-ı meşhûresin vîrân eylediler; âmmâ ol fütûhâtuñ (13) mu‘azzamı sekiz vâkı‘a-i mu‘tebere olmakla bu şahîfede beyâne şürü‘ olındı. (14) Der-beyân-ı feth-i evvel Kırkova nâm-çal‘a ki ma‘mür ve mu‘azzam hisâr olup (15) bir büyük şuyun kenârında idi ve bir köprüsi var idi ki dîvâr-ı (16) hisâra muţtaşıl idi ve bir vechle ki hisâra duhûl-ı cîsr-i mezbûru ‘ubüre (17) münhâşır olmağla köprü başında toplar vaz‘ olunup muhafızlar ta‘yîn olunmuşdı. (18) Hidâyet-i Hâk ile gâzîler ol nehr-i ‘azîmün bâlâsında bir maħal bulup (19) şînâverlik ile güzâr idüp köprü başında olan nîgeh-bânları (20) katl idüp hemân ol rûz-ı firûzda çal‘ayı feth ü teşhîr eylediler. (21) Köhne kiberleri katl idüp zua‘fâ ve şıbyân ve nisvânî âzâd eylediler. (22) Anuñçün ki bidâyet-i hâlde cevârî ve ‘ulemânun kaydı düşvârdur. (23) Zîrâ‘ menâzil ü râhda haţar bisyârdur. Hemân şanâdîd-i küffârdan iki (24) hâkim ele götürülüp birini katl ve birini esîr eylediler ve şehir ü hisâra (25) âteş urup vîrân u harâb eylediler. Der-beyân-ı feth-i şânî [356a] mezbûr Kûku? Çal‘asın feth etdükden sonra birkaç gün yürüdiler. Cümle vilâyet (2) mevâzî‘ ma‘müre idi; âmmâ bir mu‘teber şehir yoğ idi. Ta bir şehre irişdiler ki (3) miyânında bir göl var idi ve iki tarafında iki ma‘mür şehir var idi. Liyeh (4) kralı her birine beşer yüz muhâfız alıkomuş idi. Evvelki şehri fi‘l-fevr-i ceng ile (5) musahhar idüp halkından bî-şûmâr küffâr katl eylediler. Andan sonra bir şehri dağı (6) feth mübâşeret eylediler. Lakin ol şehri göl ihâta itmekle derûn-ı şehre duhûl (7) müte‘azzir olmağın fi‘l-hâl bir köprü binâ idüp şudan güzâr idüp (8) çal‘a-i mezbûreyi dağı teşhîr idüp sükkânını kırup ganâimini alup (9) binâsı tahte vü çöp olmağla yakup hakisterin bād-ı fenâya virdiler. (10) Der-beyân-ı feth-i şâliş kâr-ı târâcdan fâriğ olduktan sonra Glagori (11) ve Badine Gülyalı nâm hisârlara varup meger ki içlerinde karar iden küffâr-ı (12) hâşyet-i mücâhidân ile terk-i evtân ve diyâr idüp nefâis-i esbâbların (13) nakl itmişler imiş. İttifağa leţâif-i rûzgârdan gâzîler râst geldiler. (14) Hemân-dem târâc idüp ve köhne kiberlerin katl ve tâzelerin esîr ve hisârların (15) ihrâk eylediler. Der-

beyân-ı fetḥ-i râbi[‘] ol menzilden iki üç merḥale (16) ilerü gitdüklerinde bir ma[‘]mür şehre irişdiler ki ol memâlik kralınuñ (17) darü’l-mülkî olup Adana dimekle ma[‘]rûf idi. Ehâlisi mâl-dârlar (18) idi. Leşker-i İslâm’uñ geldügin işidüp ḥavflarından emvâl ve eşkâl (19) mağârât ve cibâle naql iderler iken râst gelüp yağmâ eylediler. Zâbtı (20) [‘]asîr olmağla anı daḥı yaḳup keferesinuñ kefrete yarayanları esîr (21) eylediler. Der-beyân-ı fetḥ-i ḥâmis nuḳûd ve ecnâs ve cevârî ve ğilmân ḥadden (22) ziyâde olmağla Malkoç oğlı câiz ki pâdişâh-ı küffâr-ı liyâm intikâm için (23) zuhûr eyleye diyü aḥmâl-i eşkâlî bir miḳdâr tahfîf idüp bir [‘]azîm ve bülend (24) kühsâre güzâr eylediler ta ki Çenance nâm şehre uğradılar ki eṭrâfını (25) bostânlar ihâta eylemiş. Miyân-ı şehirde bir nehr-i [‘]azîm cârî olup bir cîsri var ki [356b] güzâr-ı leşker ol köprüye münḥaşır lakin iki tarafında toplar ve tüfenglerle (2) muḥâfızları var. Ğâziler ol nehrüñ geçit yerin bulup mürûru [‘]ubûr (3) idüp ğalîz olan küffârı katl idüp şehir ve memleketi âteşe urup (4) ğânim ve sâlim ḳurbunda olan şehir müteveccih oldılar. Der-beyân-ı fetḥ-i sâdis (5) ğuzât-ı İslâm bir gice yürüyüp Radmine? şehre irdiler. Şabâḥ olduḳda (6) gördiler ki ḳal[‘]ası âsânlıḳ ile teşḫîr-i [‘]asîr muḳayyed olmayup ilerüye (7) yürüdiler. Bir maḥale irişdiler ki her taraftan memleket-i ma[‘]mûre olup (8) âsûde ve ğâfil sipeh-sâlâr-ı leşker ol maḥalde tevaḳḳuf idüp ğuzâtı (9) iġtinâm-ı ğanâim için eṭrafa perâkende eyledi. Bir tarafta oğlı Dur[‘]alî Beg’i (10) bir cânibe daḥı Yahyâ Paşa oğlı Bâlî Beg’i gönderdi. Dur[‘]ali Beg, Broska? (11) nâm şehre varup âteşe urup ğanâim-i bî-ḥesâb ile Moskov pederine (12) dâḥil oldu. Yahyâ Pâşâzâde Balı Beg daḥı bir ma[‘]mür vilâyeti ğâret idüp (13) dört günden soñra ğanâim-i ğunagûn ile orduya vâsıl oldu. Beyt (14) Düstân-ı ḥaḳ becem[‘]ıyyet-i ḳârin dil-i perîşân cümle küffâr-ı la[‘]în der-beyân-ı fetḥ-i (15) sâbi[‘] menzil-i sâbıḳda tevaḳḳuf üzere iken sipeh-sâlâr olan Malkoç (16) oğlı Balı Beg, Ḥasan Aġa dilâveri bir miḳdâr ğâziler ile bir tarafta (17) göndermiş idi. Ḥüsn-i ittifâḳdan bir şahrâda yedi yüz göçer eve râst (18) geldiler ki mücâhidlerüñ ḥavfından esbâb ve emvâlin maḥall-i me[‘]mene naql (19) iderler imiş. Meşel muḳarrerdür ki [...] (20) ğâziler ğâret ü yağmâ idüp Ḥüdâvend Ḥân’a olanları ḳılıçdan geçürdiler (21) ve sâlim ve ğânim leşker-ġâha geldiler. Der-beyân-ı fetḥ-i şâmin mezîd-i iġtinâm ile (22) sipâh-ı İslâm şöyle girân-bâr olmuşlar idi ki mücib-i [‘]usr-i irtihâl (23) idi. Ve-li-hâzâ Balı Beg,

küffârdan meger vechle âşikâr olmamagın (24) selâmete çıkmağa tedbîr gerek dimegin cell-i himmetlerin hürûca maşrûf (25) etdiler. Lakin bir haber geldi ki: “Târîk-i mu‘âvedetde bir nehr-i ‘azîm vardır. [357a] Köprüsini kıral yakmışdur ve öte cânibde bir der-bend vardır ki dıraht ve seng-leh (2) ol güzergâhı bend itmişlerdür.” denilmekle muqaddema Hasan Ağa’yı yoldaşları ile cîsr ta‘mîrine Balı Beg revâne eyledi. Ol dağı merdâne ve müciddâne (4) esbâb-ı ta‘mîri tertîb idüp bir köprü binâ eyledi ki ‘asker-i İslâm (5) sühûlet ile güzâr eylediler ve ol menzilden geçüp bir teng-i der-bende (6) vardılar ki müdâhil ve muhâricin mesdûd eylemişler. Fi’l-hâl darb-ı teber (7) ü tîşe ile ol mîşeyi açup muhafızları olan melâ‘îni ol (8) muzîkden kaçurdılar. ‘Ale’r-rağmi e‘âdî-dîn sühûletle kazâ-yı selâmete (9) irdiler. Birkaç merhale kıat‘ından şoñra bir cây-i tengde mütehaşşın olmuş kefereye râst (10) geldiler. Ceng idüp muzaffer oldılar. Egerçi çok dilâver hâk-i helâke (11) düşdi; ammâ küffârdan bir müteneffis hâlâş olmadı. Şoñra Kâsım Beg oğlı (12) Muştafâ Beg’i beş yüz güzîde dilâver ile etrâf gâretine gönderdiler. (13) İki yerde kâfir ile ‘ağd-ı maşâff olup ikisinde bile sipâh-ı İslâm’a (14) nuşret müyesser oldu. Andan bir ma‘mûr vilâyetine irmişdiler. Lakin bir ‘amîk (15) nehri var idi. Köprüsini biñ beş yüz müsellağ kâfir bekler idi. (16) Muştafâ Beg ceng iderek köprüden geçüp [...] nâm şehri (17) gâret eyledi ve anda bir ‘azîm deyr olup içinde cevâhir ile mükellel (18) nîm şanem var idi ve ol diyâr müşriklerün kıble-gâhı idi. Lakin ol (19) deyr bir müstaḥkem ḥişâr içinde olmağla ‘asker-i ḳalîl ile fetḫi mümkün olmamağın (20) aña ta‘arruz olunmayup bir kiliseye dağı irmişdiler. Ol kışver ehli sîm (21) ü zerlerin anda der-maḥzen eylemişler ve cevâri ve ğılmân-ı perî mişâl ile (22) mâlâmâl olmağla cümlesin taşarruf eylediler ve sâlim ve ğânim leşker-gâhe (23) vâsıl oldılar ve Malkoç oğlı Balı Beg, ğanâim-i ğunagün ile ḥudûd-ı (24) memleket-i bî-ğâneden serḥadd-i memâlik-i sulṭânîye muḥâtarâtdan geçdiler. Egerçi (25) menâzil ü merâhilde eşḳâl u emvâl ve esîrân ve ḥayvânât-ı za‘îfden [357b] niçesi zâyi‘ vü telef oldu; ammâ ğâzilerün ellerine çendân (2) ğanâim girdi ki niçe sâl ol emvâl ile ma‘îşet eylediler (3) ve Malkoç oğlı nehr-i Tuna kenârında Kilia Ḥişâr’ında cihet ḥâşşeten (4) sulṭân için ḥams-ı ğanâim iḥrâc idüp sipâh-ı zafer-penâha vaṭanlarına (5) gitmek için

icâzet viridi. Şükran li-en‘ama‘lluhu ‘azm-ı hân mân idiler. (6) Vâkı‘ât-ı gâret ü feth ü fütûh-ı harb ü ceng.

(7) Der-ḥudûd-ı Engürüs ve Bosna ve mülk-i Freng

(8)Pâdişâh-ı sa‘îd ḥazret-i Sultân Bâyezîd cânib-i deryâdan memâlik-i Frengistân’a (9) gâzâ vü cihâd niyetinde olup ḥuşusen İnebaḥtı ve Meton ve Koron (10) Ḳal‘aları’nuñ feth ve teşhîri dâyesinde olduḡda fermân-ı şerîfleri (11) bu vechle şâdir oldu ki muḡaddemâ vezîr iken teḡâ‘üd-i ihtiyâr eyleyen (12) paşa-yı mu‘azzam ve sipâhdâr-ı ekrem İskender Paşa’ya vezâret (13) ‘inâyet olunup Yaḡyâ Paşa’nuñ yerine eyâlet-i Bosna tevfiż olına. (14) Zîrâ‘ Bosna vilâyeti ki diyâr-ı İslâmiyye ile küffâr memâliki miyânında (15) ḥadd-i fâsıl ve cevânib-i şelâşeden Engürüs ve Freng ve Çar ḥudûduna (16) muttaşıldur. ‘Asker-i İslâm ol ṡarafa teveccüh etdüḡi taḡdir üzre (17) kişver-i İslâm’a Bosna ṡarafından raḡne ihtimâli olmaḡın ol (18) raḡneyi sedd itmek içün müşârün-ileyh İskender Paşa’yı (19) ṡokuz dört şühürında ta‘yîn buyurdılar. Sultân Meḡmed cennet-mekân (20) zamânında daḡı ol memlekete vâlî olup merdânelikleri zâhir (21) olmış idi. Paşa-yı mezbûr ile fi’-ḡâl iki biñ ricâl-i cidâl ile (21) Bosna serḡaddinden Radine vilâyetine ılḡar eyledi ki Venedik (23) tevâbi‘nden olup serḡadd-i İslâm’a ḡâyet ḡarîb idi. Bi-inâyetillah (24) küffâr ḡâksâr ḡâfiller iken ṡarfetü’l-‘aynda cem‘iyyetlerin perîşân ve mesâkin-i (25) ma‘müresin vîrân idüp ḡanâimini bâr-ḡâh-ı iclâle irsâl eyledi. [358a] Henüz mevkib-i hümayûn İnebaḡtı’ya vuşûl bulmamış iken İskender Paşa’nuñ (2) naḡl-i ḡanâim iden âdamları dergâh-ı sa‘âdete yüz sürüp pişkeşlerüñ (3) çeküp ‘arz-ı mâcerâyı idicek pâdişâh-ı sa‘îd manşûr u muzaffer olacaḡımıza (4) fâl-i mübarekdür diyüp İskender Paşa’ya taḡsîn ü âferîn idüp teşrîfât-ı ḡıdvâneye (5) mazḡar oldu ve fermân-ı ‘âlî şâdir oldu ki İnebaḡtı ḡışârı maḡsûr (6) olduḡda Freng vilâyetine yürüye. Bir vechle ki ve Freng ḡâkimi muḡtarib ola. (7) İskender Paşa daḡı beş biñ mükemmel süvâr ile diyâr-ı küffâre yigirmi gün (8) ılḡar idüp Akşu nâm nehr-i ‘azîme irişdiler ki kenârları ḡışâr idi. (9) Lakin derûn ḡışârda sâkin olan kefere miḡmândârlık şerâ‘iṡin yerine (10) götürüp müstevfi nüzl u ni‘met gönderdiler ve şudan geḡdüklerine mâni‘ olmayup (11) yol virdiler. Paşa on ḡünlük yol daḡı ṡayy eyledi bâḡ ü baḡçeli (12) ma‘mûr yerlere varup muḡaşşılân altı pare ḡal‘a

geçdiler sekenesi olan (13) mu‘ānidler egerçi kıtāl ü cidāle ikdām eylediler. Lakin mücāhidler merdāne (14) cengler iderek bi-avni’llahi te‘ālā sālīm ü gānim geçüp muşavver ve menkūş (15) suṭūh u fūrūşların āteşe urup gürūh gürūh zebānları cehennem zebānilerine (16) işāl eylediler ve Dolina nām bir ‘azīm şuya rāst geldiler. İki (17) bölük olup her biri Dicle mānend nehirler idi. Şināverlik ile (18) ve aher sebeb ile emīn ü sālīm güzār idüp Venedik karşusunda (19) nüzül eylediler. Bandağya ceziresi idi ve İnebahtı pādīşāhınūñ (20) tahtı idi. Her-çend Venedik derūn-ı deryāda olmağla ta‘arruz қabil (21) olmadı; āmmā ol yerde olan hākīm kāfir mücerred İnebahtı üzerinde (22) leşker-i sulṭāna mu‘ārīza ecli için ‘asker hāzır idüp Bosna (23) üzerine gitmek üzere imiş ki İskender Paşa ale’l-gāfle taht-gāhına (24) yaqın gelüp tiğ-i bī-dādī ol vilāyetūñ leşker ve re‘āyāsından (25) dirığ itmeyüp nehb ü gāret eyledi ve nefāis-i emvāl ü gilmān [358b] ü cevāri-i şāhib-cemāli āhız idüp meskenlerin iḥrāk eyledi. Hüsrev-i müjgān (2) Frengi-ḥişālūñ kemāli istiṭā‘ t ve emvāl ve keşret-i ḥuddām ü ricālī var iken (3) mücādele ve kıtāle mecālī olmadı. Paşa-yı şücā‘ āheng-i mu‘avedet idüp (4) gānim ve sālīm Dolina şuyı kenārına ‘azimet eyledi. İttifāqā ol anda (5) ziyāde yağmurlar yağup nehr-i mezbūr tuğyān itmekle leşker-i küffār galebe-i āba istizhār (6) idüp gürūh gürūh geçid başlarında ṭurup leşker-i İslām’ı şudan geçürmek (7) istediler. Guzāt-ı İslām dağı ‘ināyet-i Ḥaқ ile ṭarfetü’l-‘aynda serr-i rāhde (8) olan cemā‘ atı қatl idüp nehr-i mezbürdan ‘ubūr eylediler. Maa-hazā her mücāhidūñ (9) birkaç esirleri olup ve emvāl-i gānāimden ziyāde aḥmāl ve eşqālī (10) var iken sühulet ile mürūr eylediler ve maḥall-i mezbürda ol aqṭārda (11) olan mülūk-ı küffār Aқşu kenārında cem‘ olup ihtimāl-i güzār olan (12) maḥalleri sedd idüp ceng ü peygāre ṭurmuşlardur diyü ḥaber alınmağla (13) paşa-yı şāib-tedbīr leşkerde olan esirleri ḥuzūrına getürüp (14) yigirmi yaşından mütecāviz olanlardan üç biñ nüfūs-ı ḥabīşeyi қatl idüp (15) taḥfif-i müennes itdükdēn şoñra efkār-ı şāibe ve tedābir-i mu‘cibe ile [...] (16) aқsām-ı seb‘asından güzār idüp leşker-i İslām varṭa-i helākdan necād (17) buldılar. Nehr-i mezbūrı ‘ubürdan şoñra bir ma‘mūr şehre irişdiler. Egerçi (18) bir metīn ḥişārı var idi. Lakin güzāt-ı zafer-şi‘ār hemān ol günde ḥişār-ı (19) mezkūri ḥarb u kıtāl ile teşḥīr idüp gānāim-i bī-şümār ile muğtenem olduqdan şoñra (20) ḥānmān-ı küffārı iḥrāk eylediler. Ba‘dehu bir ḥişār-ı

üstüvâre dahı irişdiler. (21) Şemşîr-i cihân-güşa ile ol hişâruñ ebvâbı kilidin dahı açup
 ıatlı-nüfûs (22) ve gâret-i emvâl idüp şehr ü bazarını âteşe urdılar. Akşu'nuñ (23)
 etrafında müctemi' olan kefere-i fecere müterassıd-ı muqâbele iken sibâ' ü behâim-i
 (24) vahşî gibi şa'şâ'a-i tîg-ı dilâverândan remide olup rehğüzâr güzât-ı (25) İslâm'dan
 firâr tedbirinden bihter tarîk bulmayup müteferriğ ve perîşân oldılar. [359a] Leşker-i
 İslâm sekiz gün dahı ol âbuñ kenârında iktisâb-ı ganâim idüp (2) ve ol mâbeynde Freng
 tevâbi'nden Es nâm vilâyet ma'mûre var idi. Biñ miqdârı (3) süvâr şebîhün tarîkiyle
 ılığar idüp ganâim-i bî-hesâb iktisâb eylediler ve bi'l-cümle (4) üç ay memleket-i bed-
 râyda kâm-rânlık idüp diyâr-ı İslâm'a geldiler. Sulţân-ı nîk-baht henüz-kâr teşhîr-i
 İnebahtı'da iken (6) İskender Paşa, Bosna'ya dâhil olup ganâim-i humsdan mâ'adâ
 nefâis-i akmîşe (7) ve emti'a-i Freng ile iki yüz gulâm-ı servi endâm intihâb idüp
 nümüdâr-ı (8) fetğ ü firûzî için dergâh-ı 'âliye irsâl eyledi. Sâir erkân-ı devlete (9) dahı
 ganâimden hişşelerin gönderdi. Tezyîl-i dâstânet (10) ol zamânda ki müşârün-ileyh
 İskender Paşa memâlik-i Bosna'da hâkim idi. (11) Dâimâ fetğ-i bilâd-ı küffâr ve def'-i
 zarar-ı eşrâr efkârında idi. Miyet-i memleket-i Bosna (12) ve diyâr-ı Engürüs miyânında
 Yayçe namıyla meşhûr bir metîn hişâr var idi. (13) 'Asker-i mücâhidin kişver-i
 müşrikine duğul itmek istedüklerinde bir sedd-i sedîd idi. (14) Ebu'l-fetğ Sulţân
 Meğmed Hân cennet-mekân nefsi zemini ile hişâr idüp fetğ (15) itmişdi. Dâr-ı bekâyâ
 irsâl etdükde Engürüs kıralı tekrâr taşarruf (16) eylemiş idi. İskender Paşa, kal'a-i
 mezbûrenüñ fetğ ü teşhîrini işâret-i (17) pâdişâh-ı cihân-gîr ile murâd idinmiş idi ve
 esbâb-ı fetğî müheyya eylemiş idi. (18) Ve li-hâzâ kıral her sâl iki def'a bir nâm-dâr
 sipeh-sâlârı ile mezkûr (19) Yayçe Kal'ası'na müstevfî zahâir ile cebe-hâne irsâl ider
 idi. (20) Girü döner memleketine gelür idi. Zirâ' ki hişâr-ı mezbûr ile ma'mûre-i
 vilâyet-i (21) Engürüs mâbeyninde ki Sava nâm nehr-i 'azîmüñ kenârıdur. Sekiz günlük
 (22) ma'mûr ve âbâdân mesken yoğ idi. Hemân Lafça dimekle ma'rûf me'men (23) var
 idi. Sâiri keşret tereddüd-i 'asker-i İslâm'dan harâb olmuş idi. (24) Şöyle ki: "Lafça
 Hişârı İslâmiyân taşarrufına dâhil ola. Ol harâb (25) olan bilâd ve mesken-i ma'mûr ve
 âbâdân olurdu. Yayçe Kal'ası'nuñ [359b] fetğî âsan olurdu." dediler. Ol ecilden tokuz
 yüz yedi şühûrında biñ (2) süvâr ile iki biñ piyâde merdân-kâr ihzâr idüp ferzend-i

ercemendi (3) şir-i bîşe ü Daruğa Muştafâ Beg'i sipeh-sâlâr idüp Lafça Qal'ası'nuñ fethi (4) niyeti ile irsâl eyledi. Qal'a-i mezbûre bir balçıklı yerde vâkı' olmuş idi. (5) Bir vechle ki hânedan hâneye himâyeler tereddüd eyleseler köprücükleri (6) olurdu. Paşazâde fırsat gözedüp hîn-i ğaflet-i küffârda ol miqdâr ' asker ile (7) qal'ayı muhâşara eyledi. Hadâset sinn ü sâl ve muhârebe-i kıtâlde kıllet-i tecrübesi (8) var iken tedâbir-i sâibe vü efkâr-ı münâsibe ile ceng ü harbe âğâz idüp az (9) zamânda dilâveran-ı mücâhidân ile der ü dîvârdan hişâra dâhil olup serverân-ı (10) ser-keş-i küffârı kılıçdan geçürüp ve niçesin der-zencir eyleyüp cevârî vü ğilmân ile (11) emvâl-i firâvânı yağmâ vü tâlân eylediler ve hemân bu hiddet ü şiddet ile ol qal'aya (12) qarîb bir [...] nâm qal'ayı bir günde fetih idüp sâmit ve nâtiq bî-endâze (13) emvâl-i ğanâim ile ol sefer-i hayr-encâmdan mu'âvedet eylediler ve yine (14) toköz yüz sekiz şühürında düstûr-ı ma'hûd üzre Engürüs kralı ümerâ-yı nâm-dârından (15) birisi ile Yayçe Qal'ası'na müstevfi zehâir irsâl eylemiş idi. İskender Paşa (16) haber-dâr olmağla oğlı mezkûr Muştafâ Beg'ün yanına dört yüz yarar süvâr koşup (17) ılgar ile gönderdi. Ol dağı beş günlük yolu bir günde alup Bosna'nuñ (18) serhaddinden müsâra'at idüp leşker-i küffârdan beş biñ hâk-sâre muqâbil olup (19) bi-'inâyetillâhi te'âla bir hamle-i şir-i merdâne ile dilâverâne hezîmet eylediler. (20) Piyâde ve süvârdan niçe küffârı katl idüp emvâl-i nefiseden kıabil-i haml ü naql (21) olan mücâhidâna rûzî olup paşazâde manşûr ve mesrûr 'avdet eyledi.

(22) Musahhar-kerden-i Sultân Hişâr-ı İnebahtı

(23) Sultân-ı sa'îdüñ akşâ-yı murâdı Mora bilâdınıñ fethi tekmîli idi. Lakin ol (24) maşşûduñ huşûli İnebahtı Hişârı'nuñ teşhîrine mevķûf idi. Zîrâ' bu iki (25) memleket ki Mora ve İnebahtı'dur. Diyâr-ı Freng'den Venedik ve Bendağa cümlesinden [360a] ma'düddur. Egerçi selâtin-i âl-i ' Oşmân Mora cezâiresinüñ Rûmeli semtinde olan (2) sevâhilüñ ekşerini tîğ-i kişver-güşâ ile 'alâ tarîķi't-tedric dâr-ı İslâm itmişler idi. (3) Lakin İnebahtı Qal'ası'nuñ teşhîri te'hîre kalmış idi. Zîrâ' deryâ tarafından (4) ziyâde keştiler ile muhâşara olunmağla muhtâc idi. Selâtin-i sâlîfe zamânında çendân (5) keştilere kudret olmamağla taqayyüd olunmamış idi. Sultân Bâyezîd Hân zamânında (6)

yümn-i tevfiḳ-i Yezdān ile keşret-i ı‘dād-i keştihā-yı felek-girdār ile rū-yı deryā-i (7) āhżar sitārehā-i şevābit ve seyyār-mişāl olmuş idi. Ol ecilden pādişāh-ı (8) derya-nevāl toḳuz yüz dōrt sāl-ı ferruḥ-fālinden sefāin-i ḳadīmeden mā-‘adā (9) kūh-mişāl iki köke binā etdürdiler ki her birinūñ tūli yetmiş zirā‘ ve ‘arżı (10) otuz zirā‘ idi ve sereni eşcār-ı mü‘teaddiden müte‘ellif olup (11) vaḫdet-i ictimā‘ iyye bulmuş idi. Ḳuṭr dāiresi dōrt zirā‘ olup külegü (12) devresinde kırḳ müsellaḥ mübārız oturup hadeng ü tūfeng ile ceng (13) itmek müyesser idi ve ‘amele şāni‘leri ḫaddām-ı sulṭāniyye ve esbāb ve ālāt (14) binā maḫşulāt-ı memālik-i maḫrūsadan iken her birine yigirmi biñ flori (15) şarf olunmuş idi. Birinūñ riyāseti Re‘īs Kemāl’e erzānī birinūñ riyāseti Re‘īs Burāḳ’a (16) ‘ināyet buyurıldı. Köke ve mavna ve barça ve ḳalyon ve ḳadırḡa ve ḳayıḳ envā‘ından (17) üç yüz yeñi āmāde ḳılınup dilīrān-ı ceng-cū ile ṭoldurılıp İnebaḫtı cānibine (18) tevcīh olındı ve ol müddetde Şaḳarya Nehri üzre Geyve ḳazası ḳurbunda (19) bir cīsri ‘aḫīm binā eylediler ve pādişāh-ı ‘ālī-cāh sipāh-ı zafer-penāh ile sene-i (20) mezḳüre şevvālinūñ yigirmi yedinci gününde dārū’s-salṭānat-ı Edirne’ye ḫıram eylediler. (21) Donanmā-yı hümayūn ile ol evānda ḳapudān olan ve Davūd Paşa’yı şānī (22) ser-‘asker olmuş idi. Vardar nevāḫīsine irişdüklerinde Rūmeli begler begsi (23) Muştafā Paşa’yı taḫt ḫükümetinde olan sipāh ile İnebaḫtı muḫāşarasına (24) gönderdiler. Muştafā Paşa, ḳal‘ayı maḫşūr ve fetḫine şarf-ı maḳdūr idicek (25) ḫāfızı olan ḳāfir ḫaber gönderdi ki: “Mādām ki müselmānlaruñ gemileri [360b] muḫāşara-i ḫişāre yol bulmayalar ḫişāri teslim etmeyesin diyü pādişāhımız olan (2) Venedik doḡı bize tenbih etdürmüşdür. Biz daḫı ānuñla ‘amel iderüz.” demiş. (3) Muştafā Paşa daḫı ḫişāruñ cānib-i berrisini sedd idüp donanmā-yı hümayūn (4) vürūduna muntazır oldı. Lakin bād-ı muḫālif esmekle gemiler üç ay deryāda (5) meḳş idüp ‘āḳıbet Mora ḳurbuna vuşul bulup maḫall-i maḳşūde vürūd (6) hengāmında bir muḫālif yel daḫı esdi ki keştīleruñ rişte-i intizāmın kesdi. (7) Hezār ıztırāb ile Meton Ḳal‘ası’nuñ cānib-i ḳıblisinde olan Cezire (8) limānına girdiler. Yigirmi gün keştīler ol tengnā-yı deryāda ḳaldılar. Bir ṭarafdan (9) ā‘dānuñ gemileri ve bir cānibden Meton Ḳal‘ası’nuñ ḳāfirleri yolların baḡladılar. (10) Keştī-nişin olan mücāhidinūñ şuları ḳalmadı. Bī-āblıḳla teşne-leb (11) ve zaḫire ḳilletinden ḡarḳ-āb-ı lücce-i ta‘ab olup dūm-beste vü ḫayrān ü bī-mecāl (12) ü nā-tüvān

kaldılar. Ahyānā bī-ṭāb olmağla zaḥīre ve āb talebi için semt-i sâhile (13) şitâb etdükçe küffâr hücûmı ile ḥurûca mecâl bulmayup girüp dönerler idi. (14) Ğalebe-i cû' u ' aṭaş ile ḥâlleri müşevveş olup ḥâlet-i maḥmaşaya vardılar. (15) Âḥirü'l-emr dest-i dua' -yı süyi semâya ref' idüp kâzî'l-ḥacât cenâbına (16) münâcâtdan ğayri muḥliş bulmayup hezârân hezâr zarâ'et ile bād-rân-ı vezân (17) olmağ için niyâze âğâz eylediler. Bu varṭa-i sehm-nâk arasında bir merd çâlâkî (18) pinhâni ṭaşra çıkarup İnebaḥtı üzerinde nevvâb-ı sulṭânı bildürdiler. İttifâkân (19) bu maḥalde sulṭân-ı sa' id İnebaḥtı'ya kârib Çatalca Ovası'nı teşrif etmiş idi. (20) Fi'l-ḥâl Mora vâlisi Ḥalîl Paşa, donanmâ-i hümâyûnuñ girdâb-ı ḥayretde ḳalduğın (21) ve kâfir gemileri eṭrâfını aldığın ulağla şehr-yâra ' arz eyledükde fermân-ı (22) ' âlî şudür eyledi ki Hersek oğlı vezîr Aḥmed Paşa Anaṭolî sipâhınuñ (23) güzîdeleri ile ve iki biñ yeñiçeri ile Mora'ya varup gemilere yaverlik ile (24) yeñiçerileri müsellemler atlarına süvâr etdiler. Aḥmed Paşa isti' câlle ṭolanup (25) Meton'a varınca bi-inâyetillâhil-melikü'l-'ibâd, bād-ı murâd ile gemiler ol limândan [361a] çıḳup ol tengnâ-yı miḥnetden ḥalâş olmuşlar. Aḥmed Paşa daḥı gemiler beraberine (2) varup ḥalvü mecduhu gemiye girüp aḥmâl ve eşḳâl ve za' ifleri bâr-gîrler ile (3) ḳorıdan Mora gönderdiler ve ferruḥ u sürür ile İnebaḥtı ḥalîcine duḥûle (4) isti' câl eylediler. Meger ki ehl-i İslâm gemileri rûzgâr muḥâlefeti ile ol (5) limanda ḳalduğları eyyâmnda Freng kâfirleri yüz elli pâre gemiler ile ki (6) cümleden küçûk olan keştînuñ yigirmi ṭopı var idi. İnebaḥtı (7) ḥalîciniñ medḥâlini bağlamışlarmış ve ol dil-i ağırında ṭop ve ḍarb-zenler (8) vaz' idüp sedd-i râh eylemişlermiş. Ümerâ ve ' asker-i mücâhidân birbirleri ile ḥelâlleşüp (9) ve mertebe-i şehâdete gönüllerin bağlayup râh-ı Ḥüdâ'da merdâne ḳadem basup (10) sefine gibi sefinelerin girüp ol ṭâr boğaz (11) gemiler ki Kemâl Re'îs ile Burâḳ Re'îs'e müfevvez idi. Kûh-mişâl dillerin ' inâyet-i (12) Ḥaḳḳ'a üstüvâr idüp cümle gemilerin önlerince ḥüşemâye yüz urdılar. (13) Gürûh-ı ḍalâl Re'îs Kemâl'den def' aâtle elem ve cerâhatlar görüp sînelerinde ḥadden (14) ziyâde ḳîneleri var idi. Yeñi Şehir ḥâkimi Kemâl Beg, Burâḳ Re'îs'üñ gemisinde olmağla (15) Kemâl Re'îs'üñ gemisini şanup üzerine üşdiler ve iki ṭarafından çok kimseler (16) ḡarḳ-âb-ı helâke düşdiler. İki köke her birinde biñer kâfir ve bir mâvna (17) ve bir barça ki her birinde beşer yüz gîr var idi. Burâḳ Re'îs gemisi ortaya (18)

aldılar. Ol vehle de mâvna ile barça şadme-i topa dökme-yüp (19) şuda batdılar ve içinde olan melâ'înün ekşeri boğulup hâlâşa şitâb (20) idenleri çengâller ile zevraklara alup esîr etdiler. Ol iki köke (21) İslâm kökelerine ta'alluğ idüp cemâ'at-i küffâr Burâk Re'îslik gemisine (22) yaklaşup fi'l-fevr âhenin çengâller ve qallâblar atup eţrâfdan olan müselmânlaruñ (23) gemilerin selâsil ü aġlâl muqayyed eylediler. Lâ-cerem kâr-ı ceng top u tûfengden (24) nîze ve şimşire irişdi. Burâk Re'îs tedbîr-i şâib idüp ol iki (25) kâfir kökelerinden miyânına beyâz neft bıraktı. Keştîlerün ikisi âteşe yanup **[361b]** içlerinde olan melâ'in dâr-ı dünyâda iken âteş-i ceħîme yandılar. Lakin her-çend ki (2) ġâzîler İslâm keştîlerin cüdâ etmekle çalışdılar. Cidden ayırmağ mümkün olmayup (3) bile yandılar. Yeni Şehir ħâkimi Kemâl Beg ile Burâk Re'îs ve beş yüz dilâverleri ile (4) zâbiñleri Kara Ĥasan nâm civân nâmdâr ol varçada şehîd oldılar (5) ve her tarafından nâzır olanlar anlaruñ ızırâbı ile nedâmet ve taħassür âteşine (6) bile yandılar. Ol yanan İslâm gemilerinden deryâya atılan mücâhidleri (7) kayıklarla alup yedi yüz âdem hâlâş oldu. Kâfir gemilerinden rû-yı deryâda (8) dest ü pâ uran maħzâzîlden yedi yüz kâfir kılıçdan geçdi ve ol iki (9) kökeye mu'âvenete gelen bir qalyonı alup kâfirin bend itdiler ve üç yüz (10) elli Freng kâfirlerin deryâ yüzinde qatlı eylediler. El-kıssa: hücum ve izdiħâm küffârı (11) def' idüp kâfir gemilerin perişân eylediler ve Hersek oġlı Aħmed Paşa ve qapudân (12) Dâvud Paşa donanmâ-yı hümâyün ile İnebaħtı ħalîcine revân oldılar (13) ve sulţân-ı sa'îd ol zamânda ki Qori cânibinden İnebaħtı Ĥişârı (14) üzerine nühüft buyurdılar. Ĥişâr-ı mezbûr qurbunda [...] nâm yaylaqa nüzûl buyurup (15) faşl-ı tâbistân olup veħâmet-i hevâ olmaġla Vezîr Muştafâ Paşa'yı Rûmeli (16) 'askeri ile qal'a-i mezbûrenün muħâşarasına fermân eylemiş idi. Paşa daħı iştiħâr-ı (17) teveccühe sulţân ile ihtimâm-ı tamâm eylemiş idi; ammâ henüz donanmâ-yı hümâyün irişmekle (18) teşhîr-i ħişâr muħal olmuş idi. Üç ay miqđarı gemiler girdaba dönmele leşker-i (19) küffâr bir boğazda ki İnebaħtı'ya girilecek maħal idi. Ĥâzır u müheyyâ tururlardı. (20) Tekrâr donanmâ-yı hümâyün 'askeri ile bir gün aħşama dek ceng eylediler. (21) 'İnâyet-i Ĥağ ile bu def' a da leşker-i İslâm ġâlib olup iki üç gün (22) deryâ yüzinde yürüyüp bir şabaħ sipâh-ı İslâm gemiler ile İnebaħtı Ĥişârı'nuñ (23) cânib-i baħrisini ihâta eylediler ve dilâverlerün niçesi çıkup burc-ı ħişâra (24) naşb-i

a‘lām idicek içinde maḥşūr olanlar pādişāhları tarafından imdāddan (25) ümīdlerin kaç‘ idüp bi‘z-zarūre Muştafā Paşa’ya ḥaber gönderüp āmān [362a] talep eylediler. Paşa daḥı pādişāha ‘arz idüp şefā‘at itmekle āmān iḥsān (2) olunmağla ‘ahd ü mişāk ile ḳal‘ayı Muştafā Paşa’ya teslīm idüp ḥānmān (3) ve cānların helākdan ḳurtardılar ve bu fetḥ-i ‘azīm toḳuz yüz beş Muḥarrem’inde vāḳi‘ (4) oldu. Ḥiṣār zabṭ ve muḥafızını esbābı rabṭ olunup ḳāzı ve emīr ve diz-dār (5) naşb etdükdən şoñra derr-i devlete ‘arz eyledi. Pādişāh-ı sa‘īd daḥı ‘askere izn (6) virüp cenāb-ı celālet-me‘abları dārū’s-saltāna-i Edirne’ye ‘avdet buyurdılar. {Üsküb’e varup on dört gün ārāmdan şoñra} (7) ve İnebaḥtı’nuñ cānib-i cenūb-ı ğarbīsinde vāḳi‘ olan tengnā-yı ḥalīcde ki (8) İnebaḥtı’ya gelen gemilerin yoludur ki iki tarafında birbirlerine muḳābil iki ḥiṣār (9) bināsı fermān olup Rūmeli begler begsi Muştafā Paşa ile Anaṭolı begler begsi (10) Sinān Paşa ḥidmet-i mezbūrenūñ itmāmına me‘mūr oldılar. Maḥall-i mezbūr Gelibolı (11) ḳurbunda olan ṭār boğazda müşābih olınan biri rū-be-rū {ḳal‘alaruñ} (12) ve biri Yeni Ḥiṣār nāmıyla iştihār bulmuşdur. Güzīde toplar ve yarar muḥāfızlar ta‘yīn (13) olındı ve bu tedbīr-i şā‘ib ile ve İnebaḥtı me‘mūr u meskūn oldu (14) ve Aḥmed Paşa daḥı gemiden çıkup ‘izz-i dest-būsle [...] oldu ve donanmā-yı hümāyūn (15) dört ay muttaşıl miyān-ı ā‘dāda gūnagūn miḥnetler çeküp ve gemilerūñ ekşeri mecrūḥ (16) ve ‘askeri zaḥm-dār olmağla Germe’ye Umūr Beg limānında ḳışlamak münāsib olmağın (17) ḳapudān olan Dāvud Paşa-i şāni ile ḳışlanması fermān olındı ve yanında (18) muḥāfaẓa için cem‘-i keşir ta‘yīn olındı ve pādişāh-ı sa‘īd İnebaḥtı ḳurbundaki (19) yaylağda iken Ḥalīl Paşa vezīr-i a‘zam İbrāhim Paşa vefāt etdi (20) ve minha: ümerā-i şecā‘at-şi‘ār Preveze ḥākimi (21) Muştafā Beg’e fermān olındı ki ol ḳış evvel-i baḥara degin kırḳ (22) a‘ded keştī-i māvna binā eyleyüp faşl-ı rebī‘de ḥāzır u müheyya olup (23) donanmā-yı hümāyūn Meton ve Ḳoron Ḳal‘aların muḥāşara eyledükde ‘askere mülḥiḳ (24) olalar. Mīr-i müşarūn-ileyh daḥı vasaṭ-ı zemistānda yigirmi pāre gemiyi itmāma (25) irişdürüp yigirmi keştīyi daḥı üstādlar tekmīl itmek şadrında iken [362b] bir şeb-i tārikde kefere-i fecere rū-yı deryādan ḥafīyyen gelüp tamām olan (2) yigirmi pāre gemileri yaḳdılar. Giden ḥarc ile çekilen zaḥmet ḥebāen mensūr (3) oldu. Bu zemistānda küffāruñ gemileri intikām maḳāmında ‘ale’l-ğafle (4) Rūmeli diyārından Ravne nām ḳal‘a ve ḳaşabası

muḥaṣıra eylediler. Ehl-i al' a (5) zebūn olup mezbūr Muṣṭafā Beg imdādlarına iresince kāfirler al' ayı (6) teshīr eylediler. Muṣṭafā Beg tehevvr ile al' anuñ üzerine varduda kefere (7) ceng ü cidāle ibāl itmekle bira gūn muḥārebe olındı. Bir gūn ceng (8) eṣnāsında Muṣṭafā Beg'ūñ birāderi op arbından Őehīd ve ḥaher-zādesinūñ (9) eli dūŐup kendūnūñ atı helāk olup ve uyluı mecrūḥ oldı. (10) Hele 'ināyet-i Ḥūdā ile a'za-i re'isesine gezend iriŐmedi. Āḥirū'l-emr (11) cem'-i alil ile zafer mūyesser olmayup ve nā-tamām olan keŐtīlerūñ itmāmı ehem (12) olmala al' a altından alkup yigirmi pāre keŐtīleri itmāme iriŐdūrūp (13) her birine 'azīm oplar odı ve minha: ve cümle-i ḥavādiŐden (14) ol zemistānda vai' olan fitne-i Frengiyān bu vechle beyān olur ki (15) Rāyāt manŐüre İnebaḥtı ḥudūdundan mūrāca' at eyledükde e'ādī-i dīn (16) ğāyet ğayz ve kīnden rū-yı deryādan op u tūfeng ile mūrteb leŐker (17) gönderūp dār-ı İslām'dan Mora'nuñ arŐusunda Kafelonya nām cezīrenūñ (18) al' asını muḥaŐara eylediler. Cezīre-i mezbūre İnebaḥtı ḥalīcūñ aŐrasında (19) olup memālik-i Freng'e mā'il idi. Mādām ki ziyāde keŐtīler ile firāvān (20) 'asker olmaya imdād itmek mūyesser degil idi. Ol ecilden üç ay (21) küffār muḥaŐara eyleyūp her arafdan erkān ve ebniyesin kūh-mānend iken (22) hāmūna dōndürdiler. Lakin muḥāfızları ve ḥākimleri ğayretlū ve dīndār (23) olup ve al' a aŐlda bir yüksek maḥalde idi. Her-end burūcı maḥdūm (24) olup ekŐer mūcāhidler ve muḥāribler zaḥm-ı op u tūfeng ile ayakdan dūŐmiŐlerdi. (25) Őöyle ki al' a cengi 'avretlere ve Őıbyāne almıŐ idi ve muṭlaa küffāre [363a] zebūnlu göstermediler ve muḥaa oldı ki ḥākim-i al' anuñ bir Őeciā' ızı (2) var idi. Kimseden meded olmamıŐ iken kendū eli ile on iki nefer-i (3) Freng kāfiri helāk eyledi ve her gūn sāir nisvān ile ve zuafa (4) ve Őıbyān ile kāfire arŐu ururlar idi. Maa-hazā eṭrāf-ı ḥiŐār (5) yere beraber olmıŐ iken cenāb-ı Rābbū'l-'izzetūñ 'ināyeti ile keferenūñ aŐlā (6) barūtları almadı. Bi'z-zarūre ol ḥiŐāra zaferden ümīdi kesūp (7) ḥāib ü ḥāsir üzerinden alkup gitdiler ehl-i ḥiŐār emīn oldılar.

(8) Der-beyân-ı Sefer-i Feth-i Meton

(9) Mülûk-ı Frengistân huşuşen Venedik şahi birbirlerine ve Engürüs ve Leh ve Çeh (10) krallarına elçiler gönderüp: “Egerçi pâdişâh-ı İslâm, İnebahtı Kâ’ası feth (11) ve teşhîr eyledi. Fe emmâ cümle gemilerini bir teng limânda maşşûr etmişüzdür. Taşra (12) çıkması muhaldür. Ol bâbda ‘azîm tedbîrlerimiz vardır. Rûmeli memâlikinde (13) olan yerlerine Kori cânibinden hücûma fırsat zamânıdır. Dîn-i Mesîh’de (14) nâmûsını ve koñşuluk haqqını riâ’yet-i iktizâ etmişdür. Siz cânib-i berrden (15) biz taraf-ı bahrdan bezl-i maqdûr idelim. Engürüs hudûdına muttaşıl (16) olan memleketleri siz zabt idin; sevâhil-i deryâda olanları biz taşarruf idelim.(17) Türkleri memâlik-i kadîmemizden kalduralım.” diyüp ve buña müşâbih niçe beyhûde (18) kelimât yazup nefâis-i akmışeden bî-hesâb hedâyâ gönderdiler. Mülûk-ı kefer (19) dağı muqtedâ-yı dînleri olan bâb-ı ‘azime ‘arz eylediler. Ol dağı bu müşâvireyi (20) münâsib görüp cümleñiz yek-dil ve yek-zebân olasız diyü haber gönderdüğü sabikü’z-zikr (21) Preveze begi Muştafâ Beg’ün ma’lûmı olduğda derr-i devlete ‘arz eyledi. Pâdişâh-ı (22) sa’id dağı ol âhir-şitâda Vezîr Ya’kûb Paşa’yı nâm-dâr beglerden Keyvân Beg ile (23) Matrakçı İshaq Beg’i ve Bıyıklı Mehmed Beg’i piyâde ve ‘azabdan otuz biñ miqdârı leşker ile (24) ta’yîn buyurup kapudân Dâvud Paşa ve Muştafâ Beg’e dağı keştileri Meton ve Karon (25) cânibine ihrâc eylesin diyü fermân-ı hümâyûnları şadır olup cenâb-ı celâlet- {me’abları} dağı [363b] evvel behâr-ı huçeste âşârda ‘azîmet iderem diyü va’ d buyurdılar. Frengler ittifâk (2) ve cem’iyyetleri var iken muqâvemet idemeyüp mu’âvenet tevkiif ve baht-ı hudâdat ile (3) bād-ı murâd erbâb-ı cihâduñ keştilerine esüp leşker-i deryâ hurûş-ı İnebahtı (4) halicinden Meton ve Karon cânibine revâne oldılar. Her-çend ki leşker-i Freng (5) ol tār bogazda āheng-i ceng eylediler. Fe emmâ leşker-i İslâm’uñ üzerlerine (6) varamayup rû-yı deryâda uzağdan ta’arruza kaşd iderler idi. (7) Bi-avnilahi te’âlâ donanmâ-yı hümâyûn şihhat ü selâmet ile Meton Hişârî’na (8) irişdiler.

Der-beyân-ı ‘azîmet-i sultân

(9) Nigârende-i menâşir beyân Sultân Bâyezîd Hân’uñ bu fethinde beşâret (10) nâmesinüñ târihîni toköz altı sene yazup lakin ol sâluñ şürûh-ı (11) fütûhunuñ numûnesini dâstân-ı sâbıkda beyân eylemişlerdür. Çünkü sultân-ı (12) müşarün-ileyh İnebahtı Kâl’asın teşhîr eylediler. Ol kış darü’s-saltâna-i (13) Edirne’de kışlayup mühimmât-ı cihâdda bezl-i ictihâd eyleyüp evvel bahârda (14) sene-i mezbûre ramazânü’l-mübâreküñ sekizinci gününde ‘izz ü iqbâl ile (15) Edirne’den kalkup Mora’ya ve Londar’da? on sekiz gün tevaççuf (16) buyurup ıyd-ı adha irtesi Ya’kûb Paşa’nuñ gemiler ile Meton üstine (17) geldiği derr-i devlete ma’rûz olıcağdur. Dördinci gün Meton Hışarı (18) pîrâmeni merkez-i Râyât sultânı olup kâl’anuñ cânib-i berrisi leşker-i (19) deryâ-mişâl ile ve taraf-ı bahrisi sefâin-i nuşret hazâin ile ihâta olunup (20) şadâmat-ı kavâri’ le burc ve bârûsını yere döküp fethi qarîb olmuş iken Freng (21) kâfirlerinüñ üç yüz pâre gemileri üzerlerine gelüp cenge aheng eylediler. İki (22) taraftan ‘azîm ceng ü cidâl ve harb u kıtâl olup â’ dâ başları top taşları (23) gibi deryâda sekdürüp ‘akıbet bād-ı feth ‘ asker-i İslâm’dan yaña esüp Freng (24) gemilerinüñ ikisin alup içinde olan melâ’ini kâl’aya karşı siyâset (25) eylediler ve bir mâvnaların ğark ve niçe gemilerin harķ etdiler ve kâl’ayı [364a] ğırbâle döndürüp zafer şadedinde iken maḥşûr olan melâ’in tekrar (2) ğayriye gelüp muḥârebeye âġâz eylediler. Meger ki Freng pâdişâhından imdâd (3) ümîdinde imişler. ‘Asker-i İslâm ise imtidâd-ı muḥâşaradan huşûsen ol diyâruñ (4) harâret-i hevâsından muḥtaribü’l-hâl ve münkesirü’l-bâl olmuşlar idi. Zîrâ ol (5) memleket-i pür-menfa’atde evâsıt-ı faşl-ı zemistân hengâm-ı şükûfe-i târiḥ-i ergüvân (6) ve faşl-ı bahârda mevsim-i ḥâşad ve esmâr elvân idi ve vaḳt-i muḥâşara bu faşlda (7) vâki’ olmuş idi ki bahr-ı sipihr ğavş iden seratân harâret-i mihr gerdûndan (8) güyâ tâbe-i felekde biryân olmuş idi. Ol ecilden ekşer ehl-i Moşkov maḥvfü’l- (9) mizâc ve naḥîfü’l-ebdâm olmuşlar idi. Lâ-cerem sultân-ı mücâhidân inkisâr {du’â-yı sultân} (10) ḥâtır-ı mübârizândan mütee’sir olup âzürde-dil olmaġla rû-yı niyâzı (11) pâdişâh-ı bî-niyâz dergâhında hezâr ‘acz ü iftikâr ile ḥâke sürüp (12) feth ü nuşret leşker-i İslâm için istid’â eyledi ve ilhâm-ı Rabbâni ile (13) lisânına bu kelime cârî oldu ki bu kâl’ada olan müşriklerüñ ten ü cân

(14) ve hānmānlarına āteş-i ğāzab ehli işābet eyleye ve bu hişāruñ fetḫi müyesser ola. (15) Güyā ol demde nefis-i du‘ā-yı sultān kabūl olup ḳal‘a-i mezbūrede (16) olan kefer-i fecerenūñ hānmānları āteş-i ḫışm-ı Hūdā ile sūzān oldu. (17) Fe emmā kār-ı fermā-yı kārḫāne-i taḳdīr bu şūret ile nümāyān eyledi ki (18) beyān olunur. Pādişāh-ı Venedik dört pāre keştī-i bād-reftāri yarar (19) ve deryā ‘ilminden ḫaber-dār kāfirler ile ṭoldurup ve ol fedā-i melā‘ine (20) tenbīh eyledi ki: “Gice ve gündüz yürüyüp her ne vechle olursa ‘ale’l-ġafle (21) müselmānlaruñ keştīleri miyānından geçüp kendü gözi derūn-ı hişāra irişdüresin. (22) Ṭop u tūfeng ve tīr ü şimşīrden ḫazer itmeyüp fedā-vār ḳal‘aya girüp (23) gemileri āteşe urasız.” ol kāfirler daḫı ölüm eri olup yürüdiler. (24) Müselmānlar kāfirlerūñ üç yüz pāre gemilerin ḫasāret idüp tekrar iḳdām ve (25) cūr‘et ve bu vechle ḫiddet ü şiddetlerin taşavvur itmeyüp cümlesinūñ endişeleri [364b] ḳal‘a müte‘allik olmuş idi. Çünkü irādet-i Allah ḫavadiş-i rūzgārdan bir emrūñ (2) zuhuruna müte‘allik ola ‘uḳalānuñ tedābīri ‘avḳ idemez. Nitekim iza ecele’l-ḳader (3) baṭale’l-ḫazer ḫaber-i şāḫīhdür. Bir gün ‘ale’l-ġafle ol dört keştī üç yüz İslām (4) keştīlerinūñ miyānından berk-i ḫaṭīf gibi gūzār idüp şeyāṭīn-i ins gibi ki (5) ādemūñ mecārī-i dem ve laḫmine daḫl iderler idi. Leşker-i mücāhidānuñ vasaṭından ḳal‘aya (6) dāḫil oldılar ve fi’l-ḫāl ol dört keştīyi kendü elleriyle āteşe urdılar. (7) Pādişāh-ı ‘ālī-miḳdār bā-vücūd ḫilm ü vaḳār-ı bi-iḫtiyār ol cemā‘atūñ ṭalī‘a sipāḫına (8) ḫükm-i siyāset buyurdu. Lakin bu ḫāletūñ ḫudūṣı egerçi zāhirü’l-mekrūh görindi; (09) āmmā leṭāifi-i elṭāf-ı ḫafiyye-i ilahi muḳtezāsıyla ḳabīl-i tevbiḫ-i ‘āḳılān ve tehekküm (10) [...] ma‘dūd oldu ve ‘ālem esbāb-ı (11) zāhiriden ol nā-ümīdlik ‘ināyet-i ma‘būd ile ḫuşūl-ı maḳşūde mūntehī oldu. (12) Ol dört keştīnūñ Frengleri deryādan selāmet ile derūn hişāra irişdükleri (13) şād-mānīden ehl-i ḳal‘a ve şehir ol cemā‘ati istiḳbāl için Dervāze (14) tarafından deryā cānibine gıtdiler ki şafā geldiñiz diyü taḫsīn ü āferīn eyleyeler (15) ve herkes ol şād-kāmī ile şarāb-ı ğurūr ile sarḫoş olup ṭaraf-ı deryāda (16) ğurūḫ ğurūḫ meclisler ḳurdılar ve cem‘-i keşīr daḫı ol gemiler ile gelen esbāb ve edevātı (17) ḫaml ve naḳle mūbāderet idüp ve ṭop u tūfengleri ğalebe-i sipāḫ-ı İslām’dan ḫuzzār (18) çekmege muḳayyed oldılar. Zīrā‘ Ḳori cānibinde hişāruñ üstüvār olup (19) ḫandeklerūñ bülend olduğuna tamām i‘timādları var idi. Ol ecilden Ḳori (20) cānibine müstaḫfazlardan ḫālī ḳodılar.

Bu hâlde mühlîmân gayb-ı gûş-ı dil mücâhidâna (21) bu beşâreti irişdürdi ki çünkü Freng kâfirleri gemilerün kendü elleriyle (22) yaqdılar. Bu nişâne-i feth ve nuşret-i İslâm'dur. Pâdişâh-ı sa'îd dağı donanmâ-yı hümâyün (23) nîgeh-banlarına vesâir mücâhidâne ve bu hâkister olacağ harâbe te'hîre düşerse (24) menâşib-ı keşîreye müeddî olur. Bâri kefare ol gelen esbâbı naql etmege (25) meşgûller iken bu taraftan yürüyüş etsünler. Ümîzdir ki burûcai 'urûc [365a] müyesser ola didükde Anaṭolı Begler begsi Sinân Paşa açduğı gedikden (2) paşa-yı müşarün-ileyh ba'zı ümerâ ve dilâverler ile yürüyüş idüp ve ol (3) 'amîk hândeğlerden kemendler ve nerd-bânlar ile mümâna'at ve müzâhîmet bize burûca (4) 'urûc eylediler ve ḳal'anuñ künküresine a'lâm-ı millet-i Muḫammedi naşb olındı. (5) Eṭraf ü cevânibden mücâhidler bu hâlet-i zaferi göricek tarfetü'l-'aynda (6) divâr-ı ḫişâra leşker-i bisyâr şu'ûd eylediler. Küffâr-ı ḫâk-sâr 'ayn-ı behcet (7) ü istişârda iken ḫaber-i hücum sipâh-ı İslâm'ı derr-i dîvârdan işidüp (8) ḫâb-ı gürûrdan bîdâr olup hengâm-ı 'aşrdan işfirâr-ı şemse dek (9) bir mertebede muḫârebe etdiler ki bir 'aşrda vâḳî' olmamışdur. Aḫşâm (10) irişdükde küffâr-ı liyâmuñ muḳâvemete ṭâkatları olmayup gürûh gürûh (11) cây-i me'mene penâh eylediler. Ba'zılar ḫânelerinde müheyâ ola neṭ ve ḳarûre (12) ve ḳûmbâraları maḫallelerde olan gâzîlere atup müdâfa'ya (13) muḳayyedler iken pâdişâh-ı kerâmet-şî'âruñ du'asınıñ te'sîri zâhir (14) olup kendü elleriyle atduğları âteşler ile çüb-ı dirâhtdan (15) mebnî olan ḫânelerine ulaşıp cümle esvâḳ ve büyüṭ (16) şehir ü bazar yanup kâfirler şaşdılar. Âḫir-kâr ḫişârı 'asâkir-i (17) nuşret-kerdân aldılar ve ba'zı girizgâhlarda olan küffârı penâh (18) etdukları maḫallerden fermân-ı 'âlî mücibiyle çıkarup vaḳt-ı seherden (19) hengâm-ı çâşte dek cây-i me'mende küffârdan kimesne ḳalmadı. Ḥoy adların (20) ḳılıçdan geçürüp istiḫdâma ve ḳabûl-ı İslâm'a şalâḫiyyeti olmayanlardan (21) baḳıyyetü's-seyfi selâsil ü âḡlâl ile bâr-gâh-ı iclâle iletdiler. [...] (22) dağı gâzîler boyunların urdılar ve â'zam-ı kinâyesinde şalât-ı cum'ayı (23) edâ idüp sâir ma'âbid dağı mesâcid ḳılındı ve ḳadı ve diz-dâr (24) naşb olındı ve şehir ü maḫallâta işâbet iden âteşi söndürmek için (25) ve ḳal'anuñ harâb olan yerlerin ta'mîr için memâlik-i Anaṭolı'nuñ piyâde ve müsellaḫı [365b] ve 'azabları ile Anaṭolı begler begsi müşarün-ileyh Sinân Paşa ta'yîn olındı. İttifâḳân (2) leşker-i İslâm muḫaffer olup küffâr liyâmın

müdebbir olduğu hâletde Semendire (3) serhaddinden Evranos oğlu Aḥmed Beg tarafından iki cāsūs geldi. (4) Kefere-i fecerenüñ katlı olındukları siyâset-gâha iletdiler. Tamâm-ı müşâhede idüp (5) gördüklerinden sonra girü serhadde irsâl eylediler ki Engürüs kıralına (6) gördüklerin bildüreler Evranos oğlu daḥı gördüğünüz söyleñ diyü gönderdi.

(7) Zıkr-i Teshîr Hişâr-ı Anāvārîn (Navarin) ve Ḳoron

(8) Çün kîşver-i metîn-i Meton musahḥar-ı pâdişâh-ı baḥr u biz fermân eylediler ki: “Anāvārîn (9) Ḳal‘ası ile ḳal‘a-i Ḳoron daḥı teshîr oluna.” Ol ecilden zıkr olunan (10) ḳal‘alaruñ fethine vezîr müşterî tedbîr ‘Alî Paşa’yı nâm-zed idüp cânib-i (11) baḥrdan donanmâ-yı hümâyûn ile ḳapudân DâvudPaşa’yı gönderdiler. ‘Alî Paşa (12) muḳaddem Anāvārîn Ḳal‘ası üzerine varup sünnet-i nebevî üzre ol (13) mülâyemet ile haber gönderüp iṭâ‘ate da‘vet eyledi. Ḳal‘a-i mezbûre ehâlisi (14) muḳâvemete kudretleri olmamağla ehl ü ‘iyâlleriyile bir keştiye süvâr olup (15) Frengistân’a gitmek üzre âmân taleb eylediler. Paşa daḥı âmân iḥsân itmekle (16) ḳal‘ayı teslim eylediler ve ‘iyâl u mâllarını Frengistân’a naḳl eylediler. (17) Paşa-yı kişver-güşâ re‘âyâsını ḥarâce kesüp nâme-i fethi derr-i devlete irsâl (18) eyledükde ḥidmeti maḳbûl olup Ḳoron Ḳal‘ası fethine me‘zûn oldu. (19) Vezîr-i diger Ya‘ḳûb Paşa’yı daḥı güzîde dilâverlerle imdâde me‘mûr (20) eylediler. Sipâh-ı İslâm, Ḳoron etrafında naşb-ı ḥıyâm idüp paşa-yı (21) ‘âlî-maḳâm zâbiṭ-i ḳal‘aya peygâm gönderüp teklîf-i teslim-i hişâr eyledi. (22) Meton zâbiṭlerinüñ sergüzeştleri ehl-i Ḳoron’a müceb-i ‘ibret olmağın (23) ‘iyâllerini Frengistân’a naḳle istizân ve mâlların şıyânet için (24) istimân eylediler. Paşa, ol la‘înlere âmân ile Frengistân’a gönderüp (25) feth-i Ḳoron ḥuşûle müyesserun olıcaḳ ümerâ-i ‘izâm ile dergâh-ı [366a] şâh-ı felek maḳâma yüz sürdükde mazḥar-ı ikrâm olup serbestlik üzre (2) Mora eyâleti paşa-yı mezbûre ‘inâyet buyurıldı ve ümerâ ve sipâha bahşış (3) ü in‘âm olunup ‘Alî Paşa teshîr-i beḳâyâ-yı kılâ‘ için ibḳâ olunup (4) cenâb-ı celâlet-me‘âbları serîr-i sa‘âdete mu‘âvedet buyurdılar. Mevlânâ Lâmi’yi (5) feth-i bilâdü’l-Freng diyü târiḥ dimişdür ve paşa-yı mezbûr zabṭ-ı ḥudûd ile {târiḥ-i feth-i mezbûr } (6) muḳayyed oldu.

İrtidād-ı Anāvārīn ve Diğer Teshīres

(7) ‘Alī Paşa, faşl-ı zemistānda ba‘zı kılā‘-ı muhtaşaranuñ fetħi endişesinde iken Anāvārīn (8) Qal‘ası’nda ve havālīsinde iltizām hārāc iden küffār-ı Freng hākimlerine nihānī (9) haber gönderüp gemiler ile hafıyyeten gelmelerin istid‘ā vü ta‘ahhüd-i teslīm-i hişār etmişler. (10) Hākim-i Freng daħı keştiye müstevfī ālāt-ı ceng ile bir miqdār leşker-i Freng gönderüp (11) qal‘aya qarīb geldüklerinde kendüleri bāzergānlar şüretinde gösterüp (12) qal‘a hākimine hedāyā-yi nā-me‘dūd ile varanlar dāmenleri altlarında gizledükleri (13) ālāt-ı hārble derbānları qatlı eylediler ve ehl-i qal‘a ile yekdil olmağla hākim-i (14) qal‘anuñ tenhāsına varup fi’l-hāl başın kesüp ve müstahfazlarıñ üzerlerine (15) üşüp muhārebeye mübāşeret eyledüklerinde gemide olan Frengler qapudan (16) içerüye koyilup ve müttefik olan ehl-i qal‘a daħı yer yer hücum idüp (17) qalayı zabt eylediler ve müselmānlarıñ ekserīn şehīd idüp ba‘zıların esir eylediler. (18) ‘Alī Paşa İstefe ve Ahrese fetħine ‘āzīm iken bu qazıyyeden haber-dār (19) olıcaq taqdīm-i ehemme sālīk olup hişār-ı mezbūrūñ muhāşarasına müsāra‘ at (20) eyledi ve bu ahvālī dergāh-ı āliye ‘arz idüp cānib-i deryādan (21) ‘adā imdādını qat‘ için birkaç pāre qadırğa recā eyledi. Pādişāh-ı (22) sa‘īd daħı otuz pāre qadırğa ile Kemāl Re‘īs’i irsāl buyurdılar. (23) Anāvārīn önüne geldükde qal‘a limānında olan kāfir gemilerine hücum (24) idüp hāmle-i ūlāda kāfirūñ sekiz pāre gemisin alup içinde (25) olan kefere-i fecereyi qılıçdan geçürdiler. Paşa ile gelen dilāverler [366b] bālā-yı burūca ‘urūc idüp ‘adā-yı dīne ġālib-i muṭlaq oldılar ve dest-i (2) çenber-güşā ile hişāruñ qapuların açup üç biñe qarīb hārbi kāfiri (3) ele götürdiler. Paşa-yı Behrām intikām cümlesini şühedā-i ehl-i İslām’uñ mücāzātına (4) qatlı eyledi ve leşker-i muzaffer her taraftan derūn hişārı gāret idüp (5) şanādīd-i müşrikāndan dört yüz üstüvār ġāyet-i ıztırārdan bir burc-ı bülend (6) kapanup āmān taleb eylediler. Tazarru‘-i bisyārdan sonra bir keştiye koyup (7) geldükleri rāhdan hāib ü hāsir yıkılıp gitdiler. Anāvārīn Qal‘ası müceddeden (8) fetħ olunup rahne-dār olan dīvārı ta‘mīr olındı ve hidmetinde (9) bulınanlara istihşān olındı [...] (10) müşarū’-ileyh ‘Alī Paşa toquz yüz yedi senesi behārında mezbūr İstefe (11) Qal‘ası’nuñ üzerine varup evvelā qanūn-ı

ma' hūd üzre al' a ehline (12) bir k rd n elçi gönderüp istim let ile ' i ' ate da' vet eyledi;  mm  (13) k firler al' alaru n ha netine ' itim d idüp ' in d eyledükleri ecilden (14) muaara olunup ceng-i sult n  oldu. Tefviki-i H d  hem n ol gün (15) ruhs re-i fetih  yine-i tigh-i g z tdan yüz gösterüp ebv b-ı zafer g  de oldu. (16) Egerçi m c hidlerden ok kimesne eh det erbetin n  eylediler. Lakin hi r-ı (17) abza-i taarrufa gird kden o ra k ff r-ı h ks re atl-i  mm olunmaqla intik m olundu. (18) Baıyyet 's-s y fdan bira m tehevvirler ulede ma r olup  m n taleb itmekle (19) al' adan a' -ı ' al ka etd klerinden o ra c nlarına  m n verildi. G ziler (20) bir vechle muqtanem oldular ki hem n sultan i n humsdan dört yüz nefer (21) esir-efraz olunup n m -d r-ı fetih i n derg h-ı '  liye gönderildi. (22) al' a-i mezb ren n yıılan yerleri meremmet olunduktan o ra paa-yı kiver-g   (23) alkup Ahtibos? al' ası' nu n üzerine müteveccih oldu ve emr eyledi. G z t-ı (24) İsl m al' ayı muaara idüp bir gün bir gece ' ale'l-ittis l ceng   cid l (25) idüp etraf-ı d v rdan rahneler bedid r oldu. Ma r olan [367a] meh rlar h c m-ı leker-i man re mu vemet idemed klerin m l haza idüp bi'z-zar re (2) ma m-ı tezellül ve ar ' at n olup  m n taleb eylediler. Paa daı  m n virüp (3) vaan-ı alilerinden ihr c idüp yerlerine ehl-i İsl m isk n eyledi ve marıp ve {ve Atina al' ası daı  m nla fetih olundu.} (4) zeminden huusen Endülüs vil yetinden k ff r istil sıyla per kende olan (5) m selm nları getird p temekkün etd rdi. Ol memleket ken r-ı dery da mu' ber-i t cc r (6) bi-ar olmaqla ma' m r u  b d n oldu ve paa-yı hamide hi l müreffehü'l-b l oldu.

(7) Zikr-i  hir oden-i fitne-i  l-i araman

(8)  h-ı hucesse hi l n iki s l İnebahtı ve fetihlerine itig l (9)  zre olduını Turg d ve Vars k begleri fırsat bilüp araman olı (10) İbr him Beg' n bir deri İmirz  Beg' n olı olan H c  Hamza Beg, Mutafa (11) n m olını ev n-ı ab sında ' acele aup sel tin B yındırın n inir z  ciheti ile (12) ' Arab u  m memleketine müteveccih olduun iitd klerinde mezb re mekt blar gönderüp (13) araman olı evl dından olup

nâmi İbrâhim'dür diyü elsine-i 'avâma (14) düşürdiler ve yanına düşüp ol meçhülü'l-beniye Rûm'a götürdiler ve Tâş (15) Eli'nde sakin olan müfsidân-ı kadîm-i Karaman istikbâl idüp Tâş Eli'ne (16) götürdüp mesned-i hükûmete iclâs eylediler. Çünkü Lârende nevâhinde (17) mâni' ve dâfi' yoğ idi. Meydânı hâlî bulup re'âyaya te'azzi etmeyle âgâz (18) eylediler. Bu ahyâr iştihâd bulduğda Beg Şehri hâkimi olan şehzâde Şehensâh (19) oğlu Sulţân Meḥmed kendü mülâzımları ile üzerine varduğda egerçi (20) karşı turamayup tâş iki kühistâne firâr eylediler. Lakin henüz (21) ol ḥudûdda fitne vü fesâdları münkaṭı'ı olmadı. Ol ecilden (22) Amasiyye'de taht-nişîn olan şehzâde-i 'âlîşân Sulţân Aḥmed Ḥân (23) bî-tevaḫḫuf kendü leşkeri Karaman memleketi ḥudûdına müteveccih oldu (24) ve Zülqadr oğlu 'Alâü'd-Devle Beg ferzend-i ercendi Şâhrûḫ Beg'i (25) birkaç biñ dilâverler ile şehzâde-i müşârün-ileyhün mülâzemetine gönderdi [367b] ve şehzâde Sulţân Meḥmed daḫı ḫaşşa 'askeri ve vâlidinün ḫapusu ḫulları Lârende'de (2) ḡam-ı büzürg-vârına mülâkî olup ma'ıyyet ile Ḥorendi? beli râhından ol ḫâricilerün (3) maḫarrlarına müteveccih oldılar. Ol gümrâhlar âgâḫ olıcak muḫâvemete tâḫatları (4) olmayup Tâş Eli kühistâne firâr eylediler. Faşl-ı zemistân irişüp berk (5) ve bârândan firâra mecâl olmamağla ol merd-i Aḥmed tariḫine sülûk idüp Sulţân (6) Aḥmed, Amasiyye'ye ve Sulţân Meḥmed vâlidî ḫidmetine müteveccih olup tafşîl hâlî dergâh-ı (7) 'âlîye 'arz eylediler ve minha: pâdişâh-ı sa'îd Meton ḡazâsından (8) muzaffer ve mutaşavver ve darü's-salţâna-i Edirne'yi teşrîf buyurduğda ḥudûd-ı Karaman'da ḫâdiş (9) olan fitnenün def'i için vezîr-i â'zâm Mesîḫ Paşa'yı serdâr idüp Anadolı ve (10) Karaman'ın ümerâ vesâir leşkeri ile ta'yîn eyleyüp dergâh-ı 'âlî silih-dârları (11) ve 'ulüfeciyânı üç biñ nefer yeñiçeriler ile dört biñ nefer 'azab tâifesiñ ḫoşup (12) toḫuz yüz yedi ramazânında vezîri müşârün-ileyh Üsküdâr'a 'ubûr eyledi. Vilâyet-i (13) Karaman'a irişdükte evvelâ şâhzâde Sulţân Şehensâh ḫidmeti ile müşerref (14) olup Lârende cānibine müteveccih oldılar. Şehzâde-i müşârün-ileyhi ḫavâşşı ile (15) Lârende'de tevaḫḫuf itdürüp güzer-gâhları muḫâfaza için Tâş Eli nevâhinde (16) nâm bir ḫal' a binâ etdükdün sonra Mesîḫ Paşa 'askeri üç bölük idüp her taraftan (17) ol meçhülü'n-nesebün ve tevâbi'nün firâr idecek yolların sedd eylediler. Muḫarrik-i (18) fitne vü fesâd olan Turgûd ve Varsâḫ begleri etdüklerine nâdim olup

(19) vâkı' olan nâ-ma' kûl ve za' fların cehl ve nâ-dânlıklarına haml idüp (20) ol şahş-ı müdde'î memleketlerinden nefy idüp hezâr-ı darâ'at ile izhâr-ı (21) 'ubüdiyyet eylediler. Paşa dağı ma' zeretlerin ma' kûl görüp ma' zeretlerin (22) maqbûl eyledi ve şanâdîd ve eşrâf-ı kavm-i Varsâka halklar virüp ol (23) âteş-i fitneyi sevindürdi. Mezkûr mechülü'n-neseb tağdan tağa düşüp (24) hudûd-ı memâlik-i Şâm'a varduğda kendüyi âl-i Karaman'a mensûb itmekle Haleb (25) melikü'l-ümerâ-i sultân Mısr'a 'arz eyledükde sultân müşârün-ileyh sultân-ı sa'id [368a] hayr-ıhâlık yüzünden fermân eyledi ki ol mādde-i fesādı maḥbûs-ı habs etdi (2) eyleyeler ol dağı bir vechle gümnâm eyledi ki ism ü resmi hiç ma' lûm olmadı. (3) Âl-i Karaman'ın min ba'd nâm ü nişânları ma' düm oldı. Mesîh Paşa dağı 'askere (4) icâzet idüp kendüsi dergâh-ı 'âlî mülâzemetine müteveccih oldı.

(5) Kışsa-i teşhîr-i Hişâr-ı Dırâc

(6) Kılâ'-i metîne-i küffâr-ı hâksârdan Dırâc Hişârı, Rûmeli memleketinde âyine-i kadîmeden (7) istihkâm üzre bir hişâr olup 'azîm limânı olmağla küffâr gemileri ekser (8) evkâtda metâ'ların etraf ü eknâfe maḥall-i mezbûrdan çıkarırlar idi ve kal'a-i (9) mezkûre İlbaşan sancağı toprağında olup memâlik-i İslâmiyye'ye kurb civârı (10) var idi. Lakin kenâr-ı deryâ-yı Freng'de vâkı' olmağla selâtin-i sâlifeye fetḥ (11) müyesser olmamış idi. Sultân Bâyezîd Hân'ın zamânında deryâ kenârında olan (12) kılâ' meftûh olduğda kal'a-i mezbûrenün teşhîri İlbaşan sancağ begi (13) olan İsa Beg oğlu Meḥmed Beg'e fermân olunmağın mezkûr Meḥmed Beg fermân-ı (14) 'âlî mücebince toḡuz sekiz şühûrında teşhîrini murâd idinüp evvelâ tefahḡuş-ı (15) aḡvâl için cāsûslar gönderdükde içinde olan muḡafızları kemâl-i (16) emn ü emân üzre olup müddet-i 'ömrlerinde ceng ü cidâl görmemiş gâfiller (17) oldukların ḡaber virdiler. Mîr müşârün-ileyh fırsatı ḡanîmet bilüp ba'zı ümerâ (18) ve mücâhidinün ittifâkı ile ale'l-ḡafle hişârın üzerine ılḡar eyledi. Avlonya Begi ile bir miḡdâr dilâverleri bir maḡalde muḡtefi idüp kendüsi (20) ma' dūd-ı kalîl ile muḡârebeye iḡdâm eyledi. Küffâr-ı nâ-dân mücâhidânı (21) gözlerine yeñdürüp kal'adan taşra çıḡdılar ve 'asker-i İslâma mestâne

(22) ve bî-bākâne hücum eylediler. Gâzilerün birkaçı şehid olıcağ Meḥmed Beg (23) şüret-i giriz ile muḳâbeleden yüz döndürdiler. Kefere-i fecere ḥarış (24) ü cîr olup ardlarına düşdiler. Gemin maḥaline irdükleri gibi ol (25) ricâlü'l-ğayb-miṣâl nihân olan pehlivânlar puşudan çıḳup maḥzâzile [368b] kılıç üşürdiler ve kimin esir idüp kimin düşürdiler ve ceng iderek (2) içlerinde ḳarışdılar. Çünkü derün ḥişâr sipâh-ı İslâm'dan tıldı. (3) Ḥişâr-ı âbdân küffâr ḍarb-ı şimşir ile muḥafızân-ı ervâḥdan ḥalî oldı. Muḳaddemâ (4) hergiz leşker-i İslâm görmeyüp ḥişâr ḥüsn-i tevfiḳ-i Kird-gâr ile ḥayṭa-i teşḥire girüp (5) mücâhidler muḡtenem olup ser-^ç asker-i nuşret-şî^ç ar kilidi ḥişârı hedâyâ-yi bî-şümâr ile (6) şâh-ı kâmkâre gönderüp tafşil-i ḥâlî ^ç arz ü iş^ç ar eyledi. Ümerâ ve sipâha (7) teraḳḳî ve baḥşış ve iltifât ve nevâziş olup gâyetle vâsi^ç olmağın ḳadar (8) ḥâcet-i ta^ç mîri ile iktifâ vesâir yerlerinde teskîn-i re^ç âyâ ḳılındı. Ḥâliyâ (9) cihâd ehlinün mazbûṭı ve düşmen-i dînün maḥsûd ve maḡbûṭıdur.

(10) Hücûm-ı düşmen-i dîn ber-Midilli

(11) Venedik ḥâkimi ile Franca pâdişâhı ki a^ç zam-i mülûk-ı küffâr-ı bed-fi^ç âldür. (12) İnebaḥtı ve Meton ve Ḳoron, Venedikler elinden nez^ç olınuğundan (13) intikâm ḳaşd idüp birbirleri ittifaḳ eylediler ve Franca pâdişâhı (14) Venedik dojına mâl-i firâvân ile imdâd idüp birâder-zâdesin (15) iki yüz pâre keştî ile ṭoḳuz yüz ṭoḳuz rebî^ç ü'l-evvelinün memâlik-i maḥrûsadan (16) Midilli cezâresine müstevlî oldılar. Üç yüz biñe ḳarîb Freng leşkeri (17) her ṭarafdan ḥişârı muḥâşara idüp yigirmi gün ^ç ale^ç tevâlî döndiler (18) ve vilâyet ve ḳurâyı gâret ve târâc eylediler. Bu ḥaber-i pür-zarardan memleket-i (19) Manisa fermân revâ olan şehzâde Sulṭân Ḳorḳud âgâh olıcağ (20) âsitânesi ile ḳullarından sekiz yüz dilâverler ile siliḥdârlar âğâsını (21) Ayazmend'e gönderüp Ḳaresi sancağını daḥı sancağı ^ç askeri ile şehzâde (22) ḥidmetine muvâfaḳat idüp bir şeb-i târikde ḥişâra nezdik oldılar (23) ve Ayazmend'e birkaç muḥtaşar keştîler var idi. Şehzâdenün mülâzımları olan (24) gâziler süvâr olup tedbîrâtle cezâyeye geḳüp ba^ç zı maḥallerde pinhân olup (25) derün-ı ḥişârda duḡüle müteveccih oldılar. Nâ-gâh küffâr-ı eşrâr sipâh-ı İslâm'dan [369a] ma^ç dūd-ı mezbûre ile ḥişâr kenârına vuşullarından âgâh olduḳlarında (2) sedd-i râh eylediler. Gerçi ḥîn-i muḥârebede ba^ç zı

mücâhidinle silihdârlar âğâsı (3) şehîd oldılar. Lakin bakıyye-i güzât berķ-i hâţif gibi kefere şaflarını yarup (4) hişâra girdiler. Bu haber-i hâil dergâh-ı pâdişâha vâşıl olıcaķ hâzır (5) bulunan keştîleri rikâb-ı hümâyûn mülâzımları olan sipâhle taldurup (6) Hersek oğlı Vezîr Aĥmed Paşa'yı serdâr idüp Anaţolı begler begsi (7) Sinân Paşa dağı emr olındı: "Taĥt-ı hükümetinde olan 'askeri (8) Ayazmend'e götürüp donanmâya mülĥaķ ola." Aĥmed Paşa, Midilli ĥurbüne {sene-i mezbûre cemâziye'l-evvelisinde} (9) irişdükte Freng ĥaravulı görüp muĥâşaraya meşğûl olan maĥzûllere (10) ĥaber viricek dîvâr-ı hişârda olan raĥnelerden yürüyüş (11) eylediler. Franca pâdişâhımuñ birâder-zâdesi ki sedd-i leşker-i Freng (12) idi. Zûr-ı bâzûsına 'itimâd idüp ĥâyet ĥurûrından ĥal'ada (13) maĥşûr olanları göze göstermeyüp raĥne-i büzûrgdan derûn hişâra (14) yürüdi. İttifâķân muvâfaķat tevfiķ-i kird-gâr ile bir dilâver râst (15) gelüp ol kibr-i maĥrûruñ başın kesdi ve kellesin ĥulede nîze (16) dikdi. Müselmânlar şâd-mân olup taĥl-ı beşâret çaldılar. Franca (17) leşkeri serdârlarınıñ seri nîze efsedi olduĥun göricek (18) başların alup ĥaçmaķ üzre oldılar. Venedik 'askeri dağı (19) anları görüp keştî-i ĥayrete süvâr olup memleketlerinden nâ-gâh ĥaçdılar. (20) Bu ĥaber-i meserret eşer-i pâdişâh-ı baĥr u bize ma' rûz olıcaķ Aĥmed Paşa (21) rücû'le me'mûr olup ta'mîr-i hişâr Anaţolı begler begsi Sinân Paşa (22) tevfiż olındı. Sinân Paşa, Ayâzmen'den naĥl-i esbâbı binâ idüp (23) raĥne-dâr olan hişârı ma'mûr ü üstüvâr eylediler. Vaĥı'a (24) 'acîbe Hersek oğlı Aĥmed Paşa istiĥlâşına kendüyi girdüĥü ĥünüñ (25) ĥicesi Ğalaţa Hişârı'na âteş düşürüp vezîr-i â'zam Mesîĥ Paşa [369b] ve yeñiçeri âğâsı Ğaragöz Aĥa yeñiçerilerle vasaţ-ı leyde Ğalaţa'ya vardılar. (2) Bunlar varınca âteş bârût irişmegin maĥzenine irişmegin maĥzen ĥulesi perrân olup (3) Mesîĥ Paşa, Ğaragöz Aĥa ile Ğalaţa ĥâzısı ile bir dükkân öninde (4) tûrup yeñiçeriñ semender-vâr âteşe ĥirmişlerin temâşâ iderken bu seng-i (5) ĥirân ĥule-i âsumâna perrân olup bir ândan şoñra inüp ĥâzı ile paşanuñ (6) rânların şikeste vü ĥired eyledi. Beşinci ĥünde paşâ ile ĥâzı ikisi dağı (7) emr-i Ĥüdâ-yı zevâl ile dâr-ı beķâyâ irtihâl eylediler.

(8) ‘Azm-i Kıvılbâş [...] hadd-i Rûm

(9) Egerçi kıvılbâş-ı bed-ma‘âşuñ zuhûr u hürücü selâtın Bâındırî hem-‘aşr-ı
(10) Sulţân Bâyezîd Hân oldukları maħalde taħrîr olınmış idi. Lakin bu maħalde (11)
daħı zikrî iktizâ itmekle tekrâr olındı. İcmâli budur ki Şâh (12) İsmâ‘îl Bin Şeyh,
Haydâr-Erdebilinüñ babası mezķûr Şeyh Haydâr, sekiz yüz toķşan (13) üçüncü sâlün
cemâziye’l-âhiresinde Bâındırî Ya‘ķüb, pâdişâh tarafından (14) Şirvânşâh’a imdâd
içün sipâh-ı bî-şümârla giden Süleymân Beg muħârebesinde (15) helâk olduķda tıfl-ı
nâ-resîde olmağın mürde-i ecdâdı ol menba‘-ı (16) fesâdı pinhân idüp Geylâne
iletmişler idi. Geylândan çıķup (17) Erdebil’e geldi ve te‘âķub feterât-ı mülük-ı
bâındırıyyeyi fırsat bilüp (18) hürüc eyledi ve babası ķanını da‘vâsı ile ‘Acem iķlîmine
ğavğâ bırağup (19) babasınıñ bî-hadd mürîd ve aħbâbın cem‘ idüp bulduğı ehl-i İslâm’ı
(20) ķatl eyledi ve Şî‘a âyînini işâa‘t ile niçe ‘ulemâyı izâa‘t etdi (21) ve bi’l-cümle
eşķiyâ-i Haydariyye ile nice mülhid-meşreb râfizî mezheb-i Etrâk-ı (22) bî-idrâki yanına
cem‘ idüp toķuz beş târiħinde Şirvân hâkimi olan (23) Ferruh Yesârı ķatl etdi ve toķuz
yüz yedi senesinde Elvend? Mîrzâyla (24) muħârebe idüp mülkine mutaşarrıf oldu.
Ecdâdı hulefası Rûm’a (25) münteşir olmağla aħbâbı bî-ķesâb olup ekşeri muħârebât-ı
mütevâliyesinde [370a] kırılmağla ensârı az ķalıķak Erzincân’a geldi. Ol eñnâda pâdişâh-ı
sa‘îd (2) Sulţân Bâyezîd ol sitem-pîşe ķudûmından endîşe idüp Yahyâ Paşa’yı Anatolı
(3) ‘askeri ile Engürü’ye gönderdiler ve Kıraman ‘askeri Aķsarây’da ve Rûm (4) çerîsi
Şehzâde Sulţân Aħmed yanında cem‘ iyyet eylediler. Şâh-ı dâlâlet penâh-ı eşķiyâ-ı (5)
Rûm’dan niçe biñ güm-râh cem‘ idicek girü dönüp Bâındırîlerle cenge şürü‘ (6)
eyledi. Rûm’a geldükden müradı mücerred cem‘-i sipâh idüğü ma‘lûm olıķak âmâde (7)
olan ‘asakir-i manşüreye destûr virildi. Cânib-i şarķa añunla giden (8) ħaricîlerün ekşeri
Teke ve Ħamid vilâyetinden olmağın ol memâlikde anlara (9) aħbâb nâmına [...] sürüp
Meton ve Kıron taraflarına gönderdiler (10) ve ümerâ-i ħudûda âĥķâm-ı muţâ‘a iblâğ
buyurdılar ki min ba‘d şûfi nâmında (11) bir ferdi geķürmeyüp mesâliki zâbt ideler.
Yollar bu vechle mesdûd olup (12) Erdebil oğlı kendüye a‘vân ve ensâr vürûdından
me‘yûs olıķak toķuz yüz (13) sekiz senesinde derr-i devlete nâme ile ‘arz-ı ‘ubûdiyyet

ve ecdâdı aḥbâbınuñ (14) ‘Acem diyârına teveccühlerine icâzet istedi; ämmâ kelâmı maḥbû‘ ve peyâmı (15) mesmû‘ olmadı.

Zıkr âverden-i kerîme-i Cem‘

(16) Toḫuz yüz sekiz senesinde Hicâz pâdişâhı Şerîf vefât idüp iki (17) oḡlı ḫalmaḡla aralarında münâza‘ a-i keşîre vâḫı‘ a olıcaḫ biri emîr (18) ve biri ḫüddâm olup ḫüccâcı yaḡmâ vü tâlân iderler idi. Âḫîr ümerâsıyla (19) meşveret eyledükde ümerâdan biri Sulṫân Cem‘ kerîmesini kendüye tezvîc şartıyla (20) ol ḫarâmî-İ ‘Arab’uñ nâire-i fitnesini itfâya iltizâm itmiş. Sulṫân-ı Mışır daḫı (21) ḫabûl idüp cündîler ile Mekke-i Mükerra Şerîfi’nüñ oḡlı üzerine (22) teslîṫ ü irsâl eylemişler. Bu eşnâda Cem‘ Sulṫân kerîmesini ṫaleb içün (23) bâb-ı sa‘âdetden siliḫdârlar âḡası Ḥaydar Aḡa, muḫadderât ve ṫavâşî (24) ve levâḫîḫ ve ḫavâşî inzimâsıyla risâlet-i ṫarîḫ üzre gelmegin Sulṫân-ı Mışır (25) muḫalefetine iḫdâm idemeyüp tevḫîr ü iclâl ile teslîm ü irsâl ile [370b] bunlar Ḥaleb’e gelince ḫâkim-i Hicâz üstine varan biñbâşî ḫaşmına zafer bulup (2) Mışır’a mu‘âvedet eyleyüp ṫaleb-i incâz-ı mev‘ûd etdükde sulṫân-ı Mışır’a ‘itizâr (3) idüp didi ki: “Rûm pâdişâhı istiḫḫâḫ-ı şer‘i ile ṫaleb eyledi. Muḫalefet (4) nâ-meşrû‘ olmaḡın muḫtezâ-yı şer‘ ve ḫânûn üzre ḫaḫḫ-ı müsteḫâḫına (5) teslîm eyledik.” Ol biñbâşî bu cevâb ile müteselli olmayup hevâdâri (6) olan ümerâ ile ittifaḫ idüp sulṫânı öldürüp yerine Mışır’a sulṫân (7) oldu ve nâ-merd idindüḡi kerîme ardınca hecinlerle ilḡarcı şaldı. (8) Anlar Ḥalebe vâşıl olınca memâlik-i maḫrûsadan her ḫayliyyeye gelmiş bulındılar. (9) Bâb-ı sa‘âdete geldükde Sinân Paşa, oḡlına nâm-zed idüp ‘aḫd-i cem‘iyyet (10) toḫuz yüz toḫuz senesinde vuḫû‘ buldı. Kimesnenüñ kimesne ta‘ yînin olamaz.

(11) Der-beyân-ı zuḫûr-ı ḫaḫṫ ü vebâ

(12) Mâye-i tâ‘sia evâilinde Rûm diyârına vebâ ü ḡalâ istîlâ idüp (13) üç yıl ṫa‘ûn ve altı yıl ḫaḫṫ mütemâdî olup elli altı dirhem (14) nânı bir ‘Oşmâniyye alan şâd-mân olurdu. Yalı ṫaraflarında (15) iki aydan ziyâde itmeksiz geḫinüp giyâḫ [...] tenâvül eyledükleri menḫûldur ve daḫı (16) mevâzi‘-ı yâbisede ‘uyûn u enhâr-ı câriyye peydâ

olup hatta Beg Şehir Gölü taşup (17) Konya şahrâsı deryâ-mişâl olup toköz yedi târihinde iki seneye degin (18) ziyâde ifrât üzre oldı. Siyâset-i Kâra Tırmiş Bâmer şâh-ı sâ'îd (19) deryâ 'âleminde Mâhir Kâra Hâsan nâm kâdırğa re'îsi Meton seferinde Venedik kâfiri ile (20) muhârebe iden Burâk Re'îs'ün hark ile ğark olan gemisinde bulunup darb-zen (21) cüzi ile şehîd olıcağ Kâra Tırmiş nâm birâderi ol cây-i [...] turmayup (22) Seferihîşâr'da gemiler yapdurup kat'-ı tarîke sâlik ve birkaç yıl harâmilik (23) eyemekle ziyâde işrâba mâlik olduğı ma' rûz olıcağ on pâre kâdırğa (24) tonadup içlerine beş yüz yeñiçeri koyup gönderdiler ki ol harâmiyi (25) ele götüreler bunlar varup Kâra Tırmiş'ün menzilin başınca kendi tağyîr-i şekl [371a] ve libâsla kaçup hâlâş oldı. Âhir evin yağmâ idüp beş yüz yelken ve leşker (2) vesâr âlât ü nihâyetsiz top u tüfeng ve esliha-i ceng bulup mîrî için (3) zabt etdiler. Birinci yıl beyâbânlarda göziken 'âkıbet Aydın beginün niçesine girüp (4) derr-i devlete gönderdi. Toköz yüz toköz zi'l-hiccesinde Kâra Deñiz yaylağları kenârında (5) ol bed 'ameli ziver siyh çüb idüp 'ibret-nümâyı eşkiyâ eylediler. Bir iki yıla dek (6) deryâ reh-zenlerinden hiç âhd zuhûra çıkmadı. 'Alî Paşa vezîr-i â' zam olduğudur. (7) Pâdişâh-ı sa'îd Sultân Bğyezîd'ün ahlât-ı reddiyyeden mizâc-ı şerîfleri muhtâc-ı (8) 'ilâc olmağla zabt-ı memâliki erkân-ı devlet 'uhdesine tevfiğ eyleyüp vüzerâ (9) ve erkân ise ihmâl üzre hareket etdüklerinden memleket ihtilâle düşüp (10) eşkiyanun zuhûrî erkânun celb-i mâle iştiğâllerinden ve 'adem-i takayyüd ve ihmâllerinden (11) idüğü zâhir olıcağ birkaç gün dîvân itmeyüp 'âyânı huzûrlarından (12) dūr u hizzi iltifâtdan mehcür buyurdılar ve Mora muhâfazasında olan (13) vezîr-i hâdim 'Alî Paşa'yı götürdüp toköz yüz on iki şühûrında vezîr-i â' zam (14) idüp mağâlîd-i umûr-ı cumhûrî yed-i taşarrufına teslim buyurdılar. Ol dağı nazm-ı ahvâl-i (15) iştiğâl ider oldı. Cümleden harâmi levendlerini bend için birkaç kıt'a (16) kâdırğalar ile silihdârlar kethüdâsı Kâraçin Ağa oğlu Ahmed Beg'i güzîde silihdârlara (17) serdâr idüp ve beş yüz yeñiçeri zamm idüp gönderdi. Anlar dağı [...] (18) bed-kârları şikâr idüp selâsil ü âğlâl ile bâr-gâh-ı celâle götürüp (19) siyâset ile tekmîl-i riyâset eylediler ve bu eyyâm Rodos kâfirleri Mentese (20) vilâyetinden birkaç karye halkını esîr ve mâlların yağmâ eylediler.

(21) **H̄arb-i Şāh-ı Sūr̄h ‘Alaü’ d-Devle Beg**

(22) Kızılbaş şāhı Şāh İsmā‘īl, Zülqadriyye hākimi ‘Alaü’ d-Devle Beg’ün (23) bir duhter-i bedi‘ü’l-ḥamālinūn evşāfını istimā‘ eyledükde toḡuz yüz on (24) üç ramazānuñda elçi gönderüp dāmādı olmaḡla raḡbet göstericek (25) ‘Alaü’ d-Devle daḡı tecvīz itmiş iken diyānet merāsimini şıyānet etdüḡin [371b] ma‘lūm idinmekle ḡarābetden imtinā‘ eylemiş idi. Çün Zülqadr vilāyetine duḡul (2) memālik-i ‘Osmāniyye’den ‘ubūra mevḡūf idi. Niyāz nāme gönderüp ‘ubūr idüḡinde (3) i‘tizār eyledi ve bi’l-cümle mezbūr Şāh İsmā‘īl, Zülqadriyye vilāyetine varup (4) muḡārebe etdükdē ‘Alaü’ d-Devle’nūn bir oḡlın ve iki nebiresin tıttup muḡābelesin (5) kelleyi nābūd idicek ‘Alaü’ d-Devle ḡaçup bir kūhistāne taḡaşşūn eyledi. (6) Ol ferīḡ ḡurūc-ı mezkūr kūh beyninde ‘urūc idemeyecek dāmen-i kūhistānda (7) kūh-vār şābit ü üstüvār oldı. Şāh-ı ‘ālī-cāh ḡıfz-ı memleket iḡün beş biñ (8) yeñiçeri ve Anaḡolı ‘askeri ile Yaḡyā Paşa’yı Engüriyye’de tırmaḡa gönderdüḡi (9) Şāh İsmā‘īl’ün ma‘lūmı ve sulḡān-ı Rūm ḡātır-ı şerīfine şüphe taḡarruḡı menḡūbı (10) olıcaḡ vezīr-i müşiri Şeyḡ Necm Geylānī, şavāb-dīde mu‘āvedet idüp ‘Acem diyārına (11) gitdi. Naḡl olunur ki ‘Alaü’ d-Devle’nūn ol iki nebiresin kebāb etdürüp (12) {ekl-i kızılbaş laḡm-i ādemirā} merdesi olan [...] tezhām ve tehālūk iderek ekl eylemişler [...] (13) te‘ālī ve [...]

Tenbīh

(14) Pādişāh-ı sa‘īd Sulḡān Bāyezīd ‘aleyhi raḡmetihi’l-mecīdūn evlādı ‘ālī nicādlarınıñ (15) ta‘dādı mücmelen taḡrīr olınmış idi. Taḡdīr-i Rabbāni ile serīr-i cihān-bānīden ferāḡ (16) buyurduḡları zamāne deḡin olan vaḡāyi‘de ba‘zı şeh-zādelerininñ (17) menāḡıbları mezkūr olmaḡ iḡtizā itmekle mevcūd u merḡūm olan şehzāde (18) ve nebireleri tekrar merḡūm olmaḡ münāsib görildi ta ki tamām-ı ma‘lūm ola.

(19) **Der-beyān-ı tenāyic-i sulḡān**

(20) Cümleden esenn ve aḡdemi sulḡān Cihān-Şāh idi. Konya’da hākim iken toḡuz yüz (21) on yedi senesinde Sulḡān Bāyezīd [...] iken vefāḡ eyledi. Ceddi Sulḡān

(22) Meḥmed, ḳurbunda medfūndur. Sulṭān Meḥmed nām ferzendi var idi. Babası ḥayātında Beg Şehri (23) sancağına mutaşarrıf idi. Sulṭān Selīm Ḥān zamānında def i fitne-i mülkiye için (24) şehīd olmuştur. Birisi daḥı şehzāde-i kāmkar Sulṭān Aḥmed idi ki sulṭān-ı (25) sa'īd cülūs etdüklerinde kendü sancaqları olan saltānanat-ı Rūmiyye şuğra [372a] ve taḥt-gāh-ı Amasiyye'yi tevfiż eylemiş ve dört nefer oğulları var idi. (2) Birinüñ nāmı Sulṭān Murād ve biri Sulṭān 'Alāüd-dīn ve birisi Sulṭān Süleymān (3) biri daḥı Sulṭān 'Oşmān idi. Toḳuz yüz on bir şühūrında neḥāvī-i Amasiyye'deki (4) kütüb-i tevārīḥ Ḥaşanü'l-murād nāmıyla meşhūrdur. Sulṭān-ı sa'īdüñ fermānıyla (5) 'azīm düğün idüp zıkr olınan şehzādeleri sūnnet eylemişdür. (6) Selāṭīn-i 'izām-ı āl-i 'Oşmān'da vāḳi' olan meşhūr sūr-ı pūr-sürürlarin (7) biri daḥı bu sūrdur. Müşarün-ileyh Sulṭān Aḥmed'ün menākıbı zıkr olınacaḳdur. (8) Birāderi Sulṭān Selīm Ḥān ile muḥārebede iken toḳuz yüz on toḳuz (9) şaferinüñ sekizinci güninde āḥirete intikāl eyledi. Sulṭān mezārı yanında medfūndur. (10) Oğulları daḥı birer tarıḳle maḳtūl olmuşturdur. Eşnā-i ḥikāyātda beyān (11) olınacaḳdur. İnşāllah u te'ālā şāhzādelerüñ birisi daḥı Sulṭān Ḳorḳud {zıkr-i 'ilm ve ma'rifet-i Sulṭān Ḳorḳud} (12) idi. 'İlm-i fende mezāhib-i erba'a cem'ine mütekeffil kitāb te'lif etmişdür. (13) 'İlm-i müsikīde daḥı mahāret-i tāmmesi olmaḳla niçe pişrevler baḳlamışdur. (14) Sulṭān-ı sa'īd Amasiyye'den taḥt-ı sa'ādet-baḥta cülūs idince berāy-i (15) nizām-ı 'ālem ḳāim maḳām-ı pādīşāh-ı 'ālī-maḳām olduḳı zıkr olınmışdür. Ba'dehu (16) Mekke sancağında iken ba'zı sergüzeşti zıkr olınacaḳdur. Āḥirü'l-emr fermān-ı (17) Sulṭān Selīm Ḥān ile toḳuz yüz on toḳuz şühūrında işlāḥ-ı mülk için (18) şehīd ḳılınmışdür. Sulṭān Orḥān civārında āsūdedür. Birisi daḥı (19) şāhzāde-i mes'ūd Sulṭān Maḥmūd, vezīr-i dilīr ve müeddeb şehzāde idi. (20) Muḳaddem Ḳaşamonı sancağı virilüp ba'dehu Şaruḥān sancağı iḥsān olınmış idi (21) ve Sulṭān-ı sa'īdüñ fermānıyla toḳuz yüz on bir şühūrında Manisa'da 'azīm (22) düğün olup {oğulları} sūnnet olınmış idi. 'Ömri vefā itmeyüp babası ḥayātda (23) iken vefāt itmişdür. Şāir-i māhir Necāti merşiye didüḳü şehzāde-i āzādedür. (24) Birisi daḥı şāhzādelerüñ güzīdesi Sulṭān Selīm Şāh idi ki taḥt-ı (25) 'ālī zāt-ı sa'ādet simātları ile şeref-yāb olmuştur ve ferzend-i ercmenleri [372b] Sulṭān Selīmdür ki müstaḳni-i 'anü'l-beyāndur. Biri fātiḥ-i 'Arab ü 'Acem birisi (2) sāḥib-

kırân-ı âl-i ‘Oşmândur. Müşarün-ileyh Selîm Şâh’uñ evvelki sancağı Trabzon (3) olup
 ba‘ dehu Semendire sancağı Vidin ve Alâcahişâr sancağları zemîmesiyle (4) virilmiş idi
 ve Sulţân Süleymân’uñ evvelki sancağı Qarahişâr-ı şarkî idi. Ba‘ dehu (5) Kefe sancağı
 virildi. Tafşîl u beyân olınacağdur ve şehzâdelerüñ birisi dağı (6) Sulţân ‘Abdullah idi
 ki Qaraman’da sancağda iken sekiz yüz seksen sekiz (7) senesinde ramazânda dâr-ı
 beğâyâ riğlet idüp Burûsa’da Sulţân Murâd civârında (8) defn olındı. Birisi dağı Sulţân
 ‘Alem Şâh idi ki Şarûhân sancağında (9) vâlî iken toğuz yüz sekiz senesinde dâr-ı
 âhirete riğlet eyledi. Birisi dağı (10) Sulţân Meğmed idi ki on yedi yaşında bir kâbil-i
 vücûd şehzâde olup (11) Kefe’de vâlî iken toğuz yüz on recebinde vefât eyledi.
 Burûsa’da (12) Ğâzî Hüdâvendigâr yanında âsüdedür. Bunlardan mâ-‘adâ nebîrelerden
 (13) şühedâ-yı ħamse ki biri Sulţân ‘Alem Şâh oğlı ‘Oşmân ve dördü Sulţân (14)
 Mağmûd oğlları Orğân ve Mûsâ ve Emîr Beg ve Muştafâ nâm şehzâde (15) zâdeleri
 idi. Burûsa’da Sulţân Selîm Ħân yanında iken mesned-i sulţânî (16) nümû-dâr-ı zıll-ı
 Yezdânî olup tevahhüd ve teferrüd iktizâ itmekle nizâm-ı âlem (17) için ortadan
 kaldurdılar. Sâir ahvâl ħilâl-i ħikâyâtda beyân (18) olunur inşallah’l-müte‘âla [...] reften-i
 şehzâde Qorğud süy-ı Mışr (19) pâdişâh-ı sa‘îd Sulţân Bğyezîd’uñ oğlı şehzâde
 Sulţân Qorğud, Teke (20) sancağına mutaşarrıfken ol diyâr ħalkınuñ dürüş ħüy
 olduklarından (21) ħazz itmeyüp Şarûhân’e tebdil olunmasın recâ eylemiş imiş. Müstevlî
 (22) kâbül olmaduğundan inkisâr-ı ħâtır-‘ârîz olduğundan ġayri (23) sulţân-ı sa‘îdüñ
 Şehzâde Sulţân Ağmed’e farţ-ı iltifâtını ve ħil’at-ı (24) ħilâfetle teşrîfe himmetini ve
 vüzerâ ve erkân-ı salţanatuñ dağı ol cânibe (25) mezîd-i rağbetini müşâhede eylemekle
 esbâb-ı iğbirâr mükerrer olmağın [373a] bî-iğtiyâr terk-i diyâr ve toğuz yüz on beş
 muğarreminde keştiye süvâr olup (2) Mışr’a vardı. Egerçi Sulţân-ı Mışr i‘zâz ve ikrâm
 ve heftede iki def a (3) dîl-güşâ siperlere götürüp ziyâfet ü iğ‘âm iderdi ve müennât-ı
 lâzimesin (4) yürüdüğinden ġayri her ay üç biñ flori vazîfe eylemiş idi. (5) Lakin vâlid-i
 mâcidi olan pâdişâh-ı ‘âlicâh rızâsı ol bâbda (6) kendüye hem-râh olmaduğundan
 kalbinde nedâmet âteşi müsta‘il idi (7) ve Mışr sulţânı gördi ki tûtî şab‘ı [...] Mışr’da
 bî-ârâmdur. Yigirmi (8) pâre gemi donadup girü sancağına gönderdi. Keştiler dönüp (9)
 giderken Rodos kadirğaları râst gelüp cümlesin almışlar. Meger ki (10) melâ‘inüñ

murādları Sultān Korkud'ı almak imiş. Hıfz-ı ilāhī ile (11) kenār-ı selāmete çıktı. Anṭalya şehrine gelicek hedâyâ ile derr-i devlete (12) i' tizār nāme gönderdi. Maḳbūl-ı şehir-yārī olup girü Teke sancağını (13) tevcih buyurdılar. Peydâ şoden-i zelzele der-şehir-i Sitanbul (14) sene-i mezbûre cemāziyel-evvelisinde nā-gāh cenāb-ı rabbül 'izzet (15) mezīd-i 'azamet ve heybetini izhār idüp bir zelzele-i 'azīme (16) zāhir oldu ki Kostaṅtiniyye bināları münhedim ve sur (17) ve yārūsı kullelerin ekşeri yıkılıp mün'adim oldu. (18) [...] ile zehreler dünīm ve ḥalk (19) şahrālarda muḳīm oldılar. Şāh-ı ferḥunde manzar kāşāne-i (20) vaḥdetden çıkup dīvān-ı 'adālet 'ünvāna erkān-ı devleti (21) cem' idüp 'itāb ile ḥitāb buyurdılar ki zulm ve bī-dādınız (22) ve cevr ü fesādınız evcinden mazlūmlarun şarşar āhı sebeb-i (23) temevvüc-i 'aşb-ı ilāhī olmağla memleket-i 'arşa-i inhidām ve tebāhī (24) oldu. Cümle eşer-i a' māliñiz ve ve netice-i ihmāliñizdür diyü tünd ve tiz (25) ve ğazab-āmiz kelimāt ile ā'yān-ı bülend şıfatı ḥuzūrlarından [373b] devr ü 'ādet pā-sa'ādetleri üzre bezl-i şadaḳāt ve nüzūr itdiler. (2) Bir aya qarīb bu ḥālet-i hāile münḳaṭı olmadı. Ḥatta serāy-i 'āmirede pādīşāh (3) için çatma odalar binā etdiler. Çün istimrār-ı zelzele bünyān-ı şabrı vīrān (4) eyledi. Şāh 'Ālişān tebdil-i mekān ḥatırası zamīrinde ḥalecān itmegin Dimetoğa (5) sarāyını ta'mire fermān-ı ḳazā cereyān-ı ta'alluḳ idüp sene-i mezbûre recebinde (6) 'inān-ı 'azīmetleri Edirne şavbına mün'aṭıf oldu ve İstanbul Hişār'ına (7) ta'mir itmek için mu'temedler naşb eylediler. Evvelkinden aḥsen termīm olındı.

(8) Der-beyān-ı fütūḥ-ı Şāh Selīm

(9) Şehzāde-i 'ālī-cāh Sultān Selīm Şāh'ın tārīḥ-i mezbûrda maḳarr-ı ḥaşmet-i hümāyūnları (10) tarab-efzūn olan Trabzon idi. Vilāyet-i mezbûre semt-i şimālde (11) Kāra Deñiz kenārında bir iḳlīm-i cennet-i na'imdür. Bir cānibi vilāyet-i Çerkes ü Gürcistān (12) ve bir tarafı Şirvān ve Geylān'a qarīb cengel-istān ve kühistāndur ve bir semti daḫı (13) memālik-i 'Acemistān'dan Āzerbaycān'e muttaşıldur ve ol vilāyetler Sultān Meḥmed Ḥān (14) ḥuld-i āşiyānuñ şimşir-i ber ān memālik-sitānları ile fetḥ olunmuş vilāyetlerdür. (15) Ḥikmet-i rabb-ı celil ile düdmān-ı Erdebil'den Şāh İsmā'il selāṭin-i Bāyındırī (16) ocağını sevindürüp İrān-zemīnde şāh-ı taḥt-nişin oldu. Basit-i

(17) ‘arzda “menem diger nīst” āvāzelerini şalup haqıqaten çok memālike mālīk (18) oldu. Hūdūd-ı Trabzon’dan ba‘zı mevāzı‘a dağı techīz-i ‘asker eyledi. (19) Lakin hażret-i şāhzāde-i cihān-gırūñ şa‘şa‘a-i mihr-i şimşiri eknāf ve eţrafı (20) Trabzon’a pertev şalup zılāl-ı zafer nevālleri ta‘arruz-ı ā‘dāya siper (21) ve perde olup bir nice def‘a cānibeynden ceng ve aşup dağı olup (22) ma‘reke gāh-ı zafer-i dest-gāhda sipāh-ı nuşret-penāh-ı Selīmī muzaffer u manşūr olup (23) cünd ‘adüvv müdemmer ve mađhūr oldu. Selīm Hāniñ hengām-ı ‘unfūvānda tabī‘at (24) hümāyūnları cihān-sitānlığa mā‘il olup ceng ü harb ve girūdāra (25) hiç nesne hāil degildi. Erzincān şehri Trabzona qarīb olup [374a] eknāf-ı memālikde olan tebeddülāt eşnāsında Şāh İsmā‘il, Erzincānı dağı kahr ile (2) zabt itmiş idi. Şāh Selīm’ūñ rāy-ı meymenet-ārāları muqtezā oldu ki ‘asker-i memālik-gır ile (3) Erzincān’a hulūl eyleyeler. Bināen ‘ala-zālik eyādi-i hümāyūnlarında olan memālikden (4) meh-mā-emken leşker-i firūz-fürū-ı mübārizān fetḥ-āver cem‘ idüp kendüler bizzat ceşş-i (5) bī-gerān ile Erzincān üzerine varup zābiṭān-ı A‘cām ile ‘azīm ceng idüp(6) şimşir-i revān-gır ve tīg-i merg-i te‘şir ile fesih cihānı ‘adūya teng idüp kuvvet-i kāhire-i (7) hüsranı ile Erzincān fetḥ idüp ‘ināyet-i fettāh-ı celil ile naşr-ı cemil müyesser olıcağ (8) ol deryāları zabt ve teşhīr etdiler. Lakin bu huşūs cennet-mekān babaları Sulṭān (9) Bāyezīd Hāniñ merzāları olmayup defa‘atle aḥkām gönderüp vilāyet-i şarğa (10) müte‘allik arāzi ve nevāḥiye dađl olduğına rızā-yı hümāyūnum yoğdur didükleri (11) ecilden tab‘-ı güzīnleri rızā-yı vālid kāmkarlarına muṭı vü tabī‘ idi. Ol ecilden (12) soñradan ol cānibe ta‘arruzdan el çekdiler. Şāh-ı Sürḥ Serān dağı gördi ki (13) kendü āşiyānı civārında bir şir-i dilir mekān eylemiş ‘adāvet ve [...] terk (14) idüp tiz-ender tiz-nāme-i muḥabbet-āmiz ile elçi gönderüp dil-āvizlikler (15) eyledi. Sulṭān-ı Merih şavlet dağı berāy maşlahat-ı şulḥ ve şalāḥa rağbet eyledi.

(16) Zikr-i ifrāt şāh-ı sa‘id

(17) Pādişāh-ı sa‘id Sulṭān Bāyezīd Hān’uñ leşker-i tabī‘atlerine ‘asker emrāz-ı muḥtelife (18) müstevlī olmağla kendü mizāclarınuñ işlahı ile taqayyūd idüp umūr-ı (19) salṭanatı vüzerāsına tefvīz buyurmuş idi. Vüzerāsı dīn ve devlet kayırmayup (20) hażz-ı nefsleri ile muqayyed olmağla binā-i salṭanat günden güne mütezelzil (21)

olmağa yüz tutmuş idi. Hatta pâdişâhdan havf u hirâsları ber-ţaraf (22) olup heris-i hevâ-yı nefis ile hareket ider olmuşlar idi. Cümleden (23) ol ‘aşrda Anaţolı defterdârı olan Pîri Efendi’den menkûldur ki (24) Sultân Selîm Hân ‘aşrında vezîr-i â‘zam olan Kâra Pîri Paşa’dur. (25) Hikâyet ider ki: “Bir gün vüzerâ-i erba‘a ile içerüye girdüğü gibi [374b] pâdişâhuñ mizâc-ı şerîflerinde nev‘a ‘alâmet-i hışm u ğazab olup vezîrlere hitâb-ı ‘itâb- (2) âmîz idüp buyurdılar ki Hakk-ı sübhâne te‘âla ben kûlına salţanat hidmetini ihşân (3) eyledi. Taht-ı yedimde olan re‘âyânuñ cümle aĥvâlin yarın kıyâmet güninde benden (4) řu‘âl olıncağı ĥod ma‘lûm ve muĥakkakdur. Ben daĥı sizi ihtiyâr idüp cümle umûrı (5) size i‘timâd eyledim. Takdîr-i Hakk ile mizâcında fütûr u ‘aciz olduğı ecilden (6) cümle umûrımı kendüm görmek müyesser degildir. İşidirim tařranuñ aĥvâli ğâyette (7) muĥtell olup atam zamânında sürilü gelen ‘âdât ve kânûn cümle tebdîl ve taġyîr (8) olup aĥvâl-i memleketi bilenlerden şomayup siz ĥod oĥumuř yazmış meşâlîh-i salţanat (9) görmış pîrler ve kâmiller degilsiz. Vezâret aĥvâlûñ kimden gördüñüz, ĥâceñiz gerek midür? (10) Piřkeř ve hedâyâye řam‘ idüp kendü murâdıñız üzere şapumda yeñi şârûnlar (11) tâze bid‘atler ihdâş idüp sipâh ve ra‘iyyet cümle müteşekkî olup memleket (12) aĥvâli mükedder olmuşdur. Âĥiretde baña yatacaĥ yer şomayup yarın kıyâmet güninde (13) Hakk-ı kaźî olıcaĥ ne cevâb viririm ĥâl müşkildür. Niçün muĥayyed olmayup (14) zulme rızâ virirsiz?” diyü [...] idicek vezîrlerûñ her birisi bildükleri üzere (15) řaĥîh ve sâkîm cevâblar virüp bu eşnâda çoĥ ğıft ü ğüyı oldu. Cümleden (16) aşüfte olan vezîr ki ismine Mesîh Paşa derlermiş. Ol fi‘l-cümle dâire-i (17) ‘aĥlda olup şavâb ve ĥaťâyı fark idermiş. Merĥumuñ ĥuzûrında yerinden (18) ĥalkup dimiş ki: “Devletlü pâdişâhım saña memleketûñ aĥvâlini ve vüzerâ ĥullarıñuza (19) ‘âdet ve ĥařletlerini vuĥu‘ üzere emrûñ olursa ‘arz idelüm.” diyicek (20) söyle diyü icâzet virmişler. Ol zamânda vezîr-i â‘zam olan içün (21) iřte bu ĥuluñ erbâb-ı ‘ayř u işretten olup leyl ü nehâr fiřk u fücûra (22) meřġûl olup ğâyette ğüzîde tabi‘at-ġüřâ keyfiyyet baĥř Rûmî ve Frengî şarâbları (23) ele ğötürmekde pehlivân der řeb ve rûz cidd ü cehdi yârânı ile meclisler (24) ĥurup sîmîn beden sâĥîler elinden mey-i ĥuřk-vâr nûř ider. Ĥoř elĥân (25) şîrîn-zebân [...] terennümnevâz sâzendeleri ile ğülüp oynamaktadır. [375a] İkinci vezîr içün bu ĥuluñ dünyâperest sîm ü zer sever cevâhir dût kimesnedür. (2) Leyl ü nehâr zâyî‘ ve pîşesi cem‘-i

māl ü menâldür. Bâzergânlar ile ihtilâṭ ḥâcelerle (3) inbisâṭ idüp fevâid ve murâbaḥa ne ile ḥâşıldur ve derâmed yolların şarup (4) gencîne-şinâs ḥazîne-i iktibâs düşen menâşib ve cihâni bey' men yezid itmekle (5) zamânenüñ kârımdur. Kârını māl ile ṭoldurmağa sâ'idür ve üçinci (6) vezir için bu kuluñız şikâr-düstdur. Şâm ve seḥrân üzerinden atmayup (7) murâd ve maḳşudı şayd ve hoş gökde uçar kuşları ṭutup bî-cân itmege (8) mest ü medhüşdur. Ol kayd ile muḳayyed-i derd-menddür. Ğâyet (9) eyü tazılar ve iz izler ğurabı bedel zağarları besleyüp laḳlaḳ şikâr ṭurna ğir şayd alur, (10) ṭoğanlar ve çaḳırlar şâhinler balabânlar ve atmacalar avlatmaḳ 'ulûmın öğretmiş. (11) Ol bâbda nazir ve akrânı yokdur. Muttaşıl ol hevâ vü heves üzeredür (12) ve ben kuluñ daḫı marizü'l-mizâc olup ayaḳ zaḫmetine mübtelâyım. Her ğâh (13) eṭibbâya ve ḥükemâya mürâca' at idüp marazüñ 'ilâcı mizâcimuñ şıḫhatle imtizâc (14) emrine muḳayyedim. Defterdâr efendiler ḥod mübârek dâmenüze ki muḫkem yapışup (15) māl taḫşil idelüm diyü cehenneme alup gidiyorlar. (16) Memleket aḫvâli müşkildür ve re'âyâya pâymâl cevr ü ḫulm olmuşlardur. Her ṭaraf (17) ah u vâveylâ ile ṭolmuşdur. Size âḫiret gerekse bu memleketüñ ḥâlin ğör (18) ve ḳayur diyü kelimât etdükte merḥûm Sulṭân Bâyezid Ḥân ğiry e idüp (19) gerç ek söylersin diyü ğözlerinden yaş revân olmuş. Vezirler çıḳup (20) gitmişler ve bu sözler ğüşlerine girmeyüp ğülüşmişler. Ğirü ḳadîmi üslûbları (21) üzere olup ḳaṭ'a müte'eşşir ü maḫcûb olmamışlar. Dünyâ ile mağrûr imişler.

(22) **Der-beyân-ı Ḳara Ğöz** [...]

(23) Müşarün-ileyh Selim Şâh bir ğayûr pâdişâh idi. Babasınıñ vech-i meşrûh (24) üzere ḫalim ve mariz olup vüzerâ-i bedrâlara böyle bî-edebler olup (25) nâ-derberâber vaz' larından dil-ğir olurdu. Ğammâ bi' z-zarûre dâmen [...]

6.DİZİN

Sıra: a b c ç d e f g ğ h ı i j k l m

n ñ o ö p r s ş t u ü v w x

y z

-A-

āb : (Far.is.) Su.

a. 360b/12

a.+a (ğalebe-i āb)

358b/05

a.+uñ 359a/01

ābādān : (Far.sf.) Şen, mamur,
bayındır.

a.(ma^ç mūr u ābādān)

367a/06

a.-i mesken 359a/22

a. ol- 359a/25

ābādi : (Far. is.) Mamurluk,
bayındırlık, şenlik.

a.-i hümāyūn ol- 374a/03

ābdān : (Far.bir.is.) Su kabı,
kova.

a.(hışār-ı ābdān) 368b/03

‘Abdi Beg: (öz.is.) Evranos
oğlu.

a.(evranos oğlu) 346b/11

‘abede : (Ar.sf. ābid’in c.) İbadet
edenler, tapınanlar.

a.-i ezam 349b/04

a^ç cām : (Ar.is. Acem’in c.)

Acemler, Arap olmayan

kavimler, İranlılar

a.ile (zābiṭān-ı a^ç cām)

374a/05

‘acele : (Ar.is.) Çabuk,
çabukluk.

a. 355a/04, 367a/11

‘Acem : (Ar.is.) İranlılar.

a. 369b/18

a. (fatih-i ‘Arab ü

‘Acem) 372b/01

a. diyarı 370a/14,

371b/10

‘Acemistān : (Ar.Far.bir.is.) İran
ülkesi.

a.+dan (memālik-i

Acemistān) 373b/13

‘acībe : (Ar.is.) Şaşılacak şey.

a. 353a/03, 369a/24

a. (şūret-i ‘acībe)

354a/01

a. (vakıa-ı ‘acībe)

353a/04

‘acz : (Ar.i) Beceriksizlik.

a. (fütūr u ‘acz) 374b/05

a. ü iftiḳār 364a/11

aç- : (geçişli f. Eski

Türkçeden beri

kullanılır.) 1. Bir şeyi

kapalı, örtülü, kilitli veya

bağlı durumdan açık

duruma getirme 2. Engeli

kaldırmak 3. Düğümlü,

karışık bir şeyi çözmek.

a.-duğı 365a/01

- a.-up 351b/09, 353b/20,
357a/07, 358b/21,
366b/02
a. bal aç- 353b/20
- ad** : (is.) Varlıkları
birbirinden ayırmaya, tek
tek veya cins cins
karşılamaya yarayan
kelime, isim.
a.+ların 365a/19
- ā^ˆ dā** : (Ar.is. adū ve adüvv'ün
c.) Düşmanlar, yağılar.
a. 363b/22, 366a/21
a.+da (miyān-ı ā^ˆ dā)
362a/15
a.+nuñ 360b/09
a.+ya (dam-ı ā^ˆ dā)
352a/25
a.+ya (taarruz-ı ā^ˆ dā)
373b/20
a.-yī dīn 349a/11,
351b/01, 353a/01,
366b/01
- ā^ˆ dād** : (Ar.is. aded'in c.)
Sayılar.
a.-i keṣṭihā-yī felek-
girdān 360a/06
- ‘adālet** : (Ar.is.) Hak ve hukuka
uyuma, herkesin hakkını
gözetme, doğruluktan
ayrılmama, hakkaniyet.
a.-i ‘ünvān 373a/20
- ādām** : (Ar.is.) İnsan, şahıs,
kişi.
- a. 355a/05
a.+ları 358a/02
- Adana** : (öz.is.) Akdeniz’de yer
alan bir il.
a. 356a/17
a. Hişārı 346a/11
a. Kal^ˆ ası 347a/16,
347a/21
a. vilāyeti 346a/04
- ā^ˆ dāt** : (Ar.is. ādet'in c.)
Adetler, görenekler,
usuller, tabiatlar,
alışkanlıklar.
a. 374b/07
a.-ı Oṣmāniyān 355a/10
- ‘adāvet**: (Ar.is.) 1. Düşmanlık,
yağılık.
a. 374a/13
- ‘aded** : (Ar.is.) Sayı.
a. 362a/22
- ādem** : (Ar.is.) Adam.
a. 355a/18, 361b/07
a.+i 354b/24
a.-i taḳayyūd 371a/10
a.+leri 350a/23
a.+üñ 364b/05
- ‘ādet** : (Ar.i) Görenek, usul,
tabiat, alışkanlık.
a. 373b/01, 374b/19
a.+leri üzere 346b/18
- adha** : (Ar.is.c.) Kurbanlar.
a. (ıyd-ı adha) 363b/16
- ‘adl** : (Ar.is.) Doğruluk.
a. ü dād 352a/18

- ‘**adū** : (Ar.is.) Düşman, yağı.
a. (reh-güzer-i ‘adū)
346a/25
a.+muz 348b/07
a.+ya 374a/06
- ‘**adüvv** : (Ar.is.) Düşman, hasım.
a.373b/23
a.+ ye 374a/06
- āferīn** : (Far.is.) Beğenme,
takdir, teşvik duygularını
anlatmak için kullanılır.
a. (taḥsīn ü āferīn)
358a/04, 364b/14
- Afrikiyye** : Bir kıta adı.
a.(iḳlīm-i Afrikiyye)
349b/16
- ‘**afv** : (Ar.is.) 1. Suçunu
bağışlama 2. Özür
dileme.
a.-ı taksirat 349b/12
- aġā** : (is.) Geniş toprakları
olan, sözü geçen varlıklı
kimse.
a. 371a/16
a.+sı 369a/02, 370a/23
a.+sını 368b/20
- āgāh** : (Far.sf.) Bilgili, haberli,
uyanık.
a.+ol- 351b/10, 367b/03,
368b/19, 369a/01
- āġāz** : (Far.is.) Başlama.
a. et- 351a/10
a. eyle- 360b/17,
364a/02, 367a/17
- a. it- 359b/08
- aġır** : (is.) Ağır, çok zorlu.
a.+ında (dil-i aġır)
361a/07
- aġlāl** : (Ar.is.) Boyuna
geçirilen, zincirler,
prangalar, kelepçeler.
a. (selāsīl ü aġlāl)
354a/15, 361a/23
a.+ile (selāsīl ü aġlāl)
365a/21
a.+ile (selāsīl ü aġlāl)
351b/20, 371a/18
- aġvā** : (Ar.sf.) Dalalete en çok
sapan.
a.+sıyla 350a/24
- aḥbāb** : (Ar.is.) Dost, bildik,
tanıdık.
a. 370a/09
a.+ı 369b/25
a.+ın 369b/19
a.+ınuñ 370a/13
- aḥbār** : (Ar.is. ḥaber’in c.)
Haberler, ortada dönen
söylentiler.
a. 353a/06
- aḥcār** : (Ar.is. hacar’in c.)
Taşlar.
a.+dan 350a/09
- ‘**ahd** : (Ar.is.) 1.Söz verme 2.
And, yemin 3. Devir,
zaman, gün.
a. 371a/06
a. (naḳz-ı ‘ahd) 354b/17

- a.+ında 350b/07
a.-i (nağz-ı ' ahd) 352a/22
a.+inde 350b/14, 352b/25
a. ü mīšāk 362a/02
- āheng** : (Far.is.) Uygunluk,
düzen.
a. eyle- 363b/21
a.-i ceng eyle 363b/05
a.-i mu'āvedet it-
358b/03
- āhenīn** : (Far.sf.) Demirden,
demir gibi pek sağlam.
a. 361a/22
a.+gibi (sedd-i āhenin)
346a/19
a.+i 352a/08
- āher** : (Ar.sf.) Başka, diğer,
gayri.
a. 358a/18
a. +e (cānib-i āhere)
347a/09
- āhir** : (Ar.zf.) Son, sonraki, en
son.
a. 354a/10, 370a/18,
371a/01
a. ü'l-emr 350a/24,
354b/20, 360b/15,
362b/10, 372a/16
a.-şıta 363a/22
- āhir-kār**: (Ar.Far.zf.) İşin
sonunda, neticede.
a. 348b/15, 354b/17,
365a/16
- āhiret** : (Ar.is.) Öbür dünya ,
öteki dünya.
a. 375a/17
a.+de 374b/12
a.+e 372a/09
a.+e (dār-ı āhiret)
372b/09
- aḥkām** : (Ar.is. ḥukm'ün c.)
Emirler, hükümler.
a. gönder- 374a/09
a.-i cihān-mutā' 351a/21
a.-i mutā'a 370a/10
- āhlāt** : (Ar.is. hilt'in c.)
Karışan şeyler.
a.-ı reddiyye 371a/07
- aḥmāl** : (Ar.is. hıml'in c.)
Yükler, ağır şeyler.
a. 358b/09, 361a/02
- aḥmed** : Hersekoğlu Vezir
Ahmet Paşa.
a. 367b/05
a. paşayı (hersek oğlu
vezir ahmed paşa)
369a/06
- Aḥmed Beg**: (öz.is.)
Evranosoğlu Ahmed
Beg.
a. (Evranos oğlu Aḥmed
Beg) 365b/03
a.+i (Karaçin Ağa oğlu
Aḥmed Beg) 371a/16
- Aḥmed Mirza**: (öz.is.) Oğuzlu
Mehmed'in oğlu.

- a.+ya (oğuzlı Meḫmedüñ oğlı) 350b/12
- Aḫmed Paşa:** (öz.is.)
Hersekoğlu Ahmed Paşa
a. 346a/19, 346b/09,
360b/24, 361a/01,
362a/14, 369a/08,
369a/20
a. (Hersek oğlı Aḫmed Paşa) 361b/11
a. (hersek oğlı aḫmed paşa) 369a/24
a.+ya (hersek oğlı aḫmed paşa) 348b/23
- Aḫrese :** (öz.is.) Yer ismi.
a. 366a/18
- aḫsen :** (Ar.sf.) Daha, en veya pek güzel.
a. 373b/07
- aḫşām :** (is.) Akşam, akşam vakti.
a. 365a/09
a.+a dek 361b/20
- Aḫtibos:** (öz.is.) Kale ismi.
a.Ḳal‘ ası 366b/23
- aḫvāl:** (Ar.is. hāl’in c.)
Durumlar, haller, olaylar, hadiseler.
a. 372b/17
a. (‘ arz-ı aḫvāl) 347a/25
a.+i 366a/20, 374b/06,
374b/12
a.+i (nazm-ı aḫvāl) 371a/14
- a.-i memleket 374b/08
a.+içün (tefahhus-ı aḫvāl) 368a/15
a.+in 374b/03, 374b/09
a.+ini 354a/11, 374b/18,
375a/16
- aḫyānā:** (Ar.zf) Ara sıra, vakit, vakit.
a. 360b/12
- aḫyār :** (Ar.sf. hayyır’ın c.) İyi ve faziletli olanlar.
a. 367a/18
- āḫz :** (Ar.is.) Alma, kabul etme.
a.-ı intiḳām niyeti ile 355b/04
a.-i intiḳām 348a/23
a. it- 358b/01
- āḫzar :** (Ar.sf.) Yeşil.
a. (rū-yı deryā-i āḫzar) 360a/06
- ‘aḳab :** (Ar.is.) Arka, art.
a.+larınca 355a/04
- ‘aḳd :** (Ar.is.) Bağ, bağlama, düğümleme, bağlanma. 2. Sözleşme, kararlaştırma. 3.Kurma.
a.-ı maşaff ol- 357a/13
a.-i cemiyet 370b/09
a. ol- 350b/09
a. olın- 350b/13
- aḳdām :** (Ar.is.) Ayaklar.
a.-ı iḳdām 347a/13

- aḳdem** : (Ar.sf.) İlk, önce, önceki, daha önceki.
a.+i 371b/20
a. idi 349a/21
- ‘**ākıbet** : (Ar.is.) Son, nihayet, gelecek.
a. 348b/13, 360b/05, 363b/23, 371a/03
- ‘**aḳıl** : (Ar.sf.) Akıllı kimse.
a. 354b/15,
- aḳıncıyān**: (is.) Düşman ülkelerine akın yapan savaşçılar.
a.+dan 355b/06
- ‘**aḳl** : (Ar.sf.) Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us. 2. Hafıza, hatır.
a.+da (daire-i ‘aḳl) 374b/17
a.ü nā-dānlık 354b/16
- ‘**aḳlıyye**: (Ar.is.) Akıl ile ilgili olan, akıl ile anlaşılan.
a. vü naḳlıyye 349b/14
- ‘**aḳlī**: (Ar.sf.) Akla mensup, akıl ile bilinenveya bulunan şeyler, akla dayanan
a.vü naḳlī 349b/01
- aḳmişe**: (Ar.is.) Kumaşlar, yünden veya pamuktan yapılmış bezeler, dokumalar.
a. (nefāīs-i aḳmişe) 359a/06
a.+den (nefāīs-i aḳmişe) 363a/18
- aḳrabā** : (Ar.is.) Aralarında soy yakınlığı olanlar.
a.+sı 352b/04
- aḳrān** : (Ar.is. ḳarin’in c.) Eş ve benzer olanlar, yaşlılar.
a.+ı 375a/11
- aḳşā** : (Ar.sf.) Son, en son.
a.-yı murād 359b/23
- aḳsām** : (Ar.is.) Parçalar, bölükler.
a.-ı seb‘ a 358b/16
- Aḳsarāy**: (öz.is.) Anadolu’da bir il.
a.+da 370a/03
- Aḳşu** : (öz.is.) Akdeniz Bölgesi’nde yer alan bir nehir.
a. 358a/08, 358b/11
a.+nuñ 358b/22
- aḳtār** : (Ar.is. kutr’un c.) Taraflar, yanlar.
a.+da 358b/10
- āl** : (Ar.is.) Sülale, evlat, aile.
a.-i Ḳaraman 367b/24, 368a/03
a.-i Oşmān 349b/03, 360a/01, 372a/06

- al-** : (geçişli f. Eski Türkçeden beri kullanılır.) 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak 2. Bir şeyi veya bir kimseyi bulunduğu yerden ayırmak 3. Satın almak 4. Fethetmek, ele geçirmek 5.Sürükleyip götürmek. 6. Kendine ulaştırılmak, iletilmek.7. Kazanmak, elde etmek.
- a.-an 370b/14
a.-dılar 361a/18, 365a/17
a.-dugı 347a/06
a.-ı ço-mış idi 356a/04
a.-maga 352b/12
a.-magla 349a/15
a.-mak imiş 373a/10
a.-mışlar 373a/09
a.-up 347a/04, 353a/21, 356a/08, 359b/17, 361a/20, 361b/07, 361b/09, 363b/24, 369a/18, 375a/15
a.-ur 375a/09
a. fetvā al- 349a/15
a. ƙal^ʿ aların al- 346a/05
a. ortaya al- 361a/17
a. yol al- 359b/17
- ʿalā** : (Ar.zf.) Üst, üzere.
a.360a/02
- a.zilk 374a/03
- a^ʿlā** : (Ar.sf.) Daha, en, pek yüksek.
a.+ya (pāye-serīr-i a^ʿlā) 351a/19
- Alaca Hisar:** (öz.is.) Yer ismi.
a. 351a/15, 372b/03
- ʿalāka** : (Ar.is.) İlgi, rabıta, münasebet, istek, merak.
a.(ƙat^ʿ-ı ʿalāka) 366b/19
a.-i ƙarābet 351a/08
- a^ʿlām** : (Ar.is. alem'in c.)
Bayraklar, sancaklar, sınır işaretleri.
a. (naşb-i a^ʿlām) 361b/24
a. (taʿlil-i a^ʿlām) 354a/20
a.-ı millet-i Muḥammedī 365a/04
- ʿalāmet:** (Ar.is.) İşaret, iz, nişan, belge.
a.-i ḥışm u ğaʿab ol- 374b/01
- ālāt** : (Ar.is. ālet'in c.)
Vasıtalar, aygıtlar.
a. 360a/13, 371a/02
a.+ı 347a/10, 355a/21
a.-ı ceng 366a/10
a.-ı ḥarb 355a/10, 366a/13
- ʿAlaü'd-Devle:** Zü'l-kadiroğlu
ʿAlaü'd-Devle Beg.
a. 348a/12, 348a/20, 348a/22, 348b/04,

- 348b/20, 371a/25,
371b/05
a. beg 367a/24, 371a/21
a. begüñ 371a/22
a. ibn dulkadir 347b/24
a.+nüñ 348a/06, 348b/02,
348b/11, 348b/16,
348b/21, 371b/04,
371b/11
- aldan-** : (dönüşlü fi.) 1.
Görünüşe bakarak yanlış
bir yargıya varmak 2. Bir
hileye, bir yalana
kanmak.
a.-up 347a/08
- ale'l-āde:** (Ar.sf.) Her zaman
olabilen, her zaman
görülebilene, olağan,
sıradan.
a. 351b/07
- ale'l-fevr :** (Ar.zf.) Derhal,
defaten, birden.
a. 348b/23
- ale'l-gafle:** (Ar.zf.) Dalgınlığa
gelerek, boş bulunarak,
dalgınlığa getirerek.
a. 352a/05, 358a/23,
362b/03, 364a/20,
364b/03, 368a/18
- ale'l-istimrār:** (Ar.zf.) Aralıksız.
a. 352a/21
- ale'l-ittişāl :** (Ar.zf.) Aralarında
fasıla olmadan, birbiri
ardlarınca.
- a. 366b/24
- ‘ale'r-rağm :** (Ar.zf.) Rağmen.
a. e'ādī-i dīn 357a/08
- ale't-taaccül:** (Ar.zf.)
a. 350a/25
- ale't-tevāli:** (Ar.zf.) Arası
kesilmeksizin, arka
arkaya, birbiri ardınca.
a. 368b/17
- ‘ālem :** (Ar.is.) 1. Dünya , cihan,
yeryüzü 2. Diyar 3. Aynı
şart, durum ve
düşüncedeki insanların
meydana getirdiği muhit.
a. 352b/06, 364b/10
a. (niżām-ı 'ālem)
372b/16
a.+inde 370b/19
- alın-** : (edilgen fi.) 1. Alma işi
yapılmak 2. Elde
edilmek, fethedilmek,
zaptedilmek.
a.-magla 358b/12
a. haber alın- 358b/12
- ‘ālī :** (Ar.sf.) Yüce, ulu.
a. 371b/14
a. (dergāh-ı 'ālī)
346b/06, 367b/10,
368a/04
a. (dergāh-ı 'ālī kulları)
347b/08
a. (fermān-ı 'ālī)
354a/23, 358a/05,

- 360b/22, 365a/18,
368a/14
a. (taht-ı ‘ālī) 372a/25
a.+leri (cedd-i ‘ālīleri)
350b/14
a.+ye (dergāh-ı ‘ālī)
359a/08, 366a/20,
366b/21
a.+ye (dergāh-ı ‘ālīye)
367b/07
a.+ye (sem-i ‘ālīye)
349a/02
- ‘**Alī Beg**: (öz.is.) Balı Beg’in
büyük oğlu.
a. 352b/02
a. (Balı Begün büyük
oğlu) 355b/10
a. (Mihal oğlu Ali Beg)
352a/23
- ‘**ālī-cāh**: (Ar.Far.bir.sf.) Yüksek
rütbeli.
a. 352a/04, 373/05,
373b/09
a. (pādişāh-ı ‘ālī-cāh)
360a/19
a. (şāh-ı ‘ālī-cāh)
350b/18, 371b/07
- ‘**ālī-makām**: (Ar.bir.sf.) Makamı
yüksek.
a. (paşa-yı ‘ālī-makām)
365b/21
a. (şāh-ı ‘ālī-makām)
355b/04
- ‘**ālī-mikdār**: (Ar.bir.sf.) Mikdarı
yüksek.
a. 364b/07
- ‘**Alī Paşa**: (öz.is.)
a. 346a/02, 346a/17,
347a/11, 347a/20,
347a/24, 347b/09,
348a/04, 365b/11,
366a/03, 366a/07,
366a/18, 366b/10,
371a/06
a.+ya 346a/02
a.+yı 365b/10, 371a/13
- ‘**ālīşān** : (Ar.bir.sf.) Şan ve şerefi
büyük olan.
a. (pādişāh-ı ‘ālīşān)
349b/16
a. (şehzāde-i ‘ālīşān)
367a/22
- ‘**aliyye** : (Ar.sf.) Yüksek, büyük.
a.+ye (emr-i ‘aliyye)
347b/09
- Allah** : (Ar.is.) Her şeyin
yaratıcısı olan tek ve
mutlak varlık, Tanrı.
a. (irādet-i Allah)
364b/01
- alt** : (is. Eski Türkçeden beri
kullanılır.) 1. Bir şeyin
yere bakan yüzü 2. Bir
nesnenin yere temas eden
kısmı 3. Bir şeyin
aşağısında bulunan
boşluk veya yer.

- a.+ından 362b/12
a.+larında 366a/12
- altı** : (is. Eski Türkçeden beri kullanılır.) Beşten sonra, yediden önce gelen sayının adı.
a. 358a/12, 370b/13
a. (beş altı) 354b/24
a. (beş altı biñ) 355a/04, 355a/07
a. (elli altı) 370b/13
a. biñ süvar 352b/05
a. da (sekiz yüz tokşan altı) 350b/25
a. (tokşuz altı) 363b/10
a.yüz 354b/23
- altmış** : (is. Eski Türkçeden beri kullanılır.) Elli dokuzdan sonra, altmış birden önce gelen sayının adı.
a. ʿOşmānī 347b/18
- āmāde** : (Far.sf.) Hazır, hazırlanmış.
a. 347a/05
a. et- 348a/11
a. kıln- 360a/17
a. ol- 348b/12, 351b/07, 370a/06
- āmān** : (Ar.is.) 1.Eminlik 2. Korkusuzluk 3. Bağışlamak.
a. 361b/25, 362a/01, 365b/15, 365b/15,
- 366b/06, 366b/18, 367a/02
a.+(māl-i āmān) 353a/17
a. ile 365b/24
a.+la 346a/08, 367a/03
a. veril- 366b/19
a. vir- 367a/02
- Amasiyye**: (öz.is.) Karadeniz bölgesinin orta iç kesiminde yer alan il.
a.+da 352b/15, 367a/22
a.+daki (neḥāvī-i Amasiyye) 372a/03
a.+dan 372a/14
a.+de 350b/15
a.+ya 367b/06
a.+y1 (taḥt-gāh-ı Amasiyye) 372a/01
- ʿamel** : (Ar.is.) 1.Bir niyetle yapılan iş 2.Dini emirleri yerine getirmek için yapılan iş.
a.+den kal- 348b/15
a.+i 371a/05
a. it- 360b/02
- ʿamele** : (Ar.is.) İşçi, ırgat.
a. 360a/13
- ʿamīk** : (Ar.sf.) 1.Derin.
a. 365a/03, 357a/14
- ʿāmire** : (Ar.sf.) İmar olunmuş.
a.+de (serāy-i ʿāmire) 373b/02
- āmīz** : (Far.sf.) Karışık, içine alan.

- a.-i kebîr-i MıŖ 348a/02
- ammā** : (Ar. bağ.) KarŖıt hŭkŭm ifade eden iki cŭmleyi birbirine bağlar; ancak, lakin, fakat.
- a. 348b/06, 349a/17, 351b/01, 355b/12, 356a/02, 357a/11, 357b/01, 358a/21, 361b/17, 364b/09, 366b/12, 370a/14, 375a/25
- ‘an** : (Ar.e.) –dan ve –den.
- a. ũ’l-beyān 372b/01
- ān** : (Ar.is.) Lahza, pek az bir zaman.
- a. 373b/14
- a.+dan soñra 369b/05
- Anağolı**: (öz.is.) Ön Asya’nın bir parçası olarak Tŭrkiye’nin Asya kıtasında bulunan toprağı.
- a. 346b/11, 346b/18, 360b/22, 367b/09
- a. ‘askeri 348b/24, 370a/03, 371b/08
- a. begler begsi 346b/07, 362a/09
- a. begler begsi mŭŖarŭn-ileyh Sinan PaŖa 365b/01
- a. begler begsi Sinan PaŖa 365a/01, 369a/06, 369a/21
- a. defterdārı 374a/23
- a. ile 347a/07
- a. kethŭdāsı ve defterdārı 347b/06
- a.+nuñ (memālik-i Anağolı) 365a/25
- Anāvārīn**: (öz.is.) Yunanistan’daki Mora Yarımadası’nın batı kıyısında yer alan kent.
- a. 366a/23
- a. (irtidād-ı Anāvārīn) 366a/06
- a. Ŗal‘ası 365b/08, 365b/12, 366a/07, 366b/07
- Anavur** : (öz.is.) Kale ismi.
- a. 346a/05
- Antalya**: (öz.is.) Akdeniz bŭlgesinde bir il.
- a. Ŗehri 373a/11
- ‘ār** : (Ar.is.) Utanma.
- a. it- 348b/14, 351a/07
- a. ũ nāmus 351a/24
- ara** : (is.) Eski Tŭrkçeden beri kullanılır. KiŖilerin veya toplulukların birbirine karŖı olan durumu veya ilgisi 2. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman.
- a.+larında 370a/17
- a.+sında 352b/13, 360b/17

- ‘**Arab** : (öz.is.) Orta Doğu ile Kuzey Afrika’nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse, fellah.
a. 350a/17
a.+a 347a/08, 355a/20
a. leşkeri 346a/21, 346b/12, 347a/14, 349a/01
a. u Şam 367a/12
a.+uñ 370a/20
a. ü acem 372b/01
- ārām** : (Far.is.) Durma, eğlenme, dinlenme. Yerleşme, karar kılma.
a.+dan şoñra 362a/06
a. it- 353a/02
- Ārām ve Dāver Paşa:** (öz.is.) Şahıs isimleri.
a.+yı 351b/16
- arāzī** : (Ar.is.) Yerler, topraklar.
a. 374a/10
- ard** : (is.) 1.Arka taraf, arka, art. 2.Peş.
a.+ına düş- 346b/21, 355a/14
a.+ınca 370b/07
a.+larına düş- 368a/24
a.+larınca 346b/24, 355a/22
- ‘**ārī** : (Ar.sf.) Çıplak.
- a. 352a/04
- Arnavud:** (öz.is.) Balkan Yarımadası’nın batı tarafında oturan bir kavimdir. Şimdi müstakil bir devlet olup Türkçede söylenişi Arnavutluk şeklindedir.
a. 351b/05, 351b/14, 351b/21, 352a/20
a. (bağaza-yi Arnavud) 351a/01
a. vilāyeti 351a/25
- ‘**arşa** : (Ar.is.) Yer, toprak.
a.-i inhidām 373a/23
- ‘**arż** : (Ar.is.) 1.Sunma, sunu
2. Saygı ile anlatma, bildirme 3. Gösterme.
a.+da (basī-i ‘arż) 373b/17
a. et- 348b/22
a. eyle- 348a/06, 351a/19, 360b/21, 362a/05, 363a/19, 363a/21, 367b/07, 367b/25
a.+ı 360a/09
a.-ı ahvāl 347a/25
a.+ı ile 354b/05
a.-ı mācerā 358a/03
a.-ı ‘ubūdiyyet 370a/13
a. it- 352b/17, 362a/01, 366a/20, 374b/19
a. ü iş‘ ar eyle- 368b/06

- ārzū** : (Far.is.) İstek, heves.
a.+sı (dīde -i arzu)
350b/19
- ‘**asākīr** : (Ar.is. asker’in c.)
Askerler, erler.
a.-i manşūre 370a/07
a.-i nuşret-kerdān
365a/16
- asāleten**: (Ar.zf.) Kendi namına
hareket ederek.
a. 351a/14
- āsān** : (Far.sf.) Kolay.
a. ol- 359b/01
- āsānlık** : (is.) Kolaylık.
a. ile 356b/06
- āsār** : (Ar.is. eşer’in c.) Bir
çalışma sonucunda
ortaya çıkan şeyler,
eserler.
a.+da 363b/01
- ‘**aşb** : (Ar.is.) Bağ.
a.-ı ilāhī 373a/23
- aşhāb** : (Ar.is. sahib’in c.)
Sahipler.
a.+ı (ıyd-ı aşhāb)
350b/06
a.-ı yemīn 346b/09
- āsīb** : (Far.is.) Zarar.
a.gör- 354b/15
- ‘**asīr** : (Ar.sf.) Zor, güç.
a. 356b/06
a. ol- 356a/20
- āsītān** : (Far.is.) Eşik.
a.+e 349a/02
- āsītāne**: (Far.is.) 1.Eşik 2. Büyük
tekke.
a.+i sa‘adet 354a/18
a.+si 368b/20
- ‘**asker** : (Ar.is.) Er.
a. 347a/09, 347a/11,
350a/21, 351a/25,
353b/04, 353b/08,
358a/22, 362b/20,
374a/02, 374a/17
a. (ṭālī‘a-i ‘asker)
354b/22, 355b/11
a. (techīz-i ‘asker)
373b/18
a.+e 347b/09, 348b/10,
355a/11, 362a/05,
362a/23, 368a/03
a.+i 347a/08, 347a/08,
348b/13, 355a/12,
362a/16, 367b/01,
367b/16, 369a/07,
369a/18, 370a/03
a.+i ile 348b/24,
361b/16, 361b/20,
368b/21, 370a/03,
371b/08
a.-i islām 359a/23,
353a/14, 357a/04,
357b/16, 363b/23,
364a/03, 368a/21
a.-i ḳālīl 357a/19
a.-i manşūr 351b/17
a.-i mücāhidān 361a/08
a.-i mücāhidīn 359a/13

- a.-i müteferrika 353b/08
a.-i Rûm 346a/12
a. ile 359b/06
a.+in 354b/25
a.+ine 347a/05, 355a/17
a.+inüñ 348a/24, 355a/17
- ‘asl** : (Ar.is.) Asıl, kök, temel, esas.
a.+da 362b/23
a. ü nesl (soysop) 352a/11
- aşlā** : (Ar.zf.) Hiçbir vakit, hiçbir şekilde.
a. 363a/05
- aslī** : (Ar.sf.) Asla mensup, hususi, seçkin.
a.+lerinden (vaṭan-ı ašlī) 367a/03
- ‘aşr** : (Ar.is.) Yüzyıl.
a.+da 365a/09, 374a/23
a.+a dek (vaḳt-i ‘aşr) 350a/13
a.+dan (hengām-ı ‘aşr) 365a/08
a.+ında 374a/24
- āsūde** : (Far.sf.) Rahat, huzurlu.
a. 356b/08
a.+dür 372a/18, 372b/12
- āsumān**: (Far.is.) Gök, gökyüzü, sema.
a.+a 350a/07
a.+a (ḳule-i āsumān) 369b/05
- āsumānī**: (Far.sf.) Göğe, semaya mensup.
a. (māide-i āsumānī) 353a/08
- aş-** : (geçişli fi. Eski Türkçeden beri kullanılır.) 1.Yüksek bir yerin üzerinden geçip arka tarafına inmek 2. Bir yeri boydan boya geçmek, katetmek.
a.-dılar 355a/15
a.-up 346a/23, 350a/11, 373b/21
a.-kūh ü deşt aş- 355a/15
- āşikār** : (Far.sf.) Belli, açık, meydanda.
a. it- 355a/06
a. olma- 356b/23
- āşiyān** : (Far.is.) Mesken, ev.
a.+ı 374a/13
a.+uñ (huld-i āşiyān) 373b/14
- āşüfte** : (Far.sf.) Çıldırırçasına seven, bu yüzden perişan bir halde, azgın ve baştan çıkmış deli gibi olan, iffetsiz kadın.
a. ol- 374b/16
- at** : (is. Eski Türkçeden beri kullanılır.) Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan,

- Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.
a. 350a/06, 355a/10
a.+ı 362b/09
a.+ından 354a/07
a.+larına 360b/24
- at-** : (geçişli fi. Eski Türkçeden beri kullanılır.) 1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak 2. Bir şeyi yere doğru bırakmak 3. Bir kimsenin ilişiğini kesmek 4. Kurşun, gülle, ok vb. şeyleri hedefe fırlatmak.
a.-dukları 365a/14
a.-mayup 375a/06
a.-up 346b/21, 347a/03, 361a/22, 365a/12
a. can at- 346b/21, 347a/03
- ata** : (is.) 1.Baba 2.Dedelerden ve büyük babalardan her biri.
a.+m 374b/07
a.+sıyla 355b/01
- Ašana** : (öz.is.) bkz. Adana
a.+nuñ 346b/02
- ‘aşaş** : (Ar.is.) Susama, susuzluk, hararet.
a.+ile (galebe-i cū‘ u ‘aşaş) 360b/14
- āteş** : (Far.is.) 1.Odun, kömür vb benzeri maddelerin tutuşup yanması ile beliren ışık, kor. 2. Hararet, kızgınlık.
a. 369b/02
a. düş- 347a/22
a. düşür- 369a/25
a.+e 369b/04
a.+e ur- 356b/03, 356b/11, 358a/15, 358b/22, 364a/23, 364b/06
a.+e yan- 361a/25
a.+i 365a/24, 373a/06
a.-i cehime yan- 361b/01
a.-i fitne 367b/23
a.-i ğažab 364a/14
a.-i hışm-ı hüdā 364a/16
a.+ine 361b/05
a.+ler ile 365a/14
a. sal- 353b/07
a.ur- 355b/25
- atıl-** : (edilgen fi.) Fırlatmak.
a.-an 361b/06
- Atina** : (öz.is.) Eski Yunan medeniyetinin merkezi ve bugünkü Yunanistan’ın başkenti.
a. Kal‘ ası 367a/03
- atmaca** : (is.) Ava alıştırılıp kuşlara saldırtılan, kendi küçük, gagası büyük ve kıvrık doğan cinsinden yırtıcı kuş, ak kuş.
a.+lar 375a/10

- ‘**avām** : (Ar.is.) Halk, umum,
herkes.
a.+a (elsine-i ‘avām)
367a/13
- a‘**vān** : (Ar.sf. avn’ın c.) Yardım
edenler.
a. 370a/12
- āvāre** : (Far.sf.) Perişan.
a. ol- 346a/24
- āvāze** : (Far.is.) Şöhret, ün.
a.+lerini 373b/17
- ‘**avdet** : (Ar.is.) Geri gelme,
dönme, dönüş.
a. buyur- 362a/06
a. et- 347a/01, 352a/20
a. eyle- 359b/21
- āverden**: (Far.f.) Getirmek
a.-i kerime-i cem 370a/15
- ‘**avķ** : (Ar.is.) Alıkoyma,
durdurma.
a. it- 364b/02
- avlat-** : (ettirgen fi.) Avlanma
işini yaptırmak.
a.-mak 375a/10
- Avlonya**: (öz.is.) Arnavutluk’ta
kent, kıyı ovasının güney
ucunda.
a. 351b/06
a.begi 368a/18
- ‘**avret** : (Ar.is.) Kadın, zevce.
a.+lere 362b/25
- ay** : (is. Eski Türkçeden beri
kullanılır.) Yılın ayrıldığı
on iki bölümden her biri.
- a. 352a/17, 359a/04,
360b/04, 361b/18,
362a/15, 362b/20,
373a/04
- a.+a 373b/02
a.+dan 370b/15
- ayak** : (is.) Aşağı düzeyde,
sıradan, bayağı.
a. 375a/12
a. +dan düş- 362b/24
- ā‘yān** : (Ar.is.) Memleketin
ileri gelenleri.
a. 353a/11
a.+ı 371a/11
a.-ı bülend 373a/25
a.-ı salţanat 349a/09
a. ol- 353a/10
- Ayas** : (öz.is.) Adana’da
Yumurtalık ilçesinin eski
adı.
a. 346a/05
a. Ķal‘ ası 346a/06
- āyāt** : (Ar.is. ayet’in c.)
Alametler, nişanlar.
a.+ıdur 348b/18
- Ayazmend**: (öz.is.) Ayvalık’a
bağlı Altınova’nın eski
adı.
a.+den 369a/22
a.+e 368b/21, 368b/23,
369a/08
- Aydın** : (öz.is.) Ege bölgesinin
orta bölümündeki il.
a.+begi 371a/03

- āyet** : (Ar.is.) Alamet, nişan.
a. 353a/11
- ayır-** : (geçişli fi.) Birbirinden uzaklaştırmak, koparmak.
a.-mak 361b/02
a.-up 353b/25, 354a/05
- āyīne** : (Far.is.) Ayna.
a.-i kadime 368a/06
a.-i tūğ-i ğuzāt 366b/15
a.-i zühūr 353b/17
a.+sini 369b/20
- ‘ayn** : (Ar.is.) Kaynak.
a.-ı behcet ü iştişar 365a/06
- ‘ayş** : (Ar.is.) Yaşama.
a. u ‘işret (yiyip içme)374b/21
- az** : (sf.) Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksiklik.
a. 355a/18, 359b/08, 370a/01
a. (biraz) 346b/25
- a‘zā** : (Ar.is. uzv’un c.) Organlar, üyeler.
a.-i re’īs 362b/10
- ‘azab** : (Ar.sf.) Bekar, ergen.
a. 367b/11
a.+ları ile 365b/01
- ‘azab** : (Ar.sf.) Deniz tüfekçi eri.
a.+dan 363a/23
- āzād** : (Far.sf.) Kurtulmuş, serbest olan.
a. eyle- 355b/21
- āzāde** : (Far.sf.) Hür, serbest.
a.+dür (şehzāde-i āzāde) 372a/23
- a‘zam** : (Ar.sf.) En büyük.
a. 365a/22
a. (emir-i āhūr-ı a‘zam) 346a/14
a. (sevad-ı a‘zam) 350a/03
a. (vezir-i a‘zam) 362a/19, 371a/06, 371a/13, 374a/24, 374b/20
a.-i mülūk-ı küffār-ı bedfiāl 368b/11
a.+ile (ümerā-i a‘zam) 365b/25
- ‘azamet:** (Ar.is.) Büyüklük, ululuk.
a. (mezīd-i ‘azamet) 373a/15
- Azerbaycan:** (öz.is.) İran platosunun kuzeybatı ucunda bulunan bölge.
a.+e 373b/13
- ‘azīm** : (Ar.sf.) Büyük, ulu, iri.
a. 347b/23, 349b/25, 356a/23, 357a/17, 358a/16, 362b/13, 363a/12, 363b/22,

- 368a/07, 372a/05,
372a/21, 374a/05
a. (cîsr-i ‘azîm) 360a/19
a. (feth-i ‘azîm) 362a/03
a. (nehr-i ‘azîm) 356a/25,
356b/25
a.+e (bâb-ı ‘azîm)
363a/19
a.+e (nehr-i ‘azîm)
358a/08
a.-i dergâh 347b/11
a.-i firâr ol- 347b/06
a. iken 366a/18
a.+ini (ma‘ bed-i ‘azîm)
353b/10
a.+lerin (‘inân-ı ‘azîm)
351b/14
a. ol- 347a/14, 348a/12
a.+üñ (nehr-i ‘azîm)
355b/18, 359a/21
- ‘**azîme**: (Ar.sf.) Büyük, ulu, iri.
a. (zelzele-i ‘azîme)
373a/15
- ‘**azîmet**: (Ar.is.) Gitme, gidiş.
a. et- 347a/19
a. eyle- 358b/04
a.-i sulţân 363b/08
a.-i sulţânî 349b/01
a. it- 363b/01
a.+leri (‘inân-ı ‘azîmet)
373b/06
- ‘**azm** : (Ar.is.) Kemil.
a.352a/17
- ‘**azm**: (Ar.is.) Kasıt, niyet,
karar.
a.-ı balı beg 354b/08
a.-ı hân mân 357b/05
a.-ı rezm-gâhet- 346b/17
a.-i kızılbaş 369b/08
a.-i şâhi 351a/01
a.+imiz (‘inân-ı ‘azm)
351b/03
- âzürde-dil**: (Far.bir.sf.) Gönlü
kırılmış, mahzun.
a. ol- 364a/10
- ‘**azv** : (Ar.is.) Birinin üstüne
atma, ona yakıştırma,
iftira.
a.-ı iqbâl 350b/04
- B-**
- ba-vücūd**: (Far.Ar.bir.sf.)
Bununla beraber.
b. 364b/07
- bâb** : (Ar.is.) Kapı.
b.+da 351a/18, 363a/12,
373a/05, 375a/11
b.-ı 347b/15
b.-ı azim 363a/19
b.-ı sa‘ âdet 370a/23,
370b/09
b.+ında 349a/15, 349a/22
- baba** : (is.) Çocuğun dünyaya
gelmesine etken olan
erkek.

- b.+lar 374a/08
b.+sı 369b/12, 369b/18,
371b/22, 372a/22
b.+sınıñ 369b/19,
375a/23
- bād** : (Far.is.) Rüzgar, yel.
b. 368a/03
b.-ı fena 356a/09
b.-ı feth 363b/23
b.-ı muhālif 360b/04
b.-ı murād 360b/25,
363b/03
b.- ı refār 364a/18
- bād-pā** : (Far.bir.sf.) Ayağına
çabuk olan (at vesaire);
süratli, tez.
b.+larını 346b/23
- bād-pāy**: (Far.bir.sf.) Süratli, tez.
b.+a 348a/11
- bād-peymā**: (Far.bir.sf.) Serseri,
başı boş, boş gezen.
b.(esb-i bad-peyma)
354b/03
- bad-ran** :?
b.-ı vezān ol- 360b/16
- ba' dehu**: (Ar.zf.)
b. 347b/02, 354b/07,
358b/20, 372a/15,
372a/20, 372b/03,
372b/04
- Badine**: (öz.is.) Kale ismi.
b. 356a/11
- bāğ** : (Far.is.) Bağ, büyük
bahçe, bostan.
- b.ü bağçeli 358a/11
- bağayā**: (Ar.is. bagiyy'in c.)
Fahişeler.
b. y1-seraya-y1 inhizām
346b/22
- Bagaza**: ?
b.-yi arnavud 351a/01
- bağçeli**: (sf.) Bahçesi olan.
b. (bağ ü bağçe) 358a/11
- bağla-** : (geçişli fi.) 1. Bir şeyi
bir yere veya bir şeye
tutturmak
2.Düğümlemek 3. Geçişli
engellemek.
b.-ladılar 360b/09
b.-mışdur 372a/13
b.-mişlarmış 361a/07
b.-yup 361a/09
b. gönüllerin bağla-
361a/09
- bahādır**: (Far.is.) Cesur, yiğit.
b.+lar 352b/01
- bahār** : (Far.is.) Kışla yaz
arasındaki mevsim.
b.+a (evvel-i bahār)
362a/21
b.+da 363b/13
b.+da (faşl-ı bahār)
364a/06
- baħr** : (Ar.is.) Deniz.
b.+dan (canib-i baħr)
346a/02, 365b/11
b.+dan (taraf-ı baħr)
363a/15

- b.-ı sipihr 364a/07
b.+isini (canib-i baħır)
361b/23
b. u bīz 365b/08
b. u bīze 369a/20
- baħrī** : (Ar.sf.) Denize mensup,
denizle ilgili, denize ait.
b.+si (taraf-ı baħrī)
363b/19
- baħş** : (Far.is.) Bağış.
b.-ı Rumī 374b/22
- baħşiş** : (Far.is.) Bahşiş, bağış
olarak verilen para.
b. 368b/07
b. ü ' inād olın- 366a/03
- baħt** : (Far.is.) Talih, kader,
kısmet.
b.+a (taħt-ı sa' adet-i
baħt) 372a/14
b.-ı hudādat 363b/02
- bāiş** : (Ar.sf.) Sebep olan.
b. ol- 354a/21
- baķıyye**: (Ar.sf.) Artan, geri
kalan.
b.-i ğuzāt 369a/03
b.-i sipāh 346b/24
b.ü's-seyfi 365a/21
b.ü's-süyüfdan 366b/18
- bāl** : (Far.is.) Kanat.
b. aç- 353b/20
- bālā** : (Far.sf.) Yüksek, yukarı.
b.+sında 355b/18
b.+yı buruca 366b/01
- balabān** : Bataklıkta yaşayan,
bacakları kısa kuş.
b.+lar 375a/10
- balçıklı**: (sf.) Balçığı olan.
b. 359b/04
- Balı Beg**: (öz.is.) Yahya Paşa
oğlu.
b. 356b/16, 356b/23,
357a/03
b. ('azm-ı Balı Beg)
354b/08
b. (Malķoç oğlu Balı Beg)
357a/23
b. (Yahya paşa-zāde Balı
Beg) 356b/12
b.+i (Yahya paşa oğlu
Balı Beg) 356b/10
b.+i (Malķoç oğlu Balı
Beg) 355b/05
b.+üñ 355b/10
- ban** : (is.) Isklavon dilinde
bey, hakim demektir.
Macaristan ve Erdel
beyleriyle küçük
prenslerine verilen bir
unvandı. Vaktiyle
Dalmaçya, Isklavyonya,
Eflak ve Sırp
hükümdarlarında da ban
denirdi.
b.351a/07, 352b/13
b.+lar 351a/09

- Bandakya:** (öz.is.) Arapların Venedik şehir ve hitasına verdikleri isimdir.
b. 358a/19
- baña** : Ben zamirinin yönelme hali.
b. 353b/09, 374b/12
- bār-gāh:** (Far.bir.sf.) Yüksek divan.
b.-ı celāl 371a/18
b.-ı iclāl 351b/20,
357b/25, 365a/21
b.-ı iqbāl 347b/09
- bār-gīr** : (Far.bir.is.) Yük tutan, yük kaldıran.
b.+ler ile 361a/02
- bārān** : (Far.is.) Yağmur.
b.+dan 367b/05
b.+ile (meyl-i bārān) 350a/03
- barça** : (is.) Eskiden hem taşıt hem savaş gemisi olarak kullanılan, altı düz bir kalyon çeşidi.
b. 360a/16, 361a/17,
361a/18
- bāri** : (Far.zf.) Hiç olmazsa.
b. 351a/25, 364b/24
- bārū** : (Far.is.) Kale duvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.
b.+sını 363b/20
- bārūt** : (Far.is.) Barut.
b. 350a/07, 369b/02
- b.+ları 363a/06
- bārūthāne:** (Far.bir.sf.) Barut imal edilen fabrika veya atölye.
b.+si 347a/22
- bas-** : (geçişsiz fi. Eski Türkçeden beri kullanılır.) 1. Ansızın saldırmak, bir yere baskın yapmak 2. Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığı gelecek şekilde zamine yahut herhangi bir yere koymak.
b.-ınca 370b/25
b.-up 361a/09
b. kadem bas- 361a/09
- basīt** : (Ar.sf.) Sade, düz, engelsiz, açık.
b.-i ‘ arz 373b/16
- baş** : (is. Eski Türkçeden beri kullanılır.) İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.
2. Bir topluluğu yöneten kimse.
b.+ın 366a/14, 369a/15
b.+ında 355b/17,
355b/19
b.+ları 363b/22

b.+ların 369a/18	349a/25, 350b/07,
b.+larında 358b/06	351b/17, 352b/01,
b.+larından 354a/12	353a/03, 365a/02,
bat- : (geçişsiz fi. Eski	365a/17, 366a/07,
Türkçeden beri	368a/17, 368b/24,
kullanılır.) Bir sıvının	369a/02, 371b/16,
veya yumuşak bir	372a/16, 373b/18
maddenin içine	b.+lar 365a/11
gömülmek, çökmek.	b.+ların 366a/17
b.-dılar 361a/19	b.+sı 350a/11
batle'l-ħazer:?	bāzū : (Far.is.) Kolun omuz ile
b. 364b/03	dirsek arasındaki kısmı,
Baṭrūsa: (öz.is.) Yer ismi. ?	pazı.
b. 352b/09	b.+sına (zūr-ı bāzū)
Bāymdır: (öz.is.) ?	369a/12
b.+ı 369b/09, 369b/13,	beçe : (Far.is.) Esirlerden
373b/15	askerliğe alınmayan
b.+ınuñ 367a/11	erkek çocukların bir
b.+ilerle 370a/05	kısmı.
Bayındırıyye: ?	b.+leri 351b/17
b.+yi (mülük-ı	bed : (Far.sf.) Fena.
bayındırıyye) 369b/17	b. 371a/05
bāzār : (Far.is.) Pazar, çarşı.	beden : (Ar.is.) Canlı varlıkların
b.+(şehir ü bāzār) 365a/16	maddi bölümü, vücut.
b.+ını (şehir ü bāzār)	b. 374b/24
358b/22	be-der : (Far.is.) Dışarı.
bāzergān: (Far.bir.sf.) Bezirgan,	b. eyle- 350b/22
tacir.	bed-fi'āl: (Far.Ar.bir.sf.) Yaptığı
b.+lar 366a/11	işler kötü olan.
b.+lar ile 375a/02	b.+dür (‘ azam-i mülük-ı
ba'zı : (Ar.zf.) Birazı, bir	küffār-ı bed-fi'āl)
kısmı; kimi.	368b/11
b. 346b/12, 346b/16,	bedīdār: (Far.sf.) Görünür, açık,
349a/12, 349a/15,	meydanda.

- b.+ol- 366b/25
- bedi'** : (Ar.sf.) Eşi ve benzeri olmayan.
- b. ü'l-hamalinüñ 371a/23
- bed-kār**: (Far.bir.sf.) İşi, hareketi kötü; işi, hareketi fena.
- b.+ları 371a/18
- bed-ma' āş**: (Far.Ar.bir.sf.) Yaşayışı, davranışı iyi olmayan, kötü olan.
- b.+uñ (kızılbaş-ı bed-ma' āş) 369b/09
- bed-peymān**: (Far.bir.sf.) Sözüde durmayan.
- b.+lara 348a/18
- bed-rāy**: (Far.bir.sf.) Kötü düşünceli.
- b.+da (memleket-i bed-rāy) 359a/04
- bedreka**: (Far.is.) Yol gösteren, kılavuz.
- b. 354b/13
- beg** : (is.) Bir beyliğin, küçük bir devletin başında bulunan kimse, emir, prens 2. İleri gelen nüfuzlu kimse.
- b. 354b/24, 363a/22
- b.+e 348b/09
- b.+i 346b/11, 347b/03, 347b/04, 347b/04, 354b/21, 355b/07, 363a/21
- b.+i ile 368a/18
- b.+inüñ 371a/03
- b.+ler 346b/19
- b.+lerden 363a/22
- b.+leri 367a/09, 367b/18
- b.+lerinüñ 348a/18
- Beg Şehir**: (öz.is.) Konya iline bağlı bir ilçe.
- b. +i 371b/22
- b. begi 347b/02
- b. göli 370b/16
- b. hākimi 367a/18
- begler begi**: (bir.is.) Osmanlı Devleti'nde eyaletlerin başında bulunan mülki ve askeri en büyük amir.
- b. 348a/25, 347b/10, 352b/16
- b.+si 346a/03, 346a/06, 346b/08, 346b/18, 347b/01, 354b/06, 360a/22, 362a/09, 362a/09, 365a/01, 365b/01, 369a/06, 369a/21
- begler beglik**: (bir.is.) Bir beylerbeyinin yönetimi altındaki yer.
- b.+i (begler begligi) 354b/07
- begzāde**: (Far.is.) Bir beyin, bir büyüğün oğlu.
- b.-i maḥbūs 348a/10
- behāim**: (Ar.is.) Dört ayaklı hayvan.

- b. (sibā^ç ü behaim)
358b/23
- behār** : (Far.is.) Kış ile yaz arasındaki mevsim, ilkbahar.
b.-ı hüceste 363b/01
b.+ında 366b/10
- behcet** : (Ar.is.) Sevinç.
b. ü istişar 365a/07
- Behrām**: (öz.is.) İran hükümdarlarından bir kaçının adı.
b. (Paşa-yı Behrām)
366b/03
- behr-dār**: (Far.b.sf.) Hisseli, paylı.
b.et- 346a/01
- beḳā** : (Ar.is.) Bakılık.
b.+ya (dār-ı beḳā)
359a/15, 369b/07,
372b/07
- beḳāyā**: (Ar.is.) Artan, geri kalan şeyler, kalıntılar.
b.-yı ḳılā^ç 366a/03
- bekle-** : (geçişli fi.) 1.Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını gözler vaziyette olmak, durup kollamak 2. Bekçilik etmek, korumak, muhafaza etmek.
b.-mekde 351b/11,
351b/12
b.-r idi 357a/15
- belā** : (Ar.is.) Gam, keder,musibet.
b.+ile 375a/17
- Belgrad**: (öz.is.) Tuna ve Sava Nehirleri'nin birleştiği platoda kurulmuştur. Bugünkü Sırbistan'ın başkentidir.
b. 351a/17, 351a/20
b.+dan 351b/12
b. ḥākimi 351a/13
b.+uñ 351b/03
- bel** : (is.) Dağ tepeleri arasında geçit veren alçak yer,dağ geçidi, belen.
b.+ine 347a/04
- beliyye**: (Ar.is.) Felaket, keder, tasa.
b.+ye (nüzü'l-ı beliyye)
346a/22
- ben** : (zm.) Tekil birinci şahsı gösterir.
b. 353a/17, 355a/11,
374b/02, 374b/04,
375a/12
b.+den 374b/03
- bend** : (Far.is.) Bağ, yular, rabita, bağlama.
b.-i girān 354a/10
b. için 354a/14, 371a/15
b. it- 354a/11, 357a/02,
361b/09

- b.+le (kayd u bend)
348b/17
b. ü zincir 347b/07
- bend-kerān:** ?
b.+dan 346a/09
- bendaka:** (öz.is.) ?
b. 359b/25
- ber** : (Far.e.) Üzere.
b. 373b/14
b.-Midilli 368b/10
- beraber:** (Far.zf.) Birlikte.
b. 350a/02
b.+ine 361a/01
b. ol- 354a/07, 363a/05
- berāy** : (Far.e.) İçin,
maksadıyla.
b. 374a/15
b.-i nizām-ı ʿālem-i
kām-i maqām
- berbād:** (Far.bir.sf.) Perişan,
harap, fena.
b. ol- 354b/18
- berīd** : (Ar.is.) Postacı, haberci.
b.-i şaba-şitāb gönder-
348b/03
- berk** : (Ar.is.) Şimşek.
b. 367b/04
b.-i hātıf 364b/04,
369a/03
b.+ile (sevāik ü berk)
350a/04
- berkit-** : (oldurgan fi.)
Sağlamlaştırmak,
kuvvetlendirmek
- b.-üp (berkidüp) 352a/25
- berr** : (Ar.is.) Kara toprak.
b.+isini (cānib-i berr)
360b/03
b.+den (cānib-i berr)
363a/14
- berrī** : (Ar.sf.) Karaya ait.
b.+si (cānib-i berrī)
363b/18
- ber-ṭaraf:** (Far.Ar.bir.sf.) Bir
yana atılan.
b. 374a/21
b. ol- 352a/18
- besle-** : (geçişli fi.) Yedirip,
içirmek, karnını
doyurmak.
b.-yüp 375a/09
- beste** : (Far.sf.) Kapalı, bağlı.
b. 354a/08
- beş** : (is.) Dörtten sonra,
altıdan önce gelen
sayının adı.
b. 359b/17
b. (biñ beş yüz) 357a/15
b. (on beş) 353b/05
b. (sekiz yüz toqşan beş)
348b/20, 349b/24
b. (toquz beş) 369b/22
b. (toquz yüz beş)
362a/03
b. (toquz yüz on beş)
373a/01
b. altı 354b/24

- b. altı biñ 355a/04,
355a/07
- b. biñ 358a/07, 359b/18,
371b/07
- b.+er 356a/04
- b. yüz 357a/12, 361b/03,
371a/01
- b. yüz yeñiçeri 370b/24,
371a/17
- beşâret:** (Ar.is.) Müjde.
b. 363b/09
b. (tabl-ı beşâret)
369a/16
b.+i 364b/21
- beşer** : (sf.) Beş sayısının her
birine beş veya her
defasında beş tane
anlamına gelen üleştirme
şekli.
b.356a/04
b.yüz 361a/17
- Beşik Taş:** (öz.is.) İstanbul'a
bağlı bir ilçe.
b.+1 349a/04
- beşinci** : (sf.) Beş sayısının sıra
sıfatı, sırada yeri
dördüncüden sonra,
altıncıdan önce olan.
b. 369b/06
- bey^ç:** (Ar.is.) Satma, satış,
satılma.
b. 375a/04
- beyâbân:** (Far.is.) Kır, çöl.
b.+larda 371a/03
- beyân** : (Ar.is.) Anlatma, açık
söyleme, bildirme.
b. 363b/09
b.+dur (anü'l-beyân)
372b/01
b.+e 355b/13
b. eyle- 363b/1
b. ol- 362b/14
b. olin- 364a/18,
372a/11, 372b/05,
372b/18
- beyâz** : (Ar.is.) Kar renginde
olan rengin adı, ak.
b. 361a/25
- beyhûde:** (Far.sf.) Boş, gereksiz.
b. 363a/17
- beyn** : (Ar.is.) Ara, aralık.
b.+inde 371b/06
- bez-** : (geçişsiz fi.) Bıkmak,
usanmak.
b.-diler 347b/14
b.-er ol- 348a/05
b. canlarından bez-
347b/14
- beze** : (Far.is.) Kabahat, suç.
b. (eşer-i pâdişâh-ı baħr u
beze) 369a/20
- bezl** : (Ar.is.) Bol bol verme,
saçma.
b.-i ictihâd eyle-
363b/13
b.-i maqđür it- 363a/15
b.-i şadaqât ü nüzür et-
373b/01

- b. ol- 347b/16
- bırak-** : (geçişli fi.) 1. Eldeki bir şeyi tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak 2.Koymak 3. Götürmek.
- b.-dı 361a/25
- b.-up (bırağup) 346a/19, 355a/19, 369b/18
- Bıyıklı Mehmed Beg:** (öz.is.) ?
- b.+i 363a/23
- bī-āblık** : (Far.b.sf.) Susuzluk.
- b.+la 360b/10
- bī-amān**: (Far.bir.sf.) Amansız, acımasız.
- b.+ların 353b/14
- bī-ārām**: (Far.bir.sf.) Durup dinlenmeyen.
- b.+dur 373a/07
- bī-avni**: (Ar.bir.zf.) Yardımıyla.
- b. 358a/14
- b. 363b/07
- bī-bāk** : (Far.bir.sf.) Korkmayan, çekinmeyen, sakınmayan.
- b.+(şahs-ı bī-bāk) 352a/11
- bī-bereket**: (Far.Ar.bir.sf.) Bereketsiz.
- b.+i (hareket-i bī-bereket) 354b/16
- bī-cān** : (Far.bir.sf.) Cansız, ruhsuz.
- b. it- 375a/07
- bī-çār** : (Far.bir.sf.) Çaresiz, zavallı.
- b.+ol- 367a/06
- bī-dād** : (Far.is.) Zulüm, işkence.
- b.+ıñız 373a/21
- bī-dādī**: (Far.is.) Zalimlik.
- b. (tiğ-i bī-dādī) 358a/24
- bī-edeb**: (Far.Ar.bir.sf.) Edepsiz, terbiyesiz.
- b.+ler 375a/24
- bī-endāze**: (Far.sf.) Ölçüsüz, aşırı.
- b. 359b/12
- bī-gāh** : (Far.bir.sf.) Vakitsiz.
- b. (gāh ü bī-gāh) 348a/08
- bī-gāne**: (Far.bir.sf.) Yabancı.
- b. 355a/15
- b.+den (hūdūd-ı memleket-i bī-gāne) 357a/24
- bī-gerān**: (Far.bir.sf.) Nihayetsiz, sınırsız, uçsuz, bucaksız.
- b. ile (ceyş-i bī-gerān) 374a/05
- bī-ḥadd**: (Far.Ar.bir.sf.) Sınırsız.
- b. 369b/19
- bī-ḥesāb**: (Far.Ar.bir.sf.) Hesapsız, sayısız.
- b. 363a/18
- b. (ğanāim-i bī-ḥesāb) 359a/03
- b. (nuḳūd-ı bī-ḥesāb) 355b/01

- b. ile (ġanāim-i bī-ġesāb)
356b/11
b.ol- 369b/25
- bī-ġūş** : (Far.bir.sf.) Őaşkın,
sersem, deli.
b. ol- 348a/22
- bī-idrāk**: (Far.Ar.sf.) İdraksız,
anlayıŐsız.
b.+i 369b/22
- bī-iġtiyār**: (Far.Ar.bir.sf.)
Kendiliġinden, elde
olmayarak.
b. 364b/07, 373a/01
- bī-^f ināyet**: (Far.Ar.bir.sf.)
İhsansız.
b.354a/05, 357b/23,
359b/19, 360b/25
- bi'l-cümle**: (Ar.bir.zf.) Hep,
bütün, toptan.
b. 347b/06, 359a/03,
369b/21, 371b/03
- bi't-tamām**: (Ar.zf.) Tamamıyla.
b. 347b/21
- bi'z-zarūre**: (Ar.zf.) İster
istemez.
b. 352b/02, 361b/25,
363a/06, 367a/01,
375a/25
- bī-mecāl**: (Far.Ar.bir.sf.)
Dermansız.
b.360b/11
- bī-niyāz**: (Far.bir.sf.)
Yalvarmasız.
b. 364a/11
- bī-şümār**: (Far.sf.) Hadsiz,
sayısız, pek çok.
b. 356a/05
b. ile (ġanāim-i bī-şümār)
358b/19
b. ile (hedāyā-yi bī-
şümār) 368b/05
b.+la (sipāh-ı bī-şümār)
369b/14
- bī-tāb** : (Far.bir.sf.) Bitkin,
yorgun.
b. ol- 360b/12
- bī-tevaġkuf**: (Far.Ar.bir.sf.)
Durmadañ.
b. 367a/23
- bīdār** : (Far.bir.sf.) ?
b. ol- 365a/08
- bid' at** : (Ar.is.) Sonradan
meydana çıkan Şey.
b.+ler 374b/11
- bidāyet**: (Ar.is.) Başlama,
başlangıç.
b.-i ġāl 355b/22
- bihter** : (Far.sf.) Daha, en, pek
iyi.
b. 358b/25
- bil-** : (geçişli fi. Eski
Türkçeden beri
kullanılır.) 1.Bir Şeyi
anlamıŐ veya öğrenmiŐ
bulunmak 2. Tanımak.
b.-dükleri 374b/14
b.-enlerden 374b/08
b.-icek 347a/19

- b.-ün 354b/16
b.-üp 348a/18, 349a/07,
354a/03, 367a/09,
368a/17, 369b/17
b. fırsat bil- 367a/09,
369b/17
b. muhakkiq bil- 354a/03
b. muqavver bil- 348a/18
- bil(1)**- (yard. fi.) –e zarf-fiil eki
almış bir sözcüğün
sonuna geldiği zaman bu
fiilde belirtilen işi yapma
gücünde olmayı ifade
eder.
b. gele bil- 348b/07
- bilā** : (Ar.e.) Olumsuzluk
edatı –siz.
b. 354b/25
- bilād** : (Ar.is.) Memleketler,
şehirler, kasabalar.
b. 359a/25
b.-ı küffār 359a/11
b.+ınuñ 359b/23
b.ü'l-Freng 366a/05
- bildür-** : (oldurgan fi.) Bilinir
duruma koymak,
açıklamak, anlatmak, ilan
etmek.
b.-di 351b/12
b.-diler 360b/18
b.-eler 365b/06
- bile** : (e.) de, dahi.
b. 350b/10, 357a/13
- bile(1)** : (zf.) Birlikte.
- b. 346b/19, 361b/03,
361b/06
- bilme-** : (geçişli fi.) Bir şey
hakkında bilgisi
olmamak.
b.-yüp 355a/13
- bīm** : (Far.is.) Korku.
b.-i cān 355a/14
b.-i helāk 350a/17
- biñ** : (is.) Dokuz yüz doksan
dokuzdan sonra, bin
birden önce gelen sayının
adı.
b. 353b/12, 354a/13,
355a/16, 359a/02,
359b/01, 367a/25,
370a/05
b. (altı biñ) 352b/05
b. (beş altı biñ) 355a/04,
355a/07
b. (beş biñ) 358a/07,
359b/18, 371b/07
b. (dört biñ) 346b/16,
367b/11
b. (iki biñ) 352b/05,
357b/21, 359b/02,
360b/23
b. (iki biñ yeñiçeri)
360b/23
b. (kırk biñ) 355b/06
b. (on iki biñ) 352b/11
b. (otuz biñ) 363a/23
b. (üç biñ) 358b/14,
367b/11, 373a/04

b. (yigirmi biñ) 352a/23, 355a/20, 360a/14	defasında bin tane anlamına gelen üleştirme şekli.
b. beş yüz 357a/15	
b.+den 351b/20	b. 361a/16
b.+e (iki biñ) 350a/10	bir : (is.) Sayıların ilki.
b.+e (üç biñ) 366b/02	b. (toğuz yüz on bir)
b.+e (üç yüz biñ) 368b/16	372a/03, 372a/21
binā : (Ar.is.) Yapı,ev.	b.+az 346b/25
b. 347b/15, 360a/14, 367b/16	b.+i 350a/05, 350b/10, 350b/11, 350b/12, 352b/08, 352b/09, 352b/09, 352b/09, 353b/18, 358a/17, 362a/11, 362a/12, 370a/17, 370a/18, 370a/19, 372a/02, 372a/03, 372a/07, 372b/01, 372b/13
b. (naql-i esbāb-ı binā) 369a/22	b.+i birleri ile (birbirleri)
b.+dan 350a/08	361a/08
b. et- 373b/03	b.+i birleri (birbirleri)
b. etdür- 360a/09	368b/13
b. eyle- 357a/04, 360a/19, 362a/22	b.+i birleri (birbirlerine)
b.-i salṭanat 374a/20	363a/09
b. it- 356a/07	b.+i birlerinden
b.+ları 373a/16	(birbirlerinden) 353b/25
b.+ların 353b/05	b.+i birlerine
b.+sı 356a/09, 362a/09	(birbirlerine) 346a/23, 353b/23, 362a/08
bināen : (Ar.zf.) Dayanarak, -den ötürü, -den dolayı.	b. iki 359b/24, 371a/05
b. 347b/13, 374a/03	b.+in 348b/08
biñ başı : (is.) Orduda rütbesi yüzbaşı ile yarbay arasında bulunan ve asıl görevi tabur komutanlığı olan subay.	b.+inde 361a/16, 361a/17
b. 370b/01, 370b/05	b.+ine 352b/13, 356a/04, 360a/14, 362b/13
biñer : (sf.) Bin sayısının her birine bin veya her	

b.+ini 355b/24, 355b/24	349b/25, 349b/25,
b.+inüñ 360a/09,	350b/06, 350b/09,
360a/15, 360a/15,	350b/21, 350b/22,
372a/02	351a/08, 351b/16,
b.+isi 347a/19, 351b/21,	352a/02, 352a/03,
354b/22, 372a/02,	352a/03, 352a/05,
372a/11, 372a/18,	352b/05, 353a/09,
372a/24, 372b/01,	353a/11, 353b/09,
372b/05, 372b/08,	353b/10, 353b/11,
372b/09, 374b/14	353b/13, 353b/23,
b.+isi ile 359b/15	354a/06
b. kaç 366b/18, 368a/22,	354a/19, 354b/02,
368b/23, 371a/15,	354b/04, 354b/04,
371a/20	354b/15, 354b/21,
b. kaç biñ 367a/25	355a/24, 355b/09,
b. kaç esîr 358b/09	355b/15, 355b/15,
b. kaç gün 354b/05,	355b/18, 356a/02,
356a/01, 362b/07,	356a/02, 356a/03,
371a/11	356a/05, 356a/07,
b. kaç kıta 349b/20	356a/16, 356a/23,
b. kaç merhale 357a/09	356a/23, 356a/25,
b. kaç pare 366a/21	356b/05, 356b/07,
b. kaç yıl 370b/22	356b/09, 356b/10,
b. vech 366b/20	356b/12, 356b/16,
b. vechle 355b/16,	356b/16, 356b/17,
358a/06, 359b/05,	356b/25, 356b/25,
368a/02	357a/01, 357a/04,
bir(1) : (sf.) 1.Bu sayı kadar	357a/05, 357a/09,
olan 2. Herhangi bir	357a/11, 357a/14,
varlığı belirsiz olarak	357a/14, 357a/17,
gösteren.	357a/19, 357a/20,
b. 346a/11, 348a/03,	358a/16, 358b/17,
348a/09, 349b/06,	358b/18, 358b/20,
349b/18, 349b/19,	359a/12, 359a/13,

359a/18, 359b/04,
359b/12, 359b/12,
359b/17, 359b/19,
360a/19, 360b/06,
360b/08, 360b/09,
360b/17, 361a/16,
361a/17, 361b/09,
361b/19, 361b/20,
361b/22, 362b/01,
362b/07, 362b/23,
363a/01, 363a/11,
363b/25, 364a/06,
364b/01, 364b/03,
365a/09, 365a/09,
365b/14, 366a/10,
366b/05, 366b/06,
366b/12, 366b/24,
366b/24, 367b/16,
368a/07, 368a/18,
368b/22, 369a/14,
369b/03, 369b/05,
370a/11, 370b/14,
371a/23, 371b/04,
371b/05, 372b/10,
373a/15, 373b/02,
373b/11, 373b/12,
373b/21, 374a/13,
374a/25,
375a/01, 375a/23

birāder : (Far.is.) Erkek kardeş,
kardeş.
b.+i 348a/06, 362b/08,
367a/10, 370b/21,
372a/08

birāder-zāde: (Far.bir.sf.) Kardeş
çocuğu, yeğen.

b.+si 352b/10, 369a/11
b.+sin 368b/14

birer : (sf.) Bir sayısının, her
birine veya her defasında
bir tane anlamına gelen
üleştirme şekli.

b. 372a/10

biri : (zm.) Bir kimse,
herhangi bir şahıs.

b. 350b/12, 352b/08
b.+ne 352b/18
b.+si 371b/24

birinci : (sf.) Bir sayısının sıra
sıfatı, sırada yeri en başta
ve ikinciden önce olan.

b. 371a/03

biryān : (Far.is.) Et kebabı.

b. ol- 364a/08

bisyār : (Far.sf.) Çok.

b. (leşker-i bisyār)
365a/06
b.+dan (tažarru^ç -i bisyār)
366b/06
b.+dur 355b/23

bīşe-zār: (Far.bir.is.) Ormanlık,
meşelik.

b.+den 355a/09
b.+e 355a/08

biz : (zm.) Çokluk birinci
şahsı gösterir.

b. 360b/02, 363a/15,
363a/16

- bize** : Biz zamirinin yönelme hali eki almış şekli.
b. 360b/02
- bizimle**: (zf.) Bizimle beraber.
b. 353a/22
- bizzāt** : (Ar.zf.) Kendi, kendisi.
b. 351a/17, 374a/04
- boğaz** : (is.) 1. İki dağ arasındaki dar geçit 2. İki kara arasındaki dar deniz.
b. 361a/10
b.+da 361b/19, 362a/11, 363b/05
- Boğdan**: (öz.is.) Romanya'nın Moldova eyaletinin Türkçe adıdır.
b. 355a/09
b. (hâkim-i Boğdan) 354b/20, 354b/24, 355a/01, 355a/06
b. (memleket-i Boğdan) 354b/13
b.+a (kişver-i Boğdan) 355a/18
b.+a (memleket-i Boğdan) 354b/23, 355b/07
b.+a (vilâyet-i Boğdan) 354b/21
b. begi 355b/07
b. hâkimi 354b/14, 355a/07, 355a/11, 355a/13, 355a/24
b. hâkimleri 355a/21
b. vâlîsi 354b/13
- boğul-** : (dönüşlü fi.) Nefes alamamaktan dolayı ölmek.
b.-up 361a/19
- Bosna** : (öz.is.) Osmanlı İmparatorluğu'nun idare bölgesi. Yugoslavya'daki Sava Nehri'nin ismi ile zikredilmiştir. 1463'te fethedilerek Rumeli Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır. 15. yüzyılda Osmanlı Devleti Avrupa ortalarına doğru genişlediği sırada Bosna sancağı eyalet haline getirilmiştir.
b. 352b/13, 354b/06, 357b/17, 357b/22, 358a/22
b. (der-ḥudūd-ı Engürüs ü Bosna) 357b/07
b. (eyâlet-i Bosna) 357b/13
b. (miyet-i memleket-i Bosna) 359a/11
b.+da (memâlik-i Bosna) 359a/10
b. hâkimi 352b/15
b.+nuñ 359b/17
b. vilâyeti 357b/14
b.+ya 352b/20, 359a/06

b.+y1 352b/03, 352b/12, 353a/20	350b/07, 350b/25, 351a/18, 351a/22, 352b/03, 352b/14, 353a/05, 353a/20, 353b/07, 354a/01, 354a/06, 354a/24, 355a/11, 355a/12, 355b/13, 356a/25, 359b/11, 360b/17, 360b/19, 361b/21, 362a/03, 362a/13, 362b/03, 363a/19, 363b/09, 364a/13, 364a/14, 364a/17, 364b/08, 364b/20, 364b/21, 364b/22, 364b/23, 364b/25, 365a/05, 366a/18, 366a/20, 367a/18, 368b/18, 369a/04, 369b/04, 369a/20, 369b/10, 370a/22, 370b/05, 371a/19, 372a/07, 373b/02, 374a/08, 374b/15, 374b/21, 375a/06, 375a/17, 375a/20
bostān : (Far.is.) Sebze bahçesi. b.+lar 356a/25	
boy : (is.) Kullanılacak yere göre belirlenen uzunluk. b.+1 347b/17	
boyun : (is.) Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısım. b.+ların ur- 365a/22	
Boz Doğan: (öz.is.) Aydın. b. 352a/08	
bölük : (is.) 1.Parça, kısım 2. Taburu meydana getirenve diğer birliklerin temeli sayılan askeri birlik. b. 349b/06, 358a/17, 367b/16 b.+here 349a/03	
böyle : (sf.) Bu tarz, bu türlü. b. 348b/05, 375a/24	
Broska: (öz.is.) ? b. 356b/10	
bu : (sf.) En yakında olan kimse veya şeyi işaret yolula belirtir. b. 347b/03, 348a/22, 348b/19, 349a/02, 349a/16, 349b/01, 349b/05, 349b/06, 349b/15, 349b/22,	b. eşnāda 348b/25, 350a/22 b. eyyāmda 353b/07 b. gün 348b/07 b. sālde 347b/14

- b. vechle 346b/17,
357b/11, 362b/14,
364a/25, 370a/11
- bu(1)** : (zm.) İşaret zamiri
olarak yerini tuttuğu en
yakındaki kimse veya
şeyi gösterir.
b.-dur 353b/18, 369b/11
- Budağ Beg:** (öz.is.) ‘Alaü’d-
Devle’nin büyük
biraderi.
b. 348a/10, 348a/16,
348a/17, 348a/24,
348a/24, 348b/02,
348b/08, 348b/10,
348b/13
b. (‘Alaü-d-Devlenün
büyük birāderi) 348a/07
b.+e 348a/08, 348a/14
b. lisānı 348b/04
- buḥār** : (Ar.is.) Buğu.
b. 350a/14
- Būkrās:** (öz.is.) Dağ ismi.
b. beli 347a/04
b. tağı 346a/18
- bul-** : (geçişli fi.) Ortaya
çıkarmak, keşfetmek, icat
etmek.
b.-an 353b/16
b.-dı 370b/10
b.-dılar 346b/01,
352b/01, 358b/16
b.-duğı 369b/19
- b.-duğun 347a/04
b.-duğda 367a/18
b.-duğları 346b/23
b.-ıcağ 346b/17, 347b/12,
348b/09
b.-mış 349b/22
b.-mış idi 360a/11
b.-mışdur 362a/12
b.-up 348b/19, 349a/19,
354b/01, 355b/18,
356b/02, 360b/05,
367a/17, 370b/01,
371a/02
b. fırsat bul- 346b/01
b. ḡanīmet bul- 348b/19
b. işti‘āl bul- 346b/17
b. iştiḥād bul- 367a/18
b. iştiḥār bul- 353b/15,
362a/12
b. meydānı ḡālī bul-
367a/17
b. necād bul- 358b/16
b. neşv ü nemā bul-
349a/19
b. vaḥdet-i ictimā‘iyye
bul- 360a/11
b. vuḡū‘ bul- 349b/22,
354b/01, 370b/10
b. vuşūl bul- 347b/12,
348b/09, 352b/01,
360b/05
b. zafer bul- 370b/01
- bulın-** : (edilgen fi.) Var olmak,
mevcut olmak.

b.-an 369a/05
b.-anlara 366b/09
b.-dı 353b/12
b.-dılar 370b/08
b.-madı 352a/12
b.-mayan 351a/09
b.-up 370b/20
b. hazır bulun- 369a/05

bulma- : (geçişli fi.) Ortaya çıkarmamak, keşfetmemek.
b.-miş iken 358a/01
b.-yalar 360b/01
b.-yup 358b/25, 360b/13, 360b/16

bulma(1)-: (yard. f.)
b. mecāl bulma- 360b/13
b. muhliş bulma- 360b/16
b. tarîk bulma- 358b/25
b. vüşül bulma- 358a/01

bundan: (zf.) Önce, evvel gibi kelimelerle içinde bulunulan zamandan başlayarak.
b. soñra352a/14

bunlar : (zm.) Bu zamirinin çokluk biçimi.
b. 369b/02, 370b/01, 370b/25
b.+dan 372b/12
b.+ı 347a/10

buña : (zf.) Bu zamirinin yönelme hali eki almış biçimi.
b. 363a/17

Burāk Re'īs: (öz.is.) II. Bayezid döneminde Akdeniz'in en ünlü Türk denizcilerinden biriydi. 1488'de Mısır seferine katıldı. 1499'daki Osmanlı - Venedik savaşı sırasında şehit oldu. Osmanlı donanması, Bradino Kanalı'nda sıkışmıştı. Burak Reis ve 500 kadar askeri, kendilerini feda ederek 2500 kişilik düşman kuvvetlerine saldırdı. Şehit olmadan önce düşman gemilerinin çoğunu batırdı. İnebahtı yolunu Türk donanmasına açtı.
b. 361a/17, 361a/21, 361a/24, 361b/03
b.+e 361a/11
b.+üñ 361a/14, 370b/20

burc : (Ar.is.) Kale duvarlarına belli bir mesafe ile yapılan müdafaa noktaları. Kale duvarından daha yüksek

ve geniş, dört köşe veya çok köşeli olurdu.	361b/14, 362a/06,
b. 363b/20	363b/01, 366a/04,
b.-ı bülend 366b/05	366a/22, 370a/10,
b.-ı hışār 361b/23	371a/11, 371a/14,
burūc : (Ar.is. burc'un c.)	373a/13, 373a/21,
Hisarlar, kuleler.	374b/02
b.-ı 362b/23	b.-duğda 367b/08
b.-i 364b/25	b.-duğları 347b/15,
b.-i (bala-yı burūca)	371b/16
366b/01	b.-mış idi 374a/19
Burusa: (öz.is.) Bursa. 1326'da	b.-up 349a/04, 361b/14,
Orhan Bey tarafından	363a/24, 363b/16
alınan şehir önceleri	buyur(1) - (yard. fi.) Etmek,
Anadolu eyaletinin	eylemek, yapmak
merkezi idi. Daha sonra	anlamında yardımcı fiil
merkez Kütahya'ya	olarak kullanılır.
taşındı ve Bursa adı	b. 'avdet buyur- 362a/06
geçen eyalete bağlı	b. hitāb buyur- 373a/21
Hüdavendigar livasının	b. hük-m-i siyāset buyur-
merkezi oldu.	364b/08
b.+da 372b/07, 372b/11,	b. iblāğ buyur- 370a/10
372b/15	b. irsāl buyur- 346a/02,
buyur- : (geçişli fi. Eski	366a/22
Türkçeden beri	b. karar buyur- 352a/21
kullanılır.) 1. Kesin	b. mehcūr buyur-
olarak bildirmek,	371a/11
emretmek 2. Söylemek,	b. mu'āvedet buyur-
demek.	366a/04
b.-dı 364b/08	b. muķābele buyur-
b.-dılar 346a/02,	350b/23
350b/06, 350b/23,	b. mümtāz buyur-
351b/05, 352a/21,	355b/02
355b/02, 357b/19,	b. mūrāca' at buyur-
	350b/06

- b. nühüft buyur- 361b/14
b. nüzül buyur- 361b/14
b.ta^ç yîn buyur- 357b/19,
363a/24
b. tefvîz buyur- 374a/19
b. teslîm buyur- 371a/14
b. teşrif buyur- 349a/04,
367b/08
b. tevaqquf buyur-
363b/15
b. tevcîh buyur- 373a/13
b. teveccüh buyur-
350b/07
b. va^ç d buyur- 363b/01
- buyurıl-**: (edilgen fi.)
1.Emredilmek 2.
Denmek, söylenmek.
b.-an 347b/09
b.-dı 350b/07, 351b/25,
352a/18, 354b/04,
360a/16, 366a/02
b.-magın 347b/08,
350b/05
b.-mış ıdı 348a/12
b.-up 347b/13, 348a/15
- buyurıl(1)-**: (yard.fi.)
b. ^ç a^çâ buyurıl- 354b/04
b. ihsâs buyurıl- 350b/05
b. ^ç inâyet buyurıl-
348a/12, 360a/16,
366a/02
b. siyâset buyurıl-
347b/13
- b. ta^ç yin buyurıl-
348a/15, 351b/24
b. teveccüh buyurıl-
352a/18
- bülend** : (Far.sf.) Yüksek, yüce.
b. 356a/23, 364b/19
b. (ayan-ı bülend)
373a/25
b. (burc-ı bülend)
366b/05
- bünyâd** : (Far.is.) Asıl, temel,
esas.
b.+ın 351a/12
- bünyân** : (Ar.is.) Yapı, bina.
b.+ı şabr-ı-vîrân eyle-
373b/03
- büyüt** : (Ar.is. beyt'in c.) Evler,
haneler.
b. 365a/15
- büyük** : (sf.) 1.Boyutları
benzerlerinden daha fazla
olan 2.Yaşı daha ileri,
daha fazla olan.
b. 355b/10, 355b/15
b. birâder 348a/06
- büzürg** : (Far.sf.) Büyük, ulu.
b. (mürğ-i büzürg)
353b/20
b.+dan (rahne-i büzürg)
369a/13
- büzürg-vâr**: (Far.bir.sf.) Büyük,
ulu, saygı değer.
b.+ına (ğâm-ı büzürg-
vâr) 367b/02

-C-		c.-i berr 360b/03, 363a/14
		c.-i beri 363b/18
cāh	: (Ar.is.) Makam. c. ü sulṭānī 350b/02	c.-i cenūb-ı ġarbī 362a/07
cāiz	: (Ar.sf.) İşlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur. c. 351b/02, 356a/22 c. gör- 349a/23	c.-i deryā 357b/08, 366a/20 c.-i İslām 353b/24 c.-i kıblī 360b/07
cāmi ^ç	: (Ar.is.) İçinde namaz kılınan ibadet yeri. c. 347b/15	c.-i şarḡ 370a/07 c.-i yemin 346b/15 c.-i yesār 346b/10, 346b/15
cān	: (Far.is.) 1.Can, ruh, hayat. 2. Hayat.	c.+ından 363a/13 c.+inde 346b/11, 346b/12, 353b/24, 364b/18 c.+inden 361b/13 c.+ine 350b/04, 351a/04, 360a/17, 363a/25, 363b/04, 364b/14, 364b/20, 367b/14
a.	c.364a/13 c.+a 351a/18 c. at- 346b/21, 347a/03 c.+e 372b/24 c. kırtar- 347a/06 c.+la (bīm-i cān) 355a/14 c.+ların 362a/03 c.+larına 366b/19 c.+larından bez- 347b/14 c. vir- 353a/17	
cānib	: (Ar.is.) Taraf, cihet, yan. c.+de 357a/01 c.+den 360b/09 c.+e 356b/10, 374a/12 c.+i 373b/11 c.-i-baḡr 346a/02 c.-i aḡar 347a/09 c.-i baḡr 361b/23, 365b/10	cānibeyn : (Ar.bir.sf.) İki yan, iki taraf. c.+den 373b/21
		cārī : (Ar.sf.) Cereyan eden, akan, geçen. c. 346b/24 c. ol- 356a/25, 364a/13
		cāriye : (Ar.is.) Para ile satın alınan halayiki hizmetçi kız. c. (‘uyūn u enhār-ı cāriye) 370b/16

cāsūs : (Ar.is.) Hafıyye, gizli haberler öğrenerek veya sırları çözerek haber veren. c. 365b/03 c.+lar 368a/15	c.+i (cidd ü cehd) 374b/23
cāy : (Far.is.) Yer. c.-i 370b/21 c.-i me'nen 365a/11, 365a/19 c.-i teng 357a/09	cehennem : (Ar.is.) Ahirette, günahkar kulların gideceği azap yeri. c. 358a/15 c.+e 375a/15 c.-i muqarrer 351a/04
cebe-ḥāne : (Far.bir.sf.) Barut, kurşu, gülle ve benzerleri gibi ḥarb malzemesi ve bunların bulunduğu yer. c. 359a/19	cehl : (Ar.is.) Bilmezlik. c. 367b/19
cebe-pūş : (Ar.Far.bir.sf.) Zırh giyen. c.347a/10, 355a/07 c. +e 352b/11	celāl : (Ar.is.) Büyüklük, ululuk. c.+e (bār-gāh-ı celāl) 371a/18
cebel : (Ar.is.) Dağ. c.+de (sāḥil-i cebel) 346a/18 c.+den 346a/20	celālet : (Ar.is.) Büyüklük, ululuk. c. (cenāb-ı celālet) 363a/25 c. me'abları (cenāb-ı celālet-me'ab) 362a/06, 366a/04
cedd : (Ar.is.) Dede, büyük baba, ananın veya babanın babası. c.+i 371b/21 c.-i (ceddi 'alileri 'ahdinde) 350b/14	celb : (Ar.is.) Çekme, çekiş. c.-i māle 371a/10
cedīd : (Ar.sf.) Yeni. c. 351b/13	celīl : (Ar.sf.) Büyük, ulu. c.+ile (hikmet-i rabb-ı celīl) 373b/15 c.+ile ('ināyet-i fettāḥ-ı celīl) 374a/07
cehd : (Ar.is.) Çalışma, çabalama.	cell : (Ar.sf.) Büyük, ulu. c.-i himmet 356b/24
	cellād : (Ar.is.) İnsanı kesen, asan kimse. c.+a 354a/10

cem^ç : (Ar.is.) Toplama,
yığma, 2. Birden fazla
insan, hayvan ve eşyayı
gösteren isim.
c. (āverden-i kerime-i
cem^ç) 370a/15
c.-i ā^ç dā-yı dīn ol-
353a/01
c.-i ḳalīl 362b/11
c.-i kesīr 362a/18,
364b/16
c.-i māl ü menāl 375a/02
c.-i sipāh 370a/06
c.-i sipāh eyle- 354b/11
c.-i sipāh it- 348a/23,
352b/17
c.+ine 372a/12
c. it- 346a/17, 348b/01,
351a/20, 352b/07,
353b/08, 369b/19,
369b/22, 370a/05,
373a/21, 374a/04
c. ol- 358b/11

Cem Sultān: (öz.is.) Fatih Sultan
Mehmed'in oğlu;
II.Bayezid'in kardeşi.
c. 370a/22

cemā^ç at: (Ar.is.) İnsan
toplulukları.
c.+i 358b/08, 364b/13
c.-i küffār 361a/21
c.+ün 364b/07

cemāziye'l-āḫir: (Ar.bir.is.)
Arabi ayların altıncısı.

c.+esi 351b/08
c.+esinde 369b/13

cemaziye'l-evvel: (Ar.bir.is.)
Arabi ayların beşincisi.
c.+inün 347b/18
c.+isinde 373a/14,
369a/08

cemīl : (Ar.sf.) Güzel.
c.+(naşr-ı cemīl) 374a/07

cem^ç iyyet: (Ar.is.) Topluluk.
c.+de 350b/10
c.+leri 363b/02
c.+lerin 357b/24
c. eyle- 370a/04
c. (akd-i cemiiyet)
370b/09

cenāb : (Ar.is.) Şeref, onur ve
büyüklük terimi olarak
kullanılır, hazret.
c.-ı celālet 363a/25
c.-ı celālet-me'ab
362a/06, 366a/04
c.-ı rabb 373a/14
c.-ı rabbü'l-gāret 363a/05
c.+ına 360b/15

ceng : (Far.is.) Savaş,
vuruşma.
c. 362b/07, 373b/21
c. (aheng-i ceng) 363b/05
c. (esliḫa-i ceng) 371a/02
c. (gāret ü feth ü fütūḫ-ı
ḫarb ü ceng) 357b/06
c. (kār-ı ceng) 361a/23
c.+e 363b/21, 370a/05

- c. eyle- 361b/20
c.+i 362b/25
c.+i (edevāt-ı ceng)
347a/16
c.+i sulṭāni ol- 366b/14
c.+ile (ālāt-ı ceng)
366a/10
c.+ile (fi'l-fevr-i ceng)
356a/04
c. it- 357a/10, 357a/16,
360a/12, 368b/01,
374a/05
c.+ler it- 358a/14
c. ü cidāl 354a/04,
362b/07, 363b/22,
368a/16
c. ü cidāl it- 366b/24
c. ü ḥarb 359b/08,
373b/24
c. ü kārḍār 349b/04
c. ü peygāre tur- 358b/12
- ceng-cū:** (Far.bir.sf.) Cen
arayıcı, kavgacı.
c.+ile (dilīrān-ı ceng-cū)
360a/17
- cengel-istān:** (Far.bir.is.) Orman,
sık ağaçlık.
c. 373b/12
- cennet** : (Ar.is.) İmanlı ve iyi
kimselerin ölümden
sonra Allah tarafından
mükafat olarak
konulacakları ve içinde
ebediyen yaşayacakları,
- her türlü tasavvurun
üstünde güzellik ve
nimetlerle dolu yer.
c.-i na'īm 373b/11
- cennet-mekān:** (Ar.bir.sf.) Yeri
cennet olan.
c. 357b/19, 359a/14,
374a/08
- cenūb** : (Ar.is.) Güney.
c. (tünd-bād-ı cenūb)
346a/22
c.-i ğarbī 362a/07
- cerāḥat** : (Ar.is.) Yara.
c.+ler (elem ü cerāḥat)
361a/13
- cereyān:** (Ar.is.) Olma, oluş.
c.-i ta'alluḡ it- 373b/05
- cevāb** : (Ar.is.) Sorulan şeye
verilen karşılık.
c. 374b/13
c.+ile 370b/05
c.+lar 374b/15
- cevāhir:** (Ar.is.) Cevherler,
elmaslar, kıymetli taşlar.
c. 375a/01
c.+ile 357a/17
- cevānib:** (Ar.is. cānib'in c.)
Taraflar, yanlar.
c.+den (eṭrāf ü cevānib)
365a/05
c.-i şelāṣe 357b/15
- cevārī** : (Ar.is. cāriye'nin c.)
Hizmetçi kızlar.
c.-i menhūbe 351b/22

- c.-i şāhib-cemāl 358b/01
c. vü ğilmān 356a/21,
357a/21, 359b/10
- cevelān**: (Ar.is.) Dolaşma.
c. eyle- 353b/20
- cevr** : (Ar.is.) Haksızlık,
eziyet.
c. 373a/22
c. ü zulm ol- 375a/16
- cevv** : (Ar.is.) Hava, boşluk.
c.-i havā 353b/25
c.-i semā 349b/23
- ceyš** : (Ar.is.) Asker, ordu.
c.-i bī-gerān 374a/04
- Cezīre** : (öz.is.) Bağdat.
c. Limanı 360b/07
- cezīre(1)** : (Ar.is.) Ada.
c.-i mezbūre 362b/18
c.+nūñ 362b/17
c.+si idi 358a/19
c.+sine 368b/16
c.+sinūñ 360a/01
c.+ye 368b/24
- cibāl** : (Ar.is.) Dağlar.
c.+e 356a/19
- cidāl** : (Ar.is.) Karşılıklı
kavga, savaş.
c. (ceng ü cidāl) 354a/04,
363b/22, 366b/24,
368a/16
c.+e (ceng ü cidāl)
362b/07
c.+e (kıtāl ü cidāl)
358a/13
- c.+ile (ricāl-i cidāl)
357b/21
- cidd** : (Ar.is.) Bir işi gerçekten
çalışıp işleme.
c. ü cehd 374b/23
- cidden** : (Ar.zf.) Gerçekten.
c. 361b/02
- ciger-dār**: (Far.bir.sf.) Cesaretli.
c.+lar ile 352b/23
- ciger-gūşe**: (Far.bir.is.) Evlat.
c.+si 348b/15
- cihād** : (Ar.is.) Din uğruna
düşmanla savaşma.
c. 357b/09, 368b/09
c. (ğazā vü cihād)
349b/03
c.+da (mühimmāt-ı
cihād) 363b/13
c.-ı azim 354a/24
c.+ını (şeref-i cihād)
353a/04
c.+uñ (erbāb-ı cihād)
363b/03
- cihān** : (Far.is.) Dünyā , alem.
c. 371b/20
c.+ı 374a/06, 375a/04
c.-ı kebīr 352a/06
c. suyı 346b/01
- cihān-bānī**: (Far.bir.sf.)
Hükümdarla ilgili.
c.+den (serīr-i cihān-
bānī) 371b/15
- cihān-gīr**: (Far.bir.sf.) Cihanı,
dünyayı zabteden.

- c.+ile (işāret-i pādīšāh-ı
cihān-gīr) 359a/17
c.+ūñ (hāzret-i šāhzāde-i
cihān-gīr) 373b/19
- cihān-güşā:** (Far.bir.sf.) Fatih.
c.+ile (şimşīr-i cihān-
güşā) 358b/21
- cihān-mutā^ç:** (Far.Ar.bir.sf.)
Bütün dünyanın boyun
eğdiği kimse.
c. (ahkām-ı cihān-mutā^ç)
351a/2
- cihān-sitānlık:** (Far.bir.sf.)
Padişahlık.
c.+a (cihān-sitānlığa)
373b/24
- cihet** : (Ar.is.) 1. Yan, yön,
taraf 2. Sebep.
c. 357b/03
c.+den 351a/06
c.+i 347b/17
c.+i ile 367a/11
- cild** : (Ar.is.) Kitap.
c. 349b/19
- cilve-ger:** (Ar.Far.bir.sf.) Cilve
yapan, cilveli.
c. ol- 353b/17
- cins** : (Ar.is.) Soy.
c.+inden (ebnā-i cins)
349a/21
- cīr** : (Far.is.) Alt, aşığı.
c. (hārīş ü cir) 368a/24
- cisr** : (Ar.is.) Köprü
c. 357a/03
- c.+i 356a/25
c.-i ^ç azīm 360a/19
c.-i mezbūr 355b/16
c.-i üstüvār 355b/09
- civān** : (Far.sf.) Genç.
c. 361b/04
- civār** : (Ar.is.) Çevre, yakın
yer.
c.+ında 372a/18,
372b/07, 374a/13
- civārī** : (Ar.sf.) Yakınlık,
komşulukla ilgili.
c. 355b/22, 368a/09
- cizye** : (Ar.is.) Müslüman
olmayanlardan alınan
vergi.
c. 351b/24
- cū^ç** : (Ar.is.) Açlık.
c. u ^ç ataş 360b/14
- cum^ç a** : (Ar.is.) Perşembeden
sonra gelen gün.
c. (şālāt-ı cum^ç a)
365a/22
c. günü 347b/22, 354a/25
- cumhūrī:** (Ar.sf.) Millete, halka
mahsus.
c. (maḳālīd-i umūr-ı
cumhūrī) 371a/14
- cūdā** : (Far.sf.) Ayrı, ayrı
düşmüş.
c. et- 361b/02
- cülūs** : (Ar.is.) Tahta çıkma.
c.et- 371b/25

c. it- 372a/14	c. (cürm-i tekerrüri)
cümle : (Ar.is.) Bütün, hep.	347b/13
c. 349a/09, 353a/11,	cüvân : (Far.sf.) Genç, taze
356a/01, 361a/12,	delikanlı.
363a/11, 365a/15,	c.+le (hedâyâ-yi cüvân)
373a/24, 374b/03,	350b/20
374b/04, 374b/06,	
374b/07, 374b/11	-Ç-
c.+den 349a/11, 361a/06,	
371a/15, 371b/20,	çadır : (is.) Keçe, deri, kıl
374a/22, 374b/15	dokuma, sık dokunmuş
c.- i havâdiş 362b/13	bez veya plastik
c.+ñiz 363a/20	maddelerden yapılarak
c.+sin 346a/10, 357a/22,	direklere tutturulan,
373a/09	taşınabilir barınak.
c.+sinden 359b/25	ç.+ları 353a/08
c.+sini 346a/17, 366b/03	çakır : (is.) Çakır doğan denen
c.+sinüñ 364a/25	kuş.
cünd : (Ar.is.) Asker.	ç.+lar 375a/10
c. 373b/23	çal- : (geçişli fi.) Bir çalgıyı,
cündî : (Ar.sf.) Askeri sipahi.	bir musiki aletini
c.+ile 346b/16	seslendirmeyi bilmek.
c.+ler ile 346b/20,	ç.-dılar 355a/11, 369a/16
370a/21	ç.-tabl ü kös çal- 355a/11
cünüd : (Ar.is. cünd'ün c.)	çälâki : (Far.is.) Tezcanlılık.
Askerler, ordular.	ç. 360b/17
c.-ı Kirāncād 352b/19	çalış- : (geçişli fi.) Bir şeyin
cür'et : (Ar.is.) Cesaret.	olması, yapılması, elde
c. 364a/25	edilmesi için gereken
c. (izhār-ı cür'et)	gayreti göstermek, aba
349a/13	sarfetmek.
c. it- 349a/25	ç.-dılar 361b/02
cürm : (Ar.is.) Suç.	

- çar** : (is.) Eskiden Rus ve Bulgar hükümdarlarına verilen isim.
ç. 352b/04, 353b/04, 357b/15
- çāre** : (Far.is.) Yol.
ç.-i kār 355a/05
- çarşu** : (Far.is.) Çeşitli dükkanların bulunduğu, üstü açık veya kapalı alışveriş yeri.
ç.+sunuñ 347b/20
- çāšt** : (Far.is.) Kuşluk vakti.
ç.+e dek (hengām-ı çāšt) 365a/19
- Çatalca**: (öz.is.) İstanbul'un batı sınırında kurulmuş bir kent merkezidir.
ç. Ovası 360b/19
- çatma** : (sf.) Çatılmış, çatılarak yapılmış.
ç. 373b/03
- çavuş** : (is.) Orduda onbaşıdan sonra gelen erbaş.
ç. 352a/07
- çayır** : (is.) Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.
ç.+ından 346b/03
- Çeh** : (öz.is.) Çek.
v. 363a/09
- çehre** : (Far.is.) Surat.
ç.-i zafer 353b/16
- çek-** : (geçişli fi.) 1.Almak
2.Çağırıp bir yere gelmesini istemek, gelmeye mecbur etmek 3. Sürmek 4.Duymak, hissetmek 4.mec. Manen etkisi altına alıp sürüklemek, alıp götürmek.
ç.-di 348a/22
ç.-diler 346b/07, 374a/12
ç.-mege 364b/18
ç.-üp 358a/03, 362a/15
ç. mihnetler çek- 362a/15
ç. mil çek- 348a/21
ç. saf çek- 346b/07
- çekil-** : (edilgen fi.)
Katlanılmak, tahammül edilmek.
ç.-en 362b/02
- Çenance**: (öz.is.) Yer ismi.
ç. 356a/24
- çenber-güşā**: (Far.bir.sf.) Çenber açan.
ç. ile (dest-i çenber-güşā) 366b/02
- çendān**: (Far.zf.) O kadar.
ç. 357b/01, 360a/04
- çengāl**: (Far.is.) Çengel.
ç.+ler 361a/22
ç.+ler ile 361a/20
- Çerākese**: (Ar.is. çerkes'in c.)
Çerkesler.
ç.+den (eşkiya-i çerākese) 347a/02
ç.-i Şam 346b/14

- çerh** : (Far.is.) Felek.
ç.-i gaddâr 352a/02
- çeri** : (is.) Asker.
ç.+si 370a/04
- Çerkes** : (öz.is.) Kafkasya'nın yerli boylarından birinin adı.
ç.+nakesleri 348a/01
ç. ü Gürcistân 373b/11
- çık-** : (geçişsiz fi.) İçeriden dışarıya gitmek, varmak
2. Bir yerden uzaklaşmak, ayrılmak 3. Yükselmek.
ç.-arup 350a/08
ç.-dı 373a/11
ç.-dılar 368a/21
ç.-maga 356b/24
ç.-ması 363a/12
ç.-up 353a/25, 355a/09, 361a/01, 361b/23, 362a/14, 368a/25, 369b/16, 373a/20, 375a/19
ç. selâmete çık- 356b/24
ç. taşra çık- 368a/21
- çıkar-** : (oldurgan fi.) 1. Dışarı çıkmasını sağlamak 2. Göstermek veya kullanmak üzere almak.
ç.-ırlar idi 368a/08
ç.-up 355a/01, 360b/18, 365a/18
- çıkıl-** : (edilgen fi.) Çıkmak işi yapılmak.
ç.-duçça 352a/15
- çıkma-**: (geçişsiz fi.) Ortada gözükmemek.
ç.-dı 371a/06
- çoğu** : (zm.) Çok kimse.
ç.+n 355a/23
- çok** : (sf.) Sayı, nicelik, değer, güç vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.
ç. 347a/02, 347a/07, 357a/10, 361a/15, 366b/16, 373b/17, 374b/15
- çöp** : (is.) Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.
ç. (tahte vü çöp) 356a/09
- çüb** : (Far.is.) Odun, sopa, çöp.
ç. 371a/05
ç.-ı dirâht 365a/14
- çün** : (Far.e.) 1.Gibi 2.Çünkü.
ç. 365b/08, 371b/01, 373b/03
- çünki** : (Far.e.) Şundan dolayı ki , şu sebepten ki.
ç. 363b/11, 364b/01, 364b/21, 367a/16, 368b/02

-D-		348a/16, 348b/01, 348b/17, 349b/11, 349b/14, 349b/22, 350a/02, 350b/01, 350b/04, 350b/10, 350b/18, 350b/22, 351a/11, 351a/16, 351a/20, 351b/13, 352a/09, 352b/02, 352b/06, 352b/11, 352b/14, 352b/18, 352b/19, 353a/19, 353b/01, 354a/14, 354b/24, 355a/01, 355a/06, 356a/05, 356a/08, 356a/20, 356b/10, 356b/12, 357a/03, 357a/20, 357b/20, 358a/07, 358a/11, 358b/07, 358b/20, 358b/21, 359a/01, 359a/09, 359b/17, 360b/02, 360b/03, 360b/06, 361a/01, 361b/16, 362a/01, 362a/05, 362a/14, 362a/24, 362a/25, 363a/19, 363a/19, 363a/22, 363a/24, 363a/25, 364a/23, 364b/16, 364b/22, 365a/22, 365a/23, 365b/06, 365b/09, 365b/15,
da	: (takı.) Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimededen sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, “dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta” vb. manalara gelen, kelimededen ayrı yazılan takı. d. 361b/21	
dād	: (Far.is.) Adalet, doğruluk. d.+e (‘ adl ü dād) 352a/18	
dāfi	: (Ar.sf.) Defeden. d. 367a/17	
dahı	: (takı.) "Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de" anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü. d. 346a/08, 346a/25, 346b/13, 346b/18, 346b/21, 346b/23, 347a/12, 347a/17, 347a/21, 347b/03, 347b/08, 348a/10,	

- 365b/19, 366a/10,
366a/16, 366a/22,
367a/02, 367a/03,
367b/01, 367b/21,
368a/02, 368a/03,
368b/21, 369a/07,
369a/18, 369b/06,
369b/11, 370a/20,
370b/15, 371a/14,
371a/17, 371a/25,
371b/24, 372a/03,
372a/07, 372a/10,
372a/11, 372a/13,
372a/18, 372a/24,
372b/05, 372b/08,
372b/09, 372b/24,
373b/12, 373b/18,
373b/21, 374a/01,
374a/12, 374a/15,
374b/04, 375a/12
- dāḥil** : (Ar.sf.) İçeri girmiş.
d. ol- 354b/23, 356b/12,
359a/06, 359a/24,
359b/09, 364b/06
- dahl** : (Ar.is.) Girme, karışma.
d. it- 364b/05
d. olın- 374a/10
- ḍaḥve** : (Ar.is.) Güneş'in
ufuktan henüz yükselip
yayılmaya başladığı
zaman, ilk kuşluk vakti.
d.-i kübrā: kaba kuşluk
350a/13
- dāimā** : (Ar.zf.) Her vakit.
- d. 349a/13, 359a/11
- dāire** : (Ar.is.) 1. Sınır içi 2.
Ev ve apartman
bölüntüsü.
d.-i 'aқıl 374b/16
d.-i İslām 349b/04
d.+si 360a/11
- dāiye** : (Ar.is.) İçten gelen bir
duygu ile teşvik edici hal.
d.+sinde 357b/10
- ḍalāl** : (Ar.is.) Doğru yoldan
sapma.
z. (gürüh-ı ḍalāl) 361a/13
z.+i (gürüh-ı ḍalāl)
353b/01
- ḍalāle** : ?
d.+miz (ferīḳ-i ḍalāle)
354a/15
- ḍalālet** : (Ar.is.) bkz. ḍalāl.
d. (şāh-ı ḍalālet) 370a/04
d.-i sipāh-ı memālik-i
Liyeh 354b/09
- ḍāll** : (Ar.sf.) Doğru yoldan
ayrılmış.
d. (kral-ı ḍāll) 352b/03
- dām** : (Far.is.) Tuzak.
d.-i ā' dā 352a/25
- dāmād** : (Far.is.) Güvey.
d.+ı 371a/24
- dāmen** : (Far.is.) Etek.
d. 375a/25
d.-i ḥiṣār 348a/10
d.-i 'ināyet-i pādişāhī
352b/18

- d.-i kühistān 371b/06
d.+leri 366a/12
- dānā** : (Far.sf.) Bilgiç.
d. (merd-i dānā) 350b/22
- dār** : (Ar.is.) Ev, yer, yurt.
d.-1 āḥiret 372b/09
d.-1 beḳā 359a/15,
369b/07, 372b/07
d.-1 dūnyā 361b/01
d.-1 İslām 362b/17
d.-ü'l-ḥilāfe-i
Ḳoştanṭiniye 349b/24
d. ü diyār 353b/07
- ḍarā'at** : (Ar.is.) Alçalma,
kendini küçültme.
d. ile (hezār-ı ḍarā'at)
367b/20
d.+üñ 367a/02
- ḍarā'at-nāme**: (Ar.Far.bir.is.)
Yazarının kendisini
küçülterek, tevazu ve
alçakgönüllük
gösterdiğini bildirerek
yazdığı mektup.
d. ile 350b/21
- ḍarb** : (Ar.is.) Dövme, vurma.
d.-1 şimşir 368b/03
d.-1 teber ü tīşe 357a/06
d.+ından 362b/08
- ḍarb-zen**: (Ar.Far.bir.is.) Kale
döven.
d. 370b/20
d.+ler 361a/07
- Daruğa**: (öz.is.) ?
- d. 359b/03
- darü'l-mülk**: (Ar.bir.is.) Başkent.
d.+i ol- 356a/17
- darü's-saltana**: (Ar.bir.is.)
Saltanat yeri: Bursa,
Edirne, İstanbul gibi
Osmanlı İmparatorluğu
başkentlerine verilen
isim. "İstanbul'un
Osmanlı İmparatorluğu
devrindeki isimlerinden
biri."
d.+a 360a/20
d.-i Edirne
363b/12,362a/06,
367b/08
- dārü's-şifā**: (Ar.bir.is.)
Hastahane.
d. 347b/15
- dāstān** : (Far.is.) Hikaye, masal.
d.-1 sâbıḳ 363b/11
- dāstānet**: ?
d. (tezyil-i dāstānet)
359a/09
- da'vā** : (Ar.is.) 1.Şikayetçi
olarak mahkemeye
başvurmak 2. Mesele.
d.+sı ile 369b/18
d.+sın 353a/21
d.+sından 351a/11
d.-y1 istiḳbāl 354b/11
d.-y1 merd it- 353a/20
- da'vet** : (Ar.is.) Çağırma.
d. eyle- 365b/13, 366b/12

Davūd Paşa: (öz.is.) Kapudan

Davud Paşa.

d. 361b/12, 363b/24,

365b/11

d.-i kişver 350b/21

d.-i şānī 362a/17

d.+oğlu 350b/12

d.+yı 360a/21, 365b/11

de : bkz. da

d. 347a/08, 361a/18

de- : (geçişli fi.) Söylemek.

d.-dikleri 351a/03,

351b/06

d.-diler 359b/01

d.-dükde 353a/22

d.-rlermiş 374b/16

def : (Ar.is.) Savma,
savuşturma, kovma.

d.+i 371b/23

d.+i için 367b/09

d.-i zarar-ı eşrār 359a/11

d.+ine 348b/25

d. it- 361b/11

def a : (Ar.is.) Kez.

d. 352b/14, 359a/18,

361b/21, 373a/02,

373b/21

def aāt: (Ar.is. def a'nın c.)

Kezler.

d.+le 361a/13, 374a/09

defn : (Ar.is.) Gömülme.

d. olın- 372b/08

defterdār: (Ar.Far.bir.is.)

Osmanlı Devleti'nde

mali işlerin en büyük

memuruna verilen

unvandır.

d. 375a/14

d.+ı 374a/23

d.+ını 347b/06

degil : (takı.) -im, -sin, -dir , -

idi gibi eklerin ve imiş,

ise, iken'in başına

gelerek cümlenin

anlamını olumsuz

duruma getirir.

d.-di 373b/25

d.+dür 347a/12, 349b/07,

351b/03, 374b/06

d. idi 350b/10, 362b/20

d.-im 355a/11

d. misin 354a/09

d.+siz 374b/09

degin : (takı.) Bir işin sona

erdiği zamanı ve yeri

gösterir.

d. 362a/21

d. (-e degin) 371b/16

d. (-ye degin) 370b/17

dek : (takı.) Bir işin sona

erdiği yeri ve zamanı

gösterir.

d. (-a dek) 350a/13,

361b/20, 371a/05

d. (-e dek) 365a/08,

365a/19

d. (-ye dek) 349b/02

delāil : (Ar.is.) Delalet eden

şeyler.

d.-i ‘aqlī vü naqlī

349b/01

dem : (Ar.is.) Zaman, an.

d. (mecāri-i dem)

364b/05

d.+de 364a/15

dem-beste: (Far.bir.sf.) Soluğu

kesilmiş.

d. vü hayran ü bi-cemal

ü nā-tüvān kal- 360b/11

denil- : (edilgen fi.) Söylenmek.

d.-mekle 357a/02

deñlü : (takı.) Kadar.

d. 347a/12

Depedelende: (öz.is.) ?

d. 351b/15

der : (Far.e.) –de, içinde.

d. 374b/23

der(1): (Far.is.) Kapı.

d.-i devlet 347a/25,

347b/07, 348a/05,

348b/22, 349b/10,

363a/21, 363b/17,

365b/17, 370a/13,

371a/04, 373a/11

d.-i dīvār 365a/07

d.-i devlet 362a/05

d. ü dīvār 359b/09

der-‘aḳab: (Far.Ar.zf.) Hemen

arkasından.

d. 351b/01

der-bend: (Far.bir.is.) Boğaz, dar

geçit.

d. 357a/01

d.+e (teng-i der-bend)

357a/05

d.+inden 353b/10

der-beyān : (Far.Ar.bir.is.)

Beyanında.

d.-ı azimet-i sulṭān

363b/08

d.-ı fetḥ-i evvel 355b/14

d.-ı fetḥ-i ḥāmīs 356a/21

d.-ı fetḥ-i rābi‘ 356a/15

d.-ı fetḥ-i sābi‘ 356b/14

d.-ı fetḥ-i sādīs 356b/04

d.-ı fetḥ-i ṣālīs 356a/10

d.-ı fetḥ-i ṣāmin 356b/21

d.-ı fetḥ-i ṣānī 355b/25

d.-ı fütūḥ-ı Şāh Selim

373b/08

d.-ı Ḳara Göz 375a/22

d.-ı sefer-i fetḥ-i Meton

363a/08

d.-ı tenāyic-i-sulṭān

371b/19

d.-ı zuhūr-ı ḳaḥṭ ü vebā

370b/11

der-ḥudūd: (Far.Ar.bir.is.)

Hududunda.

d.-ı Engürüs ü Bosna

357b/07

der-maḥzen: (Far.Ar.bir.is.)

Mahzende.

d. eyle- 357a/21

- der-şehr:** (Far.bir.is.) Şehirde.
d.-i Sitānbul 373a/13
- der-zencīr:** (Far.bir.is.) Zincirde.
d.+(esīr ü der-zencīr)
354a/1
d. eyle- 359b/10
- derāmed:** (Far.is.) Gelir.
d. 375a/03
- derbān :** (Far.bir.sf.) Kapıcı.
d.+ları 366a/13
- derc :** (Ar.is.) Yazma.
d. eyle- 348a/04
- derd-mend:** (Far.bir.sf.) Dertli.
d.+dür (muḳayyed-i
derd-mend) 375a/08
- Derencil:** (öz.is.) ?
d. 352b/21, 354a/09,
354a/17, 354a/19
d. ban352a/19, 352b/09
d.+banı 352b/19
d.+banla 353b/03
d.+e 353b/04, 354a/07
d.+üñ 353b/06
- dergāh :** (Far.is.) Tekke.
d. 365b/25
d. (‘āzim-i dergāh)
347b/11
d.-1 ‘ālī 346b/06,
359a/08, 366a/20,
366b/21, 367b/06,
367b/10, 368a/04
d.-1 ‘ālī kulları 347b/08
d.-1 mu‘allā 347b/25,
349b/18, 354a/19
- d.-1 pādīşāh 369a/04
d.-1 pādīşāhī 354b/01
d.-1 sa‘adet 355a/25,
358a/02
d.+ında 364a/11
- derūn :** (Far.is.) İç, içeri.
d. 358a/09, 364a/21,
364b/12, 366b/04,
368b/02, 369a/13
d.-1 deryā 358a/20
d.-1 hīşār 368b/25
d.-1 şehr 356a/06
- dervāze:** (Far.is.) Şehir kapısı.
d. 350a/03, 364b/13
- deryā :** (Far.i) Deniz.
d. 351a/25, 360a/03,
361b/10, 361b/22,
364a/19, 364b/14,
368a/11, 370b/19,
371a/06
d. (leşker-i deryā)
363b/03
d.+da 360b/04, 363b/23
d.+da (derūn-ı deryā)
358a/20
d.+da (kenār-ı deryā)
367a/05
d.+da (rū-yı deryā)
361b/07, 363b/06
d.+da (sevāhīl-i deryā)
363a/16
d.+da (ṭaraf-ı deryā)
364b/15

d.+da (tengnā-yı deryā)	d.+la (‘ izz-i dest-būs)
360b/08	362a/14
d.+dan 364b/12	destī : (Far.is.) Testi.
d.+dan (cānib-i deryā)	d.+ler gibi 346a/24
357b/08, 366a/20	destūr : (Far.is.) İzin, müsaade.
d.+dan (rū-yı deryā)	d. vir- 348b/10, 347b/09
362b/01, 362b/16	d. viril- 370a/07
d.-i āḥzar 360a/06	dešt : (Far.is.) Ova.
d.+ları 374a/08	d. (kūh ü dešt) 355a/15
d.+ya 350a/13, 361b/06	devāī : (Ar.is.) İçten gelen bir
d.-yü fırkat 346a/24	duyguyu teşvik edici
d.-yü Freng 349b/17,	haller.
368a/10	d.-i nefsanīyye 350b/03
deryā-misāl : (Far.Ar.bir.sf.)	devlet : (Ar.is.) Belli bir
Deniz gibi.	toprakta bir hükümet
d.+ile (leşker-i deryā-	yönetiminde
misal) 363b/19	teşkilatlanmış olan
d. ol- 370b/17	bağımsız siyasi topluluk,
deryā-nevāl : (Far.Ar.bir.sf.)	milletin hukuki şekil
Bahşişi deniz gibi çok	kazanmış hali.
olan.	d. 374a/19
d. 360a/08	d. (erkān-ı devlet)
dest : (Far.is.) El.	349a/09, 349a/12,
d.-i çenber-güşā 366b/01	350a/18, 371a/08
d.-i duā [‘] -yü su 360b/15	d. (ḥayr-ḥāh-ı dīn ü
d. ü kerr 354a/08	devlet) 349a/24
d. ü pā 361b/08	d.+den (erkān-ı devlet)
dest-gāh : (Far.bir.is.) Tezgah.	349a/24
d.+da 373b/22	d.+e 354a/17
dest-gīr : (Far.bir.sf.) Yardımcı.	d.+e (der-i devlet)
d. it- 348b/16	347a/25, 347b/07,
Destberdi : (öz.is.) Kişi ismi. ?	348a/05, 348b/22,
d. ile 347a/18	349b/10, 362a/05,
dest-būs : (Far.bir.is.) El öpme.	363a/21, 363b/17,

- 365b/17, 370a/13,
371a/04, 373a/11
d.+e (erkān-ı devlet)
359a/08
d.+i (erkān-ı devlet)
373a/20
d. -i İslāmi 353a/12
devlet-hāh: (Ar.Far.bir.sf.)
Mevki ve zenginlik
düşkünü.
d. 349a/15
devletlü: (Ar.sf.) Osmanlı
Devleti'nde vezir, müşir
gibi büyük rütbe
sahiplerine verilen
ünvan.
d. 374b/18
devr : (Ar.is.) Dönme.
d. 373b/01
devre : (Ar.is.) Başı sonu belli
zaman parçası, dönem.
d.+si 350a/12
d.+sinde 360a/12
devşür- : (geçişli fi.) Osmanlı
Devleti'nde yeniçeri
ocağında asker olarak
yetiştirmek, saray
hizmetlerinde kullanmak
üzere reaya çocuklarını
toplamak.
d.-düklerini 348b/15
deyr : (Ar.is.) Manastır.
d. 357a/17, 357a/19
d.+e 350a/06
Dımışk: (Ar.öz.is.) Şam şehri.
d. (milletü'l-ümerā-yı
Dımışk) 346b/14
d. u Haleb 346a/13
Dırāc : (öz.is.) Rumeli'de bir
şehir.
d. Hişārı 368a/06
dıraht : (Far.is.) Ağaç.
d. 357a/01
di- : bkz. de-
d.-di 349b/13, 370b/03
d.-dügi 355a/06, 372a/23
d.-dügin 351a/18
d.-dükde 365a/01
d.-dükleri 374a/10
d.-megin 356b/24
d.-mekle 349a/18,
351a/16, 356a/17,
359a/22
d.-miş 360b/02, 374b/18
d.-mişdür 366a/05
d.-mişlerdür 349a/16
d.-rler 350a/11, 355a/20
d.-rlerdi 352b/13,
352b/18
d.-yecek 374b/19
d.-yü 348a/17, 348b/18,
351a/06, 351b/04,
352a/11, 353a/18,
354a/09, 354a/22,
354a/23, 355a/11,
356a/23, 358b/12,
360b/01,363a/20,
363a/25, 363b/01,

- 364b/14, 365b/06,
366a/05, 367a/13,
373a/24, 374b/14,
374b/20, 375a/18,
375a/15, 375a/19
d.-yüp 358a/04, 363a/17
- Dicle** : (öz.is.) Doğu Anadolu dağlarından çıkıp Basra Körfezi'ne dökülen nehir.
d. 358a/17
- dīde** : (Far.is.)
d.-i ārzū 350b/19
- diger** : (Far.sf.) Diğer, başka.
d. 365b/19, 366a/06,
373b/17
- dik-** : (geçişli fi.) Bir şeyi dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek.
d.-di 369a/16
- dil** : (Far.is.) Gönül, yürek, kalp.
d. (ğayb-ı gūş-ı dil)
364b/20
d.-i ağır 361a/07
d.+lerin 361a/11
- dil-āvīzlik**: (Far.bir.sf.) Caziplik, güzellik.
d.+ler 374a/14
- dil-gīr** : (Far.bir.sf.) Gücenik, kırgın.
d.+ol- 375a/25
- dil-gūşā**: (Far.bir.sf.) Gönül açan, kalbe ferahlık veren.
d. 373a/03
- dil-pezīr**: (Far.bir.sf.) Gönüle hoş gelen.
d. (tedbir-i dil-pezīr)
351a/23
- dil-rīş** : (Far.bir.sf.) Dertli.
d. ol- 353a/23
- dilāver**: (Far.bir.sf.) Yiğit, yürekli.
d. 354a/06, 357a/10,
369a/14
d.+i 356b/16
d. ile 352a/23, 357a/12
d.+ler 366a/25, 368b/20
d.+ler ile 354b/23,
365a/02, 367a/25
d.+leri 346b/07, 368a/18
d.+leri ile 346b/10,
355a/09, 361b/03
d.+lerle 365b/19
d.+lerūñ 361b/23
- dilāverān**: (Far.bir.sf. dilāver'in c.) Yiğitler, yürekliler.
d.+dan (şa' şaa-i tīg-ı dilāverān) 358b/24
d.+e 359b/19
d.-ı mücahidān 359b/09
d.-ı Rūm 347a/05
- dile-** : (geçişli fi.) İstemek.
d.-di 354b/14

- dilîr** : (Far.sf.) Yürekli, cesur, yiğit.
d. 354a/06
d. (şîr-i dilîr) 374a/13
d. (vezir-i dilîr) 352a/08, 372a/19
- dilîrân** : (Far.sf. dilîr'in c.)
Yiğitler.
d.-ı ceng-cû 360a/17
- Dimetoka**: (öz.is.) Edirne.
d. 373b/04
- dîn** : (Ar.is.) Allah'a, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren kurum.
2.İnanılan, çok bağlanılan düşünce, inanç.
d. 374a/19
d. (ā^c dā-yı dīn) 351b/01
d. (‘ala-rağm-i e^c ādī-i dīn) 357a/08
d. (cem^c -i ā^c dā-yı dīn) 353a/01
d. (e^c ādī-i dīn) 362b/15
d. (hücūm-ı düşmen-i dīn) 368b/10
d.+e (ā^c dā-yı dīn) 366b/01
d.-i Mesīḥ 363a/13
d.+leri (muḳtedā-yı dīn) 363a/19
d. ü devlet 349a/24
- d.+üñ (ā^c dā-yı dīn) 349a/11
d.+üñ (düşmān-ı dīn) 368b/09
- dīn-dār**: (Ar.Far.bir.sf.) Allah'a inanmış ve bağlanmış olan kimse.
d. ol- 362b/22
- dīnî**: (Ar.sf.) Din ile ilgili.
d.(mefāsîd-i mülkî vü dīnî) 349a/11
- diraḥt** : (Far.is.) Ağaç.
d.+dan (çüb-ı dirāḥt) 365a/14
- dirhem** : (Ar.is.) Gümüş para.
d. 370b/13
- dirîğ** : (Far.is.) Önleme.
d. itme- 358a/25
- dīvān** : (Ar.is.) Büyük meclisf.
d. 352a/14
d.-ı ‘adālet-i ‘unvāna 373a/20
d. itme- 371a/11
- dīvār** : (Far.is.) Duvar.
d.+dan (der-i dīvār) 365a/07
d.+dan (der ü dīvār) 359b/09
d.+dan (eṭrāf -ı dīvār) 366b/25
d.+ı 366b/08
d.-ı ḥiṣār 355b/15, 365a/06, 369a/10
d.+ımı 346a/07

diyānet: (Ar.is.) Din, dindarlık.

d. 371a/25

d. ü vufūr-ı haqqāniyyet

350b/02

diyār : (Ar.is.) Memleket, ülke.

d. 357a/18, 372b/20

d. (terk-i-evṭān ü diyār)

356a/12

d. (terk-i diyār) 373a/01

d.-ı Engürüs 359a/12

d.-ı Freng 359b/25

d.-ı İslām 359a/05

d.-ı İslāmiyye 357b/14

d.-ı küffār 358a/07

d.-ı Rūm 348a/11,

349a/19, 349b/03

d.-ı Şam 349a/19

d.+ın (dār ü diyār)

353b/07

d.+ına 346a/20, 370a/14,

370b/12, 371b/10

d.+ından 362b/04

d.+uñ 364a/03

diz-dār: (Far.bir.is.) Kale

muhafızı.

d. 362a/04

d. 365a/23

diz- : (geçişli fi.) Sıralamak.

d.-üp 354a/17

doj : (is.) Düklerle verilen

isim.

d.+ı 360b/02

d.+ına 368b/14

Dolina: (öz.is.) Avusturya'nın

Galiçya hitasında (Esteri)

Sancağı'nda ve

Esteri'nin 50 km

cenubunda bir kasaba

olup 2920 ahalisi, maden

suları ve tuz temizleme

yerleri vardır.

d. 358a/16

d.+suyı 358b/04

donanma: (is.) Bir devletin deniz

kuvvetlerinin hepsine

birden verilen isim.

d.-i hümāyūn 360b/20

d.+ya 369a/08

d.-yı hümāyūn 360a/21,

360b/03, 361b/12,

361b/17, 361b/20,

362a/14, 362a/23,

363b/07, 364b/22,

365b/11

donat- : (geçişli ve oldurgan fi.)

Tamam hale getirmek,

teçhiz etmek.

d.-up (donadup) 373a/08

dostluk: (is.) Dostça davranış.

d. 351a/13

dök- : (geçişli fi.) 1.Yok etmek

üzere atmak 2. Saçmak.

d.-üp 347a/06, 363b/20

dökme- : (geçişli fi.) Dökmek

fiilinin olumsuzu.

d.-yüp 361a/18

dön-	: (geçişsiz fi.) Geri gitmek veya geri gelmek. d.-erler idi 360b/13 d.-mekle 361b/18 d.-üp 349a/07, 350a/25, 353a/23, 370a/05, 373a/08 d. girü dön- 360b/13	360a/11, 362a/15, 364a/18, 364b/03, 364b/06, 364b/12, 372a/01 d. (on dört) 362a/06 d. (sekiz yüz toqşan dört) 347b/18 d. (toquz dört) 357b/19 d. (toquz yüz dört) 360a/08 d. (yigirmi dört) 351b/15 d. biñ 346b/16 d. biñ nefer 367b/11 d.+ündeki (yigirmi dördündeki) 347b/22 d. yüz 366b/05 d. yüz nefer 366b/20
döndür-	: (oldurgan fi.) 1. ...Durumuna getirmek, -e benzetmek,-e çevirmek 2. Geri döndermek, geriye çevirmek. d.-diler 362b/22, 368a/23 d.-dügin 348a/04 d.-eler 350a/20 d.-er 359a/20 d.-üp 351b/14, 364a/01 d. yüz döndür- 348a/04, 368a/23	
döñ-	: bkz. dön- d.-diler 368b/17	
dörd	: bkz. dört d.+i 372b/13 d.+ünde 350a/01	d.-ı su 360b/15 d.+sınuñ 365a/13 d.-yı sulţān 364a/09, 364a/15
dördinci:	(sf.) Dört sayısının sıra sıfatı, sıradayeri üçüncüden sonra, beşinciden önce olan. d. 363b/17	
dört	: (is.) Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı. d. 350a/09, 352a/17, 356b/13, 359b/16,	duā' : (Ar.is.) Gücsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını isteme. düdmān: (Far.is.) Kabile. d.-ı Erdebil 373b/15 duĥān : (Ar.is.) Duman. d. 350a/14 duĥter : (Far.is.) Kız d.-i bedi 'ü'l-ĥamāli 371a/23

duḥūl : (Ar.is.) İçeri girme,
içine girme.
d. 356a/06
d.+e 361a/03, 368b/25
d.-ı cizr-i mezbūr
355b/16
d.-ı memālik-i
‘ Oṣmāniyye 371b/01
d. it- 353b/05, 359a/13

Dulḳadır: (öz.is.) ‘ Alāü’ d-
Devle’nin babası.
d. 347b/24

dūr : (Far.sf.) Uzak.
d. ol- 347a/17
d. u ḥizz-i iltifāt 371a/11

Dur‘ ali Beg: (öz.is.) Balı Bey’in
küçük oğlu.
d. 356b/10
d. (Balı Begün küçük
oğlu) 355b/11
d.+i 356b/09

dūst : (Far.is.) Sevilen kimse.
d. 375a/01

dügün : (is.) Evlenme veya
sünnet dolayısıyla
yapılan şenlik.
d. 350b/10, 372a/22
d. it- 372a/05

dükkān: (Ar.is.) İçinde öteberi
satılan oda, yer.
d. 369b/03
d.+larından 347b/19

dümdār: (Far.bir.is.) Kuyruk
tutan, ordunun
arkasındaki kuvvet.
d. 355b/10

dünīm : (Far.sf.) İkiye ayrılmış,
bölünmüş.
d. 373a/18

dünyā : (Ar.is.) İçinde
yaşadığımız alem, yer
yuvarlağı.
d.+da (dār-ı dünyā)
361b/01
d. ile 375a/21

dünyā-perest: (Ar.Far.bir.sf.)
Dünyaya tapan, tamahlı,
hırslı kimse.
d. 375a/01

dürüg : (Far.is.) Yalan.
d. ol- 351a/23

dürüş: (Far.sf.) Kaba, sert, katı.
d. ḥüy ol- 372b/20

düstür: (Ar.is.) Kanun, kural.
d.-ı ma‘ hūd 359b/14

düş- : (geçissiz fi.) 1.
Bulunduğu yerden ayrılıp
yukarıdan aşağıya doğru
inmek 2.Uğramak, duçar
olmak 3. Kaybetmek 34
Küçülmek, alçalmak 5.
Azalmak, eksilmek,
inmek 6. ... Duruma
gelmek, olmak .
d.-di 350a/13, 357a/10
d.-diler 361a/16, 368a/24

d.-en 375a/04	olmak 3. Zayıf bırakmak,
d.-erse 364b/23	gücünü azaltmak.
d.-mişdür 349b/05	d.-diler 368b/01
d.-mişlerdi 362b/24	d.-üp 354a/07, 369a/25
d.-üp 346a/25, 346b/21,	d. ateş düşür- 369a/25
347a/22, 350a/12,	d. elsine-i ' avāma düşür-
350a/16, 352b/01,	367a/14
355a/14, 355a/19,	düşvār : (Far.sf.) Güç, zor.
362b/09, 367a/14,	d.+dur 355b/22
367b/23, 371a/09	
d. ardına düş- 346b/21,	-E-
355a/14	
d. ardlarına düş- 368a/24	e'ādī : (Ar.sf. ā' dā'nın c.)
d. ateş düş- 347a/22	Düşmanlar.
d. ayakdan düş- 362b/24	e.-i dīn 357a/08, 362b/15
d. -i helāke düş- 361a/16	ebdam : ?
d. hāk-i helāke düş-	e.(naḥīfū'l-ebdām) 364a/09
357a/10	eben- ' an-ceddin: (Ar.zf.)
d. ḥilāf-ı samṭa düş-	Büyükbabadan, kuşaktan
346a/25	kuşağa.
d. hirās düş- 355a/19	e.349b/16
d. ıztıraba düş- 350a/16	ebnā' : (Ar.is. ibn'in c.)
d. iḥtilāle düş- 371a/09	Oğullar.
d. miyāna düş- 349b/05	e.-i cins 349a/21
düşmen: (Far.sf.) Birine karşı iyi	ebniye : (Ar.is. binā'nın c.)
duygular beslemeyen,	Binalar, yapılar.
kötülük etmek için fırsat	e. 350a/04
kollayan kimse.	e.+si 350a/10
d. 348b/16	e.+sin 362b/21
d.-i dīn 368b/09, 368b/10	ebrār : (Ar.sf.) Hayır sahipleri,
düşür- : (oldurgan fi.) 1.	iyiler.
Düşmesine yol açmak	e. (şahābe-i ebrār)
2.Kapılmasına sebep	353b/15

ebu'l-feth: (Ar.bir.is.) Fatihler babası II.Mehmed'in lakabı.

e. 352b/25, 359a/14

ebvāb : (Ar.is. bāb'in c.)

Kapılar, bölümler.

e.+1 358b/21

e.-1 muķaseme (ebvāb-1

muķaseme) 349b/07

e.-1 zafer 366b/15

e. ile (miftaḥü'l-ebvāb)

351b/18

ecdād : (Ar.is. cedd'in c.)

Dedeler, atalar.

e.+1 369b/24, 370a/13

e.+1 (mürde-i ecdād)

369b/15

ecil : bkz. ecl

e.+den 359b/01, 360a/07,

362b/20, 364a/08,

364b/19, 365b/09,

366b/13, 367a/21,

374a/11, 374a/11,

374b/05

ecl : (Ar.is.) Sebep, illet

e.+i 358a/22

ecnās : (Ar.is. cins'in c.)

Cinsler.

e. 356a/21

ecnebī: (Ar.sf.) Yabancı.

e.+ler 351a/14

edā : (Ar.is.) Yerine getirme.

e.+dan soñra 355b/08

e. it- 365a/23

edeb : (Ar.is.) İyi terbiye, naziklik.

e. (su-i edeb) 355b/03

edevāt : (Ar.is.) Bir işi işlmeye

vasıta olan şeyler,

takımlar, parçalar, aletler.

e.+1 364b/16

e.-1 ceng 347a/16

Edirne : (öz.is.) Marmara

Bölgesi, Trakya

Bölümü'nün batı

kesiminde, kuzeyde

Bulgaristan, batıda

Yunanistan ile komşu

sınır ilis. Edirne, Osmanlı

devrinde merkezi

Sofya'da bulunan Rumeli

Beylerbeyliğine baēlı bir

ildir.

e. 347b/19, 350b/04,

373b/06

e.+de (darü's-salṭana-i

Edirne) 363b/13

e.+den 363b/15

e. şehri 352a/16

e.+ye 350b/06, 360a/20

e.+ye (darü's-salṭana-i

Edirne) 362a/06

e.+yi (salṭana-i Edirne)

367b/08

efendi : (is.) Bey yerine

kullanılan ünvan sözü.

e.+ler 375a/14

efgān : (Far.is.) Bağırıp, çağırma e. it- 354a/22	mahallede yerleşip oturanlar. e.+si 356a/17, 365b/13
efkār : (Ar.is. fikr'in c.) Düşünceler. e.-ı münāsibe 359b/08 e.-ı şāibe358b/15 e.+ında idi 359a/11	ehemm: (Ar.sf.) En mühim. e. (taqdīm-i ehemme) 366a/1 e. ol- 362b/11
efsed : (Ar.sf.) Pek fena. e.+i 369a/17	ehil : bkz. ehl. e.+i (ehli) 357a/20, 364a/14
eger : (Far.e.) Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şayet. e. 349b/08, 351a/17, 351a/24, 354b/17	ehl : (Ar.sf.) 1. Sahip, mālīk 2. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup olanlar 3. Bir işte becerikli olan kimse. e.+i (şehr-i İstanbul ehli) 350a/16 e.+i ḥaḳ (naşāyiḥ-i ehl-i ḥaḳ) 350b/01 e.-i ḥiṣār 363a/07 e.-i İslām 353b/20, 353b/22, 361a/04, 366b/03, 367a/03, 369b/19 e.-i ḳal' a 362b/04, 364b/13, 366a/13, 366a/16 e.-i Ḳoron 365b/22 e.-i Moşkov 364a/08 e.+ine 366b/11 e.+inüñ 368b/09 e. ü ' iyāl 365b/14
egerçi : (Far.e.) Her ne kadar... , olsa da, ise de. e. 348b/05, 349a/12, 351b/01, 352a/12, 357a/10, 357a/24, 358a/13, 358b/17, 360a/01, 363a/10, 364b/08, 366b/16, 367a/19, 369b/09, 373a/02	
ehādiş : (Ar.is.hadis'in c.) Haberler, sözler. e.-i nebevī 353a/05 e.-i nebeviyye 349b/19	
ehāli : (Ar.is.) Bir memlekette, bir kasabada, bir köyde, bir semtte veya	
	ekber : (Ar.sf.) Daha büyük.

- e. evlād 348a/20
- ekl** : (Ar.is.) Yenilme.
e. eyle- 371b/12
e.-i Kızılbaş 371b/12
- eknāf** : (Ar.is. kenef in c.)
Canipler, taraflar.
e. 373b/19
e.+e (eṭrāf ü eknāf)
368a/08
e.-ı memālik ol- 374a/01
- Ekrem:** (öz.is.) Sipahdar Ekrem.
?
e.sipāhdar Ekrem
- ekşer** : (Ar.sf.) En çok, daha ziyade.
e. 362b/24, 364a/08,
368a/07
e.+i 352b/01, 361a/19,
362a/15, 369b/25,
370a/08, 373a/17
e.+in 366a/17
e.+ini 360a/02
- ekşerī** : (Ar.Far.zf.) Çok defa, çoğu.
e. 355a/15
- ekşeriyyā:** (Ar.zf.) Çok defa olarak.
e. 351b/01
- el** : (is.) 1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü 2. Kazanmak.
e. 374a/12
- e.+e 353a/21, 355b/24,
366b/03, 370b/25,
374b/23
e.+i 362b/09
e.+i ile 363a/02
e.+inde 352a/04, 352a/07
e.+inden 368b/12,
374b/24
e.+ine gir- 348b/04
e.+lerine 357b/01
e.+leriyle 364b/06,
364b/21, 365a/14
- elçi** : (is.) Belli bir şeyi konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse. aracı.
e. 349b/18, 351b/13,
366b/12, 371a/24,
374a/14
e.+ler 363a/10
- elem** : (Ar.is.) Ağrı, acı, sızı, dert.
e. ü cerāhatler gör-
361a/13
- elf** : (Ar.sf.) Bin (sayı).
e. 346a/15
e. ü ḥamsemie 346a/15
- elḥān** : (Ar.is.) Nağmeler.
e. 374b/24
- el-kıṣṣa:** (Ar.zf.) Sözüün kısası.
e. 361b/10
- elli** : (is.) Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.

- e. 361a/05
e. (üç yüz elli) 361b/10
e. altı 370b/13
elsine : (Ar.is. lisan'ın c.)
Diller.
e.-i 'avām düşür-
367a/13
- eltāf** : (Ar.is. lutf'un c.)
İyilikler, nezaketler.
e.-ı ḥafīyye-i ilāhī
364b/09
- elvān** : (Ar.sf.) Rengarenk.
e. idi 364a/06
- Elvend Mirza:** (öz.is.) ?
e.+yla 369b/23
- emān** : (Ar.is.) Eminlik.
e. (kemāl-i emn ü emān)
368a/16
- emārāt** : (Ar.is. emare'nin c.)
Alametler, eserler.
e.-ı ḡaybīyye 353b/18
- emīn** : (Ar.sf. ve is.) Güvenilir,
inanılır 2. Herhangi bir
konuda tereddüt ve
şüphesi olmayan.
e.ol- 363a/07
e. ü sālīm-güzār it-
358a/18
- emīr** : (Ar.is.) 1.Bir kavim
veya memleketin başı,
reis 2. Komutan.
e. 362a/04, 370a/17
e.-i kebīr 346a/12
e.- i kebīr-i Mısr 348b/19
- e.-i silāḥ 346a/14
Emīr Beg: (öz.is.) Sultan
Mahmud'un oğlu.
e. (Sultān Maḥmūd oğlu)
372b/14
- Emīr Ğāzi:** (öz.is.) ?
e. 355b/04
- emkine:** (Ar.is. mekān'ın c.)
Mahaller, mevkiler.
e.+sini 350a/14
- emn** : (Ar.is.) Eminlik,
korkusuzluk.
e. ü emān 368a/16
- emr** : (Ar.is.) Bir şeyin
yapılması ya da
yapılmaması hususunda
bildirilen kesin hüküm.
e. (aḥirü'l-emr) 354b/20,
360b/15, 362b/10
e.+e (aḥirü'l-emr)
350a/24
e. eyle- 366b/23
e.-i 'aliyye 347b/09
e.-i hüdā 369b/07
e.+ine 375a/14
e. olın- 369a/07
e.+ün 364b/01, 374b/19
- emrāz** : (Ar.is. maraz'ın c.)
İlletler, hastalıklar.
e.-ı muḥtelife 374a/17
- emşāl** : (Ar.is. misl'in c.)
Örnekler, eşler.
e.+inden 355b/02
- emti'a** : (Ar.is.) Mallar.

e. 353b/11
e.-i Freng 359a/07
emvāc : (Ar.is.) Dalgalar.
e.+ı ıztırāb 346a/23
emvāl : (Ar.is. māl'ın c.)
Mallar, mülkler, satın
alınan şeyler.
e. 356a/18, 357a/25,
358b/02
e. (ğāret-i emvāl)
358b/22
e.-i Firāvān 359b/11
e.-i ġanāim 358b/09,
359b/13
e.-i ħams-ı sultānī
354a/19
e.-i nefīse 359b/20
e. ile 357b/02
e.+in 356b/18
e. ü ġilmān ü cevārī-i
sāhib-cemāl 358a/25
Enbiyā : (öz.is.) Yer ismi. ?
e. Çayırı 346b/03
encād : (Ar.is. necd'in c.)
Yüksek yerler.
e. 353b/07
encām : (Ar.is.) Nihayet, son.
e.+a 349a/25
e.+dan (ħayr-ı encām)
359b/13
endām : (Far.is.) Vücut, beden,
boy bos.
e. (serv-i endām) 359a/07
e.+larına 355a/12

endīşe : (Far.is.) Merak, kaygı,
tasa.
e.370a/02
e.+leri 364a/25
e.+sinde iken 366a/07
endūh : (Far.is.) Keder, tasa.
e.+ile (ğam ü endūh)
354a/24
Endülüs: (öz.is.) 711-1492 yılları
arasında İber
Yarımadası'nda
Müslümanlığın etkisi
altında bulunan bölgelere
verilen isimdir.
e. vilāyeti 367a/04
Engürü: (öz.is.) Ankara.
e.+de 371b/08
e. +ye 370a/03
Engürüs: (öz.is.) Osmanlı
kaynaklarında
Macaristan'a verilen
isim.
e. 351a/08, 351b/11,
352a/21, 357b/15,
363a/09, 363a/15
e. (diyār-ı Engürüs)
359a/12
e. (ħudūd-ı Engürüs)
351a/06
e. (ma' müre-i vilāyet-i
Engürüs) 359a/21
e.+i 352a/23
e.+i (serħadd-i Engürüs)
353a/02

- e.+ile 352b/12
e. kralı 351a/03, 352a/24,
359a/15, 359b/14,
365b/05
e. ü Bosna 357b/07
- enhār** : (Ar.is. nehr'n c.)
Irmaklar.
e.-ı cāriyye 370b/16
- enşār** : (Ar.is. naşr'ın c.)
Yardımcılar,
koruyucular.
e. 370a/12
e.+ı 370a/01
- envā^c** : (Ar.is. nev'in c.)
Çeşitler.
e.+ından 360a/16
- er** : (is.) Asker.
e. +ı 364a/23
- erba^c a** : (Ar.sf.) Dört.
e. (mezāhib-i erbaa)
372a/12
e. ile (vüzerā-i erbaa)
374a/25
- erbāb** : (Ar.sf.) Bir işten iyi
anlayan, o işte becerikli
olan usta.
e.-ı ' ayş ü ' işret 374b/21
e.-ı cihād 363b/03
- ercmend**: (Far.sf.) Muhterem,
şerefli, itibarlı, haysiyetli,
seçkin.
e.+ı (ferzend-i ercmend)
359b/02, 367a/24
- e.+leri (ferzend-i
ercmend) 372a/25
- Erdebil**: (öz.is.) İran'da Erdebil
Eyaleti'nin merkezidir.
e.+den (dūdmān-ı
erdebil) 373b/15
e.+e 369b/17
e. oğlu 370a/12
- erguvān**: (Far.is.) Kırmızımtrak
bir çiçek.
e. (hengām-ı şükūfe-i
tārīḥ-i erguvān) 364a/05
- erkān** : (Ar.is.) Bir toğluluğun
başlıca kimseleri, ileri
gelenleri, devletin sayılı
adamları.
e. 362b/21, 371a/09
e. (şehir-i erkān) 350b/07
e.-ı devlet 349a/09,
349a/12, 349a/24,
350a/17, 359a/08,
371a/08, 373a/20
e.-ı salṭanat 372b/24
e.+uñ 371a/10
- ervāḥ** : (Ar.is.) Canlar, hayatın
cevherleri.
e.+dan (muḥafizān-ı
ervāḥ) 368b/03
- erzānī** : (Far.is.) Layık görülme.
e. 360a/15
- Erzincān**: (öz.is.) Doğu Anadolu
bölgesinde yer alan bir il.
e. 374a/05, 374a/07
e.+a 370a/01, 374a/03

	e.+1 374a/01		e.+ların (nefâis-i esbâb)
	e. şehri 373b/25		356a/12
Es	: (öz.is.) Eskişehir ilinin eski adı.		e.+uñ 346b/23
	e. 359a/02	esbân	: (Far.is. esb'in c.) Atlar.
es-	: (geçişsiz f.) Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgar olmak.		e.-1 nâmdâr 354b/04
	e.-di 360b/06	eşer	: (Ar.is.) 1.İz, alamet 2.Tesir 3.Bir kimsenin meydana getirdiği şey.
e. +en	371b/20		e. 350a/08
	e.+mekle 360b/04		e.-i i' māl 373a/24
	e.-üp 363b/03, 363b/23		e.-i pâdişâh-ı baħr u beze 369a/20
esâret	: (Ar.is.) Bir durumun hükmü altında olmak, kölelik.		e.+in 350b/22
	e.-i vebâ 350b/05		e.+inüñ 354b/12
esb	: (Far.is.) At.		e. kalma- 347b/20
	e.-i bād-peymâ 354b/03	esfâr	: (Ar.is.) Düşmana karşı gidişler.
esbâb	: (Ar.is. sebeb'in c.) Sebepler.		e. (netice-i esfâr) 349b/03
	e. 355a/20, 355b/01, 356b/18, 360a/13, 364b/16	esîr	: (Ar.sf.) Savaşta düşman eline düşen kimse, kul, köle.
	e.+1 362a/04, 364b/24		e. 355a/16, 356a/14, 361a/20, 371a/20
	e.+1 (nefâis-i esbâb) 347a/06		e.+e 351b/19
	e.-1 binâ 369a/22		e. eyle- 355b/24, 356a/20, 366a/17
	e.-1 fetħ 359a/17		e. it- 355a/23, 368b/01
	e.-1 iğbirâr 372b/25		e.+leri 358b/09, 358b/13
	e.-1 muķâvemet 348b/11		e. ü derzencir ol- 354a/14
	e.-1 sefer 351b/07	esîr-efrâz:	(Ar.Far.bir.sf.) Esir yükselten.
	e.-1 ta' mîr 357a/04		e. olin- 366b/21
	e.-1 zahirî 364b/10	esîrân	: Esirler.
	e.+ını 348a/09		e. 357a/25

- eşkal** : (Ar.is.) Ağır yükler, ağır şeyler.
e. 356a/18, 357a/25, 361a/02
e.+i 358b/09
e.+i (ihmāl-i eşkal) 356a/23
e.+ini 355a/19
- Eski Cāmi'** : (öz.is.) Çelebi Sultan Mehmet tarafından 1414'de tamamlanmış Edirne camisidir.
e. 347b/19
- esliha**: (Ar.is. silah'ın c.) Silahlar.
e. 353b/12
e.-i ceng 371a/02
- eşmār**: (Ar.is. semer'in c.) Meyveler.
e. 364a/06
- eşnā** : Bir işin yapıldığı veya olduğu an, sıra.
e.+da 348b/25, 349b/15, 350a/22, 370a/01, 370a/22, 374b/15
e.-i hikāyāt 372a/10
e.-i telāqī-i saffeyn 353b/18
e.+sında 354a/06, 362b/08, 374a/01
- esvāk** : (Ar.is.) Pazarlar, çarşılar.
e. 365a/15
- eşvāt** : (Ar.is. savt'ın c.) Sesler, sedalar.
e.-i hevl-nāk 350a/16
- eşcār** : (Ar.is. şecer'in c.) Ağaçlar.
e.-i müte' addid 360a/10
- eşkiyā** : (Ar.is.) Haydut.
e. eyle- 371a/05
e.-i Rūm 370a/04
e.-i Çerākese 347a/02
e.-i Haydariyye 369b/21
e.+nuñ 371a/10
- eşrāf** : (Ar.sf. şerīf'in c.) Şeref ve itibar sahibi kimseler.
e. 367b/22
- eşrār** : (Ar.sf. şerir'in c.) Kötülük edenler, edepsizler.
e. (def' -i zarar-ı eşrār) 359a/11
e. (küffār-ı eşrār) 368b/25
- et-** : (fi.) 1. Bir işi yapmak.
e.-di 346a/08, 347a/04, 347a/19, 348b/01, 348b/18, 348b/24, 350a/05, 350a/08, 352b/19, 353a/19, 362a/19, 368a/01, 369b/20, 369b/23
e.-diler 346b/07, 346b/17, 346b/24, 347a/24, 351a/10, 351b/15, 351b/21,

352b/24, 356b/25,
360b/24, 361a/20,
363b/25, 365a/09,
371a/03, 373b/03,
374a/08
e.-dügi 347b/12, 348a/11,
351a/05, 352b/23,
355b/03, 357b/16
e.-dügin 371a/25
e.-dügiçün 347b/02,
347b/03
e.-dükçe 360b/13
e.-dükde 347a/01,
352b/22, 354b/06,
359a/15, 370b/02,
371b/04, 375a/18
e.-dükden soñra 352a/21,
356a/01, 362a/05,
367b/16
e.-dükleri 349a/06,
354a/15, 365a/18
e.-düklerinde 348b/23,
371b/25
e.-düklerinden 371a/09
e.-düklerinden soñra
366b/19
e.-düklerine 367b/18
e.-düklerini 346a/08
e.-mege 364b/24
e.-megin 351b/14
e.-megele 367a/17
e.-mek 351a/24
e.-mekle 361b/02

e.-miş idi 352b/21,
352b/22, 360b/19
e.-mişdür 363a/14,
372a/12
e.-mişler 347a/21,
366a/09
e.-mişler idi 346a/01
e.-mişüzdür 363a/11
e.-sünler 364b/25

et(1)- : (yard. fi.) Türkçede pek çok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller oluşturan, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil.
e. agaz et- 351a/10
e. amade et- 348a/11
e.-' arz et- 348b/22
e. avdet et- 347a/01,
352a/20
e. azimet et- 347a/19
e. azm-ı rezim-gāh et-
346b/17
e. behre-dar et- 346a/01
e. bina et- 373b/03
e. cüdā et- 361b/02
e. cülūs et- 371b/25
e. fetḥ et- 356a/01
e. firār et- 347b/02,
347b/03
e. ḥareket et- 371a/09

- e. ħarḳ et- 363b/25
- e. iḥāṭa et- 346b/07
- e. iḥsān it- 346a/09
- e. iḥzār et- 352b/23,
354a/14
- e. ilḳā et- 348b/18
- e. iltica et- 352b/19
- e. ilzām-ı ħarāc et-
351b/13
- e. irsal et- 347b/12,
351b/21, 359a/15
- e. istidāc vü ta' ahhüd-i
teslim-i ḥiṣār et- 366a/09
- e. istimdād et- 348b/01
- e. izāa' t et- 369b/20
- e. ḳiyām et- 350a/05
- e. ḳaṭ' -ı alaka et-
366b/19
- e. ḳatlı et- 369b/23
- e. kebāb et- 371b/11
- e. maḥbūs-ı ḥabs et-
368a/01
- e. maḥşūr et 363a/11
- e. maşrūf et- 356b/24
- e.muḥārebe et- 365a/09,
371b/04
- e.muḥāşara et- 347a/21,
349a/06, 352b/22
- e. muḳāvemet et-
352b/22
- e. mübāderet et- 346a/08
- e. müşebbek et- 346a/08
- e. naḳl et- 364b/24
- e. nasb et- 362a/05
- e. penāh et- 365a/17
- e. perīşān et- 350a/08
- e. ri'āyet-i iḳtizā et-
363a/14
- e. rücū' et- 351a/24
- e. sārī et- 346b/24
- e. şıyānet et- 371a/25
- e. sipariş et- 352b/21
- e. sudur et- 348b/24
- e. süvar et- 360b/24
- e. şıtab et- 360b/13
- e. taleb-i incaz-ı mev'ūd
et- 370b/02
- e. taleb et- 347a/04
- e. taşarruf et- 351a/04
- e. tazarru et- 353a/19
- e. teazzi et- 367a/17
- e. telif et- 372a/12
- e. terbiye et- 354b/05
- e. teslim et- 347a/24
- e. teşrif et- 360b/19
- e. tevcih et- 352b/24
- e. teveccüh et- 351b/15,
357b/16
- e. vefat et- 362a/19
- e. zabṭ et- 371a/03
- e. zabṭ ü teşhīr et-
374a/08
- etdür-** : (oldurgan ve ettirgen
fī.) Başkası aracı ile
yapmak veya başkasının
yapmasına yol açmak,
yapmaya zorlamak
anlamında yardımcı fiil.

- e.-di 367a/05
e.-diler 360a/09
e.-mişdür 360b/02
e.-üp 371b/11
e. bina etdür- 360a/09
e. temekkün etdür- 367a/05
e. tenbīh etdür- 360b/02
- etme-** : (fi.) et- fiilinin olumsuzu.
e. teslim etme- 360b/01
- eṭrāf** : (Ar.is. taraf'ın c.) Yanlar, uçlar, kıyıları.
e. 357a/12
e.+a 356b/09
e.+a (ümerā-i eṭrāf) 351a/21
e.+dan 361a/22
e.+ı 373b/19
e.-ı dīvār 366b/25
e.-ı ḥiṣār 363a/04
e.+ında 346b/05, 358b/23, 365b/20
e.+ını 356a/24, 360b/21
e. ü cevānib 365a/05
e. ü eknāf 368a/08
- Etrāk** : (Ar.is. Türk'ün c.) Türkler.
e. (mezheb-i Etrāk) 369b/21
e.+dan (ümerā-yı Etrāk) 346a/16
- ev** : (is.) Bir ailenin oturması için yapılmış yapı, konut, hane.
e. 356b/17
e.+in 371a/01
- evāil** : (Ar.is. evvel'in c.) İlk vakitler, geçmiş zamanlar.
e.+inde 350b/07, 370b/12
- evān** : (Ar.is.) Vakit, zaman, çağ.
e.+da 351a/12, 360a/21
e.-ı ṣabā 367a/11
- evāsīt** : (Ar.is. evsāt'ın c.) Orta zamanlar.
e.-ı faṣl-ı zemistān 364a/05
- evc** : (Ar.is.) Bir şeyin en yüksek noktası.
e.+inden 373a/22
- evkāt** : (Ar.is. vaqt'in c.) Vakitler, zamanlar, çağlar.
e. 347b/17
e.+daki 349b/22
e.+de 368a/08
- evlād** : (Ar.is. veled'in c.) Çocuklar.
e.+ı 348a/20, 371b/14
e.+ından 367a/13
- Evrānos**: (öz.is.) ?
e. oğulları 346b/19
e. oğlu 365b/06

e. oğlu Ağmed Beg	354a/10, 354a/10,
365b/03	354a/18, 354b/12,
e. oğulları 346b/11	354b/19, 354b/21,
evřāf : (Ar.is. vasf'ın c.)	354b/25, 355a/12,
Sıfatlar.	355a/20, 356b/09,
e.+ını 371a/23	357a/03, 357a/04,
evvel : (takı.) Önce	357a/17, 357b/22,
e. 350b/14	357b/25, 358a/11,
e.-i bahar 362a/21	358a/25, 358b/01,
evvelā : (Ar.zf.) Birinci olarak,	358b/04, 359a/08,
her şeyden önce.	359b/04, 359b/07,
e. 366b/11, 367b/13,	359b/21, 360b/22,
368a/14	362a/05, 363a/03,
evvelki : (Ar.sf.) Daha önceki.	363a/11, 363a/21,
e. 356a/04, 372b/02,	364a/12, 364a/17,
372b/04	364a/20, 365b/13,
e.+nden 373b/07	365b/21, 366a/20,
eyālet : (Ar.is.) Valilerin idaresi	366a/21, 366b/04,
altında bulunan	366b/12, 366b/23,
memleket.	367a/03, 367b/12,
e.+i 348a/13, 348a/15,	367b/22, 368a/01,
366a/02	368a/02, 368a/18,
e.-i Bosna 357b/13	368a/20, 368b/06,
eyle- : (fi.) Etmek, yapmak.	369b/06, 369b/18,
e.-di 347a/17, 347b/23,	369b/20, 370a/06,
348a/06, 348b/09,	370b/03, 371b/03,
349a/24, 349b/01,	371b/05, 371b/21,
349b/02, 349b/15,	372a/09, 372b/09,
350b/22, 351a/19,	372b/11, 373b/04,
351a/23, 351b/09,	373b/18, 374a/15,
352a/02, 352a/06,	374a/15, 374b/03
352b/02, 353a/02,	e.-diler 346b/02,
353a/25, 353b/02,	349a/10, 350a/19,
353b/07, 353b/09,	350a/20, 351a/12,

351a/21, 353b/20,
353b/23, 354a/01,
354a/04, 354a/06,
355a/10, 355a/24,
355b/12, 355b/20,
355b/21, 355b/24,
355b/24, 355b/25,
356a/05, 356a/06,
356a/15, 356a/19,
356a/21, 356a/24,
357a/05, 357a/22,
357b/02, 358a/13,
358a/16, 358a/19,
358b/08, 358b/10,
358b/20, 359a/03,
359b/11, 359b/13,
359b/19, 360a/19,
360a/20, 360b/17,
361a/04, 361a/23,
361b/10, 361b/11,
361b/20, 361b/23,
362a/01, 362b/04,
362b/06, 362b/18,
363a/19, 363b/05,
363b/12, 363b/21,
363b/25, 364a/02,
365a/04, 365a/06,
365a/11, 365b/05,
365b/08, 365b/15,
365b/16, 365b/16,
365b/20, 365b/24,
366a/13, 366a/17,
366a/17, 366b/06,
366b/16, 367a/02,

367a/16, 367a/18,
367a/20, 367b/04,
367b/07, 367b/17,
367b/21, 368a/22,
368b/13, 368b/18,
369a/02, 369a/11,
369a/23, 369b/07,
370a/04, 371a/05,
371a/19, 371a/20,
373b/07
e.-dim 374b/05
e.-dük 360b/21, 370b/05
e.-dükde 352a/09,
362a/23, 362b/15,
365b/18, 367b/25,
370a/19, 371a/23
e.-dükleri 366b/13,
370b/15
e.-düklerinde 366a/15
e.-mekle 370b/23,
372b/25
e.-miş 347a/20, 348a/04,
349b/19, 349b/22,
353a/21, 356a/25,
372a/01, 374a/13
e.-miş idi 352b/10,
359a/16, 359a/17,
359b/15, 361b/16,
361b/17, 371b/01,
373a/04
e.-miş imiş 372b/21
e.-mişdür 372a/05

e.-mişler 353a/06,
357a/06, 357a/21,
370a/22, 371b/12
e.-mişlerdir 363b/11
e.-mişlermiş 361a/08
e.-seler 359b/05
e.-sün 351a/25
e.-ye 348a/17, 356a/23,
364a/14
e.-yeler 364b/14,
368a/02, 374a/03
e.-yen 347a/18, 357b/11
e.-yesin 363a/25
e.-yüp 354b/19, 359b/10,
362a/22, 362b/21,
363b/13, 367b/10,
370b/02, 371a/08

eyle(1)-: (yard. fi.)

e. 355a/24, 357b/11
e. agaz eyle- 360b/17,
364a/02, 367a/17
e. aheng-i ceng eyle-
363b/05
e. aheng eyle- 363b/21
e. aman taleb eyle-
367a/02
e. ‘arz eyle- 348a/06,
351a/19, 360b/21,
362a/05, 363a/19,
363a/21, 367b/07,
367b/25
e. ‘arz ü eşar eyle-
368b/06
e. avdet eyle- 359b/21

e. azad eyle- 355b/21
e. azimet eyle- 358b/04
e. beder eyle- 350b/22
e. buruca ‘urüc 365a/04
e. beyân eyle- 363b/11
e. bezl-i ictihād eyle-
363b/13
e. bina eyle- 357a/04,
360a/19, 362a/22
e. bünyan-ı şabr-ı vîrân
eyle- 373b/03
e. cem-i sipāh eyle-
354b/12
e. ceng eyle- 361b/20
e. cemiyet eyle- 370a/04
e. cevelan eyle- 353b/20
e. darb-ı ihdās eyle
347b/23
e. da‘vet eyle- 365b/13,
366b/12
e. der-mahzen eyle
357a/21
e. der-zencir eyle-
359b/10
e. derc eyle- 348a/04
e. ekl eyle- 371b/12
e. emr eyle- 366b/23
e. esîr eyle- 355b/24,
356a/21, 366a/17
e. eşkiya eyle- 371a/05
e. ezhar-ı ubudiyyet eyle-
367b/21
e. fermân eyle- 361b/16,
365b/08, 368a/01

- e. fetḥ eyle- 363a/10
- e. fetḥ ü teshîr eyle-
355b/20
- e. firâr eyle- 355a/20,
355a/12, 367a/20,
367b/04
- e. ğâret eyle- 353a/02,
357a/17
- e. ğâret ü târâc eyle-
368b/18
- e. günman eyle- 368a/02
- e. güzâr eyle- 356a/24,
357a/05
- e. ḥamle eyle- 353b/23
- e. ḥarâm eyle- 360a/20
- e. ḥarâmîlik eyle-
370b/23
- e. ḥarb ü kıtâl eyle-
354a/04
- e. ḥavâle eyle- 352a/06
- e. ḥayr-ḥâhlık eyle-
349b/15
- e. helâk eyle- 354a/06,
363a/03
- e. hezîmet eyle- 359b/19
- e. ḥurd ü haş eyle-
352a/09
- e. ḥulûl eyle- 374a/03
- e. ḥurûc eyle- 369b/18
- e. ḥuṭûr eyle- 351a/23
- e. hücûm eyle- 355a/10,
368a/22
- e. ılġar eyle- 348b/09,
357b/22, 368a/18
- e. î'ânât eyle- 348a/17
- e. iclâs eyle- 367a/16
- e. ihâta eyle- 351a/25,
356a/25, 361b/23
- e. iḥrâc eyle- 363a/25
- e. iḥrâk eyle- 356a/15,
358b/01, 358b/20
- e. iḥsân eyle- 374b/02
- e. ihtimâm-ı tamam eyle-
361b/17
- e. ihtiyâr eyle- 352b/02
- e. iḳbâl eyle- 353a/25
- e. iḳdâm eyle- 358a/13,
368a/20
- e. iḳrâr eyle- 354a/10
- e. iktisâb eyle- 359a/03
- e. î'âm eyle- 347a/20
- e. ilzâm eyle- 349b/01
- e. imtinâ eyle- 371b/01
- e. 'inâd eyle- 366b/13
- e. inkâr eyle 354a/10
- e. intiḳâl eyle- 372a/09
- e. irsal eyle- 354a/17,
357b/25, 359a/08,
359b/04, 359b/15,
365b/05, 365b/17
- e. irtiḳâl eyle- 369b/07
- e. işâbet eyle- 364a/14
- e. isal eyle- 358a/16
- e. iskân eyle- 367a/03
- e. isti'câl eyle- 361a/04
- e. istid'â eyle- 364a/12
- e. istimâ' eyle- 371a/23
- e. istimân eyle- 365b/24

- e.i' timād eyle- 374b/05
- e. i' tizār eyle- 371b/03
- e. ittifāḵ eyle- 368b/13
- e. kal eyle- 369b/20
- e. ḵatlı eyle- 355b/24,
356a/05, 361b/10,
366a/13, 366b/04
- e. ma' iṣet eyle- 357b/02
- e. maḵbūl eyle- 367b/22
- e. ma' mūr ü üstüvār
eyle- 369a/23
- e. mekān eyle- 374a/13
- e. me'mūn eyle- 365b/19
- e. mesdūd eyle- 357a/06
- e. sedd eyle- 367b/17
- e. meṣveret eyle- 370a/19
- e. mu' āvedet eyle-
359b/13, 370b/02
- e. muḥāṣara eyle-
359b/07, 362a/23,
362b/04, 362b/18,
362b/21
- e. muḵayyed eyle-
361a/23
- e. mübāṣeret eyle-
356a/06, 366a/15
- e. müheyyā eyle-
359a/17
- e. münhezim eyle-
352b/10
- e. mūrāca' at eyle-
362b/15
- e.mürūr eyle- 358b/10
- e. müsāra' at eyle-
366a/19
- e. müṣahede eyle-
372b/25
- e. naḵl eyle- 365b/16
- e. nasb eyle- 373b/07
- e. naṣiḥatler eyle-
354b/19
- e. nehb ü gāret eyle-
358a/25
- e. nerm eyle- 350a/19
- e. nūṣ eyle- 366b/16
- e. nümāyān eyle-
364a/17
- e. nüzūl eyle- 358a/19
- e. penāh eyle- 365a/11
- e. perākende eyle-
351a/21, 356b/09
- e. perākende vü perīṣān
eyle- 354a/01
- e. perīṣān eyle- 361b/11
- e. pervaz eyle- 351b/09
- e. raḡbet eyle- 374a/15
- e. rihlet eyle- 372b/09
- e. recā eyle- 366a/21,
372b/21
- e. revāne eyle- 357a/03
- e. rica eyle- 349b/22,
354b/21
- e. rīzān eyle- 353b/02
- e. ṣarf-ı maḵdūr-eyle-
347a/17
- e. sa'y eyle- 349a/10,
354b/19

e. sa' y u ihtimām eyle-
349a/24
e. sedd-i rāh eyle-
369a/02
e. siyāset eyle- 363b/24
e. sudur eyle- 360b/22
e. şu'ūd eyle- 365a/06
e. sünnet eyle- 372a/05
e. şefaāt eyle- 349b/19
e. şikeste vü ħurd eyle-
369b/06
e. şitab eyle- 353b/09
e. şürū' eyle- 370a/05
e. ta' ahhüd eyle- 350a/19
e. taḥaşşun eyle- 371b/05
e. taḥkīk eyle- 353a/06
e. taḥsīn ü aferin eyle-
364b/14
e. takdim eyle- 349b/02
e. taleb eyle- 362a/01,
365b/15, 366b/06,
370b/03
e. talim eyle- 354b/25
e. tārāc eyle- 353b/07
e. taşarruf eyle- 357a/22,
359a/16
e. ta' yīn eyle- 367b/10
e. ṭayy eyle- 358a/11
e. techīz-i asker eyle-
373b/18
e. tefvīz eyle- 371a/08
e. tekmīl-i riyāset eyle-
371a/19
e. tenavül eyle- 370b/15

e. tenbīh eyle- 364a/20
e. tereddüd eyle- 359b/05
e. teşhīr eyle- 362b/06,
363a/11, 363b/12
e. teslim eyle- 365b/16,
370b/05
e. teslīt ü irsal eyle-
370a/22
e. 'ubūr eyle- 346b/02,
358b/08, 367b/12
e. vazīfe eyle- 373a/04
e. vefat eyle- 371b/21,
372b/11
e. vīrān eyle- 355b/12
e. vīrān u ḥarāb eyle-
355b/25
e. yaġmā eyle- 356a/19,
371a/20
e. yaġmā vü talan eyle-
359b/11
e. yürüyüş eyle- 369a/11
e. zabṭ eyle- 366a/17
e. zuhūr eyle- 347a/18,
352a/02, 356a/23

eymān : (Ar.is. yemin'in c.)

Yeminler.

e.-ı müekkede 347a/24

eyyām : (Ar.is. yevm'in c.)

Günler.

e. 371a/19

e.+da 353b/07, 361a/05

ezam : ?

e. (tazyik-i abede-i ezam)
349b/04

- ezeliyye:** (Ar.sf.) Öncesiz, başlangıçsız.
e. (irādet-i ezeliyye) 346a/21
- ezhār** : (Ar.is. zahr'ın c.) Arkalar, sırtlar.
e.+1 ubudiyyet eyle- 367b/21
- F-**
- fāhire** : (Ar.sf.) Kıymetli, değerli.
f. (ḥıula-ı fāhire) 354b/05
- fāide** : (Ar.is.) Fayda, menfaat.
f.-i ceng ü kārđār 349b/04
- fāl** : (Ar.is.) Uğur, talih, deneme.
f.-i mübārek 358a/04
- fāriğ** : (Ar.sf.) Vazgeçmiş.
f.ol- 351a/11, 356a/10
- farq** : (Ar.is.) İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değışik taraf, başkalık, farklılık.
f. it- 374b/17
f. olın- 350a/15
- fart** : (Ar.is.) Aşırı.
f.-1 iltifāt 372b/23
- fāşıl** : (arsf.) Ayıran.
f. (hadd-i fāşıl) 357b/15
- fāşıla** : (Ar.is.) Aralık, ara.
- f.-i memleket-i Rūm u Şam ol- 346a/03
- fāsıd** : (Ar.sf.) Kötü, fena.
f.+ince (zu' m-1 fāsıd) 354a/22
- faşl** : (Ar.is.) Bölüm, mevsim.
f.-1 baḥār 364a/06
f.-1 rebī 362a/22
f.-1 tabistān ol- 361b/15
f.-1 zemistān 364a/05, 366a/07, 367b/04
- fātih** : (Ar.sf.) Fetheden.
f.-i ' Arab ü ' Acem 372b/01
- fecere** : (Ar.sf. facir'in c.) Günahkarlar, eşkiya.
f. (kefere-i fecere) 354a/12, 358b/23, 362b/01, 368a/23
f.+nüñ (kefere-i fecere) 364a/16, 365b/04
f.+yi (kefere-i fecere) 366a/25
- fedāi** : (Ar.sf.) Canını esirgemeyen, mühim bir maksat uğruna canını vermeye hazır bulunan.
f. 364a/19
f.+ler 352a/15
f.+nüñ 352a/08
- fedāi-vār:** (Ar.Far.bir.is) Fedayi gibi.
f. 364a/22
- fe emmā:** (Ar.bağ.) Kaldı ki.

- f. 349a/19, 353a/04,
363a/11, 363b/05,
364a/17
- felâket** : (Ar.is.) Musibet, bela.
f.+le 347a/06
- felek** : (Ar.is.) Gökyüzü, alem.
f. (şâh-ı felek) 366a/01
f.+de (tâbe-i felek)
364a/08
- felek-girdan** : ?
f. ile (keşret-i adad-i
keştiha-yı felek-girdan)
360a/06
- fen** : (Ar.is.) Herhangi bir
konuya ait olan ilim.
f.+de (‘ilm-i fen)
372a/12
- fenâ** : (Ar.sf.) Hoşa
gitmeyecek durumda
olan, kötü.
f.+ya (bad-ı fena)
356a/09
- ferâğ** : (Ar.is.) Vazgeçme.
f. 371b/15
- ferâmûş**: (Far.is.) Unutma.
f. it- 348a/01
- ferd** : (Far.is.) İnsanlardan her
biri, kişi, birey.
f. 352a/12
f.+i 370a/11
- ferhunde**: (Far.sf.) Mübârek.
f. (şâh-ı ferhunde)
373a/19
- ferîk** : (Ar.is.) 1. Askeri
kolordu komutanı 2.
Cemaat.
f. 371b/06
f.-i dâlâle 354a/15
- fermâ** : (Far.sf.) Emreden.
f.+yı kârḥâne-i taqḍîr
364a/17
- fermân**: (Far.is.) Emir, buyruk.
f. 348b/23, 357b/10,
368b/19, 372a/16
f. eyle- 361b/16,
365b/08, 368a/01
f.+ı 349a/03
f.-ı ‘âlî 354a/23, 358a/05,
360b/21, 365a/18,
368a/13
f. -ı şerîf 357b/10
f.-ı hümâyûn 347b/01,
363a/25
f.-ı қаzâ 373b/05
f.+ıyla 372a/04, 372a/21
f. ol- 362a/09
f. olın- 348a/17, 352a/16,
354a/10, 362a/17,
362a/21, 368a/13
- ferruḥ** : (Far.sf.) Uğurlu, kutlu.
f. 369b/23
f. u sürür 361a/03
- ferruḥ-fâl**: (Far.Ar.bir.sf.)
Talihli, uğurlu.
f.+inden 360a/08

feryādcı: (is.) Yardım istemek için kuşatılmış bir askeri kuvvetten gelen haberci. f. 352b/22	f. (bād-ı feth) 363b/23 f. (nişāne-i feth) 364b/22 f.+e 356a/06 f. et- 356a/01 f. eyle- 363a/10 f.+i 351b/03, 357a/19, 359b/01, 359b/03, 359b/23, 363b/20, 364a/14, 366a/07 f.+i (esbāb-ı feth) 359a/17 f.+i (nāme-i feth) 365b/17 f.-i āyine-i tīg-i gūzāt 366b/15 f.-i ‘aẓīm 362a/03 f.-i bilād-ı küffār 359a/11 f.-i bilādü’l-Freng 366a/05 f.-i hāmīs 356a/21 f.-i Ḳoron 365b/25 f.-i mezbūr 366a/05 f.-i rābi‘ 356a/15 f.-i şālīs 356a/10 f.-i şāmin 356b/21 f.-i şānī 355b/25 f. içün 366b/21 f.+inde 363b/09 f.+ine 346a/07, 360a/24, 365b/10, 365b/18, 366a/18 f. it- 351b/18, 359a/14, 359b/12, 374a/07 f.+lerine 367a/08
ferzend: (Far.is.) Oğul, çocuk. f.+i 371b/22 f.-i ercmend 359b/02, 372a/25 f.-i ercmendi 367a/24 f.-i mechulü’n-neseb 351a/10	
fesād : (Ar.is.) Bozgunculuk, fitne. f. (fitne vü fesād) 351a/11, 367b/18 f.+ı (menba‘ -ı fesād) 369b/16 f.+ıñız 373a/22 f.+ları (fitne vü fesād) 367a/21	
fesh : ? f.+a 349b/01	
fesīh : (Ar.sf.) Geniş, açık. f. 374a/06	
feterāt : (Ar.is. fetret’in c.) İki vaka arasındaki zaman. f. -ı mülük 369b/13	
feth : (Ar.is.) Bir memleket, şehir veya mevkiyi savaşla düşman elinden alma, ele geçirme, zaptetme. f. 357b/10, 364a/12, 368a/10	

f. ol- 347b/15	kaçırılmayacak durum ve
f. olin- 366b/08, 367a/03, 373b/14	zaman, vesile.
f. ü firūz 359a/08	f. 363a/13
f. ü fütūh-ı h̄arb ü ceng 357b/06	f. (taraşşud-ı fırsat) 348a/07
f. ü teşhīr 359a/16	f. bil- 367a/09, 369b/17
f. ü teşhīr eyle- 355b/20	f. bul- 346b/01
feth-āver: (Ar.Far.bir.sf.) Fetih getiren.	f. gözet- 359b/06
f. 374a/04	f.+ı 368a/17
fettāh : (Ar.sf.) Zafer kazanmış. f.-ı celīl 374a/07	fisk : (Ar.is.) Hainlik, dinsizlik.
fetvā : (Ar.is.) Müftü tarafından verilen şeri hüküm veya karar.	f. ü fücura 374b/21
f. (ifāde-i ‘ulūm-ı fetvā) 349a/20	fikr : (Ar.is.) Düşünce. f. it- 354b/18
f. al- 349a/15	fi’l-cümle: (Ar.zf.) Nihayet, sonunda.
f. vir- 349a/22	f. 374b/16
fevāid : (Ar.is. faide’nin c.) Faydalar.	fi’l-fevr: ? f. 361a/22
f. 375a/03	f.-i ceng 356a/04
fevķ : (Ar.is.) Üst. f.+ine ur- 352a/08	fi’l-hāl: (Ar.bir.zf.) Bu anda, hemen, şimdi.
Fırať : (öz.is.) Dicle Nehri ile birleşerek Basra Körfezi’ne dökülen büyük ırmak.	f. 356a/07, 357a/06, 357b/21, 360b/20, 364b/06, 366a/14
f. 348b/02	firār : (Ar.is.) Kaçma, savuşma, izinsiz veya nizamsız olarak ortadan kaybolma.
fırşat : (Ar.is.) Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden	f. 347a/19, 348a/09, 358b/25
	f. (‘āzim-i firār) 347b/06, 347b/07

- f. (iḥtiyār-ı firār)
346b/18
f.+a 367b/05
f.+da 346b/23
f.+dan (zell-i firār)
348b/14
f. et- 347b/02, 347b/03
f. eyle- 355a/12, 355a/20,
367a/20, 367b/04
f.+ı 352b/02
f.+in 355a/14
f. it- 355a/02, 355a/13,
367b/17
- firāvān:** (Far.sf.) Çok, bol, fazla.
f. 362b/19
f.+ı (emvāl-i firāvān)
359b/11
f. ile (māl-i firāvān)
368b/14
- firīb** : (Far.sf.) Aldatan,
aldatıcı.
f. (mekr ü firīb) 347a/08
- fırqat** : (Ar.is.) Ayrılık.
f.+de (deryā-yı fırqat)
346a/24
- firūz** : (Far.sf.) Talihli, kutlu,
muzaffer.
f. (leşker-i firūz) 374a/04
f.+da (rūz-ı firūz)
355b/20
f.-i (nümūdār-ı feth ü
firūz) 359a/08
- fi-sebī'l-illah:** ?
f. 349b/03
- f.+dan 353a/04
f. ol- (mücāhid-i fi-
sebī'l-illah) 349b/06
- fitne** : (Ar.is.) Bela, mihnet,
sıkıntı.
f.-i Frengiyān 362b/14
f.-i mülkiyye 371b/23
f.+nüñ 367b/09
f.+sini (nāire-i fitne)
370a/20
f. vü fesād 351a/11,
367a/21
f. vü fesād ol- 367b/18
f.+yi (āteş-i fitne)
367b/23
- flori** : (İt.is.) İlk olarak
Fransa'da basılan,
sonradan Avrupa'da ve
Osmanlı ülkesinde
kullanılan, üzeri zambak
çiçekli altın para.
f. 360a/14, 373a/04
- Franca** : (öz.is.) Osmanlı
kaynaklarında Fransa'nın
ismi.
f. leşkeri 369a/16
f. pādişāhı 368b/11,
368b/13, 369a/11
- Freng** : (öz.is.) Avrupalı.
f. 352b/06, 357b/15,
358a/06, 359a/02,
361a/05, 361b/10,
363b/20, 363b/23,

364a/02, 364b/21,
369a/09
f. (fetḥ-i bilādü'l-Freng)
366a/05
f. (ḥākim-i Freng)
366a/10
f. (küffār-ı Freng)
366a/08
f. (leşker-i Freng)
363b/04
f. (mülk-i Freng) 357b/07
f.+de (kenār-ı deryā-yı
Freng) 368a/10
f.+den (diyār -ı Freng)
359b/25
f.+den (rāh-ı deryā-yı
Freng) 349b/17
f.+e (memālik-i Freng)
362b/19
f.+i 374b/22
f. idi (sedd-i leşker-i
Freng) 369a/11
f.-i-ḥişāl 358b/02
f. ile (emti' a-i Freng)
359a/07
f.+ler 363b/01, 366a/15
f.+leri 364b/12
f. leşkeri 368b/16
f.+üñ (leşker-i Freng)
366a/10
f.+üñ (nefer-i Freng)
363a/03
f. vilāyeti 358a/06

Frengistān: (öz.is.) Avrupa şehri.

f. (mülük-ı Frengistān)
363a/09
f.+a 365b/15, 365b/16,
365b/23, 365b/24
f.+a (memālik-i
Frengistān) 357b/08

Frengiyān: (is.) Freng ırkına
mensup olanlar.

f. (fitne-i Frengiyān)
362b/14

fücür: (Ar.sf.) İşret, günahkarlık.
f.+a (fışk u fücür)
374b/21

fuḳarā : (Ar.sf. fakir'in c.)
Yoksullar.
f. 347b/16

fūru-mübārizān:?
f. 374a/04

fūrūş : (Ar.is. fers'in c.)
Döşemeler.
f.+ların (şuṭūḥ u fūrūş)
358a/15

fütūḥ : (Ar.is.) Zafer, galibiyet.
f.-ı ḥarb ü ceng 357b/06
f.+unuñ (şürūḥ-ı fütūḥ)
363b/11

fütūḥāt : (Ar.is. feth'in c.)
Zaferler.
f.+uñ 355b/12

fütūr : (Ar.is.) Zayıflık.
f. u 'acız ol- 374b/05

-G-

- ġaddār:** (Ar.sf.) Çok zulmeden.
g.+dan (mekāyid-i çerġ-i
ġaddār) 352a/02
- ġāfil** : (Ar.sf.) Çevresinden ve
gerçeklerden habersiz
olan, dalgın, dikkatsiz ve
düşüncesiz kimse,
basiretsiz.
g. 356b/08
g.+ler 368a/16
g.+ler 357b/24
g.+ler idi 349a/16
- ġaflet** : (Ar.is.) Dalgınlık,
dikkatsizlik.
g.-i küffār 359b/06
- ġāh** : (Far.e.) Zaman bildiren
edat.
g. 352b/14, 373b/22,
375a/12
g. ü bī-ġāh 348a/08
- ġalā** : (Ar.is.) Pahalılık.
g. 370b/12
- ġalaṭa** : (öz.is.) İstanbul'da
Haliç'in kuzey yakasında
ve Beyoġlu'nun altında
"Karaköy" ismiyle de
anılan mahalle.
g. 369b/03
g. Hışārı 369a/25
g.+ya 350a/11, 369b/01
- ġalebe** : (Ar.is.) Galip gelme,
üstünlük.
g.-i ab 358b/05
g.-i cū' u 'aṭaṣ 360b/14
- g.-i sipāh-ı devlet-i
İslāmi 353a/12
g.-i sipāh-ı İslām
364b/17
g. it- 355a/13
- ġālib** : (Ar.sf.) Üstün gelen,
yenen.
g.-i muṭlaġ ol- 366b/01
g. ol- 353b/25, 361b/21
- ġalīz** : (Ar.sf.) Kaba.
g. ol- 356b/03
- ġam** : (Ar.is.) Keder, tasa,
dert.
g.-i büzürgvār 367b/02
g. ü endüh 354a/24
- ġanāim:** (Ar.is. ġānimet'in c.)
Düşmandan alınan
mallar.
g. 351b/19, 357b/02
g. (ḡams-ı ġanāim)
357b/04
g. (naġl-i ġanāim)
358a/02
g.+den 359a/09
g.+den (emvāl-i ġanāim)
358b/09
g. i bī-ḡesāb 356b/11,
359a/03
g.-i bī-ṣūmār 358b/19
g.-i ġūnagūn 356b/13,
357a/23
g.-i ḡums 359a/06
g.-i merġūbe 351b/22
g.-i nefis 355a/24

- g.-i sāiḳa 354a/18
g. iḥūn (iḡtinām-ı
ḡanāim) 356b/09
g.+ile (emvāl-i ḡanāim)
359b/13
g.+ini 356a/08, 357b/25
g.+le 352a/25, 353b/02
g.+üñ 353b/06
- ḡānim** : (Ar.sf.) Ganimet alan.
g. 356b/04, 356b/21,
357a/22, 358b/04
g. (sālīm ü ḡānim)
358a/14
- ḡānimet**: (Ar.is.) 1.Beklenmeyen
kazanç 2.Düşmandan
alınan māl.
g. 368a/17
g. bul- 348b/19
- ḡarāib** : (Ar.sf.) Tuhaf, şaşılacak
şeyler.
g. 353a/03
g.-i ḡavādiş-i 352a/01
- ḡaraz** : (Ar.is.) Hedef, meyil.
g.+ı sulṭān cem çelevi
349b/08
- ḡarbī** : (Ar.sf.) Bati ile ilgilis.
g.+sinde (cānib-i cenūb-ı
ḡarbī) 362a/07
- ḡāret** : (Ar.is.) Yağma, akın.
g. (nehb ü ḡāret) 358a/25
g.+de iken 353b/11
g.+e 352a/24, 352b/03,
352b/17
g. eyle- 353a/02, 357a/17
- g.-i emvāl it- 358b/22
g.+ine 357a/12
g. it- 349a/01, 350a/25,
356b/12, 366b/04
g. ü fetḥ ü fütūḥ-ı ḡarb ü
ceng 357b/06
g. ü tārāc eyle- 368b/18
g. ü yaḡmā it- 356b/20
g.+üñ (cenāb-ı rabbü'l
ḡāret) 363a/05
- ḡāret-ger**: (Ar.Far.bir.is.)
Yağmacı, akıncı.
g.+ler 352a/25
- ḡarḳ** : (Ar.is.) Suya batma.
g. 363b/25, 370b/20
- ḡarḳ-āb**: (Ar.Far.bir.sf.) Suya
batan, batmış olan,
boğulmuş.
g.-ı helāke düş- 361a/16
g.-ı lücce-i ta' ab ol-
360b/11
- Ḡarūn** : (öz.is.) Kale ismi. ?
g. 346a/05
- ḡavḡā** : (Far.is.) Savaş.
g. 369b/18
- ḡavş** : (Ar.is.) Suya dalma.
g. it- 364a/07
- ḡayb** : (Ar.sf.) Gizli olan,
kayıp, belirsiz.
g.-ı ḡūş-ı dil 364b/20
g.+ı idi 353a/12
- ḡaybiyye**: (Ar.sf.) Göze
görünmeyen şeylere ait.

- g.+den (emārāt-ı
ğaybiyye) 353b/18
- ğāyet** : (Ar.is.) 1.Son, nihayet 2.
zf. Çok fazla, son derece.
g. 357b/23, 362b/16,
369a/12, 374b/22,
375a/08
g.-i ıztırār 366b/05
g.+le 368b/07, 374b/06
- ğayr** : (Ar.sf.) Başka.
g.+i 351a/05, 360b/16,
372b/22, 373a/04
g.+idür 346a/17
g.-i vāқи‘ 351a/24
g.+iye 364a/02
- ğayretlü**: (Ar.sf.) Gayret sahibi,
azimlis.
g. 362b/22
- ğayrı** : bkz. ğayr
g.+lar ile 351b/16
- ğayūr** : (Ar.sf.) Gayretli,
çalışkan.
g. 375a/23
- ğayz** : (Ar.is.) Hiddet , öfke.
g. 362b/16
- ğazā** : (Ar.is.) Din uğruna
savaş.
g. 357b/09
g.+da 353b/17
g.+sından 367b/07
g. vü cihād it- 349b/03
- ğazab** : (Ar.is.) Dargınlık,
kızgınlık, hiddet , öfke.
- g. (‘alāmet-i hışm u
ğazab) 374b/01
g. (āteř-i ğazab) 364a/14
g.+ların (nāyire-i ğazab)
349a/09
- ğazab-āmīz**: (Ar.Far.bir.sf.)
Gazabla karışık.
g. 373a/25
- ğāzī** : (Ar.is.) Gaza eden,
ordunun başına geçen,
savaşan; savaştan sağ^ğ
dönen.
g.+ler 355b/18, 356a/13,
356b/02, 356b/20,
361b/02, 365a/22,
366b/19, 368b/24
g.+ler ile 356b/16
g.+lere 365a/12
g.+lerin 353a/08
g.+lerüñ 357b/01,
368a/22
- Ğāzī Hūdāvendigār**: (öz.is.)
Sultan I.Murad. Orhan
Gazi’nin pđlu, Yıldırım
Bayezid’in babası.
Osmanlıların 3. padişahı..
g. 372b/12
- ğaziyān**:?
g. 355b/06
- geç-** : (geçişsiz fi.) Bir yerden
başka bir yere gitmek.
g.-di 361b/08
g.-diler 357a/24, 358a/12

- g.-düklerinden soñra
355b/09
- g.-düklerine 358a/10
- g.-erlerken 352a/25
- g.-üp 347a/18, 353b/05,
355b/06, 357a/05,
357a/16, 358a/14,
364a/21, 368b/24
- geç(1)-**: (yard. fi.) Öldürmek.
g. kılıçdan geç- 361b/08
- geçid** : bkz. geçit
g. 358b/06
- geçin-** : (geçişsiz fi.) Yaşamak
için gerekli şeyleri
sağlayıp, hayatını
sürdürmek.
g.-üp 370b/15
- geçit** : (is.) Geçiş yeri,
geçilecek yer.
g. 356b/02
- geçür-** : (oldurgan fi.) Bir yerden
bir yere geçmesini
sağlamak.
g.-diler 356b/20, 366a/25
g.-mek 358b/06
g.-üp 359b/10, 365a/20
- geçür(1)-** : (yard. fi.) Kimseyi
bırakmadan hepsini
kılıçla kesmek,
öldürmek.
g. kılıçdan geçür-
356b/20, 359b/10,
366a/25
- g. kılıçdan geçür-
365a/20
- geçürme-**: (fi.) Geçürmek fiilinin
olumsuzu.
g.-yüp 370a/11
- gedik** : (is.) 1. Kale ve surlarda
düşman mevzilerinde bir
giriş yeri açmak 2.
Eskiden kalelerde açılan
yarık.
g.+den 365a/01
g.+lerinden 354a/05
- gel-** : (geçissiz fi.) 1. Bir
mesafe katedip uzak bir
yerden daha yakın bir
yere gelmek
2. Bulunduğu yerden
ayrılıp geri dönmek 3.
Varmak, ulaşmak.
g.-di 348b/02, 348b/25,
351a/03, 356b/25,
365b/03, 369b/17,
370a/01
g.-diler 356a/13,
356b/18, 356b/21,
357a/10, 358a/16,
359a/05
g.-diñiz 364b/14
g.-dügi 349a/06, 363b/17
g.-dügin 348b/11,
356a/18
g.-dük 353a/21

g.-dükde 347a/04,
347a/25, 348a/05,
366a/23, 370b/09
g.-dükden 370a/06
g.-dükleri 366b/07
g.-düklerinde 346a/18,
366a/11
g.-e bil- 348b/07
g.-en 353b/17, 361b/09,
362a/08, 364b/16,
364b/24, 366a/25,
374b/07
g.-eni (öñüne gelen)
348b/14
g.-enlere 352b/11
g.-icek 355a/08, 373a/11
g.-ince 370b/01
g.-iyorlarmış 355a/04
g.-megin 370a/24
g.-melerin 366a/09
g.-miş 353a/20, 370b/08
g.-üp 347a/05, 348a/10,
348b/10, 351b/10,
351b/13, 353a/16,
354b/21, 356a/19,
358a/24, 362b/01,
363b/21, 364a/02,
369a/15, 373a/09
g.-ür idi 359a/20
g.-ürse 351a/17

gel(1)-: (yard.fi.)

g. haber gel- 348b/25,
356b/25
g. hafiyen gel- 362b/01

g. hakkından-gel-
348b/07
g. rast gel- 347a/05,
356a/13, 356a/19,
356b/18, 357a/09,
358a/16, 369a/14,
373a/09
g. sürülü gel- 374b/07
g. vaz gel- 348b/09
g. vukua gel- 353b/17
g. yaḳın gel- 358a/24

Gelibolu: (öz.is.) Gelibolu.

Marmara'nın batı
kıyısında yer alan
Çanakkale şehrine bağlı
ilçe.

g. 362a/10
g.ḫākimi 351b/04

gemi : (is.) Su üstünde giden

büyük taşıt.
g. 373a/08
g.+de 366a/15
g.+den 362a/14
g. ile 351b/05
g.+ler 360b/04, 360b/25,
361a/01, 361a/11,
361b/18, 370b/22
g.+ler ile 346a/01,
346a/19, 361a/05,
361b/22, 363b/16,
364b/16, 366a/09
g.+lere 360b/23
g.+leri 360a/25, 360b/09,
360b/21, 361a/04,

362b/02, 362b/03,
363b/21, 364a/23,
368a/07
g.+lerin 361a/12,
361a/23, 361b/11,
362a/08, 363b/25,
364a/24
g.+lerinden 361b/06,
361b/07
g.+lerine 366a/23
g.+lerini 363a/11
g.+lerinüñ 363b/24
g.+lerüñ 362a/15,
364b/21
g.+n 368a/24
g.+si 361a/17
g.+sin 366a/24
g.+sinde 361a/14,
370b/20
g.+sine 361a/21
g.+sini 361a/15
g.+ye 361a/02
g.+yi 362a/24

gencîne-şinās: (Far.bir.sf.)

Hazineden anlayan.
g. 375a/04

gerçek: (sf.) Doğru.

g. 375a/19

gerçi: (Far.zf.) Aslına
bakılırsa, aslında.

g. 369a/02

gerdün: (Far.is.) Felek, sema.

g.+dan 364a/07

gerek: (sf.) Hehangi bir şeyin
yapılabilmesi veya
olabilmesi için şart olan,
lazım olan.

g. 356b/24, 374b/09

g.+dür 351b/04

g.+se 375a/17

Germe: (öz.is.) Aydın, Menteşe,
Muğla.

g.+ye 362a/16

getürt-: (ettirgen fi.) Getirmek
işini başkasına
yaptırmak.

g.-ip (getür-düp) 367a/05

getür-: (oldurgan ve geçişli fi.)
Bulunulan yere gelmesini
sağlamak, gelmesine
sebeup olmak, iletmek,
nakletmek.

g.-mek 353a/21

g.-diler 348b/17

g.-meyüp 347a/05

g.-mişdür 349b/11

g.-üp 358b/13

g. önüne getür- 348b/17

getürme-: (fi.) Getürmek fiilinin
olumsuzu.

g.-yüp 347a/05

g.-yüp 354a/03

g. ھاtırա getirme-

354a/03

g. ھاھاət getür- 347a/05

Geylān: (öz.is.) Kosova, Priştine.

g.+a 373b/12

g.+dan 369b/16	364b/04, 368a/24,
g.+e 369b/16	369a/03
Geyve : (öz.is.) Sakarya iline bağlı ilçe.	gice : (is.) Gece. Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaaya kadar süren karanlık zaman.
g. kazası 360a/18	g. 347a/16, 347b/21,
gez- : (geçişsiz fi.) Dolaşmak.	355b/09, 356b/05,
g.-diler 347b/14	364a/20, 366b/24
gezdür- : (oldurgan fi.) Dolaştırmak.	g.+si 347b/19, 369a/25
g.-diler 354a/12	gîr : (Far.e.) Tutan, tutucu.
g.-eler 352b/06	g. 361a/17, 375a/09
gezend: (Far.is.) Zarar, ziyan.	gir- : (geçişsiz fi.) 1.Geçmek, varmak, dahil olmak 2. Bir yeri ele geçirmek, işgal etmek.
g. 362b/10	g.-di 355a/21, 357b/02
ġilmān : (Ar.is.) Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlılar, gençler, köleler.	g.-diler 355b/10,
g.-ı had 356a/21	360b/08, 369a/04
g. ile (cevārī vü ġilmān) 359b/10	g.-dükde 355b/07
g. ü cevārī-i menhübe 351b/22	g.-dükden sonra 366b/17
g. ü cevārī-i şāhib-cemāl 358a/25	g.-mekle 348b/04
g.-ı peri 357a/21	g.-mişlerin 369b/04
ġirbāl : (Ar.is.) Kalbur.	g.-üp 346a/04, 353b/04,
g.+e 364a/01	353b/16, 355a/04,
gibi : (e.) Benzerlik bildirir, benzer.	355b/12, 361a/02,
g. 346a/20, 346a/24,	361a/10, 364a/22,
346b/04, 346b/06,	368b/04, 371a/03
346b/08, 347a/03,	g. eline gir- 348b/04
347a/10, 350a/03,	girān : (Far.sf.) Ağır, katı, sert.
358b/24, 361a/10,	g. 355a/24
363b/23, 364b/04,	g. (seng-i girān) 369b/05
	g.+le (bendi-i girān) 354a/11

- girān-bahā:** (Far.bir.sf.) Pahası
ağır, kıymetli, değerli.
g. (kaṭṭ -ı girān-
bahā)346a/09
g. 354b/02
- girān-bār:** (Far.bir.sf.) Ağır
yüklü.
g. ol- 356b/22
- girdāb :** (Far.is.) Suların
döndüğü ve çukurlaştığı
yer.
g.+a 361b/18
g.-ı hayret 360b/20
- gire :** (is.) Geri.
g. 346a/09
- giriftār :** (Far.sf.) Tutulmuş,
yakalanmış, esir.
g.+lar 354a/12
g.+lar 355a/25
g.+larladur 354a/17
- giril-** : (edilgen fi.) İşgal
edilmek.
g.-ecek 361b/19
- girīz :** (Far.sf.) Kaçan.
g. ile (şūret-i girīz)
368a/23
- girīzān :** (Far.sf.) Kaçan.
g. (kervān-ı girīzān)
355a/22
- girīzgāh:** (Far.bir.is.) Kaçacak
yer.
g.+larda 365a/17
- girme-:** (fi.) Girmek fiilinin
olumsuzu.
- g.-yüp 375a/20
- gīrudār:** (Far.bir.is.) Cenk, savaş,
kavga.
g.+e 373b/24
- girū :** (is.) Geri.
g. 348b/03, 350a/20,
350b/06, 351a/15,
355a/23, 359a/20,
365b/05, 370a/05,
373a/08, 373a/12,
375a/20
g. dön- 360b/13
g.+sine 355a/02
- giryān :** (Far.is.) Ağlayıcı,
ağlayan.
g. (nālān ü giryān)
354a/20
- girye :** (Far.is.) Ağlayış.
g. it- 375a/18
- git-** : (geçişsiz fi.) 1.Gitmek
2.Bir yere doğru
yönelmek 3.. Bir yerden
veya bir işten ayrılmak.
g.-di 371b/11
g.-diler 349a/07,
363a/07, 364b/14,
366b/07
g.-dügi 369a/24
g.-düklerinde 356a/16
g.-e (gide) 375a/15
g.-en (giden) 354a/17,
362b/02, 369b/14,
370a/07

<p>g.-erken (giderken) 354a/20, 373a/09 g.-mek 357b/05, 358a/23, 365b/15 g.-mişler 350a/25, 375a/20 g.-üp (gidüp) 347a/02</p> <p>giyāh : (Far.is.) Bitki, taze ot. g. 370b/15</p> <p>gizle- : (geçişli fi.) Gizlemek. Başkasından gizli tutmak, saklamak. g.-dükleri 366a/12</p> <p>gizlü : (sf.) Açıkça bilinmeyen, görülmeyen. g. 353b/11</p> <p>Glagori: (öz.is.) Kale ismi. ? g. 356a/10</p> <p>göç- : (geçişsiz fi.) Göçmek. Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek. g.-üp 349a/01</p> <p>göçer : (sf.) Göç eden kimse. 356b/17</p> <p>gök : (is.) Bütün gök cisimlerini içine alan sonsuz boşluk. g.+de 375a/07</p> <p>göl : (is.) Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte durgun ve kalıcı su. g. 356a/03, 356a/06 g.+i 370b/16</p>	<p>gönder-: (oldurgan fi.) Gitmesini sağlamak veya gitmesine yol açmak, yollamak. g.-di 346a/07, 346a/09, 346a/18, 348b/03, 352b/05, 352b/22, 354a/19, 355a/03, 355a/07, 356b/10, 359a/09, 359b/17, 360a/25, 365b/06, 367a/25, 371a/04, 371a/17, 373a/08, 373a/12 g.-diler 346a/11, 351b/17, 353a/16, 357a/12, 358a/10, 360a/24, 361a/03, 363a/18, 365b/11, 370a/03, 370a/09, 370b/24 g.-dügi 350b/19, 363a/20, 371b/08 g.-dükde 352b/20, 368a/15 g.-icek 355a/25 g.-mek 348a/03 g.-miş idi 356b/17 g.-sünler 355a/05 g.-üp 347b/07, 348a/02, 348a/25, 348b/08, 348b/17, 349b/14, 349b/18, 350b/21, 350b/23, 351a/13, 351a/16, 351b/13,</p>
---	--

- 354b/13, 354b/20,
355a/23, 361b/25,
362b/17, 363a/10,
365b/13, 365b/21,
365b/24, 366a/09,
366a/10, 366b/12,
367a/12, 368b/06,
368b/21, 371a/24,
371b/02, 374a/09, 374a/1
g. ahkām gönder-
374a/09
g. berid-i şabā-şitab
gönder- 348b/03
g. haber gönder- 351a/13,
351a/16, 354b/13,
355a/03, 361b/25,
363a/20, 365b/13,
366a/09
g. hedaya gönder-
363a/18
g. ilğar gönder- 355a/22
g. nüzl u ni‘ met gönder-
358a/10, 358a/10
g. peygam gönder-
354b/20, 365b/21
gönderil-: (edilgen fi.) Gitmesi
sağlanmak, yollanmak.
g.-di 352b/12, 366b/21
g.-mek 354b/21
gönül : (is.) Candan
bağlanmak.
g.+lerin bağla- 361a/09
gör- : (geçişli fi.) Görmek.
1.Şahit olmak, müşahede
etmek. 2.Varlığını
algılamak, hissetmek.
g. 375a/17
g.-di 347a/01, 373a/07,
374a/12
g.-diler 346a/18, 356b/06
g.-dügi 348a/01
g.-dügüñüz 365b/06
g.-düklerin 365b/06
g.-düklerinde 354b/25
g.-düklerinden 365b/05
g.-düñüz 374b/09
g.-en 349a/23, 352a/10
g.-icek 346a/08, 348b/15,
348b/16, 353a/15,
355a/12, 355a/14,
365a/05, 369a/17
g.-mek 374b/06
g.-mez 350a/06
g.-memiş 368a/16
g.-miş 352a/12, 354b/15,
374b/09
g.-seler 353b/14
g.-üp 355b/01, 361a/13,
363a/20, 367b/21,
369a/09, 369a/19
g. asib gör- 354b/15
g. caiz gör- 349a/23
g. elem ü cerāhatler gör-
361a/13
g. ihtifāsın gör- 353a/15
g. makul gör- 367b/21
g. münāsib gör- 363a/20

- göri-** : (edilgen fi.) Görülmek.
1.Gözlenmek, müşahede edilmek 2. İncelenmek, tetkik edilmek.
g.-di 371b/18
g.-üp 350b/08
g. münasip göril- 371b/18
- görin-** : (dönüştürücü fi.) Görünmek
1.Görülür halde olmak, görülebilir durum veya nitelikte olan.
2.Gözükmek.
g.-di 364b/08
g.-ürler 351b/01
- görme-**: (fi.) Görmek fiilinin olumsuzu.
g.-yüp 368b/04
- göster-** : (oldurgan ve geçişli fi.) Göstermek. 1. Göz önüne sermek, başkalarının gözleri önüne koymak 2. Görülmesine sebep olmak.
g.-di 349b/25
g.-icek 371a/24
g.-mediler 363a/01
g.-üp 349a/23, 355a/05, 366a/11, 366b/15
- göster(1)-**: (yard.fi.)
g. muhâlefet göster- 349a/23
g. rağbet göster- 371a/24
g. rızâ göster- 351a/10
- g. yüz göster- 349b/25, 366b/15
- gösterme-** : (fi.) Göstermek fiilinin olumsuzu.
g.-yüp 351a/10, 369a/13
- götür-** : (geçişli fi.) Götürmek.
1.Bulunulan yerden daha uzak bir yere taşımak, ulaştırmak, iletmek, götürmek. 2.Bir kimseyi bir yere giderken beraberinde bulundurmak.
g.-di 354a/08
g.-diler 366b/03, 367a/14
g.-eler 370b/25
g.-mekde 374b/23
g.-üp 358a/10, 369a/08, 371a/18, 373a/03
g. ele götür- 366b/03
- götüril-** : (edilgen fi.) Götürülmek. Götürmek işi yapılmak.
g.-üp 355b/24
- götürt-** : (ettirgen fi.) Götürtmek. Götürülmesini sağlamak.
g.-üp (götürdüp) 367a/16, 371a/13
- göz** : (is.) 1.İnsanda ve hayvanda görme organı 2.Bakış.
g.+e 369a/13
g.+i 364a/21
g.+ine 348a/21

- g.+lerinden 375a/19
g.+lerine 368a/21
- gözet-** : (yard. fi.) Kollamak.
g. fırsat gözet- (gözedüp)
359b/06
- gözik-** : (geçişsiz fi.) Gözükmek.
Görünmek.
g.-en 371a/03
- gözle-** : (geçişli fi.) Dikkatle
beklemek.
g.+yüp 352a/24
- gū** : (Far.sf.) Söyleyen.
g.+y1 (güft ü gū) 374b/15
- Ġuġar** : (öz.is.) ?
g. oġlı 352b/08
- ġulām** : (Ar.sf.) Köle, esir.
g. 359a/07
g.+ları 346a/10
- ġunāġūn:** (Far.zf.) Renk renk,
türlü türlü.
g. 362a/15
g.+ile 357a/23
g.+ile (ġanāim-i
gunagun) 356b/13
- ġurāb** : (Ar.is.) Karga.
g.+1 375a/09
- ġurūr** : (Ar.is.) Kibir, kendini
yüksek ve deġerli tutma.
g.+dan (ġāb -1 ġurūr)
365a/08
g.+ından 369a/12
g. ile (ġarab-1 ġurūr)
364b/15
- ġūġ** : (Far.is.) 1.Kulak
2.İġitme, dinleme.
g.+1 352a/10
g.-1 dil 364b/20
g. it- 348a/22
g.+lerine 375a/20
- ġūġiġ** : (Far.is.) Çalıġma,
çabalama.
g. it- 347a/12
- ġuzāt** : (Ar.sf.) Gaza edenler,
savaġanlar; savaġtan saġ
dönenler.
g. (bakıyye-i ġuzāt)
369a/03
g.+a 351b/23
g.+dan (ruġsāre-i fetġ-i
ayine-i tig-i ġuzāt)
366b/15
g.+1 356b/08
g.-1 İslām 356b/05,
358b/07, 358b/24,
366b/23
g.-1 zafer-ġi'ār 358b/18
g. ile (ġamle-i ġuzāt)
353b/01
- ġüç** : (is.) Bir iġi veya
hareketi saġlayan maddi
ve fiziki kuvvet.
g.+üyle 352b/01
- ġüft** : (Far.is.) Söz.
g. ü gū ol- 374b/15
- ġül-** : (geçişsiz fi.) Gülmek.
1.Biriyle, bir Şeyle alay
etmek, eġlenmek 2.

Mutlu bir zaman geçirmek. g.-üp 374b/25	361b/21, 362a/06, 362b/07, 362b/07, 363a/03, 363b/15, 363b/17, 364b/03, 366b/14, 366b/24, 368b/17, 371a/11, 374a/25
güliš- : (işteş fi.) g.-mişler 375a/20	
Gülyalı: (öz.is.) Kale ismi. ? g. 356a/11	
güm-nām: (Far.bir.sf.) Adı sanı yok olmuş, unutulmuş. g. eyle- 368a/02	g.+de 350a/15, 358b/18, 359b/12, 359b/17, 369b/06
güm-rāh: (Far.bir.sf.) Yolunu şaşırmak. g. 370a/05 g.-ı talia 355a/18 g.+lar 367b/03	g.+den 374a/20 g.+den sonra 354b/05, 356b/13 g.+e 348b/07, 374a/20 g.+i 354a/25 g.+i idi 347b/22 g.+inde 354a/25, 360a/20, 363b/14, 372a/09, 374b/03, 374b/12 g.+ün 369a/24
Gümülcine: (öz.is.) Yunanistan'ın Trakya bölgesinde (Batı Trakya), Rodopi (Rodop) ilinin merkezi ve önemli miktarında bir Türk nüfusun yaşadığı bir şehirdir. g.+ye 350b/05	gündüz: (is.) Günün doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün. g. 364a/20
gün : (is.) 1. Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası, gündüz. 2. Zaman, vakit. g. 347b/16, 350a/06, 350a/13, 350a/23, 351b/15, 353b/05, 355b/09, 356a/01, 358a/07, 359a/01, 360b/08, 361b/20,	günlük : (sf.) 1. Sayı bildiren kelimelerle gün sürecek olan veya üzerinden gün geçmiş olan. g. 358a/11, 359a/21, 359b/17
	gürbüzān: (Far.sf.) Kahramanlar. g. (gürūh-ı gürbüzān) 346b/21

Gürcistān: (öz.is.) Karadeniz'in doğu kıyısında, Güney Kafkasya'da yer alan ülke.	g. (ihtimāl-i güzār) 358b/11
g. (vilāyet-i Çerkes ü Gürcistān) 373b/11	g. eyle- 356a/24, 357a/05
Güre : (öz.is.) Aydın, Saruhan, Eşme.	g.-ı leşker 356b/01
g. 346a/05	g. it- 352a/04, 352a/23, 355b/19, 356a/07, 358b/16, 364b/04
gürüh : (Far.is.) Cemaat, bölük, takım.	güzerān: (Far.sf.) Geçici, geçen.
g. 353b/13, 358a/15, 358a/15, 358b/06, 358b/06, 364b/16, 364b/16, 365a/10, 365a/10	g. it- 353b/10
g.-ı gürbüzān 346b/21	güzer-gāh: (Far.bir.is.) Geçilen yer, takip edilen yol.
g.-ı dālāl 353b/01, 361a/13	g. 346a/20
gürz : (Far.is.) Eskiden silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz.	g.+ı 357a/02
g. i zerrīn-gār 354b/03	g.+ları 367b/15
güşāde : (Far.sf.) Ferah, şen.	güzīde : (Far.sf.) Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.
g. ol- 346a/25, 366b/15	g. 355b/06, 357a/12, 362a/12, 365b/19, 371a/16, 374b/22
güvāh : (Far.sf.) Şahit.	g.-i sipāh-ı Mışır 346b/13
g.+dur 353a/05	g.+leri ile 360b/23
güyā : (zf.) Sanki, sözde.	g.+lerin 346b/23
g. 364a/08, 364a/15	g.+si 372a/24
Güyegü Sinan Paşa: (öz.is.) ?	güzīn : (Far.sf.) Beğenilmiş.
g. 351b/05	g.+leri (ṭab ^c -ı güzīn) 374a/11
güzār : (Far.is.) Geçme, geçiş.	-H-
g. 346b/01, 349a/05	ḥāb : (Far.is.) Uyku.
	h.-ı gurūr 365a/08
	ḥaber : (Ar.is.) Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara

- erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.
h. 351a/03, 360a/25, 364b/03
h. alın- 358b/12
h. gel- 348b/25, 356b/25
h. gönder- 351a/13, 351a/16, 354b/13, 355a/03, 361b/25, 363a/20, 365b/13, 366a/09
h.+i 348a/22, 349a/02
h.-i hail 369a/04
h.-i hücum 365a/07
h.-i meserret 369a/20
h.-i pür-zarar 368b/18
h. iriş- 350a/22
h.+le 348b/08
h. vir- 355a/18, 368a/17, 369a/10
- haber-dār:** (Ar.zf.) Haberli.
h. 364a/19
h. ol- 346a/12, 353b/08, 359b/16, 366a/18
- habīşe :** (Ar.is.) Fena huy.
h.+yi (nufüs-ı habīşe)
358b/14
- habs :** (Ar.is.) Hapis, alıkoyma, tutma, zaptetme.
h. (maḥbūs-ı habs)
368a/01
h. it- 347b/03
h. ol- 347b/12
h. olın- 354a/23
- hāce :** (Far.is.) Tüccar, hoca.
h.+lerle 375a/02
h.+ñiz 374b/09
- hācet :** (Ar.is.) İhtiyaç, lüzum.
h.+i ta^c mīr 368b/08
- Hācı Hāmza Beg:** (öz.is.)
Karamanoğlu İbrahim Bey'in biraderi İmirza Bey'in oğlu.
h.(Karaman oğlu İbrahim Begüñ birāderi İmirza Begüñ oğlu) 367a/10
- hācib :** (Ar.is.) Eskiden vezirlere, amirlere verilen isim.
h.+ler 352a/15
- had :** (Ar.is.) Sınır.
h. (ḥadd-i fāşıl) 357b/15
h.+den 352b/06, 353b/11, 355a/14, 361a/13
h.+den (gilmān-ı had) 356a/21
h.-i Rūm 369b/08
- hadāset:** (Ar.is.) Önce, başlangıç.
h. 359b/07
- haddām:** (Ar.sf.) Hizmetçi.
h.-ı sulṭāniyye 360a/13
- hadeng:** (Far.is.) Kayın ağacından yapılmış ok.
h. ü tüfeng 360a/12
- hādım :** (Ar.sf.) Hizmet eden.
h. (vezīr-i hādım)
371a/13

ḥadīs : (Ar.is.) Peygamberimizin kutsal sözü. h.-i ṣaḥīḥü'l-metāne 351a/21	h.+sinüñ 362b/08
ḥādīs : (Ar.sf.) Meydana gelen, çıkan. h. 367b/08	ḥāib : (Ar.sf.) Mahrum. h. ü ḥāsir 363a/07,366b/07
ḥādīse : (Ar.is.) Ortaya çıkan her türlü durum, olay, vaka. h. 349b/25 h.-i hevl-nāk 352a/02	ḥāil : (Ar.sf.) Engel. h. 373b/25
ḥadit : ? h.+leri 347a/19	ḥāil : (Ar.sf.) Korkunç. h. (ḥaber-i ḥāil) 369a/04
ḥaffāf : (Ar.is.) Kavaf, ayakkabı, terlik yapan ve satan. h.+lar 347b/20	ḥāile : (Ar.is.) Dram, trajedi. h. (ḥālet -i ḥāile) 373b/02
ḥāfız : (Ar.is.) Koruyan. h.+ı 360a/25	ḥāk : (Far.is.) Toprak. h. +e 364a/11
ḥafıyye : (Ar.is.) Gizli şeyleri araştırıp ilgililere haber veren kimse. h.-i ilāhī 364b/09	ḥaḳ : (Ar.is.) 1.Doğru, gerçek 2. Tanrı, Allah. h. (ḥaḳḳ-ı kaza) 374b/13 h. (ḥaḳḳ-ı müsteḥaḳḳ) ḳānūn.(muḳteżā-yı şer ü ḳānūn) h. (ḥaḳḳ-ı sübhane) 374b/02 h. (ḥaḳḳ-ı sübhāne) 352a/06 h. (kelām-ı ḥaḳ) 353a/05 h.+a (‘ ināyet -i ḥaḳ) 361a/12 h.+dandur 352a/11 h.+ından (hakkından gel-) 348b/07 h.+ını 363a/14 h.-i helāke düş- 357a/10 h. ile (hidayet-i ḥaḳ) 355b/18 h. ile (‘ ināyet -i ḥaḳ) 358b/07, 361b/21
ḥafıyyen : (Ar.zf.) Gizlice. h. gel- 362b/01	
ḥafıyyeten : (Ar.zf.) Gizli, saklı olarak. h. 366a/09	
hafta : (is.) Birbiri arkasına gelen yedi günden ibaret zaman dilimi. h.+dan soñra 350b/06	
ḥāher-zāde : (Far.bir.is.) Yeğen.	

- h. ile (takdir-i haḳ) 374b/05
- ḥaḳan** : (is.) Türklerde ve Moğollarda hükümdarlara verilen ünvan.
h. 350b/07
- ḥaḳikaten**: (Ar.zf.) Gerçekten.
h. 373b/17
- ḥākim** : (Ar.is. ve sf.) 1.Kadı, vali, amir, hükümdar, emir. 2.Hükmeden, buyruğu yürüten, egemen.
h. 355b/24, 358a/21, 363a/01
h.+i 351a/12, 351b/04, 352b/09, 352b/15, 354b/14, 355a/07, 355a/11, 355a/24, 355b/05, 358a/06, 361a/14, 361b/03, 362a/20, 367a/18, 369b/22, 371a/22
h.-i Boğdan 354b/20, 354b/23, 355a/01, 355a/06
h.-i Freng 366a/10
h.-i Hicāz 370b/01
h.+i idi 348a/21
h.+i ile 368b/11
h.-i ḳal' a 366a/13
h.-i mezbūr 346a/10, 355a/02
- h.+idi 359a/10
h. iken 371b/20
h.+inde 355a/13
h.+ine 351a/13, 366a/12
h.+leri 362b/22
h.+lerine 366a/08
h.+lerinüñ 353a/15, 355a/21
- ḥākister**: (Far.is.) Kül.
h. ol- 364b/23
h. +in 356a/09
h. ü türāb olma- 353a/18
- ḥaḳḳāniyyet**: (Ar.is.) Hak ve adalete uygunluk, doğruluk.
h.+den (ḳuvvet-i diyānet ü vufūr-ı ḥaḳḳāniyyet) 350b/02
h. ü taḳvā 349a/21
- ḥāk-sār**: (Far.bir.sf.) Hali perişan.
h.357b/24
h. (küffār-ı ḥāk-sār) 365a/06
h.+e 359b/18
h.+e (küffār-ı ḥāk-sār) 366b/17
h.+dan (kıla-i metine-i küffār-ı ḥāk-sār) 368a/06
- ḥāl** : (Ar.is.) 1.Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum 2. Güç,

- kuvvet 3. Davranış,
 tutum.
 h.+de 364b/20
 h.+de (bidayet-i hal)
 355b/22
 h.+den 352b/03
 h.+i (tafşîl-i ' arz)
 368b/06
 h.+i müşkil 374b/13
 h.+in 375a/17
 h.+leri 360b/14
- hālā** : (zf.) Bu zamana kadar,
 daha, henüz.
 h. 349b/05, 349b/11
- hālāş** : (Ar.is.) Kurtulma,
 kurtuluş.
 h.+a 361a/19
 h. it- 348a/10
 h. ol- 346a/25, 355a/17,
 361a/01, 361b/07,
 371a/01
 h. olma- 357a/11
- Ḥaleb** : (öz.is.) Suriye'nin
 kuzeyinde bulunan
 büyük şehir.
 h. 346a/16, 367b/24
 h. (milletü'l-ümerā-yı
 Ḥaleb) 346b/15
 h.+dür (Dımışk u Ḥaleb)
 346a/13
 h.+e 370b/01, 370b/08
 h. yolu 347a/04
- halecān**: (Ar.is.) Çarpıntı,
 titreme.
- h. it- 373b/04
- halefî** : (Ar.sf.) Haleflikle ilgili.
 h. 351a/05
- hālet** : (Ar.is.) Hal, nitelik,
 keyfiyet.
 h.+de 365b/02
 h.+i 355a/12
 h.-i hāile 373b/02
 h.-i maḥmaşa 360b/14
 h.-i zafer 365a/05
 h.+ün 364b/08
- hālî** : (Ar.sf.) Boş, تنها,
 ıssız.
 h. 364b/20, 367b/06
 h. bul- 367a/17
 h. ol- 368b/03
- hālîc** : (Ar.is.) Denizin, büyük
 ırmak şeklinde, iki kara
 arasında uzayıp gitmiş
 olan kısmı, boğaz, kanal.
 h.+de (tengna-yı hālîc)
 362a/07
 h.+i istanbul 350a/11
 h.+inden 363b/04
 h.+ine 361a/03, 361b/12
 h.+inün 361a/07
 h.+ün 362b/18
- Ḥalîl Paşa**: (öz.is.) Rumeli
 beylerbeyi.
 h. 346a/06, 346b/10,
 362a/19
 h. (Mora valisi) 360b/20
 h. (rumeli begler begi)
 347b/10

- ḥalīm** : (Ar.sf.) Yumuşak huylu.
h. ü marīz ol- 375a/24
- ḥāliyā** : (Ar.zf.) Şimdiki halde.
h. 368b/08
- ḥalk** : (Ar.is.) 1. Bir milleti meydana getiren insan topluluğu 2. Aynı yerde bulunan insan topluluğu.
h. 373a/18
h.+1 353a/14
h.+ından 356a/05
h.+ını 371a/20
h.+ınuñ 372b/20
h.+lar 367b/22
- ḥalvet** : (Ar.is.) Yalnız.
h.-i ‘uḳāb 353b/19
- Ḥamid** : (öz.is.) Hamitoğlu Beyliği'nin bulunduğu bölge.
h. 370a/08
- ḥamīde**: (Far.sf.) Bükülmüş, kanbur.
h. (paşa-yı ḥamīde) 367a/06
- ḥāmis** : (Ar.sf.) Beşinci.
h. (der-beyān-ı fetḥ-i ḥāmis) 356a/21
- ḥaml** : (Ar.is.) Yük.
h. 364b/17
h. it- 367b/19
h. ü naql 359b/20
- ḥamle** : (Ar.is.) Saldırış, saldırma.
h.+eyle- 353b/23
- h.+i ḡuzāt 353b/01
h.+i şīr-i merdāne 359b/19
h.+i ūlā 366a/24
h.+ler 353b/16
- ḥams** : (Ar.sf.) Beş.
h.-ı ḡanāim 357b/04
h.-ı sulṭānī 354a/19
- ḥamse** : bkz. ḥams
h. (şühedā-yı ḥamse) 372b/13
- ḥamsemie**: ?
h. (elf ü ḥamsemie) 346a/15
- ḥāmūn**: (Far.is.) Düz ova.
h.+a 362b/22
- ḥandek**: (Ar.is.) Şehir, hisar, kale gibi yerlere girilmesini önlemek, arazide, yol kenarlarında suların akmasını sağlamak için kazılan, iki tarafı yüksek, uzunlamasına çukur.
h.+lerden 365a/03
h.+lerüñ 364b/19
- ḥāne** : (Far.is.) Ev.
h.+den 359b/05
h.+idi 350a/10
h.+lerinde 365a/11
h.+lerine 365a/15
h.+ye 359b/05
- ḥānedān**: (Far.is.) Kökten asil ve büyük aile, ocak.
h.+a 349b/07

- h.-ı Oşmānī 347b/25,
348a/03
h.+ı Oşmāniyān 354b/15
h.+ına 353b/07
- ḥānmān:** (Far.is.) Ev bark, ocak.
h. 362a/02
h.-ı küffār 358b/20
h.+idiler (azm-ı ḥānmān)
357b/05
h.+ları 353a/18, 364a/16
h.+larına 364a/14
- ḥarāb** : (Ar.sf.) Yıkık, viran.
h. 365a/25
h. (vīrān u ḥarāb)
355b/25
h. ol- 359a/23, 359a/24
h. olma- 353a/18
- ḥarābe:** (Ar.sf.) Virane.
h. 364b/23
- ḥarāc** : (Ar.is.) Vaktiyle
Müslüman olmayan
tebadan alınan vergi.
h. (iltizām-ı ḥarāc)
366a/08
h. (ilzām-ı ḥarāc)
351b/13
h.+e 365b/17
- ḥarāc-güzār:** (Far.bir.sf.) Haraç
verici.
h. ol- 354b/14
- ḥarām** : (Ar.sf.) Yasak edilmiş
şey.
h. eyle- 360a/20
- ḥarāmī** : (Ar.sf.) Haydut, hırsız.
h. 370a/20, 371a/15
h.+yi 370b/24
- ḥarāmīlik:** (Ar.is.) Haydutluk.
h. eyle- 370b/23
- ḥarāret** : (Ar.is.) Sıcaklık.
h.-i hevā 364a/04
h.-i mihr 364a/07
- ḥarb** : (Ar.is.) Cenk, savaş.
h. (ceng-ü ḥarb) 373b/24
h.+e 353b/12
h.+e (ceng ü ḥarb)
359b/08
h.-ı külli 348b/12
h.-ı şāh 371a/21
h.-ı top 346a/07
h.+i 366b/02
h.+la (alat-ı ḥarb)
355a/10
h.+le (alat-ı ḥarb)
366a/13
h. u kıtāl 358b/19
h. ü kıtāl eyle- 354a/04
h. u kıtāl ol- 363b/22
h. ü ceng 357b/06
h. ü zarb 353b/23
- ḥarc** : (Ar.is.) Gider, bir iş için
kullanılan madde.
h.+ile 362b/02
- ḥareket** : (Ar.is.) Kıvıldanma,
yerini ve duumunu
değiştirmek.
h. et- 371a/09
h.-i bi-bereketi 354b/16
h. it- 374a/22

- ḥāricī** : (Ar.sf.) Dışarıya mensup, ahriçle ilgili.
h.+lerüñ 367b/02,
370a/08
- ḥarīş** : (Ar.sf.) Hırslı.
h. ü cīr ol- 368a/23
- ḥark** : (Ar.is.) Yakma.
h. et- 363b/25
h. ile 370b/20
h. ol- 350a/05
- ḥar-vār** : (Far.bir.is.) Eşek yükü.
h. 354b/04
- ḥāşad** : (Ar.is.) Ekin biçme zamanı.
h. 364a/06
- Ḥasan Ağa**: (öz.is.) ?
h. 356b/16
h.+y1 357a/02
- ḥaşānet**: (Ar.is.) Bir bina veya başka bir yapının zaptolunmayacak derecedeki sağlamlığı.
h.+ine 366b/13
- Ḥaşanü'l-murād**: (öz.is.) ?
h. 372a/04
- ḥasāret** : (Ar.is.) Zıyan.
h. it- 364a/24
- ḥaseb** : (Ar.is.) Asillik, soy temizliği.
h.+ince 351a/22
- ḥāşıl** : (Ar.sf.) Peyda olan, çıkan.
h.+dur 375a/03
- ḥāsir** : (Ar.sf.) Zarara, ziyana uğrayan.
h. (hāib ü ḥāsir) 363a/07,
366b/07
- ḥaşlet** : (Ar.is.) İnsan yaradılışındaki huyu, tabiatı.
h.+lerini 374b/19
- ḥaşm** : (Ar.is.) Düşman.
h.+ına 370b/01
h.+uñ 348b/06
- ḥāşş** : (Ar.sf.) Özel.
h. gulām 346a/10
- ḥaşşa** : (Ar.is.) Padişahı veya hükümdarı korumakla görevli askeri sınıf.
h. 367b/01
- ḥāsseten**: (Ar.zf.) Hususi olarak, özellikle.
h. 357b/03
- ḥaşūn** : ?
h.-ı meşhure 355b/12
- ḥāş** : (Far.is.) Şiddet.
h. (ḥurd ü ḥāş) 352a/09
- ḥaşmet**: (Ar.is.) Heybet.
h.-i hümāyūn 373b/09
- ḥaşyet** : (Ar.is.) Korku.
h.-i mücāhidān 356a/12
- ḥatā** : (Ar.is.) Yanlış.
h.+y1 374b/17
- ḥatar** : (Ar.is.) Tehlike.
h. 355b/23
- ḥātıf** : (Ar.sf.) Göz kamaştıran.

- h. (berk-i hāṭıf) 364b/04,
369a/03
- hāṭır** : (Ar.is.) 1. Bir kimsenin biri üzerindeki saygılı etkisi 2. Gönül, duygu, hisf.
h.-ı mübārızān 364a/10
h.-ı münīr 351a/22
h.-ı şerīf 350a/19
h.-ı şerīf 371b/09
h.+ını 350b/18
- hāṭıra** : (Ar.is.) Hatıra gelen, hatırda kalan şey.
h. getirme- 354a/03
h.+larına 347a/21
h.+sı 373b/04
- hāṭır-‘arız**: (Ar.bir.sf.) Hatıra gelen.
h. ol- 372b/22
- hatta** : (Ar.zf.) Dahi, bilei hem de, üstelik.
h. 370b/16, 373b/02,
374a/21
- havādiş**: (Ar.is.) İlgi ile karşılanan haber, olaylar.
h.+den (cümle-i havādiş)
362b/13
h.+i rüzgār 352a/10,
364b/01
- havāle** : (Ar.is.) Bir işi, bir şeyi başkasına devretme, başkasının sorumluluğuna bırakma.
h. eyle- 352a/06
- havālī** : (Ar.is.) Etraf, civar, yöre.
h.-i Karaman ol- 350a/20
h.+sinde 366a/08
- havaşş** : (Ar.sf.) 1. Keyfiyetler 2. Saygın olanlar.
h. (havaşş-ı huddām)
348a/11
h.+ı 347a/11, 348a/07
h.+ı ile 367b/14
- havāşī** : (Ar.is. haşiye'nin c.) Kuyruklar.
h. 370a/24
- havf** : (Ar.is.) Korku, korkma.
h.+ından 356b/18
h. it- 347a/03
h.+larından 356a/18
h. u hirās 374a/21
- Havlonya**: (öz.is.) ?
h. vilāyeti 351b/06
- hayāt** : (Ar.is.) Dirilik, canlılık, yaşamak.
h.+da 372a/22
h.+dan (libās-ı hayāt)
347a/07
h.+ında 371b/22
- Haydar Ağā**: (öz.is.) ?
h. 370a/23
- haydariyye**: (Ar.is.) ?
h.+ile (eşkıya-i haydariyye) 369b/21
- hayr** : (Ar.is.) İyilik; iyi, faydalı.
h.-encām 359b/13

ḥayr-ḥāh: (Ar.Far.bir.sf.)
Herkesin iyiliğini
isteyen, iyiliksever.
h.+1 dīn ü devlet 349a/24

ḥayr-ḥāhlik: (is.) Herkesin
hayrını isteme durumu,
hayırseverlik.

h.+lıklar eyle- 349b/15

h. yüzünden 354b/18, 368a/01

ḥayret : (Ar.is.) Şaşırma, ne
yapacağını bilememe.
h.+de (girdab-ı ḥayret)
360b/20
h.+e (keşti-i ḥayret)
369a/19

ḥayta : (Ar.is.) Osmanlı
Devletinde cesaretleri ve
savaş yeteneklerinin
üstünlüğü ile meşhur
olan daimi süvari serhat
kullarının ayrıldığı beş
sınıftan biri.
h.-i teşhīr 368b/04

ḥayvānāt: (Ar.is. hayvan'ın c.)
Hayvanlar.
h.-1 za' īf 357a/25

ḥazāin : (Ar.is.) Devlet malının
saklandığı yer.
h. ile (sefain-i nuşret-i
hazain) 363b/19

ḥazer : (Ar.is.) Sakınma,
korunma.
h. itme- 364a/22

ḥāzır : (Ar.sf.) Bir işi yapmak
için gerekli her türlü
şeyini tamamlamış olan,
amade 2.Belli bir işi
yapacak veya belli bir işe
yarayacak duruma
getirilmiş olan.
h. 352a/15
h. bulın- 369a/05
h. it- 358a/22
h. ol- 354a/08
h. u müheyā ol- 362a/22
h. u müheyā tur-
361b/19

ḥazīne : (Ar.is.) Toplu halde
bulunan altın, mücevher,
para ve bunun gibi maddi
değeri yüksek şeylerin
bütünü.
h.-i iktibās 375a/04

ḥazret : (Ar.is.) Kişi veya kutsal
sayılan varlık isimlerinin
başına saygı, yüceltme ve
övgü amacıyla getirilir.
h.-i Mesīḥ 354a/21
h.-i sultān bayezid
352a/20, 357b/08
h.-i şāhzāde-i cihān-gīr
373b/19

ḥazz : (Ar.is.) Sevinç,
memnunluk, hoşlanmak.
h.-1 nefes 374a/20
h. itme- 372b/21

hebāen: (Ar.zf.) Boşuna.

- h. 362b/02
- hecın** : (Ar.is.) Bir cins deve.
h.+lerle 370b/07
- hedāyā**: (Ar.is. hediye'nin c.)
Armağanlar, hediyeler.
h. 349b/20
h. gönder- 363a/18
h.+ile 351b/13, 353a/15,
373a/11
h.+ye 374b/10
h.-yi bī-şümār 368b/05
h.-yi cüvānle 350b/20
h.-yi na-medud 366a/12
- hediye**: (Ar.is.) Hediye,
armağan.
h. ile 350b/22
- hefte** : bkz. hafta
h.+de 373a/02
- helāk** : (Ar.is.) 1. Mahvolma,
ölme 2. Çok yorulma 3.
Harcanma.
h.+dan (varṭa-i helāk)
358b/16
h.+dan kırtar- 362a/03
h.+e (bim-i helāk)
350a/17
h.+e (ğarḳ-āb-ı helāk)
361a/16
h.+e (ḫaḳ-i helāk)
357a/10
h. eyle- 354a/06, 363a/03
h. ol- 347a/23, 354a/24,
362b/09, 369b/15
- helālleş-**: (işteş fi.) Karşılıklı
olarak haklarını birbirine
bağışlamak, helal etmek.
h.-üp 361a/08
- hele** : (Ar.zf.) Özellikle,
bilhassa, her şeyden
önce.
h. 362b/10
- hem-^ç aṣr**: (Far.Ar.bir.sf.) Bir
asırda yaşayan, çağdaş.
h.-ı Sulṭān Bāyezīd Ḥjān
369b/09
- hemān** : (Far.zf.) Hemen, derhal,
o anda.
h. 353b/21, 355b/20,
355b/23, 358b/18,
359a/22, 359b/11,
366b/14, 366b/20
- hemān-dem**: (Far.bir.zf.) Hemen,
çabucak o anda.
h. 350b/20, 356a/14
- hem-rāh**: (Far.bir.is.) Yoldaş, yol
arkadaşı.
h.+larından 347a/07
h. ol- 347b/11, 348b/06
h. olma- 373a/06
- hengām**: (Far.is.) Zaman, çağ,
sıra, vakit, mevsim.
h. 373b/23
h.-ı ^ç aṣr 365a/08
h.-ı çāşt 365a/19
h.-ı rüçū^ç .larını 352a/24
h.-ı şükufe-i tarih-i
erğuvān 364a/05

- h.+ında 348a/09, 360b/06
- henüz** : (Far.zf.) Daha şimdi,
yeni.
h. 358a/01, 361b/17,
367a/20
- henüz-kar:** ?
h. 359a/05
- her** : (sf.) He, bütün.
h. 347a/25, 352a/10,
354a/13, 356a/04,
356b/07, 358a/17,
358b/08, 359a/18,
360a/09, 360a/14,
361a/16, 361a/17,
361b/05, 362b/13,
362b/21, 363a/03,
364a/20, 366b/04,
367b/16, 368b/17,
370b/08, 373a/04,
374b/14, 375a/12,
375a/16
- her-çend:** (Far.zf.) Her ne
zaman.
h. 354a/09, 354b/19,
358a/20, 361b/01,
362b/23, 363b/04
- hergiz** : (Far.zf.) Asla.
h. 368b/04
- herkes** : (zm.) Mevcut olan bütün
insanlar.
h. 353a/17, 364b/15
- Hersek** : (öz.is.) ?
h. oğlu 346a/19, 347a/04,
347a/18, 347b/02,
- 349a/05, 360b/22,
361b/11
h. oğlu ahmed paşa
348b/23, 369a/24
h. oğlu vezir ahmed paşa
369a/06
- herze** : (Far.sf.) Boş lakırtı,
saçma.
h. 355a/13
- hevā** : (Ar.is.) Hava.
h.+da (cevv-i hava)
353b/25
h. (ufunet-i hevā)
350b/04
h. (vehamet-i hevā)
361b/15
h.+sından (hararet-i hevā
) 364a/04
- hevā** : (Ar.is.) Heves, istek,
arzu.
h. vü heves 375a/11
- hevā-dār:** (Far.bir.sf.) Yar, dost.
h.+i ol- 370b/06
- heves** : (Ar.is.) Arzu, istek.
h. (hevā vü heves)
375a/11
h. it- 348a/02
- hevl-nāk:** (Ar.Far.bir.sf.)
Korkunç, korkulu.
h. (uhduse-i hevl-nāk)
352a/02
h.+dan (esvat-ı hevl-nāk)
350a/16

- h.+e (ḥādīṣe-i hevl-nāk)
352a/02
- heybet** : (Ar.is.) Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş.
h.+ini 373a/15
- heybetlü**: (sf.) Görünüşü korku ile karışık saygı uyandıran etkili görünüş, haşmetli.
h. 347b/22
- hezār** : (Far.sf.) Sayı olarak bin.
h. 347a/06, 354a/06, 360b/07, 360b/16
h.-ı ‘ac̣z ü iftikār 364a/11
h.-ı ḍarā‘at 367b/20
h.-ı mihnet 355a/17
- hezārān**: (Far.sf. hezār’ın c.)
Binler.
h. 354a/06, 360b/16
- hezīmet**: (Ar.is.) Büyük ve kesin yenilgi, mağlubiyet.
h. 354b/12
h. eyle- 359b/19
- ḥıdıvāne**: (Far.bir.sf.) ?
h.+ye (teşrifat-ı ḥıdıvane)
358a/04
- ḥıfz** : (Ar.is.) Koruma, saklama, muhafaza etme.
h.-ı ilāhī 373a/10
h.-ı ile 352a/07
h.-ı memleket 371b/07
- ḥıla‘** : ?
- h.-ı fāḥire 354b/05
- Ḥırvāt** : Güneydoğu Avrupa'da, Balkan Yarımadası'nın kuzeybatısında yer alan bir ülkedir.
h.+a 352b/23
h.+dan 352b/06
h. vilāyeti 352b/12, 353b/05
- ḥıṣāl** : (Ar.is.) Huylar, ahlaklar.
h. 367a/06
h.+üñ 367a/08
- ḥıṣm** : (Far.is.) Kızgınlık, öfke.
h.-ı ḥūdā 364a/16
h. u gāzab 374b/01
- ḥıyām** : (Ar.is. hayme'nin c.)
Çadırlar.
h. (nasb-ı ḥıyām)
365b/20
- Ḥızır Beg**: (öz.is.) Osmanlı alimi.
h. oğlu Muḥammed Paşa
348a/14
- Ḥicāz** : (öz.is.) Arap Yarımadası'nda günümüz Suudi Arabistan'ının batısında bir bölgedir.
h. (ḥākim-i Ḥicāz)
370b/01
h. pādīşāhı 370a/16
- hiç** : (zf.) Kesinlikle, katiyen, asla.
h. 368a/02, 371a/06, 373b/25

hidāyet: (Ar.is.) Hak yoluna kılavuzlama. h.-i ḥaḳ 355b/18	İslamлығы koruma vazifesi. h.+den (müstaḳarr-ı ḥilāfet) 349a/10
ḥiddet : (Ar.is.) Öfke. h. ü ṣiddet 359b/11, 364a/25	h.+le (ḥil' at-ı ḥilāfet) 372b/24
ḥidmet : (Ar.is.) 1.İş, hizmet, vazife 2. Birinin işini görme. h.+i 355a/25, 365b/18 h.+i ile 367b/13 h.-i mezbūre 362a/10 h.-i sultān 349a/25 h.+inde 366b/08 h.+ine 367b/06, 368b/22 h.+ini 374b/02 h. it- 354b/04	ḥilāl : (Ar.is.) Dostluk. h.-i ḥikāyāt 372b/17
ḥikāyāt: (Ar.is. hikaye'nin c.) Hikayeler. h.+da (eṣnā-i ḥikāyāt) 372a/10 h.+da (ḥilāl-i ḥikāyāt) 372b/17	ḥil' at : (Ar.is.) Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya ödül olarak giydirilen, kürklü yahut işlemeli kıymetli kaftan. h.-ı ḥilāfet 372b/23 h.+ler 354b/02
ḥikāyet: (Ar.is.) Anlatma. h. it- 374a/25	ḥile-kār: (Ar.Far.bir.sf.) Hileci, düzenbaz. h.+larından 348b/08
ḥikmet : (Ar.is.) Hakimlik. h.-i rabb-ı celil 373b/15	ḥilm : (Ar.is.) Yumuşak huyluluk. h. ü vaḳār 364b/07
ḥilāf : (Ar.is.) Karşı, zıt. h. (bī-ṣemer-i ḥilāf) 350b/24 h.-ı samta düş- 346a/25	ḥimāye: (Ar.is.) Koruma korunmalar. h.+ler 359b/05
ḥilāfet : (Ar.is.) Halifelik, peygamber vekili olarak	ḥimāyelik: (Ar.is.) Korumalık. h. yüzünden 351a/13
	ḥimmet: (Ar.is.) Gayret etmek, çalışmak. h.+ini 372b/24 h.+lerin (cell-i ḥimmet) 356b/24
	ḥīn : (Ar.is.) An, zaman, vakit, sıra.

h.-i ğaflet-i küffār	h. (teşhīr-i hīşār)
359b/06	361b/18
h.-i muhārebe 369a/02	h. (zābiṭ-i hīşār) 353a/19
h.-i muḳābele 353b/18	h.+a 355b/16, 359b/09,
hīrās : (Far.is.) Korku.	363a/06, 364a/21,
h.+1 354a/03	364b/12, 368b/22,
h.+düş- 355a/19	369a/04, 369a/13
h.+1 354a/03	h.+a (burc-ı hīşār)
h.+la 355a/02	361b/23
h.+ları (ḥavf u hīrās)	h.+a (damen-i hīşār)
374a/21	348a/10
hīrmān : (Ar.is.) Nasipsizlik,	h.+a (dīvār-ı hīşār)
mahrumluk.	355b/16, 365a/06
h.+la (ye's ü hīrmān)	h.+a (şehr ü hīşār)
349a/07	355b/24
hīşār : (Ar.is.) Bir yerin	h.+da 358a/09
korunması için yapılan	h.+da (derūn-ı hīşār)
yüksek duvarlı, kuleli,	368b/25
bazen etrafı küçük	h.+da (dīvār-ı hīşār)
hendeklerle çevrili küçük	369a/10
kale.	h.+dan 353a/25
h. 349b/23, 355b/14,	h.+dur 346a/07
357a/19, 359a/12,	h.+e (muḥāşara-i hīşār)
362a/04, 362a/08,	360b/01
368b/02, 369a/01	h.+1 347a/24, 353a/07,
h. (ehl-i hīşār) 363a/07	358a/05, 358b/18,
h. (eṭrāf-ı hīşār) 363a/04	359a/24, 359b/22,
h. (istid'ā vü ta'ahhüd-i	360b/01, 361b/13,
teslim-i hīşār) 366a/09	363b/17, 365a/16,
h. (ta' mīr -i hīşār)	366b/04, 368a/06,
369a/21	368b/05, 368b/17,
h. (teklīf-i teslim-i hīşār)	369a/23
365b/21	h.-1 abdan 368b/03
	h.-1 ḳabza 366b/16

h.-ı mezbūr 359a/20, 361b/14, 366a/19	tutulduğu iş, kendisine verilen görev.
h.-ı mezkūr 358b/18	h. i sulṭān 346a/10
h.-ı üstüvār 358b/20	h.+ini 355b/08
h.+ına 363b/07, 369a/25, 373b/06	hizz : ?
h.+ında 357b/03	h.+i iltifāt 371a/11
h.+ını 346a/04, 348b/21	ḥod : (Far.zm.) Kendi.
h.+ınuñ 346a/11, 359b/24, 361b/22	h. 374b/04, 374b/08, 375a/14
h.+ıuñ 368a/18	Ḥorendi beli: (öz.is.) ?
h.+idi 358a/08	h. rahı 367b/02
h. it- 359a/14	ḥoş : (Far.is.) Güzel, iyi, tatlı.
h.+lara 349a/06, 356a/11	h. 374b/24, 375a/07
h.+ların 356a/14	ḥoy : ?
h.+ol- 368a/07	h. 365a/19
h.+uñ 358b/21, 360b/03, 364a/14, 364b/18, 366b/02	ḥuceste: (Far.sf.) Uğurlu, hayırlı,kutlu.
ḥiṣāri : (Ar.sf.) Hisarlı.	h. (behar-ı ḥuceste)
h.+ler 347a/22	363b/01
ḥiṣṣe : (Ar.is.) Pay.	h. (şāh-ı ḥuceste)
h.+lerin 359a/09	367a/08
ḥiṭāb : (Ar.is.) Bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.	ḥudadat: ?
h. buyur- 373a/21	h.+ile (baht-ı ḥudadat)
h.-ı ‘itāb-amiz 374b/01	363b/02
ḥitān : (Ar.is.) Sünnet etme.	ḥuddām: (Ar.is. hadem’in c.) Hizmetçiler.
h. 350b/08	h.+ı (ḥavaşş-ı ḥuddām)
h. (velīme-i ḥitān)	348a/11
350b/08	h.+uñ 348a/07
ḥizmet : (Ar.is.) Bir kimsenin yapmakla sorumlu	h. ü ricāl 358b/02
	ḥudūd : (Ar.is.) Sınır.
	h.+a (ümerā-i ḥudūd)
	370a/10
	h.+da 354b/22, 367a/21

h.+dan (ümerā-i ḥudūd)	h.+dan (ġanāim-i ḥums)
351a/03	359a/06
h.-ı ‘Alaü’d-	h.-ı şeri 351b/23
Devle348b/21	ḥurd : (Far.sf.) Kırık.
h.-ı Engürüs 351a/06	h.şikeste vü ḥurd 369b/06
h.-ı İslām 349a/12	h.ü haş eyle- 352a/09
h.-ı Karaman 367b/08	ḥurūc : (Ar.is.) Dışarı çıkma,
h.-ı memālik-i Şam	ayaklanma.
367b/24	h.+a 356b/24, 360b/13
h.-ı memleket-i bigane	h. eyle- 369b/18
357a/23	h.+ı 349a/10
h.-ı re‘ āyā 351b/24	h.+ı (zuhūr u ḥurūc)
h.-ı Trabzon 373b/18	369b/09
h.+ına 363a/15, 367a/23	h.-ı mezkūr 371b/06
h.+ile (zabt-ı ḥudūd)	h.+larını 349a/23
366a/05	h.+larını (rāh-ı ḥurūc)
h.+una 357b/15	352a/25
h.+undan 362b/15	ḥurūf : (Ar.is. harf’in c.)
ḥudūş : (Ar.is.) Sonradan peyda	Harfler.
olan.	h.+a (zurūf-ı ḥurūf)
h.+ı 364b/08	347b/16
ḥuld : (Ar.is.) Bitmeyiş.	ḥurūş : (Far.is.) Çoşma,
h.-i aşıyan 373b/14	çoşkunluk.
ḥulefā : (Ar.is. halife’nin c.)	h.-ı İnebahtı ḥalīci
Halifeler.	363b/03
h.+sı 369b/24	ḥuşemā : (Ar.is. hasim’in c.)
ḥulūl : (Ar.is. hall’in c.) 1.Gelip	Düşmanlar.
çatma 2. Girme.	h. 348b/25
h. eyle- 374a/03	ḥuşūl : (Ar.is.) Üreme, türeme,
h. it- 352a/16	çıkma.
h.+undan 355a/18	h.+e 365b/25
ḥums : (Ar.sf.) Beşte bir, beş	h.-ı maşşūde 364b/11
bölükte bir.	h.+ı 359b/24
h.+dan 366b/20	ḥuşūmāt : ?

- h.(kaç' -1' ırķ-1 ħuřūmāt)
350b/25
- ħuřūmet:** (Ar.is.) Hasımlık,
düşmanlık.
h. 349b/05, 350b/23
- ħuřūř** : (Ar.is.) Konu.
h. 374a/08
h.+unda 352b/08
- ħuřūřā** : (Ar.zf.) Bařkaca, ayrıca.
h. 353a/08
- ħuřūřen:** (Ar.zf.) Özellikle,
bilhassa.
h. 349b/09, 357b/09,
363a/09, 364a/03,
367a/04
- ħuřk-vār:** (Far.bir.sf.) Kuru gibi.
h. (mey-i ħuřk-vār)
374b/24
- ħuřūr** : (Ar.is.) Hatıra gelme,
akla gelme.
h. eyle- 351a/23
- ħuzūr** : (Ar.is.) Önemli bir
makamın veya kişinin
bulunduğu yer, o makam
veya şahsın önü, katı,
yanı.
h.+ına 358b/13
h.+ında 374b/17
h.+larından 371a/11,
373a/25
h.+unda 354a/21
h.- 1 paşaya 354a/08
- ħuzzār** : (Ar.sf.hazır'ın c.)
Huzurda, meydana
olanlar.
h. 364b/17
- ħübüb** : (Ar.is.) Rüzgar esmesi.
h. it- 346a/22
- ħuccāc** : (Ar.is.) Hacılar.
h.+1 370a/18
- ħücüm** : (Ar.is.) Saldırış,
saldırma.
h. 353a/23, 361b/10
h.+(ħaber-i ħücüm)
365a/07
h.+a 347a/05, 363a/13
h. eyle- 355a/10, 368a/22
h.-1 düşmen-i đīn
368b/10
h.+1 ile 360b/13
h.-1 leşker-i manşüre
367a/01
h.+ını 348b/02
h. it- 347a/01, 348a/24,
350a/23, 366a/16,
366a/23
h.+larından 346a/12
- ħüdā** : (Far.is.) Allah.
h.+(tevfik-i ħüdā)
366b/14
h.+da.(rāh-1 ħüdā)
361a/09
h. ile (ateş-i ħıřm-1 ħüdā)
364a/16
h. ile (ināyet -i ħüdā)
362b/10

h.+yi (emr-i hüdā)	h. (mevkib-i hümāyūn)
369b/07	358a/01
Hüdāvend Hān: (öz.is.) ?	h. (rikāb-ı hümāyūn)
h.+a 356b/20	369a/05
hüdāvendigār: (Far.is.)	h.+a (rikāb-ı hümāyūn)
Hükümdar, sahip.	354b/02
h. 346a/01	h.-ı sa' ādet-makrun
hüddam: ?	349a/03
h. 370a/18	h.+ile (donanma-yı
hükemā: (Ar.is. hakim'in c.)	hümāyūn) 361b/12
Hakimler, alimler.	h. ile (donanma-yı
h.+ya 375a/13	hümāyūn) 360a/21,
hükkām: (Ar.is.) Hakimler.	365b/11
h.-ı Mısr u Şam 349a/21	h.+ları 373b/24
hüküm : (Ar.is.) Hüküm, emir,	h.+ları (fermān-ı
komuta.	hümāyūn) 363a/25
h.-i siyāset buyur-	h.+ları (haşmet-i
364b/08	hümāyūn) 373b/09
hükümet: (Ar.is.) Bir memleketi	h.+ları (izn-i hümāyūn)
idare eden vekiller	350b/03
heyeti, devlet.	h.+larında (abadi-i
h.+e (mesned-i hükümet)	hümāyūn) 374a/03
367a/16	h.+um (rıżā-yı hümāyūn)
h.+i 353b/08	374a/10
h.+inde 360a/23, 369a/07	h.+uñ (donanma-i
hümāyūn: (Far.sf.) 1. Kutlu,	hümāyūn) 360b/20
mübārek 2.Padişaha ait.	hüşema: ?
h. (donanma-yı	h.+ye yüz ur- 361a/12
hümāyūn) 360b/03,	Hüseyn Beg: (öz.is.) Uhra Begi.
361b/17, 361b/20,	h. (Uhra begi) 346b/12
362a/14, 362a/23,	hüsn : (Ar.sf.) Güzel, iyi.
363b/07, 364b/22	h.-i ittifāk 356b/17
h. (fermān-ı hümāyūn)	h.-i ittifākāt 350a/22
347b/01	h.-i tedbir 355a/05

h.-i tevfik-i Kird-gār 368b/04	1.-1 zatü'l-beyn 349a/24
hüsran : (Ar.is.) Zarar, ziyan. h.+1 ile 374a/07	‘ıyāl : (Ar.is.) Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; kadın, eş. 1. 365b/16 1.+lerini 365b/23
hüsrev : (Far.is.) Hükümdar, sultan. h. –i müjgān 358b/01	ıyd : (Ar.is.) Bayram. 1.-1 adha irtesi 363b/16 1.-1 ashab 350b/05
-İ-	
ılğar : (is.) Düşman toprağına yapılan süvari akını, hücum; atla hücum etmek. 1. eyle- 348b/09, 357b/22, 368a/18 1. gönder- 355a/22 1. için 352b/23 1. ile 359b/17 1. it- 346b/25, 358a/08, 359a/03	ıztırāb : (Ar.is.) Acı, elem, azap; sıkıntı, vesvese. 1. 355a/19 1. (emvac-ı ıztırāb) 346a/23 1.+a düş- 350a/16 1.+1 ile 361b/05 1.+ını 348b/16 1. ile 360b/07 1.+uñ 355a/14
ılğarcı : (is.) Düşman topraklarına akına giden hafif süvari askeri. 1. 370b/07	ıztırār : (Ar.is.) Çaresizlik, mecburiyet. 1.+dan (gayet-i ıztırār) 366b/05
‘ırķ : (Ar.is.) Soy, nesil. 1. (ķat‘-ı ‘ırķ-ı huşūmāt) 350b/25 1.+ını 350b/23	-İ-
ıslāh : (Ar.is.) İyi bir hale koyma, iyileştirme. 1. 349b/18 1.+1 ile 374a/18 1.-1 mülk 372a/17	i- : ? i.-dügi 370a/06, 371a/11 i.-düginde 371b/02 i-(1) : Cevheri fiil. İsimleri yüklem yapar. i.-di 346a/10, 347b/01, 347b/22, 348a/15,

348a/21, 349a/11,
349a/12, 349a/16,
349a/19, 349a/21,
350a/10, 350b/10,
352a/13, 352b/13,
352b/19, 353a/12,
353a/12, 353b/11,
354b/15, 355b/15,
355b/15, 355b/16,
356a/02, 356a/02,
356a/03, 356a/03,
356a/17, 356a/18,
356b/22, 357a/15,
357a/18, 357a/18,
357b/23, 358a/08,
358a/17, 358a/19,
358a/20, 358b/18,
359a/02, 359a/10,
359a/11, 359a/12,
359a/13, 359a/22,
359a/23, 359b/23,
359b/24, 360a/04,
360a/10, 360a/13,
361a/11, 361a/14,
361a/17, 361b/19,
362b/19, 362b/20,
362b/23, 363a/02,
364a/06, 364b/19,
367a/17, 368a/08,
368a/10, 368b/23,
369a/12, 371b/02,
371b/20, 371b/22,
371b/23, 371b/24,
372a/01, 372a/03,
372a/12, 372a/19,
372a/24, 372b/04,
372b/06, 372b/08,
372b/10, 372b/15,
373a/06, 373b/10,
374a/11, 375a/23
i.-diler 349b/23, 350b/17,
353a/06, 357b/05
i. -di 349b/17, 361a/06.
368a/11, 369b/10,
373a/04
i.-ken 347a/23,
347b/01,347b/25,
348a/07, 348b/10,
351b/21, 352a/24,
353a/01, 353a/07,
353b/11, 356b/15,
357b/11, 357b/24,
358a/01, 358b/02,
358b/10, 358b/23,
359a/05, 359b/08,
360a/14, 361b/01,
362a/19, 362a/25,
362b/21, 363a/02,
363a/05, 363b/02,
363b/20, 364a/01,
364b/25, 365a/07,
365a/13, 366a/07,
366a/18, 366a/07,
371a/25, 371b/20,
371b/21, 372a/08,
372a/16, 372a/23,
372b/06, 372b/09,

- 372b/11, 372b/15,
372b/20
i.-miş ıdı 352b/16
i.-miş idi 360a/03
i.-mişler idi 364a/04
i.-miş 352a/03, 358a/23
i.-mişler 364a/03,
375a/21
i.-se 355a/05
- (2) Fillerin birleşik çekimini yapar.
- i.-er idi 359a/19
i.-er iken 352a/04
i.-erler imiş 356b/19
i.-erler idi 360b/13,
363b/06, 364b/05
i.-erler iken 356a/19
i.-erler-idi 370a/18
i.-maz idi 350a/15
i.-mezler idi 353a/11
i.-miş-ıdı 348a/12,
348b/06, 353a/01,
354a/13
i.-miş-idi 350a/15,
356a/04, 360a/05,
360a/07, 360a/15,
361b/18, 371b/15,
372a/20, 372a/22,
374a/19, 374a/21
i.-miş-iken 348b/12
i.-miş-ıdı 355b/17
i.-miş-idi 357b/21,
359a/23, 359b/04,
360a/11, 362b/25,
- 364a/07, 364a/08,
364b/01
i.-mişler idi 356b/22,
364a/09, 374a/22
i.-miş 372b/21, 373a/10
i.-miş-idi 352b/10,
352b/21, 352b/22,
356b/17, 359a/16,
359a/17, 359a/17,
359b/15, 360b/19,
361b/16, 361b/17,
371b/01, 372b/04,
374a/02
i.-mişler-idi 369b/16
i.-mişler idi 346a/01,
360a/02
i.-mişler imiş 356a/13
i.-r idi 357a/15
i.-urken 355b/07
i.-urlar idi 349a/15,
363a/04
i.-ür idi 359a/20
- i' ānāt** : (Ar.is.) Yardım için toplanan para.
i. eyle- 348a/17
- i' ānet** : (Ar.is.) Yardım.
i.+e 348b/05
i.+i ile 348a/19
- ibkā** : (Ar.is.) Baki, devamlı.
i. olun- 366a/03
- iblāg** : (Ar.is.) Eriştirme.
i. buyur- 370a/10
- İbrāhim**: (öz.is.) bkz. İbrahim Beg.

- i.+dür 367a/13
- İbrāhim Beg:** (öz.is.)
Karamanoğlu İbrahim
Bey.
i.+üñ (Karaman oğlu
İbrāhim beg) 367a/10
- İbrāhim Paşa:** (öz.is.) Vezir-i
azam.
i. (vezir-i azam) 362a/19
- ‘ibret** : (Ar.is.) Kötü bir
hadiseden alınan ders.
i. (müceb-i ‘ibret)
365b/22
- ‘ibret-nümā:** (Ar.Far.bir.sf.) İbret
olan.
i.+y1 371a/05
- icāzet** : (Ar.is.) İzin.
i. iste- 370a/14
i. it- 368a/04
i. vir- 357b/05, 374b/20
- iclāl** : (Ar.is.) Büyüklük,
kudret ve kuvvet.
i.+e (bar-gāh-ı iclāl)
351b/20, 357b/25,
365a/21
i. ile (tevķir ü iclāl)
370a/25
- iclās** : (Ar.is.) Oturtma,
oturtulma.
i. eyle- 367a/16
i. it- 351a/09
- icmāl** : (Ar.is.) Özet.
i.+i 369b/11
- ictihād** : (Ar.is.) Gücü, kuvveti
yettiği kadar çalışma.
i. (bezl-i ictihād) 363b/13
- ictimā‘** : (Ar.is.) Toplanma, bir
araya gelme.
i.+ına 348a/19
- ictimā‘ iyye:** (Ar.sf.) Sosyal.
i. (vaħdet-i ictimā‘ iyye)
360a/11
- iç** : (is.) 1.Bir şeyin kendi
sınırları arasında kalan
kısmı, dahil 2. İnsan veya
nesnelerin meydana
getirdiği topluluklar.
i.+inde 357a/17, 357a/19,
361a/19, 361b/24,
363b/24, 366a/24,
368a/15
i.+lerinde 356a/11
i.+lerinde ol- 346a/24,
361b/01
i.+lerine 368b/02,
370b/24
- içerü** : (is.) İçeri. İçte kalan,
yer, iç kısım, iç taraf.
i.+ye 366a/16, 374a/25
- içün** : (e.) 1.Amacıyla,
maksadıyla 2.Sebepe ve
sonuç belirten bir söz.
i. 346a/02, 348a/14,
348a/23, 349a/14,
349a/22, 349b/13,
350b/08, 352b/23,
354a/11, 354a/14,

- 354b/04, 355b/08,
356a/22, 356b/09,
357b/04, 357b/05,
357b/18, 358a/22,
359a/08, 360b/12,
360b/17, 362a/18,
364a/12, 364b/13,
365a/24, 365a/25,
365b/23, 366a/03,
366a/21, 366b/20,
366b/21, 367b/09,
367b/15, 368a/15,
369b/14, 370a/22,
371a/02, 371a/15,
371b/07, 372a/17,
372b/17, 373b/03,
373b/07, 374b/20,
375a/01, 375a/06
i.+dür 349b/05
- idbār** : (Ar.is.) Bahtsızlık,
talihsizlik.
i.+a (rāh-ı idbār) 347a/14
- ifāde** : (Ar.is.) Anlatma.
i.-i ʿulūm-ı fetvā 349a/20
- ifrāt** : (Ar.is.) Aşırı gitme, pek
ileri varma.
i. 370b/18
i. (zıkr-i ifrāt) 374a/16
- ifsād** : (Ar.is.) Bozma, fesada
uğratma.
i.+ı 349b/06
- iftikār** : (Ar.is.) Fakirlik
gösterme.
i. ile (hezar-ı ʿacz ü
iftikār) 364a/11
- iğbirār** : (Ar.is.) Darılma,
küskünlük.
i. (esbāb-ı iğbirār)
372b/25
- iğtinām**: (Ar.is.) Ganimet
suretiyle alma, yağma ve
talan etme.
i.-ı ğanāim 356b/09
i. ile (mezīd-i iğtinām)
356b/21
- iḥāṭa** : (Ar.is.) Bir şeyin
etrafını çevirme, sarma,
kuşatma.
i. et- 346b/07
i. eyle- 351a/25, 356a/25,
361b/23
i. it- 350a/14, 356a/06
i. olun- 363b/19
- iḥdāş** : (Ar.is.) Meydana
getirme, ortaya çıkarma.
i. (darb-ı iḥdāş) 347b/23
i. it- 374b/11
- iḥmāl** : (Ar.is.) Yükletme.
i.-i eşkāl 356a/23
- iḥmāl** : (Ar.is.) Üstüne düşeni
zamanında yapmama,
gereken ilgiyi
göstermeme, kendi haline
bırakma.
i. 371a/09
i.+iñizdür (netice-i
iḥmāl) 373a/24

- i.+lerinden 371a/10
- iḥrāc** : (Ar.is.) Dışarı atma,
çıkarma.
i. 351b/23
i. eyle- 363a/25
i. it- 357b/04, 367a/03
- iḥrāk** : (Ar.is.) Yakma,
yakılma.
i. eyle- 356a/15, 358b/01,
358b/20
- iḥsān** : (Ar.is.) 1.İyilik etme
2.Bağış, bağışlama.
i. eyle- 374b/02
i. it- 346a/09, 365b/15
i.+la 350b/23
i. ol- 354b/05
i. olın- 362a/01, 372a/20
- iḥsās** : (Ar.is.) Duyurma,
sezdirme.
i. buyurıl- 350b/05
i. it- 355a/19
- iḥtifa** : (Ar.is.) Saklanma,
gizlenme.
i.+sın gör- 353a/15
- iḥtilāf** : (Ar.is.) Anlaşmazlık.
i.+ı 351b/10
- iḥtilāl** : (Ar.is.) Karşıklık,
düzensizlik.
i.+e düş- 371a/09
- iḥtilāṭ** : (Ar.is.) Karşılaşp,
görüşme; temas kurma.
i. 375a/02
- iḥtimāl**: (Ar.is.) Mümkün olma,
olabilirlik.
- i.+dür 351a/23
i.+i 357b/17
i.-i güzār ol- 358b/11
- iḥtimām**: (Ar.is.) Bir şeyin iyi
olması için gayret
gösterme, özen.
i.-ı tamam eyle- 361b/17
i. it- 349a/20
- iḥtitān** : (Ar.is.) Sünnet ettirme.
i. olın- 350b/14
- iḥtiyār** : (Ar.is.) Seçmek, tercih
etmek 2.Katlanma, razı
olma.
i. 352b/02
i. (tekaüd-i iḥtiyār)
357b/11
i.-ı firār it- 346b/18
i. it- 374b/04
- iḥzār** : (Ar.is.) Hazırlama, hazır
bulundurma.
i. et- 352b/23, 354a/14
i.-ı zad ü zevade it-
355b/07
i. it- 348a/09, 359b/02
- ‘iḳab** : (Ar.is.) Cefa, eziyet.
i. (halvet-i ‘iḳab)
353b/19
- iḳāmet** : (Ar.is.) Bir yerde
yerleşip oturma.
i.+e 347a/14
i.+lerin (raḥt-ı iḳāmet)
355a/22
- iḳbāl** : (Ar.is.) 1.Talih ve baht
açıklığı, mutluluk, saadet

2.Parlak ve yüksek mevki.	370b/15, 370b/17, 371b/04, 371b/11, 373a/02
i. (bargah-ı iḳbāl) 347b/10	i. (bir iki) 359b/24, 371a/05
i. eyle- 353a/25	i. (on iki) 363a/02
i.-i zerrin-bal 351b/08	i. (on iki biñ) 352b/11
i. ile (azv-ı iḳbāl) 350b/04	i. (toḳuz yüz iki) 354b/12
i. ile (‘izz ü iḳbāl) 363b/14	i. (toḳuz yüz on iki) 371a/13
i. it- 362b/07	i. biñ 350a/10, 357b/21, 359b/02, 360b/23
iḳdām : (Ar.is.) Gayret ve sebatla devamlı çalışma; ilerleme.	i. biñ küffār 352b/05
i. 349b/09, 364a/24, 370a/25	i.+si 361a/25, 369b/06
i. eyle- 358a/13, 368a/20	i.+si (yigirmi iki) 350a/01
i.+ın 353b/14	i.+si bile 346b/19
i.+ları (akdam-ı iḳdām) 347a/13	i.+sin 363b/24
iki : (is.) Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı.	i.+sinde 357a/13
i. 347a/05, 352b/13, 353a/10, 354a/13, 355b/23, 356a/03, 356a/03, 356b/01, 357a/13, 358a/16, 359a/18, 360a/09, 361a/15, 361a/16, 361a/20, 361a/24, 361b/08, 362a/08, 362a/08, 363b/21, 365b/03, 367a/08, 367a/20, 370a/16,	i. üç 356a/15, 361b/21
	i. yüz 359a/07
	i. yüz nefer 346a/10
	i. yüz pare 368b/15
	i. yüz yıl 349b/02
	ikinci : (sf.) İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan.
	i. 375a/01
	iḳlīm : (Ar.is.) 1.Ülke, diyar 2. Yeryüzünün herhangi bir yerinin hava şartlarına göre uzun yılların

ortalamasına dayanan durumu.	i. (ri' āyet-i iktizā)
i. 373b/11	363a/14
i.-i Afrikiyye 349b/16	i. it- 369b/11, 371b/17, 372b/16
i.+ine 369b/18	i.-yı taqđır 347a/22
ikrām : (Ar.is.) 1.Ağırlama, saygı gösterme 2.Sunulan şey.	il : (is.) Ülke, valiyet.
i. 373a/02	i.+ine 355a/24
i. (mazhar-ı ikrām) 366a/01	‘ilāc : (Ar.is.) 1.Derde deva olan şey 2.Çare, tedbir.
i.-ı zayf 349b/09	i. (muhtac-ı ‘ilāc) 371a/08
ikrār : (Ar.is.) Saklamayıp söyleme.	i.+ı 375a/13
i. eyle- 354a/10	ilāhī : (Ar.sf.) Allah’la ilgili, Tanrısal.
iktibās : (Ar.is.) Ödünç alma.	i. (letaif-i elţāf-ı hafıyye-i ilāhī) 364b/09
i. (hazine-i iktibās) 375a/04	i. (temevvüc-i asb-ı ilāhī) 373a/23
iktidār : (Ar.is.) Bi şeyi yapabilmeye gücü yetme durumu.	i.ile (hıfz-ı ilāhī) 373a/10
i.+ları kalma- 347a/14	i‘lām : (Ar.is.) Bildirme, anlatma.
iktifā : (Ar.is.) Yeter bulma, yetinme.	i. eyle- 347a/20
i. 368b/08	İlbasan: (öz.is.) Rumeli eyaletinin 5 kazadan oluşan sancağının adı. Manastır.
i. it- 346b/25, 353b/06	i. sancağ begi İsa Beg 368a/12
i. olin- 352a/14	i. sancağı 368a/09
iktisāb : (Ar.is.) Kazanma, edinme.	ile : (bağ.) 1. İki kelimeyi, iki kelime öbeğini birbirine bağlar 2.İsimlerin sonuna
i. eyle- 359a/03	
i.-ı ganāim it- 359a/01	
iktizā : (Ar.is.) Gerekmek, lazım gelmek.	

gelerek beraberlik,
birliktelik, araç, sebep
veya durum anlatan
cümleler yapmaya
yarayan söz.

i. 346a/01, 346a/01,
346a/07, 346a/19,
346b/10, 346b/12,
346b/14, 346b/16,
346b/16, 346b/18,
346b/20, 346b/25,
347a/03, 347a/07,
347a/12, 347a/18,
347a/22, 347a/23,
347a/24, 347b/07,
347b/14, 348a/08,
348a/19, 348a/21,
348b/03, 348b/20,
348b/20, 348b/22,
348b/24, 349a/25,
349b/01, 349b/05,
349b/06, 349b/14,
349b/19, 349b/21,
350a/03, 350a/04,
350a/18, 350a/21,
350b/01, 350b/04,
350b/14, 350b/17,
350b/21, 350b/22,
351a/07, 351a/08,
351b/05, 351b/13,
351b/13, 351b/16,
351b/18, 351b/20,
352a/07, 352a/09,
352a/13, 352a/17,
352a/23, 352b/05,
352b/12, 352b/20,
352b/23, 353a/06,
353a/15, 353a/25,
353b/01, 353b/02,
353b/10, 353b/16,
353b/22, 354a/19,
354a/20, 354a/24,
354b/03, 354b/05,
354b/11, 354b/11,
354b/14, 354b/23,
355a/04, 355a/06,
355a/08, 355a/09,
355a/09, 355a/16,
355a/17, 355a/20,
355a/21, 355b/02,
355b/04, 355b/06,
355b/18, 355b/19,
356a/04, 356a/12,
356b/06, 356b/11,
356b/13, 356b/16,
356b/21, 357a/02,
357a/05, 357a/07,
357a/12, 357a/13,
357a/17, 357a/19,
357a/21, 357a/23,
357b/02, 357b/14,
357b/21, 358a/07,
358a/17, 358a/18,
358b/07, 358b/10,
358b/15, 358b/19,
358b/21, 359a/07,
359a/14, 359a/17,
359a/18, 359a/19,

359a/20, 359b/02,
359b/04, 359b/06,
359b/08, 359b/09,
359b/10, 359b/11,
359b/13, 359b/15,
359b/17, 359b/19,
360a/02, 360a/04,
360a/06, 360a/12,
360a/17, 360a/19,
360a/21, 360a/23,
360b/07, 360b/13,
360b/14, 360b/16,
360b/23, 360b/23,
360b/25, 361a/02,
361a/03, 361a/04,
361a/05, 361a/08,
361a/11, 361a/18,
361a/20, 361b/03,
361b/03, 361b/05,
361b/12, 361b/16,
361b/17, 361b/20,
361b/21, 361b/22,
362a/02, 362a/09,
362a/13, 362a/17,
362b/02, 362b/06,
362b/10, 362b/11,
362b/16, 362b/19,
362b/24, 363a/02,
363a/03, 363a/04,
363a/05, 363a/22,
363a/23, 363b/02,
363b/07, 363b/14,
363b/16, 363b/19,
363b/19, 364a/11,
364a/12, 364a/16,
364a/17, 364a/19,
364b/11, 364b/12,
364b/15, 364b/15,
364b/16, 365a/02,
365a/03, 365a/14,
365a/21, 365b/01,
365b/09, 365b/11,
365b/13, 365b/25,
366a/09, 366a/10,
366a/12, 366a/13,
366a/22, 366a/25,
366b/02, 366b/12,
367a/11, 367a/19,
367a/25, 367b/02,
367b/10, 367b/11,
367b/13, 367b/14,
367b/20, 368a/18,
368a/18, 368b/03,
368b/04, 368b/05,
368b/08, 368b/11,
368b/14, 368b/15,
368b/20, 368b/21,
369a/01, 369a/14,
369b/03, 369b/03,
369b/05, 369b/06,
369b/07, 369b/18,
369b/20, 369b/21,
370a/03, 370a/13,
370a/21, 370a/25,
370a/25, 370b/03,
370b/05, 370b/06,
370b/19, 370b/20,
370b/21, 371a/16,

- 371a/18, 371a/19,
371b/08, 371b/15,
372a/08, 372a/17,
372a/25, 373a/10,
373a/11, 373a/18,
373a/21, 373a/25,
373b/14, 374a/01,
374a/02, 374a/05,
374a/05, 374a/06,
374a/07, 374a/07,
374a/14, 374a/18,
374a/20, 374a/22,
374a/25, 374b/05,
374b/23, 374b/25,
375a/02, 375a/03,
375a/05, 375a/08,
375a/17, 375a/21
- ilerü** : (zf.) İleri. Öne doğru,
ilerlemek.
i. 347a/02, 356a/16
i.+ye 356b/06
- ilet-** : (geçişli fi.) Götürmek,
ulaştırmak, eriştirmek.
i.-diler 365a/21, 365b/04
i.-mişler idi 369b/16
- ilhād** : (Ar.is.) Dinsizlik.
i. u zulm u isyanları
babında 349a/14
- ilhām** : (Ar.is.) Allah tarafından
insanın gönlüne bir şey
doğdurulma.
i.-ı rabbānī 364a/12
- ilḳā** : (Ar.is.) Bırakma.
i. et- 348b/18
- ‘ilm** : (Ar.is.) Belli bir konuya
ait bilgilerin tümü.
i.-i fen 372a/12
i.-i musiki 372a/13
i.+inden 364a/19
- iltica** : (Ar.is.) Sığınma,
barınma.
i. et-352b/19
- iltifāt** : (Ar.is.) Bir kimseye
gönlünü alacak şekilde
davranma, güler yüz
gösterme.
i. 368b/07
i.+dan (dur u hiz-z-i
iltifāt) 371a/11
i.+ını (farṭ-ı iltifāt)
372b/23
- iltimās** : (Ar.is.) Kayırma.
i. it- 349b/12
i. olun- 348b/05
- iltizām** : (Ar.is.) 1.Gerekli
bulma, lüzumlu sayma
2.Eskiden devlet
gelirlerinin birinin
toplanması işini üzerine
alma.
i. ḥarāc it- 366a/08
i. it- 370a/20
- ilzām** : (Ar.is.) Cevap veremez
hale getirme, susturma.
i. eyle- 349b/01
i.-ı ḥarāc et- 351b/13
- i‘māl** : (Ar.is.) Meydana
getirme, üretme.

- i.+iñiz (eşer-i i' māl)
373a/24
- imāle** : (Ar.is.) Bir tarafa doğru çevirme, meylettirme.
i. it- 350b/18
- imāret**: (Ar.is.) Bir yeri bayındır duruma getirme.
i.+den 347b/20
- imdād** : (Ar.is.) Yardım.
i. 364a/02
i.+a 352b/11
i.+dan 361b/24
i.+e 365b/19
i.+ı için 348a/14
i.+ını 366a/21
i. için 346a/02, 369b/14
i. it- 347a/09, 362b/20, 368b/14
i.+larına 362b/05
- İmirza Beg**: (öz.is.)
Karamanoğlu İbrahim Bey'in biraderi.
i.+üñ (Karaman oğlu İbrāhim begüñ biraderi)
367a/10
- imtidād**: (Ar.is.) Uzun sürme.
i.-ı muḥāşara 364a/03
- imtinā** : (Ar.is.) Kaçınmak.
i. eyle- 371b/01
- imtişāl** : (Ar.is.) Alınan emre boyun eğme.
i. 347b/09
- imtizāc**: (Ar.is.) Uygunluk.
i. 375a/13
- in-** : (geçişsiz fi.)
İnmek.Bulunduğu yerden aşağıya doğru gelmek.
i.-üp 369b/05
- inād** : (Ar.is.) Israr, ayak direme, dediğinden vazgeçmeme.
i.eyle- 366b/13
i. it- 355a/23
- in'ām** : (Ar.is.) Yeniçerilerin aylıklarına yapılan zam.
i. (baḥşiş ü 'inād)
366a/03
- inān** : (Ar.is.) Dizgin, idare etme; yürütme.
i.-ı azim 351b/14
i.-ı 'azīmet 373b/06
i.-ı azm 351b/03
- ināyet**: (Ar.is.) Lutuf, ihsan, iyilik.
i. (vezaret-i 'ināyet)
357b/13
i. buyurıl- 348a/12, 360a/16, 366a/02
i.-i (zerrin-i 'ināyet)
355b/02
i.-i fettah-ı celil 374a/07
i.-i ḥaḳ 358b/07, 361a/11, 361b/21
i.-i ḥüdā 362b/10
i.+i ile 363a/05
i.-i mabud 364b/11
i.-i pādişāhī 352b/18
i. it- 351a/15

- i. olın- 354b/07
- inbisāt** : (Ar.is.) Genişleme.
i. it- 375a/03
- incāz** : (Ar.is.) Yerine getirme.
i.-ı mev^ç üd 370b/02
- İnebahtı**: (öz.is.) Cezayir.
i. 357b/09, 358a/19,
358a/21, 360a/17,
360a/23, 360b/18,
361a/03, 361a/06,
361b/12, 362a/13,
362a/18, 362b/15,
362b/18, 367a/08,
368b/12
i. (huruş-ı İnebahtı)
363b/03
i.+da (teshîr-i İnebahtı)
359a/05
i.+dur 359b/25
i. hışār ı 358a/05,
359b/24, 361b/13,
361b/22
i. ƙal^ç ası 360a/03,
363a/10, 363b/12
i.+nuñ 362a/07
i.+ra 359b/22
i.+ya 358a/01, 360b/19,
361b/19, 362a/08
- inhidām**: (Ar.is.) Yıkılma, harap
olma.
i. (memleket-i arsa-i
inhidām) 373a/23
- inhizām**: (Ar.is.) Yenilme,
bozgunluk.
- i. 347a/03
i.+da (bagaya-yı seraya-
yı inhizām) 346b/22
- inkār** : (Ar.is.) Reddetme.
i. eyle- 354a/10
- inkırāz**: (Ar.is.) Yok olma.
i.+ı 367a/11
- inkisār**: (Ar.is.) 1.Kırılma,
gücenme 2.Beddua.
i. 364a/09, 372b/22
i.+ı 348b/19
- ins** : (Ar.is.) İnsan.
i. (şeyāfîn-i ins) 364b/04
- inşāllah**: (Ar.ünl.) Allah nasip
ederse anlamında dilek
sözü.
i. 372a/11
- intiḥāb**: (Ar.is.) Seçme.
i. it- 346b/23, 359a/07
- intiḳāl** : (Ar.is.) Öbür dünyaya
göçme.
i. eyle- 372a/09
- intiḳām**: (Ar.is.) Öç alma.
i. 362b/03, 366b/03,
368b/13
i. (ahz-ı intiḳām) 355b/04
i.+a (semt-i intiḳām)
349a/13
i.+ına (merāsım-i
intiḳām) 349b/08
i. içün 356a/22
i. içün (ahz-i intiḳām)
348a/23

- i. için (resm-i intiḳām)
349a/22
- i. olın- 366b/17
- intizāc** : (Ar.is.) Koparıp alma.
i.+ını 352b/21
- intizām**: (Ar.is.) Düzen, tertip.
i.+ın (rişte-i intizām)
360b/06
- intizār** : (Ar.is.) Bekleme,
bekleyiş.
i. itme- 348a/20
- inzima** : ?
i.+sıyla 370a/24
- inzimām**: (Ar.is.) Katılma.
i.+ını 348a/24
- ip** : (is.) Dokuma
maddelerinin bükülmüş
liflerinden yapılan bağ.
i.+lere 354a/17
- İpsala** : (öz.is.) Marmara
Bölgesi'nin Trakya
kesiminde Edirne'ye
bağlı bir ilçe.
i. 350b/05
- ir-** : (geçişsiz fi.) Ermek.
i.-diler 356b/05, 357a/09
i.-dükleri 368a/24
i.-esince 362b/05
i.-icek 349a/02
i.-meyecek 346b/25
i.-mişdiler 357a/14,
357a/20
i.-üp 347b/15
- i. fezā -yı selamete ir-
357a/08
- i. itmame ir- 347b/15
- i. sem-i aliye ir- 349a/02
- i. şehre ir- 356b/05
- irādet** : (Ar.is.) İrade, dileme.
i.-i allah 364b/01
i.-i ezeliyye 346a/21
- İran-zemīn**: (Far.bir.is.) İran
ülkesi.
i.+de 373b/16
- iriş-** : (geçişsiz fi.) Erişmek,
varmak, ulaşmak.
i.-di 350a/22, 361a/24
i.-diler 356a/02, 356a/16,
356b/07, 358a/08,
358b/17, 358b/20,
363b/08
i.-dükde 365a/10,
367b/13, 369a/09
i.-dükleri 364b/12
i.-düklerinde 360a/22
i megin.- 369b/02,
369b/02
i.-mekle 361b/17
i.-üp 367b/04
i. haber iriş- 350a/22
i. şehre iriş- 356a/02,
356a/16, 358b/17
- irişdür-**: (oldurgan fi.) Erişmesini
sağlamak, ulaştırmak.
i.-di 364b/21
i.-esin 364a/21
i.-üp 362a/25, 362b/12

- i. itmame irişdür-
362a/24, 362b/12
- irişme-** : (geçişsiz fi.) İrişmek
fiilinin olumsuzu.
i.-di 362b/10
- irsāl** : (Ar.is.) Gōnderme,
yollama.
i. (tesliť ü irsal) 370a/22
i. buyur- 346a/02,
366a/22
i. et- 347b/12, 351b/21,
359a/15
i. eyle- 354a/17, 357b/25,
359a/08, 359b/04,
359b/15, 365b/05,
365b/17
i. ile (teslim ü irsal)
370a/25
i. it- 349b/10, 349b/20,
359a/19
i. ol- 350a/21
- irtesi** : (sf.) Bir sonraki.
i. 363b/16
- irtidād** : (Ar.is.) İslam dinini
bırakarak başka bir dini
kabul etme.
i.-ı Anavarin 366a/06
- irtiĥāl** : (Ar.is.) Gōçme.
i. eyle- 369b/07
i. idi (mūcib-i ‘usr -i
irtiĥāl) 356b/22
- İsā Beg**: (öz.is.) İlbasan sancak
beyi.
- i.(ilbasan sancag begi isa
beg) 368a/13
- iřābet** : (Ar.is.) Rastgelme,
ulaşmak, değmek.
i. eyle- 364a/14
i. it- 365a/24
- iřāl** : (Ar.is.) Ulaştırma.
i. eyle- 358a/16
- ise** : (e.) İse.
i. 349b/09, 353a/16,
364a/03, 371a/09
- İsfendiyār oğlı**: (öz.is.)
Candaroğulları.
i. 346b/05
i. oğlı ĥul ahmed beg
347b/11
- iřfirār** : (Ar.is.) Sararma.
i.-ı şems 365a/08
- İřĥaĥ Beg**: (öz.is.) Karasi beyi.
i.+i (karasi begi) 347b/05
i.+i (matrakĥı İřĥaĥ Beg)
363a/23
- İřĥaĥ Paşa Maĥallesi** : (öz.is.)
Yer ismi.
i. 347b/21
- iskān** : (Ar.is.) Yerleştirmek.
i. eyle- 367a/03a
- İskender Beg**: (öz.is.) Mihaloğlu
İskender Bey.
i. 346b/10
i. (mihal oğlı İskender
Beg) 348b/14
i.+e (mihal oğlı İskender
Beg) 348a/16

İskender Çelebi : (öz.is.) Karaca Paşa oğlu. i.+yi (karaca paşa oğlu iskender çelebi) 347b/06	359a/01, 361b/21, 365b/02, 368b/04 i. (müftî-i İslâm) 349a/18
İskender Paşa : (öz.is.) Osmanlı beylerbeyi. i. 352a/09, 354b/05, 358a/07, 358a/23, 359a/06, 359a/10, 359a/16, 359b/15 i.+nuñ 358a/01 i.+ya 357b/12, 358a/04 i.+y1 357b/18	i. (pādişāh-ı İslām) 352b/21, 363a/10 i. (sipāh-ı İslām) 356b/22, 361b/22, 365b/20 i. (talīa-i İslām) 355a/15 i. (tevstī ^c -i daire-i İslām) 349b/04 i.+a (asker-i İslām) 368a/21
İskenderiye : (öz.is.) Mısır'ın Akdeniz kenarında bulunan şehri. i. begi Naşūh Beg 350b/13	i.+a (diyār -ı İslām) 359a/05 i.+a (ķabūl-ı İslām) 365a/20
İslām : (Ar.is.) Müslümanlık, İslamiyet. i. 351a/17, 360a/02, 361a/21, 361b/02, 361b/06, 364b/03 i. (asker-i İslām) 353a/14, 357a/04, 357b/16, 364a/03 i. (ehl-i İslām) 361a/04, 367a/03, 369b/19 i. (ğuzāt-ı İslām) 356b/05, 358b/07, 366b/24 i. (leşker-i İslām) 354a/04, 358b/16,	i.+a (kişver-i İslām) 357b/17 i.+a (serħadd-i İslām) 357b/23 i.+a (sipāh-ı İslām) 355b/05, 357a/13 i.+a (sulṭān-ı İslām) 351a/15, 352b/14 i.+askeri 355a/17 i.+da (cānib-i İslām) 353b/24 i.+dan (asker-i İslām) 363b/23 i.+dan (dār-ı İslām) 362b/17

- i.+dan (galebe-i sipāh-ı İslām) 364b/17
- i.+dan (guzāt-ı İslām) 358b/25
- i.+dan (sipāh-ı İslām) 368b/02, 368b/25
- i.+dan (tereddüd-i asker-i İslām) 359a/23
- i.+dur (nuşret-i İslām) 364b/22
- i.+ı (leşker-i İslām) 358b/06
- i.+ı (sipāh-ı İslām) 365a/07
- i. için (leşker-i İslām) 364a/12
- i. ile (talıa-i İslām) 355a/21
- i. ile (ehl-i İslām) 353b/22
- i.+uñ (leşker-i İslām) 363b/05
- i.+uñ (ehl-i İslām) 353b/20
- i.+uñ (leşker-i İslām) 356a/18
- i.+uñ (sākinān-ı hüdūd-ı İslām) 349a/12
- i.+uñ (şüheda-i ehl-i İslām) 366b/03
- İslāmī** : (Ar.sf.) İslam dinine mensup.
- i. (sipāh-ı devlet-i İslām) 353a/12
- İslāmiyān**: (Ar.Far. İslām'ın c.) İslam dininde olanlar.
- i. 359a/24
- İslāmiyye**: (Ar.is.) İslami yer.
- i.+de (memālik-i İslāmiyye) 349b/07
- i. ile (diyār-ı İslāmiyye) 357b/14
- i.+ye (memālik-i İslāmiyye) 368a/09
- İslovin** : (öz.is.) Yer ismi. ?
- i. vilāyeti 353b/03
- ism** : (Ar.is.) Ad.
- i.+i ile 351a/07
- i.+ine 374b/16
- i. ü resm 368a/02
- İstanbul**: (öz.is.) Osmanlı Devleti'nin merkezi, başkenti.
- i. 350a/02
- i. (şehir-i istanbul ehli) 350a/16
- i.+a 347b/12, 350b/07
- i.+da 352a/16, 352a/21
- i.+da (maḥrūsa-i istanbul) 350b/09
- i. ḥiṣār ı 373b/06
- i.+u (haliç-i istanbul) 350a/11
- i.+uñ 350a/14
- iste-** : (geçişli fi.) İstemek, talep etmek.
- i.-di 370a/14
- i.-diler 358b/07

- i.-düklerinde 359a/13
- i. icāzet iste- 370a/14
- İstefe** : (öz.is.) Kale ismi.
- i. 366a/18
- i. Ḳal' ası 366b/10
- isti' cāl**: (Ar.is.) Acele etme,
çabuklandırma.
- i. eyle- 361a/04
- i. it- 347b/10
- i.+le 360b/24
- istid' ā** : (Ar.is.) 1.Yalvararak
isteme 2. Dilekçe.
- i. eyle- 364a/12
- i.-i müsāra' at-ı muḥtevī
name 348b/02
- i. vü ta' ahhüd-i teslim-i
hişār et- 366a/09
- isti' fā** : (Ar.is.) Affını isteme.
- i. vü istigfar-ı zuhūr
349b/11
- istiḥdām**: (Ar.is.) Bir hizmette
kullanma.
- i.+a 365a/20
- istiḥkāk**: (Ar.is.) Hak edilmiş.
- i.-ı şer 370b/03
- istiḥkām**: (Ar.is.) Sağlamlık,
kuvvet.
- i. 368a/07
- istiḥlāş** : (Ar.is.) Kurtarma.
- i.+ına 369a/24
- istiḥşān**: (Ar.is.) Karşı koyma.
- i. olin- 366b/09
- istiḳbāl**: (Ar.is.) 1.Gelecek, ati
2.Karşılama.
- i. için 364b/13
- i. ile (da' vā-yı istiḳbāl)
354b/11
- i. it- 353b/01, 367a/15
- istilā** : (Ar.is.) 1.Bir yeri
kuvvet kullanarak ele
geçirme 2.Yayıma.
- i. it- 370b/12
- i.+sıyla 367a/04
- isti' lām** : (Ar.is.) Yazı ile bilgi
isteme.
- i.+dan soñra 347a/15
- i. için 354a/11
- istilās** : ?
- i. 353a/14
- istimā'**: (Ar.is.) İştirme.
- i. eyle- 371a/23
- i. it- 348a/25
- istimālet**: (Ar.is.) Teselli etme.
- i. ile 366b/12
- istimān**: (Ar.is.) Aman dileme.
- i. eyle- 365b/24
- istimdād**: (Ar.is.) Yardım isteme.
- i. et- 348b/01
- i. it- 352b/04
- istimrār**: (Ar.is.) Devam etme.
- i.-ı zelzele 373b/03
- istişar** : ?
- is.+da iken (ayn-ı behcet
ü iştişar) 365a/07
- istiḫā' t**: (Ar.is.) Güç yetme.
- i. 358b/02
- istizad** : ?
- i. it- 348a/16

- istizān** : (Ar.is.) İzin isteme.
i. 365b/23
- istizhār**: (Ar.is.) Dayanma.
i. it- 358b/05
- ‘iṣyān** : (Ar.is.) Emre boyun eğmeme, ayaklanma.
i.-ı ‘Alaü’d-Devleibn dulkadir 347b/24
i.+ını 352b/16
i.+ları (ilhād u zulm u ‘iṣyān) 349a/14
- iṣāa’ t** : (Ar.is.) Haber yayma.
i. ile 369b/20
- iṣ‘ār** : (Ar.is.) Haber verme.
i. (‘arz ü iṣ‘ār) 368b/06
- iṣāret** : (Ar.is.) İz, alamet.
i.-i pādiṣāh-ı cihān-gīr 359a/16
- iṣit-** : (geçişli fi.) Duymak, haber almak.
i.-düklerinde 367a/12
i.-icek (iṣidicek) 349a/06
i.-irem (iṣidirem) 374b/06
i.-miş 352a/12
i.-üp (iṣidüp) 348b/11, 356a/18, 365a/07
- iṣrāb** : (Ar.is.) Kapalı olarak anlatma.
i.+a 370b/23
- ‘iṣret** : (Ar.is.) İçki içme.
i.+den (erbāb-ı ayṣ u ‘iṣret) 374b/21
- iṣte** : (ünl.) Bir kimseyi, bir şeyi veya durumu işaret etmek için kullanılır.
i. 353a/21, 374b/21
- iṣti‘āl** : (Ar.is.) Tutuşma, alev alma.
i. bul- 346b/17
- iṣtibāh** : (Ar.is.) Şüphelenme, şüphe etme.
i.+dur (maḥal -i iṣtibāh) 353a/04
i. itme- 353a/11
- iṣtigāl** : (Ar.is.) Meşgul olma, uğraşma.
i. 367a/08
i.+de iken 347a/23
i. it- 371a/15
i.+lerinden 371a/10
- iṣtiḥād** : ?
i. bul- 367a/18
- iṣtiḥār** : (Ar.is.) Şöhretlenme, şöhret bulma.
i. bul- 353b/15, 362a/12
i.-ı teveccüh 361b/16
- it-** : (yard. fi.) Etmek.
Türkçede birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller oluşturan, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca deyimler yapan fiil.

i.-di 347b/10, 348a/24,
348b/15
i.-diler 346b/18, 347a/12,
352a/10, 352b/07,
361b/09, 373b/01
i.-dügi 355a/01
i.-dükden soñra 358b/15
i.-e (ide) 347b/03,
348b/25
i.-e me- 347a/09,
363b/02
i.-e me-düklerin
(idemedüklerin) 367a/01
i.-e me-yüp (idemeyüp)
363b/02
i.-e mediler (idemediler)
347a/09
i.-e
meyecek(idemeyecek)
371b/06
i.-e meyüp (idemeyüp)
370a/25
i.-e mez (idemez)
364b/02
i.-eceklerin (ideceklerin)
355a/13
i.-eler (ideler) 370a/11
i.-elim (idelim) 363a/15,
363a/16, 375a/15
i.-eyüm (ideyüm)
374b/19
i.-en (iden) 348a/08,
350a/09, 356a/11,
358a/02, 364a/07,
365a/24, 366a/08,
370b/20
i.-ende (idende) 352b/04
i.-enler (idenler) 354b/04
i.-enleri (idenleri)
355a/23, 355a/23,
361a/20
i.-er (ider) 374a/22,
374a/25, 374b/24
i.-er idi(ider idi) 359a/19
i.-er iken (ider iken)
352a/04
i.-er ol-dı (ider oldı)
371a/15
i.-erdi (iderdi) 354a/22,
373a/03
i.-erek (iderek) 349a/01,
357a/16, 358a/14,
368b/01, 371b/12
i.-erem (iderem) 363b/01
i.-erim (iderim) 353a/17
i.-erken (iderken)
349b/12, 369b/04
i.-erler (iderler iken)
356a/19
i.-erler idi (iderler idi)
363b/06, 364b/05,
370a/18
i.-erler imiş (iderler imiş)
356b/19
i.-ermiş (idermiş)
374b/17
i.-erse (iderse) 348a/17
i.-ersek (idersek) 351a/15

i.-erüz (iderüz) 360b/02
i.-evüz (idevüz) 355a/06
i.-icek (idicek) 347a/21,
348a/22, 348a/25,
349a/03,350b/18,
351b/18, 352a/16,
353a/24, 355a/19,
358a/03, 360a/24,
361b/24, 367b/17,
370a/05, 371b/05,
374b/14
i.-in dügi (idindügi)
370b/07
i.-ince (idince) 372a/14
i.-incek (idincek)
348b/02
i.-iñ (idiñ) 363a/16
i.-medin 350a/21
i.-mege 375a/07
i.-megin 373b/04
i.-mek 351a/15, 351a/16,
357b/18, 359a/13,
360a/13, 362a/25,
362b/20
i.-mek için 373b/07
i.-mekden 351a/07
i.-mekle 346b/22,
351b/22, 351b/25,
353a/20, 353b/16,
356a/06, 358b/05,
362a/01, 362b/07,
365b/15, 366b/18,
367b/24, 369b/11,
371b/17, 372b/16,
375a/04
i.-mez 347b/17
i.-mezden 353b/22
i.-mezler idi 353a/11
i.-miş 350a/14, 354b/17,
370a/20
i.-miş idi 374a/02
i.-miş iken 371a/25
i.-mişdi 352b/17,
359a/15
i.-mişdür 372a/23
i.-mişler 348a/10
i.-mişler idi 360a/02
i.-mişler imiş 356a/13
i.-mişlerdür 351a/09,
357a/02
i.-üp (idüp) 346a/09,
346a/17, 346a/22,
346b/05, 346b/09,
346b/13, 346b/14,
346b/15, 346b/23,
346b/25, 346b/25,
347a/01, 347a/03,
347a/25, 348a/01,
348a/02, 348a/03,
348a/07, 348a/09,
348a/23, 348b/01,
348b/04, 348b/14,
348b/16, 348b/21,
349a/13, 349a/13,
349a/20, 349b/01,
349b/03, 349b/10,
349b/11, 349b/15,

349b/20, 349b/21,
350a/07, 350a/09,
350a/23, 350a/25,
350b/01, 350b/03,
350b/06, 350b/18,
350b/24, 351a/04,
351a/07, 351a/20,
351b/11, 351b/18,
352a/05, 352a/06,
352a/23, 352b/17,
352b/21, 353a/02,
353b/01, 353b/05,
353b/06, 353b/06,
353b/09, 353b/10,
354a/24, 354b/18,
354b/24, 355a/03,
355a/13, 355b/05,
355b/07, 355b/09,
355b/10, 355b/19,
355b/20, 355b/21,
356a/05, 356a/07,
356a/07, 356a/08,
356a/12, 356a/14,
356a/23, 356b/03,
356b/03, 356b/08,
356b/12, 356b/20,
357a/04, 357a/10,
357b/04, 357b/25,
358a/04, 358a/08,
358a/18, 358a/22,
358b/03, 358b/06,
358b/08, 358b/12,
358b/14, 358b/16,
358b/19, 358b/22,
359a/01, 359a/03,
359a/04, 359a/07,
359a/14, 359b/02,
359b/03, 359b/08,
359b/12, 359b/18,
359b/20, 360b/03,
360b/05, 360b/15,
361a/08, 361a/12,
361a/21, 361a/24,
361b/11, 361b/25,
362a/01, 362a/02,
364a/24, 364b/04,
364b/17, 365a/02,
365a/23, 365b/10,
365b/20, 366a/16,
366a/17, 366a/20,
366a/24, 366b/01,
366b/04, 366b/13,
366b/24, 366b/25,
367a/01, 367a/03,
367a/15, 367b/05,
367b/09, 367b/16,
367b/19, 367b/20,
368a/04, 368a/18,
368b/01, 368b/13,
368b/14, 368b/17,
368b/22, 369a/06,
369a/12, 369a/22,
369b/16, 369b/19,
369b/22, 369b/24,
370a/02, 370a/16,
370a/21, 370b/03,
370b/06, 370b/09,
370b/12, 371a/01,

371a/05, 371a/14,
 371a/17, 371a/17,
 371a/18, 371b/10,
 372a/05, 372b/07,
 373a/15, 373a/21,
 373b/05, 374a/04,
 374a/05, 374a/06,
 374a/07, 374a/14,
 374a/18, 374b/02,
 374b/04, 374b/10,
 374b/11, 375a/03,
 375a/13, 375a/18
 i. agaz it- 359b/08
 i. aheng-i mu^ç âvedet it-
 358b/03
 i. ahz it-üp (idüp)
 358b/01
 i. amel it- 360b/02
 i. ar it- 348b/14, 351a/07
 i. aram it- 353a/02
 i. ^ç arz it- 352b/17,
 362a/01, 366a/20,
 374b/19
 i. aşîkar it- 355a/06
 i. avk it- 364b/02
 i. azimet it- 363b/01
 i. bend it- 354a/11,
 357a/02, 361b/09
 i. bezl-i maq^dür it-
 363a/15
 i. bezl-i şadaqât ü nüzur
 it- 373b/01
 i. bi-can it- 375a/07
 i. bina it- 356a/07
 i. cem-i sipāh it- 348a/23,
 352b/17
 i. cem it- 346a/17,
 348b/01, 351a/20,
 352b/07, 353b/08,
 369b/19, 369b/22,
 370a/05, 373a/21,
 374a/04
 i. -ceng it- 357a/10,
 357a/16, 360a/12,
 368b/01, 374a/05
 i. ceng ü cidāl it- 366b/25
 i. cengler it- 358a/14
 i. cereyān-ı ta^ç alluq it-
 373b/05
 i. cülüs it- 372a/14
 i. cür^çet it- 349a/25
 i. dahl it- 364b/05
 i. da^ç vā-yı merd it-
 353a/20
 i. def it- 361b/11
 i. dest-gir it- 348b/16
 i. duḡūl it- 353b/05,
 359a/13
 i. dügün it- 372a/05
 i. eda it- 365a/23
 i. efḡān it- 354a/22
 i. esīr it- 355a/23,
 368b/01
 i. fark it- 374b/17
 i. ferāmūş it- 348a/01
 i. fetḡ it- 351b/18,
 359a/14, 359b/12,
 374a/07

- i. fikr it- 354b/18
- i. firār it- 355a/02,
355a/13, 367b/17
- i. galebe it- 355a/13
- i. ġāret-i emvāl it-
358b/22
- i. ġāret it- 349a/01,
350a/25, 356b/12,
366b/04
- i. ġāret ü yaġmā it-
356b/20
- i. ġavş it- 364a/07
- i. gaza vü cihād it-
349b/03
- i. girye it- 375a/18
- i. ġūş it- 348a/22
- i. ġūşiş it- 347a/12
- i. ġüzār it- 352a/04,
352a/23, 355b/19,
356a/07, 358b/16,
364b/04
- i. ġüzeran it- 353b/10
- i. ħabs it- 347b/03
- i. ħalāş it- 348a/10
- i. ħalecān it- 373b/04
- i. ħaml it- 367b/19
- i. ħareket it- 374a/22
- i. ħasāret it- 364a/24
- i. ħavf it- 347a/03
- i. hazır it- 358a/22
- i. heves it- 348a/02
- i. ħidmet it- 354b/04
- i. ħikāyet it- 374a/25
- i. ħişār it- 359a/14
- i. ħulūl it- 352a/16
- i. hübüb it- 346a/22
- i. hücüm it- 347a/01,
348a/24, 350a/23,
366a/16, 366a/23
- i. ilġar it- 346b/25,
358a/08, 359a/03
- i. icāzet it- 368a/04
- i. iclās it- 351a/09
- i. iġāta it- 350a/14,
356a/06
- i. iġdāş it- 374b/11
- i. iġrāc it- 357b/04,
367a/03
- i. iġsān it- 365b/15
- i. iġsās it- 355a/19
- i. ihtimām it- 349a/20
- i. iġtiyār-ı firār it-
346b/18
- i. iġtiyār it- 374b/04
- i. iġzār-ı zad ü zevade it-
355b/07
- i. iġzār it- 348a/09,
359b/02
- i. iġbāl it- 362b/07
- i. iktifā it- 346b/25,
353b/06
- i. iktisāb-ı ġanāim it-
359a/01
- i. iġtizā it- 369b/11,
371b/17, 372b/16
- i. iltimās it- 349b/12
- i. ħarāc it- 366a/08
- i. iltizām it- 370a/20

- i. imāle it- 350b/18
- i. imdad it- 347a/09,
362b/20, 368b/14
- i. ^ʿinād it- 355a/23
- i. ^ʿināyet it- 351a/15
- i. inbisāṭ it- 375a/03
- i. intiḥāb it- 346b/23,
359a/07
- i. irsal it- 349b/10,
349b/20, 359a/19
- i. işābet it- 365a/24
- i. isti^ʿcāl it- 347b/10
- i. istiḳbāl it- 367a/15
- i. istīlā it- 370b/12
- i. istimā^ʿ it- 348a/25
- i. istimdād it- 352b/04
- i. istizad it- 348a/16
- i. istizhār it- 358b/05
- i. istkbal it- 353b/01
- i. iştiḡāl it- 371a/15
- i. it-üp (idüp) 365b/04
- i. i^ʿtimād it- 366b/13,
369a/12
- i. i^ʿtizār it- 370b/03
- i. ittifaḳ it- 370b/06
- i. izāle it- 347a/21
- i. izḥār-ı cür^ʿet it-
349a/13
- i. izḥār it- 373a/15
- i. ḳabül it- 370a/21
- i. kām-rānlıḳ it- 359a/04
- i. ḳarār it- 346b/05,
346b/15, 356a/11
- i. ḳaşd it- 363b/06,
368b/13
- i. ḳaṭ^ʿ it- 350b/24,
361b/25
- i. ḳatlı it- 355b/20,
355b/21, 356b/03,
358b/08, 358b/14,
359b/20
- i. ḳıyām it- 346b/14
- i. maḥşūr it- 351b/18
- i. ma^ʿlüm it- 348b/02
- i. meḳş it- 360b/05
- i. mensub it- 367b/24
- i. mu^ʿāvedet it- 371b/10
- i. muḥārebe it- 369b/24,
370b/20
- i. muḥāşara it- 348b/21,
366b/24, 368b/17
- i. muḥtefī it- 368a/18
- i. muḳāvemmet it- 363b/02
- i. musahhir it- 356a/05
- i. muvāfaḳat it- 368b/22
- i. mübāderet it- 364b/17
- i. mülahaza it- 367a/01
- i. müläḳat it- 348a/08
- i. mültebis it- 354b/24
- i. mürāca^ʿat it- 375a/13
- i. müsā^ʿade it- 347b/17
- i. müsāra^ʿat it- 359b/18
- i. müşahede it- 365b/04
- i. nā-büd it- 371b/05
- i. naḳl-i esbāb-ı bina it-
369a/22

- i. naql-i ğanāim it- 358a/02
- i. naql it- 356a/13, 356a/19, 356b/18
- i. nağz-ı ahd it- 354b/17
- i. nam-zed it- 370b/09
- i. nasb-ı hıyām it- 365b/20
- i. nasb-i alam it- 361b/24
- i. naşihat it- 350b/18
- i. naşihatler it- 349b/15
- i. nazm-zed it 365b/10
- i. nefy it- 367b/20
- i. nihān it- 351b/22
- i. nūş it- 374b/24
- i. nüzül it- 350a/06
- i. peyda it- 355b/09
- i. pinhan it- 369b/16
- i. pertāb it- 352a/05
- i. ref it- 360b/15
- i. rihlet it- 372b/07
- i. salim-güzār it- 358a/18
- i. şarf-ı mağdūr it- 360a/24
- i. sedd it- 357b/18, 358b/12, 360b/03
- i. sefer it- 351a/04
- i. serdār it- 355b/05, 367b/09, 369a/06, 371a/17
- i. serfürū it- 351a/07
- i. sevk it- 349a/13
- i. sipeh-sālār it- 359b/03
- i. sudur it- 349a/03, 354a/23
- i. şu'ūd it- 350a/09
- i. süluk it- 367b/05
- i. şakğ it- 352a/06
- i. şefaat it- 362a/01
- i. şefi' it- 349b/21
- i. şehid it- 366a/17
- i. şikār it- 371a/18
- i. şitab it- 361a/19
- i. ta'ahhüd it- 353a/17
- i. ta'alluğ it- 361a/21
- i. tağfif -i müennes it- 358b/15
- i. tağfif it- 356a/23
- i. tağşil it- 375a/15
- i. tağsīn ü aferin it- 358a/04
- i. tağayyüd it- 374a/18
- i. takdim-i izar it- 349b/11
- i. taleb it- 366b/18
- i. tam it- 374b/10
- i. ta'mir it- 373b/07
- i. tārāc it- 356a/14
- i. taraşşud -ı fırsat it- 348a/07
- i. tarumar it- 348b/14
- i. taşarruf it- 363a/16
- i. ta'yin it- 355a/01
- i. tayy-i merāhil it- 355b/09
- i. tebdil it- 348b/04, 351b/11

- i. tecvīz it- 371a/25
- i. tedbir-i şāib it- 361a/24
- i.tekmīl it- 362a/25
- i. temaşa it- 369b/04
- i. teng it- 374a/06
- i.tercih it- 350b/03
- i. terk-i-evṭān ü diyār
356a/12
- i. terk it- 374a/13
- i. tertīb-i şufūf it-
346b/09, 346b/13
- i. tertīb it- 357a/04
- i. tesakut it- 350a/09
- i. teşhīr it- 356a/08,
358b/19
- i. te'şīr it- 350b/01
- i. teslim it- 351a/15,
362a/02
- i. tevakkuf it- 356b/08
- i. teveccüh it- 348b/25,
350a/21
- i. tezāhüm ü tehālük it-
371b/12
- i. ṭuġyān it- 358b/05
- i. 'ubūr it- 356b/02
- i. 'urūc it- 366b/01
- i. üstüvār it- 361a/12
- i. vade it- 348a/03
- i. vaz it- 361a/08
- i. vefat it- 370a/16,
372a/23
- i. vīrān it- 353b/06,
357b/25
- i. yaġmā it- 352b/21,
371a/01
- i. yaġmā vü talan it-
370a/18
- i. źabṭ it 370a/11
- i. źabṭ it- 363a/16,
374a/02
- i. zaman-ı sefer-güzer it-
351b/25
- i. źamīme it- 351a/16
- i. źamm it- 371a/17
- i. zann it- 346b/22
- i. zikr it- 353a/24
- i. źiyāfet ü iṭ'ām it-
373a/03
- iṭa'at** : (Ar.is.) Boyun eğme.
i. 351a/17
i.+den 348a/05
i.+e 365b/13, 366b/12
- 'iṭā** : (Ar.is.) Verme, ödeme.
a. buyurıl- 354b/04
- 'itāb** : (Ar.is.) Azarlama.
i. ile 373a/21
- 'itāb-āmīz**: (Ar.Far.sf.)
Azarlamayla karışık.
i. (ḥiṭāb-ı 'itāb-āmīz)
374b/01
- iṭ'ām** : (Ar.is.) Yemek yedirme.
i. (źiyāfet ü iṭ'ām)
373a/03
- itdür-** : (oldurgan ve ettirgen
fi.) Ettirmek. Yapmaya
zorlamak anlamında
yardımcı fiil.

- i.-üp 354a/11, 367b/15
i. tevakkuf itdür- 367b/15
- itfā** : (Ar.is.) Yatıştırma,
dindirme.
i. +ya 370a/20
- i' tibār** : (Ar.is.) Saygı gösterme.
i. 351b/02
- itilāf** : (Ar.is.) Uyuşma,
uygunluk.
i.+e 351b/11
- i' timād**: (Ar.is.) Güvenme.
i. eyle- 374b/05
i. it- 366b/13, 369a/12
i.+ları 364b/19
- itin-** : (geçişli fi.) Edinmek.
1.Durumuna getirmek
2...Olarak etmek
3.Sağlamak.
i.-mekle (idinmekle)
371b/01
i.-miş idi (idinmiş idi)
359a/17
i.-üp (idinüp) 368a/14
i.-ma' lüm itin- 371b/01
i.-murād itin- 359a/17,
368a/14
- i' tizār** : (Ar.is.) Özür dileme.
i. 373a/12
i. eyle- 371b/03
i. it- 370b/03
- itmām** : (Ar.is.)
Tamamlama,bitirme.
i.+a irişdür- 362a/24
i.+e 347b/15
- i.+e irişdür- 362b/12
i.+ı 362b/11
i.+ına 362a/10
- itme-** : (fi.) İtmek fiilinin
olumsuzu.
i.-di 348a/20
i.-yüp 358a/25, 364a/22,
364a/25, 371a/11,
372a/22, 372b/2
i. dirîğ itme- 358a/25
i. divan itme- 371a/11
i. hāzer itme- 364a/22
i. hāzz itme- 372b/21
i. intizār itme- 348a/20
i. iştibāh itme- 353a/11
i. muḥārebe itme-
353b/22
i. taşavvur itme 364a/25
i. vefa itme- 372a/22
- itmeksiz**: (zf.) Yiyeceksiz.
i. 370b/15
- ittifāk** : (Ar.is.) Birleşme,
uyuşma, sözleşme.
i. 363b/01
i.+a 349b/15, 356a/13,
358b/04
i.+dan (ḥüsn-i ittifāk)
356b/17
i. eyle- 368b/13
i.+ı ile 348b/20, 368a/18
i. it- 370b/06
- ittifākān**: (Ar.zf.) Rastgele,
tesadüfle.

i. 353b/24, 360b/18,
365b/01, 369a/14
ittifākāt: (Ar.is. ittifāk'ın c.)
Birleşmeler, sözleşmeler.
i.+den (hüsn-i ittifākāt)
350a/22
‘iyāl : bkz. ‘iyāl
i.+leriyle (ehl ü ‘iyāl)
365b/14
izāa‘t : (Ar.is.) Kaybetme.
i. et- 369b/20
izāle : (Ar.is.) Ortadan
kaldırma.
i. it- 347a/21
‘izām : ?
i. (selāḫin-i izam)
372a/06
i.+dandur (ümerā-yı
izam) 346a/15
i. -ı Mısr u Şam 346a/13
i‘zār : ?
i. (takdim-i izar) 349b/11
i‘zāz : (Ar.is.) Ağır lama.
i. 373a/02
izdiḫām: (Ar.is.) Kalabalık,
yığılma.
i. 361b/10
izḫār : (Ar.is.) Açığa vurma,
meydana çıkarma.
i.-ı cür’et it- 349a/13
i. it- 373a/15
izn : (Ar.is.) Müsaade, izin.
i.-i hümāyün 350b/03
i. vir- 362a/05

İzvornik: (öz.is.) Balkanlarda

küçük bir kasaba.

i.+i 351a/16

‘izz : (Ar.is.) Kıymet,
yücelik, ululuk.

i.-i dest-būs 362a/14

i. ü iḳbāl 363b/14

-K-

ḳabīl : (Ar.zf.) Bu türlü, bu
çeşit.

k.-i tevbiḫ -i akılan ve tehekküm
364b/09

ḳābil : (Ar.is.) Olabilir,
mümkün.

k.-i ḫaml ü naḳl ol-
359b/20

k.-i vücud (ḳābil-i vücud)
372b/10

k. olma- 358a/20

ḳabūl : (Ar.is.) Birini bir yere
veya toḫluluḫa alma
2.Bir şeye isteyerek veya
istemeyerek peki deme,
razı olma.

k.-i İslām 365a/20

k. it- 370a/21

k. ol- 364a/15, 372b/22

ḳabza : (Ar.is.) Tutulacak yer.
k. (ḫiṣār-ı ḳabza)
366b/17

kaç : (sf.) Soru ifade etmeyen
cümlelerde kullanıldığı

- zaman birçok anlamında belirsizlik anlatır.
k. (bir kaç) 349b/20, 354b/05, 356a/01, 357a/09, 358b/09, 362b/07, 366a/21, 366b/18, 367a/25, 368b/23, 370b/22, 371a/11, 371a/15, 371a/20
k.+1 (bir kaç) 368a/22
- kaç-** : (geçişsiz fi.) Bulunduğu yerden ayrılmak.
k.-dılar 369a/19
k.-mak 369a/18
k.-up 347a/08, 348b/13, 367a/11, 371a/01, 371b/05
- kaçur-** : (oldurgan fi.) Kaçmasını sağlamak.
k.-dılar 357a/08
- kadâr** : (e.) 1. Bir şeyin kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olan.
2. Ölçüde, derecede.
k. 352a/10, 368b/07
- kağem** : (Ar.is.) Ayak.
k. bas- 361a/09
- kağı** : (Ar.is.) İslam hukukuyla yönetilen devletlerde halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere devlet tarafından tayin edilen memur.
k. 365a/23
- kağırğa:** (is.) Osmanlı donanmasında çediri çeşidinden olan gemilerin en büyüğü. Hem yelken hem kürekle giden, hızlı, idaresi kolay, 25 oturaklı eski bir savaş gemisi.
k. 360a/16, 366a/21, 370b/19, 370b/23
k. ile 366a/22
k.+lar ile 371a/16
k.+ları 373a/09
k.+larla 349b/17
- kağim** : (Ar.sf.) Eski.
k.-i Çarman 367a/15
k.+leridür (mu' tād-ı kağim) 351b/02
- kağimî** : (Ar.sf.) Eskiden beri.
k. 375a/20
- kağime:** (Ar.sf.) bkz. kağim
k.+den (ayine-i kağime) 368a/06
k.+den (sefain-i kağime) 360a/08
k.+mizden (memālik-i kağime) 363a/17
- kağir** : (Ar.is.) Kudret sahibi, güçlü.
k. 355a/11

<p>kāfir : (Ar.is.) Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz.Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmayan yahut bunlardan birini inkar eden kimse.</p> <p>k. 355a/07, 355a/16, 357a/15, 358a/21, 360a/25, 360b/21, 361a/16, 361a/25, 361b/07, 361b/08, 361b/11, 366a/23</p> <p>k.+e 363a/04</p> <p>k.+i 351b/20, 363a/03, 366b/02</p> <p>k.+i ile 370b/19</p> <p>k.-i menhūs 351a/04</p> <p>k. idi 354b/15</p> <p>k. ile 357a/13</p> <p>k.+in 361b/09</p> <p>k.+ler 362b/05, 364a/23, 365a/16, 366b/13</p> <p>k.+ler ile 364a/19</p> <p>k.+leri 360b/09, 361a/05, 364b/21, 371a/19</p> <p>k.+lerin 361b/10</p> <p>k.+lerinüñ 363b/21</p> <p>k.+lerüñ 364a/24</p> <p>k.+üñ 351a/23, 366a/24</p> <p>Kaflonya: (öz.is.) ?</p> <p>k. 362b/17</p> <p>kāhir : (Ar.is.) Yok eden.</p>	<p>k. (kuvvet-i kāhir) 374a/06</p> <p>kāhr : (Ar.is.) Üstün gelerek mahvetme, helak etme. k. ile 374a/01</p> <p>kaht : (Ar.is.) Kıtlık. k. 370b/13</p> <p>kāināt : (Ar.is.) Dünya. k. 349b/23</p> <p>kal- : (geçişsiz fi.) Kalmak. k.-an 347a/15 k.-dı 348b/15 k.-dılar 346a/21, 360b/08, 360b/11 k.-dugın 355a/18, 360b/20 k.-dukları 361a/05 k.-ıcak 370a/01 k.-madı 350a/08, 360b/10, 363a/06, 365a/19 k.-magla 370a/17 k.-mıñ idi 360a/03, 362b/25 k.-mıñlardan 355a/23 k.-up 355a/21 k. amelden kal- 348b/15 k. dem-beste vü hayran ü bi-cemal ü na-tüvan kal- 360b/11 k. mütehayyir kal- 346a/21</p> <p>kal'a : (Ar.is.) Kale, hisar.</p>
---	--

k. 355b/14, 358a/12,
362b/04, 362b/12,
362b/23, 364b/01,
366a/12, 366a/23,
366b/11, 367b/16
k. (ehl-i al' a) 362b/04,
364b/13, 366a/16
k.+da 364a/13, 369a/12
k.+dan 366b/19, 368a/21
k.-i oron 365b/09
k.-i mezb re 352b/25,
356a/08, 359a/16,
359b/04, 361b/16,
364a/15, 365b/13,
366b/22, 368a/12
k.-i mezk re 368a/08
k. ile (ehl-i al' a)
366a/13
k.+ların al- 346a/05
k.+larının 357b/10
k.+ların 362a/11,
362a/23, 365b/10,
366b/13
k.+nu 362b/06, 363a/01,
363b/18, 365a/04,
365a/25, 366a/14
k.+sı 356b/06, 363a/10,
365b/12, 365b/18,
366b/07, 367a/03
k.+sı ile 365b/09
k.+sın 346a/06, 356a/01,
363b/12

k.+sına 347a/16,
350a/23, 359a/19,
359b/15
k.+sında 354a/23,
366a/08
k.+sını 346a/05, 347a/21,
362b/18
k.+sını 359a/25,
359b/03, 360a/03,
360b/07, 360b/09,
366b/11, 366b/23
k.+ya 359b/11, 364a/22,
364b/05, 366a/11
k.+ya kar 363b/24
k.+yı 355b/20, 359b/07,
359b/12, 360a/24,
362a/02, 362b/05,
363b/25, 365b/16,
366a/17, 366b/24
k.-yı sis 346a/06
alb : (Ar.is.) Y rek.
k.+inde 373a/06
k.+ine 355a/19
k.+le (uvvet-i alb)
354a/03

alb-g h: (Ar.Far.bir.is.)
Ordunun sa  ve sol
kanatlarının arası,
merkez bölümü.
k.+da 346b/14
k.-ı sip h 346b/04

kaldur- : (gei li fi.) Kaldırmak.
Varlı ına son vermek,
göndermek.

- k.-alım 363a/17
k.-dılar 372b/17
- qalem-rev:** (Ar.Far.bir.sf.) Bir hükümdarın veya hükümetin hükmünü yürüttüğü yer, ülke.
k.+inde ol- 346a/12
- qalender:** (Far.sf.) Dünya malına önem vermeyen, hoşgörülü, yumuşak huylu, alçakgönüllü kimse.
k.-i mechül 352a/03
- qalil** : (Ar.sf.) Az, çok olmayan.
k. ile (asker-i kalil) 357a/19
k. ile (cem-i kalil) 362b/11
k. ile (ma' dūd-ı kalil) 368a/20
- qalk-** : (geçişsiz fi.) Kalkmak. 1.Yola çıkmak, hareket etmek 2.Dik bir hal almak 3.Bulunduğu yerden ayrılmak.
k.-up 353b/03, 362b/12, 363a/07, 363b/15, 366b/23, 374b/18
- qallab** : (Ar.sf.) Düzenbaz.
k.+lar 361a/22
- qalma-** : (fi.) Kalmak fiilinin olumsuzu.
k.-dı 347b/20
- k.-duğı 351a/05
k.-yıcak 347a/14
k. eğer kalma- 347b/20
k. iktidarları kalma- 347a/1
- qalyon** : (is.) Buharlı gemilerin icadından önce hem yelken hem kürekle yürütülen iki veya üç ambarlı ahşap savaş gemisi.
k. 360a/16
k.+ı 361b/09
- kām-kār:** (Far.bir.sf.) Mutlu, isteğine ulaşmış.
k. (şehzāde-i kam-kar) 371b/24
k.+e 368b/06
k.+larına 374a/11
- kām-rānlık:** (Far.bir.is.) Arzusuna kavuşmuşluk.
k. it- 359a/04
- kāmil** : (Ar.sf.) Kemale ermiş, olgun kimse.
k.+ler 374b/09
- kām-rānī:** (Far.is.) Mutluluk.
k.-i cah ü sultani 350b/02
- qan** : (is.) Soy, nesil, ırk.
k.+ını 369b/18
- qankı** : (sf.) Hangi.
k. 352a/11
- qansu** : (öz.is.) ?
k. 346a/14

- ķānūn** : (Ar.is.) Hukuk kuralı,
yasa.
k. 374b/07
k.-ı ma' hūd 366b/11
k.-ı mūrūvvet-i
pādişāhiyye 349b/12
k.-ı salţanat ü mūrūvvet
349b/09
k.+lar 374b/10
- ķapan-** : (edilgen fi.) Kapanmak.
k.-up 366b/06
- ķapu** : (is.) Kapı. Bir yere
girilip çıkılırken içinden
geçilen yer.
k.+dan 366a/15
k.+ların 366b/02
k.+umda 374b/10
k.+sı 367b/01
- ķapu aġası:** (bir.is.) Saraydaki ak
aġaların başı, Enderun'un
ve hükümdar dairesinin
yönetimiyle görevli
kimse.
k.352b/16
- ķapu ķulu:** (bir.is.) Osmanlılarda
devlet merkezinde ve
padişah emrinde bulunan
yeniçerilerle sipahi
bölüklerinin oluşturduğu
askeri güç.
k.+ları (kapı kulları)
347a/11
- ķapudān:** Amiral.
k. 351b/04, 361b/11
- k. ol- 360a/21, 362a/17
- ķapudān Daver Paşa:** (öz.is.) ?
k. 365b/11
k.(kapudan daver paşa)
363a/24
- ķapudānlık:** (is.) Amirallik.
k. 346a/01
- ķār** : (Ar.is.) İş, fiil, amel.
k. (çare-i kar) 355a/05
k.-ı ceng 361a/23
k.-ı ferma-yı karhane-i
takdir 364a/17
k.-ı sair 355a/23, 355a/24
k.-ı tārāc 356a/10
- ķara Deñiz:** (öz.is.) İsmi
Karadeniz'den alan,
Sakarya Ovası'nın
doğusundan Gürcistan
sınırına kadar uzanan
Türkiye'nin yedi coġrafi
bölgesinden biridir.
k. 371a/04, 373b/11
- ķara Ĥasan:** (öz.is.) ?
k. 361b/04
- ķara Ĥişār:** (öz.is.) Karacahisar.
Eskişehir merkez
kasabasında ve Porsuk
Çayı üzerindeki köy.
k. 348b/24, 349a/05,
354a/23
k.-ı şarkī 372b/04
- ķara Pīrī Paşa:** (öz.is.) bkz. Pīrī
Efendi.
k.+dur 374a/24

Ḳara Ṭurmuş: (öz.is.) ?	k.+a (vilāyet-i Ḳaraman)
k. 370b/21	367b/13
k.+uñ 370b/25	k. askeri 347a/07,
ḳarābet: (Ar.is.) Yakınlık.	370a/03
k. (alaka-i ḳarābet)	k. begler begsi 346a/03,
351a/08	346b/08, 347b/01
k.+den 371b/01	k.+da 350b/15, 372b/06
Ḳaraca Paşa: (öz.is.) ?	k.+da (ḫavali-i Ḳaraman)
k.oğlı iskender çelevi	350a/20
347b/06	k.+da (ḫudūd-ı Ḳaraman)
Ḳaraçin: (öz.is.) ?	367b/08
k. 371a/16	k. memleketi 367a/23
Ḳaragöz Ağā: (öz.is.) Yeniçeri	k. oğlı 367a/13
ağası.	k. oğlı İbrāhim beg
k. (yeñiçeri agası karagöz	367a/09
paşa) 369b/01	k. sipāhını 348b/01
k. ile 369b/03	k.+uñ 367b/10
Ḳaragöz Paşa: (öz.is.) Begşehir	k.+uñ (al-i Ḳaraman)
beyi.	368a/03
k.+nuñ 347b/13	Ḳaramanī: Karamanlı.
k.+y1 (beg şehri begi)	k.+ler 346b/17, 347a/03
347b/03	k.+leruñ 346b/20
ḳaraltu : (is.) Kim veya ne	ḳarār : (Ar.is.) 1.Bir iş veya
olduğu tam seçilemeyen	mesele hakkında verilen
koyu renkli şekil, karartı.	kesin hüküm 2.Durmak.
k.+y1 347a/09	k. 346b/10
Ḳaraman: (öz.is.) Konya'nın	k. buyur- 352a/21
eski adı.	k. it- 346b/05, 346b/15,
k. 348a/25	356a/11
k.+(müfsidān-ı ḳadīm-i	ḳarār-gāh: (Ar.Far.bir.is.) Bir
Ḳaraman) 367a/15	ordu kurmay heyetinin
k.+a 346a/02, 352b/16	bulunduğu yer, merkez.
k.+a (al-i Ḳaraman)	k.+larından 347a/02
367b/24	

- Ḳaresi** : (öz.is.) Balıkesir
havalisine Osmanlılardan
evvel ve Osmanlılar
zamanında verilen isim.
k. begi 347b/04
k. sancığı 368b/21
- ḳaravul**: (is.) Nöbetçi, gözcü.
k.+1 369a/09
- kārdān**: (Far.bir.sf.) İş bilir, işten
anlar.
k. 366b/12
k.+uñ (sulṭān-ı kārdān)
351a/22
- kārdār** : (Far.bir.sf.) İş tutan.
k.+ları (faide-i ceng ü
kārdār) 349b/04
- kārḥāne**: (Far.is.) İş işlenen yer.
k. –i taḳdīr 364a/17
- ḳarın** : (is.) İnsan vücudunun
kaburgaların kenarında
kasıklara kadar olan ve iç
boşluğunda mide,
bağırsak, böbrek, safra
kesesi, rahim, dalak,
karaciğer gibi organlar
bulunan kısmı.
k.+ını (karnını) 375a/05
- ḳarış-** : (geçişsiz fi.) Birbiri
içinde dağılmak,
birleşmek.
k.-dılar 368b/02
- ḳarīb** : (Ar.sf.) Yakın.
k. 350a/10, 359b/12,
360b/19, 366a/11,
- 366b/02, 368b/16,
373b/02, 373b/12
k.+dür 349b/02
k. idi 357b/23
k. ol- 363b/20, 373b/25
- ḳarşu** : (is.) Karşı 1.Bir şey, yer
veya kimsenin yüz
tarafının ilerisi 2. Ayrı
şeyleri temsil edenlerin
her birine göre diğeri, zıt,
muhalif 3.Bulunulan
yerin ön ilerisinde olan.
k. 346a/18, 363a/04,
367a/20
k. (-ya karşı) 363b/24
k. (-ya karşı) 346a/17
k.+larında 347a/09
k.+sında 358a/18,
362b/17
- ḳārun** : (öz.is.) İsrailoğulları
zamanında zengiliyle ün
salmış, sonra da malı ile
birlikte helak olmuş bir
kişinin adı olup Türkçede
çok zengin anlamında
kullanılır.
k.+ıdur 375a/05
- ḳarūre** : (Ar.is.) Sırçadan
yapılan kap.
k. 365a/11
- ḳarye** : (Ar.is.) Köy.
k. 371a/20
- ḳaşaba** : (Ar.is.) Kasaba.
k.+sı 362b/04

kaşđ : (Ar.is.) Maksat, niyet. k.+1 ile 354b/11 k. it- 363b/06, 368b/13	k.-i nüfüs 358b/21 k. it- 355b/20, 355b/21, 356b/03, 358b/08, 358b/14, 359b/20 k. olın- 351b/22, 365b/04
Ķāsım Beg: (öz.is.) ? k. 357a/11	
Ķaşamoni: (öz.is.) Kastamonu. Karadeniz Bölgesi'nde bir ilimiz. k. sancağı 372a/20	Ķatlı-i āmm: (Ar.is.) Soy kırım. k. olın- 366b/17
kāşāne : (Far.is.) Yuva,ev. k.-i vaĶdet 373a/19	Ķavāid : (Ar.is.) Kurallar. k. ü rüsüm 349a/20
Ķatı : (Ar.is.) Kesme, kesilme, karar verme, bitirme. k.-1 alaka et- 366b/19 k.-1 girān-bah 346a/09 k.-1 ıırĶ-1 Ķuşūmāt 350b/25 k.-1 tarik 370b/22 k.+ında 353a/04 k.+ından soñra 357a/09 k. için 366a/21 k.+i ile 352a/13 k. it- 350b/24, 361b/25 k.+ların 353b/02	Ķavāri : (Ar.is.) Şiddetli esen rüzgarlar. k.+le (sadamat-ı kavari) 363b/20
Ķatı : (Ar.zf.) Hiçbir vakit, asla. k. 375a/21	Ķavm : (Ar.is.) İnsan topluluğı. k.-i varsak 367b/22
Ķatlı : (Ar.is.) Öldürme. k. 356a/14 k. et- 369b/23 k. eyle- 355b/24, 356a/05, 361b/10, 366a/13, 366b/04, 369b/20 k.+i 354a/10	Ķayd : (Ar.is.) Bağılama, sınırlama. k.+1 355b/22 k.+ile 375a/08 k. ü bend 348b/17
	Ķayık : (is.) Deniz, göl ve nehirlerde dolaşmak, yük taşımak için yapılmış kürek veya yelkenle yol alan küçük tekne. k. 360a/16 k.+larla 361b/07
	Ķayıрма- : (geçişli fi.) Kayırmamak. İlgilenip, korumamak. k.-yup 374a/19
	Ķayur : (geçişli fi.) Kayırmak. k.375a/18

Ḳayıtbāy-ı Mıṣrī: (öz.is.) Çerkez asıllı Mısır Memlûklü sultanlarındandır.Sultan II.Bayezid Han'a karşı Cem Sultan'ı destekleyince Osmanlı ile arası açıldı. k. 350b/19	devlet tarafından tayin edilen memur. k. 362a/04, 369b/06 k.+ile 369b/05 k.+sı ile 369b/03 k. (ḥaḳḳ-ı ḳāzī) 374b/13
kayliyye: ? k.+ye 370b/08	ḳazıyye: (Ar.is.) İş, husus, mesele. k. 353a/05 k.+den 366a/18
Ḳayşeriyye: (öz.is.) İç Anadolu Bölgesi'nde bir ilimiz. k. 348b/22, 349b/23 k. begi 347b/04 k.+den 349a/01 k. ḥiṣārı 348b/21 k. sancağı 348a/16	kazı'l-hacat: ? k. 360b/15
ḳazā : (Ar.is.) Hüküm verme 2.Kaderin, Allah tarafından ezelde tayin edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi. k. (fermān-ı kaza) 373b/05 k.-yı selāmete ir- 357a/08	kebāb : (Ar.is.) Ateşte alazlanarak veya kavrulurak pişirilen her türlü nesne. k. et- 371b/11
ḳaza : (Ar.is.) İlçe, kaymakamlık. k.+sı 360a/18	kebīr : (Ar.sf.) BBüyük, ulu. k. (emir-i kebīr-i Mıṣr) 348b/19 k. (vebā-i kebīr) 352a/17 k.+e (sulṭān-ı cihān-ı kebīr) 352a/06 k.+i (emir-i kebīr) 346a/12 k.-i Mıṣr 348a/02
ḳāzī : (Ar.is.) İslam hukukuyla yönetilen devletlerde halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere	keder : (Ar.is.) Gam. k. 350b/22
	Kefe : (öz.is.) Kırım Yarımadası'nın güneydoğu kıyısında Akmescit'e 120 km mesafede liman şehri. k.+de 372b/11

k. sancağı 372b/05
kefere : (Ar.is.) Kafirler.
k. 358a/09, 362b/06,
364b/24, 369a/03
k. (mülük-ı kefere)
363a/18
k.+den (mülük-ı kefere)
352b/04
k.-i fecere 354a/12,
358b/23, 362b/01,
364a/16, 365b/04,
366a/25, 368a/23
k.+nüñ 363a/05
k.+sinüñ 356a/20
k.+ye 357a/09
kefret : İşe yarayanlar.
k.+e yara- 356a/20
kelām : (Ar.is.) 1.Söz 2.
Allah'tan ve Allah'ın
birliğinden bahseden
ilim.
k. (muhasıl-ı kelām)
350a/17
k.+ı 370a/14
k.-ı haq 353a/05
k.+larını 349a/14
kelimāt: (Ar.is.) Kelimeler,
sözler.
k. 363a/18, 375a/18
k.-ı naşihat 349a/25
k.+ile 373a/25
kelime : (is.) Söz.
k. 364a/13
kelle : (Far.is.) Baş, kafa.

k.+sin 369a/15
k.+sini 352a/09
k.+yi 371b/05
kemāl : (Ar.is.) Olgunluk.
k.+i 358b/02
k.-i emn ü emān 368a/15
Kemāl Beg: (öz.is.) Yenişehir
hakimi.
k. (yeñi şehir hākimi)
361a/14
k.+ile (yeni şehir hākimi)
361b/03
Kemāl Re'īs: (öz.is.) II. Bayezid
devrinin Türk denizcisi.
Ege Denizinde Rodos
Şövalyeleri ile mücadele
etti. Mora
Yarımadasındaki
İnebahtı, Meton, Koron
ve Anavarin kalelerinin
Venediklilerden
alınmasında önemli rol
oyladı. 1507'de Portekiz
saldırılarına karşı
Osmanlılardan yardım
isteyen Memluk
Devleti'ne askeri yardım
götürdü. Savaş gemilerini
uzun menzilli toplarla
donatarak Osmanlı
donanmasının gücünü
arttıran Kemal Reis,
1510 tarihinde Memluk
Devletine ikinci defa

askeri yardım götürmekle görevlendirildi. Mısır'a doğru hareket eden Osmanlı donanması yolda fırtınaya yakalandı. Bu fırtınada başka gemilerle birlikte onun gemisinin de batması sonucunda Kemal Reis de öldü.

k.+i 366a/22

k.+ile 361a/11

k.+üñ 361a/15

kemend: (Far.is.) Uzakta

bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip.

k.+ler 365a/03

kemī : (Ar.sf.) Yiğit,

kahraman; savaşçı.

k.+den 374b/09

kemīn : (Ar.is.) Pusu.

k.+de 355a/08

kenār : (Far.is.) Kıyı, çevre; uç,

köşe.

k.-ı deryā 367a/05

k.-ı deryā-yı Freng

368a/10

k.-ı selamete çık-

373a/11

k.+ıdur 359a/21

k.+ına 358b/04, 369a/01

k.+ında 357b/03,

358b/11, 359a/01,

368a/11, 371a/04,

373b/11

k.+ında idi 355b/15

k.+ları 358a/08

kendi : (zm.) Kişinin öz varlığı.

k. 370b/25

kendü : bkz. kendi

k. 347a/11, 349a/14,

354b/17, 363a/02,

364a/21, 364b/06,

364b/21, 365a/14,

367a/19, 367a/23,

371b/25, 374a/13,

374a/18, 374b/10

k.+ler 374a/04

k.+lere 346b/22

k.+leri 349a/15, 366a/11

k.+m 374b/06

k.+ñ 347b/08

k.+nüñ 362b/09

k.+si 368a/04, 368a/18

k.+ye 348a/18, 370a/12,

370a/19, 373a/06

k.+yi 351b/21, 352a/05,

353a/23, 367b/24,

369a/24

kerāmet-şî'ār: (Ar.bir.sf.) Hep

kerametli olan.

k.+uñ (pādişāh-ı

keramet-şiar) 365a/13

kere : (Ar.is.) Kez, defa.

k. 353a/09, 353a/10

kerem-şan: ?

k. (şāh-ı kerem-şan) 346a/08	k. (cem-i kesir) 362a/18, 364b/16
kerīme : (Ar.is.) Ayet. k. 370b/07 k.-i cem 370a/15 k.+sini 370a/19, 370a/22	k.+e (münazaa-i kesir) 370a/17
kerr : (Ar.is.) Bir şeyden vazgeçtikten sonra tekrar ona, o işe yönelme. k.+den (dest ü kerr) 354a/08 k. ü fer 354a/06	kesire : ? k.+ye (menāşib-ı kesire) 364b/24
kerrāt : (Ar.is. kere'nin c.) Kereler, defalar. k. ile 354b/14	keşret : (Ar.is.) Çokluk, bolluk. k. 359a/23 k.-i adad-i keştiha-yı felek-girdan 360a/06 k.-i huddām ü ricāl 358b/02 k.-i ricāl 354b/10
kervān : (Far.is.) Bir memlekette diğer uzak bir memlekete ticaret eşyası veya yolcu taşıyan yük hayvanı katarı, kara nakliyatı yapan katar. k.-ı girizan 355a/22	keşākeş : (Far.is.) Çekişme. k.+den sonra 354a/07
kes- : (geçişli f.) Kesmek. 1. İkiye ayırmak 2.Kesin olarak sona erdirmek, bitirmek. k.-di 360b/06, 369a/15 k.-diler 350b/24 k.-üp 363a/06, 365b/17, 366a/14 k.ümidi kes- 363a/06	keşîş : (Far.is.) Papaz. k.+i 353a/15 k.-i merdü'l-mağāl ol- 353a/22
kesāfet : (Ar.is.) Koyuluk. k.-i zulmet 350a/02	keştî : (Far.is.) Gemi. k. 364b/03 k.-i bad-ı refāt 364a/18 k.-i hayret 369a/19 k.-i mavna 362a/22 k. ile 368b/15 k.+ler 355b/08, 360b/08, 368b/23, 373a/08 k.+ler ile 360a/04, 362b/19 k.+lere 360a/05 k.+leri 346a/23, 362b/12, 363a/24, 364a/21, 369a/05
kesir : ?	

k.+lerin 361b/02	ķılā : (Ar.is.) Kaleler, surlar.
k.+lerine 363b/03	k. 368a/12
k.+lerinüñ 364b/04	k.+ı 352b/20
k.+lerüñ 360b/06,	k.-ı muhtasaranuñ fethi
361a/25, 362b/11	366a/07
k.+nüñ 361a/06, 364b/12	k.+ını 352b/22
k.+ye 365b/14, 366a/10,	k.+i metine-i küffār-ı-
366b/06, 373a/01	hāk-sār 368a/06
k.+yi 347a/02, 362a/25,	k. için (teshūr-i beķāyaya
364b/06	yı kıla) 366a/03
keştī-niştīn: (Far.bir.sf.) Gemide	kılağuzluk: (is.) Yol gösteren
olan.	kimse.
k. ol- 360b/10	k.+u (ķılağuzluğu)
keştihā: ?	355a/08
k.+yı felek-girdan	ķılıç : (is.) Kīn içine konup bir
360a/06	kayışla bele takılan,
kethüdā: (Far.is.) Eskiden büyük	çelikten yapılmış, eğri
devlet adamlarının,	veya düz, uzun kesici
zenginlerin işlerini gören	silah.
kimse.	k.+dan geç- 361b/08
k.+sı 347b/06, 371a/16	k.+dan geçür- 356b/20,
keyfiyyet: (Ar.is.) Nitelik.	359b/10, 365a/20,
k. 374b/22	366a/25
Keyvan Beg: (öz.is.) ?	k.+ların 354b/25
k. 363a/22	k. üşür- 352a/10, 368b/01
kezālik: (Ar.e.) Keza, bu.	ķılın- : (edilgen fi.) Kılınmak.
k. 347a/13	Edilmek, yapılmak.
ķible-gāh: (Ar.Far.bir.is.)	k.-dı 365a/23, 368b/08
ķıblenin bulunduğu	k.-mışdur 372a/18
semt.	k.-up 360a/17
k.+ı idi 357a/18	k. amade ķılın- 360a/17
ķibli : (Ar.sf.) Güneye ait.	k. şehīd ķılın- 372a/18
k.+sinde (canib-i ķibli)	k. teskin-i re ^ç āyā ķılın-
360b/07	368b/08

- kılllet** : (Ar.is.) Azlık, kıtlık.
k. –i tecrübesi 359b/07
k.+inden 360b/11
- kıır-** : (geçişli fi.) Kırmak,
parçalamak.
k.-mişlar 347a/02
k.-up 356a/08
- kıırıl-** : (edilgen fi.) Kırılmak.
k.-maga 370a/01
- kıırk** : (is.) Otuz dokuzdan
sonra, kırk birden önce
gelen sayının adı.
k. 360a/12, 362a/21
k. biñ 355b/06
- Kıırkova:** (öz.is.) Kale ismi. ?
k. 355b/14
- Kıırşehri:** (öz.is.) İç Anadolu
Bölgesi'nde yer alan bir
il.
k. hākimi 348a/21
- kıışşa** : (Ar.is.) Rivayet.
k.-i teshīr-i hīřār-ı dirac
368a/05
- kıış** : (is.) 22 Aralık'ta
başlayıp 21 Mart'ta sona
eren, sonbaharla ilkbahar
arasındaki yılın en soğuk
mevsimi.
k. 362a/21, 363b/12
- kıışla-** : (geçişsiz fi.) Kışlamak.
Kış mevsimini belli bir
yerde geçirmek.
k.-mak 362a/16
k.-yup 363b/13
- kıışlan-** : (geçişsiz fi.) Kışı belli
bir yerde geçirmek.
k.-ması 362a/17
- kıış'a** : (Ar.is.) Parça, bölük.
k. 349b/20, 371a/15
- kııtāl** : (Ar.is.) Vuruşma,
birbirini öldürme, savaş.
k. (hārb u kııtāl) 354a/04,
363b/22
k. (nāire-i kııtāl) 346b/17
k.+de (muḥārebe-i kııtāl)
359b/07
k.+e 353a/25, 358b/03
k. ile (hārb u kııtāl)
358b/19
k. ü cidāl 358a/13
- kııyāfet** : (Ar.is.) Kılık, bir şeyin
dış görünüşü.
k.+lerine 352a/15
- kııyām** : (Ar.is.) Kalkma, ayağa
kalkma, ayaklanma.
k. et- 350a/05
k.+da (muvaffak-ı
kııyām) 346b/04
k. it- 346b/14
- kııyāmet:** (Ar.is.) Dünyanın sonu,
bütün ölülerin dirilerek
mahşerde toplanacakları
zaman.
k. 350a/05, 374b/03,
374b/12
k.+de (ruz-ı kııyāmet)
354a/21
- kııyāsen:** (Ar.zf.) Kıyas yoluyla.

k. 350a/10	vazifelerde
kıyye : (Ar.is.) Okka.	kullanılmıştır.
k. 350a/12	k. 347b/05
kız : (is.) Dişi cinsten olan	ki : (bağ.) Anlam
evlat.	bakımından birbirleriyle
k.+1 363a/01	ilgili cümleleri birbirine
k.+ını 348a/02	bağlayan söz.
Kızıl Ata : (öz.is.) Yer ismi. ?	k. 346a/12, 346a/13,
k. 350a/12	346a/14, 346a/14,
Kızıl Ahmed Beg : (öz.is.)	346a/15, 346a/18,
Candaroğullarının son	347a/01, 347a/12,
hükümdarı.	347b/01, 348a/14,
k. 346b/05	348a/20, 348b/05,
Kızıl Irmağ : (öz.is.) İç Anadolu	348b/24, 348b/25,
Bölgesi'nde doğan büyük	349a/16, 349a/18,
ırmağın adı.	349b/02, 349b/02,
k.+dan 346b/02, 347a/17	349b/05, 349b/05,
Kızılbaş : (bir.is.) Şii mezhebinin	349b/07, 349b/16,
bir kolundan olan,	349b/22, 349b/25,
Kızılbaşlık inancını	350a/08, 350a/10,
taşıyan.	350a/15, 350a/20,
k. (ekl-i Kızılbaş)	350b/09, 351a/03,
371b/12	351a/23, 351a/23,
k.-1 bed-maaş 369b/09	351b/03, 351b/05,
k. şahı 371a/22	351b/06, 352a/02,
kızılca müselleme : (is.) Yeniçeri	352b/06, 352b/08,
teşkilatı kurulmadan	352b/09, 352b/15,
önce Osmanlı beyliğinde	352b/21, 353a/03,
mevcut muvazzaf askeri	353a/06, 353a/06,
sınıf. Yeniçeri ocağı	353a/10, 353a/12,
kuruldukrn onra da geri	353b/11, 353b/13,
hizmet ve eyalet askeri	353b/18, 354a/13,
olarak muhtelif	354b/09, 354b/19,
	354b/21, 354b/25,

355a/03, 355a/20,
355b/14, 355b/15,
355b/16, 355b/22,
356a/02, 356a/11,
356a/16, 356a/22,
356a/24, 356a/24,
356a/25, 356b/06,
356b/07, 356b/18,
356b/19, 356b/22,
356b/25, 357a/01,
357a/04, 357a/06,
357b/02, 357b/11,
357b/14, 357b/22,
358a/05, 358a/06,
358a/08, 358a/23,
359a/10, 359a/20,
359a/21, 359a/24,
359b/05, 359b/25,
360a/09, 360a/25,
360a/25, 360b/06,
360b/22, 361a/04,
361a/05, 361a/11,
361a/17, 361b/01,
361b/13, 361b/19,
362a/07, 362a/08,
362a/18, 362a/21,
362b/14, 362b/19,
362b/25, 363a/01,
363b/04, 364a/02,
364a/07, 364a/13,
364a/17, 364a/20,
364b/04, 364b/14,
364b/21, 364b/25,
365a/09, 365b/05,

365b/08, 366b/20,
368a/01, 368a/02,
368b/11, 369a/11,
369b/11, 370a/10,
370b/03, 370b/24,
371b/11, 371b/18,
371b/24, 372a/24,
372b/01, 372b/06,
372b/08, 372b/10,
372b/13, 373a/07,
373a/09, 373a/16,
373a/21, 374a/02,
374a/12, 374a/23,
374a/25, 374b/02,
374b/16, 374b/18,
375a/14

kiber : (Ar.is.) Büyüklük,
ilerlemiş yaş.

k.+leri 355b/21

k.+lerin 356a/14

kibr : (Ar.is.) Büyüklük,
ululuk taslama.

k.-i cehennem i

mukarrerüñ 351a/04

k.-i mağrür 369a/15

k. ü kīn 353a/24

Kilia : (öz.is.) ?

k. ḥiṣār ı 357b/03

kilid : (Far.is.) Anahtar, düğme
vb. bir parça ile işleyen
kapatma aleti.

k.+i 368b/05

k.+in 358b/21

- kilise** : (is.) Hristiyanların ibadet yeri.
k.+ye 357a/20
- kimesne**: (zm.) Kimse
k. 365a/19, 366b/16
k.+dür 375a/01
- kimi** : (zm.) Bazı.
k. 350a/11, 350a/12
k. +n 368b/01, 368b/01
- kimse** : (zm.) Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs, zat.
k. 347a/07
k.+den 363a/02
k.+ler 361a/15
- kīn** : (Far.is.) Gizli düşmanlık, garaz.
k.+den 362b/16
k. ile (kibr ü kīn) 353a/25
- kināye** : (Ar.is.) Maksat.
k.+sinde 365a/22
- kīne** : (Far.is.) Gönülde gizlenen düşmanlık.
k.+leri 361a/14
k.+nüñ 350a/12
- Kirāncād**: (öz.is.) ?
k. 352b/18, 352b/22
k.+den (cünūd-ı kirancad) 352b/20
k. vilāyeti 352b/21
- kird-gār**: (Far.bir.is.) Allah.
k. ile (ḥüsn-i tevfik-i Kird-gār) 368b/04
- k. ile (tevfik-i Kird-gār) 369a/14
- Kırkarlı**: (öz.is.) ?
k. 352b/13, 352b/16
k.+nuñ 352b/20
- kişver** : (Far.is.) İklim; memleket, ülke.
k. 357a/20
k. (daver-i kişver) 350b/21
k.-i Boğdan 355a/17
k.-i İslām 357b/17
k.-i metin-i Meton 365b/08
k.-i müşrik 359a/13
- kişver-güşā**: (Far.bir.is.) Ülke açan, cihangir.
k. (paşa-yı kişver-güşā) 366b/22
k. (paşa-yı kişver-güşā) 365b/17
k. ile (tig-i kişver-güşā) 360a/02
- kitāb** : (Ar.is.) Kitap.
k. 372a/12
k.+ı mu' tebere 349b/20
- ko-** : (geçişli fi.) Koymak.
k.-dı 362b/13
k.+dılar 364b/20
- Ḳolva** : (öz.is.) ?
k. 353b/13
- ḳoma-** : (geçişli fi.) Bırakmamak.
k.-yup 374b/12

- Ḳonya** : (öz.is.) İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il.
k.+da 371b/20
k. sahrası 370b/17
- koñşuluk**: (is.) Komşular arasındaki ilişki.
k. 363a/14
- Ḳori** : (öz.is.) ?
k. 361b/13, 363a/13, 364b/18
k.+den 361a/03
- Ḳoron** : (öz.is.) Yunan'da Mora'nın Misinya Eyaleti'nde ve hem-namı olan körfezin medhalilin garb cihetinde olarak Kalamata'nın 30 km cenub-ı garbiisinde ve Medon'un 20 km şarkında bir kasabadır.
k. 357b/09, 362a/23, 363a/24, 363b/04, 365b/20, 368b/12, 370a/09
k. (feth-i Ḳoron) 365b/25
k. (Ḳal' a-i Ḳoron) 365b/09
k.+a (ehl-i Ḳoron) 365b/22
k. Ḳal' ası 365b/18
- koru-** : (geçişli fi.) Dış tehlikelerden saklamak.
- k.-ur 346a/20
- Ḳoştanḡiniyye**: (öz.is.) İstanbul.
k. 373a/16
k.+de (darü'l-hilāfe-i Ḳoştanḡiniyye) 349b/24
- Ḳoş-** : (geçişli fi.) Koşmak. Bir şeyle görevlendirmek, bir işte kullanmak.
k.-an 353b/04
k.-up 359b/16, 367b/11
- Ḳovalaş-**: (işteş fi.) Kovalaşmak, kaçışmak.
k.-urken 355b/07
- Ḳoy-** : (geçişli fi.) Koymak. Bir yere bırakmak, bir yere yerleştirmek.
k.-up 347a/16, 366b/06, 370b/24
- Ḳoyıl-** : (edilgen fi.) Bırakılmak.
k.-up 366a/16
- Ḳöhne** : (Far.sf.) Eski, yıpranmış.
k. 355b/21, 356a/14
- Ḳök** : (is.) Temel.
k.+ünden 350b/24
- Ḳöke** : (is.) Bir cins eski harp gemisi.
k. 360a/09, 360a/16, 361a/16, 361a/20
k.+lerinden 361a/25
k.+lerine 361a/21
k.+ye 361b/09
- Ḳöpri** : bkz. köprü

- k. 355b/19, 356a/07,
357a/04
- köprü** : (is.) Aralarında
doğrudan doğruya geçişi
önleyen bir engel
bulunan iki yeri birbirine
bağlayan veya bir trafik
akımının diğerini
kesmeden üstten
geçmesini sağlayan yapı.
k. 355b/17
k.+den 357a/16
k.+si 355b/15
k.+sini 357a/01, 357a/15
k.+ye 356b/01
- köprücük**: (is.) Küçük köprü.
k.+leri 359b/05
- kös** : (Far.is.) Eskiden
savaşlarda ve alaylarda
at, deve veya fil üzerinde
taşınan, askeri musikide
ve mehterhanede
kullanılan, madenden
büyük bir kase üzerine
gerilmiş deve derisinden
ibaret çok büyük davul.
k. (tabl ü kös) 355a/11
- krallık** : (Sırp.is.) Bütün yetkileri
elinde bulunduran devlet
başkanı.
k. 352b/19, 353a/19,
355a/18, 357a/01,
359a/18
k.+a 352b/14, 352b/19
- k.+ı 351a/03, 351b/11,
352a/24, 355a/06,
356a/04, 359a/15,
359b/14
k.-ı cedit 351b/13
k.-ı dâll 352b/03
k.+ına 354b/18, 355a/03,
365b/05
k.+ınıñ 351a/08,
352a/22, 354b/16,
355b/03, 356a/16
k.+larına 363a/10
k. oğlu 352b/08
k.+uñ 352b/10
- krallık** : (is.) Kral olma durumu.
k. 351a/11
- Kriz Nikola**: (öz.is.) ?
k. 352b/09
- krubbe** : (Ar.is.) Yarım küre
şeklinde olan yapı.
k.-i refi^c 350a/07
- krudret** : (Ar.is.) Kuvvet, güç.
k.+leri 365b/14
k. olma- 360a/05
- krudsiyye**: (Ar.sf.) Kutsal.
k. ile (krudret-i krudsiyye)
354a/05
- krudüm** : (Ar.is.) Bir yere ayak
basmak, uzun bir yoldan
gelme.
k.-ı şehri-yâr 351b/07,
351b/10
k.+ından 370a/02
- küh** : (Far.is.) Dağ.

- k. ü deşt aş- 355a/15
k.-mānend iken 362b/21
k. -misal 360a/09,
361a/11
k. -peyker 346a/19
k. -şukuh 346a/23
- Ḳūḳu** : (öz.is.)
k. Ḳal‘ası 356a/01
- ḳul** : (is.) Köle; Allah tarafından yaratılmış olan insan.
k.+ına 374b/02
k.+ıñız 375a/06
k.+ları 346b/06, 367b/01
k.+larından 368b/20
k.+larıñıza 374b/18
k.+larıyla (dergāh-ı ali ḳulları) 347b/08
k.+uñ 374b/21, 375a/01, 375a/12
- Ḳul Ahmed Beg**: (öz.is.)
İsfendiyaroğlu Ahmet Bey.
k. (İsfendiyār oğlu Ḳul Ahmed Beg) 347b/11
- ḳule** : (Ar.is.) Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.
k.+de 366b/18, 369a/15
k.-i asuman 369b/05
k.+si 369b/02
- ḳulle** : (Ar.is.) Doruk.
k.+lerin 373a/17
- ḳūmbāra**: (Far.is.) İçi boş olup barut, demir ve kurşun parçaları ile doldurulan havan topu veya elle fırlatılan bir tür mermi.
k.+ları 365a/12
- ḳur-** : (geçişli fi.) Kurmak. Bir araya getirmek, toplamak.
k.-dılar 364b/16
k.-up 374b/24
- ḳurā** : (Ar.is.) Köyler, kasabalar.
k.+yı 368b/18
- ḳurb** : (Ar.is.) Yakın olma, yakınlık.
k. 368a/09
k.+una 360b/05, 369a/08
k.+unda 350a/06, 350a/12, 356b/04, 360a/18, 361b/14, 362a/11, 362a/18, 371b/22
- Ḳurd Aydın**: (öz.is.) Lakap.
k. 352a/07
- ḳurtar-** : (geçişli fi.) Kurtarmak. Kurtulmasını sağlamak, bir canlıyı bir tehlikeden uzaklaştırmak.
k.-dı 347a/06
k.-dılar 362a/03
k. can ḳurtar- 347a/06
k. helākdan ḳurtar- 362a/03

kuşūr : (Ar.is.) Eksiklik. k.-ı akl ü nā-dānlık 354b/16	357b/14, 357b/24, 360b/13, 362b/21, 367a/04, 368a/07, 368b/03
kuş : (is.) Yumurtlayan omurgalılarından gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı. k.+ları 375a/07	k. (cemaat-i küffār) 361a/21 k. (fetḥ-i bilād-ı küffār) 359a/11 k. (leşker-i küffār) 358b/05, 361b/19
kuṭr : (Ar.is.) Yan, taraf. k. 360a/11	k. (mülūk-ı küffār) 358b/11
kuvvēt : (Ar.is.) Güç, kudret, takat. k.-i diyānet ü vufūr-ı ḥaqqāniyyet 350b/01 k.-i qāhir 374a/06 k.-i qalb 354a/03 k.-i qudsiyye 354a/05	k. (pādişāh-ı küffār) 356a/22 k. (ser-i küffār) 354a/13 k.+a (mecma' -ı küffār) 355a/10 k.+da (hin-i ḡaflet-i küffār) 359b/06
kübrā : (Ar.sf.) Büyük olan. k.+dan (daḥve-i kübrā) 350a/13	k.+dan 356b/23, 357a/11, 365a/19 k.+dan (leşker-i küffār) 359b/18
küçük : (sf.) 1.Yaşı daha az olan 2. Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan. k. 355b/11, 361a/06	k.+dan (şanādīd-i küffār) 351a/07, 355b/23 k.+dur (mesken-i şimālī-i küffār) 354b/10 k.+e 362b/25 k.+e (diyār -ı küffār) 358a/07
küffār : (Ar.sf. kāfir'in c.) Kafirler, hak dini inkar edenler. k. 353b/24, 354a/05, 354a/06, 356a/05,	k.+ı 356b/03, 359b/20, 361b/10, 365a/17 k.+ı (ḥānmān-ı küffār) 358b/20

k.+1 (serverān-ı ser-keş-i
küffār) 359b/10
k.-ı bed-fial 368b/11
k.-ı eşrār 368b/25
k.-ı Freng hākimleri
366a/08
k.-ı hāk-sār 365a/06
k.-ı hāk-sār 366b/17,
368a/06
k.-ı haşyet-i mücāhidān
356a/11
k.-ı liyām 353b/22,
365a/10, 365b/02
k.-ı nā-dān 368a/20
k.+ıñ 362b/03
k. ile 352b/05
k.+uñ 353b/09, 353b/21
küh : (Far.is.) Dağ.
k. 371b/06
k. -var 371b/07
kühistān: (Far.bir.is.) Dağlık.
k.+da (damen-i kühistān
) 371b/06
k.+dur 373b/12
k.+e 367a/20, 367b/04,
371b/05
kühsār : (Far.bir.sf.) Dağlık, dağ
tepesi.
k.+e 356a/24
külegü : ?
k. 360a/11
küllī : (Ar.sf.) Bütüne ve
genele ilişkin.
k. (hārb-ı küllī) 348b/12

küllīye : (Ar.is.) Bütünlük.
k. 349b/07
künküre: ?
k.+sine 365a/04
künye: (Ar.is.) Bir kimsenin ad,
soyad iş gibi
hususiyetlerini gösteren
kayıt.
k.+siyle 350a/06
küstāhlık: (is.) Küstah olma
durumu; saygısızca
davranmak.
k. 355b/03
k.+ına (küstāhlığına)
349a/11
küşāde : (Far.sf.) Açılmış.
k. ol- 349b/08
kütüb : (Ar.is. kitab'ın c.)
Kitaplar.
k.-i tevārīh 372a/04

-L-
lā-cerem: (Ar.zf.) Şüphesiz.
l. 361a/23, 364a/09
lāhike : (Ar.is.) Ek.
l.+den 354a/18
lāhm : (Ar.is.) Et.
l.-ı ademira 371b/12
l.+ine 364b/05
lā'ın : (Ar.sf.) Kovulmuş,
nefret kazanmış.
l. 353a/24
l.-i mezbūr 354a/22

- l.+leri 365b/24
- lakın** : (bağ.) Ancak, yalnız, fakat, ama.
- l. 347a/19, 349a/16, 351a/21, 356a/06, 356b/01, 356b/25, 357a/14, 357a/18, 358a/09, 358a/13, 358b/18, 359b/23, 360a/03, 360b/04, 361b/01, 362b/22, 363b/10, 364b/08, 366b/16, 367a/20, 368a/10, 369a/03, 369b/10, 373a/05, 373b/19, 374a/08
- laklak** : (Ar.is.) Leylek.
- l. 375a/09
- Lārende:** (öz.is.) bkz. Karaman.
- l. 367a/16, 367b/14
- l.+de 347b/14, 367b/01, 367b/15
- l.+ye 349a/01
- lāyık** : (Ar.sf.) Yaraşır, yakışık.
- l. 349b/07
- l.+e 354a/18
- lāzım** : (Ar.is.) Gerek.
- l.+da 347a/25
- l. ol- 349b/09
- lāzıme** : (Ar.is.) Gerekli şey.
- l.+sin (müennat-ı lazıme)
- 373a/03
- Lafça** : (öz.is.) Kale ismi. ?
- l. 359a/22
- l. hışarı 359a/24
- l. ıal'ası 359b/03
- lemeān** : (Ar.is.) Parlama.
- l.-ı nūrānī 353a/08
- lenger** : (Far.is.) Gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.
- l. 346a/19
- lerze** : (Far.is.) Titreme.
- l. 355a/12
- leşker** : (Far.is.) Asker.
- l. 350a/22, 351b/25, 354b/12, 356b/08, 358a/24, 362b/16, 371a/01
- l. (güzār-ı leşker)
- 356b/01
- l.+de 353a/11, 358b/13
- l.+e 347a/20
- l.+i 346a/21, 349a/01, 350a/20, 367a/23, 368b/16, 369a/17
- l.-i bisyar 365a/06
- l.-i deryā 363b/03
- l.-i deryā-misal 363b/18
- l.-i firūz 374a/04
- l.-i Freng 363b/04, 366a/10, 369a/11
- l.+i ile 367b/10
- l.-i İslām 354a/04, 356a/18, 358b/06, 358b/16, 359a/01, 361b/21, 363b/05,

- 364a/12, 365b/02,
368b/04
l.-i küffār 358b/05,
359b/18, 361b/18
l.-i manşüre 367a/01
l.-i Mışr 349b/23
l.-i muẓaffer 366b/04
l.-i mücāhidān 364b/05
l.-i sulţān 358a/22
l.-i tabiat 374a/17
l. ile 363a/23
l.+ini 346b/12
l.+inüñ 347a/15, 354a/11
- leşker-gāh:** (Far.bir.is.) Ordu yeri.
l.+a 356b/21
l.+e 357a/22
- leţāif** : (Ar.is.) Nükteli sözler.
l.-i eltāf-ı ħafiyye-i ilāhī 364b/09
l.-i rüzgār 356a/13
- levāhiq:** (Ar.is.) Ekler.
l. 370a/24
- levend** : (is.) Osmanlı bahriye teşkilatında donanmada ve kıyılarda hizmet gören askeri sınıf.
l.+lerini 371a/15
- leyl** : (Ar.is.) Gece.
l.+de 369b/01
l. ü nehār 374b/21, 375a/02
l. 348a/04
- libās** : (Ar.is.) Elbise.
- l.+dan 352a/04
l.+ı ħayāt 347a/07
l.+ı ile 355a/09
l.+ınla 354b/24
l.+la 371a/01
- li-enamalluhu:** ?
l. 357b/05
- li-hazā** : (Ar.zf.) Bunun için.
l. 348a/05
- liman** : (is.) Gemilerin yük alıp, boşaltmak, yolcu indirip bindirmek ve dalgalardan korunmak için beklediği, bu işe uygun tesisleri olan doğal ve yapma barınma yeri.
l.+da 361a/05, 363a/11
l.+dan 360b/25
l.+ı 368a/07
l.+ına 360b/08
l.+ında 362a/16, 366a/23
- lisān** : (Ar.is.) Konuşulan dil.
l.+ına 364a/13
l.+ından 348b/04
- livā** : (Ar.is.) Bayrak.
l.-i gazayı Yayçe 352b/24
l.+ları 354a/16
- liyām** : ?
l. 356a/22
l.+(küffār-ı liyām) 353b/22
l.+ı 354a/05

- l.+uñ (küffār-ı liyām)
365a/10, 365b/02
- Liyeh** : (öz.is.) Polonya.
l. 355a/07, 363a/09
l. (ḍalālet-i sipāh-ı
memālik-i liyeh) 354b/09
l. ʿ askeri 354b/25,
355a/12, 355a/17
l. kralı 351a/08, 351b/11,
354b/16, 354b/18,
355a/03, 355a/06,
355b/03, 356a/03
l. vilāyeti 355b/10,
355b/11
- Londar**: (öz.is.) ?
l.363b/15
- lücce** : (Ar.is.) Kalabalık.
l.-i taʿ ab 360b/11
- lūhūḳ** : (Ar.is.) Erişme.
l. 347a/03
- M-**
- ma-āʿ dā**: (Ar.e.) –den başka.
m. 351b/19, 359a/06,
360a/08, 372b/12
m.+sı 347b/13, 351b/23
- maʿ ābid**: (Ar.is. mabud’un c.)
İbadet edilecek yerler.
m. 365a/23
- maa-hazā**: (Ar.zf.) Böyle iken,
bununla beraber.
m. 358b/08, 363a/04
- maʿ bed** : (Ar.is.) İbadet edilecek
yer.
m.-i azim 353b/09
- maʿ ber**: (Ar.is.) Geçit, köprü.
m.-i tüccar 367a/05
- mābeyn**: (Ar.is.) İki şeyin arası,
ara.
m.+de 359a/02
m.+inde 359a/21
- maʿ būd** : (Ar.is.) Allah.
m. ile (ʿ ināyet-i mabud)
364b/11
- mācerā** : (Ar.is.) Baştan geçen
durum ve olaylar.
m.+y1 (ʿ arz-ı mācerā)
358a/03
- mācid** : (Ar.sf.) Şan ve şeref
sahibi olan kimse.
m.+i 373a/05
m.+leri (vālid-i mācid)
350b/07
- mācin** : (Ar.sf.) Hile yolunu
gösteren.
m.+den (müftīyān-ı
mācin) 349a/15
- mādām** : (Ar.bağ.) Madem.
Başına getirildiği
cümleyi “değil mi ki, -
diği için, -diğine göre”
anlamlarıyla daha sonraki
cümleye bağlar.
m. 360a/25, 362b/19
- mādde** : (Ar.is.) Madde.

m. -i fesādı (mādde-i fesād) 368a/01	368a/18, 369b/10, 369b/10
ma' dūd : (Ar.sf.) Sayılı, sayılmış; belli. m.+dur 360a/01 m.-ı kalil 368a/20 m.-ı mezbūre 369a/01 m. ol- 346b/09, 364b/10	m.+de idi 362b/23 m.+den 347a/17, 352a/05 m.+e 356b/07 m.+i 355a/05 m.-i ar ü nāmūs 351a/24 m.-i iştibāh 353a/04 m.-i maqşūde 360b/05 m.-i me'men 356b/18 m.-i mezbūr 358b/10, 362a/10, 368a/08 m. idi 361b/19 m.+ine 368a/24 m.+lerde 368b/24 m.+lerden 365a/18 m.+leri 358b/12 m. ol- 361b/18
ma' dūm : (Ar.sf.) Yok olan. m. ol- 368a/03	
mağārāt : (Ar.is.) Mağaralar. m. 356a/19	
mağbūt : (Ar.sf.) İmrenilmiş. m.+ıdur 368b/09	
mağrib : (Ar.is.) Garp, batı. m. 349b/17, 367a/03	
mağrūr : (Ar.sf.) Kendini beğenmiş, benlikçi, kibirli, gururlu. m. 352b/03 m. imişler 375a/21 m. ol- 348a/19, 354b/10 m.+uñ (kibr-i mağrūr) 369a/15	
māh : (Far.is.) Senenin on ikide bir kısmı. m.-ı şiyām ol- 351b/15	
maḥal : (Ar.is.) Yer, mekan, mevki, makam. m. 355b/18 m.+de 346b/03, 351b/09, 353b/13, 354a/12, 356b/08, 360b/19,	
	maḥallāt : (Ar.is. mahalle'nin c.) Mahalleler. m.+a (şehir ü maḥallāt) 365a/24
	maḥalle : (Ar.is.) Bir şehir veya kasabanın, bölündüğü kısımlardan her biri. m.-i maqbere 350a/09 m.+lerde 365a/12 m.+si 347b/21
	mahāret : (Ar.is.) Bir işteki ustalık, hüner. m.-i tamme 372a/13
	maḥāzil : (Ar.is.) Rezil rüsva olmuş kimseler. m. +e 368a/25

- m.+den 361b/08
- maḥbes** : (Ar.is.) Hapishane.
m.+de 354a/24
- maḥbūs** : (Ar.sf.) Hapsolunmuş.
m.+ı (begzāde-i maḥbūs)
348a/10
m.-ı-ḥabs et- 368a/01
m. iken 348a/07
- maḥcūb** : (Ar.sf.) Utangaç.
m. (mütesir ü maḥcūb)
375a/21
- mahdum: ?
m. ol- 362b/23
- maḥfi** : (Ar.sf.) Gizli.
m. 349b/14
- Māhir Kara Ḥasan**: (öz.is.) ?
m. 370b/19
- maḥmaşa**: (Ar.is.) Açlık.
m.+ya (ḥālet-i maḥmaşa)
360b/14
- Maḥmūd Beg**: (öz.is.) Müstazi
oğlu.
m. 348b/09
m.+e 348b/03, 348b/10
m.+e (Müstaşır oğlu
Maḥmūd Beg) 348a/25
- maḥrūsa**: (Ar.is.) Büyük şehir.
m. (zamīme-i memālik-i
maḥrūsa) 352b/25
m.+dan (memālik-i
maḥrūsa) 368b/15,
370b/08
m.-i İstanbul 350b/08
- m.+ya (memālik-i
maḥrūsa) 352b/07,
354b/11
- maḥsūd** : (Ar.sf.) Hased edilen.
m. 368b/09
- maḥşūlāt** : (Ar.is.) Hasıl olan,
elde edilen şeyler.
m.-ı memālik-i maḥrūsa
360a/14
- maḥşūr** : (Ar.sf.) Muhasara
edilmiş, kuşatılmış;
sınırlanmış, belli edilmiş.
m. 360a/24
m. et- 363a/11
m. it- 351b/18
m. ol- 358a/05, 361b/24,
364a/01, 366b/18,
366b/25
m. olun- 369a/13
- maḥşūş** : (Ar.sf.) Yalnız bir
kimse, bir nesne veya bir
yere ait olan, özgü.
m. 354b/02
- ma' hūd**: (Ar.sf.) Bilinen, adı
geçen, malum.
m. (düstūr-ı ma' hūd)
359b/14
m. (ḳānūn-ı ma' hūd)
366b/11
- mahvfü'l-mizac: ?
m. 364a/08
- maḥzen**: (Ar.is.) Yer altı deposu,
ambar.
m. 369b/02

m.+i 350a/07	m. (maḥalle-i maḳbere)
m.+ine 369b/02	350a/09
maḥzūl : (Ar.is.) Perişan.	maḳbūl : (Ar.is.) Kabul olunmak,
m.+lere 369a/09	beğenilmek.
māide : ?	m. eyle- 367b/22
m.-i asumani 353a/08	m.-ı şehr-yārī ol- 373a/12
mā'īl : (Ar.sf.) Bir yana doğru	m. ol- 365b/18
eğilmiş, istekli, hevesli.	maḳdūr : (Ar.i) Güç, kuvvet.
m. idi 362b/19	m. (bezl-i maḳdūr)
m. ol- 373b/24	363a/15
ma'īšet : (Ar.is.) Yaşama,	m. (şarf-ı maḳdūr)
yaşayış.	347a/17, 360a/24
m. eyle- 357b/02	maḳhūr : (Ar.sf.) Bozguna
ma'ıyyet : (Ar.is.) Beraberlik.	uğramış.
m. ile 367b/02	m.373b/23
maḳāl : (Ar.is.) Söz, lakırdı.	maḳrūn : (Ar.sf.) Yakın.
m. (keşiş-i merdū'l-	m. 350a/18
maḳāl) 353a/22	maḳşūd : (Ar.sf.) Kastolunan,
maḳālīd : (Ar.is.) Hazineler.	istenilen şey.
m.-i umur-ı-cumhūrī	m.+ı 375a/07
371a/14	m.+uñ 359b/24
maḳām : (Ar.is.) 1.Durulacak yer,	maḳşūde : bkz. maḳşūd
mekān, mahal, mevki	m. (ḥuşūl-ı maḳşūde)
2.Devlet kademesinde	364b/11
yüksek mevki.	m. (maḳal-i maḳşūde)
m. 367a/02	360b/05
m.+a 366a/01	maḳtū'a : (Ar.is.) Kesilmiş.
m.+da 353a/01	m.+nuñ (rūus-ı maḳtū'a)
m.+ında 362b/03	354a/16
maḳarr : (Ar.is.) Karar edilen,	maḳtūl : (Ar.sf.) Öldürülmüş.
durulan yer, karargah.	m. ol- 372a/10
m. 373b/09	ma'ḳūl : (Ar.sf.) Akla yantkın,
m.+larına 367b/03	mantıklı.
maḳbere : (Ar.is.) Mezarlık.	m. gör- 367b/21

- maḳūle:** (Ar.is.) Soy.
m. 353a/05
- ma'kūs :** (Ar.sf.) Tersine dönmüş.
m. 354a/15
- māl :** (Ar.is.) Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, varlık, servet.
m. 353a/16, 375a/15
m.+e (celb-i māl)
371a/10
m.+ına 354b/10
m.-i aman vir- 353a/17
m.-i firāvān 368b/14
m.+ile 375a/05
m.+ların 365b/23,
371a/20
m.+larını 365b/16
m. ü menāl 375a/02
- mālāmāl:** (Ar.zf.) Dopdolu.
m. ol- 357a/22
- māl-dār:** (Ar.Far.bir.sf.) Malı olan, zengin.
m.+lar idi 356a/17
- mālik :** (Ar.sf.) Bir şeye sahip olan kimse.
m. ol- 370b/23, 373b/17
- Malkoç Oğlu:** (öz.is.) Adı Malkoç Bey olan ve 1. Murat ve Yıldırım Bayezit zamanında
- Balkan ülkelerine yapılan akınlarda görev yapmış, Türkmen kökenli bir akıncı beyinin soyundan gelen aile mensuplarına verilen addır. Malkoçoğulları 14. - 15. ve 16. yüzyıllarda Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid devirlerinde yaşamış ve özellikle Rumeli'de yaptıkları başarılı akınlarla tanınmışlardır.
m. 356a/22, 356b/15, 357a/23, 357b/03
m. Balı Beg 355b/05
- ma'lūm:** (Ar.sf.) Bilinen, belli.
m. 374b/04
m. (tamam-ı ma'lūm)
371b/18
m.+ı 371b/09
m.+ı ol- 363a/21
m. it- 348b/02
m. itin- 371b/01
m. ol- 348b/06, 370a/06
m. olma- 368a/02
- ma'mūr:** (Ar.sf.) İşlenmiş, bakılmış, bayındır duruma getirilmiş yer, şen.
m. 355b/14, 356a/03, 356a/16, 356b/12, 357a/14, 358a/12,

- 358b/17, 359a/22,
369a/23
m. (mesken-i ma' mūr)
359a/25
m. u ābādān ol- 367a/06
- ma' mūre:** (Ar.is.) Bakımlı yer,
şehir.
m. (vilāyet-i ma' mūre)
359a/02
m.-i vilāyet-i Engürüs
359a/20
m. idi 356a/02
m. ol- 356b/07
m.+sin (mesakin-i
ma' mūre) 357b/25
- ma' nā :** (Ar.is.) Anlam.
m.+dan 349a/16
- Manastr:** (öz.is.) Yer ismi.
m. yolu 351b/14
- mānend:** (Far.is.) Benzer,eş.
m. 358a/17
m.+i 346b/19
m.-i (mānend-i melikū'l-
ümerā)
- māni'** : (Ar.is.) Engel.
m. 367a/17
m. ol- 358a/10
- Manisa :** (öz.is.) Ege
Bölgesi'nde yer alan bir
il.
m. (memleket-i Manisa)
368b/19
m.+da 372a/21
- manşib :** (Ar.is.) Devlet
hizmetinde yüksek
mevki, makam.
m.+ı ile 346a/01
- manşūr:** (Ar.sf.) Allah'ın
yardımıyla galip, üstün
gelmiş.
m. 359b/21
m. (asker-i manşūr)
351b/17
m. (muẓaffer u manşūr)
373b/22
m. u muẓaffer ol-
358a/03
- manşüre:** bkz. manşūr
m. 362b/15
m. (hücüm-ı leşker-i
manşüre) 367a/01
m.+ye (asakir-i manşüre)
370a/07
- manzūr:** (Ar.sf.) Bakılan,
görülen.
m.-ı mücahidīn 354a/01
- maraz :** (Ar.is.) Hastalık.
m.+uñ 375a/13
- ma' reke:** (Ar.is.) Savaş meydanı.
m. 373b/22
m.+de 347b/03, 347b/06
- mariz :** (Ar.sf.) Hasta.
m. (ḥalīm ü mariz)
375a/24
marizü'l-mizac: ?
m. ol- 375a/12

- ma' rûf** : (Ar.sf.) Bilinen, malum, belli olan.
m. 350a/06, 359a/22
m. idi 356a/17
- ma' rûz** : (Ar.sf.) Bir şeyin karşısında veya etkisinde bulunan.
m. ol- 354b/01, 363b/17, 369a/20, 370b/23
- mā-şadaḳ** : (Ar.bir.is.) Uygun.
m. ol- 354a/02
- maşāff** : (Ar.is.) Savaş.
m. (' aḳd-ı maşāff)
357a/13
- maşlahat** : (Ar.is.) Emir.
m.-ı şulḥ 374a/15
- maşrûf** : (Ar.sf.) Sarf olunmuş.
m. et- 356b/24
- maṭbû'** : (Ar.sf.) Basılmış.
m. 370a/14
- Matrakçı İshâḳ Beg** : (öz.is.)
Hızır Reis'in ağabeyi.
m. 363a/23
- mavna** : (Ar.is.) Limanlarda kıyı ile gemiler arasında yük taşımakta kullanılan büyük kayık.
m. 360a/16, 361a/16, 361a/18
m. (keşti-i mavna)
362a/22
m.+ların 363b/25
- māye** : (Far.is.) Asıl, esas.
m.-i tasia evaili 370b/12
- mazbûṭ** : (Ar.sf.) Ele geçirilmiş.
m.+ı 368b/09
- ma' zeret** : (Ar.is.) Özür.
m.+lerin 367b/21
- maẓhar** : (Ar.is.) Şereflenme.
m.-ı ikrām ol 366a/01
m. ol- 358a/05
- mazlûm** : (Ar.sf.) Zulüm görmüş.
m.+larıñ 373a/22
- ma' zûl** : (Ar.sf.) Azledilmiş.
m. 347b/02, 347b/14
- me'ab** : (Ar.is.) Sığınılacak yer.
m. +ları 363a/25
- mebnî** : (Ar.sf.) Yapılmış, bina edilmiş.
m. ol- 365a/15
- mecāl** : (Ar.is.) Güç, kuvvet.
m. bulma- 360b/13
m.+i olma- 358b/03
m. olma- 354b/19, 367b/05
- mecālis** : (Ar.is.) Meclisler, köşkler.
m.+i 350b/09
- mecārî** : (Ar.is.) Su yatakları.
m.-i dem 364b/05
- mechûl** : (Ar.sf.) Bilinmeyen.
m. -i nā-pāk (şahs-ı kalender-i mechûl-i nā-pāk) 352a/03
m. ü'n-neseb 351a/06, 351a/11, 367b/23
m. ü'n-nesebüñ 367b/17

- mecīd** : (Ar.sf.) Şan ve şeref sahibi, ulu.
m.+üñ (rahmetü'l-mecīd) 371b/14
- meclis** : (Ar.is.) Bir iş veya karara bağlanması gereken bir mesele hakkında görüşmek üzere bir araya gelmiş kimseler topluluğu.
m.+ler 364b/16, 374b/23
- mecma**^c: (Ar.is.) Toplanılacak yer.
m.-ı küffār 355a/10
- mecrūh**: (Ar.sf.) Yaralanmış.
m. 362a/15
m. ol- 362b/09
- meded** : (Ar.is.) Yardım.
m. olma- 363a/02
- medfūn** : (Ar.sf.) Gömülmüş.
m.+dur 371b/22, 372a/09
- medhāl** : (Ar.is.) Giriş.
m.+ini 361a/07
- medhūş** : (Ar.sf.) Şaşırmış.
m.+dur (mest ü medhūş) 375a/08
- medrese**: (Ar.is.) Kendine özgü bir mimarisi olan, geniş bir avlu çevresinde öğrencilerin yatıp kalkması, ders çalışması için inşa edilmiş odalardan meydana gelen yapı.
- m. 347b/15
m.+nüñ 347b/17
- mefāsīd**: (Ar.is.) Fesatlıklar.
m. -i mülkī vü dīnī 349a/10
- mefhūm**: (Ar.sf.) Sözdən çıkarılan mana.
m.+una 354a/02
- mefthūh** : (Ar.sf.) Fethedilmiş.
m. ol- 368a/12
- meger** : (Far.e.) Meğer, oysa ki, halbuki.
m. 348a/06, 352a/02, 356a/11, 356b/23, 361a/04, 364a/02, 373a/09
- mehcūr**: (Ar.sf.) Terk olunmuş.
m. buyur- 371a/11
- meh-mā-emken**: (Ar.zf.)
Mümkün olduğu kadar.
m. 374a/04
- Mehmed Beg**: (öz.is.) İlbasan sancak beyi İsa Bey'in oğlu.
m. 368a/13, 368a/22
m. bin müstaşır 346b/06
m.+e (İlbasan sancak begi İsa Beg oğlu Mehmed Beg) 368a/13
- mekān** : (Ar.is.) Yer.
m. (tebdīl-i mekān) 373b/04
m.+da 355a/02
m. eyle- 374a/13

- mekāyid:** (Ar.is.) Hileler.
m.-i çerh-i ğaddār
352a/02
- Mekke :** (öz.is.) Hicaz'da Hz.
Muhammed Paşa'in
doğduğu ve Kabe'nin
bulunduğu şehir.
m.+i mükerreme 370a/21
m. sancağı 372a/16
- mekr :** (Ar.is.) Hile, düzen.
m. ü firīb 347a/08
- mekrūh:** (Ar.sf.) İğrenç,
yapılması şeriatçe uygun
olmayan.
m. (zāhirü'l-mekrūh)
364b/08
- meks :** (Ar.is.) Durma,
bekleme.
m. it- 360b/05
- mektüb:** (Ar.is.) Başka bir yerde
bulunan bir kimseye
haber ulaştırmak, hatır
sormak, istek bildirmek
gibi amaçlarla gönderilen
yazılı kağıt.
m. 349b/14
m.+ı 350b/20
m.-ı müzevver 348b/09
m.+lar 367a/12
m.+lardan 350b/19
- melā'ın:** (Ar.is.) Herkesin nefret
ve lanetini kazanmış
olanlar.
m. 361b/01, 364a/01
- m.+e 364a/19
m.+i 357a/07, 363b/24
m.+üñ 361a/19, 373a/10
- melik :** (Ar.is.) Padişah,
hükümdar.
m. ü'l-ümerā-i Dımışk u
Haleb 346a/13
m. ü'l-ümerā-i sultān
367b/25
- melvane: ?**
m. 346a/05
- memālik:** (Ar.is. memleket'in c.)
Memleketler, ülkeler.
m. 356a/16
m.+de 370a/08
m.+de (eknāf-ı memālik)
374a/01
m.+den 374a/03
m.+e 373b/17
m.+i 357b/14
m.+i (zabṭ-ı memālik)
371a/08
m.-i acemistan 373b/13
m.-i anatolı 365a/25
m.-i Bosna 359a/10
m.-i Freng 362b/19
m.-i Frengistān 357b/08
m.-i İslāmiyye 349b/07,
368a/09
m.-i qādīme 363a/17
m.-i Liyeh 354b/09
m.-i maḥrūsa 352b/07,
354b/11, 368b/15,
370b/08

m.-i maħrūsadan (maħşūlāt-ı memālik-i maħrūsa) 360a/14	m.+den (taħzīb-i memleket) 353a/16
m-i maħrūse 352b/25	m.+dür 351b/06
m.-i mesihi 354a/20	m.+e 355a/15, 357b/20
m.-i Mışr u şam 349a/23	m.+i 354b/12,354b/17, 355a/20, 356b/03, 367a/23
m.-i Ořmāniyye 371b/02	m.+i (ahval-i memleket) 374b/08
m.-i sultānī 357a/24	m.-i arsa-i-inhidām 373a/23
m.-i řama (ħudūd-ı memālik-i řam) 367b/24	m.+i bed-rāy 359a/04
m.+inde 363a/12	m.-i bigane 357a/24
memālik-gır: (Ar.Far.bir.sf.) Memleketi tutan. m. ile 374a/02	m.-i Boğdan 354b/23, 355b/07
memālik-sitān: (Ar.Far.bir.sf.) Memleket alan. m.+ları ile 373b/14	m.-i Bosna 359a/11
me'men: (Ar.is.) Emin, güvenilir, sağlam yer. m. 359a/22	m.-i Manisa 368b/19
m.+de (cay-i me'men) 365a/19	m.-i Rūm u řam 346a/04
m.+e (cay-i me'men) 365a/11	m. için (hıfz-ı memleket) 371b/07
m.+e (maħal-i me'men) 356b/18	m.+ime 355a/03
memerr: (Ar.is.) Geçilecek yol. m.+i 354b/13	m.+inde 368a/06
memleket: (Ar.is.) Ülke, devlet toprağı. m. 356b/07, 359b/25, 364a/05, 367a/05, 371a/09, 374b/11, 375a/16	m.+ine 353b/04, 359a/20, 367a/12
	m.+ini 351b/12, 352b/17
	m.+iñüzde 351a/13
	m.+leri 363a/16
	m.+lerinden 367b/20, 369a/19
	m.+lerine 349a/07, 350a/25
	m.+üñ 374b/18, 375a/17
	me'mūn: (Ar.sf.) Emin bulunan, tehlikesiz.

- m. u meskun ol- 362a/13
- me'mūr:** (Ar.is.) Bir işle
vazifelendirilen kimse.
m. eyle- 365b/19
m. ol- 348a/19, 362a/10,
369a/21
- men** : (Ar.zm.) O kimse.
m. 375a/04
- menākıb:** (Ar.is.) Övünülecek
vasıflar.
m.+ı 372a/07
m.+ları 371b/17
- menāl** : (Ar.sf.) Varlık, sahip
olunan şey.
m.+dür (cem-i māl ü
menāl) 375a/02
- menār** : (Ar.is.) Yol işaretleri.
m. 354a/13
m.+da 354a/13
- menāşıb:** (Ar.is.) Makamlar,
rütbeler.
m. 375a/04
m.-ı kesīre 364b/24
- menāşır:** (Ar.sf.) Padişahın
verdiği vezirlik veya
müşirlik fermanı.
m.-363b/09
- menāzil:** (Ar.is. mezil'in c.)
Menziller, konak yerleri.
m. 357a/25
m. ü rāh 355b/23
- menba'** : (Ar.is.) Kaynak, pınar.
m.-ı fesād 369b/15
- menhūb:** (Ar.sf.) Yağma edilmiş.
m.+ı 371b/09
- menhūbe:** bkz. menhūb
m.+den (ğilmān ü cevārī-
i menhūbe) 351b/23
- menhūs:** (Ar.sf.) Uğursuz.
m. (kāfir-i menhūs)
351a/04
- menkūl:** (Ar.sf.) Nakledilmiş.
m.+dur 370b/15, 374a/23
- menkūs:** (Ar.sf.) Tersine
dönmüş.
m. ol- 354a/16
- menkūse:** bkz. menkūs
m.+si ile 354a/20
- menkūş:** (Ar.sf.) Nakış olunmuş,
işlenmiş.
m. 358a/14
- mensūb:** (Ar.sf.) Bir kimseye, bir
şeye nispeti olan, bir
şeyle ilgisi bulunan.
m. it- 367b/24
- menşūr** : (Ar.sf.) Saçılmış.
m. ol- 362b/02
- Menteşe:** (öz.is.) Aydın.
m. 371a/19
m.+de 350b/16
- menzil** : (Ar.is.) Yollardaki
konak yeri; varılacak yer.
m. (menzil-i mübārek)
353a/03
m.+de 352a/01
m.+den 356a/15, 357a/05
m.-i mübārek 353a/03
m.-i sâbık 356b/15

- m.-i şebāne 346b/21
m.+in 370b/25
- merāḥil:** (Ar.is.) Konaklar,
menziller.
m. (ṭayy-i merāḥil)
355b/09
m.+de 357a/25
- merāsım:** (Ar.is.) Resmi törenler.
m.-i intiḳām 349b/08
m.+ini 371a/25
- merd :** (Far.is.) Adam, insan.
m. 360b/17
m. (da' vā-yı merd)
353a/20
m.+i 367b/05
m.-i dānā 350b/22
m. ü'l-maḳāl 353a/22
- merdān:** (Far.is.) Mertler,
yiğitler.
m. ile (süyüf-ı merdān)
353b/02
- merdāne:** (Far.zf.) Mertçe,
erkekçe.
m. 354a/03, 357a/03,
358a/13, 361a/09
m.+ile (ḥamle-i şīr-i
merdāne) 359b/19
- merdānelik:** (is.) Mertçe olma
durumu.
m.+leri 357b/20
- merdān-kar:** ?
m. 359b/02
- merde :** ?
m.+si 371b/12
- merdüm:** (Far.is.) İnsan, adam.
m. 353a/06
- meremmet:** (Ar.is.) Tamir,
onarım.
m. olun- 366b/22
- merg :** (Ar.is.) Ölüm.
m.-i te'sīr 374a/06
- mergübe:** (Ar.sf.) Rağbet
edilmiş, beğenilmiş.
m. (ḡanāim-i mergübe)
351b/22
- merhale:** (Ar.is.) İki menzil,
konak arası.
m. 356a/15, 357a/09
- merḥüm:** (Ar.is.) Ölmüş
Müslüman erkek.
m. 375a/18
m. (mevcüd u merḥüm)
371b/17
m.+uñ 374b/17
- merkez :** (Ar.is.) Bir bölgenin
yönetildiği yer.
m.-i rayat sultanı
363b/18
- merküm:** (Ar.sf.) Adı geçmiş.
m. 350a/22
m. ol- 371b/18
- merşiye:** (Ar.is.) Bir kimsenin
ölümünden sonra onun
meziyetlerini ve
ölümünden duyulan acıyı
dile getirmek için yazılan
manzume.
m. 372a/23

mertebe: (Ar.is.) Derece.

m.+de 365a/09

m.-i şehâdet 361a/09

merzâ : (Ar.sf.) Hastalıklar.

m.+ları 374a/09

mesâcid: (Ar.is. mescid'in c.)

Mescitler.

m. 365a/23

mesâkin: (Ar.is. mesken'in c.)

Meskenler, oturulacak yerler.

m. 347b/16

m.-i şimâlî-i küffâr

354b/10

mesâkîn: (Ar.sf.) Ziyadesiyle

fakir olanlar.

m.-i ma' mûre 357b/24

meşâlih: (Ar.is.) İşler.

m.350a/18

m.-i salţanat 374b/08

mesâlik: (Ar.is. meslek'in c.)

Tutulan yollar.

m.+i 370a/11

mesdûd: (Ar.sf.) Kapanmış,

kapalı, tıkalı.

m. eyle- 357a/06

m. ol- 370a/11

mesel : (Ar.is.) Atasözü.

m. 356b/19

meserret: (Ar.is.) Sevinç.

m. (haber-i meserret)

369a/20

mesfûr: (Ar.sf.) Adı geçmiş.

m.+e 350b/17

Mesîh : (öz.is.) Hz. İsa.

m. (hâzret-i Mesîh)

354a/21

m.+de (dîn-i Mesîh)

363a/13

Mesîh Paşa: (öz.is.) Vezir-i azam

Mesih Paşa.

m. 367b/16, 368a/03,

369b/03, 374b/16

m.+(vezir-i â' zam Mesîh

Paşa) 369a/25

m.+y1 (vezir-i â' zam

Mesîh Paşa) 367b/09

mesîhî : (Ar.sf.) Hz. İsa'ya ait

olan, onunla ilgili olan.

m.+yi (memâlik-i

Mesîhî) 354a/20

mesken: (Ar.is.) Oturulacak yer,

ev.

m. 359a/22

m.-i ma' mûr 359a/25

m.+lerin 358b/01

mesmû' : (Ar.sf.) Duyulmuş,

haber alınmış.

m. ol- 348a/13

m. olma- 370a/15

mesned: (Ar.is.) Mevki, makam,

rütbe.

m.-i hükümet 367a/16

m.-i sultânî 372b/15

mesned-nişîn: (Ar.Far.bir.sf.) Bir

mesned veya makamda

bulunan.

m. idiler 350b/17

- m. ol- 351a/14
- mesrūr** : (Ar.sf.) Sevinçli.
m. 359b/21
- mest** : (Far.sf.) Sarhoş.
m. ü medhūş 375a/08
- mestāne**: (Far.zf.) Sarhoş olan
bir kimseye yakışır
tarzda.
m. 368a/21
- mes'ūd** : (Ar.sf.) Bahtiyar, kutlu.
m. (şehzade-i mes'ūd)
372a/19
- meşakkat**: (Ar.is.) Zahmet,
sıkıntı, güçlük.
m. (taab u meşakkat)
348b/07
- meşgūl**: (Ar.sf.) Bir işle uğraşan,
bir işi yapmakta olan
kimse.
m. iken 352a/24
m.+ler iken 364b/25
m. ol- 369a/09, 374b/22
- meşhūr**: (Ar.sf.) Şöhretli, şöhret
kazanmış.
m. 359a/12, 372a/06
m.+dur 372a/04
m. idi 349a/19
m.+lar 367a/01
m. ol- 351a/07
- meşhūre**: bkz. meşhūr
m.+sin (hasun-ı meşhūre)
355b/12
- meşreb** : (Ar.is.) Huy, tabiat.
m. 369b/21
- meşrūh**: (Ar.sf.) Açıklanmış.
m. (vech-i meşrūh)
375a/23
- meşveret**: (Ar.is.) Danışmak,
fikir alışverişinde
bulunmak.
m. eyle- 370a/19
- metā'** : (Ar.is.) Satılacak mal,
eşya.
m.+ların 368a/08
- metane** : ?
m. (hadis-i sahihü'l-
metane) 351a/21
- metīn** : (Ar.sf.) Sağlam.
m. 358b/18, 359a/12
m.-i Meton 365b/08
- metīne** : bkz. metīn
m.-i küffār-ı hāk-sār
368a/06
- Meton** : (öz.is.) Koron'a 20
kilometre uzaklıkta olan
yer.
m. 357b/09, 362a/23,
363a/24, 363b/04,
363b/16, 365b/22,
368b/12, 370a/09,
370b/19
m. (der-beyān-ı sefer-i
feth-i Meton)
m. (kişver-i metin-i
Meton) 365b/08
m.+a 360b/25
m. gazası 367b/07

- m. ھیشاری 363b/07,
363b/17
m. ځال' ası 360b/07,
360b/09
- mevā' id:** (Ar.is.) Vadolunmuş şeyler.
m.-i müekkede 351a/18
- mevāzi'**: (Ar.is. mevzi'nin c.)
Mevziler, yerler.
m. 350a/04, 351b/17,
356a/02
m.+a 373b/18
m.-ı yābise 370b/16
- mevcūd:** (Ar.sf.) Var olan.
m. u merhūm ol- 371b/17
- mevkib:** (Ar.is.) Atlı veya yaya olarak maiyette yürüyen alay, kafiye.
m.-i hümāyūn 358a/01
- mevķūf:** (Ar.sf.) Vakfedilmiş; baęlı.
m. idi 359b/24, 371b/02
- mevlānā:** (Ar.sf.) Efendimiz manasındadır.
m. 350a/17
- Mevlānā Lāmi:** (öz.is.) Mevlana Celaleddin Rūmī.
m.+yi 366a/04
- Mevlānā Zeynū'd-dīn Alī:**
(öz.is.) İslam müftüsü.
m. 349a/18
- mevsim:** (Ar.is.) Bir işin yapıldığı veya bir şeyin
- yoğun olarak ortaya çıktığı zaman, sezon.
m. 364a/06
- mev' ūd :** (Ar.sf.) Söz verilmiş.
m. (taleb-i incaz-ı mev' ūd) 370b/02
- mevzi'** : (Ar.is.) Yer, mekan.
m. 349a/04
- mey :** (Far.is.) Şarap.
m.-i ھیşk-vār 374b/24
- meydān:** (Ar.is.) Geniş, açık, düz yer.
m.+a 353a/24, 353b/16
m.+ı 350a/06, 367a/17
- meyl :** (Ar.is.) Eğilme, akıntı; temayül.
m.-i baran 350a/03
m.+lerin 348a/18
- meymene :** (ar.is.) Ordunun sağ tarafı.
m.-i sipāh 346b/08
- meymenet-ārā:** (Ar.Far.bir.sf.) Saadet süsleyen.
m.+ları (rāy-ı meymenet-ārā) 374a/02
- me'yūs:** (Ar.sf.) Ümidi kesilmiş.
m. ol- 370a/12
- mezāhib:** (Ar.is.) Mezhepler.
m.-i erbaa cemi 372a/12
- mezār :** (Ar.is.) Kabir, ölünün gömüldüğü yer.
m.+ı 372a/09
- mezbūr:** (Ar.sf.) Adı geçen.

m. 356a/01, 362b/05, 366b/10, 371b/03	m.+uñ (hâkim-i mezbûr) 346a/10
m. (hâkim-i mezbûr) 355a/02	m.+uñ (hişâr -ı mezbûr) 366a/19
m. (hişâr -ı mezbûr) 361b/14	mezbûre: (Ar.sf.) bkz. mezbûr m. 367a/12
m. (lâ'în-i mezbûr) 354a/22	m. (cezire-i mezbûre) 362b/18
m. (maḥal i mezbûr) 362a/10	m. (ḳal' a-i mezbûre) 352b/25, 365b/13
m. (nehr-i mezbûr) 358b/05	m. (ḳal' a-yı mezbûre) 359b/04
m. (paşa-yı mezbûr) 357b/21, 366a/05	m. (sene-i mezbûre) 350a/01, 351b/08, 363b/14, 369a/08, 373a/14, 373b/05
m. (sene-i mezbûr) 347b/21	m. (vilâyet-i mezbûre) 373b/10
m. (tarih-i fetḥ-i mezbûr) 366a/05	m. (paşa-yı mezbûre) 366a/02
m.+da (maḥal i mezbûr) 358b/10	m.+de (ḳal' a-i mezbûre) 364a/15
m.+da (tarih-i mezbûr) 373b/09	m.+ile (ma' dūd-ı mezbûre) 369a/01
m.+dan 355b/03	m.+nüñ (ḥidmet-i mezbûre) 362a/10
m.+dan (maḥal -i mezbûr) 368a/08	m.+nüñ (ḳal' a-i mezbûre) 359a/16, 361b/16, 366b/22, 368a/12
m.+dan (nehr-i mezbûr) 358b/08	m.+yi (ḳal' a-i mezbûre) 356a/08
m.+ı (nehr-i mezbûr) 358b/17	m. (paşa-yı mezbûre) 366a/02
m. ile (hişâr -ı mezbûr) 359a/20	
m.+u (duḥûl-ı cısr-i mezbûr) 355b/16	

- mezheb:** (Ar.is.) Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.
m.-i etrak 369b/21
- mezīd** : (Ar.is.) Artma, artırılma, çoğalma.
m.-i azamet 373a/15
m.-i iğtinām 356b/21
m.-i rağbet 372b/25
m.-i şavlet 348b/11
- mezkūr:** (Ar.sf.) Adı geçmiş, anılmış.
m. 359a/18, 359b/16, 367b/23, 368a/13, 369b/12
m. (hurūc-ı mezkūr) 371b/06
m.+i (hişār -ı mezkūr) 358b/19
m. ol- 371b/17
- mezkūre:** bkz. mezkūr
m. (ḳal' a-i mezkūre) 368a/09
m. (sene-i mezkūre) 360a/20
- me'zūn:** (Ar.sf.) İzinli.
m. ol- 365b/18
- Mıṣr** : (öz.is.) Afrika'nın kuzeydoğusunda büyük bir ülke.
m. 373a/07
m. (emir-i kebīr Mıṣr) 348b/19
- m. (güzide-i sipāh-ı Mıṣr) 346b/13
m. (leşker-i Mıṣr) 349b/23
m. (sulṭān-ı Mıṣr) 346a/12, 349b/10, 370a/20, 370a/24, 373a/02
m. (suy-ı Mıṣr) 372b/18
m.+a 346a/09, 347a/20, 348b/17, 367b/25, 370b/02, 370b/06, 373a/02
m.+a (kebīr-i Mıṣr) 348a/02
m.+a (sulṭān-ı Mıṣr) 349b/14, 370b/02
m.+da 373a/07
m. ile 346b/14, 348b/22
m. ile (sulṭān-ı Mıṣr) 349b/21
m. sulṭānı 350b/18
m. u Şam 346a/13, 347a/13, 348b/20, 349a/14, 349a/21, 349a/23, 349b/05
- Mıṣrī** : (Ar.sf.) Mısırlı.
m. (ḳayıtba-yı Mıṣrī) 350b/19
m.+ler 349a/06
- Midilli:** (öz.is..) Edremit Körfezi'nin batı kıyısını kaplayan ada.
m.368b/16, 369a/08

- miftāḥ** : (Ar.is.) Anahtar.
m. ü'l-ebvāb 351b/18
- Miḥāl** : (öz.is.) Osmanlı tarihlerinde XVI. yüzyıl sonlarına kadar faaliyetlerini gördüğümüz Mihaloğlu akıncıları, Köse Miḥāl'in oğul ve torunlarıdır. Mihaloğullarından Mihaloğlu Yahşi Bey, Mihaloğlu Hızır Bey, oğlu Mihaloğlu Ali ve Mihaloğlu İskender Bey de daha sonra akıncı kumandanlıklarında bulunmuşlardır.
m. 353a/19
m.+e 353a/24
m. oğlu 352b/10
m. oğlu Ali Beg
m. oğlu İskender Beg
348a/15, 348b/13
- mihmāndārlik**: (is.) Misafir ağırlama durumu.
m. 358a/09
- miḥnet** : (Ar.is.) Sıkıntı, zorluk, zahmet.
m.+den (tengna-yı miḥnet) 361a/01
m.+le (hezar-ı miḥnet) 355a/17
m.+ler çek- 362a/15
- mihr** : (Far.is.) Güneş.
m. (hararet-i mihr) 364a/07
m.-i şimşir 373b/19
- miḫdār** : (Ar.is.) Bir şeyin sayısı, ölçüsü, değeri.
m. 351b/16, 356a/23, 356b/16, 359b/06, 366a/10, 368a/18
m.+ı 355a/24, 359a/02, 361b/18, 363a/23
- mil** : (Far.is.) Ucu sivri çelik kalem.
m. çek- 348a/21
- millet** : (Ar.is.) Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında dil, din, tarih, sanat, töre, dünya görüşü ve ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu, ulus.
m.-i Muḥammedī
365a/04
m. ü'l-ümerā-yı Dımışk 346b/14
m. ü'l-ümerā-yı Ḥaleb 346b/15
- min ba'd**: (Ar.zf.) Bundan sonra.
m. 368a/03, 370a/10
- minha** : (Ar.e.) Ondan, bundan.
m. 350b/17, 352b/02, 353a/02, 353a/14, 355b/02, 362a/20, 362b/13, 367b/07

- minnet** : (Ar.is.) Lutuf.
m.+dür 351a/18
- mīr** : (Ar.is.) Amir,
kumandan.
m. 368a/17
m.-i müşarün-ileyh
362a/24
- mīrī** : (Far.is.) Devlet hazinesi.
m. için 371a/02
- mīşāk** : (Ar.is.) Sözleşme,
anlaşma.
m. ile (ahd ü mīşāk)
362a/02
- mişāl** : (Ar.is.) Örnek, benzer.
m. 353a/07
m. ile 357a/21
- mīşe** : (is.) Meşe.
m.+yi 357a/07
- miyān** : (Far.is.) Orta, aralık.
m.+a düş- 349b/05
m.-i āc dā 362a/15
m.-i şehir 356a/25
m.+ına 355b/12, 361a/25
m.+ında 356a/03,
357b/14, 359a/12
m.+ından 364a/21,
364b/04
m.+larında 348b/12
- miyet** : ?
m.-i memleket-i Bosna
359a/11
- mizāc** : (Ar.is.) Huy, tabiat.
m. (mahvfü'l-mizac)
364a/09
- m.-ı sultān 349a/13
m.-ı şerīf 371a/07,
374b/01
m.+ımda 374b/05
m.+ımuñ 375a/13
m.+larınuñ 374a/18
- Molla** ^ç **Arab**: (öz.is.) ?
m. 349a/18, 350b/17
m.+uñ 350b/20
- Mora** : (öz.is.) Yunanistan'da
bulunan yarımada.
m. 359b/23, 359b/25,
360a/01, 360b/05,
361a/03, 371a/11
m. eyaleti 366a/02
m.+nuñ 362b/17
m. valisi 360b/20
m.+ya 360b/23, 363b/15
- Moşkov**: (öz.is.) ?
m. 356b/11, 364a/08
- mu' allā**: (Ar.sf.) Yüce, yüksek.
m.+dan (dergāh-ı mu' allā
) 347b/25
m.+ya (dergāh-ı mu' allā
) 349b/18, 354a/19
- mu' anid**: İnatçı.
m.+ler 358a/13
- mu' arız**: (Ar.sf.) Karşı gelen.
m. +a 358a/22
- mu' āvedet**: (Ar.is.) Geri dönme.
m. (aheng-i mu' āvedet)
358b/03
m. buyur- 366a/04

- m.+de (tarik-i
mu'āvedet) 356b/25
m. eyle- 359b/13,
370b/02
m. it- 371b/10
- mu'āvenet:** (Ar.is.) Yardım
etme.
m.+e 361b/09
m.-i şamiyan 348a/23
m.-i tevķīf 363b/02
- muayyid:** ?
m. ol- 352a/18
- mu'azzam:** (Ar.sf.) Yüce, ulu,
koca.
m. 349b/07, 355b/14,
357b/12
m.+ı 355b/13
- mu'azzamāt:** (Ar.is.) Büyük ve
ağır işler.
m.+ı 354b/09
- mūceb :** (Ar.sf.) Bir söz veya
emrin icap ettiği şey,
netice.
m.-i 'ibret ol 365b/22
m.+ince 368a/14
- mūcib :** (Ar.is.) Sebep, vesile.
m.-i 'usr -i irtiḥāl
356b/22
m. idi 349a/12
m.+iyle 365a/18
- mūcibe:** bkz. mūcib
m. ile (tedābīr-i mūcibe)
358
- muğtenem:** (Ar.sf.) Ganimet
olarak alınmış.
m. ol- 358b/19, 366b/20,
368b/05
- muḥabbet:** (Ar.is.) Sevgi.
m. 350b/24
- muḥabbet-āmīz:** (Ar.Far.bir.sf.)
Dostlukla, sevgiyle.
m. ile (tizname-i
muḥabbet-āmīz) 374a/14
- muḥadderāt:** (Ar.sf.) Kapalı,
örtülü, namuslu kadınlar.
m. 370a/23
- muḥāfaza:** (Ar.is.) Saklama,
koruma.
m. 362a/18
m. için 367b/15
m.+sında 371a/12
- muḥāfız:** (Ar.sf.) Koruyan.
m. 356a/04
m.+ını 362a/04
m.+lar 355b/17, 362a/12
m.+ları 356b/02,
357a/07, 362b/22,
368a/15
- muḥafizān:** (Ar.Far.is.)
Koruyanlar, muhafızlar.
m. (serdār-ı muḥafizān)
346a/07
m.-ı ervāḥ 368b/03
- muḥakkak:** (Ar.sf.) Doğru
olduğu kesin olarak
bilinen, doğru, gerçek,
kesinlikle.

- m. 363a/01
m. bil- 354a/03
m.+dur 374b/04
muḥal : (Ar.sf.) Mümkün olmayan.
m.+dür 363a/12
muḥālefet: (Ar.is.) Karşı olma, karşı çıkma.
m. 370b/03
m.+den 354b/15
m. göster- 349a/23
m.+i ile 361a/04
m.+ine 370a/25
muḥālif: (Ar.sf.) Muhalefet eden, uymayan.
m. 360b/06
m. (bad-ı muḥālif) 360b/04
Muḥammed Paşa: (öz.is.) Hızır Bey'in oğlu.
m. (Hızır Beg oğlu Muḥammed Paşa) 348a/14
Muḥammedī: (Ar.sf.) Muhammed ümmetinden olan.
m. (alam-ı millet-i Muḥammedī) 365a/04
muḥārebāt: (Ar.is.) Savaşlar.
m.+ı 369b/25
muḥārebe: (Ar.is.) Harbetme, savaşma.
m.+de (hin-i muḥārebe) 369a/02
m.+de iken 372a/08
m. et- 365a/09, 371b/04
m.-i kıtāl 359b/07
m. it- 369b/24, 370b/20
m. itme- 353b/22
m. olun- 362b/07
m.+sinde 369b/14
m.+ye 364a/02, 366a/15, 368a/20
muḥārib: (Ar.sf.) Savaşan.
m.+ler 362b/24
muḥaricin: ?
m. 357a/06
muḥarrem: (Ar.is.) Arabī ayların ilki, Ay takviminin birinci ayı.
m.+inde 362a/03, 373a/01
muḥarriḳ: (Ar.sf.) Tahrik eden.
m. 367b/17
muḥāşara: (Ar.is.) Kuşatma, etrafını çevirme.
m. (vaḳt-i muḥāşara) 364a/06
m.+dan (imdad-ı muḥāşara) 364a/03
m. et- 347a/21, 349a/06, 352b/22
m. eyle- 359b/07, 362a/23, 362b/04, 362b/18, 362b/21
m.-i ḥiṣār 360b/01
m. it- 348b/21, 366b/24, 368b/17

- m. olın- 360a/04,
366b/14
m.+sına 360a/23,
361b/16, 366a/19
m.+ya 369a/09
- muḥaṣṣıl:** (Ar.sf.) Meydana getiren.
m. 354a/04
m.-ı kelām 350a/17
- muḥaṣṣılān: ?
m. 358a/12
- muḥāṭarāt:** (Ar.is.) Tehlikeler.
m.+dan 357a/24
- muḥkem:** (Ar.sf.) Sağlam.
m. 375a/14
- muḥliṣ :** (Ar.sf.) Dostluğu, samimiliği ve hali içten, gönülden olan.
m. bulma- 360b/16
- muḥtāc:** (Ar.sf.) İhtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan.
m.-ı ^ç ilāc ol- 371a/07
m. idi 360a/04
- muḥtaṣar:** (Ar.sf.) Gösterişsiz.
m. 368b/23
- muḥtaṣara:** bkz. muḥtaṣar
m.+nuñ (kıla-ı muhtasarunuñ fethi)
366a/07
- muḥtefi:** (Ar.sf.) Saklanmış.
m. it- 368a/18
- muḥtel :** (Ar.sf.) İhlal edilmiş.
m. ol- 374b/07
- muḥtelife:** (Ar.sf.) Türlü, çeşit çeşit.
m. (emrāz-ı muḥtelife)
374a/17
- muḥterimāt:** ?
m.-ı şulbiyye 350b/11
- muḥtevī:** (Ar.sf.) İhtiva eden, içinde bulunduran.
m. (müsāra^ç at-ı muḥtevī)
348b/03
- muḥābele:** (Ar.is.) Karşılık verme, birbirine karşı koyma, çatışma.
m. 353b/03
m. (ḥīn-i muḥābele)
353b/19
m. buyur- 350b/23
m.+den 368a/23
m. iken (müteraṣṣıd-ı muḥābele) 358b/23
m.+sin 371b/04
m.+sinde 355a/25
- muḥabere:** ?
m. 349b/10
- muḥābil:** (Ar.sf.) Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan; bir şeye karşılık yapılan.
m. 362a/08
m. ol- 348b/12, 359b/18
- muḥaddem:** (takı.) Önce.
m. 353b/22, 354b/18,
365b/12, 372a/20

- muḳaddemā:** (Ar.zf.) Önce,
eskiden.
m. 350b/17, 357a/02,
357b/11, 368b/03
- muḳaddemāt:** (Ar.is.) Ön
bilgiler.
m.-ı akliyye vü nakliyye
349b/14
- muḳaddime:** (Ar.is.) Başlangıç.
m.-i müselleme 349b/01
- muḳarrer:** (Ar.sf.)
Kararlaştırılmış,
anlatılmış, bildirilmiş.
m. bil- 348a/18
m.+dür 351a/16, 356b/19
m.+üñ (kibr-i cehennem-i
muḳarrer) 351a/04
- muḳātele:** (Ar.is.) Savaş.
m.-i tarafeyn 353b/19
- muḳāvet:** (Ar.is.) Karşı
durma, direnme.
m. 367a/01
m.+e 355a/11, 365a/10,
365b/14, 367b/03
m. et- 352b/22
m.+i (esbāb-ı
muḳāvet) 348b/11
m. it 363b/02
- muḳayyed:** (Ar.sf.) Kayıtlı,
bağlanmış; bir işe önem
veren.
m.+em 375a/14
m. eyle- 361a/23
m.-i derd-mend 375a/08
- m.+ler iken 365a/13
m. ol- 346a/11, 347a/11,
364b/18, 366a/06,
374a/20
m. olma- 356b/06,
374b/13
- muḳīm:** (Ar.sf.) Oturan, ikamet
eden.
m. ol- 373a/19
- muḳtedā:** (Ar.sf.) Uyulan, örnek
tutulan.
m.+ları 353a/15
m.-yı dīn 363a/19
- muḳterin:** (Ar.sf.) Yaklaşan,
yakın gelen.
m.-i kar-ı sair eyle-
355a/23
- muḳtezā:** (Ar.is.) Bir şeyin
gereği olan şey, gerek.
m. ol- 374a/02
m.+sıyla 364b/09
m.-yı riyāset 352a/12
m.-yı şer ü ḳānūn
370b/04
- muntaẓır:** (Ar.sf.) Bekleyen,
gözleyen.
m. ol- 351b/07, 360b/04
- munẓar:** (Ar.sf.) Geciktirilmiş.
m. 373a/19
- murābaḥa:** (Ar.is.) Aşırı karla
mal satma.
m. 375a/03

murād : (Ar.is.) Erişilmek
istenen şey, istek, dilek;
maksat.
m. 353a/16, 375a/07
m. (bad-ı murād)
363b/03
m.+ı 370a/06
m.+ı (aksa-yı murād)
359b/23
m.+ıñız 374b/10
m.+ile (bad-ı murād)
360b/25
m. itin- 359a/17, 368a/14
m.+ları 373a/10

muraḥḥaş: (Ar.sf.) İzinli.
m.ol- 352b/17

muraşsa^c: (Ar.sf.) Kıymetli
taşlarla bezenmiş.
m. 354b/02

Mūsā : (öz.is.) Sultan
Mahmud'un oğlu.
m. (Sultān Maḥmūd oğlu)
372b/14

musahḥar: (Ar.sf.) Ele
geçirilmiş.
m.-ı pādişāh-ı baḥr u biz
365b/08
m. it- 356a/05

musahḥar-kerden: ?
m. 359b/22

muşālahā: (Ar.is.) Barış yapma.
m. 349b/21, 350b/25
m.+ya 350b/03

muşālih: (Ar.sf.) Sulh yapan,
barışan.
m.-i müselmāni-yi
kāmrānī-i cah ü sultani
350b/02

muşavver: (Ar.sf.) Tasvirli,
resimli.
m. 358a/14

muşḥaf: (Ar.is.) Kuran-ı Kerim.
m.-ı şerīf 349b/19,
349b/21

mūsikī : (is.) Duygu ve
düşünceleri seslerle ifade
eden sanat.
m.+de (ilm-i musiki)
372a/13

Muştafā: (öz.is.) Sultan Mahmud
Bey'in oğlu.
m. 367a/10
m. (Sultān Maḥmūd oğlu)
372b/14

Muştafā Beg: (öz.is.) Preveze
hakimi.
m. 357a/16, 362b/05,
362b/06
m.+e 363a/24
m.+e (preveze ḥākimi
Muştafā beg) 362a/21
m.+ı 359b/03
m.+ı (Kasım Beg oğlu
Muştafā beg) 357a/12
m.+üñ 359b/16, 362b/08
m. (Preveze begi Muştafā
beg) 363a/21

Muṣṭafā Paşa: (öz.is.) Rumeli Beylerbeyi. m. 360a/24, 360b/03 m.+ile (Rumeli Begler begsi) 362a/09 m.+ya 361b/25, 362a/02 m.+yı 360a/23	m. (kitāb-ı mu ^ç tebere) 349b/20 m. (vakı ^ç a-i mu ^ç tebere) 355b/13
muṭā^ç a : (Ar.sf.) İtaat olunan, boyun eğilen. m. (ahkām-ı muṭā ^ç a) 370a/10	mu^ç temed: (Ar.sf.) Güvenilir, emin. m.+ler 373b/07
mu^ç tād : (Ar.sf.) Alışılmış şey. m.-ı qadīm 351b/02	muṭī : (Ar.sf.) Boyun eğen. m. vü tabi 374a/11
mutaşarrıf(1): (Ar.sf.) Bir malın veya mülkün sahibi olup kullanma hakkını elinde bulunduran kimse. m. idi 371b/23	muṭlaq : (Ar.sf.) Kayıtsız, şartsız. m. (ğālib-i muṭlaq) 366b/01
mutaşarrıf(2): (Ar.sf.) Osmanlı Devlet teşkilatında sancak veya livanın en büyük mülki amiri, sancak beyi. m.+ken 372b/20 m. ol- 369b/24	muṭlaqa: (zf.) Ne olursa olsun, her şeye rağmen, kesinlikle. m. 349b/06, 362b/25
mutaşavver: (Ar.sf.) Tasarlanmış, düşünülmüş. m. 367b/08	muttaşıl: (Ar.sf.) Bitişik; aralıksız. m. 362a/15, 375a/11 m.+dur 357b/16, 373b/13 m. idi 355b/16 m. ol- 363a/15
mu^ç teber: (Ar.sf.) İtibarlı, hatırı sayılır, inanılır, güvenilir. m. 349b/18, 350a/23, 350b/21, 356a/02	muvāfaqat: (Ar.is.) Uygunluk, uyma. m. 369a/14 m. it- 368b/22
mu^ç tebere: bkz mu ^ç teber	muvāfiq: (Ar.is.) Uygun. m. 351b/01
	muvaqqıf: (Ar.sf.) Durduran, alıkoyan. m.-ı kıyamda tur- 346b/04

muẓaffer: (Ar.sf.) Zafer,
üstünlük kazanmış,
üstün.
m. 367b/08
m. (leşker-i muẓaffer)
366b/04
m. (manşūr u muẓaffer)
358a/03
m. ol- 357a/10, 365b/02
m. u manşūr ol- 373b/22

muẓaffer-keşten: ?
m.-i Ya' kûb Paşa
352a/19

muẓîk : (Ar.sf.) Sıkan,
darlaştırıcı.
m. 352a/03
m.+den 357a/08

muẓtarib: (Ar.sf.) Izdırabı,
sıkıntısı olan.
m. ol- 358a/06

muẓtaribü'l-hal: ?
m. u münkesirü'l-bal ol-
364a/04

mübāderet: (Ar.is.) Bir iş
yapmaya girişme.
m. et- 346a/08
m. it- 364b/17

mübārek: (Ar.sf.) Bereketli,
hayırlı, kutlu.
m. 375a/14
m. ramazānū'l-mübārek
363b/14
m.+dür (fāl-i mübārek)
358a/04

mübāriz: (Ar.sf.) Döğüşe
kalkışan.
m. 360a/12

mübārizān: (Ar.sf. mübāriz'in c.)
Döğüşe kalkışanlar.
m.+dan (hâtır-ı
mübārizān) 364a/10

mübāşeret: (Ar.is.) Bir işe
başlama, girişme.
m. eyle- 356a/06,
366a/15

mübtelā: (Ar.sf.) Düşkün,
tutkun.
m.+yım 375a/12

mücādele: (Ar.is.) Çatışma,
vuruşma.
m. 358b/03

mücāhid: (Ar.sf.) Din, vatan
uğruna savaşan, cihat
eden kimse.
m. 349b/06
m.-i fi-sebī'llāh 349b/06
m.+in (selāṭīn-i mücāhid)
349b/02
m.+inüñ 360b/10,
368a/18
m.+ler 351b/18, 358a/13,
362b/24, 365a/05,
368b/05
m.+lerden 366b/16
m.+leri 354a/14, 361b/06
m.+lerüñ 356b/18
m.+üñ 358b/08

- mücāhidān:** (Ar.sf. mücāhid'in c.) Din, vatan uğruna savaşan, cihat edenler.
m. (asker-i mücāhidān) 361a/08
m. (sultān-ı mücāhidān) 364a/09
m.+a 359b/21, 364b/20
m.+e 364b/23
m.+ı 368a/20
m. ile (dilāverān-ı mücāhidān) 359b/09
m. ile (küffār-ı haşyet-i mücāhidān) 356a/12
m.+uñ (leşker-i mücāhidān) 364b/05
- mücāhidīn:** (Ar.sf. mücāhid'in c.) Mücahitler.
m.-i āl-i ' Osmān 349b/03
m. (asker-i mücāhidīn) 359a/13
m. (manzūr-ı mücāhidīn) 354a/01
m. (naşīb-i mücāhidīn) 353b/13
m.+le 369a/02
- mücāhidīn-şī' ar:** (Ar.bir.sf.) (Hep) savaşanlar.
m. (paşa-yı mücāhidīn-şiar) 353b/15
- mücāzāt:** (Ar.is.) Karşılık.
m.+ına 366b/03
- müceddeden:** (Ar.zf.) Yeni olarak, yeni baştan.
- m. 366b/07
- mücerred:** (Ar.sf.) Soyut, yalnız.
m. 351b/02, 358a/21, 370a/06
- mücidāne:** (Ar.zf.) Çok çalışırcasına.
m. 357a/03
- mücmelen:** (Ar.zf.) Kısa ve öz.
m. 371b/15
- mücrim:** (Ar.sf.) Suçlu.
m.+ler 347b/12
- müctemī':** (Ar.sf.) Toplanan.
m. ol- 358b/23
- müdāfa':** (Ar.is.) Korunma, savunma.
m.+ya 365a/12
- müdāhīl:** (Ar.sf.) Dahil olan, karışan.
m. 357a/06
- müdde'ī:** (Ar.sf.) İddiasında direnen kimse.
m. (şahs-ı müdde'ī) 367b/20
- müddet:** (Ar.is.) Süre.
m.+de 360a/18
m.+den sonra 346a/11
m.-i ' ömr 368a/16
- müdebbir:** (Ar.sf.) Tedbirli.
m. 365b/02
- müdemmer:** (Ar.sf.) Mahvolmuş.
m. 373b/23
- müdeddeb:** (Ar.sf.) Edepli, terbiyeli.
m. 372a/19

müeddā: (Ar.sf.) Tediye olunmuş. m. idi 349a/11	verme yetkisine sahip olan kimseler. m.-ı mācin 349a/15
müeddī: (Ar.sf.) Sebep olan. m. ol- 364b/24	müheyyā: (Ar.sf.) Hazır. m. (hāzır u müheyyā) 361b/19, 362a/22 m. eyle- 359a/17 m. ol- 365a/11
müekkede: (Ar.sf.) Tekrar edilmiş, sağlamlaştırılmış. m. ile (eymān-ı müekkede) 347a/24 m.+si (mevā'id-i müekkede) 351a/18	mühimmāt: (Ar.is.) Lüzumlu şeyler. m.-ı cihād 363b/13
müennāt: ? m.-ı lāzıme 373a/03	mühlik : (Ar.sf.) Helak eden, öldüren. m. ol- 362a/23, 369a/08
müennes: (Ar.sf.) Dişi. m. (taḥfif -i müennes) 358b/15	müjgan: ? m. (hüsrev-i müjgan) 358b/01
müfevvez: (Ar.sf.) İhale ve sipariş olunmuş. m. idi 348a/15, 361a/11	mükābere: (Ar.is.) Kendini büyük görme. m. 349b/05
müfsid: (Ar.sf.) İfsad eden, bozan. m.+lerüñ 349b/06	mükāvaha: (Ar.is.) Üstün gelme. m. (terk-i mükāvaha) 349b/13
müfsidān: (Ar.sf. müfsid'in c.) Bozanlar. m.-ı kadīm-i Karaman 367a/15	mükedder: (Ar.sf.) Kederli, gamlı, üzüntülü. m. ol- 374b/12
müftī : (Ar.sf.) Dini konularda fetva verme yetkisine sahip olan kimse. m.-i İslām 349a/18	mükellel: (Ar.sf.) Süslü. m. 357a/17
müftiyān: (Ar.sf. müftī'nin c.) Dini konularda fetva	mükemmel: (Ar.sf.) Kusursuz, eksiksiz. m. 358a/07
	mükerreme: (Ar.sf.) Yüce, ulu. m. (Mekke-i mükerreme) 370a/21

mükerrer: (Ar.sf.) Tekrarlanmış. m. ol- 372b/25	m. 364b/20
mükerrereren: (Ar.zf.) Tekrar olarak. m. 349b/10	mülhak : (Ar.sf.) İlhak edilmiş. m. 368b/08
mülâhaza: (Ar.is.) İyice düşünme. m. it- 367a/01	mülk : (Ar.is.) Bir devletin ülkesi. m.-i Freng 357b/07 m. için (ışlâh-ı mülk) 372a/17
mülâkat: (Ar.is.) Kavuşma, birleşme. m. it- 348a/08	m.+ine 369b/24 m.+inüñ 348b/18
mülâkî : (Ar.is.) Kavuşmak. m. ol- 367b/02	mülki : (Ar.sf.) Ülke yönetimiyle ilgili. m. vü dîni 349a/11
mülâyemet: (Ar.is.) Yumuşak huyululuk. m. ile 365b/13	mülkiyye: (Ar.is.) Asker ve sarıklı sınıfının dışındaki memurlar sınıfı. m. için (fitne-i mülkiyye) 371b/23
mülâyim: (Ar.sf.) Uygunluk. m. ol- 349b/12	mültebis: (Ar.sf.) Benzeyen. m. it- 354b/24
mülâzemet: (Ar.is.) Gidip gelme, bir işle meşgul olma. m.+ine 347b/10, 367a/25, 368a/04	mülük : (Ar.is. melik'in c.) Hükümdarlar. m.-ı bayındiriyye 369b/17 m.-ı Frengistân 363a/09 m.-ı kefere 352b/04, 363a/18 m.-ı küffâr 358b/11 m.-ı küffâr-ı bed-fial 368b/11 m.-ı Mısr u Şam 349a/14, 349b/05
mülâzım: (Ar.is.) Teğmen. m.+ları ile 367a/19 m.+ları ol- 349a/02, 368b/23, 369a/05	mümâna'at: (Ar.is.) Engel olma. m. 365a/03
mülhid: (Ar.sf.) Allah'ı inkar eden. m.369b/21	
mülhak: (Ar.sf.) Katılan. m. ol- 346a/03, 355a/17	
mülhik: (Ar.sf.) Katan. m. 362a/23	
mülhiman: ?	

mümkin: (Ar.sf.) Mümkün,
olabilir.

m. 361b/02

m. olma- 357a/19

mümtâz: (Ar.sf.) Üstün tutulmuş.

m. buyur- 355b/02

mümted: (Ar.sf.) Süren, uzayan.

m. 353b/23

münâcât: (Ar.is.) Allah'a dua

etme, yalvarma.

m.+dan 360b/16

mün'adim: (Ar.sf.) Yok olan.

m. ol- 373a/17

münâfık: (Ar.is.) Dinin

esaslarına iman etmediği

halde inanmış gibi

görünen kimse.

m. ol- 351b/02

münâsib: (Ar.sf.) Uygun,

yerinde.

m. gör- 363a/20

m. göril- 371b/18

m. ol- 362a/16

münâsibe: bkz. münâsib

m. ile (tedâbîr-i şâibe vü

efkâr-ı münâsibe)

359b/08

mün'atıf: (Ar.sf.) Bir tarafa

dönen.

m. ol- 373b/06

münâza'a: (Ar.is.) Ağız kavgası,

çekişme.

m.-i kesîr 370a/17

münhaşır: (Ar.sf.) Sınırlanmış,

her yanı çevrili; bir şeye

mahsus olan.

m. 356b/01

m. ol- 346a/21, 355b/17

münhedim: (Ar.sf.) Yıkılmış,

harap olmuş.

m. 373a/16

m. ol- 350a/10

münhezim: (Ar.sf.) Bozguna

uğrayan, bozgun.

m. eyle- 352b/10

m. ol- 346b/18, 346b/18

münîr : (Ar.sf.) Parlak.

m.+ine (hâtır-ı münîr)

351a/22

münkaţıf : (Ar.sf.) Son bulan,

kesik.

m. olma- 367a/21,

373b/02

münkesirü'l-bâl: (Ar.bir.sf.)

Gücenik.

m. (muztaribü'l-hal u

münkesirü'l-bâl) 364a/04

müntehî: (Ar.sf.) Sona eren.

m. ol- 364b/11

münteşir: (Ar.sf.) Yayılmış.

m. ol- 369b/25

mürâ'ât : (Ar.is.) Gözetme,

saklama.

m.-ı muşâlih-i

müselmâni-yi kâmrâni-i

cah ü sulţâni 350b/02

mürācaʿ at(1): (Ar.is.) Geri dönme.

m. buyur- 350b/06

m.+da 347a/20

m. eyle- 362b/15

mürācaʿ at(2): (Ar.is.) Danışma, başvurma.

m. it- 375a/13

mürde : (Far.is.) Ölü.

m. 354a/11

n.-i ecdād 369b/15

müreffehü'l-bāl: (Ar.bir.sf.)

Gönlü rahata ulaşan.

m.ol- 367a/06

müretteb: (Ar.sf.) Tertip

olunmuş, dizilmiş.

m. 362b/16

mürğ : (Far.is.) Kuş.

m.-i buzurg 353b/20

m.+ler 353b/23

mürīd : (Ar.is.) Bir şeyhe bağlı olan kimse.

m. 369b/19

mürtekib: (Ar.sf.) Kötü iş yapan.

m.-i taab u meşakkat

olma- 348b/07

mürūr : (Ar.is.) Geçme, geçiş.

m. eyle- 358b/10

m.+u 356b/02

mürüvvet: (Ar.is.) Cömertlik, insanlık.

m.+de (ḳānūn-ı salṭanat ü

mürüvvet) 349b/09

m.-i pādīşāhiyye 349b/12

müsāʿ ade: (Ar.is.) İzin.

m. it- 347b/17

müsāraʿ at: (Ar.is.) Girişme;

acele etme.

m.+dan 348b/09

m. eyle- 366a/19

m.-ı muḥṭevī 348b/03

m. it- 359b/18

m.+ları 348b/05

müsellah: (Ar.sf.) Silahlanmış, silahlı.

m. 354b/23, 355a/04,

357a/15, 360a/12

m.+ı 365a/25

müsellem: (Ar.sf.) Verilmiş, teslim edilmiş.

m. 360b/24

müselleme: (Ar.is.) Yardımcı teorem.

m.+yi (mukaddeme-i

müselleme) 349b/02

müselmān: (Far.is.) İslam dininde olan.

m.+lar 364a/24, 369a/16

m.+ları 367a/05

m.+larıñ 360a/25,

361a/22, 364a/21,

366a/17

müselmānān: (Far.is.

müselmān'ın c.) İslam dininde olanlar.

m.+içün (refāhiyet-i

müselmānān) 349b/13

- müselmānī:** (Ar.sf.) Müselman ile ilgili.
m.-yi kāmṛānī-i cah ü sulṭāni 350b/02
- müstağni:** (Ar.sf.) Lüzumlu, gerekli olmayan.
m. 372b/01
- müstağrib:** (Ar.sf.) Garibine giden, şaşa kalan.
m. ol- 355b/04
- müstaḥfaz:** (Ar.sf.) Hıfzeden, koruyan.
m.+larda 364b/20
m.+laruñ 366a/14
- müstaḥfazān:** (Ar.sf. müstaḥfāz'ın c.) Koruyanlar.
m. 347a/23
- müstaḥkem:** (Ar.sf.) Sağlam.
m. 357a/19
- müstaḥkarr:** (Ar.sf.) Durulan yer, karargah.
m. (müstaḥkarr-ı ḥilāfet) 349a/10
- Müstaşır:** (öz.is.) ?
m. gibi (Mehmed beg bin Müstaşır) 346b/06
m. oğlu Maḥmūd Beg 348a/25
- müsteḥakk:** (Ar.sf.) Hakeden, layık.
m.+ına (ḥaḳḳ-ı müsteḥakk)
- müstevfī:** (Ar.sf.) Yeteri kadar; mükemmel.
m. 358a/10, 359a/19, 359b/15, 366a/10
- müstevlī:** (Ar.sf.) Bir yeri istila edip hükmü altına alan kimse.
m. 372b/21
m. ol- 368b/16, 374a/18
- müşābih:** (Ar.sf.) Benzer, benzeyen.
m. 363a/17
m. olın- 362a/11
- müşāhede:** (Ar.is.) Gözlemlemek, gözlemek.
m. eyle- 372b/25
m. it- 365b/04
- müşāhid:** (Ar.sf.) Müşahede eden, gözlemci.
m. 353a/10
- müşārik:** (Ar.sf.) Ortak.
m. 346b/22
- müşārün-ileyh:** (Ar.sf.) Kendisine işaret olunan, adı geçen, adı anılan.
m. 351a/18, 352b/02, 357b/18, 359a/10, 363b/12, 366b/10, 367b/12, 367b/25, 368a/17, 372a/07, 372b/02, 375a/23
m. (mīr-i müşārün-ileyh) 362a/24

- m. (paşa-yı müşarün-
ileyh) 365a/02
- müşāvire:** (Ar.sf.) İstişare edilen,
danışılan.
m.+de 351a/09
m.+yi 363a/19
- müşebbek:** (Ar.sf.) Şebeke
şekline sokulmuş, ağ ve
kafes gibi örülmüş olan.
m. et- 346a/08
- müşerref:** (Ar.sf.) Kendisine
şeref verilmiş.
m. ol- 367b/13
- müşevveş:** (Ar.sf.) Düzensiz,
karmakarışık.
m. ol- 360b/14
- müşîr** : (Ar.is.) Mareşal.
m.+i 371b/10
- müşkil:** (Ar.sf.) Güç, zor, çetin.
m.+dür 375a/16
m.+dür (hal-i müşkil)
374b/13
- müşkil-güzār:** ?
m. 351b/16
- müşrik** : (Ar.sf.) Allah'a ortak
koşan kimse.
m.+ine (kişver-i müşrik)
359a/13
m.+lerüñ 357a/18,
364a/13
- müşrikān:** (Ar.sf. müşrik'in c.)
Allah'a ortak koşan
kimseler.
- m.+dan (şanādīd-i
müşrikān) 366b/05
- müşta' il** : (Ar.sf.) Yanan,
alevlenen.
m. idi 373a/06
- müşterī:** (Ar.sf.) İstekli.
m. 365b/10
- mütāla'a:** (Ar.is.) Okuma.
m.+sıyla 350b/20
- müte' addid:** (Ar.sf.) Türlü türlü.
m.+den (eşcār-ı
müte' addid) 360a/10
- müte' ākıben:** (Ar.zf.) Hemen
sonra, arkasından.
m. 352a/08
- müte' allik:** (Ar.sf.) İlgili, ilişkin.
m. 374a/10
m. ol- 346a/22, 364b/01,
364b/02
- müte' azzir:** (Ar.sf.) Zor, güç.
m. 356a/07
- mütecāviz:** (Ar.sf.) Fazla, çok.
m. ol- 358b/14
- müte' ellif:** (Ar.sf.) Alışmış,
alışkın.
m. ol- 360a/10
- müte' eşir:** (Ar.sf.) Üzüntülü,
kederli.
m. ol- 350b/19
- müferriq:** (Ar.sf.) Dağınık, ayrı
ayrı.
m. ol 358b/25
- müferriqa:** (Ar.is.) Padişah,
sadrazam ve benzerinin

- hizmetinde bulunan ve verdikleri emirleri yerine ulaştıran kimse.
m.+sını (‘ asker-i müteferriķa) 353b/08
- mütehaşşın:** (Ar.sf.) İstihkamlı bir yere kapanmış.
m. ol- 357a/09
- müteħayyir:** (Ar.sf.) Hayrette kalan, şaşırmış.
m. kal- 346a/21
- mütehevvir:** (Ar.sf.) Öfkeli.
m. +ler 366b/18
- mütekeffil:** (Ar.sf.) Kefil olan.
m. 372a/12
- mütemādī:** (Ar.sf.) Sürekli, devamlı.
m. ol- 370b/13
- müteneffis:** (Ar.sf.) Nefes, soluk alan.
m. 357a/11
- müterakķıb:** (Ar.sf.) Bekleyen, gözleyen.
m. iken 348b/10
- müteraşşıd:** (Ar.sf.) Dikkatle gözeten, bekleyen.
m-ı muķābele 358b/23
- müterreddid:** (Ar.sf.) Kararsız, tereddütlü.
m. ol- 354a/09
- mütesaddi:** ?
m. ol- 352b/03
- müteselli:** (Ar.sf.) Teselli bulan.
m.olma- 370b/05
- müte’essir:** (Ar.sf.) Üzüntülü, üzölmüş.
m. ol- 364a/10
m. ü maħcüb olma- 375a/21
- müteřekkī:** (Ar.sf.) şikayetçis.
m. ol- 374b/11
- mütevāliye:** (Ar.sf.) Birbiri ardınca giden, art arda gelen.
m.+sinde 369b/25
- müteveccih:** (Ar.sf.) Bir tarafa dönen, yönelen.
m. ol- 351a/20, 356b/04, 366b/23, 367a/12, 367a/23, 367b/03, 367b/06, 367b/14, 368a/04, 368b/25
- mütevellid:** (Ar.sf.) Doğan, dünyaya gelen.
m. ol- 351a/05
- mütevessil:** (Ar.sf.) İnanan.
m. idi 352b/18
- mütezelzil:** (Ar.sf.) Sarsılan, sallanan.
m. ol- 347a/13, 374a/20
- müttefik:** (Ar.sf.) Bağlaşmış, birleşmiş, anlaşmış.
m. ol- 366a/16
- müyesser:** (Ar.sf.) Kolay gelen, kolaylıkla olan.
m. 362b/20, 374b/06
m. idi 353a/12, 360a/13

m. ol- 349a/07, 351b/03,
351b/19, 357a/14,
364a/14, 365a/01,
374a/07
m. olma- 362b/11,
368a/11
müyesserun: ?
m. 365b/25
müzāhımet: (Ar.sf.) Sıkıntılar.
m. 365a/03
müzevver: (Ar.sf.) Uydurulmuş,
düzme.
m. (mektüb-ı müzevver)
348b/09

-N-

nā-bedīd: (Far.bir.sf.) Kayıp.
n. ol- 346b/19
nā-beķār: (Far.Ar.bir.sf.) İşe
yaramaz, hayırsız.
n.+ları 347b/07
nā-būd: (Far.bir.sf.) Yok olan.
n. it- 371b/05
nā-ķār : (Far.bir.sf.) Çaresiz.
n. ol- 347a/24
nā-dān: (Far.bir.sf.) Cahil, kaba.
n. (küffār-ı nā-dān)
368a/20
nā-dānlık: (is.) Nadan olma
durumu.
n.+dan (ķuşūr-ı akl ü nā-
dānlık) 354b/16
n.+larına 367b/19

nā-der-berāber: (Far.bir.sf.)
Birlikte olmayan,
anlaşamayan.
n. 375a/25
nādim : (Ar.sf.) Pişman olan.
n. ol- 367b/18
nā-gāh : (farz.zf.) Ansızın,
birdenbire.
n. 346a/22, 348b/10,
349b/25, 350a/02,
368b/25, 369a/19,
373a/14
nā-ķalef: (Far.Ar.bir.sf.) Soyuna
çekmeyen hayırsız evlat.
n.+den (veled-i nā-
ķalef)351a/05
naķīf : (Ar.sf.) Zayıf.
n. ü'l-ebdam ol- 364a/09
nāib : (Ar.is.) Devlet veya
hükümet başkanlığını
geçici bir zaman için
üzerine alan kimse, vekil.
n.+inüñ 348a/09
na'ım : (Ar.is.) Ni' met, bolluk
ve ferah içinde yaşama.
n.+dür (cennet-i na'ım)
373b/11
nāire : (Ar.sf.) Ateş, alev.
n.-i fitne 370a/20
n.-i ğazab 349a/09
n.-i ķıtāl 346b/17
nā-kes: (Far.bir.sf.) Alçak.
n.+lerine 348a/01

- naql** : (Ar.is.) Bir şeyi başka bir yere götürme; taşıma, aktarma, geçirme.
n. (kabil-i ḥaml ü naql) 357a/16, 358a/08, 358a/16, 359a/02, 359a/21, 359b/12, 359b/20
n.+e 364b/17, 365b/23
n. et- 364b/24
n. eyle- 365b/16
n.-i esbāb-ı bina it- 361b/04, 361b/14, 362b/04, 362b/17, 367a/11, 367b/16, 370b/19, 370b/21, 371b/22, 372b/14
369a/22
n.-i ḡanāim it- 358a/02
n. it- 356a/13, 356a/19, 356b/18
n. olın- 371b/11
n.+ı 367a/13, 372a/02
n.+ına 370a/09
n.+ında 370a/10
n.+ıyla 359a/12, 362a/12, 372a/04
n. ü nişan 368a/03
- naqlī** : (Ar.sf.) Nakille öğrenilen, anlatılan şeylere dayanan.
n. ile (delāil-i akli vü naqlī) 349b/01
- naqliyye**: (Ar.is.) Taşıma.
n. ile (muḡaddemāt-ı akliyye vü naqliyye) 349b/14
- naqz** : (Ar.is.) Bozma, çözme.
n.-ı ahd 352a/22
n.-ı ahd it- 354b/17
- nālān** : (Ar.sf.) İnleyen, inleyici.
n. ü giryān ol- 354a/20
- nām** : (Far.is.) İsim, ad, ün.
n. 346b/03, 349a/04, 352a/07, 353b/13, 355b/14, 356a/11, 356a/24, 356b/11,
nā-ma' kūl: (Far.Ar.bir.sf.) Akla uygun gelmeyen.
n. 367b/19
nā-ma' lūm: (Far.Ar.bir.sf.) Bilinmeyen.
n. ol- 352a/12
nām-dār: (Far.bir.sf.) Namlı, ünlü.
n. 359a/18, 361b/04, 363a/22
n. (esbān-ı nām-dār) 354b/04
n.+ından (ümerā-yı nām-dār) 359b/14
n. ile (seyf-i nām-dār) 353b/16
n.+lar gibi 346b/06
nāme : (Far.is.) Mektup.

- n. 348a/02, 348a/25,
348b/04, 350b/22,
371b/02, 373a/12
n.-i feth 365b/17
n. ile 348b/03, 370a/13
n.+sinde 348a/04,
348b/17, 349b/18,
349b/21
n.+sinüñ 363b/10
- nā-medud:** ?
n. ile (hedāyā-yi nā-
medūd) 366a/12
- nā-merd:** (Far.bir.sf.) Mert
olmayan.
n. 370b/07
- nā-meşrū'** : (Far.Ar.bir.sf.)
Şeriata, kanuna
uymayan, yasaya aykiris.
n. ol- 370b/04
- nāmūs** : (Ar.is.) Edep, ırz, iffet
n.+dur (maḥal-i ar ü
nāmūs) 351a/24
n.+ını 363a/14
- nām-zed:** (Far.bir.sf.) Aday,
lehine vasiyet yapılan
kimse.
n. it- 365b/10, 370b/09
- nān** : (Far.is.) Ekmek.
n.+ı 370b/14
- nā-pāk:** (Far.bir.sf.) Temiz
olmayan, pisf.
n. (şahs-ı kalender-i
mechül-i nā-pāk)
352a/03
- nā-peydā:** (Far.bir.sf.)
Kaybolmuş.
n. ol- 350a/03
- nā-resīde:** (Far.bir.sf.) Büluğa
ermemiş.
n. (tıfl-ı nā-resīde)
369b/15
- naşāyih:** (Ar.is.) Öğütler.
n.-i ehl-i ḥaḳ 350b/01
- naşb** : (Ar.is.) Dikme, saplama.
n. et- 362a/05
n. eyle- 373b/07
n.-ı ḥıyām it- 365b/20
n.-i alam it- 361b/24
n. olın- 365a/04, 365a/24
- nā-sezā:** (Far.bir.sf.) Yakışmaz.
n. 348b/18
- naşīb** : (Ar.is.) Bir kimsenin
payına düşen şey, pay,
hisse.
n.-i mücāhidin ol-
353b/12
- naşīhat:** (Ar.is.) Öğüt.
n.349a/25
n. it- 350b/18
n.+ler eyle- 354b/19
n.+ler it- 349b/15
- naşr** : (Ar.is.) Yardım.
n.-ı cemil 374a/07
- Naşūh Beg:** (öz.is.) İskenderiye
Beyi.
n. (İskenderiye Begi
Naşūh Beg) 350b/13

- nā-tamām:** (Far.Ar.bir.sf.)
Tamamlanmamış, eksik.
n. ol- 362b/11
- nā-tüvānlık:** (Far.bir.sf.) Zayıf,
kuvvetsiz.
n.+1 (nā-tüvānlığı)
348b/06
- nāṭıq** : (Ar.sf.) Söyleyen,
konuşan.
n. 359b/12
- nā-ümīdlik:** (is.) Ümitsiz olma
durumu.
n. 364b/11
- nayib** : ?
n.+i trablus u Şam u
Haleb ü sayda vu remle
346a/16
- nāzır** : (Ar.sf.) Nazar eden,
bakan, gözeten.
n. ol- 352a/15, 361b/05
- nāzil** : (Ar.sf.) Yukarıdan
aşağıya inen.
n. ü nümāyān ol- 353a/09
- naẓır** : (Ar.sf.) Benzer,eş.
n. 375a/11
- naẓm** : (Ar.is.) Sıra, tertip.
n.-ı ahval 371a/14
- ne** (1) : Zamir
n. ile 375a/03
n. ise 355a/05
- ne** (2) : Sıfat.
n. 355a/13, 364a/20,
374b/13
- nebevī** : (Ar.sf.) Peygambere ait
olan, onunla ilgili.
n. (eḥādış-i nebevī)
353a/05
n. (sünnet-i nebevī)
365b/12
- nebeviyye:** (Ar.sf.) bkz. nebevī
n.+den (eḥādış-i
nebeviyye) 349b/19
- nebīre** : (Ar.is.) Torun.
n.+lerden 372b/12
n.+leri 371b/18
n.+sin 371b/04, 371b/11
- necād** : ?
n. bul- 358b/16
- necat** : ?
n.+e (rāh-ı necat)
352b/01
- nedāmet:** (Ar.is.) Pişmanlık.
n. 361b/05, 373a/06
- nefāis** : (Ar.sf.) Nefs, güzel,
beğenilir şeyler.
n.-i akmişe 359a/06,
363a/18
n.-i emvāl ü ğilmān ü
cevārī-i şāhib-cemāl
358a/25
n.-i esbāb 347a/06,
356a/12
n.+iyle 353b/06
- nefer** : (Ar.is.) Rütbesi
olmayan asker, er.
n. 346a/10, 367b/11,
367b/11, 372a/01

- n.-i Freng 363a/02
n.+leri ile (ḥazz-ı nefes)
374a/20
- nefise** : (Ar.sf.) Çok hoş giden.
n.+den (emvāl-i nefise)
359b/20
- nefs** : (Ar.is.) Şahıs, kendi;
cevher.
n.374a/22
n.-i duā^c-yı sultān qabūl
ol- 364a/15
n.-i zemin 359a/14
n.+lerinüñ (ġanāim-i
nefs) 355a/24
n.+leri ile (ḥazz-ı nefis)
374a/20
n.-i duā^c-yı sultān qabūl
ol- 364a/15
- nefsāniyye**: (Ar.sf.) Bedene ait
olan maddi isteklere,
nefse ait.
n. (devāī-i nefsāniyye)
350b/03
- neft** : ?
n. 361a/25, 365a/11
- nefy** : (Ar.is.) Sürgün etme.
n. it- 367b/20
- nehār** : (Ar.is.) Gündüz.
n. (leyl ü nehar) 374b/21,
375a/02
- nehavi**: ?
n.-i Amasiyye 372a/03
- nehb** : (Ar.is.) Yağma.
n. ü ġāret eyle- 358a/25
- nehir** : (Ar.is.) Akarsu, büyük
ırmak.
n.+ler idi 358a/17
- nehr** : bkz. nehir
n.+e 353b/10
n.+i 357a/14, 360a/18
n.-i azim 355b/18,
356a/25, 356b/25,
358a/08, 359a/21
n.-i mezbūr 358b/05,
358b/08, 358b/17
n.-i tuna 355b/06,
357b/03
n.+üñ 356b/02
n.+ünden 353b/04
- ner** : (Far.sf.) Er, erkek.
n.(şīr-i ner) 355a/08
- nerd-bān**: (Far.bir.is.) Merdiven.
n.+lar ile 365a/03
- Nerimān**: (öz.is.) Rüstem'in
dedesi olan Sam'ın
babası.
n. 353b/14
- nerm** : (Far.sf.) Yumuşak.
n. eyle- 350a/19
- nesaih** : ?
n. 350a/18
- neseb** : (Ar.is.) Nesil, soy.
n. (ferzend-i mechulü'n-
neseb) 351a/11
n.+e (mechulü'n neseb)
351a/06
- nesl** : (Ar.is.) Nesil, kuşak.
n.+i (asl ü nesl) 352a/11

neşv : (Ar.is.) Canlının büyümesi. n. ü nūma bul- 349a/19	nice : (sf.) Çok, pek çok, birçok. n. 369b/21, 373b/21
netice : (Ar.is.) Sonuç, son. n.-i esfar 349b/03 n.-i ihmāl 373a/24	niçe : bkz. nice n. 346b/19, 349a/10, 349a/19, 350a/04, 350a/23, 353b/12, 354a/07, 355a/14, 357b/02, 359b/20, 363a/17, 363b/25, 369b/20, 370a/05, 372a/13 n.+leri 354a/14, 355a/16, 355a/16
nev^ç : (Ar.is.) Çeşit, türlü. n. +a 374b/01	n.+si 357b/01 n.+sin 359b/10 n.+sine 371a/03 n.+si361b/23
nevāhī : (Ar.is. nahiye'nin c.) Taraflar, bucaklar. n.+nde 367a/16, 367b/15 n.+sinden 349a/05 n.+sine 360a/22 n.+ye 374a/10	niçün : (zf.) Bir şeyin sebebini ve amacını sormak maksadıyla kullanılan "neden, hangi sebeple" anlamında soru zarfı. n. 374b/13
nevāl : (Ar.is.) Talih, kısmet. n.+leri 373b/20	nifāk : (Ar.is.) İki yüzlülük, ara bozukluğu. n. üzere 348a/13
nevāziş : (Far.is.) Gönül alma, iltifat. n. 368b/07	nigārende : (Far.is.) Ressam. n.-i menāşīr-i beyān 363b/09
nevbet : (Ar.is.) Sıra. n. 353a/07, 354a/04	Nigde : (öz.is.) İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il. n. 374b/13
nevvāb : (Ar.sf.) Naiplik eden, vekillik eden. n.-ı sultān 360b/18	
nez^ç : (Ar.is.) Bir şeyi yerinden koparma, sökme. n. olın- 368b/12	
nezdik : (Far.sf.) Yakın. n. ol- 368b/22	
nicād : (Ar.is.) Boy, pos, endam. n.+larınıñ 371b/14	

- n.+ye 348b/01, 349a/01
- nigeh-bān:** (Far.bir.sf.) Gözcü, bekçi.
n.+ları 355b/19
n.+larına 364b/23
- nihān** : (Far.sf.) Gizli, saklı.
n. it- 351b/22
n. ol 368a/25
- nihānī** : (Far.is.) Gizli.
n. 366a/08
- nihāyet:** (Ar.is.) Son, bitim.
n.+ine 347b/20
- nihāyetsiz:** (is.) Sonsuz, bitmez tükenmez.
n. 371a/02
- nikāhsız:** (Ar.sf.) Nikahlanmamış olduğu halde karı koca hayatı yaşayan.
n. 351a/04
- nīk-baht:** (Far.bir.sf.) Talihli.
n. (sulṭān-ı nīk-baht) 359a/05
- nikbān** : ?
n.+ları 351a/06
- nīkū-nihād:** (Far.bir.sf.) İyi, hoş yaratılışlı.
n. (pādişāh-ı nīkū-nihād) 351a/19
- nīm** : (Far.sf.) Yarım.
n. 357a/18
- ni‘met:** (Ar.is.) Lutuf eseri olan iyilik, ihsan.
n.-i hanedan-ı Oṣmānī 347b/25
- ni‘met(1)** : (Ar.is.) Allah’ın kullarına bağıışı olan yiyecek içecek.
n. (nüzl u ni‘met) 358a/10
- nist** : (Far.e.) Yoktur.
n.373b/17
- nisvān** : (Ar.is.) Kadınlar.
n.+ı 355b/21
n. ile 363a/03
- nişān** : (Far.is.) İz.
n.+ları (nam ü nişān) 368a/03
- nişāne** : (Far.is.) İz, alamet, belirti.
n.-i fetḥ 364b/22
- nişīmen:** (Far.is.) Oturacak yer.
n.+i 353a/09
n.+leri 353a/18
- nitekim:** (bağ.) Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için “gerçekten, hakikaten, nasıl ki, olduğu gibi” anlamlarında kullanılır.
n. 364b/02
- niyāz** : (Ar.is.) Yalvarma, yakarma, dua.
n. 371b/02
n.+e 360b/17
n.+ı (rū-yı niyāz) 364a/10

- niyet** : (Ar.is.) Bir şeyi yapmayı
önceden kurma, zihinde
tasarlama, kasıt, maksat,
murat.
n.+i ile 359b/04
n.+i ile (ahz-i intikām)
355b/04
n.+inde 357b/09
- nizā'** : (Ar.is.) Çekişme, kavga.
n. 350b/23
- nizām** : (Ar.is.) Düzen.
n.-ı alem 372b/16
- nīze** : (Far.is.) Kargı, mızrak,
süngü.
n. 361a/24, 369a/17
n.+ye 369a/15
- nīze-dār**: (Far.bir.sf.) Kargılı,
mızraklı.
n. 346b/16
- nuḳūd** : (Ar.is.) Paralar, nakitler.
n. 353b/11, 356a/21
n.-ı bī-hesāb 355b/01
n.-ı vāfire 354b/02
- numūne**: (Far.is.) Örnek.
n.+sini 363b/11
- nūrānī** : (Ar.sf.) Nurlu, ışıklı.
n. (lemeān-ı nūrānī)
353a/08
- nuşret** : (Ar.is.) Yardım;
üstünlük, zafer.
n. 357a/14, 364a/12
n.-i hazain 363b/19
n.-i İslām 364b/22
- nuşret-kerdān**: ?
n. (asakir-i nuşret-
kerdān) 365a/17
- nuşret-penāh**: (Ar.Far.bir.sf.)
Başarının, üstünlüğün
koruyucusu.
n.+ı selim 373b/22
- nuşret-şī' ar**: (Ar.bir.sf.) Üstün,
zaferli.
n. (ser-^c asker-i nuşret-
şī' ar) 368b/05
- nūş** : (Far.sf.) İçen, içici
manlarıyla kelimelere
takılır.
n. eyle- 366b/16
n. it- 374b/24
- nūfūs** : (Ar.is.) Belli bir bölge,
şehir veya memlekette
yaşayanların tamamı;
kişi.
n. (ḳatlı-i nūfūs) 358b/21
n.-ı ḥabīşe 358b/14
- nūhūft** : (Far.sf.) Gizli, saklı.
n. buyur- 361b/14
- nūkte-dān**: (Ar.Far.bir.sf.) Nükte
bilen, zarif, ince kimse.
n.+uñ (sulṭān-ı nūkte-
dān) 350a/19
- nūmā** : (Ar.is.) Büyüme,
uzanma.
n. (neşv ü nemā) 349a/19
- nūmāyān**: (Far.bir.sf.) Görünen,
meydanda.
n. (nazil ü nūmāyān)
353a/09

n. eyle- 364a/17	
n. ol- 353b/13	
nümū-dār: (Far.sf.) Görünen, örnek.	
n. 372b/16, 366b/21	
n.-ı feth ü firūz 359a/07	
nüvāziş: ?	
n.+ler 355b/01	
nüzl : (Ar.is.) Misafir için hazırlanan yemek.	
n. gönder- 358a/10	
nüzül : (Ar.is.) Aşağı inme.	
n. buyur- 361b/14	
n. eyle- 358a/19	
n.-ı beliyye 346a/22	
n. it- 350a/06	
nüzür : (Ar.is.) Adaklar, adamalar.	
n. 373b/01	
n. (bezl-i şadaķāt ü nüzür) 373b/01	
-O-	
o : (sf.) En uzakta kimse veya şeyi işaret yoluyla belirtir.	
o. 350a/21, 375a/17	
ocaķ : (is.) Aynı amaç ve düşünce etrafında faaliyet gösterenlerin, aynı işi yapanların faaliyetlerini sürdürdükleri kuruluş.	
o.+ını (ocağını) 373b/16	
oda : (is.) Bir binanın içinde bulunan bölümelere verilen ad.	
o.+lar 373b/03	
oğul : (is.) Cinsiyeti erkek olan evlat.	
o.+ı (oğlı) 346a/17, 346a/17, 346a/19, 346b/05, 346b/05, 346b/09, 346b/20, 346b/20, 347a/18, 347b/02, 347b/05, 347b/10, 347b/11, 347b/25, 348a/14, 348a/15, 348a/25, 348b/13, 348b/23, 350b/11, 350b/12, 352b/08, 352b/08, 355b/10, 355b/11, 356b/09, 356b/10, 357a/11, 357b/03, 359b/16, 360b/22, 361b/11, 365b/03, 365b/06, 367a/09, 367a/10, 367a/13, 367a/19, 367a/24, 368a/13, 369a/06, 369a/24, 370a/12, 370a/17, 370a/21, 371a/16, 372b/13, 372b/19, maruz.ol-	
o.+ı iken (oğlı iken) 351b/21	
o.+ın (oğlın) 371b/04	

o.+ına (oğlına) 350b/12, 370b/09	351a/06, 351a/09, 351a/10, 351a/16,
o.+ını (oğlını) 348a/03, 351a/08, 351b/11, 367a/11	351a/23, 351b/03, 351b/04, 351b/09, 352a/04, 352a/06,
o.+ınuñ (oğlınıñ) 347a/04, 348a/05, 349a/05	352a/08, 352a/09, 352a/11, 352a/13, 352b/19, 353a/01,
o.+ları (oğlları) 346b/11, 372a/01, 372a/10, 372a/22, 372b/14	353a/03, 353a/06, 353a/11, 353a/24, 353b/01, 353b/14,
o.+larınuñ (oğllarınıñ) 346b/19	353b/17, 353b/21, 353b/23, 353b/25,
o.+una (oğlına) 348a/02 o.+unu (oğlını) 352b/10	354a/15, 354a/16, 354a/24, 354b/22,
Oğuzlı Mehmed: (öz.is.) ?	355a/15, 355b/12,
o.+üñ oğlı 350b/12	355b/18, 355b/20,
Oğri : (öz.is.) ?	356a/06, 356a/15,
u. begi 346b/11	356a/16, 356b/01,
oğu- : (fi.) Okumak.	356b/02, 357a/02,
o.-dugın 353a/24	357a/03, 357a/05,
oğumuş: (sf.) Öğreniö görmüş, okuyup bilgisini genişletmiş kimse.	357a/07, 357a/18, 357a/20, 357b/02, 357b/16, 357b/17,
o.-miş 374b/08	358a/21, 358a/24,
ol(1) : (sf.) O	358b/10, 358b/21,
o. 346a/20, 346a/21, 346a/23, 346b/01, 346b/21, 347a/16, 347b/06, 347b/09, 347b/19, 347b/21, 348a/18, 348b/01, 350a/07, 350a/11, 350b/10, 351a/04,	359a/01, 359a/02, 359a/24, 359b/01, 359b/06, 359b/11, 359b/13, 359b/17, 359b/23, 360a/07, 360a/18, 360b/08, 360b/25, 361a/01, 361a/04, 361a/07,

361a/10, 361a/18,
361a/20, 361a/24,
361b/04, 361b/06,
361b/08, 362a/21,
362b/14, 362b/20,
363a/06, 363a/12,
363a/19, 363a/22,
363b/01, 363b/05,
363b/12, 363b/13,
364a/03, 364a/04,
364a/08, 364a/15,
364a/19, 364a/23,
364b/03, 364b/06,
364b/07, 364b/11,
364b/12, 364b/13,
364b/15, 364b/16,
364b/19, 364b/24,
365a/02, 365b/09,
365b/12, 365b/24,
366b/14, 367a/05,
367a/14, 367a/21,
367b/02, 367b/03,
367b/17, 367b/20,
367b/22, 368a/01,
368a/02, 368a/24,
369a/15, 369b/15,
370a/01, 370a/02,
370a/08, 370a/20,
370b/05, 370b/21,
370b/24, 371a/05,
371a/14, 371b/06,
371b/11, 372b/20,
372b/24, 373a/05,
373b/13, 374a/08,

374a/11, 374a/12,
374a/23, 374b/16,
374b/20, 375a/08,
375a/11, 375a/11
o. deñlü 347a/12
o. evānda 351a/12,
360a/21
o. evķātda 349b/22
o. gice 347a/16
o. gün 350a/13, 350a/15
o. günde 358b/18
o. maħalde 356b/08
o. memleket 357b/20
o. sāl 363b/10
o. tarihte 348a/06
o. vechle 356b/23
o. zamanda 349a/17,
359a/10, 361b/13

ol(2) : (zm.) Kişi zamiri.
o. 348b/17
o. aña(1) 357a/20
o. anda(2) 350b/04,
350b/06, 357a/17,
357a/21, 358b/04
o. anda(2).iken 347b/01
o. andan 347a/25
o. andan(2) 349a/01,
353b/04, 353b/06,
357a/14
o. andan(2) soñra
356a/05
o. anı 356a/20

o. anlar 346b/19,	351a/05, 351a/12,
347a/21, 355a/01,	351a/18, 351a/24,
370b/08, 371a/17	351b/04, 351b/24,
o. anlara 370a/08	352a/07, 352b/04,
o. anları 369a/19	353a/11, 353a/19,
o. anlarla 347a/11	353b/24, 354a/25,
o. anların 346b/18,	354b/22, 355a/08,
351a/09, 361b/05	355a/08, 355a/09,
o. anuñçün 352b/21,	355a/22, 355b/03,
353a/01, 355b/22	355b/05, 355b/19,
o. anuñla 360b/02,	356b/03, 356b/04,
370a/07	356b/15, 357a/07,
o. aña 348a/15	358a/09, 358a/12,
ol- : (fi.) Olmak.	358a/21, 358b/08,
o.-a 351b/07, 354b/22,	358b/11, 358b/11,
358a/06, 359a/24,	358b/13, 358b/23,
364a/14, 364b/02,	359a/25, 359b/21,
365a/01, 365a/11,	360a/01, 360a/21,
369a/08, 371b/18	360a/23, 360a/25,
o.-acagımıza 358a/03	360b/01, 360b/07,
o.-acagın 354b/18	360b/10, 361a/06,
o.-acak 364b/23	361a/19, 361a/22,
o.-acakların 354a/02	361b/01, 362a/07,
o.-alar 362a/24	362a/11, 362a/17,
o.-an 346a/04, 346a/12,	362b/01, 362b/11,
346b/13, 347a/10,	362b/14, 363a/13,
347b/03, 347b/04,	363a/16, 363a/19,
347b/04, 347b/07,	363b/24, 364a/01,
348a/06, 348a/19,	364a/13, 364a/16,
348b/06, 349a/02,	365a/12, 365a/15,
349a/18, 349a/25,	365a/17, 365a/25,
349b/06, 349b/08,	366a/15, 366a/16,
349b/12, 350a/20,	366a/23, 366a/25,
350b/13, 351a/03,	366b/08, 366b/25,

367a/04, 367a/10,
367a/15, 367a/18,
367a/22, 367b/09,
367b/18, 367b/19,
368a/11, 368a/13,
368a/15, 368a/25,
368b/19, 368b/23,
369a/05, 369a/07,
369a/09, 369a/10,
369a/23, 369b/22,
370a/07, 370b/06,
370b/20, 371a/11,
371b/12, 371b/16,
371b/17, 371b/25,
372a/06, 373a/05,
373b/10, 374a/01,
374a/03, 374a/23,
374a/24, 374b/03,
374b/16, 374b/20
o.-anı 354a/18
o.-anlar 346a/24,
346a/25, 351a/08,
353a/04, 354a/09,
361b/05, 361b/24
o.-anlardan 351b/19,
358b/14
o.-anları 352a/13,
356b/20, 363a/16
o.-asuz 363a/20
o.-dı 347a/07, 347b/01,
348b/06, 348b/12,
350a/03, 350a/10,
350b/03, 350b/20,
350b/25, 352b/15,
353a/03, 353b/03,
353b/13, 353b/13,
353b/22, 354a/16,
354a/24, 355a/16,
356b/12, 356b/13,
357a/14, 357b/01,
357b/11, 358a/05,
358a/05, 360b/04,
361b/07, 362a/04,
362a/13, 362a/14,
362b/03, 362b/09,
363a/01, 364a/13,
364a/16, 364b/10,
364b/11, 365b/18,
366a/06, 366b/14,
366b/15, 366b/23,
366b/25, 367a/06,
367a/06, 367a/23,
368a/03, 368a/04,
368b/03, 369b/24,
370b/07, 370b/18,
371a/01, 371a/15,
371b/07, 373a/16,
373a/17, 373a/24,
373b/06, 373b/16,
373b/18, 373b/23,
374a/02, 374b/15
o.-dılar 346a/11,
346a/25, 346b/10,
346b/12, 346b/20,
347a/11, 347a/14,
347b/12, 349a/05,
350b/04, 350b/25,
351b/19, 352b/08,

354b/23, 355a/02,
355a/17, 356b/04,
357a/10, 357a/23,
358b/25, 361b/04,
361b/12, 362a/10,
363a/07, 363b/04,
364b/06, 364b/18,
366b/01, 366b/20,
367b/03, 367b/14,
368b/16, 368b/22,
368b/25, 369a/03,
369a/18, 373a/19
o.-dugı 348a/13, 352a/05,
354a/12, 365b/02,
370b/23, 372a/15
o.-dugin 348a/03,
348a/05, 352a/18
o.-dugından 352a/17,
353a/22, 353b/08,
372b/22
o.-dugını 367a/09
o.-dugu 374b/05
o.-dugudur 371a/06
o.-dugun 349a/07,
354b/16, 360b/21,
367a/12, 369a/17
o.-duguna 364b/19
o.-dugundan 372b/22
o.-dukça 352a/14
o.-dukda 348a/13,
356b/05, 357b/10,
358a/06, 363a/21,
368a/12, 369b/15,
maruz.ol-

o.-dukdan soñra 351b/07,
352a/18, 356a/10,
358b/19
o.-dukları 351b/02,
355a/05, 369b/10
o.-dukların 351b/12,
368a/17
o.-duklarında 369a/01
o.-duklarından 372b/20
o.-dum 354a/21
o.-ıcak 346a/12, 346b/01,
348b/13, 351b/10,
353b/08, 354a/01,
354b/01, 365b/25,
366a/19, 367b/03,
368a/22, 368b/19,
369a/04, 369a/20,
370a/06, 370a/12,
370a/17, 370b/21,
370b/23, 371a/11,
371b/10, 374a/07,
374b/13
o.-ıcakdur 363b/17
o.-ınca 370b/08
o.-ındı 351b/24
o.-indukda 354a/09
o.-madı 373b/02
o.-maga 354a/21,
374a/21
o.-magın 346a/21,
346a/22, 347a/23,
355b/04, 356a/07,
357b/17, 362a/16,
365b/22, 368b/07,

369b/15, 370a/08,
370b/04, 372b/25
o.-magla 348a/19,
350a/07, 351b/15,
352b/17, 353b/15,
354a/09, 354b/13,
355b/17, 356a/09,
356a/20, 356a/22,
357a/19, 357a/22,
358a/20, 359b/16,
360b/12, 361a/14,
361b/15, 362a/16,
362b/12, 364a/10,
366a/13, 367a/06,
368a/07, 368a/10,
369b/25, 371a/08,
371a/24, 373a/23,
374a/18, 374a/20
o.-mak 351a/20, 352a/15,
360b/16, 371b/17,
371b/18
o.-makda 347a/17
o.-makla 355b/13,
372a/13
o.-maları ile 352a/17
o.-masın 354b/14
o.-masına 349a/12
o.-maya 351b/03
o.-mış 357a/09, 375a/19
o.-mış-iken 348b/12
o.-mış idi 352b/16,
353a/01
o.-mış idi 357b/21,
359b/04, 360a/07,
361b/18, 364a/07,
364a/08, 364b/01
o.-mış iken 353a/01,
363a/05, 363b/20
o.-mış imiş 352a/03
o.-mışdur 349b/06,
354b/07, 371b/24,
372a/25, 374b/12
o.-mışlar 361a/01
o.-mışlar idi 356b/22,
364a/04, 364a/09,
374a/22
o.-mışlardur 372a/10,
375a/16
o.-sun 353a/22
o.-una 365b/09
o.-up 346a/03, 346b/03,
346b/16, 346b/18,
346b/19, 347a/13,
347a/24, 347b/02,
347b/11, 347b/23,
348a/11, 348a/12,
348a/22, 348b/12,
349b/09, 350a/02,
350a/05, 350a/24,
350b/19, 351a/20,
351b/04, 352a/12,
352b/04, 352b/10,
352b/12, 352b/24,
353a/09, 353a/23,
353b/23, 353b/25,
354a/07, 354a/14,
354a/15, 354a/20,
354b/10, 354b/14,

354b/17, 355a/15,
355a/17, 355b/11,
355b/14, 356a/17,
356a/25, 356b/07,
357a/13, 357a/17,
357b/09, 357b/20,
357b/23, 358a/10,
358a/17, 358b/09,
358b/11, 358b/24,
359a/06, 359b/09,
359b/18, 359b/21,
360a/10, 360a/11,
360b/11, 360b/14,
361b/15, 361b/21,
362a/09, 362a/22,
362b/05, 362b/09,
362b/19, 362b/23,
362b/24, 363a/25,
363b/18, 363b/22,
364a/10, 364a/15,
364a/23, 364b/15,
364b/18, 365a/08,
365a/14, 365b/02,
365b/14, 365b/18,
366a/01, 366a/19,
366a/24, 366b/18,
367a/02, 367a/13,
367b/02, 367b/06,
367b/14, 367b/18,
368a/07, 368a/09,
368a/16, 368a/24,
368b/05, 368b/24,
368b/24, 369a/16,
369a/19, 369a/21,

369b/02, o. 369b/05,
369b/25, 370a/11,
370a/18, 370b/13,
370b/16, 370b/17,
372a/22, 372b/03,
372b/10, 372b/16,
373a/01, 373a/12,
373b/21, 373b/21,
373b/22, 373b/24,
373b/25, 374a/22,
374b/01, 374b/07,
374b/08, 374b/11,
374b/17, 374b/21,
374b/22, 375a/12,
375a/21, 375a/24,
375a/24
o.-ur 362b/14, 364b/24
o.-urdı 352b/14, 353a/10,
353b/17, 359a/25,
359b/01, 359b/06,
370b/14, 375a/25
o.-urlardı 353b/14
o.-ursa 351a/24, 364a/20,
374b/19
o.-urum 354a/22
ol(1)- : Yardımcı fiil.
o. abadan ol- 359a/25
o. abadi-i hümâyün ol-
374a/03
o. ad-ı maşâff ol-
357a/13
o. agah ol- 351b/10,
367b/03, 368b/19,
369a/01

- o. akd ol- 350b/09
- o. akd olın- 350b/13
- o. alamet-i hışm u ğazab ol- 374b/01
- o. amade ol- 348b/12, 351b/07, 370a/06
- o. asan ol- 359b/01
- o. asir ol- 356a/20
- o. aŝüfte ol- 374b/16
- o. avare ol- 346a/24
- o. ayan ol- 353a/10
- o.- azim-i firār ol- 347b/07
- o. azim ol- 347a/14, 348a/12
- o. azurde-dil ol- 364a/10
- o. bad-ran-ı vezan ol- 360b/16
- o. bais ol- 354a/21
- o. bedidar ol- 366b/25
- o. ber-taraf ol- 352a/18
- o. beraber ol- 354a/07, 363a/05
- o. berbad ol- 354b/18
- o. beyān ol- 362b/14
- o. bezer ol- 348a/05
- o. bezl ol- 347b/16
- o. bi-çar ol- 367a/06
- o. bī-ħesāb ol- 369b/25
- o. bi-huŝ ol- 348a/22
- o. bi-ṭab^ç ol- 360b/12
- o. bidar ol- 365a/08
- o. biryan ol- 364a/08
- o. cari ol- 356a/25, 364a/13
- o. cem-i ā^ç dā-yı dīn ol- 353a/01
- o. cem ol- 358b/11
- o. ceng-i sultani ol- 366b/14
- o. cevr ü zulm 375a/16
- o. cilve-ger ol- 353b/17
- o. dahil ol- 354b/23, 356b/12, 359a/06, 359a/24, 359b/09, 364b/06
- o. darü'l-mülki ol- 356a/17
- o. deryā-misal ol- 370b/17
- o. dil-gir ol- 375a/25
- o. dil-riŝ ol- 353a/23
- o. dindar ol- 362b/22
- o. duĝūl-ı müte^ç azzir ol- 356a/07
- o. dur-ol- 347a/17
- o. dürüg ol- 351a/23
- o. dürüŝt ħüy ol- 372b/20
- o. ehem ol- 362b/11
- o. eknāf-ı memālik ol- 374a/01
- o. emin ol- 363a/07
- o. esīr ü derzencir ol- 354a/14
- o. fāriĝ ol- 351a/11, 356a/10

- o. fāşıla-i memleket-i
Rûm u Şam ol- 346a/04
o. faşl-ı tabistan ol-
361b/15
o. fermān ol- 362a/09
o. fetḥ ol- 347b/15
o.mücāhid-i fi-sebi'l-
illah ol- 349b/06
o. fitne vü fesād ol-
367b/18
o. fütūr u ' acz ol-
374b/05
o. ğālib-i muṭlaq ol-
366b/01
o. ğālib ol- 353b/25,
361b/21
o. ğalīz ol- 356b/03
o. garkab-ı lücce-i taab ol
360b/11
o. girān-bar ol- 356b/22
o. güft ü gū ol- 374b/15
o. güşāde ol- 346a/25,
366b/15
o. ḥaber-dār ol- 359b/16
o. haberdar ol- 346a/12,
353b/08, 366a/18
o. ḥabs ol- 347b/12
o. ḥākister ü türāb olma-
353a/18
o. hakister ol- 364b/23
o. ḥalāş ol- 346a/25,
355a/17, 361a/01,
371a/01
o. ḥalāş olma- 357a/11
o. hali ol- 368b/03
o. ḥalīm ü marīz ol-
375a/24
o. ḥarāb ol 359a/24
o. ḥarāb ol- 359a/23
o. ḥarāc-güzār ol-
354b/14
o. ḥarb u kıtāl ol-
363b/22
o. ḥarīş-vü cir ol-
368a/24
o. ḥarḳ ol- 350a/05
o. ḥātır-^ç arız ol- 372b/22
o. ḥavālī :-i fermān ol-
350a/20
o. hazır ol- 354a/08
o. hazır u müheyyā ol-
362a/22
o. helāk ol- 347a/23,
354a/24, 362b/09,
369b/15
o. hem-rāh ol- 347b/11,
348b/06
o. hevā-dāri ol- 370b/06
o. ḥişār ol- 368a/07
o. içlerinde ol- 346a/24,
361b/01
o. iḥsān ol- 354b/05
o. iḥtimāl-i güzār ol-
358b/11
o. iltimās olın- 348b/05
o. irsal ol- 350a/21
o. kabil-i ḥaml ü naql ol-
359b/20

- o. kabil olma- 358a/20
- o. kabûl ol- 364a/15,
372b/22
- o. kalem-revinde ol-
346a/12
- o. kapudan ol- 360a/21,
362a/17
- o. karîb ol- 363b/20,
373b/25
- o. katl olın- 351b/22
- o. keşîş-i merdü'l-maḳâl
ol- 353a/22
- o. keşti-nişin ol- 360b/10
- o. küşade ol- 349b/08
- o. lazım ol- 349b/09
- o. mā-şadaḳ ol- 354a/02
- o. ma' dūd ol- 346b/09,
364b/10
- o. ma' dūm ol- 368a/03
- o. maḡrūr ol- 348a/19,
354b/10
- o. mah-ı şıyām ol-
351b/15
- o. maḡal ol- 361b/18
- o. mahdum ol- 362b/23
- o. maḡşūr-ol- 361b/24
- o. maḡşūr ol- 358a/05,
364a/01, 366b/18,
366b/25
- o. mā' il ol- 373b/24
- o. maḳbūl ol- 365b/18
- o. maḳtūl ol- 372a/10
- o. mālāmāl ol- 357a/22
- o. mālik ol- 370b/23,
373b/17
- o. ma' lūm ol- 348b/06,
370a/06
- o. malumı ol- 363a/21
- o. ma' mūr u abadan ol-
367a/06
- o. ma' müre ol- 356b/07
- o. māni' ol- 358a/10
- o. manşūr u muẓaffer ol-
358a/03
- o. marizü'l-mizac ol-
375a/12
- o. maruz ol- 354b/01,
363b/17, 369a/20,
370b/23, maruz.ol-
- o. maẓhar-ı ikrām ol-
366a/01
- o. maẓhar ol- 358a/05
- o. mebni ol- 365a/15
- o. mecrūḡ ol- 362b/09
- o. meftūḡ ol- 368a/12
- o. me' mūn u meskun ol-
362a/13
- o. memur ol- 348a/19,
362a/10, 369a/21
- o. menkūs ol- 354a/16
- o. mensur ol- 362b/02
- o. merḳūm ol- 371b/18
- o. mesdūd ol- 370a/11
- o. mesmū' ol- 348a/13
- o. mesned-nişin ol-
351a/14

- o. meşğül ol- 369a/09,
374b/22
- o. meşhūr ol- 351a/07
- o. mevcūd u merḥūm ol-
371b/17
- o. meyyus ol- 370a/12
- o. mezkūr ol- 371b/17
- o. mezun ol- 365b/18
- o. mış-idi 360a/22
- o. muayyid ol- 352a/18
- o. mūceb-i ‘ibret ol-
365b/22
- o. muğtenem ol- 366b/20
- o. muğtenem ol 358b/19
- o. muğtenem ol- 368b/05
- o. muhtac-ı ‘ilāc ol-
371a/08
- o. muḥtel ol- 374b/07
- o. muḳābil ol- 348b/12,
359b/18
- o. muḳayyed ol- 346a/11,
347a/11, 364b/18,
366a/06, 374a/20
- o. muḳīm ol- 373a/19
- o. muḳtezā ol- 374a/02
- o. muntazır ol- 351b/07,
360b/04
- o. muraḥḥaş ol- 352b/17
- o. mutaşarrıf ol- 369b/24
- o. muttasıl ol- 363a/15
- o. mużaffer ol- 357a/10,
365b/02
- o. mużaffer u manşūr ol-
373b/22
- o. muztarib ol- 358a/06
- o. muztaribü'l-hal u
münkesİR ü'l-bal+ol-
364a/04
- o. müctemi‘ ol- 358b/23
- o. müeddī ol- 364b/24
- o. müftī-i İslām ol-
349a/18
- o. müheyyā ol- 365a/11
- o. mükedder ol- 374b/12
- o. mükerrer ol- 372b/25
- o. mülākī ol- 367b/02
- o. mülāyim ol- 349b/12
- o. mülazımları ol-
349a/02, 368b/23,
369a/05
- o. mülḥaḳ ol- 346a/03,
355a/17
- o. mülhik ol- 362a/23,
369a/08
- o. münadem ol- 373a/17
- o. münāfiḳ ol- 351b/02
- o. münāsib ol- 362a/16
- o. mün‘atıf ol- 373b/06
- o. münhasır ol- 346a/21,
355b/17
- o. münhedim ol- 350a/10
- o. münhezim ol-
346b/18, 346b/18
- o. müntehī ol- 364b/11
- o. münteşir ol- 369b/25
- o. müreffehü'l-bal ol-
367a/06
- o. müstagrıb ol- 355b/04

- o. müstevlī ol- 368b/16,
374a/18
- o. müşerref ol- 367b/13
- o. müşevveş ol- 360b/14
- o. müteallik ol- 346a/22,
364b/01, 364b/02
- o. mütecāviz ol- 358b/14
- o. müteʿellif ol- 360a/10
- o. müteesīr ol- 350b/19
- o. müteferriḳ ol- 358b/25
- o. müteḥaşşın ol-
357a/09
- o. mütemādī ol- 370b/13
- o. mütereddīd ol-
354a/09
- o. mütesaddī ol- 352b/03
- o. mütesīr ol- 364a/10
- o. müteşekkī ol- 374b/11
- o. müteveccih ol-
351a/20, 356b/04,
366b/23, 367a/12,
367a/23, 367b/03,
367b/06, 367b/14,
368a/04, 368b/25
- o. mütevellid ol- 351a/05
- o. mütezelzil ol- 347a/13,
374a/20
- o. müttefiḳ ol- 366a/16
- o. müyesser ol- 349a/07,
351b/03, 351b/19,
357a/14, 364a/14,
365a/01, 374a/07
- o. nā-bedīd ol- 346b/19
- o. nā-ḩār ol- 347a/24
- o. nā-maʿlūm ol- 352a/12
- o. nā-meşrūʿ ol- 370b/04
- o. na-tamam ol- 362b/11
- o. na-peyda ol- 350a/03
- o. nādīm ol- 367b/18
- o. nahifüʿl-ebdam
364a/09
- o. nālān ü giryān ol-
354a/20
- o. naşīb-i mücāhidīn ol-
353b/13
- o. nazır ol- 352a/15,
361b/05
- o. nazil ü nümāyān ol-
353a/09
- o. nezdik ol- 368b/22
- o. nihān ol- 368a/25
- o. nümāyān ol- 353b/13
- o. paymal ol- 353b/08
- o. perākende ol- 367a/04
- o. perīşān ol- 348b/13,
349a/12, 352a/13,
355a/15, 358b/25
- o. perrān ol- 369b/02,
369b/05
- o. peyda ol- 347b/23,
350a/02, 370b/16
- o. pinhan ol- 352a/03,
352a/05, 355a/02,
368b/24
- o. raḩne-dār ol- 366b/08,
369a/23
- o. remīde ol- 358b/24
- o. reva ol- 368b/19

- o. revān ol- 350b/04,
361b/12, 375a/19
- o. revāne ol- 363b/04
- o. ru-be-ru ol- 353a/22
- o. rüşen ol- 350b/20
- o. rüzī ol- 359b/21
- o. şābit ü üstüvār ol-
371b/07
- o. şādır ol- 355b/03,
357b/11, 358a/05,
363a/25
- o. sakin ol- 358a/09,
367a/15
- o. salik ol- 366a/19
- o. şarf ol- 351b/03
- o. sarhoş ol- 364b/15
- o. ser-^ç asker ol- 360a/22
- o. serdār ol- 346b/13
- o. sersam ol- 353b/14
- o. sipeh-salar ol-
352b/11, 356b/15
- o. sitareha-i sevabit ü
seyyar-misal ol- 360a/07
- o. şūret-i beyn 353a/04
- o. sūzān ol- 364a/16
- o. sūnnet ol- 350b/11
- o. sūnnet olma- 350b/08
- o. süvar ol- 348a/11,
352b/24, 365b/14,
368b/24, 369a/19,
373a/01
- o. şād-mān ol- 369a/16,
370b/14
- o. şāh-ı taht-nişin ol-
373b/16
- o. şehīd ol- 346b/19,
361b/04, 368a/22,
369a/03, 370b/21,
371b/24
- o. şehzade ol- 372b/10
- o. şeref yab ol- 372a/25
- o. şermende ol- 354a/22
- o. şühūd ol- 355a/08
- o. tabi ol- 352b/14,
352b/14
- o. taht-nişin ol- 367a/22
- o. tahte vü çöp ol-
356a/09
- o. talia ol- 346b/12
- o. tamam-ı ma^ç lūm ol-
371b/18
- o. tamam ol- 362b/01
- o. tarab-efzun ol-
373b/10
- o. tarik ol- 354b/14
- o. ta^ç yīn olın- 355b/17
- o. tebdīl ü tağyīr ol-
374b/07
- o. telākī-i saffeyn ol-
346b/03
- o. telef ol- 350a/24
- o. telif ol- 354a/13
- o. temevvūc-i asb-ı ilāhī
373a/23
- o. teşhīr ol- 365b/09
- o. tevzi ol- 347b/16,
353b/12

o. tuma-i ŧiŧŧir ol-
355a/16
o. 'üryān ol- 347a/07
o. üstüvār ol- 364b/18
o. vakı ol- 362a/03,
362b/14, 364a/07
o. vakıa-i mu' tebere ol-
355b/13
o. vakıa ol- 362a/07,
370a/17
o. vāqı' ol- 348b/12,
359b/04, 367b/19,
368a/10, 372a/06
o. vārid ol- 347b/01
o. vāŧıl ol- 356b/13,
357a/23, 369a/04,
370b/08
o. vāsi' ol- 368b/07
o. vaz olın- 355b/17
o. vehamet-i hevā ol-
361b/15
o. vīrān ol- 354a/21,
355a/22
o. yek-dil ol- 366a/13
o. yek-dil ü yek-zebān ol-
351b/12, 363a/20
o. yek-zebān ol- 352b/08
o. žābiṭ-i ḥiŧār ol-
353a/19
o. žabṭ ol- 351b/24
o. žafer-ŧi'ār ol- 355b/11
o. zahir ol- 353a/03,
357b/20, 365a/13,
371a/11, 373a/16

o. zahir ü nümāyān ol-
353b/22
o. zaḥm-dār ol- 362a/16
o. žāyi' vü telef ol-
357b/01, 357b/01
o. zebūn ol- 362b/05
o. zemīme-i memālik-i
mahruse ol- 352b/25
o. ziyade ol- 356a/22
olın- : (edilgen fi.) Olunmak.
o.-a 357b/13
o.-acakdur 372a/07,
372a/11, 372a/16,
372b/05
o.-an 347b/16, 347b/17,
362a/11, 365b/09,
372a/05
o.-anları 369a/13
o.-cağı 374b/04
o.-dı 348a/17, 350b/09,
350b/13, 351b/22,
352a/11, 352a/14,
352a/16, 354b/05,
354b/07, 355b/13,
360a/18, 362a/13,
362a/17, 362a/18,
362a/21, 362b/07,
365a/04, 365a/24,
365b/01, 366b/08,
366b/09, 366b/17,
367a/03, 369a/07,
369a/22, 369b/11,
372b/08, 373b/07
o.-dılar 347b/13

o.-dugı 347b/15
o.-dugına 374a/10
o.-dugından 368b/12
o.-dukda 354a/10
o.-dukdan soñra 366b/22
o.-dukları 365b/04
o.-madın 350a/21
o.-maga 360a/04
o.-magın 368a/13
o.-magla 362a/02,
366b/17
o.-mak 351b/04
o.-masın 372b/21
o.-mayup 357a/20
o.-maz idi 350a/15
o.-mış 354b/03, 373b/14
o.-mış-ıdı 348b/06
o.-mış ıdı 354a/13
o.-mış idi 359a/23,
360a/15, 369b/10,
371b/15, 372a/20,
372a/22
o.-mışdı 355b/17
o.-mışdur 372a/15
o.-mışlardur 350b/14
o.-sun 354a/23
o.-up 350b/11, 353b/12,
355b/17, 357b/13,
362a/04, 363b/19,
366a/03, 366a/03,
366b/08, 366b/14,
366b/21, 368b/07
o.-ur 364a/18, 371b/11,
372b/18

olın(1)-: (yard. fi.) Olunmak.

o.-bahşış ü ' inād olın-
366a/03
o.-beyān olın- 364a/18,
372a/11, 372b/05,
372b/18
o.-dahl olın- 374a/10
o.-defn olın- 372b/08
o.-emr olın- 369a/07
o.-esİR -efraz olın-
366b/21
o.-fark olın- 350a/15
o.-fermān olın- 348a/17,
352a/16, 354a/10,
362a/17, 362a/21,
368a/13
o.-fetħ olın- 366b/08,
367a/03, 373b/14
o.-ħabs olın- 354a/23
o.-ibķā olın- 366a/03
o.-ihāta olın- 363b/19
o.-ihşān olın- 362a/01,
372a/20
o.-ihıtİtān olın- 350b/14
o.-iktifā olın- 352a/14
o.-' ināyet olın- 354b/07
o.-intikām olın- 366b/17
o.-istiħşān olın- 366b/09
o.-ķatl-i amm olın-
366b/17
o.-ķatl olın- 365b/04
o.-meremmet olın-
366b/22

o.-muḥārebe olun-
362b/07
o.-muḥāşara olun-
360a/04, 366b/14
o.-müşābih olun- 362a/11
o.-naql olun- 371b/11
o.-nasb olun- 365a/04,
365a/24
o.-nez olun- 368b/12
o.-olun- 362a/04, 369a/13
o. şarf olun- 360a/15
o.-sual olun- 354a/09,
374b/04
o.-sünnet olun- 372a/22
o.-şürū^ç olun- 355b/13
o.-taarruz olun- 357a/20
o.-taḥrīr olun- 369b/10,
371b/15
o.-ta^ç mīr olun- 366b/08
o.-ta^ç yīn olun- 362a/12,
362a/18, 365b/01
o.-tebdīl olun- 372b/21
o.-teftiş ü tefahḥuş olun-
352a/11
o.-tevfiz olun- 357b/13,
369a/22
o.-tekrar olun- 369b/11
o.-termim olun- 373b/07
o.-tevcīh olun- 360a/18
o.-tevziḥ olun- 351b/23
o.-tezyīn olun- 354b/03
o.-vezaret-i ^ç ināyet olun-
357b/13

o.-zıkr olun- 365b/09,
372a/05, 372a/07,
372a/15, 372a/16

olınma-: Olınmak fiilinin
olumsuzu.

o.-mış idi 360a/05
o.-taḳayyūd olınma-
360a/05

olma- : Olmak fiilinin
olumsuzu.

o.-dı 354b/19, 357a/11,
358a/21, 358b/03,
367a/21, 368a/02,
370a/15

o.-duĝından 373a/06

o.-maĝın 356b/23,
357a/19

o.-maĝla 351a/14,
360a/05, 365b/14

o.-maĝlaol(1) 367b/05

o.-mış idi 368a/11

o.-mış iken 363a/02

o.-mışdur 365a/09

o.-mışlar 375a/21

o.-sun 353a/18

o.-sunlar 348b/07

o.-ya 362b/20

o.-yan 350b/08

o.-yanlardan 365a/20

o.-yup 351a/11, 356b/06,

361b/02, 362b/11,

365a/10, 367b/04,

370b/05, 374a/09,

374b/13

olma(1):- (yard.fi.) Olmamak.
o. aşikar olma- 356b/23
o. ḥarāb olma- 353a/18
o. hem-rāh olma-
373a/06
o. kudret olma- 360a/05
o. ma^ʿ lūm olma- 368a/02
o. mecāl olma- 354b/19,
367b/05
o. mecali olma- 358b/03
o. meded olma- 363a/02
o. mesmū^ʿ olma-
370a/15
o. muḳayyed ol- 356b/06
o. muḳayyed olma-
374b/13
o. mümkin olma-
357a/19
o. münḳaṭı^ʿ olma-
367a/21, 373b/02
o. mürtekib-i taab u
meşakḳat olma- 348b/07
o. müteselli olma-
370b/05
o. mütesīr ü maḥcūb
olma- 375a/21
o. müyesser olma-
362b/11, 368a/11
o. ḫāḳatları olma-
367b/03
o. vāḳi^ʿ olma- 365a/09
on : (is.) Dokuzdan sonra, on
birden önce gelen sayının
adı.

o. 354a/13, 358a/11,
370b/23
o. (toḳuz yüz on)
372b/11
o. (toḳuz yüz on beş)
373a/01
o. (toḳuz yüz on bir)
372a/03, 372a/21
o. (toḳuz yüz on iki)
371a/13
o. (toḳuz yüz on toḳuz)
372a/08, 372a/17
o. (toḳuz yüz on üç)
371a/23
o. (toḳuz yüz on yedi)
371b/21
o. beş 353b/05
o. dört 362a/06
o. iki 363a/02
o. iki biñ 352b/11
o. sekiz gün 363b/15
o. yedi 372b/10

ordu : (is.) Bir devletin silahlı
kuvvetlerinin bütünü.

o. 346b/25
o.+da 346b/22, 347a/15
o.+dan 347a/06
o.+larına 347a/18
o.+ya 347a/03, 356b/13

Orḫān : (öz.is.) Sultan
Mahmud'un oğlu.

o. (Sulṫān Maḥmūd oğlu)
372b/14

- orta** : (is.) Herkesin görebileceği yer.
o. +dan 372b/17
o.+ya al- 361a/17
- Oşmān** : (öz.is.)
o. (āl-i Oşmān) 349b/03
o. (selāṭīn-i āl-i Oşmān) 360a/01
o. (Sulṭān Alem Şāh oğlu Oşmān) 372b/13
o.+da (āl-i Oşmān) 372a/06
o.+dur 372b/02
- Oşmānī**: (Ar.sf.) Osmanlı Devleti'ne mensup, Osmanlılara ait.
o.+den (hanedan-ı Oşmānī) 348a/04
o.+dür (altmış Oşmānī) 347b/18
o.+iken (hanedan-ı Oşmānī) 347b/25
- Oşmāniyān**: (Ar.is.) Osmanlılar.
o. (ā^c dāt-ı Oşmāniyān) 355a/10
o. (sipāh-ı Oşmāniyān) 355a/03
o.+a (hanedan-ı Oşmāniyān) 354b/15
- Oşmāniyye**: bkz. Oşmānī
o. 370b/14
o.+den (duḡūl-ı memālik-i Oşmāniyye) 371b/02
- otur-** : (geçişsiz fi.) Oturmak, yerleşmek.
o.-up 360a/12
- otuz** : (is.) Yirmi dokuzdan sonra, otuz birden önce gelen sayının adı.
o. 360a/10, 366a/22
o. biñ 363a/23
- ova** : (is.) Çevresindeki yüksek ve arızalı topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arazi, düzlük.
o.+sını 360b/19
o.+ya 349a/06
- oyna-** : (geçişsiz fi.) Eğlenmek.
o.-maḡdadur 374b/25
- Ö-**
- öğret-** : (fi.) Eğitim yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazandırmak.
ö.-miş 375a/10
- öldür-** : (fi.) Bir canlının hayatına son vermek.
ö.-üp 370b/06
- ölüm** : (is.) Bir canlıda hayati fonksiyonların sona ermesisi.
ö. 364a/23
- Ömer Beg**: (öz.is.) Turhan oğlu Ömer Bey.
ö. 346b/06

	ö. (Tırhan oğlu ‘Ömer Beg) 347b/11	p.+leri 373b/01
‘ömr	: (Ar.is.) Ömür, yaşama, hayat. ö.+i 372a/22 ö.+lerinde (müddet-i ‘ömr) 368a/16	pādişāh: (Far.is.) Büyük hükümdar, melik. p. 350b/22, 354b/09, 360a/07, 364a/11, 364b/07, 369b/13, 373a/05, 373b/02
öñ	: (is.) Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf. ö.+indeki 347b/19 ö.+lerince 352b/06, 361a/12 ö.+ünde 353a/20, 369b/03 ö.+üne 366a/23 ö.+üne gelen 348b/14 ö.+üne getir 348b/16	p.+a 362a/01 p.+a (dergāh-ı pādişāh) 369a/04 p.+dan 374a/21 p.+ı 351a/17, 368b/11, 368b/13, 370a/16, 370b/03 p.-ı ‘ālī-cāh 360a/19 p.-ı ‘ālī-cāh-ı şāh 352a/03 p.-ı ‘ālī-cāh 352a/04 p.-ı ‘ālīşān 349b/15 p.-ı baħr u biz 365b/08 p.-ı baħr u bize 369a/20 p.-ı cihān-gīr 359a/17 p.+ı idi 349b/17 p.-ı İslām 352b/21, 363a/10 p.-ı keramet-şiaruñ duā‘ sı 365a/13 p.-ı küffār 356a/22 p.-ı nīkū-nihād 351a/19 p.-ı sa‘īd 349a/09, 352a/20, 357b/08, 358a/03, 362a/05, 362a/18, 363a/21, 364b/22, 366a/21,
öte	: (is.) Öbür taraf. ö. 357a/01	
öyle	: (sf.) Ona benzer, onun gibi. ö. 350b/09	
Özbek	: (öz.is.) ? ö. 346b/13, 347a/01, 347a/17, 348b/19 ö.+e 347a/03 ö.-i Mışrī 348b/22	
-P-		
pā	: (Far.is.) Ayak. p. (dest ü pā) 361b/08	
pa-sa‘ ādet:	?	

- 367b/07, 370a/01,
371a/07, 371b/14,
372b/19, 374a/17
p.-ı Venedik 364a/18
p.+ım 374b/18
p.+ımız 360b/01
p.+ından 364a/02
p.+ınuñ 358a/19, 369a/11
p. idi 375a/23
p.+ları 361b/24
p.+uñ 352b/15, 374b/01
- pādişāhī**: (Far.bir.is.) Padişaha
ait, padişahla ilgili.
p.+ye (damen-i ‘ināyet -i
pādişāhīye) 352b/18
p.+ye (dergāh-ı pādişāhī)
354b/01
- pādişāhiyye**: bkz. pādişāhī
p. (kānūn-ı mürüvvet-i
pādişāhiyye) 349b/12
- pāre** : (Far.is.) Parça, bölük.
p. 346a/01, 351b/05,
358a/12, 361a/05,
362a/24, 362b/02,
362b/12, 363b/21,
364a/18, 364a/24,
366a/21, 366a/22,
366a/24, 368b/15,
370b/23, 373a/08
p. pāre 346a/24
p.+sini 352a/10
- paşa** : (is.) Osmanlı
Devleti’nde tuğgeneral
ve daha yüksek rütbedeki
askerlerle yüksek rütbeli
sivil memurlara verilen
resmî ünvan.
p. 347a/14, 352b/23,
353a/01, 353a/19,
353a/25, 353b/09,
354a/16, 358a/11,
361b/16, 362a/01,
365b/15, 365b/24,
367a/02, 367b/21
p.+dan 351b/09
p.+ile 366a/25, 369b/06
p.+nuñ 347a/20, 353a/23,
369b/05
p.+ya 347b/11, 353a/16
p.+ya (huzūr-ı paşa)
354a/08
p.+ya karşı 346a/17
p.+yı 346a/06, 346b/06
p.-yı muazzam 357b/12
p.-yı ali-makam 365b/20
p.-yı behram 366b/03
p.-yı hamīde 367a/06
p.-yı kişver-güşā 366b/22
p.-yı kişver-güşā re‘ āyā
365b/17
p.-yı mezbūr 357b/21,
366a/05
p.-yı mezbüre 366a/02
p.-yı mücāhidīn-şi‘ ar
353b/15
p.-yı müşarūn-ileyh
365a/02

- p.-y1 saib-tedbir 358b/13
- p.-y1 serdār 346b/04
- p.-y1 şüca 358b/03
- paşazāde:** (Far.is.) Paşa oğlu.
p. 359b/06, 359b/21
- pāye** : (Far.is.) Rütbe, derece.
p.-i serīr-i ala 351a/19
- pāymāl:** (Far.bir.sf.) Ayak
altında kalmış,
çiğnenmiş.
p. 375a/16
p. ol- 353b/08
- peder** : (Far.is.) Baba.
p.+ine 356b/11
- pehlivān:** (Far.is.) Kuvvetli
kimse, cesur, yiğit.
p. 374b/23
p.+lar 368a/25
- pelīd** : (Far.sf.) Alçak, rezil
kimse.
p.+üñ 352a/09
- penāh** : (Far.is.) Sığınma,
sığınacak yer.
p. et- 365a/17
p. eyle- 365a/11
p.-ı eşkıya-ı Rūm
370a/04
- pencşenbih:** (Far.is.) Beşinci
gün, perşembe.
p. gice 347b/21
p.gicesi 347b/19
- perākende:** (Far.sf.)
Darmadağan, dağılık,
dağıtma.
p. eyle- 351a/21, 356b/09
p. ol- 367a/04
p. vü perīşān eyle-
354a/01
- perde** : (Far.is.) Engel.
p. 373b/21
- perīşān:** (Far.sf.) Dağılık,
karışık.
p. 353b/01, 357b/24
p. (perākende vü perīşān)
354a/01
p. et- 350a/08
p. eyle- 361b/11
p. ol- 348b/13, 349a/12,
352a/13, 355a/15,
358b/25
- perrān** : (Far.sf.) Uçam, uçucu.
p. ol- 369b/02, 369b/05
- pertāb** : (Far.is.) Geriden koşarak
hız alıp atılma.
p. it- 352a/05
- pertev** : (Far.is.) Işık, parlaklık.
p. 373b/20
- pervāz** : (Far.is.) Uçma, uçuş.
p. eyle- 351b/09
- perverde:** (Far.bir.sf.)
Büyütülmüş.
p.-i ni' met-i hanedan-ı
Oşmānī 347b/25
- peş- bān:** ?
p. 352b/07

- peyām** : (Far.is.) Haber.
p.+1 370a/14
- peydā** : (Far.sf.) Açıkta ve
meydanda olan.
p. 373a/13
p. it- 355b/09
p. ol- 347b/23, 350a/02,
370b/16
- peygām**: (Ar.is.) Haber.
p. gönder- 354b/20,
365b/21
- peygār** : (Far.is.) Savaş, kavga.
p.+e (ceng ü peygār)
358b/12
- pinhān** : (Far.sf.) Gizli.
p.+i 360b/18
p. it- 369b/16
p. ol- 352a/03, 352a/05,
355a/02, 368b/24
- pīr** : (Far.sf.) İhtiyar kimse.
p.+ler 374b/09
- Pīrī Efendi**: (öz.is.) Anadolu
defterdarı.
p.+den (Anatoli
defterdarı) 374a/23
- pīrāmen**: (Far.is.) Etraf, yan,
çevre.
p.+i 363b/18
- pire-zen**: ?
p. 348a/08
- pīş-gāh**: (Far.bir.is.) Ön.
p.-1-sipāh 346b/07
- pīşe** : (Far.is.) İş.
p.+si 375a/02
- pīşkeş** : (Far.bir.is.) Hediye,
armağan.
p. 374b/10
p.+lerüñ 358a/02
- pīşrev** : (Far.bir.sf.) Çoğunlukla
fasılların başında çalınan
dört haneli saz eseri.
p. +ler 372a/13
- piyāde** : (Far.is.) Yaya savaşı
asker sınıfı.
p. 352b/07, 359b/20,
363a/23, 365a/25
- Prelepe**: (öz.is.) Balkanlarda bir
yer.
p.+ye 352a/01
- Preveze**: (öz.is.) Adriyatik
Denizi'ne kıyısına olan
bir il.
p. begi 363a/21
p. hākimi 362a/20
- pusu** : (is.) Birine ansızın
saldırmak üzere
saklanılıp beklenen yer.
p.+dan 368a/25
- pür-menfa' at**: (Far.Ar.bir.sf.)
Menfaat dolu.
p.+de 364a/05
- pür-sürür**: (Far.Ar.bir.sf.)
Sevinç, neşe dolu.
p. (sür-1 pür-sürür)
350b/09
p.+ların (sür-1 pür-sürür)
372a/06

pür-zarar: (Far.Ar.bir.sf.) Zarar

dolu.

p.+dan (haber-i pür-

zarar) 368b/18

-R-

rabb : (Ar.is.) Allah.

r. (cenāb-ı rabb) 373a/14

r.-ı celil 373b/15

r. ü'l-izzet 363a/05

rabbānī: (Ar.sf.) Rabla ilgili.

r. (teyidat-ı rabbānī)

351a/02

r. ile (ilhām-ı rabbānī)

364a/12

r. ile (takdir-i rabbānī)

371b/15

rābi' : (Ar.sf.) Dördüncü.

r. 346a/15

r. (der-beyān-ı fetḥ-i

rābi') 356a/15

r.+i 347b/22

rabṭ : (Ar.sf.) Bağlanma.

r. olunma 362a/04

Radmine: (öz.is.) Şehir ismi.

r. 356b/05

rāfizi : (Ar.is.) Rafıza fırkasında

olan, Hz. Ebubekir ve

Ömer'in halifelliğini

kabul etmeyen, onlara dil

uzatan.

r. 369b/21

rağbet : (Ar.is.) İstekle

karşılama, arzu.

r. eyle- 374a/15

r. göster- 371a/24

r.+ini (mezīd-i rağbet)

372b/25

rāh : (Far.is.) Yol.

r. 346a/20

r. (sedd-i rāh) 361a/08,

369a/02

r.+da (menāzil ü rāh)

355b/23

r.+dan 366b/07

r.+de (ser-i rāh) 358b/07

r.-i-deryā-yı Freng

349b/17

r.-i ḥurūc 352a/25

r--i ḥüdā 361a/09

r.-i idbār 347a/14

r.-i necat 352b/01

r.+ına 347a/19

r.+ından 367b/02

raḥmet: (Ar.is.)

Koruma,esirgeme.

r. ihi'l-mecīd 371b/14

raḥne : (Far.is.) Zarar, ziyan,

bozukluk.

r. 357b/17

r.-i buzurg 369a/13

r.+ler 366b/25

r.+lerden 369a/10

r.+yi 357b/18

raḥne-dār: (Far.bir.sf.) Zarara

uğramış.

- r. ol- 366b/08, 369a/23
- raht** : (Far.is.) Yola çıkarken alınan eşye, yol malzemesi.
r.-ı iķāmet 355a/22
- ra'ıyyet:** (Ar.is.) Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk.
r. 374b/11
- ramazān:** (Ar.is.) Arabi ayların, şaban ve şevval arasında kalan ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.
r.+da 372b/07
r.+uñ 346b/02
r.+uñda 367b/12, 371a/24
r.ü'l mübārek 363b/14
- Ramazān Oğlı:** (öz.is.) Ramazanoğulları Beyliği Misis ve Adana yöresinde kurulmuş bir Anadolu beyliğidir. 1352 yılında kurulan beylik 1510 yılından sonra ise Osmanlılar'a tabi olarak yaklaşık bir yüzyıl kadar daha varlığını sürdürmüştür.
r. 346a/16, 346b/20
- rān** : (Far.is.) Oyluk.
r.+ların 369b/06
- rāst** : (Far.is.) Rastlamak, tesadüf etmek.
r.+gel- 347a/05, 356a/13, 356a/19, 356b/17, 357a/09, 358a/16, 369a/14, 373a/09
- Ravne:** (öz.is.) İtalya.
r. 362b/04
r. vilāyeti 357b/22
- rāy** : (Ar.is.) Fikir.
r.-ı meymenet-ara 374a/02
- Rāyāt** : (öz.is.) ?
r. 362b/15
r. sulţānı 363b/18
- rāyet** : (Ar.is.) Sancak, bayrak.
r.-i iķbāl -i zerrin-bal 351b/08
- re'āyā** : (Ar.is.) Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan, vergi veren halk.
r. (teskin-i re'āyā) 368b/08
r.+nuñ 374b/03
r.+sında (hudūd-ı re'āyā) 351b/24
r.+sını 365b/17
r.+sından 358a/24
r.+ya 367a/17, 375a/16
- rebī'** : (Ar.is.) Bahar.
r.+de (faşl-ı rebī') 362a/22

- rebī' ü'l-evvel:** (Ar.bir.is.)
İlkbahar.
r.+inüñ 368b/15
- recā** : (Ar.is.) İstek, dilek.
r. eyle- 366a/21, 372b/21
- receb** : (Ar.is.) Arabi ayların
yedincisi ve kutsal
sayılan üç ayların
birincisi.
r.+inde 372b/11, 373b/05
r.+inüñ 347b/21
r.+üñ 347b/22
- reddiyye:** (Ar.is.) Bir fikri
reddetmek için yazılan
yazı.
r.+den (aḥlāt-ı reddiyye)
371a/07
- ref'** : (Ar.is.) Kaldırma.
r. it- 360b/15
- refāhiyyet:** (Ar.is.) Bolluk,
rahatlık.
r.-i müselmānān 349b/13
- refī'** : (Ar.sf.)Yüksek, yüce.
r. +a (kubbe-i refī')
350a/07
- refīk** : (Ar.is.) Arkadaş, yoldaş.
r. 354b/13
r. idi 353a/06
- reftār** : (Far.is.) Gidiş.
r.+1 (keştī-i bād-ı reftār)
364a/18
- reften** : ?
r.+i Şehzāde Korkud
372b/18
- rehā** : (Far.is.) Kurtulma,
kurtuluş.
r. 346a/09
- reh-güzār:** (Far.bir.is.) Geçit,
geçecek yol.
r. 358b/24
- reh-güzer:** bkz. reh-güzār
r.-i adu 346a/25
- reh-zen:** (Far.bir.is.) Yol kesen.
r.+lerinden 371a/06
- re'īs** : (Ar.sf.) Osmanlı
donanmasında gemi
kaptanı.
r.+esine (aza-i re'īs)
362b/10
r.+i 370b/19
- Re'īs Burāk:** (öz.is.) bkz. Burāk
Re'īs
r.+a 360a/15
- Re'īs Kemāl:** (öz.is.) bkz. Kemāl
Re'īs
r.+den 361a/13
r.+e 360a/15
- re'īslık:** (is.) Reis olma durumu.
r. 361a/21
- remīde** : (Far.sf.) Ürkmüş,
korkmuş.
r. ol- 358b/24
- remle** : ?
r.+dür 346a/16
- resāil** : (Ar.is.) Mektuplar.
r. (rūsl ü resāil) 349b/10
- resm** : (a.is.) Suret, taslak.
r.+i (ism ü resm) 368a/02

- r.-i intiḳām 349a/22
- resūl** : (Ar.is.) Elçi.
r. 350b/21
- revā** : (Far.sf.) Yakışır, uygun.
r. ol- 368b/19
- revān** : (Far.sf.) Yürüyen, giden;
akan.
r. ol- 350b/04, 361b/12,
375a/19
- revāne** : (Far.sf.) Giden,
yürüyen.
r. eyle- 357a/03
r. ol- 363b/04
- revān-gīr**: ?
r. (şimşīr-i revān-gir)
374a/06
- rezm-gāh**: (Far.bir.is.) Savaş
meydanı.
r.+a 347a/01
- rızā** : (Ar.is.) Hoşnutluk,
uygunluk, razı olma.
r.+dur 349b/13
r. göster- 351a/10
r.+sı 373a/05
r. vir- 374b/14
r.-y1 hümāyūn 374a/10
r.-y1 vālid 374a/11
- ri'āyet** : (Ar.is.) Saygı, ağırlama.
r.-i iḳtizā et- 363a/14
r.+leri 348a/01
- ricā** : (Ar.is.) Dilek, istek.
r. eyle- 349b/22, 354b/21
- ricāl** : (Ar.is.) Büyük
mevkilerde bulunanlar,
ileri gelen devlet
adamları.
r. (keşret-i ricāl) 354b/10
r.+i (keşret-i huddām ü
ricāl) 358b/02
r.-i cidāl 357b/21
- ricālū'l-ḡayb-miṣāl**: Her devirde
olan fakat görülmeyen ve
Allah'ın emirlerine göre
insanları idare etmeye
çalışan mübarek kimseler
gibi.
r. 368a/25
- rihlet** : (Ar.is.) Göçme, vefat.
r. eyle- 372b/09
r. it- 372b/07
- rikāb** : (Ar.is.) Büyük bir
kimsenin katı.
r.-ı hümāyūn 354b/02,
369a/05
- Rīm Papa**: (öz.is.) ?
r. 352b/05
- risālet** : (Ar.is.) Elçilik.
r.-i tarik 370a/24
- rişte** : (Far.is.) Bağ.
r.-i intizām 360b/06
- riyāset** : (Ar.is.) Reislik,
başkanlık.
r. (muḳteżā-yı riyāset)
352a/12
r. (tekmīl-i riyāset)
371a/19
r.+i 360a/15

- rīzān** : (Far.sf.) Dökülen,
akan.
r. eyle- 353b/02
- Rodos** : (öz.is.) Ege Denizi'nde
ada, Oniki Adaların en
büyüğü.
r. 371a/19, 373a/09
- rū** : (Far.is.) Yüz.
r.-y1 deryā 361b/07,
362b/01, 362b/16,
363b/06
r.-y1 deryā-i ahzar
360a/06
r.-y1 niyāz 364a/10
- ru‘b** : (Ar.is.) Korku.
r. 354a/03
- rū-be-rū**: (Far.bir.sf.) Yüzyüze.
r. 362a/11
r. ol- 353a/22
- ruḥsāre**: (Far.is.) Yüz, çehre.
r.-i fetḥ-i ayine-i tig-i
ğuzāt 366b/15
- Rūm** : (öz.is.) Anadolu.
r. (dilāverān-ı Rūm)
347a/05
r. (hadd-i Rūm) 369b/08
r. (sipāh-ı Rūm) 347a/01
r. (sulṭān-ı Rūm) 371b/09
r.+a 367a/14, 369b/24,
370a/06
r.+a (diyār-ı Rūm)
348a/11
r. çerisi 370a/04
- r.+da (diyār-ı Rūm)
349a/20, 349b/03
r.+dan 370a/05
r. diyarı 346a/20,
370b/12
r. mülki 348b/18
r. pādīshāhı 370b/03
r. u Şam 346a/04,
346b/03
r.+uñ (asker-i Rūm)
346a/12
- Rumeli**: (öz.is.) Osmanlı
döneminde 15. yüzyıldan
itibaren Balkanların
güneyine verilen isim.
r. 346b/10, 346b/12,
354b/24, 355a/09,
360a/01, 362b/04,
363a/12
r. ‘askeri 347a/08,
361b/15
r. begler begi 347b/10
r. begler begisi Yaḥyā
Paşa 354b/06
r. begler begliği 354b/07
r. begler begsi 346a/06,
360a/22, 362a/09
r. memleketi 368a/06
r.+nden 347b/05
- rūmī** : (Ar.sf.) Rumla ilgili.
r. (bahş-ı Rūmī) 374b/22
- rūmiyye**: (Ar.is.) Rum
ülkesinden.

	r. (salṭanat-ı rümiyye) 371b/25 r. eyāleti 348a/15	r.+a (tasnif-i kavaid ü rüsüm) 349a/20
rūs	: Başlar. r.-ı maḳṭū ^ç a 354a/16	-S-
rüşen	: (Far.sf.) 1.Aydın.2.Belli, meydanda. r.+ende (rüz-ı rüşen) 353a/10 r. ol- 350b/20	sa^ç ādet: (Ar.is.) Mutluluk. s.+den (bāb-ı sa ^ç ādet) 370a/23 s.+e (asitane-i sa ^ç ādet) 354a/18
rüz	: (Far.is.) Gün. r. 374b/23 r.-ı firüz 355b/20 r.-ı kıyāmet 354a/21 r.-ı rüşen 353a/10	s.+e (bāb-ı sa ^ç ādet) 370b/09 s.+e (dergāh-ı sa ^ç ādet) 355a/25, 358a/02 s.+e (serīr-i sa ^ç ādet) 366a/04
rüzgār	: (Far.is.) Yel; devir. r. 352a/01, 361a/04 r. (ġarāib-i ḥavādiş-i rüzgār) 352a/01 r.+dan (ḥavādiş-i rüzgār) 364b/01 r.+dan (leṭāif-i rüzgār) 356a/13	s.+e (südde-i sa ^ç ādet) 347b/08 s.-i baht 372a/14 s.-i simat 372a/25
rüzī	: (Far.is.) Nasip, kısmet. r. ol- 359b/21	sa^ç ādet-maḳrūn: (Ar.bir.sf.) Mutluluġa yaklařmış. s.+ları (zāt-ı hümāyūn-ı- sa ^ç ādet-makrun) 349a/04
rücū^ç	: (Ar.is.) Dönme, geri dönme. r.+a 352a/01 r. et- 351a/24 r.+le 369a/21	řabā : (Ar.is.) Gün doġusundan esen hafif rüzgar. s.+sında (evan-ı řabā) 367a/11
rüsl	: (Ar.is.) Peygamberler. r. ü resāil 349b/10	řabā-řitāb: ? s. (berid-i řabā-şitab) 348b/03
rüsüm	: (Ar.is.) Vergi.	

- şabāh** : (Ar.is.) Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.
s. 356b/05, 361b/22
- sābık** : (Ar.sf.) Geçmiş.
s.+da (dāstān-ı sābık) 363b/11
s.+da (menzil-i sābık) 356b/15
- sābıka**: (Ar.sf.) Şimdikinden bir evvel memuriyette bulunmuş olan.
s. 347b/01, 348b/05
- sābıkü'z-zikr**: Zikri geçmiş, yukarıda söylenmiş.
s. 363a/20
- şābit** : (Ar.sf.) Kıvıldamayan, yerinde duran.
s. ü üstüvār ol- 371b/07
- şabr** : (Ar.is.) Sabır, dayanma, katlanma.
s.-ı vīrān 373b/03
- şaçanlı**: (öz.is.) ?
s. ova 349a/05
- şadakāt**: (Ar.is.) Sadakalar.
s. 347b/17
s. ü nüzūr 373b/01
- şadāmat**: ?
s.-ı kavari 363b/20
- sādār** : ?
sf. 353b/10
- şaded** : (Ar.is.) Fikir, niyet.
s.+inde 348a/03
- s.+inde iken 362a/25, 364a/01
- şadır** : (Ar.sf.) Çıkan.
s. ol 363a/25
s. ol- 355b/03, 357b/11, 358a/05
- şadme** : (Ar.is.) Hızla vurma.
s.-i topa 361a/18
- şaf** : (Ar.is.) Yanyana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği, dizi, sıra; topluluk.
s. çek- 346b/07
s.+ları 353b/20, 353b/21
s.+larını 369a/03
- şafā** : (Ar.is.) Hoş geldiniz manasında kullanılmıştır.
s. 364b/14
- şafēr** : (Ar.is.) Arabi ayların muharremle rebiülevvel arasında kalan ikincisi.
s.+inüñ 372a/09
- saffeyn**: (Ar.is.) Savaşta karşılaşılan iki taraf.
s. (eşnā-i telākī-i saffeyn) 353b/18
s. (telākī-i saffeyn) 346b/03
- şahābe** : (Ar.is.) Hz. Muhammed'in sohbetinde bulunmuş olan Müslümanlar.
s.-i ebrār 353b/15

şāhib : (Ar.sf.) Sahip, koruyan. s. 348b/24, 354a/23 s.+i 363a/09	s. ile (tedbir-i şāib) 362a/13 s.-i tedbir 358b/13
şāhib-cemāl : Güzel, yakışıklı kimse. s.+i (nefāis-i emvāl ü ğilmān ü cevārī-i şāhib-cemāl) 358b/01	şāibe : (Ar.sf.) bkz. şāib s. (efkār-ı şāibe) 358b/15 s. vü efkār-ı münāsibe 359b/08
şāhib-kırān : (Ar.Far.bir.is.) Her zaman başarı, üstünlük kazanan hükümdar. s. 372b/02	sa'īd : (Ar.sf.) Mutlu, uğurlu. s. (pādişāh-ı sa'īd) 357b/08, 358a/03, 362a/05, 362a/18, 363a/22, 364b/22, 366a/22, 367b/07, 370a/01, 371b/14, 372b/19, 374a/17 s. (pādişāh-ı sa'īd) 371a/07 s. (sulţān-ı sa'īd) 352a/20, 360b/19, 361b/13, 367b/25, 371b/25, 372a/14 s. (şāh-ı sa'īd) 370b/18, 374a/16 s. +e (sulţān-ı sa'īd) 350b/01 s.+üñ (pādişāh-ı sa'īd) 349a/09 s.+üñ (sulţān-ı sa'īd) 359b/23, 372a/04, 372a/21, 372b/23
şahīfe : (Ar.is.) Sayfa, kağıt parçası. s.+de 355b/13	
şahih : (Ar.sf.) Doğru, gerçek. s. 374b/15 s.+dür 364b/03 s. ü'l metāne 351a/21	
sāhil : (Ar.is.) Deniz, nehir, göl kenarı, kıyı. s.+e (semt-i sāhil) 360b/12 s.-i cebel 346a/18	
şahrā : (Ar.is.) Çöl, ova. s.+da 356b/17 s.+larda 373a/19 s.+sı 370b/17	
sā'ī : (Ar.sf.) Çalışan. s.+dür 375a/05	
şāib : (Ar.sf.) Maksada, hedefe uygun, yanlışsız. s. (tedbir-i şāib) 361a/24	sāiqa : (Ar.sf.) Sevkedem, götürm. s. (ġanāim-i sāiqa) 354a/18

şā' ika: (Ar.is.) Yıldırım.	s.+de 347b/14
s.+lar 347b/22	s.+uñ 363b/10
s.+lardan 350a/05	s.+uñ 369b/13
sa' ir : (Ar.is.) Alevli ateş.	sal- : (geçişli fi.) Salmak.
s. (muķterin-i kar-ı sa' ir)	s.-dı 370b/07
355a/24	s.-up 353b/07, 355a/10,
sāir : (Ar.is.) Diğer, başka.	373b/17, 373b/20
s. 359a/08, 363a/03,	s. ateş sal- 353b/07
365a/23, 372b/17	şalāh : (Ar.is.) Barış.
s.+i 359a/23	s.+a 374a/15
şakālibe: (Ar.öz.is.) İslavlar.	şalāhiyyet: (Ar.is.) Yetki.
s. (vilāyāt-ı şakālibe)	s.+i 365a/20
354b/09	şalāt : (Ar.is.) Namaz.
şakar : (Ar.is.) Cehennem.	s.-ı cuma 365a/22
s. 351a/04	şālīb : (Ar.is.) Haç.
Şakarya: (öz.is.) Adapazarı ili ve	s. 352b/05
bu ile adını veren ırmak.	sālife : (Ar.sf.) Geçen, geçmiş.
s. nehri 360a/18	s. (selāṭin-i sālife)
sākī : (Ar.sf.) Kadeh, içki	360a/04
sunan.	s.+ye (selāṭin-i sālife)
s.+ler 374b/24	368a/10
saķīm : (Ar.sf.) Yanlış.	sālik : (Ar.sf.) Bir yola giren,
s. 374b/15	bir yolda olan.
sākin : (Ar.is.) Durgun, dingin.	s. 370b/22
s. ol- 358a/09, 367a/15	s.-i cemaziü'l-ahire
sākinān: (Ar.Far.bir.sf.) Sakinler,	s. ol- 366a/19
oturanlar.	sālim : (Ar.sf.) Sağlam, emin;
s.-ı ḥudūd-ı İslām	eksiği olmayan.
349a/11	s. 356b/04, 356b/21,
sāl : (Far.is.) Yıl.	357a/22, 358b/04
s. 350b/07, 357b/02,	s. (emin ü sālim) 358a/18
359a/18, 360a/08,	s. ü ğānim 358a/14
367a/08	sālīs : (Ar.sf.) Üçüncü.
s. (sinn ü sāl) 359b/07	s. 346a/14

- s. (der-beyān-ı feth-i
şālis) 356a/10
s.+inüñ 351b/08
- salṭana** : ?
s.-i Edirne 362a/06
- salṭanat**: (Ar.is.) Hükümdarlık,
sultanlık.
s. 374b/02
s. (ayan-ı salṭanat)
349a/09
s. (bina-i salṭanat)
374a/20
s. (meşālih-i salṭanat)
374b/08
s.+ı (umur-ı salṭanat)
374a/19
s.-ı rumiyye 371b/25
s.+uñ (erkān-ı salṭanat)
372b/24
s. ü mürüvvet 349b/09
- Sām** : (öz.is.) ?
s. 353b/13
- şāmin** : (Ar.sf.) Sekizinci.
s. (der-beyān-ı feth-i
şāmin) 356b/21
- şāmit** : (Ar.sf.) Sessiz, susan.
s. 359b/12
- şamt** : (Ar.is.) Susma.
s.+a (hilāf-ı şamt)
346a/25
- şan-** : (geçişli fi.) Sanmak,
zannetmek.
s.-dılar 350a/05
- s.-up 347a/09, 347a/11,
361a/15
s.-urlar idi 349a/15
- saña** : Sen zamirinin yönelme
hali eki almış şekli.
s. 351a/15, 374b/18
- şanādīd**: (Ar.is.) Başkanlar, ileri
gelenler.
s. 367b/22
s.-i küffār 351a/07,
355b/23
s.-i müşrikān 366b/05
- sancağ** : (is.) Osmanlı mülki
teşkilatında vilayet ile
kaza arasında yer alan ve
bir mutasarrıf tarafından
yönetilen idari bölüm.
s. 354b/21
s.+da 350b/13
s.+da iken 372b/06
s.+ı (sancağı) 348a/12,
348a/16, 354b/06,
368a/09, 368b/21,
372a/20, 372a/20,
372b/02, 372b/03,
372b/04, 372b/05
s.+ına (sancağına)
371b/23, 372b/20,
373a/08
s.+ında (sancağında)
372b/08
s.+ında iken (sancağında)
372a/16

- s.+ını (sancağını)
373a/12
s.+ıñı (sancağıñı)
368b/21
s.+ları 371b/25, 372b/03
- şanem** : (Ar.is.) Put.
s. 357a/18
- şānī** : (Ar.sf.) İkinci.
s. 346a/13, 360a/21
s. (der-beyān-ı fetḥ-i şānī
) 355b/25
s. ile (Davūd Paşa-i şānī)
362a/17
s.+leri 360a/13
- şar-** : (geçişli fi.) Sarmak,
çevrelemek.
s.-up 375a/03
- şarf** : (Ar.is.) Harcama,
masraf etme.
s.-ı maḳdūr eyle- 347a/17
s.-ı maḳdūr it- 360a/24
s. ol- 351b/03
s. olın- 360a/15
- sarḥoş** : (Far.is.) Bir şeyden
kendini kaptıracak
derecede mutluluk duyan
kimse, mest.
s. ol- 364b/15
- sārī** : (Ar.sf.) Bulaşan.
s. et- 346b/24
- şarşar: ?
sf. 353b/01, 373a/22
- Şarūḥān**: (öz.is.) Manisa ilinin
Osmanlı zamanındaki
adı.
s.+da 350b/16
s.+e 372b/21
s. sancağı 372a/20,
372b/08
- Sava** : (öz.is.) Avrupa'da bir
akarsu.
s. 359a/21
- şavāb** : (Ar.sf.) Doğru.
sf. 374b/17
- şavāb-dīde**: (Ar.Far.bir.sf.)
Doğru, haklı görülmüş;
beğenilmiş.
s. 371b/10
- şavā'ik**: (Ar.is.) Yıldırımlar.
s. ü berk 350a/04
- şavb** : (Ar.is.) Taraf, yön.
s.+ına 373b/06
- şavlet** : (Ar.is.) Şiddetli hücum,
saldırma.
s. 374a/15
s.+in 353a/23
s.+le (mezīd-i şavlet)
348b/11
- sa'y** : (Ar.is.) Çalış, çabalama,
gayret.
s. eyle- 349a/10, 354b/19
s. u ihtimām eyle-
349a/24
- şayd** : (Ar.is.) Av.
s. 375a/07, 375a/09
- şayda** : ?

- s. 346a/16
- sāzende:** (Far.is.) Çalgıcı.
sf.+leri ile 374b/25
- seb‘a** : (Ar.sf.) Yedi.
s.+sından (aḳsām-ı seb‘a)
358b/16
- sebeb** : (Ar.is.) Sebep, neden.
s. 373a/22
s. ile 358a/18
s.+i ile 346b/18, 349b/06
- sedd** : (Ar.is.) Kapama, tıkama,
engel olma; perde.
s. (sedd-i rāh) 361a/08
s. eyle- 367b/17
s.-i ahenin 346a/19
s.-i leşker-i Freng
369a/11
s.-i rāh eyle- 369a/02
s.-i sedīd 359a/13
s. it- 357b/18, 358b/12,
360b/03
- sedīd** : (Ar.sf.) Doğru.
s. idi (sedd-i sedīd)
359a/13
- sefāin** : (Ar.is. sefine'nin c.)
Gemiler.
s.-i ḳadīme 360a/08
s.-i nuşret-i hazain
363b/19
- sefer** : (Ar.is.) Savaş, savaşa
gitme; yolculuk.
s. 359b/13
s. (esbāb-ı sefer) 351b/07
s.+de 353a/06
- s. -güzer (zaman-ı sefer-
güzer) 351b/25
s.-i feth-i Meton 363a/08
s.-i hayr-encam 359b/13
s.+inde 370b/19
s.+inden 352a/20
s. it- 351a/04
s.+lerde 352a/14
s. (zaman-ı sefer-güzer)
351b/25
- Seferiḥişār:** (öz.is.) İzmir'in
güneybatısında ve
Ege'de yer alır.
s.+da 370b/22
- sefine** : (Ar.is.) Gemi.
s. 361a/10
s.+lerin 361a/10
- seḥer** : (Ar.is.) Tan yerinin
ağarmasından biraz
önceki zaman ve şafağın
sökmek üzere olduğu
vakit.
s.+den (vaḳt-ı seḥer)
365a/18
- sehm-nāk:** (Far.bir.sf.) Korkunç.
s. (varṫa-i sehm-nāk)
360b/17
- sehran** : ?
s. 375a/06
- sekdür-**: (oldurgan fi.)
Sektirmek. Bir yüzeye
çarpıp seke seke
gitmesini sağlayacak
şekilde atmak, fırlatmak.

s.-üp 363b/23
sekene : (Ar.sf. sakin'in c.)
Sakinler, oturanlar.
s.+si 358a/12
sekiz : (is.) Yediden sonra,
dokuzdan önce gelen
sayının adis.
s. 355b/13, 359a/01,
359a/21, 366a/24
s. (on sekiz) 363b/15
s. (sekiz yüz seksen
sekiz) 372b/06
s. (sekiz yüz toqşan
sekiz) 354a/25
s. (toquz sekiz) 368a/14
s. (toquz yüz sekiz)
359b/14, 370a/13,
370a/16, 372b/09
s. gece 355b/09
s. gün 355b/09
s.+inde 346b/02
s. yüz dilāverler 368b/20
s. yüz seksen sekiz
372b/06
s. yüz toqşan 369b/12
s. yüz toqşan altı 350b/25
s. yüz toqşan beş
tarihinde 349b/24
s. yüz toqşan biñ senesi
348b/19
s. yüz toqşan dört
347b/18
s. yüz toqşan sekiz
354a/25

s. yüz toqşan yedi
tehevvüründe 351a/02
sekizinci: (sf.) Sekiz sayısının
sıra sıfatı; sırada
yedinciden sonra,
dokuzuncudan önce olan.
s. 363b/14, 372a/09
seksen : (is.) Yetmiş dokuzdan
sonra, seksen birden önce
gelen sayının adı.
s. (sekiz yüz seksen
sekiz) 372b/06
selāmet: (Ar.is.) Salimlik,
eminlik; kurtulmak.
s.+e (kenār-ı selāmet)
373a/11
s.+e (qazā-yı selāmet)
357a/08
s.+e çık- 356b/24
s. ile 364b/12
s. ile (sıhhat ü selāmet)
363b/07
şelāse : (Ar.sf.) Üç.
s.+den (cevanib-i şelāse)
357b/15
selāsil : (Ar.is. silsile'nin c.)
Zincirler.
s. ü aqlāl 351b/20,
354a/15, 361a/23,
365a/21, 371a/18
selāṭin : (Ar.is. sultan'ın c.)
Sultanlar.
s. 367a/11, 369b/09,
373b/15

- s.-i al-i Osmān 360a/01
s.-i izam 372a/06
s.-i mücāhid 349b/02
s.-i sālīfe 360a/04,
368a/10
- Selīm** : (öz.is.) bkz. Selim Han.
s. (nuşret-penāh-ı Selīm)
373b/22
- Selīm Hān**: (öz.is.) Yavuz Sultan
Selim, 9. Osmanlı
padişahı ve II.
Bayezid'in oğlu.
s.+uñ 373b/23
- Selīm Şāh**: (öz.is.) bkz. Selim
Han.
s. 375a/23
s.+uñ 372b/02
- sem'** : (Ar.is.) İştīme.
s.-i aliye ir- 349a/02
- semā** : (Ar.is.) Gökyüzü.
s.+ya 350a/08, 360b/15
s.+yiden (cevv-i semā)
349b/24
- semender-var**:?
s. 369b/04
- Semendire**: (öz.is.) Bugünkü
Sancaktepe ilçesine bağlı
bir belde.
s. 365b/02
s. hākīm 351a/12
s. hākimi maruz ol-
s. sancağı 372b/03
- semer** : (Ar.is.) Mahsul.
s.-i hīlāf 350b/24
- semt** : (Ar.is.) Yön, taraf,
bölge.
s.+e 355a/13
s.+i 373b/12
s.-i intiḳām 349a/13
s.-i sāhil 360b/12
s.-i şimal 373b/10
s.+inde 360a/01
s.+ine 352b/24, 355a/20
- sen** : (zm.) Tekil ikinci şahsı
gösterir.
s. 354a/09
- sene** : (Ar.is.) Yıl.
s. 363b/10
s.-i mezbūr 347b/21
s.-i mezbūre 350a/01,
351b/08, 363b/14,
369a/08, 373a/14,
373b/05
s.-i mezkūre şevvali
360a/20
s.+si 366b/10
s.+sinde 348b/20,
369b/23, 370a/13,
370a/16, 370b/10,
371b/21, 372b/07,
372b/09
s.+ye degin 370b/17
- seng** : (Far.is.) Taş.
s.-i girān 369b/04
s.+le 357a/01
- ser** : (Far.is.) Baş.
s. (ser-i küffār) 354a/13
s. (ser-i rāh) 358b/07

- s.+i 369a/17
- ser-‘ asker:** (Far.Ar.bir.is.) Asker ve ordu kumandanı.
s.-i nuşret-şi‘ ar 368b/05
s. ol- 360a/22
- seraṭān :** yengeç ?
s. 364a/07
- serāy :** (Far.is.) Saray.
Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük, gösterişli bina.
s.+ını 373b/05
s.-i amire 373b/02
- serāyā :** (Ar.is.) Düşman üzerine gönderilen küçük süvari müfrezeleri.
s.-yı inhizām 346b/22
- serbestlik:** (is.) Serbest ve özgür olma durumu.
s. 366a/01
- serdār :** (Far.is.) Asker başı, kumandan; bir topluluğun başı.
s. 347a/23, 352b/11
s. (paşa-yı serdār) 346b/04
s.+ı 351b/21
s.-ı muhafızān 346a/07
s. it- 355b/05, 367b/09, 369a/06, 371a/17
s.+larını 346a/15
s.+larınıñ 369a/17
s. ol- 346b/13
- sereni :**?
s. 360a/10
- ser-firāz:** (Far.bir.sf.) Başını yukarı kaldıran, yükselten.
s. 355b/01
- serfürū :** (Far.is.) Baş eğme, söz dinleme.
s. it- 351a/07
- sergüzeşt:** (Far.bir.is.) Serüven.
s.+i 372a/16
s.+leri 365b/22
- serḥadd:** (Far.Ar.bir.is.) Hudut, sınır.
s. (serḥadd-i Engürüs) 353a/02
s. (serḥadd-i memālik-i sultani) 357a/24
s.+de 365b/05
s.+e 353a/20
s.+dinden 357b/22, 359b/18, 365b/03
s.-i İslām 357b/23
- serīr :** (Ar.is.) Taht.
s.-i ala 351a/19
s.-i cihān-bani 371b/15
s.-i sa‘ ādet 366a/04
- ser-keş :** (Far.bir.sf.) Dik başlı, isyankar.
s.-i küffār 359b/10
- ser-keşlik:** (is.) Dik başlılık, isyankarlık.
s.+e (ser-keşlige) 351a/10

- sersām** : (Far.bir.is.) Sersem.
s. ol- 353b/14
- serv** : (Far.is.) Servi, selvi.
s.-i endām 359a/07
- serverān**: (Far.is. server'in c.)
Başkanlar, reisler.
s.-ı ser-keş-i küffār
359b/09
- sevābit**: (Ar.is.) Seyyar olmayan
ve yerinde durur gibi
görünen gök cisimleri,
yıldızlar.
s. ü seyyar-misal 360a/07
- sevād** : (Ar.is.) Karalık.
s.-ı a^ç zām 350a/03
- sevāhil** : (Ar.is. sahil'in c.)
Kıyıları, yalıları.
s.-i deryā 363a/16
s.+inden 351b/06
s.+üñ 360a/02
- sevindür**:- (oldurgan fi.) Birinin
sevinmesine sebep
olmak, sevinmesini
sağlamak, memnun
etmek.
s.-di 367b/23
s.-mek 347a/22
s.-üp 373b/16
- sevķ** : (Ar.is.) İtme, yöneltme.
s. it- 349a/13
- seyf** : (Ar.is.) Kılıç.
s.-i nām-dār 353b/16
- seyyār-miṣāl**: Seyyar misali. ?
s. (sitareha-i sevābit ü
seyyār-miṣāl) 360a/07
- şibyān** : (Ar.is. sabi'nin c.)
Çocuklar.
s. 355b/21
s.+e 362b/25
s. ile 363a/04
- şifāt** : (Ar.is.) Sıfatlar, vasıflar.
s.+ı 373a/25
- sıg-** : (geçişsiz fi.) Bütünüyle
diğer bir şeyin içine
girebilmek.
s.-maz 347b/16
- şihhat** : (Ar.is.) Sahihlik,
doğruluk, sağlamlık.
s.+le 375a/13
s. ü selāmet 363b/07
- şiyām** : (Ar.is.) Oruç.
s. (mah-ı şiyām) 351b/15
- şiyānet** : (Ar.) Korunma,
koruma.
s. et- 371a/25
s. için 365b/23
- sibā^ç** : (Ar.is. sebu'nun c.)
Yırtıcı hayvanlar,
canavarlar.
s. ü behaim 358b/23
- silāh** : (Ar.is.) Silah.
s. (emir-i silāh) 346a/14
- siliḥdār**: (Ar.Far.bir.sf.) Silahları
muhafaza eden memur.
s.+lar 368b/20, 369a/02,
370a/23, 371a/16
s.+lara 371a/16

- s.+ları 367b/10
- Silisre** : (öz.is.) Silistre.
Bulgaristan'ın
kuzeydoğusunda
Dobruca Bölgesi'nde,
Tuna kıyısında bulunan
bir şehir.
s. hâkimi 355b/04
- simât**: (Ar.is.) Alamet, iz.
s.+ları ile (zât-ı sa' âdet-i
simat) 372a/25
- sîm** : (Far.is.) Gümüş.
s. 357a/20
s. ü zer 375a/01
- sîmîn** : (Far.sf.) Gümüşten,
gümüş gibi, gümüşe
benzer.
s. 374b/24
- Sinan Beg**: (öz.is.) Yular Kasdı
Sinan Beg.
s.+i (yular kasdı sinan
beg) 347b/04
- Sinan Paşa**: (öz.is.)
s. 346b/08, 369a/22,
370b/09
s. (Anatoli Begler begsi
müşarün-ileyh Sinan
Paşa) 365b/01
s. (Anatoli Begler begsi
sinan paşa) 362a/10,
365a/01, 369a/07,
369a/21
s. +ya (güwegü sinan
paşa) 351b/05
- sîne** : (Far.is.) Göğüs, yürek.
s.+lerinde 361a/13
- sinn** : (Ar.is.) Yaş, ömrün
derecesi.
s. ü sâl 359b/07
- sipâh** : (Far.is.) Asker, ordu.
s. 348b/06, 350a/02,
373b/22, 374b/11
s. (cem-i sipâh) 348a/23,
352b/17, 354b/12,
370a/06
s. (güzide-i sipâh-ı Mısr)
346b/13
s. (talía-yı sipâh) 346b/16
s.+a 366a/02, 368b/06
s.+da (kalb-gâh-ı sipâh)
346b/04
s.+da (meymene-i sipâh)
346b/08
s.+da-(piş-gâh-ı sipâh)
346b/07
s.+e (bakıyye-i sipâh)
346b/24
s.-ı bî-şümâr 369b/14
s.-ı devlet-i İslâmi
353a/12
s.-ı İslâm 355b/05,
356b/22, 357a/13,
361b/22, 364b/17,
365a/07, 365b/20,
368b/02, 368b/25
s.-ı memâlik-i Liyeh
354b/09
s.-ı Mısr u Şam 348b/20

- s.-1 Oşmāniyān 355a/03
s.-1 Rūm 347a/01
s.-1 Rūm u Şam 346b/03
s.-1 zāfer-penāh 346a/03,
357b/04, 360a/19
s.+ına 364b/07
s.+ını 348b/01
s.+ınuñ 347a/13, 360b/22
s. ile 360a/23
s. le 369a/05
- sipāhdār:** (Far.bir.is.) En büyük asker.
s. –1 Ekrem İskender Paşa 357b/12
- sipāriş :** (Far.is.) Bir şeyin yapılmasını ısmarlama.
s. et- 352b/21
- sipeh-sālār:** (Far.bir.is.) Askerlerin en büyüğü.
s. 356b/08
s.+1 ile 359a/18
s. it- 359b/03
s. ol- 352b/11, 356b/15
- siper :** (Far.is.) Savaşılacak yer.
s. 373b/20
s.+lere 373a/03
- sipihr :** (Far.is.) Sema.
s. (baħr-ı sipihr) 364a/07
- Sis :** (öz.is.) ?
s. (qal^c a-yı sis) 346a/07
- Sitanbul:** (öz.is.)?
s. (der-şehr-i Sitanbul)
373a/13
- sitareha:** ?
- s.-i sevābit ü seyyār-
mişāl ol- 360a/07
- sitem-pīşe:** (Far.bir.sf.) Sitem yapmayı huy edinmiş.
s. 370a/02
- siyāset :** (Ar.is.) Ceza, özellikle idam cezası; memleket idaresi.
s. (hük-m-i siyāset)
364b/08
s. buyurıl- 347b/13
s. eyle- 363b/24
s.-i kara turmuş bamer
370b/18
s. idi 352a/13
s. ile 371a/19
- siyāset-gāh:** (Ar.Far.bir.is.) Siyaset bakımından öldürülmesi gereken kimselerin öldürüldüğü yer.
sf.+a 365b/04
- siyh :** ?
s. 371a/05
- siz :** (zm.) Çoğul ikinci şahsı gösterir.
s. 363a/14, 363a/16,
374b/08
- size :** Çoğul ikinci şahsın yönelme hali şekli.
s.374b/05
s.375a/17
- sizi :** Çoğul ikinci şahsın yükleme hali şekli.

- s. 374b/04
- Slovenya:** (öz.is.) ?
- s. 351b/09
- şolak:** (is.) Yeniçeri ocağında padişahın muhafız birliği durumunda olan, “solak ortaları” denilen birliklerin birine mensup asker.
- s. +ları 352a/06
- şoñra(1):** (e.) Bir zaman sonra anlamıyla kullanılır.
- s. 356a/10
- s. (-dan şoñra) 350b/06
- s. (-dan şoñra) 347a/15, 351b/07, 352a/14, 352a/18, 355b/08, 356a/05, 357a/09, 358b/17, 358b/19, 362a/06, 366b/22
- s. (-den şoñra) 346a/05, 346a/11, 352a/21, 354a/07, 354b/05, 355b/09, 356a/01, 356b/13, 358b/15, 362a/05, 366b/17, 366b/19, 367b/16
- s. (-dan şoñra) 369b/05
- şoñra(2):** (zf.) İçinde bulunulan veya bahsedilen anın daha ilerisindeki bir zamanda.
- s. 347b/13, 352b/16, 357a/11, 365b/05, 366b/06
- şoñradan:** (zf.) Çıkma hali ekinin kalıplaşmasıyla sonra, daha sonra, bilahire anlamlarında kullanılır.
- s.374a/12
- şorma-** : (geçişli fi.) Sormamak.
- s.-yup 374b/08
- söndür-** : (oldurgan f.) Söndürmek; yok olmasını sağlamak.
- s.-mek 365a/24
- söyle-** : (geçişli fi.) Söylemek, sözle bildirmek; konuşmak.
- s.374b/20
- s.-ñ 365b/06
- s.-rsin 375a/19
- söz** : (is.) Haber, söz, rivayet; bir fikri açıklamaya yarayan kelimeler dizgisi.
- s.+ler 375a/20
- s.+lerine 351b/02
- şu** : (is.) Yağmur şeklinde bulutlardan yağın, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak ve benzerini meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydana gelmiş, rengi kokusu ve

- tadı olmayan şeffaf sıvı madde; bu sıvıdan oluşan deniz, göl, akarsu, pınar, birikinti.
s.+da 361a/19
s.+dan 347a/15, 356a/07, 358a/10, 358b/06
s.+ları 360b/10
s.+ya 358a/16
s.+y1 358b/04
s.+yun 355b/15
s.+yını 355b/08
s.+yından 346b/01
- sū** : (Ar.is.) Kötü, fena.
s.-i edeb 355b/03
- sū** : (Far.is.) Taraf, yan, cihet.
s.+y1 (dest-i duā^c -y1 sū) 360b/15
- şu 'āl** : (Ar.is.) Sorma, sorulma.
s. olın- 354a/09, 374b/04
- şubḥ** : (Ar.is.) Sabah vakti.
s. 350a/15
s. u Şam 346b/04
- şudūr** : (Ar.is.) Meydana çıkma.
s. et- 348b/24
s. eyle- 360b/22
s. it- 349a/03, 354a/23
- şūfi** : (Ar.is.) Sofu.
s. 370a/10
- Şufrılı** : (öz.is.) ?
s.+ya 351a/24
- şufūf** : (Ar.is.) Sıralar, diziler.
s. (tertīb-i şufūf) 346b/09, 346b/13
- şuğrā** : (Ar.sf.) Daha, pek, en çok.
s. 371b/25
- şulbiyye**: (Ar.sf.) Birinin sulbinen gelme, kendi evladı, oğlu.
s.+lerinüñ (muhterimat-ı şulbiyye) 350b/11
- şulḥ** : (Ar.is.) Barış, barışma, uyuşma.
s. (maşlahat-ı şulḥ) 374a/15
s.+a 349b/13, 350b/18
s. ile 350a/21
- sultān** : (Ar.is.) Padişah, hükümdar.
s. 350a/21, 359b/22, 363b/11, 367b/25, 370b/06, 372a/09, 374a/15
s. (der-beyān-ı azimet-i sultān) 363b/08
s. (duā^c -y1 sultān) 364a/09
s. (melikü'l-ümerā-i sultān) 367b/25
s. (nefs-i duā^c -y1 sultān) 364a/15
s.+a (hizmet-i sultān) 346a/10
s.+a (leşker-i sultān) 358a/22

s.+da (h̄idmet-i sulṭān)
349a/25
s.+dur 346a/13,346a/14,
346a/15
s.+1 370b/06, 373a/07
s.+1 (merkez-i rayat
sultanı) 363b/18
s.+1 (mizac-ı sulṭān)
349a/13
s.+1 (nevvāb-ı sulṭān)
360b/18
s.-1 cihān-ı kebīr 352a/06
s.-1 cihān-şāh 371b/20
s.-1 İslām 351a/15,
352b/14
s.-1 kardan 351a/22
s.-1 Mışr 346a/11,
349b/10, 349b/14,
349b/21, 370a/20,
370a/24, 370b/02,
373a/02
s.-1 mücāhidān 364a/09
s.-1 nīk-baht 359a/05
s.-1 nükte-dān 350a/19
s.-1 Rūm 371b/09
s.-1 sa'īd 350b/01,
359b/23, 360b/19,
361b/13, 367b/25,
371b/24, 372a/04,
372a/14, 372a/21,
372b/23
s. için 357b/04, 366b/20
s. ile 361b/17
s.+uñ 349a/10, 349a/22

s.+uña 350b/18

Sulṭān 'Abdullah: (öz.is.)

II.Bayezid'in oğlu.

s. idi 372b/06

Sulṭān Aḥmed: (öz.is.)

III.Mehmed'in oğlu.

s. 350b/15, 367b/06

s. idi 371b/24

s.+uñ 372a/07

Sulṭān Aḥmed H̄ān: (öz.is.) ?

s. (şehzade-i alişan)

367a/22

Sulṭān 'Alāü'd-dīn: ?

s. 372a/02

Sulṭān 'Alem Şāh: (öz.is.)

II.Bayezid'in oğlu.

s. 350b/15, 372b/13

s. idi 372b/08

Sulṭān Bāyezid: (öz.is.) Sekizinci

Osmanlı padişahıdır.

s. 370a/02, 371b/14,

371b/21

s. (h̄azret-i sulṭān

Bāyezid) 352a/20,

357b/08

s.+uñ 371a/07, 372b/19

Sulṭān Bāyezid H̄ān: bkz. Sulṭān

Bāyezid

s. 360a/05, 375a/18

s. (hem-asr-ı sulṭān

bayezid han) 369b/10

s.+uñ 363b/09, 368a/11,

374a/09, 374a/17

Sultān Cem: (öz.is.) Fatih Sultan

Mehmed'in oğlu,
II.Bayezid'in kardeşi.
s. 370a/19
s. ile 350b/14

Sultān Cem Çelebi: (öz.is.) bkz.

Sultān Cem
s. (garaz-ı sultān cem
çelebi) 349b/08

Sultān Korkud: (öz.is.) II.

Bayezid'in şehzadesi ve
Yavuz Sultan Selim'in
ağabeyi.
s. 350b/16, 372a/11
s.+1 373a/10

Sultān Mahmūd: (öz.is.)

II.Mustafa'nın oğlu;
III.Ahmed'in yerine tahta
geçmiştir.
s. 372a/19, 372b/14

Sultān Mehmed: Sultan

II.Murad'ın oğlu ve
yedinci Osmanlı
padişahıdır.
s. 357b/19, 367a/19,
367b/06, 371b/22,
371b/22
s. idi 372b/10

Sultān Mehmed Hān: bkz. Sultān

Mehmed
s. 373b/13

Sultān Murād: (öz.is.) 6.

Osmanlı padişahıdır.
s. 372a/02, 372b/07

Sultān Orhān: (öz.is.) Osman

Bey'in oğlu.
s. 372a/18

Sultān Osmān: (öz.is.) Sultan

I.Ahmed'in oğlu.
s. idi 372a/03

Sultān Osmān tunusi: ?

s. 349b/16

Sultān Selīm: II.Bayezid'in oğlu

ve 9. Osmanlı
padişahıdır.
s.+dür 372b/01

Sultān Selīm Hān: (öz.is.) bkz.

Sultān Selīm
s. 350b/16, 371b/23,
372b/15, 374a/24
s. ile 372a/08, 372a/17

Sultān Sultān Şāh: (öz.is.) bkz.

Sultān Selīm
s. idi 372a/24
s.+uñ 373b/09

Sultān Süleymān: (öz.is.) Sultan

I.Ahmed'in oğlu.
s. 372a/02
s.+uñ 372b/04

Sultān Şehensāh: (öz.is.)

II.Bayezid'in oğlu
s. 350b/15, 367b/13

sultānī : (Ar.sf.) Sultana,

hükümdara ait, sultanla,
hükümdarla ilgili.

s. (azimet-i sultānī)

349b/01

s. (cah-ü sultānī) 350b/02

- s. (ceng-i sulṭānī)
366b/14
- s. (mesned-i sulṭānī)
372b/15
- s. ile (emvāl-i ḥams-ı
sulṭānī) 354a/19
- s. ile (taklid-i sulṭānī)
348a/21
- s.+ye (serḥadd-i
memālik-i sulṭānī)
357a/24
- sulṭāniyye:** bkz. sulṭānī
s. (ḥaddām-ı sulṭāniyye)
360a/13
- sūr** : (Ar.is.) Şehrin etrafına
çekilen yüksek duvar,
kale, hisar.
s. 373a/16
- sūr** : (Far.is.) Düğün, şenlik.
s.+dur 372a/07
s.-ı pür-sürür 350b/09,
372a/06
- şüret** : (Ar.is.) Biçim, görünüş,
kılık; tarz, yol.
s. 349b/22
s.+de 353b/21
s.-i acibe 354a/01
s.-i giriz 368a/23
s. ile 364a/17
s.+inde 351b/01, 366a/11
- şüret-bīn:** (Ar.Fars.bir.sf.) Suret
gören.
s. ol 353a/04
- şuṭūḥ** : (Ar.is.) Yüzeyler.
s. u fūruş 358a/15
- şu‘ūd** : (Ar.is.) Yukarı çıkma,
yükselme.
s. eyle- 365a/06
s. it- 350a/09
- sūy** : (Far.is.) Taraf, yön.
s.-ı Mışr 372b/18
- sūzān** : (Far.sf.) Yanan, yakıcı.
s. ol- 364a/16
- sübḥāne:** (Ar.is.) Allah’ı her
türlü arazalardan, kusur
ve ayıp ve eksikliklerden
tenzih ederim
manasındadır.
s. (ḥaḳḳ-ı sübhāne)
352a/07, 374b/02
s. (ḥaḳḳ-ı sübhāne)
352a/07
- sübḥānī:** (Ar.sf.) Allah’a ait,
Allah’la ilgili.
s.+den (tevkifat-ı
sübḥānī) 351a/02
- südde** : (Ar.is.) Kapı.
s.-i sa‘ ādet 347b/08
- sühulet:** (Ar.is.) Kolaylık.
s. ile 357a/05, 358b/10
s. le 357a/08
- sükkān:** (Ar.sf.) Oturanlar.
s.+ını 356a/08
- Süleyman Beg:** (öz.is.) Evranos
oğlu Süleyman Bey.
s. 346b/09, 369b/14
s. (evranos oğlu) 346b/11

- Süleyman Paşa:** (öz.is.) Osmanlı padişahı Sultan Orhan'ın büyük oğlu.
s. 351a/12, 351a/19, 351b/09
- sülük** : (Ar.is.) Girmek, katılmak.
s. it- 367b/05
- sünnet:** (Ar.is.) Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamamı.
s.-i nebevî 365b/12
- sünnet** : (Ar.is.) (Erkek çocuğun) Erkeklik organı ucundaki deriyi çepeçevre kesip çıkarmak.
s. eyle- 372a/05
s. ol- 350b/11
s. olın- 372a/22
s. olma- 350b/08
- sür-** : (fi.) Sürmek.
s.-dükde 366a/01
s.-esin 347b/08
s.-üp 358a/02, 364a/11, 370a/09
s. yüz sür- 347b/08, 358a/02, 366a/01
- sürh** : (Far.sf.) Kızıl
s. (şah-ı sürh) 371a/21
- sürilü** : Eskiden olduğu gibi devam etmek.
- s. gel- 374b/07
- sürür** : (Ar.is.) Sevinç.
s. ile (ferruh u sürür) 361a/03
- süvār** : (Far.is.) Ata binmiş, binici.
s. 352b/05, 352b/07, 359a/03, 359b/16
s.+dan 359b/20
s. et- 360b/24
s. ile 355b/06, 358a/07, 359b/02
s. ol- 348a/11, 352b/24, 365b/14, 368b/24, 369a/19, 373a/01
- süyūf** : (Ar.is.) Kılıçlar.
s.-ı merdān 353b/02
s.+la 352a/15
s.+undan 353b/15
- Ş-**
- şā' bān** : (Ar.is.) Arabi ayların sekizincisi, ramazandan önce gelen ay.
ş.+inuñ 350a/01
- şād-kāmī:** (Far.bir.is.) Çok sevinçlilik.
ş. ile 364b/15
- şād-mān:** (Far.sf.) Sevinçli.
ş. ol- 369a/16, 370b/14
- şād-mānī:** (Far.is.) Sevinç.
ş.+den 364b/13
- şāh** : (Far.is.) Padişah.

- ş. (harb-ı şāh) 371a/21
 ş.+ı 371a/22
 ş.-ı ali-cah 350b/17,
 371b/07
 ş.-ı ali-makam 355b/04
 ş.-ı dālālet 370a/04
 ş.-ı felek 366a/01
 ş.-ı ferhunde 373a/19
 ş.-ı huceste 367a/08
 ş.-ı kamkar 368b/06
 ş.-ı kerem-şan 346a/08
 ş.-ı sa'īd 370b/18,
 374a/16
 ş.-ı taht-nişin ol- 373b/16
- Şāh 'Alīşān:** (öz.is.) ?
 ş. 373b/04
- Şāh İsmā'īl:** (öz.is.) İran Safevi Devleti'nin kurucusudur.
 ş. 369b/12, 371b/03,
 373b/15, 374a/01
 ş. (Kızılbaş şāhı) 371a/22
 ş.+üñ 371b/09
- şāh-rāh:** (Far.bir.is.) Büyük, işlek yol, ana cadde.
 ş.+dan 352a/04
- Şāh Selīm:** (öz.is.) bkz. Sultān Selīm
 ş.+üñ 374a/02
- Şāh sūrh seran:** ?
 ş. 374a/12
- şāhī** : (Far.sf.) Şahlık, hükümdarlık ile ilgili.
 ş.+(azm-i şāhī) 351a/01
- şāhīn** : (Far.is.) Doğana benzeyen yırtıcı avcı kuş.
 ş.+ler 375a/10
- Şair Mahir Necati:** ?
 ş. 372a/23
- Şāhruḥ Beg:** (öz.is.) Alaü'd-Devle'nin büyük evladı.
 ş.+dür (Alaü'd-Devle ekber evlādı) 348a/20
 ş.+i 367a/24
- şahş** : (Ar.is.) Kişi, kimse.
 ş. 352a/04
 ş.-ı bī-bāk 352a/11
 ş.-ı kalender-i mechül 352a/03
 ş.-ı müdde'ī 367b/20
- şāhzāde:** (Far.bir.is.) Şah oğlu, hükümdar, padişah oğlu.
 ş. 367b/13
 ş.-i cihān-gīr 373b/19
 ş.-i mes'ūd 372a/19
 ş.+lerüñ 372a/11,
 372a/24
- şakḳ** : (Ar.is.) Yarma, yarıлма.
 ş. it- 352a/06
- Şam** : (öz.is.) Suriye'nin en büyük şehri ve başkenti.
 ş. 346a/16, 348a/08,
 375a/06
 ş. (arab u Şam) 367a/12
 ş. (çerākese-i Şam) 346b/14
 ş. (Mısr u Şam) 346a/13,
 347a/13

- ş. (Rūm u Şam) 346a/04
- ş. (sipāh-ı Rūm u Şam) 346b/03
- ş.+a (memālik-i Mışr u Şam) 349a/23
- ş. ʿ askeri 348a/24
- ş.+da 348a/07
- ş.+da (diyār -ı Şam) 349a/19
- ş.+dan 350a/15
- ş. gibi (subh u Şam) 346b/04
- ş. ile (Mışr u Şam) 348b/20
- ş. ile (mülūk-ı Mıŝr u Şam) 349b/05
- ş.+uñ (hükkām-ı Mışr u Şam) 349a/21
- ş.+uñ (mülūk-ı Mıŝr u Şam) 349a/14
- şamiyan:** ?
- ş.+la (muavenet-i şamiyan) 348a/23
- şarāb** : (Ar.is.) İçilecek şey, şarap.
- ş.-ı ğurūr 364b/15
- ş.+ları 374b/22
- şarķ** : (Ar.is.) Doğu.
- ş.+a (canib-i şarķ) 370a/07
- ş.+a (vilāyet-i şarķ) 374a/09
- şarķī** : (Ar.sf.) Doğu ile ilgili.
- ş. idi (kara hiŝār-ı şarķī) 372b/04
- şart** : (Ar.is.) Şart, koŝul.
- ş.+ıyla 370a/19
- şaş-** : (geçişsiz fi.) Şaşırmak, hayret etmek.
- ş.-dılar 355a/13, 365a/16
- şaʿ şaʿ a:** (Ar.is.) Gösteriş.
- ş.-i mihr-i ŝimŝīr 373b/19
- ş.-i tig-ı dilāverān 358b/24
- şeāmet** : (Ar.is.) Uğursuzluk.
- ş.+leri 346b/24
- şeb** : (Far.is.) Gece.
- ş. 374b/23
- ş.-i tar 348a/09, 353a/09
- ş.-i tarik 362b/01, 368b/22
- şebāne:** (Far.sf.) Geceye ait, gecelik olan, gece vakti olan.
- ş.+lerine (menzil-i şebāne) 346b/21
- şebīhūn:** (Far.is.) Gece baskını.
- ş. 359a/03
- şecāʿ at-ŝiʿ ār:** Daima yiĝit, yürekli.
- ş. (ümerā-i şecāʿ at-ŝiʿ ār) 362a/20
- şecer** : (Ar.sf.) Aĝaç.
- ş.-i bī-şemer-i hilāf 350b/24
- şecīaʿ** : (Ar.sf.) Cesur, yürekli.
- ş. 363a/01

<p>şefâ'at : (Ar.is.) Birinin suçundan geçilmesi ve dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık.</p> <p>ş. eyle- 349b/19</p> <p>ş. it- 362a/01</p>	<p>ş.+e iriş- 356a/16</p> <p>ş.+e (derün-ı şehir) 356a/06</p> <p>ş.+e ir- 356b/05</p> <p>ş.+e iriş- 356a/02, 358b/17</p> <p>ş.+i 350a/25, 356a/04, 356a/05, 356a/06, 357a/16, 373b/25</p>
<p>şefâ'at-efzûn : ?</p> <p>ş. ile 350a/18</p>	<p>ş.-i erkân 350b/07</p>
<p>şeffi' : (Ar.is.) Bir suçun başlanmasında için aracılık eden, şefa'at eden.</p> <p>ş. it- 349b/21</p>	<p>ş.-i istanbul ehli 350a/16</p> <p>ş.+ine 352a/16, 373a/11</p> <p>ş. ü bazar 358b/22, 365a/16</p>
<p>şehâdet: (Ar.is.) Şehitlik, şehit olma.</p> <p>ş. 366b/16</p> <p>ş.+e (meritebe-i şehâdet) 361a/09</p>	<p>ş. ü hişâr 355b/24</p> <p>ş. ü maḥallât 365a/24</p>
<p>şehîd : (Ar.is.) Vatan, millet, kutsal bir amaç ve görev uğrunda ölen kimse.</p> <p>ş. 352b/01, 362b/08</p> <p>ş. it- 366a/17</p> <p>ş. kılm- 372a/18</p> <p>ş. ol- 346b/19, 361b/04, 368a/22, 369a/03, 370b/21, 371b/24</p>	<p>şehir-yâr: (Far.bir.is.) Padişah, hükümdar.</p> <p>ş.+a 360b/21</p> <p>ş.+e (ḳudüm-ı şehir-yâr) 351b/07</p>
<p>şehir : (Far.is.) Şehir, il.</p> <p>ş. 356a/02, 356a/03, 356b/03, 364b/13</p> <p>ş.+de (miyan-ı şehir) 356a/25</p> <p>ş.+e 356a/24, 356b/04, 356b/11</p>	<p>şehir-yârî: (Far.bir.sf.) Hükümdarla, padişahla ilgili.</p> <p>ş.+(maḳbûl-ı şehir-yârî) 373a/12</p> <p>ş.+den 351b/10</p>
	<p>şehzâde: (Far.is.) Padişah ailesinden olan erkek çocuk.</p> <p>ş. 368b/21, 371b/17, 372b/14, 373b/09</p> <p>ş.-i alîşan 367a/22</p> <p>ş.-i azade 372a/23</p>

- ş.-i kamkar 371b/24
 ş.-i müşarün-ileyhi
 367b/14
 ş.-i müşarün-ileyhün
 367a/25
 ş. idi 372a/19
 ş.+ler 350b/13
 ş.+ler için 350b/08
 ş.+leri 372a/05
 ş.+lerinün 371b/16
 ş.+lerün 372b/05
 ş.+nün 368b/23
 ş. ol- 372b/10
- Şehzāde Korkud:** (öz.is.) II.
 Bayezid'in şehzadesi ve
 Yavuz Sultan Selim'in
 ağabeyi.
 ş. 368b/19
 ş. (reften-i Şehzāde
 Korkud) 372b/18
 ş. (Sultān Bayezidün
 oğlu) 372b/19
- Şehzāde Sultān Ahmed:** (öz.is.)
 II.Bayezid'in oğlu.
 ş. 370a/04
 ş.+e 372b/23
- Şehzāde Sultān Mehmed:** (öz.is.)
 Kanuni Sultan
 Süleyman'ın büyük oğlu.
 ş. 367b/01
- Şehzāde Şehensāh:** (öz.is.)
 II.Bayezid'in oğlu.
 ş. 367a/18
- şekl** : (Ar.is.) Şekil, biçim.
- ş. (tağyīr-i şekl) 370b/25
 ş.+inde 352b/06
- şems** : (Ar.is.) Güneş.
 ş.+e dek (işfirār-ı şems)
 365a/08
- şer^ç** : (Ar.is.) Allah'ın emri,
 ayet, hadis esasları
 üzerine kurulmuş din
 kaideleri.
 ş. i ile (istiḥkāk-ı şer^ç)
 370b/03
 ş. ü kânün 370b/04
- şerā^ç it** : (Ar.is. şart'ın c.)Şartlar,
 koşullar.
 ş.+in 358a/09
- şerbet** : (Ar.is.) Şerbet, içilecek
 tatlı şey.
 ş.+in 366b/16
- şeref** : (Ar.is.) Yükseklik,
 ululuk.
 ş.-i cihād 353a/04
- şeref-yāb:** (Ar.Far.bir.sf.) Şeref
 bulan, şeref kazanan.
 ş. ol- 372a/25
- şer^çī** : (Ar.sf.) Şeriata ait,
 şeiatile ilgili.
 ş. (ḥums-ı şeri) 351b/23
- Şerīf** : (öz.is.) Hicaz padişahı.
 ş. (Hicāz pādīşāhı)
 370a/16
- şerīf** : (Ar.sf.) Şerefli,
 mübarek, kutsal, soylu.
 ş.+i (muşḥaf-ı şerīf)
 349b/21

- ş. ile (muşhaf-1 şerîf)
349b/19
- ş.+ine (hâtır-1 şerîf)
371b/09
- ş.+inüñ 370a/21
- ş.+leri 357b/10
- ş.+leri (mizac-1 şerîf)
371a/07
- ş.+lerin (hâtır-1 şerîf)
350a/19
- ş.+lerinde (mizac-1 şerîf)
374b/01
- şermende:** (Far.sf.) Utangaç.
ş. ol- 354a/22
- şeşber** : ?
ş. ile 352a/09
- şevvāl** : (Ar.is.) Arabi ayların onuncusu olup, ilk üç günü şeker bayramıdır.
ş.+inüñ 360a/20
- şeyātīn:** (Ar.is. şeytan'ın c.)
Şeytanlar.
ş.-i ins 364b/04
- Şeyh Haydār:** (öz.is.) Şah İsmail'in babası.
ş. 369b/12
- Şeyh Necm Geylānī:** (öz.is.)
Vezir müşürü.
ş. 371b/10
- şeytānī** : (Ar.is.) Şeytanla ilgili, şeytana yakışır.
ş. ile 352b/20
- şī' a** : (Ar.is.) Şiilik.
ş. 369b/20
- şiddet** : (Ar.is.) Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi.
ş. ile (hiddet ü şiddet)
359b/11
ş.+le 346a/22
ş.+lerin (hiddet ü şiddet)
364a/25
- şikāk** : (Ar.is.) Anlaşmazlık, uyuşmazlık.
ş.+ı 350b/24
- şikār** : (Far.is.) Av, avlanan hayvan.
ş. 375a/09
ş. it- 371a/18
- şikār-dust:** ?
ş.+dur 375a/06
- şikeste** : (Far.sf.) Kırılmış.
ş. vü hürd 369b/06
- şimāl** : (Ar.is.) Kuzey.
ş.+de (semt-i şimāl)
373b/10
- şimālī** : (Ar.sf.) Şimalle ilgili.
ş.-i küffār 354b/10
- şimdi** : (zf.) İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.
ş.+ye dek 349b/02
- şimşīr** : (Far.is.) Kılıç.
ş. 354b/02, 373b/14
ş. (taama-i şimşīr)
351b/19
ş. (tuma-i şimşīr)
355a/16

- ş.+den (tir ü şimşir)
364a/22
ş.+e 361a/24
ş.+i 352a/06
ş.+i (şa^c şa^c a-i mihr-i
şimşir) 373b/19
ş.-i cihān-güşa 358b/21
ş.-i revān-gir 374a/06
ş. ile (darb-ı şimşir)
368b/03
- şimşir-zen:** (Far.bir.sf.) Kılıçla
vuran, kılıç çeken.
ş.+ler 352a/10
- şināverlik:** (is.) Yüzgeçlik.
ş.+ile 355b/19, 358a/17
- şir** : (Far.is.) Arslan.
ş.-i bīşe 359b/03
ş.-i dilir 374a/13
ş.-i merdāne 359b/19
ş.-i nerler 355a/08
- şirīn-zebān:** (Far.bir.sf.) Tatlı
dilli.
ş. 374b/25
- Şirvān** : (öz.is.) Güneyoğu
Anadolu Bölgesi'nde yer
alan bir il.
ş. 373b/12
ş. hākimi 369b/22
- Şirvānşāh:** (öz.is.) Şirvanşahlar
Devleti hükümdarlarının
ünvanı. Mezyediler,
Kesraniler ve
Derdendiler
hanedanlarının
- hükümdarları Şirvanşah
ünvanını taşımışlardır.
ş.+a 369b/14
- şitā** : (Ar.is.) Kış.
ş. 351b/25
- şitāb** : (Far.is.) Acele, sürat,
çabukluk.
ş. 351b/25
ş. et- 360b/13
ş. eyle- 353b/09
ş.+ına 347a/20
ş. ile 355a/04, 355a/20
ş. it- 361a/19
- şoden** : ?
ş.-i zelzele 373a/13
- şöhretli:** (sf.) Namlı, ünlü.
ş. 350b/09
- şöyle** : (sf.) Şuna benzer, şunun
gibi.
ş. 350a/08, 350a/14,
351b/03, 353a/10,
356b/22, 359a/24,
362b/25
- şücā^c** : (Ar.is.) Cesur, yiğit.
ş. (paşa-yı şücā^c)
358b/03
- şühedā** : (Ar.is. şehīd'in c.)
Şehitler.
ş.-i ehl-i İslām 366b/03
ş.-yı hāmse 372b/13
- şühūd** : (Ar.is. şahid'in c.)
Şahitler, tanıklar.
ş. ol- 355a/08

şühür : (Ar.is. şehir'in c.) Şehirler. ş.+ında 354b/12, 357b/19, 359b/01, 359b/14, 368a/14, 371a/13, 372a/03, 372a/17, 372a/21	t. 356a/02, 356a/24, 371b/18
şükran : (Ar.is.) Teşekkür etme, iyilik bilme. ş. 357b/05	ta' ab : (Ar.is.) Sıkıntı, zahmet, eziyet. t. (garğ-āb-ı lücce-i ta' ab) 360b/11 t. u meşakkat 348b/07
şüküfe : (Far.is.) Çiçek. ş.-i tarih-i erguvān 364a/05	ta' addī : (Ar.is.) Saldırma, öteye geçme. t. 354b/11
şüphe : (Ar.is.) Bir hususla ilgili gerçek veya doğrunun ne olduğuna kesin biçimde karar verememe durumu, kuşku. ş. 371b/09	ta' ahhüd : (Ar.is.) Bir şeyi yapmak üzere üstüne alma, üstlenme, vaat etmek. t. eyle- 350a/19 t.-i teslim-i hişār 366a/09 t. it- 353a/17
şürü' : (Ar.is.) Başlama. ş. 352a/01 ş. eyle- 370a/05 ş. olın- 355b/13	ta' alluğ : (Ar.is.) İlişik, ilişki, bağ, ait olmak. t. (cereyān-ı ta' alluğ) 373b/05 t. it- 361a/21
şürüh : (Ar.is. şerh'in c.) Açıklamalar. ş.-ı fütüh 363b/10	ta' ām : (Ar.is.) Yemek. t. 347b/16
-T-	taama : ? t.-i şimşir 351b/19
-tā : (takı.) Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze abartı katar.	ta' arruz : (Ar.is.) İlişme, sataşma, düşmana takılma. t. 352b/07, 358a/20 t.+a 363b/06 t.+dan 374a/12 t.-ı ā' dā 373b/20 t. olın- 357a/20

- ṭab^ᶜ** : (Ar.is.) Tabiat, huy, yaratılış.
t.+1 373a/07
t.-1 güzīn 374a/11
- tābe** : (Far.is.) ?
t.-i felek 364a/08
- tābi^ᶜ** : (Ar.sf.) Birine veya bir şete uyan, onun arkası sıra giden, boyun eğen.
t. idi (muṭī vü tābi^ᶜ) 374a/11
t. ol- 352b/14, 352b/14
- ṭabī^ᶜ at** : (Ar.is.) Yaradılış, huy.
t. 373b/23
t.+lerine (leşker-i ṭabī^ᶜ at) 374a/17
- ṭabī^ᶜ at -güṣa:** ?
t. 374b/22
- ṭabl** : (Ar.is.) Davul.
t.-1 beşaret 369a/16
t. ü kös çal- 355a/11
- ta^ᶜ dād** : (Ar.is.) Sayı, sayma.
t.+1 371b/15
t.+ına 347b/17
- tafşıl** : (Ar.is.) Etrafiyla, etrafı olarak bildirme, uzun uzadıya anlatma.
t. 367b/06
t.+i 372b/05
t.-i hal 368b/06
- tağ** : (is.) Dağ. Çevresindeki araziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi.
t.+a 367b/23
t.+dan 367b/23
t.+ına 346a/18
- tağyīr** : (Ar.is.) Başkalaştırma, değiştirme, bozma.
t. (tebdīl ü tağyīr) 374b/07
t.-i şekl 370b/25
- taḥaşşun:** (Ar.is.) Kale ve hisara kapanma; istihkama çekilme.
t. eyle- 371b/05
- taḥassür:** (Ar.is.) Hasret çekme.
t. 361b/05
- taḥfif** : (Ar.is.) Hafifletilme, yükünü hafifletme.
t.-i müennes it- 358b/15
t. it- 356a/23
- taḥkik** : (Ar.is.) Araştırmak, soruşturmak.
t. eyle- 353a/06
- taḥmīnen:** (Ar.zf.) Yaklaşık olarak, aşağı yukarı.
t. 355a/16
- taḥrīr** : (Ar.is.) Yazma, yazılma.
t. olın- 369b/10, 371b/15
- taḥşıl** : (Ar.is.) Toplamak, almak, ele geçirmek.
t.+ine 353a/17
t. it- 375a/15

- taḥsīn:** (Ar.is.) Güzel bulup,
takdir etme.
t. ü āferīn eyle- 364b/14
t. ü āferīn it- 358a/04
- taḥt** : (Far.is.) Hükümdarların
oturduğu büyük koltuk
hükümdarlık.
t.-1 ali 372a/25
t.+1 idi 358a/20
t.-1 sa' ādet-i baht
372a/14
t.+ına 351a/09
- taht** : (Ar.is.) Alt, aşağı.
t. 360a/23, 369a/07
t.-1 yedim 374b/03
- taht-gāh:** (Far.bir.is.) Taht yeri.
t.-1 Amasiyye 372a/01
t.+ına 358a/23
- taht-niṣīn:** (Far.bir.sf.) Tahtta
oturan, padişah.
t. ol- 367a/22
- tahte** : (Far.is.) Tahta.
t. vü çöp ol- 356a/09
- taḥzīb** : (Ar.is.) Takım takım
toplama.
t.-i memleket 353a/16
- ṭāife** : ?
t. +sin 367b/11
- tākat** : (Ar.is.) Güç, kuvvet.
t. getür- 347a/05
t.+ları 365a/10
t.+ları olma- 367b/03
- taḥayyüd:** (Ar.is.) Bağlı olma,
bağlanma, dikkatli
davranma.
t. (adem-i taḥayyüd)
371a/10
t. it- 374a/18
t. olunma- 360a/05
- taḥdīm** : (Ar.is.) Öne geçirme,
sunma.
t. eyle- 349b/02
t.-i eheme 366a/19
t.-i izar 349b/11
- taḥdīr** : (Ar.is.) Değer biçme,
değer verilme; kader.
t. 357b/16
t. (kār-ı fermā-yı
kārḥāne-i taḥdīr) 364a/17
t.-i rabbānī 371b/15
t. i ḥaḳ 374b/05
t. ile (iḳtizā-yı taḥdīr)
347a/22
- taḥlīd** : (Ar.is.) Belli birine veya
bir şeye benzemeye veya
benzetmeye çalışma.
t. -i sulṭānī 348a/21
- taḥrīb** : (Ar.is.) Bahane.
t.+i ile 351a/08
- taḥṣīrāt:** (Ar.is. taksir'in c.)
Kusurlar, suçlar.
t. (afv-ı taḥṣīrāt) 349b/12
- taḥvā** : (Ar.is.) Allah'tan
korkma, Allah
korkusuyla dinin yasak
ettiği şeylerden kaçınma.

	t.+da (ḥaḳḳāniyet ü taḳvā) 349a/21	t. it- 374b/10
tālān	: (Far.is.) Talan, yağma, çapul. t. 353b/05 t. (yağmā vü tālān) 359b/11, 370a/18	tamām : (Ar.is.) Eksiksiz, tam olma, son, bitme. t. 364b/19, 365b/04 t. (ihtimām-ı tamām) 361b/17 t.+ı ma' lūm ol- 371b/18 t. ol- 362b/01
ṭaleb	: (Ar.is.) İsteme, dileme, istek. t. et- 347a/04 t. eyle- 362a/01, 365b/15, 366b/06, 367a/02, 370b/03 t.+i 360b/12 t.-i incaz-ı mev' ūd et- 370b/02 t. için 370a/22 t. it- 366b/18	ta' mīr : (Ar.is.) Onarma, düzeltme, bozuk şeyi düzeltme, eski şeyi düzeltip yeni haline getirme. t. 346a/04, 365a/25 t.+e 373b/05 t.+i (esbāb-ı ta' mīr) 357a/04 t.-i ḥiṣār 369a/21 t.+i ile (ḥācet-i ta' mīr) 368b/08 t.+ine 346a/11, 357a/03 t. it- 373b/07 t. olun- 366b/08
ṭalī' a	: (Ar.is.) Öncü. t. 364b/07 t.-i ' asker 354b/22, 355b/11 t.-i İslām 355a/15, 355a/21 t. ol- 346b/12 t.+sı 355a/03, 355a/07 t.+sından (gümrah-ı talia) 355a/18 t.-yı sipāh ol- 346b/16	tāmme : (Ar.sf.) Bütün, eksiksiz. t.+si (mahāret-i tāmme) 372a/13
ta' līm	: (Ar.is.) Öğrenme, öğretme. t. eyle- 354b/25	tār : (Far.sf.) Karanlık. t. 361a/10, 362a/11, 363b/05 t.+da (şeb-i tār) 348a/09, 353a/09
ṭam'	: (Ar.sf.) Tama eden, tamacı.	tarab-efzun : ? t. ol- 373b/10

tārāc : (Far.is.) Yağma, çapul,
talan.
t.+(ğāret ü tārāc) 368b/18
t.+dan (kar-ı tārāc)
356a/10
t. eyle- 353b/07
t.+ı ile 346b/25
t. it- 356a/14

ṭaraf : (Ar.is.) Yan, yön.
t. 375a/16
t.+a 351b/03, 356b/09,
356b/16, 357b/16
t.+dan 356b/07, 360b/08,
361b/05, 362b/21,
363b/22, 364b/25,
366b/04, 367b/16,
368b/17
t.+ı 373b/12
t.-ı baħr 363a/15
t.-ı bahri 363b/19
t.-ı deryā 364b/15
t.+ına 351b/09, 351b/14
t.+ında 356a/03, 356b/01,
362a/08
t.+ından 357b/17,
360a/03, 361a/15,
361b/24, 364b/14,
365b/03, 369b/13
t.+larına 370a/09
t.+larında 370b/14ü'l

ṭarafeyn: (Ar.is.) İki taraf.
t.+de (muḳātele-i
tarafeyn) 353b/19

tarāṣud: (Ar.is.) Gözetme,
bekleme, gözleme.
t.-ı fırşat it- 348a/07

ṭarfetü'l-^çayn: Bir kere göz açıp
kapayınca kadar olan
an.
t.+da 357b/24, 358b/07,
365a/05

tārīḥ : (Ar.is.) Tarih.
t. 366a/05
t.+de 348a/06, 351b/04
t.-i ergüvān 364a/05
t.-i feth-i mezbūr 366a/05
t.-i mezbūr 373b/09
t.+inde 349b/25,
369b/22, 370b/17
t.+ini 363b/10

ṭarīḩ : (Ar.is.) Yol.
t. (risālet-i ṭarīḩ) 370a/24
t. bulma- 358b/25
t.+de 352a/03
t.+e (ḩaṭ^ç -ı ṭarīḩ) 370b/22
t.-i mu^ç āvedet 356b/25
t.+ine 367b/05
t.+iyle 359a/03
t.+le 372a/10
t. ol- 354b/14
t.+ü'l-tedric-dar-ı İslām
360a/02

tārīk : (Far.sf.) Karanlık.
t.+de (şeb-i tārīk)
362b/01, 368b/22

Ṭarsus : (öz.is.) Mersin Tarsus
ilçesinde bulunan kale.

- t. kal' ası 346a/04
- tārumār:** (Far.bir.sf.)
Karmakarışık, perişan.
t. it- 348b/14
- taşarruf:** (Ar.is.) Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetisi; artırmak.
t.+a 366b/17
t. et- 351a/04
t. eyle- 357a/22, 359a/15, 359a/16
t.+ına 359a/24
t.+ına (yed-i taşarruf) 371a/14
t. it- 363a/16
t.+larına 355a/21
- taşavvur:** (Ar.is.) Zihinde şekillendirme; tasarım.
t. itme- 364a/25
- tasia : ?
t. (maye-i tasia) 370b/12
- taşnīf** : (Ar.is.) Sınıflara ayırma, sınıflama.
t.-i kavaid ü rüsüm 349a/20
- taş** : (is.) Değişik biçimdeki çok sert cisim.
t. 367a/20
t.+ları 363b/22
t.+larıñ 350a/11
- Taş Eli** : (öz.is.) Akdeniz Bölgesi'nin orta kısmında yer alan bölüm.
- t. 367b/04, 367b/15
t.+nde 367a/15
t.+ne 367a/15
- taş-** : (geçişsiz fi.) Sulu ve sıvı şeyler için bulunduğu yere sığmayarak, dışarıya doğru akmak.
t.-up 370b/16
- taşra** : (is.) Bir ülkede başşehir veya diğer önemli şehirler dışında kalan yerler, dışarlık, dışarı.
t. 360b/18, 363a/11
t. çık- 368a/21
t.+nuñ 374b/06
t.+sında 362b/18
- taşarruk:** (Ar.is.) Yol bulma, yol bulup gitme.
t.+ı 371b/09
- taş' ūn** : (Ar.is.) Veba.
t. 370b/13
- taşvāşī** : (Ar.is.) Harem ağası.
t. 370a/23
- taşvīle** : (Ar.sf.) Uzun, çok süren.
t. 354b/04
t.+den 354b/03
- taş' yīn** : (Ar.is.) Belli etme, belirlemek, yerleştirmek.
t. buyur- 351b/24, 357b/19, 363a/24
t. buyurıl- 348a/15
t.+de 354a/08

- t. eyle- 367b/10
t.+ine 351a/10
t. it- 355a/01
t. olun- 355b/17, 362a/12,
362a/18, 365b/01
- ṭayy** : (Ar.is.) Aşma, katetme.
t. eyle- 358a/11
t.-i merāḥil it- 355b/09
- taẓarru'**: (Ar.is.) Kendini
alçaltarak yalvarma.
t.-i bisyār 366b/06
t.+lar et- 353a/19
- tāze** : (Far.sf.) Yeni, körpe.
t. 374b/11
t.+lerin 356a/14
- taẓlīl** : (Ar.is.) Doğru yoldan
çıkarma, azdırma.
t.-i a' lām 354a/19
- taẓyīk** : (Ar.is.) Daralma, baskı.
t.-i abede-i ezam 349b/04
- te' aḳub**: (Ar.is.) Birbirini takip
etme.
t. 369b/17
t.+u ile 355a/16
- te' ālā** : (Ar.is.) Yüksek olma
manasında kullanılır.
t. 358a/14, 359b/19,
363b/07, 372a/11
t.+nüñ 352a/07
- te' ālī** : (Ar.is.) Yükselme,
ululanma.
t. 371b/13, 374b/02
- teazzi** : ?
t. et- 367a/17
- tebāhī** : (Ar.is.) Övünme.
t. 373a/23
- tebdīl** : (Ar.is.) Değiştirme,
değiştirilme.
t.-i mekān 373b/04
t. it- 348b/04, 351b/11
t. olun- 372b/21
t. ü tağyīr ol- 374b/07
- tebdīlāt**: (Ar.is. tebdīl'in c.)
Değiştirmeler.
t. 374a/01
- tebeddül**: (Ar.is.) Değişme,
başka hale gelme.
t.+i 348a/09
- teber** : (Far.is.) Balta.
t. ü tīşe 357a/06
- techīz** : (Ar.is.) Donatma.
t.-i asker eyle- 373b/18
- tecrūbe**: (Ar.is.) Deneyim.
t.+si (kīllet-i tecrūbe)
359b/07
- tecvīz** : (Ar.is.) Yapılmasına
razı olma, uygun görme.
t. it- 371a/25
- tedābīr**: (Ar.is. tedbīr'in c.)
Tedbirler, çareler.
t.+i 364b/02
t.-i mūcibe 358b/15
t.-i şāibe vü efkār-ı
mūnāsibe 359b/08
- tedārik**: (Ar.is.) Hazır
bulundurma, hazırlık.
t.+i 350b/08

- t.+inde 349a/05, 351a/20,
353b/03
- tedbīr** : (Ar.is.) Önlem, ihtiyat,
temkin.
t. 356b/24, 365b/10
t.-i dil-pezir 351a/22
t.-i şāib 362a/13
t.-i şāib it- 361a/24
t. ile (hüsn-i tedbīr)
355a/06
t.+inden 358b/25
t.+ler 348b/18
t.+leri 354a/15
t.+lerimiz 363a/12
- tedbīrāt**: bkz. tedābīr
t.+le 368b/24
- tedrīc** : (Ar.is.) Derece derece
ilerleme.
t. ile 350b/01
- tefaḥḥuṣ**: (Ar.is.) İnceden inceye
araştırma.
t. (teftīṣ ü tefaḥḥuṣ)
352a/11
t.-ı aḥvāl 368a/14
- teferrūd**: (Ar.is.) Yalnız kalma.
t.372b/16
- teftīṣ** : (Ar.is.) Sorulup
araştırılma; inceden
inceye araştırma.
t. ü tefaḥḥuṣ olın-
352a/11
- tefvīz** : (Ar.is.) Bir iş veya şeyi
bir kimsenin üstüne
bırakma, ihale.
- t. buyur- 374a/19
t. eyle- 371a/08
t. olın- 357b/13, 369a/22
- tehālūk**: (Ar.is.) Bir şeye erişmek
için büyük istekle atılma.
t. (tezāḥüm ü tehālūk)
371b/12
- tehekküm**: (Ar.is.) Alay,
eğlenme.
t. (kabil-i tevbīḥ -i akılan
ve tehekküm) 364b/09
- tehevvür**: (Ar.is.) Öfkelenme.
t. ile 362b/06
t.+ünde 351a/02
- te'ḥīr** : (Ar.is.) Sonraya, geriye
bırakma, geciktirme.
t. 354b/25
t. e 360a/03, 364b/23
- teḳābül**: (Ar.is.) Karşı karşıya
olma, karşılaşma, karşılık
olma.
t.-i subh u şam 346b/04
- teḳā'ūd**: (Ar.is.) Emekliye
ayrılma.
t.-i ihtiyār eyle- 357b/11
- Teke** : (öz.is.) Anadolu
eyaletinin en önemli
sancaklarından biri.
t. 370a/08
t. sancağı 372b/20,
373a/12
- tekerrür**: (Ar.is.) Tekrarlanma.
t.+ine (cürm-i tekerrür)
347b/13

- tekfir** : (Ar.is.) Birine kafir deme.
t.+i (tensik ü tekfir)
349a/22
- teklif** : (Ar.is.) Görüş sunma, öneride bulunma.
t.-i teslim-i hisar eyle
365b/21
- tekmil** : (Ar.is.) Bitirme, tamamlama.
t.+i idi 359b/23
t.-i riyaset eyle- 371a/19
t. it- 362a/25
- tekrar** : (Ar.is.) Yinelemek, tekrarlamak.
t. 359a/15, 361b/20,
364a/01, 364a/24,
371b/18
t. olun- 369b/11
- telaki** : (Ar.is.) Buluşma, karşılaşma.
t. -i saffeyn 353b/18
t.-i saffeyn ol- 346b/03
- telef** : (Ar.is.) Yok etme, öldürme.
t. (zayi^c vü telef)
357b/01
t. ol- 350a/24
- te'lif** : (Ar.is.) Uzlaştırma; eser yazma.
t. et- 372a/12
t. ol- 354a/13
- temasa**: (Far.is.) Bakmak, seyretmek.
t. it- 369b/04
- temekkün**: (Ar.is.) Mekanlanma, yerleşme, yer tutma.
t. etdür- 367a/05
- temevvüc**: (Ar.is.) Dalgalanma, dalga dalga olma.
t.-i asb-ı ilahi ol-
373a/23
- temmuz**: (is.) Yılın haziran ile ağustos ayları arasındaki otuz gün çeken yedinci ayı, yaz aylarının ikincisi.
t.+uñ 347b/22, 350a/01
- ten** : (Far.is.) Gövde, vücut, beden.
t. 364a/13
- tenavül**: (Ar.is.) Alıp yenilme.
t. eyle- 370b/15
- tenbih** : (Ar.is.) Uyandırma, uyarma.
t. 371b/13
t. etdür- 360b/02
t. eyle- 364a/20
- teng** : (Far.sf.) Dar, sıkıntılı, küçük.
t. 363a/11
t.+de (cay-i teng)
357a/09
t.-i der-bend 357a/05
t. it- 374a/06
- tengna**: (Far.is.) Dar yer, geçit, boğaz.
t.+da 346b/01

- t.-y1 deryā 360b/08
t.-y1 ḥalīc 362a/07
t.-y1 mihnet 361a/01
- tenhā** : (Far.sf.) Yalnız, ıssız.
t.+sına 366a/14
- tensīk** : (Ar.is.) Düzenleme,
düzene sokma.
t. ü tekfiri babında
349a/22
- terakķī** : (Ar.is.) İlerleme,
yükselme.
t. 368b/07
- terbiye** : (Ar.is.) Eğitim.
t. et- 354b/05
- tercīh** : (Ar.is.) Bir şeyi
diğerlerinden daha üstün
tutma, daha önemli
sayma.
t. it- 350b/03
- tereddüd**: (Ar.is.) Kararsızlık,
karar verememe.
t. eyle- 359b/05
t.-i asker-i İslām 359a/23
- terennüm-nevaz**: ?
t. 374b/25
- terk** : (Ar.is.) Terketme,
vazgeçme, bırakma.
t.-i diyār 373a/01
t.-i evṭān 356a/12
t.-i mükavah 349b/13
t. it- 374a/13
- termīm** : (Ar.is.) Tamir etme,
onarma.
t. olin- 373b/07
- tersā-zāde**: (Far.bir.sf.)
Hristiyan'dan doğmuş.
t.+den 351a/05
- tertīb** : (Ar.is.) Dizme,
sıralama, düzene koyma.
t.-i şufūf it- 346b/08,
346b/13
t. it- 357a/04
- tervīc** : (Ar.is.) Bir düşüncüyü
destekleme.
t. için 349a/14
- tesākuṭ**: (Ar.is.) Birbiri ardına
düşme.
t. it- 350a/09
- teshīr** : (Ar.is.) Zapt ve istila
etme, ele geçirme, elde
etme.
t. (feth ü teshīr) 355b/20
t. (zabt ü teshīr) 374a/08
t.+e 366a/06
t.+e (ḥayṭa -i teshīr)
368b/04
t. eyle- 362b/06, 363a/11,
363b/12
t.+i 348b/18, 357b/10,
360a/03, 368a/12
t.-i beķāya-yı kıla
366a/03
t.-i ḥiṣār 361b/18
t.-i İnebaḥtı 359a/05
t.+ine 351b/17, 359b/24
t.+ini 368a/14
t.+ini (feth ü teshīr)
359a/16

- t. it- 356a/08, 358b/19
t. ol- 365b/09
- te'shîr** : (Ar.is.) Kendini hissettirme gücü,etki, izlenim.
t.+i 365a/13
t. ile (tig-i merg-i te'shîr) 374a/06
t. it- 350b/01
- teskîn** : (Ar.is.) Yatıştırma, dindirme.
t.+e 349a/10, 354b/19
t.-i re'âyâ kılin- 368b/08
- teslîm** : (Ar.is.) Emaneti yerine verme, sahibi bulunduğu veya hükmü altında olan bir şeyi mecburen bırakma, terk etme, devretme.
t.-hîşâr 366a/09
t.+buyur- 371a/14
t.+e 346a/08
t. et- 347a/24
t. etme- 360b/01
t. eyle- 365b/16, 370b/05
t.-i hîşâr 365b/21
t. it- 351a/15, 362a/02
t. ü irsal 370a/25
- teslî** : (Ar.is.) Sataştırma.
t. ü irsal eyle- 370a/22
- teshîr** : (Ar.is.) Ele geçirme.
t.+i 356b/06
- teşhîş** : (Ar.is.) Ayırma, seçme, tanıma.
t. 354a/08
- teşne-leb**: (Far.bir.sf.) Dudağı kurumuş, çok susamış.
t. 360b/10
- teşrîf** : (Ar.is.) Şerefleendirme, şeref verme.
t. buyur- 349a/04, 367b/08
t.+e 372b/24
t. et- 360b/19
- teşrîfât** : (Ar.is.) Resmi kurallara ve geleneklere göre davranma, protokol.
t.-ı hıdivane 358a/04
- teşyîd** : (Ar.is.) Sağlamaştırma.
t.+den sonra 346a/05
- tetâbu**^c: (Ar.is.) Aralıksız birbiri ardına gelme.
t. 350a/04
- tevâbi**^c: (Ar.is.) Tabi olan kimseler, birinin adamları; bir merkeze bağlı olan yerler.
t.+i 352b/24
t.+nden 357b/23, 359a/02
t.+nüñ 367b/17
- tevahhüd**: (Ar.is.) Tek olma.
t. 372b/16
- tevakku**f: (Ar.is.) Bekleme, durma, eğlenme, bağlı olma.
t. 356b/15

- t. buyur- 363b/15
t. it- 356b/08
t. itdür- 367b/15
tevārīḥ: (Ar.is. tarih'in c.)
Tarihler.
t. (kütüb-i tevārīḥ)
372a/04
tevātür: (Ar.is.) Bir hadis-i
şerifin bir cemaat
tarafından rivayet
edilmesi hali.
t. 353a/05
tevbīḥ: (Ar.is.) Azarlama,
paylama.
t.-i akılan ve tehekküm
364b/09
tevcīḥ: (Ar.is.) Yönelme,
döndürme. Rütbe, mevki
vermek.
t. buyur- 373a/13
t. et- 352b/24
t. olın- 360a/18
teveccüh: (Ar.is.) Bir yere doğru
hareket etme,
yönelme, çevrilme.
t. buyur- 350b/07
t. buyurıl- 352a/18
t.+e (iştiḥār-ı teveccüh)
361b/17
t. et- 351b/15, 357b/16
t. it- 348b/25, 350a/21
t.+lerine 370a/14
tevessül: (Ar.is.) İnanma.
t.+e 348a/01
tevfīk: (Ar.is.) Uygun duruma
getirme. Allah'ın
yardımı.
t. 351b/18
t.-i ḥüdā 366b/14
t.-i Kird-gār 368b/04,
369a/14
t.-i Yezdān 360a/06
tevfiz: ?
t. eyle- 372a/01
tevkīf: (Ar.is.) Durdurma,
alıkoyma.
t. (muavenet-i tevkīf)
363b/02
tevkīfāt: (Ar.is. tevkīf'in c.)
Tevkif etmeler.
t.-i sübhānī 351a/02
tevkīr: (Ar.is.) Ağır lama,
ululama.
t. ü iclāl 370a/25
tevsīr: (Ar.is.) Genişletme.
t.-i daire-i İslām 349b/04
tevzīr: (Ar.is.) Dağıtma,
dağıtılma.
t. ol- 347b/16, 353b/12
tevzih: ?
t. olın- 351b/23
te'yīdāt: (Ar.is.)
Sağlamlaştırmalar.
t.-i Rabbānī 351a/02
tezāḥüm: (Ar.is.) Toplanma,
yığılma.
t. ü tehālük it- 371b/12
tezellül: (Ar.is.) Alçalma.

t. 367a/02	t. 374a/14
tezvīc : (Ar.is.) Nikahlanma, eş kılma.	tīz-nāme : (Far.bir.sf.) ?
t. 370a/19	t.-i muḥabbet-āmīz
tezyīl : (Ar.is.) Ekleme, katma, devam etme.	374a/14
t.-i dāstānet 359a/09	toġan : (is.) Yırtıcı kuş türü.
tezyīn : (Ar.is.) Süsleme.	t.+lar 375a/10
t. olın- 354b/03	toġsan : (is.) Seksen dokuzdan sonra, doksan birden önce gelen sayının adı.
tıfl : (Ar.is.) Küçük çocuk.	t. (sekiz yüz toġsan)
t.-i nā-resīde ol- 369b/15	369b/12
tīġ : (Far.is.) Kılıç	t. (sekiz yüz toġsan altı)
t.-i dilāverān 358b/24	350b/25
t.-i 'urbān 352a/05	t. (sekiz yüz toġsan beş)
t.-i bi-dadi 358a/24	349b/24
t.-i ġuzāt 366b/15	t. (sekiz yüz toġsan biñ)
t.-i kişver-ġüşā 360a/02	348b/19
t.-i merg-i te'şīr 374a/06	t. (sekiz yüz toġsan dört)
Timur : (öz.is.) Barlas aşiretinin başbuġlarından Emir Turagay ile Tekina Hatun'un oġlu.	347b/18
t. 346b/16, 346b/20, 346b/24	t. (sekiz yüz toġsan sekiz) 354a/25
timurtaş : (öz.is.) ?	t. (sekiz yüz toġsan yedi) 351a/02
t. 346a/14	toġuz : (is.) Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı.
tīr : (Far.is.) Ok.	t. (toġuz yüz toġuz)
t. ü şimşīr 364a/22	371a/04
tīşe : (Far.is.) Balta.	t. (toġuz yüz on toġuz)
t. ile (darb-ı teber ü tīşe) 357a/07	372a/08, 372a/17
tīz : (Far.sf.) Tez, çabuk.	t. (toġuz yüz toġuz)
t. 373a/24	368b/15, 370b/10
tiz-ender : ?	t. altı sene 363b/10
	t. beş tārīhi 369b/22

t. dört şühürü 357b/19	t. yüz yedi senesi 366b/10, 369b/23
t. sekiz şühürü 368a/14	t. yüz yedi şühürü 359b/01
t. yedi târihi 370b/17	tol- : (geçişsiz fi.) Dolmak. t.-dı 350a/04, 368b/02
t. yüz beş muharremi 362a/03	t.-durмага 375a/05 t.-mışdur 375a/17
t. yüz dört 360a/08	tolan- : (geçişli fi.) Dolanmak. t.-up 360b/24
t. yüz iki 354b/12	toldur- : (oldurgan ve geçişli fi.) Doldurmak. t.-up 364a/19, 369a/05
t. yüz on beş muharremi 373a/01	toldurıl- : (edilgen fi.) Doldurulmak. t.-up 360a/17
t. yüz on bir 372a/21	tonat- : (geçişli ve oldurgan fi.) Donatmak. t.- up (tonadup) 370b/24
t. yüz on bir şühürü 372a/03	top : (is.) Gülle veya şarapnel atan ateşli silah. t. 347a/15, 361a/07, 362b/08, 363b/22, 364a/22
t. yüz on iki şühürü 371a/13	t.+a (sadme-i top) 361a/18 t.+ı 361a/06
t. yüz on recebi 372b/11	t. ile (harb-ı top) 346a/07 t.+lar 355b/17, 356b/01, 362a/12, 362b/13
t. yüz on tokuz 372a/08	t. u tüfeng 361a/23, 362b/16, 362b/24, 364b/17, 371a/02
t. yüz on tokuz şühürü 372a/17	
t. yüz on üç 371a/23	
t. yüz on yedi 371b/20	
t. yüz sekiz 370a/12	
t. yüz sekiz senesi 370a/16, 372b/09	
t. yüz sekiz şühürü 359b/14	
t. yüz tokuz rebiü'l-evvel 368b/15	
t. yüz tokuz senesi 370b/10	
t. yüz tokuz zi'l-hiccesi 371a/04	
t. yüz yedi ramazanı 367b/12	

toprak : (is.) Ülke, vatan,
memleket.
t.+ında (toprağında)
368a/09

Ṭorlu : (öz.is.) ?
t. şavbı 355b/08

Ṭoros : (öz.is.) Akdeniz kıyısına
paralel olarak uzanan
dağların adı.
t.+dan 346b/02

toz : Ortılığı alt üst etmek.
t.+larına 346b/25

Ṭrablus: (öz.is.) Libya'nın
başkenti ve en büyük
şehri.
t. (nayıb-i Ṭrablus)
346a/16

Ṭrabzon: (öz.is.) Doğu
Karadeniz Bölgesi'nde
yer alan bir il.
t. 372b/02
t.+a 373b/20, 373b/25
t.+da 350b/16
t.+dan (ḥudūd-ı Ṭrabzon)
373b/18
t. idi 373b/10

ṭuğyān: (Ar.is.) Azgınlık,
taşkınlık.
t. it- 358b/05

ṭūl : (Ar.is.) Uzunluk, boy.
t.+i 360a/09

ṭu'me : (Ar.is.) Azık.
t.-i şimşir ol- 355a/16

Tuna : (öz.is.) Kaynağından
denize döküldüğü
noktaya kadar Almanya,
Avusturya, Slovakya,
Macaristan, Hırvatistan,
Sırbistan, Bulgaristan,
Romanya, Moldova ve
Ukrayna olmak üzere
toplam 10 ülkenin
topraklarını kateden
nehirin adı.

t. (nehr-i tuna) 357b/03
t.+dan 352a/23
t.+dan (nehr-i tuna)
355b/06

ṭur- : (geçişsiz fi.) Durmak.
t.-a ma-yup 367a/20
t.-an 347a/09
t.-dılar 346b/04
t.-maga 371b/08
t.-mişlardur 358b/12
t.-up 346b/06, 358b/06,
369b/04
t.-ur 346a/20
t.-urlardı 361b/19
t.-urlar idi 363a/04
t.-ceng ü peygare ṭur-
358b/12
t.-hazır u müheyyā ṭur-
361b/19
t.-muvakḳıf-ı kıyamda
ṭur- 346b/04

Ṭurgud: (öz.is.) bkz. Ṭurgud
oğlu.

t. 367a/09, 367b/18

Ṭurgud oğlı: (öz.is.)

Turgutoğulları, Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleşmiş bir Türkmen aşireti idi. Daha sonra Osmanlılardan kaçıp Karamanoğullarına iltica ederek bu bölgeye yerleşmişlerdir.

Karamanoğullarına hep sadık kalmışlardı.

Nitekim Karamanoğlu Mehmet Bey 1423-1462 tarihlerinde

Turgutoğullarından Pir Hasan oğlu Ömer Bey'i Saideli vilayetine emir (vali) olarak tayin

etmiştir. Turgutoğulları daha sonraları Halep yoluyla Mısır'a gitmişler. 250 sene sonra

Osmanlılar döneminde çıkan aflu Ege Bölgesi'ne geri dönmüşler. Manisa Turgutlu ilçesini kurmuşlardır.

Turgutoğulları, Karamanoğulları'nın sadık bir emiri olarak Anadolu'da dini, askeri, kültürel ve içtimai açıdan

büyük hizmetler vermiştir.

t. oğlı 346a/17, 346b/20

Ṭurđan oğlı: (öz.is.) Turhan Oğulları Rumeli'nin alınmasında Süleyman Paşa ile beraber bulunmuş, önce Malkara dolayında yerleşmiş ve Şanlı hizmetlerde bulunmuş bir ailedir. Bu aileden yetişen en ünlü kişiler sıra ile Paşa Yiğit, Turhan Bey ve Ömer Bey'dir. Bu ailenin Saruhanlı yürüklerinin başında Rumeli'ye geçtikleri anlaşılmaktadır.

t. 346b/05

Ṭurđan oğlı 'Ömer Beg: (öz.is.)

II.Murat ve Fatih devirlerinin sayılı komutanlarından Turhan Bey'in en büyük ve tanınmış oğludur.

1458'de Fatih ile beraber Mora'nın geri alınmasında bulundu.

t. 347b/10

ṭurıl- : (edilgen fi.) Durulmak, kalmak.

t.-up 352a/17

- tırma-** : (geçişsiz fi.)
Durmamak,
beklememek.
t.-yup 370b/21
- tırna** : (is.) Avrupa ve
Afrika'da toplu olarak
yaşayan, büyük sürüler
halinde göçen iri kuş.
t. 375a/09
- tut-** : (geçişli fi.) Tutmak.
t.-mış idi 374a/21
t.-up 348a/21, 371b/04,
375a/07
- tütî** : (Far.is.) Dudu.
t. 373a/07
- tüccār** : (Ar.i tacir'in c.) Tacirler.
t. (ma^c ber-i tüccar)
367a/05
- tüfeng** : (is.) Uzun namlulu,
taşınabilir ateşli silah.
t. 347a/16, 364a/22
t. (top u tüfeng) 371a/02
t.+den (top u tüfeng)
361a/23
t. ile (hadeng ü tüfeng)
360a/12
t. ile (top u tüfeng)
362b/16
t. ile (zaḥm-ı top u
tüfeng) 362b/24
t.+leri (top u tüfeng)
364b/17
t.+lerle 356b/01
- tünd** : (Far.sf.) Sert, şiddetli.
t. 373a/24
- tünd-bād**: (Far.bir.is.) Kasırga,
sert rüzgar.
t.-ı cenub 346a/22
- türāb** : (Ar.is.) Toprak.
t. (ḥākister ü türāb)
353a/18
- Türk** : (is.) Ana yurdu Orta
Asya olan, buradan
çeşitli yönlerde yayılarak
büyük devletler kuran,
Türkçenin değişik
lehçeleriyle konuşan
millet ve bu millettten
olan kimse.
t. (ümerā-yı Türk)
346b/15
t.+leri 363a/17
- Türkmen**: (is.) Oğuz Türklerinin
bir kolu ve bu koldan
olan kimse.
t. begleri 348a/18
t. hile-garları 348b/08
t.+üñ 350a/24
- U-**
- u** : (bağ.) Ve.
u. 364a/22, 365b/16,
372a/11
- ‘ubūdiyyet**: (Ar.is.) Aşırı
bağlılık; bağlılığını
bildirme.

- u. (‘arz-ı ‘ubūdiyyet)
370a/13
- u. (ezhar-ı ubūdiyyet)
367b/21
- ‘**ubūr** : (Ar.is.) Bir suyun öte yakasına geçme; başka tarafa geçme.
u. 349a/03, 353b/04, 371b/02
u.+dan soñra 358b/17
u.+e 346b/01, 355b/16, 371b/02
u. eyle- 346b/02, 358b/08, 367b/12
u. için 355b/08
u. it- 356b/02
u.+larını 347a/15
- uç-** : (geçişsiz fi.) Uçmak.
u.-ar 375a/07
- ‘**ufūnet**: (Ar.is.) Pis koku.
u.-i hevā 350b/04
- uğra-** : (geçişsiz fi.) Uğramak.
u.-dılar 356a/24
- ‘**uhde** : (Ar.is.) Sorumluluk.
u.+sine 371a/08
- uḥdūse**: (Ar.is.) Şaşılacak derecede uydurma haber.
u. -i hevl-nāk 352a/02
- ‘**ıqab** : (Ar.is.) Karakuş, kartal.
u. 353b/21, 353b/24
u.+e 353b/24
u.+ı 353b/25
- ‘**uḳalā** : (Ar.is. akıl’ın c.)
Akıllılar.
u. ile 349a/25
u.+nuñ 364b/02
- ūlā** : (Ar.sf.) Birinci, ilk.
u.+da (ḥamle-i ūlā)
366a/24
- ulāk** : (is.) Haberci.
u. 351b/10
u.+la 360b/21 olan
- ulaş-** : (geçişsiz fi.) Ulaşmak, varmak.
u.-up 365a/15
- ‘**ulemā** : (Ar.is. ālim’in c.)
Alimler, bilginler.
u.+nuñ 355b/22
u.+ya 349a/23
u.+yı 369b/20
- ‘**ulūfe** : (Ar.is.) Osmanlı Devleti’nde kapıkulu askerlerine, sipahilere, bir kısım devlet mensuplarına ve ilmiye ricaline üç ayda bir verilen maaş.
u.+leri 352a/13
- ‘**ulūfeciyān**: (Ar.is.) Ulufeciler.
u.+ı 367b/11
- ‘**ulūm** : (Ar.is. ‘ilm’in c.)
İlimler, bilgiler.
u.-ı fetvā 349a/20
u.+ın 375a/10
- umūr** : (Ar.is. emr’in c.) İşler, maddeler, hususlar.

- u.+1 374b/04
u.+ımı 374b/06
u.-1 cumhūrī 371a/14
u.-1 salṭanat 374a/18
- Umūr Beg:** (öz.is.)
Aydınoğulları'nın
kurucusu Mehmet Bey'in
oğlu?
u. 362a/16
- ʿunfūvān:** (Ar.is.) Tazelik,
gençlik.
u. 373b/23
- ur-** : (geçişli fi.) Vurmak.
u.-an 361b/08
u.-asız 364a/23
u.-dılar 358b/22,
361a/12, 364b/06,
365a/22
u.-up 346a/23, 352a/08,
355b/25, 356b/03,
356b/11, 358a/15
u.-ateş ur- 355b/25
u. ateşe ur- 356b/03,
356b/11, 358a/15,
358b/22, 364a/23,
364b/06
u. boyunların ur- 365a/22
u. farkına ur- 352a/08
u. hüsemaye yüz ur-
361a/12
- ʿurbān** : (Ar.is.) Aşiretler,
bedeviler.
u. (tīğ-1 ʿurbān) 352a/05
- ʿurūc** : (Ar.is.) Yukarı çıkma,
yükselme.
u. 364b/25, 371b/06
u. (buruca ʿurūc)
365a/04
u. it- 366b/01
- ʿusr** : (Ar.is.) Güçlük, zorluk,
sıkıntıs.
u.-i irtihāl 356b/22
- uyluḡ** : (is.) Bacağın kalçadan
dize kadar olan kısmı.
u.+1 (uyluḡı) 362b/09
- ʿuyūn** : (Ar.is.) Pınarlar,
kaynaklar.
u. u enhar-ı cariyeye
370b/16
- uzak** : (sf.) Arada çok mesafe
bulunan, irak.
u.+dan 363b/06
- Uzun Ḥasān:** (öz.is.) ?
u. oğlu 350b/11
- Ü-**
- ü** : (bağ.) Ve.
ü. 359b/03, 364a/12,
364a/13, 370b/12,
371a/02, 373a/22,
373b/01
- üç** : (is.) İkinden sonra,
dörtten önce gelen
sayının adı.
ü. 350a/23, 353a/07,
353b/19, 353b/24,

- 359a/04, 360b/04,
361b/18, 362b/20,
367b/16, 370b/13
ü. (iki üç) 356a/15,
361b/21
ü. (toğuz yüz on üç)
371a/24
ü. biñ 358b/14, 366b/02,
373a/04
ü. biñ nefer 367b/11
ü. yüz 351b/05, 360a/17,
364b/03
ü. yüz biñ 368b/16
ü. yüz elli 361b/09
ü. yüz pare 363b/21,
364a/24
- üçinci** : (sf.) Üç sayısının sıra
sayı sıfatı.
ü. 369b/13, 375a/05
- ümerā** : (Ar.is. emir'in c.)
Emirler, beyler.
ü. 361a/08, 365a/02,
366a/02, 367b/10,
368a/17, 368b/06
ü.+dan 354b/22, 370a/19
ü.-i azam 365b/25
ü.-i Dımışk u Haleb
346a/13
ü.-i etrāf 351a/21
ü.-i hudūd 351a/03,
370a/10
ü.-i sulṭān 367b/25
ü.-i şecā'at-şi'ār 362a/20
- ü. ile 346b/12, 346b/16,
370b/06
ü.+nuñ 348a/19
ü.+sı ile 347a/12
ü.+sıyla 370a/18
ü.-yı Dımışk 346b/14
ü.-yı etrak 346a/16
ü.-yı Haleb 346b/15
ü.-yı hudūd-ı 'Alaü'd-
Devle348b/21
ü.-yı izam 346a/15
ü.-yı izam-ı Mısr u Şam
346a/13
ü.-yı nām-dār 359b/14
ü.-yı türk 346b/15
- ümīd** : (Far.is.) Umut.
ü.+i kes- 363a/06
ü.+inde imişler 364a/03
ü.+lerin 361b/25
- ümīz** : ?
ü.+dür 364b/25
- 'ünvān**: (Ar.is.) Bir kimsenin
payesini gösteren veya
durumunu, memuriyet
rütbesini, görevini
belirten söz,, san, lakap.
u.+a (divan-ı 'adālet-i
'ünvān) 373a/20
- 'üryān** : (Ar.is.) Çıplak.
ü. ol- 347a/07
- Üsküb** : (öz.is.) Makedonya'nın
en büyük şehri.
ü.+e 362a/06

- Üsküdar:** (öz.is.) İstanbul'un Anadolu yakasında yer alan ilçe.
 ü.+a 349a/03, 349a/04, 350a/12, 367b/12
- üsküf** : (Ar.is.) Eşik tahtası.
 e. -ı zerrin 355b/01
- üslüb** : (Ar.is.) Biçim, usul.
 ü.+ları 375a/20
- üst** : (is.) Bir şeyin yukarıya bakan kısmı, saldırı.
 ü.+inde 347a/10
 ü.+ine 348a/24, 363b/16, 370b/01
- üstād** : (Far.is.) Bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri bulunan kimse.
 ü.+lar 362a/25
- üstüvār:** (Far.sf.) Sağlam, dayanıklı.
 ü. 366b/05
 ü. (cısır-i üstüvār) 355b/09
 ü. (şābit ü üstüvār) 371b/07
 ü.+e (hişār-ı üstüvār) 358b/20
 ü. eyle- 369a/23
 ü. it- 361a/12
 ü. ol- 364b/18
- üş-** : (geçişsiz fi.) Hep birden bir yerde toplanmak, çevresine yığılmak.
 ü.-diler 361a/15
 ü.-üp 366a/15
- üşür-** : (oldurgan fi.) Üşürmek; atmak, saptamak.
 ü.-diler 368b/01
 ü.-üp 352a/10
 ü. kılıç üşür- 352a/10, 368b/01
- üzere** : (takı.) Niyet, şart bildirir; gibi, olduğu yolda, olduğu gibi.
 ü. 346b/18, 348a/13, 353b/20, 353b/21
 ü. (üzre) 366a/01
 ü.+dür 375a/11
 ü. iken 356b/15
 ü. imiş 358a/23
- üzeri** : (is.) Bir şeyin yukarıya, üste bakan tarafı; kişi, şahıs.
 ü.+lerine (üzerlerine) 363b/05, 363b/21, 366a/14
 ü.+lerine (üzerlerine yürü-) 355a/01
 ü.+nde 355b/08, 358a/21, 360b/18
 ü.+nde idiler 349b/23
 ü.+nde iken 353a/07
 ü.+nden 363a/07, 375a/06
 ü.+ne 347a/01, 351a/17, 351a/20, 353a/09, 358a/23, 361a/15,

- 361b/14, 362b/06,
366b/23, 368a/18,
370a/21, 374a/05
ü.+ne ilğar eyle- 348b/08
ü.+ne var- 365b/12,
366b/11, 367a/19
- üzre** : (takı.) Üstüne, üstünde,
üzerinde.
ü. 350b/25, 355a/06,
355a/10, 357b/16,
359b/14, 360a/18,
365b/12, 365b/15,
366b/11, 367a/09,
368a/07, 368a/16,
369a/18, 370a/24,
370b/18, 371a/09,
373b/01, 374b/10,
374b/14, 374b/19,
375a/21, 375a/24
- V-**
- va'd** : (Ar.is.) Söz verme.
v. buyur- 363b/01
- va'de** : (Ar.is.) Bir işin
yapılması için tanınan
zaman, mühlet.
v. it- 348a/03
v.+si 351a/23
- vāfire** : (Ar.sf.) Çok, bol.
v. (nuḫūd-ı vāfire)
354b/02
- vaḥdet** : (Ar.is.) Birlik, bütünlük.
- v.+den (kaşane-i vaḥdet)
373a/20
v.-i ictimā' iyye bul-
360a/11
- vaḥl** : (ar.is.) Batak.
v. +de (347a/08)
- vaḥṣī** : (Ar.sf.) Yabani, korkak.
v. 358b/24
- vaḫ'a** : (Ar.is.) Olay, hadise.
v.+sında 347b/02
v.+sınıñ 349b/08
- vaḫār** : (Ar.is.) Ağırbaşlılık,
temkinlilik.
v. (hilm ü vaḫār) 364b/07
- vaḫāyi'** : (Ar.is. vaḫā'a'nın c.)
Hadiseler, olaylar.
v.+de 371b/16
- vāḫi'a** : (Ar.is.) Olmuş olan şey,
gerçeklik.
v. 355b/03, 369a/23
v.-i acibe 353a/04
v.-i mu' tebere ol-
355b/13
v. ol- 370a/17
- vāḫi'āt** : (Ar.is. vakı'a'nın c.)
Başa gelen, baştan geçen
hadiseler.
v. 357b/06
v.+dan 353a/03
v.-i ğaret 357b/06
- vāḫi'** : (Ar.sf.) Vuḫū' bulan,
olan, geçen.
v.346b/03
v. (gayr-i vāḫi') 351a/24

v. ol- 348b/12, 359b/04, 362a/03, 362b/14, 364a/07, 367b/19, 368a/10, 372a/06 v. ol- 362a/07 v. olma- 365a/09	356a/03, 356a/03, 357a/15, 357a/18, 358b/18, 359a/02, 359a/12, 359a/23, 361a/06, 361a/14, 361a/17, 363a/02, 364b/19, 368a/10, 368b/23, 371b/22, 372a/01 v. iken 358b/02, 358b/10, 359b/08, 363b/02
vakt : (Ar.is.) Vakıt, zaman. v.-ı seher 365a/18 v.-i asr 350a/13 v.-i muhāşara 364a/06	
valacı : (is.) İpek başörtüsü satan. v.+lar 347b/20	var- : (geçissiz fi.) Varmak, ulaşmak.
vālī : (Ar.is.) Bir vilayeti idare eden en büyük memur. v. 357b/20 v. iken 372b/09, 372b/11 v.+si 360b/20 v.+sine 354b/13	v.-an 370b/01 v.-anlar 366a/12 v.-dı 353b/11, 373a/02 v.-dılar 349a/02, 350a/17, 357a/06, 360b/14, 369b/01 v.-dukda 346a/03, 362b/06, 367a/19, 367b/24 v.-dukları 352a/01 v.-ıca 347a/18 v.-ınca 347b/20, 360b/25, 369b/02 v.-up 347a/20, 350b/05, 351a/25, 351b/06, 356a/11, 356b/11, 358a/12, 360b/23, 361a/02, 362a/06, 365b/12, 366a/14, 366b/11, 370b/25, 371b/03, 374a/05
vālid : (Ar.is.) Baba. v. 373a/05 v. (rıżā-yı vālid) 374a/11 v.+i 367b/06 v.-i mācid 350b/07 v.+inüñ 367b/01	
var : (is.) Kainatta veya düşüncede bulunan şey; sahip olunan şeylerin tümü. v. 356a/25, 356b/02 v.+dur 356b/25, 357a/01, 363a/12 v. idi 346a/10, 347b/01, 352b/13, 355b/15,	

- v. üzerine var- 365b/12,
366b/11
- varama-**: (geçişsiz fi.)
Varamamak.
v.-yup 363b/06
- Vardar** : (öz.is.) Makedonya'da
yer alan ve Üsküp şehrini
ikiye ayıran nehir.
v. 360a/22
- vārid** : (Ar.is.) Erişmek,
ulaşmak.
v. ol- 347b/01
- Varsāk** : (öz.is.) Bir Türk boyu
kabilesine verilen isim.
v. 367a/09, 367b/18
v.+a (kavm-i Varsāk)
367b/22
v.+dan 347a/19
- varṭa** : (Ar.is.) Tehlike, içinden
çıkılması güç durum,
uçurum.
v.+da 361b/04
v.-i helāk 358b/16
v.-i sehm-nāk 360b/17
- vasaṭ** : (Ar.is.) İkisinin arası
olan şey orta; cemiyet
muhibi, ortam.
v.-ı leyl 369b/01
v.-ı zemistān 362a/24
v.+ından 364b/05
- vāṣıl** : (Ar.is.) Ulaşan, erişen.
v. ol- 356b/13, 357a/23,
369a/04, 370b/08
- vāsi'** : (Ar.sf.) Açık.
- v. ol- 368b/07
- vaṭan** : (Ar.is.) Yurt.
v.-ı asli 367a/03
v.+larına 357b/04
- vāveylā**: (Ar.) Eyvah, yazık.
- vāz** : (Far.is.) Bırakma, terk
etme.
v. gel- 348b/09
- vaz'** : (Ar.is.) Koyma,
konulma.
v. it-361a/08
v.+larından 375a/25
v. olun- 355b/17
- vazīfe** : (Ar.is.) Bir kimsenin
yapmak zorunda olduğu
iş, ödev, görev.
v. eyle- 373a/04
- ve** : (bağ.) İki kelime, cümle
ve öbeği birbirine bağlar.
v. 346a/04, 346a/04,
346a/05, 346a/05,
346a/05, 346a/05,
346a/06, 346a/07,
346a/09, 346a/09,
346a/11, 346a/13,
346a/13, 346a/13,
346a/13, 346a/14,
346a/14, 346a/15,
346a/15, 346a/15,
346a/15, 346a/16,
346a/16, 346a/16,
346a/16, 346a/16,
346a/17, 346a/17,
346a/20, 346a/20,

346a/23, 346a/24,
346b/01, 346b/02,
346b/04, 346b/05,
346b/06, 346b/07,
346b/08, 346b/09,
346b/10, 346b/10,
346b/11, 346b/15,
346b/15, 346b/18,
346b/19, 346b/20,
346b/20, 346b/24,
347a/07, 347a/08,
347a/10, 347a/11,
347a/12, 347a/13,
347a/16, 347b/04,
347b/04, 347b/06,
347b/06, 347b/07,
347b/09, 347b/10,
347b/11, 347b/14,
347b/14, 347b/15,
347b/15, 347b/16,
347b/16, 347b/20,
347b/21, 347b/22,
347b/23, 348a/03,
348a/03, 348a/04,
348a/08, 348b/07,
348b/20, 349a/09,
349a/11, 349a/14,
349a/20, 349a/20,
349a/21, 349a/21,
349a/22, 349a/22,
349a/24, 349a/24,
349b/01, 349b/01,
349b/03, 349b/03,
349b/04, 349b/04,
349b/05, 349b/05,
349b/10, 349b/11,
349b/13, 349b/14,
349b/19, 349b/20,
349b/20, 349b/22,
350a/01, 350a/03,
350a/04, 350a/04,
350a/04, 350a/11,
350a/11, 350a/14,
350a/15, 350a/18,
350a/19, 350a/21,
350a/21, 350b/01,
350b/03, 350b/04,
350b/05, 350b/05,
350b/07, 350b/10,
350b/12, 350b/12,
350b/15, 350b/15,
350b/16, 350b/16,
350b/17, 350b/20,
350b/21, 350b/22,
350b/23, 350b/23,
350b/24, 350b/24,
350b/24, 350b/25,
350b/25, 351a/02,
351a/10, 351a/13,
351a/15, 351a/16,
351a/18, 351b/11,
351b/16, 351b/19,
351b/19, 351b/22,
351b/23, 351b/24,
351b/25, 351b/25,
352a/01, 352a/02,
352a/07, 352a/11,
352a/11, 352a/12,

352a/14, 352a/15,
352a/18, 352a/18,
352b/02, 352b/03,
352b/05, 352b/06,
352b/07, 352b/08,
352b/09, 352b/09,
352b/09, 352b/11,
352b/12, 352b/24,
353a/02, 353a/05,
353a/05, 353a/09,
353a/10, 353a/10,
353a/11, 353a/14,
353a/15, 353a/18,
353a/18, 353a/18,
353a/20, 353a/23,
353a/23, 353a/25,
353b/01, 353b/02,
353b/03, 353b/05,
353b/10, 353b/11,
353b/13, 353b/14,
353b/18, 353b/19,
353b/22, 353b/22,
353b/23, 354a/01,
354a/01, 354a/03,
354a/04, 354a/04,
354a/04, 354a/08,
354a/08, 354a/11,
354a/12, 354a/14,
354a/14, 354a/15,
354a/16, 354a/18,
354a/18, 354a/20,
354a/24, 354b/02,
354b/02, 354b/02,
354b/03, 354b/04,
354b/04, 354b/10,
354b/10, 354b/13,
354b/16, 355a/02,
355a/04, 355a/10,
355a/11, 355a/11,
355a/12, 355a/14,
355a/15, 355a/16,
355a/17, 355a/20,
355a/21, 355a/22,
355a/23, 355b/01,
355b/01, 355b/02,
355b/03, 355b/03,
355b/06, 355b/11,
355b/14, 355b/15,
355b/16, 355b/20,
355b/21, 355b/21,
355b/22, 355b/23,
355b/24, 355b/24,
355b/24, 355b/25,
356a/03, 356a/09,
356a/11, 356a/12,
356a/14, 356a/14,
356a/14, 356a/18,
356a/19, 356a/21,
356a/21, 356a/21,
356a/23, 356b/01,
356b/03, 356b/04,
356b/08, 356b/18,
356b/20, 356b/21,
356b/21, 357a/01,
357a/01, 357a/03,
357a/05, 357a/06,
357a/07, 357a/17,
357a/18, 357a/21,

357a/21, 357a/21,
357a/22, 357a/22,
357a/23, 357a/25,
357a/25, 357a/25,
357a/25, 357b/01,
357b/03, 357b/06,
357b/07, 357b/09,
357b/09, 357b/09,
357b/10, 357b/12,
357b/15, 357b/15,
357b/15, 357b/24,
358a/03, 358a/04,
358a/05, 358a/06,
358a/10, 358a/10,
358a/11, 358a/13,
358a/14, 358a/16,
358a/18, 358a/18,
358a/19, 358a/24,
358a/25, 358a/25,
358b/01, 358b/02,
358b/02, 358b/03,
358b/04, 358b/09,
358b/09, 358b/10,
358b/15, 358b/19,
358b/22, 358b/22,
358b/23, 358b/25,
359a/02, 359a/03,
359a/07, 359a/11,
359a/12, 359a/16,
359a/17, 359a/22,
359a/25, 359a/25,
359b/07, 359b/08,
359b/08, 359b/09,
359b/10, 359b/10,
359b/11, 359b/11,
359b/12, 359b/13,
359b/20, 359b/21,
359b/25, 359b/25,
360a/09, 360a/10,
360a/12, 360a/13,
360a/13, 360a/13,
360a/16, 360a/16,
360a/16, 360a/16,
360a/16, 360a/18,
360a/19, 360a/21,
360a/24, 360b/09,
360b/11, 360b/12,
360b/14, 360b/21,
360b/23, 361a/02,
361a/02, 361a/03,
361a/07, 361a/07,
361a/08, 361a/09,
361a/15, 361a/16,
361a/17, 361a/19,
361a/22, 361a/23,
361a/23, 361a/24,
361b/03, 361b/05,
361b/05, 361b/08,
361b/08, 361b/09,
361b/10, 361b/11,
361b/11, 361b/13,
361b/19, 361b/23,
362a/03, 362a/03,
362a/04, 362a/04,
362a/04, 362a/07,
362a/12, 362a/12,
362a/13, 362a/13,
362a/13, 362a/14,

362a/14, 362a/15,
362a/16, 362a/17,
362a/18, 362a/20,
362a/22, 362a/23,
362b/04, 362b/08,
362b/09, 362b/11,
362b/13, 362b/13,
362b/16, 362b/16,
362b/21, 362b/22,
362b/22, 362b/23,
362b/24, 362b/24,
362b/25, 362b/25,
363a/01, 363a/03,
363a/03, 363a/04,
363a/09, 363a/11,
363a/14, 363a/17,
363a/20, 363a/23,
363a/23, 363a/24,
363a/24, 363b/02,
363b/02, 363b/04,
363b/15, 363b/19,
363b/20, 363b/22,
363b/22, 363b/25,
363b/25, 363b/25,
364a/06, 364a/06,
364a/06, 364a/09,
364a/11, 364a/12,
364a/14, 364a/14,
364a/19, 364a/19,
364a/20, 364a/22,
364a/22, 364a/25,
364a/25, 364b/05,
364b/06, 364b/10,
364b/13, 364b/15,
364b/16, 364b/16,
364b/17, 364b/17,
364b/17, 364b/22,
364b/23, 365a/02,
365a/02, 365a/03,
365a/03, 365a/04,
365a/11, 365a/12,
365a/15, 365a/16,
365a/17, 365a/20,
365a/22, 365a/23,
365a/23, 365a/24,
365a/25, 365a/25,
365b/01, 365b/16,
365b/23, 366a/02,
366a/02, 366a/03,
366a/05, 366a/06,
366a/08, 366a/13,
366a/14, 366a/16,
366a/17, 366a/18,
366a/20, 366b/01,
366b/04, 366b/08,
366b/23, 367a/02,
367a/03, 367a/03,
367a/03, 367a/06,
367a/06, 367a/08,
367a/09, 367a/12,
367a/14, 367a/14,
367a/17, 367a/24,
367b/01, 367b/01,
367b/05, 367b/06,
367b/07, 367b/08,
367b/08, 367b/09,
367b/11, 367b/17,
367b/18, 367b/19,

367b/19, 367b/22,
367b/22, 368a/03,
368a/08, 368a/08,
368a/18, 368a/21,
368a/22, 368a/24,
368b/01, 368b/01,
368b/06, 368b/06,
368b/07, 368b/07,
368b/07, 368b/09,
368b/09, 368b/12,
368b/12, 368b/13,
368b/18, 368b/18,
368b/23, 369a/15,
369a/23, 369b/01,
369b/17, 369b/18,
369b/19, 369b/20,
369b/21, 369b/23,
370a/03, 370a/03,
370a/08, 370a/09,
370a/10, 370a/12,
370a/13, 370a/14,
370a/18, 370a/22,
370a/23, 370a/24,
370a/24, 370a/25,
370a/25, 370b/07,
370b/13, 370b/15,
370b/22, 371a/01,
371a/01, 371a/02,
371a/02, 371a/09,
371a/10, 371a/10,
371a/11, 371a/17,
371a/18, 371a/19,
371a/20, 371b/03,
371b/04, 371b/07,
371b/08, 371b/09,
371b/13, 371b/18,
371b/20, 372a/01,
372a/01, 372a/02,
372a/02, 372a/19,
372a/21, 372a/25,
372b/03, 372b/04,
372b/05, 372b/13,
372b/14, 372b/14,
372b/14, 372b/16,
372b/23, 372b/24,
372b/24, 373a/01,
373a/02, 373a/02,
373a/03, 373a/03,
373a/07, 373a/15,
373a/16, 373a/17,
373a/18, 373a/21,
373a/21, 373a/22,
373a/23, 373a/24,
373a/24, 373a/25,
373b/06, 373b/09,
373b/12, 373b/12,
373b/12, 373b/12,
373b/13, 373b/19,
373b/21, 373b/21,
373b/22, 373b/23,
373b/24, 374a/06,
374a/10, 374a/13,
374a/15, 374a/19,
374b/01, 374b/04,
374b/07, 374b/07,
374b/09, 374b/10,
374b/11, 374b/15,
374b/17, 374b/18,

- 374b/19, 374b/21,
374b/21, 374b/22,
374b/23, 375a/02,
375a/02, 375a/03,
375a/03, 375a/04,
375a/05, 375a/06,
375a/07, 375a/07,
375a/10, 375a/10,
375a/11, 375a/12,
375a/16, 375a/18,
375a/20, 375a/21,
375a/24, *ḳānūn*
(*muḳteżā-yı ŧer ü ḳānūn*)
- vebā** : (Ar.is.) Ateşli, öldürücü
hastalık.
v. 370b/12
v. (esaret-i vebā)
350b/05
v.-i *kebīr* 352a/16
- vech** : (Ar.is.) Tarz, biçim, yol,
çehre.
v.-i *meşrūḥ* 375a/23
v.+le 346b/17, 355b/16,
356b/23, 357b/11,
358a/06, 359b/05,
362b/14, 364a/20,
364a/25, 366b/20,
368a/02, 370a/11
- vedād** : (Ar.is.) Sevgi, dostluk.
v. 350b/24
- vefā** : (Ar.is.) Kafi gelme,
yetmek.
v. itme- 372a/22
- vefāt** : (Ar.is.) Ölüm, ölme.
- v. et- 362a/19
v. eyle- 371b/21, 372b/11
v. it- 370a/16, 372a/23
- veḥāmet**: (Ar.is.) Tehlike.
v.-i *hevā ol-* 361b/15
- vehle** : (Ar.is.) Dakika, an.
v. 361a/18
- veḳāyi**: ?
v.+e 353a/05
- veled** : (Ar.is.) Çocuk, evlat.
v. -i *nā-ḥalef* 351a/05
v.-i *zina* 351a/06
- ve li-hāzā**: (Ar.sf.)
v. 356b/23, 359a/18
- ve'l-ḥāşıl**: (Ar.sf.) Sözün kıtası,
kıtası
v. 347a/13
- Veliydüddin**: (öz.is.) ?
v. oğlu 346b/09
- velīme** : (Ar.is.) Düğün, şölen.
v.-i *ḥitān* 350b/08
- Venedik**: (öz.is.) Kuzey
İtalya'nın doğusunda
Adriyatik Denizi
kıyılarında, İtalya'ya
bağlı ada şehir.
v. 357b/22, 358a/18,
358a/20, 359b/25,
360b/02, 363a/09
v. (pādişāh-ı Venedik)
364a/18
v. 'askeri 369a/18
v. dojına 368b/14
v. ḥākimi 368b/11

- v. kâfiri 370b/19
v.+ler 368b/12
- veril-** : (edilgen fi.) Verilmek,
vermek işi yapılmak.
v.-di 350b/12, 366b/19
v. aman veril- 366b/19
- vesâir** : (Ar.is.) Bunun gibi
olanlar.
v. 347a/16, 350a/17,
353b/12, 364b/23,
367b/10, 368b/08,
371a/02
- vesâtet:** (Ar.is.) Aracılık etme,
vasıta olma.
v.+i ile 348a/08
- veşîk** : (Ar.sf.) Çok sağlam,
kuvvetlis.
v.+ile 353a/06
- vezân** : (Far.sf.) Esici, esen.
v. (bad-ran-ı vezân)
360b/16
- vezâret:** (Ar.is.) Vezirlik,
paşalık.
v. 374b/09
v.-i 'inâyet olun-
357b/12
- vezîr** : (Ar.is.) Osmanlı
Devleti'nde askeri ve
idari yetkisi olan en
yüksek rütbedeki devlet
memuru.
v. 354b/07, 365b/10,
365b/19, 371b/10,
374b/16
- v.+i 367b/12
v.-i a' çam 362a/19,
371a/06, 371a/13,
374a/24, 374b/20
v.-i a' çam Mesîh paşa
367b/09, 369a/25
v.-i dilir 352a/08,
372a/19
v.-i hâdim 371a/13
v. için 375a/01, 375a/06
v. iken 357b/11
v.+ler 375a/19
v.+lere 374b/01
v.+lerüñ 374b/14
- Vezîr Ahmed Paşa:** (öz.is.)
Hersekoğlu Vezir Ahmed
Paşa.
v. (hersek oğlu vezir
ahmed paşa) 360b/22
- Vezîr Muştafâ Paşa:** (öz.is.) bkz.
Muştafâ Paşa.
v.+y1 361b/15
- Vezîr Ya' kûb Paşa:** (öz.is.) ?
v.+y1 363a/22
- vezîr-zâde:** (Ar.Far.bir.is.) Vezir
oğlu.
v.+lerin 350b/10
- Vidin** : (öz.is.) Osmanlı
Devleti'nin bir eyaletis.
Bugünkü Bulgaristan'da
yer alan şehir.
v. 372b/03
- vilâyât** : (Ar.is. vilâyet'in c.)
Vilayetler, iller.

v.-ı şakālibe 354b/09
vilāyet : (Ar.is.) İl, diyar, ülke,
memleket.
v. 356a/01, 368b/18
v.+i 355b/11, 356b/12,
357b/14
v.-i Boğdan 354b/21
v.-i Bosna 352b/03
v.-i çerkes ü Gürcistān
373b/11
v.-i Engürüs 359a/20
v.-i Karaman 367b/12
v.-i ma' müre 359a/02
v.-i mezbüre 373b/10
v.-i şark 374a/09
v.+inde 352b/12
v.+inden 367a/04,
370a/08, 371a/20
v.+ine 346a/04, 351b/06,
353b/03, 353b/05,
355b/10, 357a/14,
357b/22, 358a/06,
371b/01, 371b/03
v.+ini 351a/25, 352b/21
v.+ler 373b/13
v.+lerdür 373b/14
v.+üñ 358a/24
vir- : (geçişli fi.) Vermek.
v.-di 353a/17, 357b/05
v.-diler 355a/18,
356a/09, 358a/11,
368a/17
v.-disiz 374b/14
v.-erem 374b/13

v.-icek 369a/10
v.-irse 354b/17
v.-mege 353a/17
v.-mekle 348a/02
v.-mişler 374b/20
v.-üp 347b/09, 349a/22,
362a/06, 367a/02,
367b/22, 374b/15
v. aman vir- 367a/02
v. can vir- 353a/17
v. destür vir- 347b/09,
348b/10
v. fetvā vir- 349a/22
v. haber vir- 355a/18,
368a/17, 369a/10
v. icāzet vir- 357b/05,
374b/20
v. izn vir- 362a/05
v. māl-i aman vir-
353a/17
v. rızā vir- 374b/14
v. yol vir- 354b/17,
358a/11

vīrān : (Far.sf.) Yıkık,
yıkılmış.
v. 353b/10
v. (bünyan-ı şabr-ı vīrān)
373b/03
v. eyle- 355b/12
v. it- 353b/06, 357b/25
v. ol- 354a/21, 355a/22
v. u harāb eyle- 355b/25
viril- : (edilgen fi.) Verilme,
vermek işi yapılmak.

- v.-di 370a/07, 372b/05
v.-miş idi 372b/04
v.-üp 348a/14, 348a/16,
354b/06, 372a/20
v.-destür viril- 370a/07
- Vize** : (öz.is.) Osmanlı Devleti'nin önemli sancaklarından biri.
v. sancağı 348a/12
- vufür** : (Ar.is.) Çokluk, bolluk.
v.-ı haqqāniyet 350b/02
- vukū'** : (Ar.is.) Meydana gelme, olma.
v. 374b/19
v. bul- 349b/22, 354b/01,
370b/10
v.+a gel- 353b/17
- vuşūl** : (Ar.is.) Ulaşma, erişme.
v. bul- 347b/12, 348b/09,
352b/01, 360b/05
v. bulma- 358a/01
v.+larından 369a/01
- vürūd** : (Ar.is.) Varma, gelme, yetişme.
v. 360b/05
v.+ından 370a/12
v.+ını 348b/22
v.+una 360b/04
- vüzerā:** (Ar.is. vezīr' in c.)
Vezirler.
v. 371a/08, 372b/24,
374b/18, 375a/24
v.-i erbaa 374a/25
v.+sı 374a/19
- v.+sına 374a/19
- Y-**
- yābise** : (Ar.sf.) Kuru.
y.+de (mevāzī' -ı yābise)
370b/16
- yağ-** : (geçişsiz fi.) Yağmak, gökten yere düşmek.
y.-up 350a/01, 358b/05
- yağmā** : (Far.is.) Bir yerdedi malları zor kullanarak ele geçirmek, yağmalamak.
y. (gāret ü yağmā)
356b/20
y. eyle- 356a/19, 371a/20
y. it- 352b/21, 371a/01
y. vü talan eyle- 359b/11
y. vü talan it- 370a/18
- yağmur:** (is.) Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar halinde düşen su, yağış.
y. 349b/25
y.+lar 358b/05
- Yaḥyā Paşa:** (öz.is.) Rumeli beylerbeyi.
y. 347a/12
y.+nuñ 357b/13
y. oğlu 356b/10
y.+ya (rumeli begler begisi yahya paşa)
354b/06

- y.+y1 370a/02, 371b/08
- Yaḥyā Paşazāde Balı Beg:**
(öz.is.) Yahya Paşa'nın oğlu.
y. 356b/12
- yağ-** : (geçişli fi.) Yakmak, ateşe vermek, yok etmek.
y.-dılar 362b/02, 364b/22
y.-mışdur 357a/01
y.-up 356a/09, 356a/20
- yağın** : (Ar.is.) Sağlam bilgi, iyi ve kesin olarak bilme.
y. gel- 358a/24
- yağlaş-** : (geçişsiz fi.) Yaklaşmak, yakın duruma gelme.
y.-up 361a/22
- Ya'kūb:** (öz.is.)
y. 369b/13
- Ya'kūb Paşa:** (öz.is.) Osmanlı sultanı II. Bayezid devrinde yaşamış Bosna sancak beyi ve aynı zamanda akıncı komutanı.
y. 346a/03, 346b/08, 346b/18
y. (Bosna ḥākimi) 352b/15
y. (muẓaffer-keşten-i Ya'kūb Paşa) 352a/19
y.+dan 353b/09
y.+nuñ 353a/08, 363b/16
- y.+ya 352b/22, 353a/07, 354b/01, 354b/07
y.+y1 365b/19
- yalı** : (is.) Deniz, göl ve nehir kenarındaki düz ve açık arazi, sahil.
y. 370b/14
- yalñız** : (bağ.) Fakat, lakin, ancak.
y. 352a/13
- yan** : (is.) Yakın, taraf, civar, birlikte olma.
y.+ına 359b/16, 367a/14, 369b/22
y.+ınca 354a/17, 355a/25
y.+ında 362a/17, 370a/04, 372a/09, 372b/12
y.+ında iken 372b/15
- yan-** : (geçişsiz fi.) Yanmak, alev almak.
y.-an 361b/06
y.-dı 347b/21
y.-dılar 361b/01, 361b/03, 361b/06
y.-up 347b/19, 361a/25, 365a/16
y. ateş-i cehime yan- 361b/01, 361b/01
y. ateşe yan- 361a/25
- Yanķū** : (öz.is.) Engürüs kralı.
y. 351a/03
- yaña** : (takı.) -e doğru, tarafından.

- y. 346b/03, 363b/23
- yapdur-**: (oldurgan ve ettirgen f.)
Yaptırmak, inşa ettirmek.
y.-up 370b/22
- yar-**: (geçişli fi.) Yarmak,
ortadan bölmek.
y.-up 369a/03
- yara-**: (geçişsiz fi.) Yaramak,
faydalı olmak.
y.-yanları 356a/20
- yārān**: (Far.is. yār'ın c.)
Dostlar.
y.+ı ile 374b/23
- yarar**: (is.) İşe yarayan, fayda.
y. 359b/16, 362a/12,
364a/18
- yarın**: (zf.) Gelecek zamanda.
y. 374b/03, 374b/12
- yās**: (is.) Çok büyük bir
felaketten duyulan acı,
matem.
y. ile 351b/12
- yaş**: (is.) Doğuştan itibaren
geçen ve yıl birimiyle
ölçülen zaman.
y. 375a/19
y.+ında 372b/10
y.+ından 358b/14
- yat-**: (geçişsiz fi.) Yatmak,
mezarda gömülü olmak.
y. -acağ 374b/12
- yaverlik**: (is.) Yaver olma
durumu.
y.ile 360b/23
- yay-**: (geçişli fi.) Yaymak.
y.-dılar 354a/13
- Yayçe**: (öz.is.) Bosna'da yer
alan şehir.
y. 353a/07, 359a/12
y.+den 353b/02
y. halkı 353a/14
y. kal'ası 359a/19,
359a/25, 359b/15
- yayış-**: (geçişsiz fi.) ?
y.-up 375a/14
- yaylak**: (is.) Hayvanların
yayıldığı otlamaya
elverişli yer, otlak.
y.+a 361b/14
y.+da iken 362a/19
y.+ları 371a/04
- yaz-**: (geçişli fi.) Yazmak,
yazıya geçirmek, yazı ile
bildirmek.
y.-dı 348b/05
y.-mış 374b/08
y.-up 363a/18, 363b/10
- yed**: (Ar.is.) Kuvvet, mülk,
sahip olma.
y.-i taşarruf 371a/14
y.+imde (taht-ı yed)
374b/03
- yedi**: (is.) Altıdan sonra,
sekizden önce gelen
sayının adı.
y. 347b/23, 353b/21,
353b/24, 353b/25,
354a/04, 356b/17

y. (on yedi) 372b/10
y. (sekiz yüz toqşan yedi)
351a/02
y. (toquz yedi) 370b/17
y. (toquz yüz on yedi)
371b/21
y. (toquz yüz yedi)
359b/01, 366b/10,
367b/12, 369b/23
y. yüz 361b/07, 361b/08
yedinci: (sf.) Yedi sayısının sıra
sıfatis.
y. 354a/25
y. (yigirmi yedinci)
360a/20
yek-dil : (Far.bir.sf.) Gönülleri
birbirine uygun, bir
gönülde olan.
y. ol- 366a/13
y. ü yek-zebān ol-
351b/12, 363a/20
yek-zebān: (Far.bir.sf.) Bir dilli,
aynı dili konuşan.
y. (yek-dil ü yek-zebān)
351b/12, 363a/20
y. ol- 352b/08
yel : (is.) Rüzgar.
y. 360b/06
yelken : (is.) Kayık ve gemileri
rüzgar gücüyle yürütmek
için direklerine uygun bir
şekilde takılan sert,
sağlam ve kalın bez.
y. 371a/01

yemīn : (Ar.sf.) Sağ taraf, sağ.

y.+de (cānib-i yemīn)

346b/15

y.+den (aşhāb-ı yemīn)

346b/09

yeñi : (sf.) Sonradan ortaya
çıkan, sonradan var olan.
y.360a/17, 374b/10

yeñdür-: (fi.) Bir işi yapmak için
kendinde kuvvet ve
cesaret bulmak.
y.-üp 368a/21

Yeñi Hişār: (öz.is.) Boğaziçi'nde
Rumeli yakasında
bulunan bir hisar olup,
İstanbul'un fethi
hazırlıkları arasında,
boğazın kontrolünü
sağlamak maksadı ile
Fatih tarafından
yaptırılmıştır.
Kaynaklarda Yeni Hisar
adıyla da anılmaktadır.
y. 362a/12
y.+da 347b/12

Yeñi Şehir: (öz.is.)

Yunanistan'da Teselya
coğrafi bölgesine bağlı
bir il.

y. hākimi 361a/14,

361b/03

yeñiçeri: (bir.is.) Osmanlı
Devleti ordusunun
15.yüzyılın ikinci

- yarısında kurulan ve
II.Mahmud zamanında
1826’da kaldırılan piyade
sınıfına verilen isim.
y. 351b/16, 370b/24,
371a/17, 371b/08
y.+ile 360b/23
y.+ler ile 367b/11
y.+leri 360b/24
y.+lerle 369b/01
y.+n 369b/04
- yeñiçeri ağası Karagöz Ağa:**
(öz.is.) Yeniçeri ocağının
en büyük amiri Karagöz
Ağa.
y. 369b/01
- yer** : (is.) Mevki, mahal,
yüzey, taraf, bölge, ülke,
bölüm.
y. 366a/16, 366a/16,
374b/12
y.+de 347b/23, 353b/12,
357a/13, 358a/21,
359b/04
y.+e 363a/05, 363b/20
y.+in 356b/02
y.+inden 374b/17
y.+ine 357b/13, 358a/09,
370b/06
y.+lere 358a/12
y.+leri 366b/22
y.+lerin 365a/25
y.+lerinde 368b/08
- y.+lerine 363a/13,
367a/03
- ye’s** : (Ar.is.) Ümitsizlik,
keder.
y. ü ħirmān 349a/07
- yesār** : (Ar.is.) Sol, sol taraf.
y.+da (cānib-i yesār)
346b/10, 346b/15
y.+ı 369b/23
- yetmiş** : (is.) Altmış dokuzdan
sonra, yetmiş birden önce
gelen sayının adı.
y. 360a/09
- Yezdān:** (öz.is.) Allah.
y. ile (tevfik-i Yezdān)
360a/06
- Yezdānī:** (Ar.sf.) Allah’la ilgili,
Allah’a ait.
y. (zıll-ı Yezdānī)
372b/16
- Yezid** : (öz.is.) Emevi
Devlet’nin kurucusu,
Muaviye’nin oğlu. ?
y. 375a/04
- yık-** : (geçişli fi.) Yıkma,
devirmek.
y.-dı 346a/06
- yıkıl-** : (edilgen ve dönüşlü fi.)
Yıkılmak, parçalanıp
dağılmak.
y.-an 366b/22
y.-up 366b/07, 373a/17
- yıl** : (is.) Dünyanın güneş
çevresinde tam bir devir

yapması için geçen zaman, sene.	içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik.
y. 352a/21, 370b/13, 370b/13, 370b/22, 371a/03	y. 358a/11, 360b/01
y.+a 349b/02	y.+a 346a/21,352a/14
y.+a dek 371a/05	y.+ı 359b/17
y.+lar 349a/19	y.+ıdur 362a/08
yigirmi: (is.) On dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.	y.+ın 347a/04
y. 346b/07, 358a/07, 358b/14, 360b/08, 361a/06, 362a/24, 362a/25, 362b/02, 362b/12, 368b/17, 373a/07	y.+ından 348b/25, 351a/25, 351b/14
y. biñ 355a/20, 360a/14	y.+lar 370a/11
y. biñ dilāver 352a/23	y.-ları 346a/20
y. dört 347b/22	y.+ların 360b/09, 367b/17, 375a/03
y. dört gün 351b/15	y. vir- 354b/17, 358a/11
y. iki 350a/01	yoldaş : (is.) Yol arkadaşı, dost.
y. yedinci günü 360a/20	y.+ları ile 357a/02
yine : (zf.) Tekrar, yine.	Yular Kaşdı: (öz.is.) Sinan Bey'in lakabı.
y. 359b/13	y. Sinan Beg 347b/04
yok : (Ar.is.) Mevcut olmayan, bulunmayan şey, nesne veya kimse.	yüksek: (is.) Belli bir yere göre daha yüksekte bulunan.
y.+dur 374a/10, 375a/11	y. 362b/23
y. idi (yoğ) 359a/22	yümn : (Ar.is.) Uğur, bereket.
y. idi (yoğ idi) 356a/02, 367a/17	y. 360a/06
yol : (is.) Bir yerden başka yere gitmek amacıyla	yürü- : (geçişsiz fi.) Yürümek, yer değiştirerek ilerlemek, yol almak; hücum etmek, saldırmak.
	y.-di 369a/14
	y.-diler 356a/01, 356b/07, 364a/23
	y.-düğinden 373a/04
	y.-rler 375a/15
	y.-ye 358a/06

y.-yeler 355a/01	y. (iki yüz nefer) 346a/10
y.-yüp 356b/05, 361b/22, 364a/20	y. (sekiz yüz) 368b/20
y. üzerlerine yürü- 355a/01	y. (sekiz yüz seksen sekiz) 372b/06
yürüyüş: (is.) Yürümek işi ve tarzı.	y. (sekiz yüz tokşan)
y. 364b/25, 365a/02	369b/12
y. eyle- 369a/11	y. (sekiz yüz tokşan altı)
yüz : (is.) Çehre, yüzey.	350b/25
y. 374a/21	y. (sekiz yüz tokşan beş)
y. döndür- 348a/04, 368a/23	349b/24
y. göster- 349b/25, 366b/15	y. (sekiz yüz tokşan biñ)
y. sür- 347b/08, 358a/02, 366a/01	348b/19
y.+inde 361b/10, 361b/22	y. (sekiz yüz tokşan dört)
yüz : (is.) Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı.	347b/18
y. 356a/04, 356b/17, 359b/16,	y. (sekiz yüz tokşan sekiz) 354a/25
y. (altı yüz) 354b/23	y. (sekiz yüz tokşan yedi)
y. (beş yüz) 357a/12, 361b/03, 370b/24, 371a/01, 371a/17	351a/02
y. (beşer yüz) 361a/17	y. (tokuz yüz on iki)
y. (biñ beş yüz) 357a/15	371a/13
y. (dört yüz) 366b/05, 366b/20	y. (tokuz yüz beş)
y. (iki yüz) 349b/02, 359a/07, 368b/15	362a/03
	y. (tokuz yüz dört)
	360a/08
	y. (tokuz yüz iki)
	354b/12
	y. (tokuz yüz on)
	372b/11
	y. (tokuz yüz on beş)
	373a/01
	y. (tokuz yüz on bir)
	372a/03, 372a/21
	y. (tokuz yüz on tokuz)
	372a/08

- y. (toğuz yüz on üç)
371a/23
- y. (toğuz yüz on yedi)
371b/20
- y. (toğuz yüz sekiz)
359b/14, 370a/12,
370a/16, 372b/09
- y. (toğuz yüz toğuz)
368b/15, 370b/10,
371a/04
- y.(toğuz yüz yedi)
359b/01, 366b/10,
367b/12, 369b/23
- y. (üç yüz) 351b/05,
360a/17, 363b/21,
364a/24, 364b/03
- y. (üç yüz biñ) 368b/16
- y. (üç yüz elli) 361b/09
- y. (yedi yüz) 361b/07,
361b/08
- y. (yokuz yüz on toğuz)
372a/17
- y. elli 361a/05
- y. pare 346a/01
- yüzinden:** (takı.) Sebebiyle, -den
ötürü.
y. 351a/13, 354b/19,
368a/01
- Z-**
- za' f** : (Ar.is.) İrade zayıflığı,
tutku.
z.+ların 367b/19
- zābiṭ** : (Ar.is.) Subay.
z. 365b/21
z.-i ḥiṣār ol- 353a/19
z.+ini 353a/21
z.+leri 361b/04
z.+lerinin 365b/22
- zābiṭān:** (Ar.is. zābiṭ'in c.)
Subaylar.
z.-ı acam 374a/05
- zabṭ** : (Ar.is.) Sıkı tutma,
idaresi altına alma; silah
kuvveti ile bir yeri alma.
z. 362a/04
z. et- 371a/03
z. eyle- 366a/17
z.+ı 356a/19
z.-ı ḥudūd 366a/05
z.-ı memālik 371a/08
z. it- 363a/16, 370a/11,
374a/02
z. ol- 351b/24
z. ü teşhīr et- 374a/08
- zād** : (Ar.is.) Azık, yiyinti.
z. ü zevāde 355b/07
- zāde** : (Far.is.) Oğul, evlat.
z.+leri idi 372b/15
- zafer** : (Ar.is.) Savaşta
kazanılan galibiyet.
z. 349a/06, 362b/11,
364a/01
z. (çehre-i zafer) 353b/16
z. (ebvāb-ı zafer)
366b/15
z. (zılāl-ı zafer) 373b/20

- z. bul- 370b/01
z.+den 363a/06
z.+i (hālet-i zafer)
365a/05
z.-i dest-gāh 373b/22
- zafer-penāh:** (Ar.Far.bir.is.)
Zaferin dayanağı,
sığınağı.
z.+a (sipāh-ı zafer-penāh)
346a/03, 357b/04
z. ile (sipāh-ı zafer-
penāh) 360a/19
- zafer-şi'ār:** (Ar.bir.sf.) Daima
zafer kazanmış, üstün
gelmiş.
z. (ğuzāt-ı zafer-şi'ār)
358b/18
z. ol- 355b/11
- zahāir** : (Ar.is. zahīre'nin c.)
Zahireler.
z. ile 359a/19
- zāhir** : (Ar.sf.) Meydanda olan,
görünen, açık ve belli
olan.
z.+de 355a/02
z. ol- 353a/03, 357b/20,
365a/13, 371a/11,
373a/16
z. ü'l-mekruh 364b/08
z. ü nümāyān (zahir ü
nümāyān) 353b/22
- zahīre** : (Ar.is.) Gerektiğinde
kullanılmak üzere
saklanan hububat,erzak.
- z. 360b/11, 360b/12
- zāhirī** : (Ar.sf.) Görünen,
görünürdekis.
z.+den (esbāb-ı zāhirī)
364b/11
- zaḥm** : (Far.is.) Yara.
z.-ı top u tüfeng 362b/24
- zaḥm-dār:** (Far.bir.sf.) Yaralı.
z. ol- 362a/16
- zaḥmet:** (Ar.is.) Sıkıntı, eziyet,
güçlük.
z. 362b/02
z.+ine 375a/12
- za'īf** : (Ar.sf.) Güçsüz,
kuvvetsiz.
z.+den (hayvanat-ı za'īf)
357a/25
z.+leri 361a/02
- zamān** : (Ar.is.) Zaman, vakit,
çağ, devir.
z. 353b/23
z.+da 349a/17, 359a/10,
359b/09, 361b/13,
374b/20
z.+e degin 371b/16
z.-ı sefer-güzer it-
351b/25
z.+ıdur 363a/13
z.+ında 357b/20,
360a/04, 360a/05,
368a/11, 371b/23,
374b/07
- zamāne:** (Ar.is.) Devir, zaman.
z.+nüñ 375a/05

ẓamīme: (Ar.is.) Artırma, katma, ilave. z. it- 351a/16 z.-i memālik-i mahruse ol- 352b/25	z.+e (ışlāḥ-ı zatü'l beyn) 349a/24 z.+i 349b/19
ẓamīr : (Ar.is.) İç yüzü, dahil. z.+inde 373b/04 z.+inden 350b/21	ẓayf : (Ar.is.) Misafir. z. (ikrām-ı ẓayf) 349b/09
ẓamm : (Ar.is.) Artıkma, katma. z. it- 371a/17	ẓāyiʿ : (Ar.sf.) Elden çıkan, zarar, ziyan. z. 375a/02 z. ol- 357b/01
ẓann : (Ar.is.) Sanma, sezme. z.+ı ile 347a/03 z. it- 346b/22	zebān : (Ar.is.) Lisan, dil. z.+ları 358a/15 z.+larına 355a/12
ẓarāʿ et: (Ar.is.) Alçalma, kendini küçültme. z. 349b/20 z. ile 360b/16	zebānī: (Ar.is.) Cehennem bekçisi. z.+lerine 358a/15
ẓarar : (Ar.is.) Ziyana, eksiklik. z.-ı eṣrār 359a/11 z.-ı iḥdāṣ eyle- 347b/23	zebūn : (Ar.is.) Zayıf, güçsüz. z. ol- 362b/05
ẓarb : (Ar.is.) bkz. ḍarb z. +ı ile 370b/21 z.+ları (ḥarb ü ẓarb) 353b/23	zebūnluḡ: (is.) Zebun olma durumu, güçsüzlük. z. 363a/01
ẓāt : (Ar.is.) Kimse, şahıs, özellikle saygı değer kimse. z.-ı hümāyūn-ı saʿ ādet- makrun 349a/03 z.-ı saʿ ādet-i simat 372a/25	zehair : ? z. 359b/15
ẓātü'l-beyn: (Ar.bir.is.) İki kişi arasındaki düşmanlık.	zehre : (Ar.is.) Çiçek. z.+ler 373a/18
	zel : (Ar.is.) Yanlış yapma, yanılma. z.-i firār 348b/14
	zelzele : (Ar.is.) Sarsma, yer sarsıntısı. z. 347b/23 z. (istimrār-ı zelzele) 373b/03 z. (şoden-i zelzele) 373a/13

- z.-i azime 373a/15
- zemīme:** (Ar.is.) Kötü,
beğenilmeyen hal,
davranış.
z.+siyle 372b/03
- zemīn** : (Ar.is.) Yer, mahal.
z.+den 367a/04
z.+i (nefs-i zemīn)
359a/14
- zemistān:** (Ar.is.) Kış, kış
mevsimi.
z. (evāsiṭ -1 faşl-1
zemistān) 364a/05
z. (faşl-1 zemistān)
367b/04
z.+da 362b/03, 362b/14
z.+da (faşl-1 zemistān)
366a/07
z.+da (vasaṭ-1 zemistān)
362a/24
- zer** : (Far.is.) Altın.
z. (sīm ü zer) 375a/01
z.+lerin 357a/21
- zerin-gar: ?
z. (gürz-i zerin-gar)
354b/03
- zerrīn** : (Far.sf.) Altından veya
altına benzer olan; altın
gibi parlak, sarı.
z. (üsküf-i zerrin)
355b/02
z.- 354b/03
z.-bāl 351b/08
z.-i ‘ ināyet 355b/02
- zevāde:** (Far.is.) Azık, erzak
stoğu.
z. (iḥzār-1 zad ü zevāde)
355b/07
- zevāl** : (Ar.is.) Yerinden ayrılıp
gitme.
z. ile 369b/07
- zevraḳ:** (Ar.is.) Kayık, sandal.
z.+lara 361a/20
- zılāl** : (Ar.is. zıll’ın c.)
Gölgeler.
z.-1 zafer nevālleri
373b/20
- zıll** : (Ar.is.) Gölge.
z.-1 Yezdānī 372b/16
- zi’l-ḥicce:** (Ar.bir.is.) Arabi
ayların on ikincisi olup,
onuncu güne kurban
bayramına rastlar.
z.+sinde 371a/04
z.+sinüñ 354a/25
- zıkr** : (Ar.is.) Sözüünü etme,
anma, ismini söyleme.
z. 370a/15
z.+i 369b/11
z.-i-‘ işyān-1 ‘ Alaü’d-
Devle İbn-i Dulḳadir
347b/24
z.-i ahir şoden-i fitne-i al-
i Ḳaraman 367a/07
z.-i ifrāt 374a/16
z.-i ‘ ilm vü marifet-i
sulṭān korkud 372a/11

- z.-i teşhîr-i hîşâr -1
anavarin ve Koron
365b/07
z. it- 353a/24
z. olın- 365b/09,
372a/05, 372a/07,
372a/15, 372a/16
- zillet** : (Ar.is.) Hakirlik,
alçaklık, aşağılık.
z. ile 347b/14
- zinâ'** : (Ar.is.) Nikahsız
birleşme.
z.+dur (veled-i zina)
351a/06
- zincîr** : (Far.is.) Eskiden
suçluların, delilerin eline
vurulan demirden bağ.
z. ile (bend ü zincir)
347b/07
- zinde** : (Far.sf.) Sağlam, güçlü
kuvvetli.
z.+si 354a/11
- zîr** : (Far.is.) Alt, aşağı.
z. ile 354b/03
- zirâ'** : (bağ.) Çünkü, şundan
dolayı.
z. 349a/10, 355b/23,
357b/14, 359a/20,
359b/24, 360a/03,
360a/09, 360a/11,
364a/04, 364b/18
z. idi 360a/10
- zîver** : (Far.is.) Süs, bezek.
z. 371a/05
- ziyâde** : (Ar.is.ve sf.) Artma,
çoğalma; fazla, çok
z. 351b/20, 352b/07,
355a/14, 358b/05,
358b/09, 360a/04,
361a/14, 362b/19,
370b/15, 370b/18,
370b/23
z. idi 353b/11
z. ol- 356a/22
- ziyâfet**: (Ar.is.) Misafir ağırlama,
yedirip içirme, şölen.
z. ü it'âm it- 373a/03
- zor** : (Far.sf.) Sıkıntı, güç.
z. ile 353b/10
- zu'afâ** : (Ar.sf. za'if in c.)
Zayıflar.
z. . 363a/03, 355b/21
- zuhûr** : (Ar.is.) Görünme,
meydana çıkma, baş
gösterme.
z.+a 371a/06
z.+a (isti' fâ vü istigfar-ı
zuhûr) 349b/11
z.+da (ayine-i zuhûr)
353b/17
z. eyle- 347a/18,
352a/02, 356a/23
z.+ı 371a/10
z.+ına 364b/02
z. u hürûc 369b/09
- zulm** : (Ar.is.) Haksızlık,
adaletsizlik, eziyet.
z. 373a/21

z. (cevr ü zulm) 375a/16
z. (ilhād u zulm u ‘iṣyān)
349a/14
z.+e 374b/14

zūlmet: (Ar.is.) Karanlık.

z.+de (keṣāfet-i zūlmet)
350a/02

zu‘m : (Ar.sf.) Şüphe, boş
inanç.

z.-ı fāsīd 354a/22

zūr : (Far.is.) Kuvvet, güç.

z.-ı bāzū 369a/12

zurūf : (Ar.is.) Zarflar, kablar.

z.-ı ḥurūf 347b/16

zülqadr: (öz.is.)

Dulkadiroğulları.

z. oğlu 347b/25, 348a/05

z. oğlu ‘Alaü’ d-Devle

beg 367a/24

z. vilāyeti 371b/01

Zülkadriyye: Osmanlı

döneminde Güneydoğu

Anadolu’da yönetim

birimi. Osmanlıların

Çaldıran Savaşı (1514)

sonrasında

Dulkadiroğullarından

aldığı Maraş ve çevresi

1522’te Zülkadriye

eyaleti olarak örgütlendi.

?

z. eyāleti 348a/13

z. 371a/22

z. vilāyeti 371b/03

Zülqadrlü: (öz.is.)

Dulkadiroğlu.

z. 350a/24

Toplam kelime: 15577

Geçerli kelime: 15577

Geçersiz kelime: 0

Alt madde: 8896

Madde: 3748

7.TIPKIBASIM

Bedâyiü'l-Vekâyi

(346 a – 375 a)